GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2025

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 9 / 19 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2023/4387 12.06.2025
ÖZNUR DEGER

002 2023/15565 12.06.2025
AYDIN GENÇ

003 2023/56944 12.06.2025
SEDAT YILMAZ

004 2023/73561 12.06.2025
DİCLE MÜFTÜOĞLU

005 2023/75179 12.06.2025
MEHMET ŞAH ORUÇ

006 2023/75230 12.06.2025
ABDURRAHMAN GÖK

007 2023/108636 12.06.2025
LALEŞ ÇELİKER (3)

008 2017/6538 24.06.2025
A.A.

009 2020/14753 24.06.2025
MURAT YILMAZ

010 2020/24767 24.06.2025
ALİ OBİ

011 2021/7643 24.06.2025
LİLA TURİZM İŞLETMECİLİK TİCARET PAZARLAMA TARIM İNŞAAT TAŞIMACILIK SANAYİ LTD. ŞTİ.

012 2021/13315 24.06.2025
UFUK BAŞTÜRK

013 2021/13900 24.06.2025
UTKU KALI (3)

014 2021/21258 24.06.2025
HASİNE ÇAÇA

015 2021/22302 24.06.2025
MUHAMMED FURKAN ÖZTÜRK

016 2021/24937 24.06.2025
ABDUSSELAM ÇAKAY

017 2021/29300 24.06.2025
HAVVA ŞEN VE HİKMET ŞEN

İçindekiler - devam

018 2021/46569 24.06.2025
MERKÜR YÖNETİM DANIŞMANLIK SOSYAL HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.

019 2021/48164 24.06.2025
HASAN ÖNAL

020 2021/64274 24.06.2025
MEHMET EYYÜP GÜLGÜN

021 2021/65299 24.06.2025
F.Ç.

022 2022/3450 24.06.2025
AŞKIN ÖZKAN VE DİĞERLERİ

023 2022/10456 24.06.2025
S.S.

024 2022/12850 24.06.2025
METİN ERTEN

025 2022/17126 24.06.2025
ALİ ÖKSÜZ

026 2022/68229 24.06.2025
MUSTAFA DEMİR

027 2022/73389 24.06.2025
YAKUP ASLAN

028 2022/83284 24.06.2025
SELAHATTİN ATAY

029 2023/6993 24.06.2025
BİRGÜN YAYINCILIK VE İLETİŞİM TİCARET A.Ş.

030 2023/19448 24.06.2025
YILMAZ TEMEL

031 2023/34858 24.06.2025
KEMAL KILIÇDAROĞLU VE CUMHURİYET HALK PARTİSİ (2)

032 2023/64577 24.06.2025
MURAT BAYDUR

033 2023/89247 24.06.2025
GÜLŞEN KILICARSLAN VE ROJİN YURAL

034 2019/35578 25.06.2025
FATİH GÜNAYDIN

İçindekiler - devam

035 2020/24929 25.06.2025
SAİT ÇAKIR

036 2020/25079 25.06.2025
ABDURRAHMAN DEDE

037 2020/38064 25.06.2025
MUSTAFA KEMAL ÖZTÜRK

038 2021/24598 25.06.2025
MUZAFFER KAL

039 2021/36319 25.06.2025
TURAN ÇABUK

040 2021/39460 25.06.2025
RECEP YILMAZ

041 2021/41846 25.06.2025
SERPİL ÇOLAK TÜRKOĞLU

042 2021/43584 25.06.2025
MERT EKİNCİ

043 2021/45387 25.06.2025
ANIL KOÇ

044 2021/52277 25.06.2025
HÜSEYİN HAKAN ÖCAL (2)

045 2021/56315 25.06.2025
ALİ HAYDAR TUNADURUR

046 2021/56334 25.06.2025
İLHAN GÜNER ERTOSUN

047 2021/56343 25.06.2025
OSMAN SUNAN

048 2021/59582 25.06.2025
ALİ YILDIRIM (2)

049 2021/66000 25.06.2025
OKAN DEMİR

050 2022/22165 25.06.2025
ŞABAN KOŞAN

051 2022/30775 25.06.2025
HABİL FARUK EREN

İçindekiler - devam

052 2022/91835 25.06.2025
E.T.

053 2023/15085 25.06.2025
UĞUR YURT

054 2023/17115 25.06.2025
M.T.G.

055 2023/97399 25.06.2025
ŞAHİN AKKAN

056 2024/11437 25.06.2025
KHALIL KHALIL ABDAN

057 2019/33172 02.07.2025
BAYSAL DEMİRHAN (2)

058 2020/25914 02.07.2025
YUNUS EMRE GÜNER

059 2021/1175 02.07.2025
MUHAMMAD ASHRAF ABDULLAH

060 2021/3350 02.07.2025
ÖMER ASLAN

061 2021/14278 02.07.2025
A.D. VE DİĞERLERİ

062 2021/16518 02.07.2025
YAKUP ASLANTEPE

063 2021/29398 02.07.2025
AHMET BARAN

064 2021/29483 02.07.2025
MOHAMMED IBRAHIM KENCE

065 2021/30953 02.07.2025
RAMAZAN AKTAŞ

066 2021/32269 02.07.2025
ALİ ATAKAN VE DİĞERLERİ

067 2021/41180 02.07.2025
AYLA ACAR

068 2021/45100 02.07.2025
U.K.E.

İçindekiler - devam

069 2021/45846 02.07.2025
DİLAN ÇELİK VE DİĞERLERİ

070 2021/49545 02.07.2025
ŞEHNAZ AYHAN (4)

071 2021/54018 02.07.2025
NECİP BAŞKONAK (2)

072 2022/594 02.07.2025
TİMURCAN ERMİŞ

073 2022/4380 02.07.2025
YAMAN AKDENİZ (3)

074 2022/7982 02.07.2025
EYMEN AL MUHAMMED

075 2022/8923 02.07.2025
CUMA ÇİÇEN

076 2022/35128 02.07.2025
SERPİL ÖKSÜZ

077 2022/41543 02.07.2025
MEHMET CAN TARHAN

078 2022/45491 02.07.2025
MAJED ABDULLAH

079 2022/49558 02.07.2025
MESUT YATMAN

080 2022/51926 02.07.2025
B.M. İNŞAAT OTOMOTİV TURİZM VE YAT SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

081 2022/51991 02.07.2025
SÜLEYMAN YILDIZ

082 2022/52046 02.07.2025
SEZGİN KAYA

083 2022/56884 02.07.2025
KARTAL GÖKTAN

084 2022/62664 02.07.2025
EMİNE ÖZBEK

085 2022/65434 02.07.2025
CELİL SALİHOĞLU

İçindekiler - devam

086 2022/67051 02.07.2025
SEDAT ÖZCAN

087 2022/77062 02.07.2025
HASAN OKŞAR VE DİĞERLERİ

088 2022/79553 02.07.2025
EROL KARAKOÇ

089 2022/84012 02.07.2025
MERYEM ÖZTÜRK

090 2022/100969 02.07.2025
ÜZEYİR YILDIZOĞLU

091 2022/107436 02.07.2025
AHMET GÜZELDAL (2)

092 2023/4176 02.07.2025
ÖZCAN GÜLTEKİN

093 2024/33747 02.07.2025
OZAN TERZİLER VE DİĞERLERİ

094 2024/34998 02.07.2025
YUSUF YAVUZ

095 2020/9485 03.07.2025
ADİL TEMEL

096 2020/36305 03.07.2025
SA MADENCİLİK ÜRETİM İHRACAT SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ.

097 2021/2715 03.07.2025
ASLI ÜNAL VE DİĞERLERİ

098 2021/5649 03.07.2025
AHMET MERTER CUNEDİOĞLU VE DİĞERLERİ

099 2021/6777 03.07.2025
MAHMUT ILGIN

100 2021/23881 03.07.2025
İBRAHİM KAYA

ÖZNUR DEGER

B. No: 2023/4387 | Karar tarihi: 12.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/4387

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZNUR DEGER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/4387)

Karar Tarihi: 12/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Öznur DEGER

Vekili : Av. Resul TAMUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, tutukluluğun makul süreyi aşması, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması, tutukluluk durumuna ilişkin itirazların geç incelenmesi ve sulh ceza hâkimliklerinin bağımsız ve tarafsız olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanmasına yönelik başlatılan soruşturma kapsamında 25/10/2022 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Ankara 8. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

4. Başvurucu sorgusunda Jinnews Haber Ajansında gazeteci olarak çalıştığını ve örgütle bir iltisakının bulunmadığını ifade etmiştir.

5. Hâkimlik başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar

vermiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı ve suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir. Başvurucunun karara itirazı, Ankara 72. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 13/12/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya 14/12/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Diğer yandan Başsavcılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasına istinaden başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için talepte bulunmuştur. Bu talep Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğince yerinde görülerek aynı gerekçeyle kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucu kısıtlama kararına 25/10/2022 tarihinde itiraz ettiğini, ancak itirazı hakkında karar verilmediğini belirtmiştir.

7. Başvurucu 5/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başsavcılık 8/2/2023 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında tutuklama kararına konu olan suçtan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede, PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanması hakkında bilgiler verilerek başvurucunun bu yapılanma ile bağlantılı olduğu ve bu yönde faaliyette bulunduğu iddia edilmiştir. İddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık, terör örgütünün temel organizasyonunu belirleyen KCK Sözleşmesinde “c-Basın Komitesi: Önderlik çizgisine göre basın-yayın politikalarını oluşturur, basın örgütlenmesinin sağlanmasını ve geliştirilmesini destekler. İdeolojik ve ulusal birliğin pekiştirilmesine yönelik çalışmalar yürütür. Demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması ekseninde toplumsal aydınlanmayı gerçekleştirmek için çalışmayı temel görev sayar. Demokrasinin oturtulması için kamusal alanda eleştiri, gözlem gücü ve temel bir denetleme mekanizması olarak işlev yürütür. Bilgi tekeline dayalı iktidarlaşmayı aşmak ve demokrasinin halka dayalı oluşumunu gerçekleştirmek amacıyla her türlü bilimsel bilginin genelleşmesini hedefler.” şeklinde bir düzenleme bulunduğunu, PKK/KCK terör örgütünün de belirtilen düzenlemede öngörüldüğü şekilde bir medya yapılanması oluşturduğunu ve bu kapsamda başvurucu ve diğer şüphelilerin görev aldığı Mezopotamya Haber Ajansı, Jinnews Haber Ajansı, ANF gibi yayın organlarında örgüte müzahir olarak yayın faaliyeti yürütüldüğünü ileri sürmüştür. Başsavcılık bu hususa ilişkin olarak örgüt propagandası içerdiğini iddia ettiği farklı tarihlerde yayınlanan çok sayıda haber metnine yer vermiş, ayrıca aynı şekilde çok sayıda tanık beyanı ile başka soruşturmalarda alınan şüpheli ifadelerine dayanmıştır. Bu beyanlardan bazılarının ilgili kısımları şöyledir:

-Başsavcılıkça yürütülmekte olan başka bir soruşturma kapsamında K8Ç4B3L1T5 kod ismi verilen tanık; Basın Komitesi'ne referans ve örgüt geçmişi bakımından aktif olan örgüt mensuplarının seçildiğini, bu kişilerin bir ay süreyle ideolojik eğitime alındıklarını, örgüt üst yönetimi açısından Basın Komitesi'nin çok önemli olduğunu ve bu nedenle yapılanma içindeki örgüt mensuplarına maaş ödenerek konaklamaları için evler tutulduğunu, Basın Komitesi'nin faaliyetlerinde kullanacağı ekipmanların alım ücretinin doğrudan PKK/KCK tarafından karşılandığını, haber içeriklerinin de perspektif denilen talimatlar ile

oluşturulduğunu, perspektiflerin Abdullah Öcalan'ın çizgisinde hazırlandığını ve bu çizgi dışında haber yapılamayacağını, haber içeriklerinin elektronik posta yoluyla haber ajanslarının merkezlerine gönderildiğini belirtmiştir. Gizli tanık beyanının devamında; Basın Komitesi içerisinde faaliyet yürüten örgüt mensuplarının ihtiyaç halinde kırsal alanda da faaliyet yürütebileceğini, diğer yandan Türkiye'deki faaliyetlerin sekiz bölgede yürütüldüğünü, merkezin ise Diyarbakır'da bulunduğunu, Basın Komitesi içerisinde ANF, Mezopotamya Haber Ajansı, Sterk TV, Jinnews Haber Ajansı gibi otuza yakın basın yayın ajansı ve kanalların bulunduğunu, gerekli görülmesi halinde örgüt üst yönetiminin talimatlarının müzahir kitleye röportaj görünümü altında iletildiğini vurgulamıştır.

Başsavcılık, K8Ç4B3L1T5 kod ismi verilen gizli tanığın doğrudan başvurucuya yönelik olan 18/10/2022 tarihli beyanına da dayanmıştır. Buna göre gizli tanık K8Ç4B3L1T5; PKK/KCK terör örgütünün gençlik yapılanmasında faaliyet yürütürken başvurucunun hakkında kamu davası açıldığını ve ceza infaz kurumuna girdiğini, tahliye olduktan sonra da örgüt talimatıyla başvurucunun Dicle Fırat Gazeteciler Derneği'ndeideolojik eğitim aldığını ve yine örgüt görevlendirmesiyle Ankara'ya gelip -Basın Komitesi'ne bağlı olarak- Jinnews Haber Ajansı'nda faaliyet yürüttüğünü söylemiştir.

-Başsavcılıkça yürütülmekte olan 2020/5580 numaralı soruşturma kapsamında ifadesi alınan K.G. isimli tanık:

"İdeolojik alan çalışmalarında basın yayın komitesi faaliyetleri de kapsamlı bir şekilde yürütülmektedir. Bu komite (basın), Türkiye, Avrupa, Ortadoğu ve Kafkasya alanlarındaki örgüt güdümünde yayın yapan tv (ROJ TV, NUCE TV, STERK TV, ARTI TV,TV10,ÇIRA TV, NEWROZ TV, ROJOVA TV),RADYO(DENGE MEZOPOTOMYA RADYOSU), gazete(ÖZGÜR POLİTİKA, GÜNDEM, AZADİYA WELAD), DERGİ(JİN, ÖZGÜR HALK, SERXWABUN, YURTSEVER GENÇLİK, DEMOKRATİK ORTADOĞU), haber ajansları (DİHA (2016 yılında KHK ile kapatılınca Mezopotamya Ajansı adı altında faaliyetlerine devam etmekte), ANF, ANHA) internet siteleri (GERİLLA TV, PARASTINA-GEL,) gibi kitle iletişim alanlarının denetimi ve örgütlenmesinden sorumludur."

-Başsavcılıkça yürütülmekte olan 2020/5580 numaralı soruşturma kapsamında Ulaş ismi verilen gizli tanık:

"TV (Kapatılan; Imc, Denge, Gün TV, Yayın yapan;Jin TV ... Medya Haber, Sterk TV, vb.), ... haber ajansları (Anf, Mezopotamya Ajansı, Jin News) bu yapılanmada yeralır. KCK Türkiye sözcülüğünden bir kişi bu alandan sorumludur. Ayrıca; her faaliyet alanında ihtiyacı karşılayacak sayıda PKK kadroları bulunur. Finansmanını kendisi sağlar. Fakat TV kanalları ve radyo frekanslarını satın almada kullanılacak yüksek miktarda paraları KCK Türkiye maliyesinden temin eder. Temin etmeden önce Kandil'de bulunan maliyeden sorumlu CEMAL KOD MURAT KARAYILAN'dan onay alır. Örgütün bütün basın politikasını Sterk Tv belirler. Bunun ile birlikte kapatılmış olan TV kanalları yerine örgüt yeni TV kanalları açarak faaliyetlerine devam etmektedir."

-Bursa Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan bir soruşturma kapsamında ifadesi alınan H.D. isimli şüpheli:

"Türkiye Sahası Basın Koordinasyonu 3'lü yürütme şeklinde faaliyet yürütür. Bu yürütmede PKK kadrosu olarak 1 kişi vardır. Bu şahıs, kırsal geçmişi olmayan, legal alanda da faaliyet gösterebilecek olan şahıslardan arasından seçilir. PKK kadrosu olarak seçilen bu şahsın yanına 1 erkek ve 1 kadın verilir. Bu saha yönetimi PKK Basın Komitesine bağlıdır. Sahanın

finansmanı da PKK Basın Komitesi tarafından yapılır. Sahada çalışacak kadroları ve sayıları da bu koordinasyon belirler. Faaliyetlerine yönelik kararlarını güncel olaylar eksenli belirlerler (PKK Basın Komitesine bağlı kalmadan). Kadroların eğitimi Türkiye'deki bu koordinasyon veya basın alanında yetkin olan kadrolar tarafından yapılır. Bu alanda en etkin basın faaliyeti yürüten DİHA vardı ancak KHK ile kapatılınca Mezopotamya Ajansı olarak faaliyetlerine devam ediyor."

-Mardin Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan bir soruşturma kapsamında ifadesi alınan M.D. isimli tanık Medya Haber Ajansı'nın merkezinin Suriye'de Kamışlı kentinde bulunduğunu, sorumluluğunu ise Gulan ve Alişer kod isimli terör örgütü mensuplarının üstlendiğini, JİN NEWS adlı haber ajansının merkezinin ise Türkiye'de bulunduğunu, sorumlusunun CİHAN kod isimli terör örgütü mensubu olduğunu, Mezopotamya Haber Ajansı ve ANF'nin merkezinin de Türkiye'de bulunduğunu, bu ajansların genellikle örgütsel yayınlar gerçekleştirdiklerini, mezkûr haber ajanslarının Türkiye'deki yöneticileri ile Suriye'deki örgüt mensuplarının yapılacak haberler üzerinde fikir alışverişinde bulunduklarını ve Suriye'de üretilen haber içeriklerinin Türkiye'de bulunan yöneticilerin onayından geçtikten sonra yayınlandığını, diğer yandan PKK/KCK terör örgütü içerisinde genel basın birimi olarak faaliyet yürüten oluşumların bağlı bulunduğu koordinasyonun ise YRD Koordinasyonu olarak da bilinen Özgür Basın Birliği olduğunu, Mezapotamya Haber Ajansı, ANF,SterkTV, Medya Haber Ajansı gibi organların YRD'ye bağlı olarak faaliyette bulunduğunu ifade etmiştir.

-14/04/2019 tarihinde Antalya Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nde ifadesi alınan Ö.B. isimli şüpheli:

"NLP/LEKOLİN.ORG adlı internet sitesinin domain/server sağlayıcısı örgüt adına yayın yapan ANF (Fırat Haber Ajansı) merkezinin bulunduğu Belçika'dan sağlanmaktadır. Veri tabanına yani havuza giriş yapabilmek için gerekli olan IP Adresi ve Şifre Belçika'da AKİF/MAXİME AZADİ (K) adlı ANF sorumlusu olan örgüt mensubu tarafından temin edilmektedir. Ancak şifresi sürekli güncellendiği için ben bu şifreyi bilmiyorum. Şifrelerin değiştirilme yetkisi tedbir amacıyla sadece o kanala giren kullanıcıda bulunmaktadır. IP adresi ve kullanıcı adı karşılıklı olarak her iki kullanıcıda da bulunur ve bu iki kullanıcı karşılıklı olarak aynı IP adresi ve şifresi üzerinden bilgi birbirleriyle bilgi akışını sağlarlar. Üçüncü şahıslar kesinlikle bu şifre ve IP adresini bilmezler. Ayrıca bu havuzda paylaşılan bilgiler Digisecret Programıyla şifrelenmektedir. Bu şekilde kullanılan toplam 10 adet IP ve bu IP'lere ait şifreler bulunmaktadır. Bunlardan Şengal, Türkiye, Irak, Suriye ve Avrupa IP'leri üzerinden aktif olarak bilgi akışı devam etmekte olup diğer IP'ler yedek olarak bekletilmektedir. Bu IP adresleri ANF üzerinden servis aldığı için ANF'nin güvenlik duvarına tabidir. Güvenlik duvarları aşıldığı takdirde ise mevcut kullanılan bütün IP adresleri ve kanallarına erişmek mümkündür.

Terör örgütü adına faaliyet yürüttüğünü bildiğim HABER AJANSLARI:

-ANF (Avrupa/Belçika merkezli tüm dünya ülkelerinde yayın yapmaktadır, ajans ve yayın sağlayıcı olarak PKK/KCK terör örgütünün en aktif yayın organıdır, sorumlusu MAXİME AZADİ (K) adlı örgüt mensubudur),

-AZADİYA WELAT DİJİTAL (Belçika'dan yayın yapan dijital gazetedir, sorumlusunun kim olduğunu bilmiyorum),

-YENİ ÖZGÜR POLİTİKA DİJİTAL (Belçika'dan yayın yapan dijital gazetedir, sorumlusunun

kim olduğunu bilmiyorum),

-SERXABUN DİJİTAL (Belçika'dan yayın yapan dijital gazetedir, sorumlusunun kim olduğunu bilmiyorum),

-ROJ NEWS (Irak genelinde haber ajansı olarak yayın yapmaktadır, sorumlusu SEYİT EVREN (K) adlı örgüt mensubudur),

-ANHA (Suriye genelinde haber ajansı olarak yayın yapmaktadır, sorumluları SEYİT EVREN (K) ve STERK GÜLO K (Suriye'li)adlı örgüt mensuplarıdır),

-JİNHA-JİNNEWS (Avrupa/Belçika merkezli aynı zamanda Türkiye, Irak ve Suriye'de yayın yapmaktadırlar, sorumlularının kim olduklarını bilmiyorum),

-NC (NUÇE CİWAN-GENÇ HABER Avrupa/Belçika merkezli, Suriye'de yayın yapar, sorumlusu VİYAN (K) adlı örgüt mensubudur),

-DENGE WELAT RADYOSU (Avrupa/Belçika merkezli tüm dünya ülkelerinde yayın yapmaktadır, sorumlusu BÜNYAD CİZİRİ (K) adlı örgüt mensubudur),

-ÖZGÜR YURTTAŞ DERGİSİ (Avrupa/Belçika merkezli olup Avrupa ve Suriye'de basım/dağıtımı yapılır, sorumlusunun kim olduğunu bilmiyorum),

-MEZOPOTAMYA AJANSI (Avrupa/Belçika ANF merkezli, Türkiye'de DİHA ajansına alternatif olarak yayın yapmaktadır, sorumluları yerel çalışanlardır ancak kim olduklarını bilmiyorum),

-LEKOLİN ORG. (Avrupa/Belçika merkezli, Irak/KANDİL Alanından yayın yapmaktadır, sorumlusu aynı zamanda NLP Genel Sorumlusu DOĞAN NURHAK TÜRK (K) adlı örgüt mensubudur)"

ii. Başsavcılık, başvurucu hakkında tanzim edilen mali analiz raporuna göre başvurucu ve Jinnews Haber Ajansı'nda çalışan bazı kişiler arasında para transfer işlemleri yapıldığının tespit edildiğini belirtmiştir.

iii. Başsavcılık, başvurucunun konutunda yapılan aramada yasaklı yayınların ele geçirildiğini, ayrıca başvurucu hakkındaki açık kaynak araştırmasında da sosyal medya hesabından örgüt propagandası niteliğinde paylaşımlar yapıldığının tespit edildiğini vurgulamıştır.

9. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve E.2023/24 sayılı dosya üzerinden kovuşturma aşaması başlamıştır.

10. Mahkeme 16/5/2023 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulamak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Yargılamanın sonucunda 3/7/2024 tarihinde başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasına hükmedilmiş, ayrıca adli kontrol tedbirinin devamına karar verilmiştir.

12. Başvurucu hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş olup bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama istinaf aşamasında derdesttir.

13. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

14. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/1/2020 tarihli ve E.2019/5611 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün 5. Genel Kurulunun sonuç bildirisinde ilan edilen KCK'nın, silahlı terör örgütünün elebaşısı Abdullah Öcalan'ın örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılmasını sağlamak amacıyla ortaya koyduğu "Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi" şeklindeki dört ayaklı bir paradigmadan oluştuğu, bu paradigmanın üçüncü ayağı olan Demokratik Toplum Kongresinin, sözde kurucu meclis işlevi gören bir yapılanma olduğu ve Kuzey Kürdistan Parlamentosu/Meclisi olarak nitelendirildiği, terör örgütünün hedefi olan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için örgüt elebaşısının talimatları doğrultusunda kurulduğu, KCK/TM parlamento yapısını oluşturan sözde yasama organı olduğu, genel kurul, daimi meclis, başkanlık divanı, yürütme kurulu ve komisyonlar gibi organlarının bulunduğu, çalışma usulüne ilişkin sözde iç tüzüğünün olduğu, demokratik özerkliği gerçekleştirmek amacıyla siyasi parti, dernek, sendika ve sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek konferans ve çalıştaylar düzenlediği, örgütlenme yapısı itibarıyla KCK ile özdeşlik gösterdiği, bileşenlerinin KCK yapılanması içinde yer alan sözde kent meclisleri, ilçe meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünlerinin olduğu, delege ve üyelerinin anılan bu sözde meclis üyeleri ile bazı milletvekilleri, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri olduğu, yaptığı kongre ve konferanslar sonucunda 14 Temmuz 2011 tarihinde demokratik özerlik ilan edildiği ve 27 Aralık 2015 tarihinde demokratik özerk bölgelerin oluşturulmasının istendiği ve ayrıca öz yönetim ilanlarına sahip çıkıldığı..."

15. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 17/9/2019 tarihli ve E.2018/7107 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...KCK yapısının siyasal alana yönelik yapılanması "ekoloji ve yerel yönetimler komitesi", "sosyal alan", "ideolojik alan", "ekonomik ve mali alan komitesi" şeklinde oluşmuş olup KCK Sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde faaliyetlerde bulunmuştur. Sosyal alan da kendi içinde sosyal komite, halk sağlığı komitesi, dil ve eğitim komitesi, emekçiler komitesi, şehit aileleri ile dayanışma ve gaziler komitesi, gençlik komitesi, kadın komitesi, özgür yurttaş komitesi, basın komitesi ve benzeri adlarla komite ve koordinasyonlar kurulup faaliyetler yürütmüşlerdir..."

16. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 12/9/2017 tarihli ve E.2017/1896 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...İzleme ve tespit tutanağı ile tüm dosya kapsamına göre; PKK/KCK terör örgütü lehine yurt dışından uydu aracılığı ile yayın yapan STERK TV isimli televizyondan yayınlanan eylem çağrısı üzerine 30.06.2013 günü Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde gerçekleşen kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katıldığı anlaşılan sanık Tahir Süslü'nün, "biji serok Apo" şeklinde slogan attığı, atılan sloganın Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2007/9-69-99 sayılı ve Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 05.06.2002 tarih 5079-6668 sayılı kararlarında da işaret olunduğu üzere TCK'nın 215. maddesinde düzenlenen, "kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde suçu ve suçluyu övme" suçunu oluşturacağı..."

17. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 12/3/2024 tarihli ve E.2021/15466 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; bir siyasi partinin il başkanı

olarak görev yapan sanığın; ülkemizde yasaklı yayınlar listesinde yer alan Norveç Merkezli yayın yapan STERK TV'de canlı yayına telefon ile bağlanarak "olay ve olgular" bölümünün birinci bendinde detaylandırılan sanığın sözleri nedeniyle açık ve yakın tehlikenin ortaya çıktığına..."

18. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 10/3/2022 tarihli ve E.2021/3358 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...PKK/KCK silahlı terör örgütüne müzahir internet siteleri ve yapılan açık kaynak araştırmalarında; “ANF News” isimli internet sitesinde 12.08.2015 tarihinde; ''KCK Kürt halkı için öz yönetimden başka çare kalmadı'' başlığıyla, “ANF News” isimli internet sitesinde 13.08.2015 tarihinde; ''KJK öz yönetim ilanı demokratikleşme yolunda önemli bir adımdır'' başlığı ile ''KJK Şırnak, Cizre, Silopi ve Nusaybin'de öz yönetim ilanında ortaya konulan irade, demokratikleşme yolunda önemli bir adım olarak anlaşılmalı ve desteklenmelidir.'' şeklinde bazı il ve ilçelerde bu özerklik ilanlarının benimsenmesi, özendirilmesi ve artırılması yönünde talimat niteliğinde haberlerin yapılması üzerine..."

19. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/3/2021 tarihli ve E.2018/3213 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Sanıkların örgütün ANF News Agency üzerinden yayınlanan çağrısı üzerine 09.10.2011 tarihinde PKK/KCK terör örgütünün hükümlü lideri Abdullah Öcalan’ın yakalanma yıl dönümünü protesto etmek amacıyla Gemlik özgürlük yürüyüşü adı altında yapılması planlanan yürüyüşe katılmaları, 04.10.2011 tarihinde ise terör örgütü mensubunun cenazesini karşılayarak olaylı geçen yürüyüşte yer almaları, ayrıca 15.05.2011 tarihli Kürt-Der açılışı toplantısında yer alıp örgüt bayrak ve flamalarının da taşındığı basın açıklaması toplantısında hazır bulunmaları, ayrıca sanık M.K. nın basın açıklaması yapması, sanık H.C. nin ise aynı yürüyüşte PKK pankartını taşıması gibi örgütsel toplantı ve faaliyetlerde bulunduklarının sanıkların ikrarı ve dosya kapsamından anlaşılmakla..."

20. Diğer ilgili hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89; Ayhan Bilgen [GK], 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62.

III. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

21. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Öte yandan başvurucu; ifade hürriyeti kapsamında kalan eylemlerinin tutukluluğuna dayanak kılındığını belirterek hakkında uygulanan tedbirin siyasi amaç taşıdığını iddia etmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. maddesi ile ifade hürriyetinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

23. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi

hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

24. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

25. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

26. Soruşturma mercileri başvurucu hakkındaki tutuklama kararında ve iddianamede esasen PKK/KCK silahlı terör örgütünün medya yapılanmasına dair genel nitelikteki tespitler ile başvurucunun hakkındaki tanık beyanına, konutunda ele geçirilen yasaklı yayınlara ve para transferlerine dayanmıştır (bkz. §§ 5, 8).

27. Yargı mercilerinin KCK ve bileşenlerine yönelik tespitleriyle (bkz. §§ 14-20) birlikte iddianamede örgütün medya yapılanmasına ve başvurucuya yönelik yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden- çok sayıda beyan (bkz. § 8) ve başvurucunun para transferlerini gösteren mali analiz raporu (bkz. § 8) bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen, B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun, B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43; Zeynep Kaplan, B. No: 2015/7311, 22/1/2019, § 52).

28. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir.

29. Somut olayda Hâkimlikçe başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine ve delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır.

30. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş, B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

31. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri gözetilmelidir. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklandığı dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, B.

No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

32. Yukarıda ulaşılan sonuçlar karşısında başvurucunun siyasi bir amaçla tutuklandığı ve tutuklama tedbiri nedeniyle ifade hürriyetinin ihlal edildiği iddialarının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

34. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan, B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 16/5/2023 tarihinde tahliye edilen ve 3/7/2024 tarihinde hakkında mahkûmiyet hükmü verilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

37. Başvurucu; soruşturma dosyasını inceleme talebinin kısıtlama kararı gerekçe gösterilerek kabul edilmediğini, kendisine yönelik suçlamaları ve bunların delillerini öğrenemediğini, bu nedenlerle gereği gibi savunma yapma ve itirazda bulunma imkânından yoksun bırakıldığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

40. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir. Fıkrada öngörülen bu usulde, adil yargılanma hakkının bütün güvencelerini sağlamak mümkün değil ise de iddia edilen tutmanın koşullarına uygun somut güvencelerin yargısal nitelikli bir kararla sağlanması gerekir (Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, § 250).

41. Tutuklu yargılamalarda, kişinin bir suç işlediğine dair kuvvetli şüphenin devam etmesi, tutukluluk halinin devamının hukuka uygunluğu için olmazsa olmaz bir koşul olduğundan

tutuklu kişiye kendisine karşı yöneltilen suçlamalara neden olan unsurlara itiraz etme yönünde gerçek bir fırsatın sunulması gerekmektedir. Bu husus kişinin -veya müdafiinin- soruşturma dosyasındaki belgelere erişebilmesini gerektirebilir (Hüda Kaya [GK], B.No: 2023/102251, 25/2/2025, § 94).

42. Ancak tutuklu kişinin soruşturma dosyasındaki bilgi ve belgelere, delillere sınırsız erişim hakkı bulunmamaktadır. Üçüncü kişilerin temel haklarını korumak, kamu menfaatini gözetmek, adli makamların soruşturma yaparken başvurdukları yöntemleri güvence altına almak, şüphelilerin delilleri değiştirmelerini ve soruşturmanın selametine zarar vermelerini engellemek, adli makamların bazı soruşturma yöntemlerini gizli tutmak gibi amaçlarla veya soruşturma dosyasında devletin gizli kalması gereken belgelerinin ya da gizli örgüt yazışmaları gibi bilgilerin olması durumunda soruşturma aşamasında delillere erişim yönünden kısıtlama getirilmesi gerekebilir. Ancak dosyaya erişim hakkına getirilecek kısıtlama, söz konusu amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olmalıdır (Hüda Kaya, § 95).

43. Bu bağlamda soruşturma makamlarınca söz konusu kısıtlamanın öngörülen amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olduğunun yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekir. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasını gerektiren bir durumun olması hâlinde bile soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasının savunmaya getirdiği her türlü zorluğun yeterince telafi edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine riayet edilmelidir. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri uyarınca tutuklamaya neden olan ve tutuklamanın hukukiliğinin tartışılması bakımından temel oluşturacak delillerin tutuklu kişi tarafından incelenebilmesi gerekir (Hüda Kaya, § 96).

44. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için başvuruda bulunmuş; bu talep yerinde görülerek kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucu kısıtlama kararına 25/10/2022 tarihinde itiraz etmiştir.

45. Kısıtlama kararının daha sonra kaldırılıp kaldırılmadığı hususunda herhangi bir belge veya bilgi bulunmamakla birlikte iddianamenin kabul edildiği tarih itibarıyla kısıtlılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca kendiliğinden sona ermiş bulunmaktadır.

46. Somut olayda 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar verilmiştir. Bu hükme göre müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir. Dolayısıyla kısıtlama kararı verilebilmesi için soruşturmanın amacının tehlikeye düşme ihtimalinin bulunması gerekir. Bununla birlikte gerek kısıtlama kararında gerekse Başsavcılığın kısıtlama talebinde soruşturmanın amacının tehlikeye düşmesi ihtimalinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin bir somutlaştırmada bulunulmamıştır. Başvurucunun belgelere erişiminin, söz konusu ceza soruşturmasının amacını nasıl tehlikeye düşürebileceği açıklanmamıştır. Dolayısıyla geçerli bir gerekçe olmaksızın dosyaya erişim olanağından yoksun bırakılan başvurucunun tutuklanmasını haklı göstermek için ileri sürülen gerekçelere tatmin edici şekilde itiraz etme imkânının bulunmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Hüda Kaya, § 98).

47. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

D. Tutukluluk Durumuna İlişkin İtirazların Geç İncelendiğine İlişkin İddia

48. Başvurucu; tutukluluk durumuna ilişkin itirazlarının geç incelendiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

49. Anayasa Mahkemesince, tutuklu bulunan kişilerin ilgili yargı makamlarına sunmuş oldukları tahliye taleplerinin makul bir süre içinde değerlendirilmeyerek sonuçsuz bırakılması veya geç incelenmesi nedenleriyle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında güvence altına alınan serbest bırakılmayı isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar birçok kararda incelenmiş; bu kararlarda söz konusu iddiaların 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunulmadan bireysel başvuru konusu yapıldığından başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır (Cafer Yıldız, B. No: 2014/9308, 9/1/2018 §§ 34-40; Yaşar Saçlı, B. No: 2014/9311, 24/1/2018, §§ 34-40).

50. Somut başvuruda, aynı mahiyetteki iddialara ilişkin olarak anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

51. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Sulh Ceza Hâkimliklerinin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

52. Başvurucu, soruşturma aşamasında karar veren sulh ceza hâkimliklerinin bağımsız ve tarafsız olmadığını ileri sürmüştür.

53. Sulh ceza hâkimliklerinin kanuni hâkim güvencesini sağlamadığına, tarafsız ve bağımsız mahkeme olmadığına ilişkin iddialar Anayasa Mahkemesince birçok kararda incelenmiş; bu kararlarda sulh ceza hâkimliklerinin yapısal özellikleri dikkate alınarak söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 101-115; Mehmet Baransu (2), B. No: 2015/7231, 17/5/2016, §§ 64-78, 94-97). Somut başvuruda, aynı mahiyetteki iddialara ilişkin olarak anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

54. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. GİDERİM

55. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmakla birlikte tutar belirtmemiştir.

56. Başvuruda, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiği tespit edilmiştir. İnceleme tarihi itibarıyla soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması hâli sona ermiştir. Dolayısıyla kararın yeniden değerlendirme yapılmak üzere derece mahkemesine gönderilmesinde hukuki yarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

57. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlalin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne

olduğuna ilişkin herhangi bir belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

4. Tutukluluk durumuna ilişkin itirazların geç incelenmesi dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

5. Sulh ceza hâkimliklerinin yapısı ile bağımsız ve tarafsız olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 1480,40 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 31.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

“Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması” yönünden Mahkememizin Hüda Kaya [GK], B. No:2023/102251, 25/2/2025 sayılı başvurudaki karşı oy gerekçesine atfen aynı gerekçelerle çoğunluğun vermiş olduğu karara katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN Üye Yılmaz AKÇİL

AYDIN GENÇ

B. No: 2023/15565 | Karar tarihi: 12.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/15565

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN GENÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/15565)

Karar Tarihi: 12/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Aydın GENÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; başvurucunun terör örgütü üyeliğinden mahkûm edilmemesine rağmen örgütten ayrıldığına ilişkin samimiyet tasdiki bulunmadığı gerekçesiyle açık ceza infaz kurumuna ve denetimli serbestliğe ayrılma talebinin reddine karar verilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. (Kapatılan) Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından PKK/KONGRA/GEL terör örgütünün çağrısı üzerine yasa dışı terör örgütünün propagandasına dönüşen korsan gösterilere katılması ve güvenlik güçlerine yönelik eylemleri nedeniyle başvurucunun terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme ve memura etkin direnme suçlarından cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun eylemlerinin terör suçu olduğu ifade edilerek başvurucu hakkındaki hapis cezasında 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca artırıma gidildiği anlaşılmaktadır.

3. Viranşehir 1. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 5/3/2020 tarihinde başvurucu hakkındaki hapis cezaları toplanmıştır.

4. 12/3/2020 tarihinde düzenlenen müddetnamede başvurucunun terör örgütüne üye

olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu dışında farklı suçlardan toplam 10 yıl 21 ay hapis hapis cezası ile hükümlü olduğu, 28/11/2023 tarihinde koşullu olarak, 9/7/2028 tarihinde ise hak ederek tahliye edilebileceği belirtilmiştir.

5. Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı (İdare ve Gözlem Kurulu) 13/12/2022 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda başvurucunun açık ceza infaz kurumuna ve denetimli serbestliğe ayrılmaya ilişkin talebini ele almıştır. Başvurucu söz konusu talebinde örgüt üyeliğinden değil silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan hükümlü olduğunu belirterek denetimli serbestliğe ayrılma hususunda aranan şartları taşıdığını, iyi hâlli olduğunu, bu nedenle açık ceza infaz kurumuna ve denetimli serbestliğe ayrılması gerektiğini iddia etmektedir.

6. İdare ve Gözlem Kurulu tarafından aynı gün başvurucunun açık ceza infaz kurumuna ve denetimli sertbestliğe ayrılma talebinin reddine karar verilmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu başvurucunun mensubu olduğu terör örgütünden ayrıldığı yönünde kurum idaresine ulaşmış herhangi bir beyanının bulunmadığını, dolayısıyla başvurucunun örgütten ayrıldığı hususunda samimiyetinin tasdik edilmediğini belirterek açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlikten faydalanma şartlarını taşımadığını ifade etmiştir.

7. Başvurucunun İdare ve Gözlem Kurulu kararına yaptığı itiraz 15/12/2022 tarihinde İnfaz Hâkimliğince reddedilmiştir.

8. İdare ve Gözlem Kurulu tarafından 15/12/2022tarihinde başvurucunun dönem puanının 52,75 olduğuna, iyi hâlli olduğuna ve söz konusu iyi hâl değerlendirmesinin yapılmaya devam edilmesine karar verilmiştir.

9. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun itirazını 18/1/2023 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

10. Başvurucu, itirazın kesin olarak reddine dair hükmü 25/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 21/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu, terör örgütü üyeliğinden mahkûm edilmemesine rağmen örgütten ayrıldığına ilişkin beyanda bulunmasının istenmesi ve samimiyet tasdikinin yapılmaması nedeniyle açık ceza infaz kurumu ile denetimli serbestliğe ayrılma talebinin reddi yönünden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formu ile benzer beyanda bulunmuştur.

14. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun terör örgütü üyeliğinden hükümlü olmamasına rağmen örgütten ayrıldığına ilişkin beyan istenmesi ve samimiyet tasdiki yapılmaması yönünden ilettiği şikâyetlerin masumiyet

karinesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (Adem Hüseyinoğlu [2. B.], B. No: 2014/3954, 15/2/2017, § 33).

17. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki boyutu bulunmaktadır. Güvencenin ilk boyutu kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu boyutunun kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

18. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez; suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

19. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin, § 47).

20. Bununla birlikte ceza yargılamasına konu maddi olay ve olguların diğer kamu makamlarınca (idari/adli) ayrıca değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda ulaşılacak kanaate göre işlem/karar tesis edilmesi mümkündür. Bu bağlamda hukuk yargılamalarında ceza yargılamasında elde edilen bir delile dayanılması ya da kişi hakkında yapılan ceza yargılamasına bir olgu olarak atıf yapılmış olması tek başına masumiyet karinesinin sağladığı güvencelere aykırılık teşkil etmez. Ancak adli ve idari makamların kendi görev sınırlarını aşarak kişiyi suçlu ilan etmesi veya bu bağlamda birtakım çıkarımlarda bulunması masumiyet karinesinin ihlaline yol açabilir. Masumiyet karinesi kapsamındaki güvencelerin sağlanıp sağlanmadığının tespiti yapılırken ise kararın gerekçesinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekir (Galip Şahin,§ 48).

21. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken özellikle hukuk ve idari yargılama bakımından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri, yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği ve ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığıdır. Kamu otoriteleri veya görevlileri tarafından hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişiyle ilgili olarak yargılama süreci bir mahkûmiyet hükmüyle kesinlik kazanmadan suçluluğa dair herhangi bir kanaat ifade edilmiş olması ya da ceza yargılaması mahkûmiyet dışında bir kararla sona ermesine rağmen sona ermeye ilişkin kararda sanığın suçlu olabileceğinin ifade edilmiş olması durumunda masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda karar vericilerin kullandıkları dil kritik önem taşır (Mustafa Akın [1. B.], B. No: 2013/2696, 9/9/2015, §§ 38, 39).

22. Somut olayda Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi yaptığı yargılama sonunda başvurucunun terör örgütü üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediğini ifade ederek hakkında mahkûmiyet hükmü kurmuştur. Bu tespite rağmen İdare ve Gözlem Kurulu tarafından başvurucunun hükümlü olduğu suç grubunun terör suçları kapsamında olduğu, başvurucunun mensubu olduğu terör örgütünden ayrılması yönünde kurum idaresine ulaşmış herhangi bir talebinin olmadığı, hükümlünün örgütten ayrıldığına ilişkin samimiyetinin tasdik edilmediği ifade edilmiştir. Başvurucunun şartları taşımadığı ifade edilerek açık ceza infaz kurumuna ve denetimli serbestliğe ayrılma talebinin reddine karar verilmiştir. Söz konusu karara yönelik itirazlar İnfaz Hakimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir (bkz. §§ 2-9).

23. Sonuç olarak başvurucu hakkında örgüt üyesi olduğuna ilişkin kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunmamasına rağmen İdare ve Gözlem Kurulu tarafından başvurucunun örgüt üyesi olduğu ve örgütten ayrıldığına ilişkin beyanda bulunması gerektiği şeklindeki ifadelerin suçluluğa dair bir kanaat ifade ettiği ve bu anlamda masumiyet karinesini zedeler nitelikte olduğu değerlendirilmiştir. İnfaz Hâkimliği ile Ağır Ceza Mahkemesi kararlarında da idarenin kararındaki bu ihlali giderecek şekilde hüküm kurulmadığı anlaşılmıştır (benzer yöndeki karar için bkz. Yıldırım Güvenç [2. B.], B. No: 2017/32945, 11/2/2021, §§ 58-61).

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN bu görüşe katılmamıştır.

B. Diğer İhlal İddiaları

25. Başvurucunun açık ceza infaz kurumuna ayrılmama nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ömer Faruk Gergerlioğlu ([2. B.], B. No: 2021/30782, 20/11/2024) kararı uyarınca konu bakımından yetkisizlik nedeniyle; iyi hâl tespitinin bulunmadığı olayda denetimli serbestlikten yararlandırılmama nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Halis Yurtsever ([1. B.], B. No: 2015/17595, 29/11/2018, §§ 24, 37) kararı uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

27. Başvurucunun 25/2/2025 tarihinde cezaevinden salıverildiği anlaşıldığından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar

bulunmadığı değerlendirilmiştir.

28. Başvurucunun tazminat istemi de bulunmadığından ihlalin tespitiyle yetinilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN'ın KARŞIOYU ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin Giresun İnfaz Hâkimliğine (E.2022/5504, K.2022/5529) GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Başvuru; başvurucunun terör örgütü üyeliğinden mahkûm edilmemesine rağmen örgütten ayrıldığına ilişkin samimiyet tasdiki bulunmadığı gerekçesiyle açık ceza infaz kurumuna ve denetimli serbestliğe ayrılma talebinin reddine karar verilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa’nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan maddeye adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (Fameka İnş. Plastik San ve Tic. Ltd. Şirketi, B. No: 2014/3905, 19/4/2017, § 27).

3. Başvurucununmasumiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurusuna konu İdare ve Gözlem Kurulu kararında; başvurucunun terör örgütü adına suç işlemek suçundan mahkum olduğunu, hükümlü olduğu suç grubunun terör suçları kapsamında olduğuna, başvurucunun adına suç işlediği terör örgütünden ayrılması yönünde kurum idaresine ulaşan herhangi bir talebinin olmadığına, hükümlünün örgütten ayrıldığına ilişkin samimiyetinin tasdik edilmediğine, bu nedenle de açık cezaevine ayrılma talebinin reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

4. Somut olayda İdare ve Gözlem Kurulu’nun gerekçesine bakıldığında masumiyet

karinesinin ihlaline yönelik bir gerekçe ve dil kullanılmadığı açıktır. Başvurucunun mahkumiyetine konu “Terör Örgütü Adına Suç İşlemek” suçunun başvurucu yönünden örgütle bağlantılı olmadığı anlamına gelmeyeceği ortadadır. İnfaz Hakimliği ve Ağır Ceza Mahkemesince başvurucunun talebinin reddine konu İdare ve Gözlem Kurulu tarafından suçun hukuki vasıflandırılmasının yorumlanması kapsamındaki gerekçesinin başvurucunun masumiyet karinesinin ihlal edilmesi anlamına geldiği söylenemez. Zira başvurucu terörle irtibatlı bir suç nedeniyle (Terör Örgütü Adına Suç İşlemek) yargılanarak mahkûm olmuştur.

5. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun masumiyet hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılması gerektiği kanaatine vardığımdan, ihlal sonucuna katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN

SEDAT YILMAZ

B. No: 2023/56944 | Karar tarihi: 12.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/56944

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEDAT YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/56944)

Karar Tarihi: 12/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Sedat YILMAZ

Vekili : Av. Veysel OK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, tutukluluğun makul süreyi aşması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; gözaltı sürecinde kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz bırakılma nedeniyle de kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanmasına yönelik başlatılan soruşturma kapsamında 29/4/2023 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Sorgusunda başvurucu, Mezopotamya Haber Ajansında gazeteci olarak çalıştığını ve örgütle bir iltisakının bulunmadığını ifade etmiştir.

4. Hâkimlik başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçunun

niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı ve suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

5. Başvurucunun karara itirazı, Ankara 41. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 31/5/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya 5/6/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Diğer yandan Başsavcılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasına istinaden başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için talepte bulunmuştur. Bu talep Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğince yerinde görülerek aynı gerekçeyle kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucu kısıtlama kararına itiraz ettiğini, ancak itirazı hakkında karar verilmediğini belirtmiştir.

7. Başvurucu 4/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başsavcılık 6/9/2023 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında tutuklama kararına konu olan suçtan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede, PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanması hakkında bilgiler vererek başvurucunun bu yapılanma ile bağlantılı olduğunu ve bu yönde faaliyette bulunduğu ileri sürülmüştür. İddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık, terör örgütünün temel organizasyonunu belirleyen KCK Sözleşmesinde “c-Basın Komitesi: Önderlik çizgisine göre basın-yayın politikalarını oluşturur, basın örgütlenmesinin sağlanmasını ve geliştirilmesini destekler. İdeolojik ve ulusal birliğin pekiştirilmesine yönelik çalışmalar yürütür. Demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması ekseninde toplumsal aydınlanmayı gerçekleştirmek için çalışmayı temel görev sayar. Demokrasinin oturtulması için kamusal alanda eleştiri, gözlem gücü ve temel bir denetleme mekanizması olarak işlev yürütür. Bilgi tekeline dayalı iktidarlaşmayı aşmak ve demokrasinin halka dayalı oluşumunu gerçekleştirmek amacıyla her türlü bilimsel bilginin genelleşmesini hedefler.” şeklinde bir düzenleme bulunduğunu, PKK/KCK terör örgütünün de belirtilen düzenlemede öngörüldüğü şekilde bir medya yapılanması oluşturduğunu ve bu kapsamda başvurucunun görev aldığı Mezopotamya Haber Ajansı, Jinnews Haber Ajansı, ANF gibi yayın organlarında örgüte müzahir olarak yayın faaliyeti yürütüldüğünü ileri sürmüştür. Başsavcılık bu hususa ilişkin olarak tanık beyanlarına dayanmıştır. Bu beyanlardan bazılarının ilgili kısımları şöyledir:

-Başsavcılıkça yürütülmekte olan başka bir soruşturma kapsamında K8Ç4B3L1T5 kod ismi verilen tanık; Basın Komitesi'ne referans ve örgüt geçmişi bakımından aktif olan örgüt mensuplarının seçildiğini, bu kişilerin bir ay süreyle ideolojik eğitime alındıklarını, örgüt üst yönetimi açısından Basın Komitesi'nin çok önemli olduğunu ve bu nedenle yapılanma içindeki örgüt mensuplarına maaş ödenerek konaklamaları için evler tutulduğunu, Basın Komitesi'nin faaliyetlerinde kullanacağı ekipmanların alım ücretinin doğrudan PKK/KCK tarafından karşılandığını, haber içeriklerinin de perspektif denilen talimatlar ile oluşturulduğunu, perspektiflerin Abdullah Öcalan’ın çizgisinde hazırlandığını ve bu çizgi dışında haber yapılamayacağını, haber içeriklerinin elektronik posta yoluyla haber ajanslarının merkezlerine gönderildiğini belirtmiştir. Gizli tanık beyanının devamında; Basın

Komitesi içerisinde faaliyet yürüten örgüt mensuplarının ihtiyaç halinde kırsal alanda da faaliyet yürütebileceğini, diğer yandan Türkiye'deki faaliyetlerin sekiz bölgede yürütüldüğünü, merkezin ise Diyarbakır'da bulunduğunu, Basın Komitesi içerisinde ANF, Mezopotamya Haber Ajansı, Sterk TV, Jinnews Haber Ajansı gibi otuza yakın basın yayın ajansı ve kanalların bulunduğunu, gerekli görülmesi halinde örgüt üst yönetiminin talimatlarının müzahir kitleye ropörtaj görünümü altında iletildiğini vurgulamıştır.

Başsavcılık, K8Ç4B3L1T5 kod ismi verilen gizli tanığın doğrudan başvurucuya yönelik olan beyanına da dayanmıştır. Buna göre gizli tanık K8Ç4B3L1T5'in beyanı şöyledir:

"KCK İdeolojik Alan Yapılanması Basın Komitesine bağlı olarak örgütsel faaliyetlerin yürütülmekte olduğu Mezopotamya Ajansının Diyarbakır'da bulunan Merkez Bürosu içerisinde sorumlu düzeyde faaliyet yürüttüğünü biliyorum. Basın Komitesinin Merkez Bürosunda Haber Müdürü olarak sorumlu düzeyde faaliyet yürütmekte iken haber yapılması amacıyla kendisine gönderilen haberlerin Mezopotamya Ajansında paylaşım yapılmasına en son kendisi onay verir. Basın Komitesine bağlı olarak faaliyet yürütülen bölgelerin haftalık haber gündem notlarında yazıları ve talimatları bulunur. Özellikle PKK için önemli günlerde talimatları ile gündemin belirlenmesinde aktif olarak yer almaktadır. Diğer çalışanlardan daha fazla maaş alır."

-Başsavcılıkça yürütülmekte olan 2020/5580 numaralı soruşturma kapsamında Ulaş ismi verilen gizli tanık:

"TV (Kapatılan; Imc, Denge, Gün TV, Yayın yapan; Jin TV ... Medya Haber, Sterk TV, vb.), ... haber ajansları (Anf, Mezopotamya Ajansı, Jin News) bu yapılanmada yer alır. KCK Türkiye sözcülüğünden bir kişi bu alandan sorumludur. Ayrıca; her faaliyet alanında ihtiyacı karşılayacak sayıda PKK kadroları bulunur. Finansmanını kendisi sağlar. Fakat TV kanalları ve radyo frekanslarını satın almada kullanılacak yüksek miktarda paraları KCK Türkiye maliyesinden temin eder. Temin etmeden önce Kandil'de bulunan maliyeden sorumlu CEMAL KOD MURAT KARAYILAN'dan onay alır. Örgütün bütün basın politikasını Sterk Tv belirler. Bunun ile birlikte kapatılmış olan TV kanalları yerine örgüt yeni TV kanalları açarak faaliyetlerine devam etmektedir."

Başsavcılık, Ulaş ismi verilen gizli tanığın doğrudan başvurucuya yönelik olan beyanına da dayanmıştır. Buna göre gizli tanık Ulaş'ın beyanı şöyledir:

"2000'li yıllardan bugüne kadar KCK Türkiye İdeolojik Alan Merkezi'ne bağlı olarak örgütsel faaliyetlerin yürütülmekte olduğu Basın-Yayın Komitesi içerisinde sorumlu düzeyde yer aldı. Bu kapsamda, DİHA (Dicle Haber Ajansı), Mezopotamya Haber Ajansında ve ANF Fırat Haber Ajansı isimli PKK adına yayınların yapıldığı haber ajanslarında uzun yıllardır örgüt adına propaganda amaçlı haberler yaptı. İllegal yollardan Irak'ın kuzeyinde yer alan Hakurke alanına giderek KCK İdeolojik Alan Basın-Yayın Sorumlusu Mustafa KARASU ile görüşmeler ve toplantılar yapar. Buradan aldığı talimatlar doğrultusunda haber ajansı içerisindeki örgütsel faaliyetlerini yürüttü. Basın-Yayın komitesi içerisindeki başarılı çalışmalarından dolayı herhangi bir PKK Kadrosundan daha kıymetli olarak görülmektedir. Örgütsel çalışmaları kapsamında uzun yıllar PKK ana davasından cezaevinde yatan ve halen KCK Türkiye Yapılanması İdeolojik Alan Merkezi Basın-Yayın Komitesi sorumlularından S.S. nin sağ kolu gibi aktif olarak çalışmalarda yer alır. Örgüt adına çalışmalarını uzun yıllar İstanbul ilinde yaptıktan sonra bizzat Mustafa KARASU'nun talimatları doğrultusunda S.S. tarafından Diyarbakır iline getirildi. Halen Diyarbakır ili merkezinde örgüt adına Basın-Yayın Komitesi içerisinde sorumlu düzeyde faaliyetlerine devam etmektedir."

-Başsavcılıkça yürütülmekte olan 2020/5580 numaralı soruşturma kapsamında ifadesi alınan K.G. isimli tanık:

“İdeolojik alan çalışmalarında basın yayın komitesi faaliyetleri de kapsamlı bir şekilde yürütülmektedir. Bu komite (basın), Türkiye, Avrupa, Ortadoğu ve Kafkasya alanlarındaki örgüt güdümünde yayın yapan tv (ROJ TV, NUCE TV, STERK TV, ARTI TV,TV10,ÇIRA TV, NEWROZ TV, ROJOVA TV),RADYO(DENGE MEZOPOTOMYA RADYOSU), gazete(ÖZGÜR POLİTİKA, GÜNDEM, AZADİYA WELAD), DERGİ(JİN, ÖZGÜR HALK, SERXWABUN, YURTSEVER GENÇLİK, DEMOKRATİK ORTADOĞU), haber ajansları (DİHA (2016 yılında KHK ile kapatılınca Mezopotamya Ajansı adı altında faaliyetlerine devam etmekte), ANF, ANHA) internet siteleri (GERİLLA TV, PARASTINA-GEL,) gibi kitle iletişim alanlarının denetimi ve örgütlenmesinden sorumludur.”

ii. Başsavcılık, başvurucu hakkında tanzim edilen mobil telefon HTS/ baz analiz raporuna göre başvurucunun PKK/KCK kapsamında hakkında adli takibat bulunan çok sayıda kişiyle ve tanık beyanlarında adı geçen S.S. ile yoğun düzeyde ortak baz sinyal verisinin ve telefon görüşmesinin tespit edildiğini ifade etmiştir.

iii. Başsavcılık, başvurucu hakkında tanzim edilen mali analiz raporuna göre başvurucunun herhangi bir sosyal sigorta kaydı olmamakla birlikte hesabına yüksek tutarda para girişinin bulunduğunu belirtmiştir.

iv. Başsavcılık, başvurucu hakkındaki açık kaynak araştırmasında sosyal medya hesabından örgüt propagandası niteliğinde paylaşımlar yaptığının tespit edildiğini vurgulamıştır.

9. İddianameyi kabul eden Ankara 28. Ağır Ceza Mahkemesi 21/9/2023 tarihinde yetkisiz olduğu gerekçesiyle dosyanın Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

10. Yargılamayı yürüten Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi 14/12/2023 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulamak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Yargılamanın sonucunda 29/2/2024 tarihinde başvurucu hakkında delil yetersizliği gerekçesiyle beraat kararı verilmiştir.

12. Başsavcılık, hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş olup bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama istinaf aşamasında derdesttir.

13. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

14. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/1/2020 tarihli ve E.2019/5611 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün 5. Genel Kurulunun sonuç bildirisinde ilan edilen KCK'nın, silahlı terör örgütünün elebaşısı Abdullah Öcalan’ın örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılmasını sağlamak amacıyla ortaya koyduğu “Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi” şeklindeki dört ayaklı bir paradigmadan oluştuğu, bu paradigmanın üçüncü ayağı olan Demokratik Toplum Kongresinin, sözde kurucu meclis işlevi gören bir yapılanma olduğu ve Kuzey Kürdistan Parlamentosu/Meclisi olarak

nitelendirildiği, terör örgütünün hedefi olan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için örgüt elebaşısının talimatları doğrultusunda kurulduğu, KCK/TM parlamento yapısını oluşturan sözde yasama organı olduğu, genel kurul, daimi meclis, başkanlık divanı, yürütme kurulu ve komisyonlar gibi organlarının bulunduğu, çalışma usulüne ilişkin sözde iç tüzüğünün olduğu, demokratik özerkliği gerçekleştirmek amacıyla siyasi parti, dernek, sendika ve sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek konferans ve çalıştaylar düzenlediği, örgütlenme yapısı itibarıyla KCK ile özdeşlik gösterdiği, bileşenlerinin KCK yapılanması içinde yer alan sözde kent meclisleri, ilçe meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünlerinin olduğu, delege ve üyelerinin anılan bu sözde meclis üyeleri ile bazı milletvekilleri, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri olduğu, yaptığı kongre ve konferanslar sonucunda 14 Temmuz 2011 tarihinde demokratik özerlik ilan edildiği ve 27 Aralık 2015 tarihinde demokratik özerk bölgelerin oluşturulmasının istendiği ve ayrıca öz yönetim ilanlarına sahip çıkıldığı..."

15. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 17/9/2019 tarihli ve E.2018/7107 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...KCK yapısının siyasal alana yönelik yapılanması “ekoloji ve yerel yönetimler komitesi”, “sosyal alan”, “ideolojik alan”, “ekonomik ve mali alan komitesi” şeklinde oluşmuş olup KCK Sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde faaliyetlerde bulunmuştur. Sosyal alan da kendi içinde sosyal komite, halk sağlığı komitesi, dil ve eğitim komitesi, emekçiler komitesi, şehit aileleri ile dayanışma ve gaziler komitesi, gençlik komitesi, kadın komitesi, özgür yurttaş komitesi, basın komitesi ve benzeri adlarla komite ve koordinasyonlar kurulup faaliyetler yürütmüşlerdir..."

16. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 12/9/2017 tarihli ve E.2017/1896 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...İzleme ve tespit tutanağı ile tüm dosya kapsamına göre; PKK/KCK terör örgütü lehine yurt dışından uydu aracılığı ile yayın yapan STERK TV isimli televizyondan yayınlanan eylem çağrısı üzerine 30.06.2013 günü Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde gerçekleşen kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katıldığı anlaşılan sanık Tahir Süslü'nün, “biji serok Apo” şeklinde slogan attığı, atılan sloganın Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2007/9-69-99 sayılı ve Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 05.06.2002 tarih 5079-6668 sayılı kararlarında da işaret olunduğu üzere TCK'nın 215. maddesinde düzenlenen, "kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde suçu ve suçluyu övme" suçunu oluşturacağı..."

17. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 12/3/2024 tarihli ve E.2021/15466 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; bir siyasi partinin il başkanı olarak görev yapan sanığın; ülkemizde yasaklı yayınlar listesinde yer alan Norveç Merkezli yayın yapan STERK TV'de canlı yayına telefon ile bağlanarak "olay ve olgular" bölümünün birinci bendinde detaylandırılan sanığın sözleri nedeniyle açık ve yakın tehlikenin ortaya çıktığına..."

18. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 10/3/2022 tarihli ve E.2021/3358 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...PKK/KCK silahlı terör örgütüne müzahir internet siteleri ve yapılan açık kaynak araştırmalarında; “ANF News” isimli internet sitesinde 12.08.2015 tarihinde; ''KCK Kürt halkı için öz yönetimden başka çare kalmadı'' başlığıyla, “ANF News” isimli internet

sitesinde 13.08.2015 tarihinde; ''KJK öz yönetim ilanı demokratikleşme yolunda önemli bir adımdır'' başlığı ile ''KJK Şırnak, Cizre, Silopi ve Nusaybin'de öz yönetim ilanında ortaya konulan irade, demokratikleşme yolunda önemli bir adım olarak anlaşılmalı ve desteklenmelidir.'' şeklinde bazı il ve ilçelerde bu özerklik ilanlarının benimsenmesi, özendirilmesi ve artırılması yönünde talimat niteliğinde haberlerin yapılması üzerine..."

19. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/3/2021 tarihli ve E.2018/3213 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Sanıkların örgütün ANF News Agency üzerinden yayınlanan çağrısı üzerine 09.10.2011 tarihinde PKK/KCK terör örgütünün hükümlü lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanma yıl dönümünü protesto etmek amacıyla Gemlik özgürlük yürüyüşü adı altında yapılması planlanan yürüyüşe katılmaları, 04.10.2011 tarihinde ise terör örgütü mensubunun cenazesini karşılayarak olaylı geçen yürüyüşte yer almaları, ayrıca 15.05.2011 tarihli Kürt-Der açılışı toplantısında yer alıp örgüt bayrak ve flamalarının da taşındığı basın açıklaması toplantısında hazır bulunmaları, ayrıca sanık M.K. nın basın açıklaması yapması, sanık H.C. nin ise aynı yürüyüşte PKK pankartını taşıması gibi örgütsel toplantı ve faaliyetlerde bulunduklarının sanıkların ikrarı ve dosya kapsamından anlaşılmakla..."

20. Diğer ilgili hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89; Ayhan Bilgen [GK], 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62.

III. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

21. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Öte yandan başvurucu, ifade hürriyeti kapsamında kalan eylemlerinin tutukluluğuna dayanak kılındığını belirterek hakkında uygulanan tedbirin siyasi amaç taşıdığını iddia etmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. maddesi ile ifade hürriyetinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

23. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

24. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

25. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

26. Soruşturma mercileri, başvurucu hakkındaki tutuklama kararında ve iddianamede esasen PKK/KCK silahlı terör örgütünün medya yapılanmasına dair genel nitelikteki tespitler ile başvurucunun hakkındaki tanık beyanlarına, mobil telefon HTS ve baz analiz raporuna ve para transferlerine dayanmıştır (bkz. §§ 5, 8).

27. Yargı mercilerinin KCK ve bileşenlerine yönelik tespitleriyle (bkz. §§ 14-20) birlikte iddianamede örgütün medya yapılanmasına ve başvurucuya yönelik yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden- çok sayıda beyan (bkz. § 8), başvurucunun para transferlerini gösteren mali analiz raporu (bkz. § 8) ile mobil telefon HTS/baz analiz raporu bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen, B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun, B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43; Zeynep Kaplan, B. No: 2015/7311, 22/1/2019, § 52).

28. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir.

29. Somut olayda Hâkimlikçe başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine ve delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır.

30. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş, B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

31. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri gözetilmelidir. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklandığı dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

32. Yukarıda ulaşılan sonuçlar karşısında başvurucunun siyasi bir amaçla tutuklandığı ve tutuklama tedbiri nedeniyle ifade hürriyetinin ihlal edildiği iddialarının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

34. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan, B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 14/12/2023 tarihinde tahliye edilen ve 29/2/2024 tarihinde hakkında beraat kararı verilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

37. Başvurucu; soruşturma dosyasını inceleme talebinin kısıtlama kararı gerekçe gösterilerek kabul edilmediğini, kendisine yönelik suçlamaları ve bunların delillerini öğrenemediğini, bu nedenlerle gereği gibi savunma yapma ve itirazda bulunma imkânından yoksun bırakıldığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

40. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir. Fıkrada öngörülen bu usulde, adil yargılanma hakkının bütün güvencelerini sağlamak mümkün değil ise de iddia edilen tutmanın koşullarına uygun somut güvencelerin yargısal nitelikli bir kararla sağlanması gerekir (Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, § 250).

41. Tutuklu yargılamalarda, kişinin bir suç işlediğine dair kuvvetli şüphenin devam etmesi, tutukluluk halinin devamının hukuka uygunluğu için olmazsa olmaz bir koşul olduğundan tutuklu kişiye kendisine karşı yöneltilen suçlamalara neden olan unsurlara itiraz etme yönünde gerçek bir fırsatın sunulması gerekmektedir. Bu husus kişinin -veya müdafiinin- soruşturma dosyasındaki belgelere erişebilmesini gerektirebilir (Hüda Kaya [GK], B.No: 2023/102251, 25/2/2025, § 94).

42. Ancak tutuklu kişinin soruşturma dosyasındaki bilgi ve belgelere, delillere sınırsız erişim hakkı bulunmamaktadır. Üçüncü kişilerin temel haklarını korumak, kamu menfaatini gözetmek, adli makamların soruşturma yaparken başvurdukları yöntemleri güvence altına almak, şüphelilerin delilleri değiştirmelerini ve soruşturmanın selametine zarar vermelerini engellemek, adli makamların bazı soruşturma yöntemlerini gizli tutmak gibi amaçlarla veya

soruşturma dosyasında devletin gizli kalması gereken belgelerinin ya da gizli örgüt yazışmaları gibi bilgilerin olması durumunda soruşturma aşamasında delillere erişim yönünden kısıtlama getirilmesi gerekebilir. Ancak dosyaya erişim hakkına getirilecek kısıtlama, söz konusu amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olmalıdır (Hüda Kaya, § 95).

43. Bu bağlamda soruşturma makamlarınca söz konusu kısıtlamanın öngörülen amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olduğunun yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekir. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasını gerektiren bir durumun olması hâlinde bile soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasının savunmaya getirdiği her türlü zorluğun yeterince telafi edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine riayet edilmelidir. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri uyarınca tutuklamaya neden olan ve tutuklamanın hukukiliğinin tartışılması bakımından temel oluşturacak delillerin tutuklu kişi tarafından incelenebilmesi gerekir (Hüda Kaya, § 96).

44. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için başvuruda bulunmuş; bu talep yerinde görülerek kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucu kısıtlama kararına itiraz etmiştir.

45. Kısıtlama kararının daha sonra kaldırılıp kaldırılmadığı hususunda herhangi bir belge veya bilgi bulunmamakla birlikte iddianamenin kabul edildiği tarih itibarıyla kısıtlılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca kendiliğinden sona ermiş bulunmaktadır.

46. Somut olayda 5271 sayılı Kanun’un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar verilmiştir. Bu hükme göre müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir. Dolayısıyla kısıtlama kararı verilebilmesi için soruşturmanın amacının tehlikeye düşme ihtimalinin bulunması gerekir. Bununla birlikte gerek kısıtlama kararında gerekse Başsavcılığın kısıtlama talebinde soruşturmanın amacının tehlikeye düşmesi ihtimalinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin bir somutlaştırmada bulunulmamıştır. Başvurucunun belgelere erişiminin, söz konusu ceza soruşturmasının amacını nasıl tehlikeye düşürebileceği açıklanmamıştır. Dolayısıyla geçerli bir gerekçe olmaksızın dosyaya erişim olanağından yoksun bırakılan başvurucunun tutuklanmasını haklı göstermek için ileri sürülen gerekçelere tatmin edici şekilde itiraz etme imkânının bulunmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Hüda Kaya, § 98).

47. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

D. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

48. Başvurucu, gözaltı sürecinde kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

49. Bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal

eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde etkili bir soruşturmanın yapılması gerekmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını da sağlamaya elverişli olmalıdır (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25).

50. Devletin sahip olduğu etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında, işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli kesin belirtiler mevcut olduğunda -kişilere müdahale üçüncü kişilerden gelmiş olsa dahi- şikâyet ya da ihbarda bulunulmadığında bile resen soruşturma açılmasının sağlanması gerektiği açıktır (Tahir Canan, § 25).

51. Başvuruya konu olayda başvurucu, genel olarak kamu görevlileri tarafından kötü muameleye maruz bırakıldığını ileri sürmektedir. Başvurucunun anılan iddialarına ilişkin olarak adli mercilere müracaatının sonucuna yönelik bilgi ve belge sunmadığı gözetildiğinde hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

52. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. GİDERİM

53. Başvurucu toplam 250.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmakla birlikte her iki tazminat türüne ilişkin ayrı ayrı tutar belirtmemiştir.

54. Başvuruda, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiği tespit edilmiştir. İnceleme tarihi itibarıyla soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması hâli sona ermiştir. Dolayısıyla kararın yeniden değerlendirme yapılmak üzere derece mahkemesine gönderilmesinde hukuki yarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

55. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlalin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

4. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş

olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 1480,40 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 31.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

“Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması” yönünden Mahkememizin Hüda Kaya [GK], B. No:2023/102251, 25/2/2025 sayılı başvurudaki karşı oy gerekçesine atfen aynı gerekçelerle çoğunluğun vermiş olduğu karara katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN Üye Yılmaz AKÇİL

DİCLE MÜFTÜOĞLU

B. No: 2023/73561 | Karar tarihi: 12.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/73561

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİCLE MÜFTÜOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/73561)

Karar Tarihi: 12/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Dicle MÜFTÜOĞLU

Vekilleri : Av. Resul TAMUR

Av. Ramazan DEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, tutukluluğun makul süreyi aşması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanmasına yönelik başlatılan soruşturma kapsamında 29/4/2023 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Sorgusunda başvurucu, Mezopotamya Haber Ajansında gazeteci olarak çalıştığını ve örgütle bir iltisakının bulunmadığını ifade etmiştir.

4. Hâkimlik başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar

vermiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı ve suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

5. Başvurucunun karara itirazı, Ankara 41. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 31/5/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya 5/7/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Diğer yandan Başsavcılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasına istinaden başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için talepte bulunmuştur. Bu talep Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğince yerinde görülerek aynı gerekçeyle kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucu kısıtlama kararına 25/10/2022 tarihinde itiraz ettiğini, ancak itirazı hakkında karar verilmediğini belirtmiştir.

7. Başvurucu 5/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başsavcılık 6/9/2023 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında tutuklama kararına konu olan suçtan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede, PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanması hakkında bilgiler verilerek başvurucunun bu yapılanma ile bağlantılı olduğu ve bu yönde faaliyette bulunduğu iddia edilmiştir. İddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık, terör örgütünün temel organizasyonunu belirleyen KCK sözleşmesinde “c-Basın Komitesi: Önderlik çizgisine göre basın-yayın politikalarını oluşturur, basın örgütlenmesinin sağlanmasını ve geliştirilmesini destekler. İdeolojik ve ulusal birliğin pekiştirilmesine yönelik çalışmalar yürütür. Demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması ekseninde toplumsal aydınlanmayı gerçekleştirmek için çalışmayı temel görev sayar. Demokrasinin oturtulması için kamusal alanda eleştiri, gözlem gücü ve temel bir denetleme mekanizması olarak işlev yürütür. Bilgi tekeline dayalı iktidarlaşmayı aşmak ve demokrasinin halka dayalı oluşumunu gerçekleştirmek amacıyla her türlü bilimsel bilginin genelleşmesini hedefler.” şeklinde bir düzenleme bulunduğunu, PKK/KCK terör örgütünün de belirtilen düzenlemede öngörüldüğü şekilde bir medya yapılanması oluşturduğunu ve bu kapsamda başvurucunun görev aldığı Mezopotamya Haber Ajansı, Jinnews Haber Ajansı, ANF gibi yayın organlarında örgüte müzahir olarak yayın faaliyeti yürütüldüğünü ileri sürmüştür. Başsavcılık bu hususa ilişkin olarak tanık beyanlarına dayanmıştır. Bu beyanlardan bazılarının ilgili kısımları şöyledir:

- K8Ç4B3L1T5 kod ismi verilen gizli tanığın başvurucuya yönelik olan beyanı şöyledir:

"KADRO örgüt mensubudur. KCK İdeolojik Alan Yapılanması Basın Komitesine bağlı olarak örgütsel faaliyetlerin yürütülmekte olduğu Mezopotamya Ajansı içeresinde sorumlu düzeyde faaliyet yürüttüğünü biliyorum. Örgütsel faaliyetlerini Diyarbakır ilinde basın komitesinin Merkez Bürosunda yürütmektedir. Mezopotamya ajansı içerisinde faaliyet yürüten kadın örgüt mensuplarının sorumluluğunu da yürütmektedir. Ajanslara haftalık olarak gönderilen gündemlerde yazılar yazarak talimatlar verdiğini biliyorum. Örgüt içi faaliyetleri sürecinde

ölen kadın örgüt mensuplarının hayatlarına ilişkin haberler yapılması yönünde Basın Komitesi faaliyetlerinde talimatlar verdiğini biliyorum. Örgüt ideolojisi doğrultusunda Basın Komitesi içerisinde yer alanların ideolojik ve teknik eğitimlerine ilişkin olarak 6 aylık ya da yıllık olarak düzenlenen eğitimlerinden de sorumlu olduğu biliyorum. Düzenlenen eğitim süreçleri sonrasında Türkiye Sahasında Basın Komitesi adına faaliyet yürüteceklerin düzenlemesinde bizzat yer alır. Erkek kardeşinin PKK içerisinde silahlı olarak faaliyet yürütmesi sebebiyle Değer Ailesi olduğunu biliyorum."

- Başsavcılıkça yürütülmekte olan 2020/5580 numaralı soruşturma kapsamında ifadesi alınan tanık K.G.nin beyanı şu şekildedir:

“İdeolojik alan çalışmalarında basın yayın komitesi faaliyetleri de kapsamlı bir şekilde yürütülmektedir. Bu komite (basın), Türkiye, Avrupa, Ortadoğu ve Kafkasya alanlarındaki örgüt güdümünde yayın yapan tv (ROJ TV, NUCE TV, STERK TV, ARTI TV,TV10,ÇIRA TV, NEWROZ TV, ROJOVA TV),RADYO(DENGE MEZOPOTOMYA RADYOSU), gazete(ÖZGÜR POLİTİKA, GÜNDEM, AZADİYA WELAD), DERGİ(JİN, ÖZGÜR HALK, SERXWABUN, YURTSEVER GENÇLİK, DEMOKRATİK ORTADOĞU), haber ajansları (DİHA (2016 yılında KHK ile kapatılınca Mezopotamya Ajansı adı altında faaliyetlerine devam etmekte), ANF, ANHA) internet siteleri (GERİLLA TV, PARASTINA-GEL,) gibi kitle iletişim alanlarının denetimi ve örgütlenmesinden sorumludur.”

- Başsavcılık, K.G. isimli tanığın doğrudan başvurucuya yönelik olanbeyanına da dayanmıştır. Buna göre K.G.nin beyanı şöyledir:

"2014 yılında Hınere alanında Basın Yayın Komitesine bağlı olarak KCK Türkiye Yapılanması içerisinde Basın Yayın çalışmalarında yer alan KADRO örgüt mensuplarına yönelik olarak verilen eğitimler sürecinde kendisini ilk defa gördüm ve tanıdım. Bu eğitime 20-25 kadar KADRO örgüt mensubu katıldı. 1 ay kadar süren bu eğitimler sürecinde ben bu kadrolara İdeolojik ve mesleki konularda 7 gün boyunca örgütsel içerikli eğitimler verdim. Sonraki dönem faaliyet alanları ve akıbeti hakkında bilgim yoktur."

- Başsavcılıkça yürütülmekte olan 2020/5580 numaralı soruşturma kapsamında Ulaş ismi verilen gizli tanığın beyanı şu şekildedir:

“TV (Kapatılan; Imc, Denge, Gün TV, Yayın yapan;Jin TV ... Medya Haber, Sterk TV, vb.), ... haber ajansları (Anf, Mezopotamya Ajansı, Jin News) bu yapılanmada yeralır. KCK Türkiye sözcülüğünden bir kişi bu alandan sorumludur. Ayrıca; her faaliyet alanında ihtiyacı karşılayacak sayıda PKK kadroları bulunur. Finansmanını kendisi sağlar. Fakat TV kanalları ve radyo frekanslarını satın almada kullanılacak yüksek miktarda paraları KCK Türkiye maliyesinden temin eder. Temin etmeden önce Kandil’de bulunan maliyeden sorumlu CEMAL KOD MURAT KARAYILAN’dan onay alır. Örgütün bütün basın politikasını Sterk Tv belirler. Bunun ile birlikte kapatılmış olan TV kanalları yerine örgüt yeni TV kanalları açarak faaliyetlerine devam etmektedir.”

ii. Başsavcılık, başvurucu hakkında tanzim edilen mobil telefon HTS/ baz analiz raporuna göre başvurucunun PKK/KCK kapsamında hakkında adli takibat bulunan 335 farklı kişiyle yoğun düzeyde ortak baz sinyal verisi varlığının ve telefon görüşmesinin tespit edildiğini ifade etmiştir.

iii. Başsavcılık, başvurucu hakkında tanzim edilen mali analiz raporuna göre başvurucunun PKK/KCK kapsamında hakkında adli takibat bulunan çok sayıda kişiyle para transfer işlemleri yaptığının tespit edildiğini belirtmiştir.

9. İddianameyi kabul eden Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesi 13/9/2023tarihinde yetkisiz olduğu gerekçesiyle dosyanın Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

10. Yargılamayı yürüten Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi 29/2/2024 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulamak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Yargılamanın sonucunda 24/10/2024 tarihinde başvurucu hakkında delil yetersizliği gerekçesiyle beraat kararı verilmiştir.

12. Başsavcılık, hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş olup bireysel başvurunun incelenme tarihi itibarıyla yargılama istinaf aşamasında derdesttir.

13. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

14. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/1/2020 tarihli ve E.2019/5611 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün 5. Genel Kurulunun sonuç bildirisinde ilan edilen KCK'nın, silahlı terör örgütünün elebaşısı Abdullah Öcalan'ın örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılmasını sağlamak amacıyla ortaya koyduğu "Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi" şeklindeki dört ayaklı bir paradigmadan oluştuğu, bu paradigmanın üçüncü ayağı olan Demokratik Toplum Kongresinin, sözde kurucu meclis işlevi gören bir yapılanma olduğu ve Kuzey Kürdistan Parlamentosu/Meclisi olarak nitelendirildiği, terör örgütünün hedefi olan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için örgüt elebaşısının talimatları doğrultusunda kurulduğu, KCK/TM parlamento yapısını oluşturan sözde yasama organı olduğu, genel kurul, daimi meclis, başkanlık divanı, yürütme kurulu ve komisyonlar gibi organlarının bulunduğu, çalışma usulüne ilişkin sözde iç tüzüğünün olduğu, demokratik özerkliği gerçekleştirmek amacıyla siyasi parti, dernek, sendika ve sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek konferans ve çalıştaylar düzenlediği, örgütlenme yapısı itibarıyla KCK ile özdeşlik gösterdiği, bileşenlerinin KCK yapılanması içinde yer alan sözde kent meclisleri, ilçe meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünlerinin olduğu, delege ve üyelerinin anılan bu sözde meclis üyeleri ile bazı milletvekilleri, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri olduğu, yaptığı kongre ve konferanslar sonucunda 14 Temmuz 2011 tarihinde demokratik özerlik ilan edildiği ve 27 Aralık 2015 tarihinde demokratik özerk bölgelerin oluşturulmasının istendiği ve ayrıca öz yönetim ilanlarına sahip çıkıldığı..."

15. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 17/9/2019 tarihli ve E.2018/7107 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...KCK yapısının siyasal alana yönelik yapılanması "ekoloji ve yerel yönetimler komitesi", "sosyal alan", "ideolojik alan", "ekonomik ve mali alan komitesi" şeklinde oluşmuş olup KCK Sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde faaliyetlerde bulunmuştur. Sosyal alan da kendi içinde sosyal komite, halk sağlığı komitesi, dil ve eğitim komitesi, emekçiler komitesi, şehit aileleri ile dayanışma ve gaziler komitesi, gençlik komitesi, kadın komitesi, özgür yurttaş komitesi, basın komitesi ve benzeri adlarla komite ve koordinasyonlar kurulup

faaliyetler yürütmüşlerdir..."

16. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 12/9/2017 tarihli ve E.2017/1896 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...İzleme ve tespit tutanağı ile tüm dosya kapsamına göre; PKK/KCK terör örgütü lehine yurt dışından uydu aracılığı ile yayın yapan STERK TV isimli televizyondan yayınlanan eylem çağrısı üzerine 30.06.2013 günü Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde gerçekleşen kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katıldığı anlaşılan sanık Tahir Süslü'nün, "biji serok Apo" şeklinde slogan attığı, atılan sloganın Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2007/9-69-99 sayılı ve Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 05.06.2002 tarih 5079-6668 sayılı kararlarında da işaret olunduğu üzere TCK'nın 215. maddesinde düzenlenen, "kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde suçu ve suçluyu övme" suçunu oluşturacağı..."

17. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 12/3/2024 tarihli ve E.2021/15466 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; bir siyasi partinin il başkanı olarak görev yapan sanığın; ülkemizde yasaklı yayınlar listesinde yer alan Norveç Merkezli yayın yapan STERK TV'de canlı yayına telefon ile bağlanarak "olay ve olgular" bölümünün birinci bendinde detaylandırılan sanığın sözleri nedeniyle açık ve yakın tehlikenin ortaya çıktığına..."

18. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 10/3/2022 tarihli ve E.2021/3358 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...PKK/KCK silahlı terör örgütüne müzahir internet siteleri ve yapılan açık kaynak araştırmalarında; "ANF News" isimli internet sitesinde 12.08.2015 tarihinde; ''KCK Kürt halkı için öz yönetimden başka çare kalmadı'' başlığıyla, "ANF News" isimli internet sitesinde 13.08.2015 tarihinde; ''KJK öz yönetim ilanı demokratikleşme yolunda önemli bir adımdır'' başlığı ile ''KJK Şırnak, Cizre, Silopi ve Nusaybin'de öz yönetim ilanında ortaya konulan irade, demokratikleşme yolunda önemli bir adım olarak anlaşılmalı ve desteklenmelidir.'' şeklinde bazı il ve ilçelerde bu özerklik ilanlarının benimsenmesi, özendirilmesi ve artırılması yönünde talimat niteliğinde haberlerin yapılması üzerine..."

19. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/3/2021 tarihli ve E.2018/3213 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Sanıkların örgütün ANF News Agency üzerinden yayınlanan çağrısı üzerine 09.10.2011 tarihinde PKK/KCK terör örgütünün hükümlü lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanma yıl dönümünü protesto etmek amacıyla Gemlik özgürlük yürüyüşü adı altında yapılması planlanan yürüyüşe katılmaları, 04.10.2011 tarihinde ise terör örgütü mensubunun cenazesini karşılayarak olaylı geçen yürüyüşte yer almaları, ayrıca 15.05.2011 tarihli Kürt-Der açılışı toplantısında yer alıp örgüt bayrak ve flamalarının da taşındığı basın açıklaması toplantısında hazır bulunmaları, ayrıca sanık M.K.nın basın açıklaması yapması, sanık H.C. nin ise aynı yürüyüşte PKK pankartını taşıması gibi örgütsel toplantı ve faaliyetlerde bulunduklarının sanıkların ikrarı ve dosya kapsamından anlaşılmakla..."

20. Diğer ilgili hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89; Ayhan Bilgen [GK], 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62.

III. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

21. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Öte yandan başvurucu; ifade hürriyeti kapsamında kalan eylemlerinin tutukluluğuna dayanak kılındığını belirterek hakkında uygulanan tedbirin siyasi amaç taşıdığını iddia etmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. maddesi ile ifade hürriyetinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

23. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

24. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

25. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

26. Soruşturma mercileri, başvurucu hakkındaki tutuklama kararında ve iddianamede esasen PKK/KCK silahlı terör örgütünün medya yapılanmasına dair genel nitelikteki tespitler ile başvurucunun hakkındaki tanık beyanlarına, mobil telefon HTS ve baz analiz raporuna ve para transferlerine dayanmıştır (bkz. §§ 5, 8).

27. Yargı mercilerinin KCK ve bileşenlerine yönelik tespitleriyle (bkz. §§ 14-19) birlikte iddianamede örgütün medya yapılanmasına ve başvurucuya yönelik yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden-beyanlar (bkz. § 8), başvurucunun para transferlerini gösteren mali analiz raporu (bkz. § 8) ile mobil telefon HTS/baz analiz raporu bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen, B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun, B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43; Zeynep Kaplan, B. No: 2015/7311, 22/1/2019, § 52).

28. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede, tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir.

29. Somut olayda Hâkimlikçe başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia

olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine, delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır.

30. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş, B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

31. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri gözetilmelidir. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklandığı dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

32. Yukarıda ulaşılan sonuçlar karşısında başvurucunun siyasi bir amaçla tutuklandığı ve tutuklama tedbiri nedeniyle ifade hürriyetinin ihlal edildiği iddialarının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

34. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan, B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 29/2/2024 tarihinde tahliye edilen ve 24/10/2024 tarihinde hakkında beraat kararı verilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

37. Başvurucu; soruşturma dosyasını inceleme talebinin kısıtlama kararı gerekçe gösterilerek kabul edilmediğini, kendisine yönelik suçlamaları ve bunların delillerini öğrenemediğini, bu nedenlerle gereği gibi savunma yapma ve itirazda bulunma imkânından yoksun bırakıldığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri

sürmüştür.

38. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

40. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir. Fıkrada öngörülen bu usulde, adil yargılanma hakkının bütün güvencelerini sağlamak mümkün değil ise de iddia edilen tutmanın koşullarına uygun somut güvencelerin yargısal nitelikli bir kararla sağlanması gerekir (Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, § 250).

41. Tutuklu yargılamalarda, kişinin bir suç işlediğine dair kuvvetli şüphenin devam etmesi, tutukluluk halinin devamının hukuka uygunluğu için olmazsa olmaz bir koşul olduğundan tutuklu kişiye kendisine karşı yöneltilen suçlamalara neden olan unsurlara itiraz etme yönünde gerçek bir fırsatın sunulması gerekmektedir. Bu husus kişinin -veya müdafiinin- soruşturma dosyasındaki belgelere erişebilmesini gerektirebilir (Hüda Kaya [GK], B.No: 2023/102251, 25/2/2025, § 94).

42. Ancak tutuklu kişinin soruşturma dosyasındaki bilgi ve belgelere, delillere sınırsız erişim hakkı bulunmamaktadır. Üçüncü kişilerin temel haklarını korumak, kamu menfaatini gözetmek, adli makamların soruşturma yaparken başvurdukları yöntemleri güvence altına almak, şüphelilerin delilleri değiştirmelerini ve soruşturmanın selametine zarar vermelerini engellemek, adli makamların bazı soruşturma yöntemlerini gizli tutmak gibi amaçlarla veya soruşturma dosyasında devletin gizli kalması gereken belgelerinin ya da gizli örgüt yazışmaları gibi bilgilerin olması durumunda soruşturma aşamasında delillere erişim yönünden kısıtlama getirilmesi gerekebilir. Ancak dosyaya erişim hakkına getirilecek kısıtlama, söz konusu amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olmalıdır (Hüda Kaya, § 95).

43. Bu bağlamda soruşturma makamlarınca söz konusu kısıtlamanın öngörülen amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olduğunun yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekir. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasını gerektiren bir durumun olması hâlinde bile soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasının savunmaya getirdiği her türlü zorluğun yeterince telafi edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine riayet edilmelidir. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri uyarınca tutuklamaya neden olan ve tutuklamanın hukukiliğinin tartışılması bakımından temel oluşturacak delillerin tutuklu kişi tarafından incelenebilmesi gerekir (Hüda Kaya, § 96).

44. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için başvuruda bulunmuş; bu talep yerinde görülerek kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucu kısıtlama kararına 25/10/2022 tarihinde itiraz etmiştir.

45. Kısıtlama kararının daha sonra kaldırılıp kaldırılmadığı hususunda herhangi bir belge veya bilgi bulunmamakla birlikte iddianamenin kabul edildiği tarih itibarıyla kısıtlılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca kendiliğinden sona ermiş bulunmaktadır.

46. Somut olayda 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar verilmiştir. Bu hükme göre müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir. Dolayısıyla kısıtlama kararı verilebilmesi için soruşturmanın amacının tehlikeye düşme ihtimalinin bulunması gerekir. Bununla birlikte gerek kısıtlama kararında gerekse Başsavcılığın kısıtlama talebinde soruşturmanın amacının tehlikeye düşmesi ihtimalinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin bir somutlaştırmada bulunulmamıştır. Başvurucunun belgelere erişiminin, söz konusu ceza soruşturmasının amacını nasıl tehlikeye düşürebileceği açıklanmamıştır. Dolayısıyla geçerli bir gerekçe olmaksızın dosyaya erişim olanağından yoksun bırakılan başvurucunun tutuklanmasını haklı göstermek için ileri sürülen gerekçelere tatmin edici şekilde itiraz etme imkânının bulunmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Hüda Kaya, § 98).

47. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

IV. GİDERİM

48. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmakla birlikte tutar belirtmemiştir.

49. Başvuruda, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiği tespit edilmiştir. İnceleme tarihi itibarıyla soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması hâli sona ermiştir. Dolayısıyla kararın yeniden değerlendirme yapılmak üzere derece mahkemesine gönderilmesinde hukuki yarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

50. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlalin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının

ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 1480,40 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 31.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

"Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması" yönünden Mahkememizin Hüda Kaya [GK], B. No:2023/102251, 25/2/2025 sayılı başvurudaki karşı oy gerekçesine atfen aynı gerekçelerle çoğunluğun vermiş olduğu karara katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN Üye Yılmaz AKÇİL

MEHMET ŞAH ORUÇ

B. No: 2023/75179 | Karar tarihi: 12.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/75179

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ŞAH ORUÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/75179)

Karar Tarihi: 12/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Mehmet Şah ORUÇ

Vekilleri : Av. Resul TAMUR

Av. Semra BALYAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, tutukluluğun makul süreyi aşması, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ve sulh ceza hâkimliklerinin bağımsız ve tarafsız olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanmasına yönelik başlatılan soruşturma kapsamında 25/4/2023 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Diyarbakır 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Başvurucu, sorgusunda Mezopotamya Haber Ajansında gazeteci olarak çalıştığını ve örgütle bir iltisakının bulunmadığını ifade etmiştir.

4. Hâkimlik başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar

vermiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı ve suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

5. Başvurucunun karara itirazı, Diyarbakır 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 8/6/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya 12/6/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Diğer yandan Başsavcılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasına istinaden başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için başvuruda bulunmuş; sürecin sonunda bu talep Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliğince yerinde görülerek kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucu, aynı soruşturma kapsamındaki diğer şüphelilerin de müdafiliğini yapan avukatının kısıtlama kararına -bu kişiler yönünden- 9/6/2022 tarihinde itiraz ettiğini, ancak itiraz hakkında karar verilmediğini belirtmiştir.

7. Başvurucu 10/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başsavcılık, başvurucu hakkında tutuklama kararına konu olan suçtan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede, PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanması hakkında bilgiler verilerek başvurucunun bu yapılanma ile bağlantılı olduğu ve bu yönde faaliyette bulunduğu iddia edilmiştir. İddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık, başvurucunun görev aldığı Mezopotamya Haber Ajansında örgüte müzahir olarak yayın faaliyeti yürütüldüğünü ileri sürmüştür. Başsavcılık bu hususa ilişkin olarak örgüt propagandası içerdiğini iddia ettiği farklı tarihlerde yayımlanan çok sayıda haber metnine yer vermiş, ayrıca tanık beyanına dayanmıştır.

- Tanık Ü.A.nın beyanı şöyledir:

"...b-Basın boyutu: Türkiye'de örgüt ideolojisini benimsetmek için kurulan basın yayın organları ve kuruluşlardan oluşur. Türkiye'de basın alanında legal olarak faaliyet yürüten Mezopotamya Ajansı Demokratik Modernite Dergisi, Xwebun Gazetesi terör örgütünün propagandasını yapmaktadır. İllegal olarak faaliyet yürüten ANF, Nuçe Ciwan vb. yayın organlarından farkı, terör örgütüne yönelik propaganda haberlerini soruşturmadan kurtulmak için haberde sıkıntı olabilecek kelimeleri değiştirerek yayınlaması ve bu şekilde adli süreçten kurtulmaya çalışmasıdır. Tamamen terör örgütünün güdümünde yayın yapmaktadırlar. Basın alanında faaliyet yürüten yayın organlarının finansı terör örgütü tarafından karşılanmaktadır. Mezopotamya Haber Ajansı, Demokratik Modernite Dergisi ve Xwebun Gazetesi içerisinde çalışan muhabir ve yazar kişiler illegal alanda bulunan ANF, Nuçe Ciwan gibi haber siteleri ile Avrupa'da yayın yapan Sterk TV, Medya Haber gibi terör örgütünün haber kanallarına da haber yapmaktadır. Basın boyutu içerisinde; PEL Prodüksiyon, ARİ Yapım, PİA Prodüksiyon Mezopotamya Haber Ajansı, JinNews Haber Ajansı, Hebun (Xwebun) Gazetesi, Yeni Yaşam Gazetesi, Demokratik Modernite, Zarok TV ve Dicle Fırat Gazeteciler Derneği isimli oluşumlar yer alır. DGH ve YPS birimleri ülke genelinde yaptığı illegal eylemlerin görüntüleri ve videolarını, basın boyutunda faaliyet

yürüten şahıslar aracılığıyla, örgüt üst yönetiminin kontrolünde olan ANF, Gerilla TV, Nuçe Ciwan, Sterk TV, Medya Haber gibi yayın organlarına gönderilir. Genel Eylem çağrıları, Kandil'de yapılan röportajlarda bu alan faaliyetleri kapsamında dünya geneli yayınlanır. Örgüt kitlesel propagandasını bu kurumlar aracılığı ile yapar. Basın boyutundan sorumlu F.A. dır. Türkiye geneli bütün basın ve yayın alanında faaliyet yürüten örgüt mensuplarına talimatlar verir. F.A. görev ve faaliyetleri yönünden E.B.ye karşı sorumludur. Mezopotamya Haber Ajansı içerisinde Ö.P., E.A., A.K., Mehmet Şah ORUÇ, ... isimli şahıslar PKK terör örgütü talimatları ile bu haber ajansında faaliyet yürütürler. Mezopotamya haber ajansı ANF, Nuçe Ciwan, Gerilla TV gibi PKK terör örgütüne ait basın organlarının Türkiye'deki legal yapısını oluşturuyor. Mezopotamya haber ajansında çalışanlar aslında PKK'ya ait olan ANF, Nuçe Ciwan, Gerilla TV gibi basın organlarına haber yaparak göndermektedir. Gönderilen bu haberlerde PKK'nın basın organlarında yayınlanmaktadır."

- Başsavcılık, Ü.A.nın doğrudan başvurucuya yönelik olan beyanına da dayanmıştır. Buna göre Ü.A.nın beyanı şöyledir:

"Mehmet Şah Oruç ile alakalı olarak vermiş olduğum önceki beyanlarımı aynen tekrar ederim. Mehmet Şah Oruç 2018-2019 yılları arasında sürekli olarak HDP il binasında bulunurdu, burada haber toplamak ve örgüte veri akışı sağlamak faaliyetleri yürütürdü, buradan almış olduğu haberleri örgüte aktarırdı. Ayrıca gençlik alanında faaliyet yürüten şahıslardan röportaj almak isterdi, bunun için benimle birkaç kez görüşme sağladı, ben 2018 yılında gençlik alanında faaliyet yürüten F.D. yi röportaj alması için Mehmet Şah Oruç isimli şahsa yönlendirdim, hatta bu röportaj ANF News'te yayınlandı, bu röportajı Mehmet Şah Oruç yaptı. F.D. daha sonra örgütün kırsal alanına katılım sağladı. Bu şahıs benden gençlikte faaliyet yürüten şahısların Nuçe Ciwan'da yayınlanmak üzere makale yazmalarını istedi, bu şahıs ayrıca bana belli başlı sokak eylemlerine ait görüntüleri kendisine atmamı, kendisinin de bunları haber yapacağını söyledi. Hatta buna ilişkin 2019 yılı tecrit eylemleri sırasında düzenlenen sokak eylemlerinin fotoğraflarını ve videolarını bu şahsa gönderdim. Bu şahıs da bunları örgüt içerisinde kullandı. Ayrıca haber yaptı. Mezopotamya Haber içerisinde faaliyet yürüten birçok şahsın örgütün illegal yayın organlarına veri akışı noktasında çalışma sağladığını ilk ifademde de ayrıntılarıyla belirttim, ayrıca örgüte müzahir bu basın organları arasında değişkenlik ve geçişkenlik olduğunu söylemek isterim. Bu şahsın haberlerinin Mezopotamya Ajansında ve ANF News'te yayınlandığını, bu şahsın örgüt içerisinde ve basın yapılanmasında aktif olarak faaliyet yürüttüğünü biliyorum."

ii. Başsavcılık, başvurucu hakkında düzenlenen mobil telefon HTS analiz raporuna göre başvurucunun PKK/KCK kapsamında hakkında adli takibat bulunanve tanık beyanlarında adı geçen kişiler ile telefon görüşmeleri yaptığının tespit edildiğini ifade etmiştir.

iii. Başsavcılık, başvurucunun sosyal medya hesabından örgüt propagandası niteliğinde paylaşımlar yapıldığının tespit edildiğini vurgulamıştır.

9. İddianameyi kabul eden Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi 23/6/2023tarihinde yetkisiz olduğu gerekçesiyle dosyanın Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

10. Yargılamayı yürüten Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesi 31/10/2023 tarihinde her ayın ilk günü imza verme ve yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirleri uygulamak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla yargılama Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesinde

devam etmektedir.

12. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

13. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/1/2020 tarihli ve E.2019/5611 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün 5. Genel Kurulunun sonuç bildirisinde ilan edilen KCK'nın, silahlı terör örgütünün elebaşısı Abdullah Öcalan'ın örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılmasını sağlamak amacıyla ortaya koyduğu "Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi" şeklindeki dört ayaklı bir paradigmadan oluştuğu, bu paradigmanın üçüncü ayağı olan Demokratik Toplum Kongresinin, sözde kurucu meclis işlevi gören bir yapılanma olduğu ve Kuzey Kürdistan Parlamentosu/Meclisi olarak nitelendirildiği, terör örgütünün hedefi olan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için örgüt elebaşısının talimatları doğrultusunda kurulduğu, KCK/TM parlamento yapısını oluşturan sözde yasama organı olduğu, genel kurul, daimi meclis, başkanlık divanı, yürütme kurulu ve komisyonlar gibi organlarının bulunduğu, çalışma usulüne ilişkin sözde iç tüzüğünün olduğu, demokratik özerkliği gerçekleştirmek amacıyla siyasi parti, dernek, sendika ve sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek konferans ve çalıştaylar düzenlediği, örgütlenme yapısı itibarıyla KCK ile özdeşlik gösterdiği, bileşenlerinin KCK yapılanması içinde yer alan sözde kent meclisleri, ilçe meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünlerinin olduğu, delege ve üyelerinin anılan bu sözde meclis üyeleri ile bazı milletvekilleri, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri olduğu, yaptığı kongre ve konferanslar sonucunda 14 Temmuz 2011 tarihinde demokratik özerlik ilan edildiği ve 27 Aralık 2015 tarihinde demokratik özerk bölgelerin oluşturulmasının istendiği ve ayrıca öz yönetim ilanlarına sahip çıkıldığı..."

14. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 17/9/2019 tarihli ve E.2018/7107 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...KCK yapısının siyasal alana yönelik yapılanması "ekoloji ve yerel yönetimler komitesi", "sosyal alan", "ideolojik alan", "ekonomik ve mali alan komitesi" şeklinde oluşmuş olup KCK Sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde faaliyetlerde bulunmuştur. Sosyal alan da kendi içinde sosyal komite, halk sağlığı komitesi, dil ve eğitim komitesi, emekçiler komitesi, şehit aileleri ile dayanışma ve gaziler komitesi, gençlik komitesi, kadın komitesi, özgür yurttaş komitesi, basın komitesi ve benzeri adlarla komite ve koordinasyonlar kurulup faaliyetler yürütmüşlerdir..."

15. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 12/9/2017 tarihli ve E.2017/1896 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...İzleme ve tespit tutanağı ile tüm dosya kapsamına göre; PKK/KCK terör örgütü lehine yurt dışından uydu aracılığı ile yayın yapan STERK TV isimli televizyondan yayınlanan eylem çağrısı üzerine 30.06.2013 günü Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde gerçekleşen kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katıldığı anlaşılan sanık Tahir Süslü'nün, "biji serok Apo" şeklinde slogan attığı, atılan sloganın Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2007/9-69-99 sayılı ve Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 05.06.2002 tarih 5079-6668 sayılı kararlarında da işaret olunduğu üzere TCK'nın 215. maddesinde düzenlenen, "kamu düzeni açısından açık ve yakın

bir tehlikenin ortaya çıkması halinde suçu ve suçluyu övme" suçunu oluşturacağı..."

16. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 12/3/2024 tarihli ve E.2021/15466 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; bir siyasi partinin il başkanı olarak görev yapan sanığın; ülkemizde yasaklı yayınlar listesinde yer alan Norveç Merkezli yayın yapan STERK TV'de canlı yayına telefon ile bağlanarak "olay ve olgular" bölümünün birinci bendinde detaylandırılan sanığın sözleri nedeniyle açık ve yakın tehlikenin ortaya çıktığına..."

17. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 10/3/2022 tarihli ve E.2021/3358 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...PKK/KCK silahlı terör örgütüne müzahir internet siteleri ve yapılan açık kaynak araştırmalarında; “ANF News” isimli internet sitesinde 12.08.2015 tarihinde; ''KCK Kürt halkı için öz yönetimden başka çare kalmadı'' başlığıyla, “ANF News” isimli internet sitesinde 13.08.2015 tarihinde; ''KJK öz yönetim ilanı demokratikleşme yolunda önemli bir adımdır'' başlığı ile ''KJK Şırnak, Cizre, Silopi ve Nusaybin'de öz yönetim ilanında ortaya konulan irade, demokratikleşme yolunda önemli bir adım olarak anlaşılmalı ve desteklenmelidir.'' şeklinde bazı il ve ilçelerde bu özerklik ilanlarının benimsenmesi, özendirilmesi ve artırılması yönünde talimat niteliğinde haberlerin yapılması üzerine..."

18. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/3/2021 tarihli ve E.2018/3213 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Sanıkların örgütün ANF News Agency üzerinden yayınlanan çağrısı üzerine 09.10.2011 tarihinde PKK/KCK terör örgütünün hükümlü lideri Abdullah Öcalan’ın yakalanma yıl dönümünü protesto etmek amacıyla Gemlik özgürlük yürüyüşü adı altında yapılması planlanan yürüyüşe katılmaları, 04.10.2011 tarihinde ise terör örgütü mensubunun cenazesini karşılayarak olaylı geçen yürüyüşte yer almaları, ayrıca 15.05.2011 tarihli Kürt-Der açılışı toplantısında yer alıp örgüt bayrak ve flamalarının da taşındığı basın açıklaması toplantısında hazır bulunmaları, ayrıca sanık M.K. nın basın açıklaması yapması, sanık H.C. nin ise aynı yürüyüşte PKK pankartını taşıması gibi örgütsel toplantı ve faaliyetlerde bulunduklarının sanıkların ikrarı ve dosya kapsamından anlaşılmakla..."

19. Diğer ilgili hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89; Ayhan Bilgen [GK], 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62.

III. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

20. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Öte yandan başvurucu; ifade hürriyeti kapsamında kalan eylemlerinin tutukluluğuna dayanak kılındığını belirterek hakkında uygulanan tedbirin siyasi amaç taşıdığını iddia etmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. maddesi ile ifade hürriyetinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

23. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğunun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

24. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

25. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

26. Soruşturma mercileri başvurucu hakkındaki tutuklama kararında ve iddianamede esasen PKK/KCK silahlı terör örgütünün medya yapılanmasına dair genel nitelikteki tespitler ile başvurucunun hakkındaki tanık beyanına, mobil telefon HTS analiz raporuna ve başvurucunun sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlara dayanmıştır (bkz. §§ 5, 8).

27. Yargı mercilerinin KCK ve bileşenlerine yönelik tespitleriyle (bkz. §§ 13-18) birlikte iddianamede örgütün medya yapılanmasına ve başvurucuya yönelik yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan- tanık beyanı (bkz. § 8) ile mobil telefon HTS analiz raporu bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen, B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun, B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43; Zeynep Kaplan, B. No: 2015/7311, 22/1/2019, § 52).

28. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir.

29. Somut olayda Hâkimlikçe başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine ve delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır.

30. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş, B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

31. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında

ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri gözetilmelidir. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklandığı dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

32. Yukarıda ulaşılan sonuçlar karşısında başvurucunun siyasi bir amaçla tutuklandığı ve tutuklama tedbiri nedeniyle ifade hürriyetinin ihlal edildiği iddialarının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

34. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan, B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 31/10/2023 tarihinde tahliye edilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

37. Başvurucu; soruşturma dosyasını inceleme talebinin kısıtlama kararı gerekçe gösterilerek kabul edilmediğini, kendisine yönelik suçlamaları ve bunların delillerini öğrenemediğini, bu nedenlerle gereği gibi savunma yapma ve itirazda bulunma imkânından yoksun bırakıldığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

40. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir. Fıkrada öngörülen bu usulde, adil yargılanma hakkının bütün güvencelerini

sağlamak mümkün değil ise de iddia edilen tutmanın koşullarına uygun somut güvencelerin yargısal nitelikli bir kararla sağlanması gerekir (Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, § 250).

41. Tutuklu yargılamalarda, kişinin bir suç işlediğine dair kuvvetli şüphenin devam etmesi, tutukluluk halinin devamının hukuka uygunluğu için olmazsa olmaz bir koşul olduğundan tutuklu kişiye kendisine karşı yöneltilen suçlamalara neden olan unsurlara itiraz etme yönünde gerçek bir fırsatın sunulması gerekmektedir. Bu husus kişinin -veya müdafiinin- soruşturma dosyasındaki belgelere erişebilmesini gerektirebilir (Hüda Kaya [GK], B.No: 2023/102251, 25/2/2025, § 94).

42. Ancak tutuklu kişinin soruşturma dosyasındaki bilgi ve belgelere, delillere sınırsız erişim hakkı bulunmamaktadır. Üçüncü kişilerin temel haklarını korumak, kamu menfaatini gözetmek, adli makamların soruşturma yaparken başvurdukları yöntemleri güvence altına almak, şüphelilerin delilleri değiştirmelerini ve soruşturmanın selametine zarar vermelerini engellemek, adli makamların bazı soruşturma yöntemlerini gizli tutmak gibi amaçlarla veya soruşturma dosyasında devletin gizli kalması gereken belgelerinin ya da gizli örgüt yazışmaları gibi bilgilerin olması durumunda soruşturma aşamasında delillere erişim yönünden kısıtlama getirilmesi gerekebilir. Ancak dosyaya erişim hakkına getirilecek kısıtlama, söz konusu amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olmalıdır (Hüda Kaya, § 95).

43. Bu bağlamda soruşturma makamlarınca söz konusu kısıtlamanın öngörülen amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olduğunun yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekir. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasını gerektiren bir durumun olması hâlinde bile soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasının savunmaya getirdiği her türlü zorluğun yeterince telafi edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine riayet edilmelidir. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri uyarınca tutuklamaya neden olan ve tutuklamanın hukukiliğinin tartışılması bakımından temel oluşturacak delillerin tutuklu kişi tarafından incelenebilmesi gerekir (Hüda Kaya, § 96).

44. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için başvuruda bulunmuş; bu talep yerinde görülerek kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucunun avukatı -diğer şüpheliler yönünden- kısıtlama kararına 9/6/2022 tarihinde itiraz etmiştir.

45. Kısıtlama kararının daha sonra kaldırılıp kaldırılmadığı hususunda herhangi bir belge veya bilgi bulunmamakla birlikte iddianamenin kabul edildiği tarih itibarıyla kısıtlılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca kendiliğinden sona ermiş bulunmaktadır.

46. Somut olayda 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar verilmiştir. Bu hükme göre müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir. Dolayısıyla kısıtlama kararı verilebilmesi için soruşturmanın amacının tehlikeye düşme ihtimalinin bulunması gerekir. Bununla birlikte gerek kısıtlama kararında gerekse Başsavcılığın kısıtlama talebinde soruşturmanın amacının tehlikeye düşmesi ihtimalinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin bir somutlaştırmada bulunulmamıştır. Başvurucunun belgelere erişiminin, söz konusu ceza soruşturmasının amacını nasıl tehlikeye

düşürebileceği açıklanmamıştır. Dolayısıyla geçerli bir gerekçe olmaksızın dosyaya erişim olanağından yoksun bırakılan başvurucunun tutuklanmasını haklı göstermek için ileri sürülen gerekçelere tatmin edici şekilde itiraz etme imkânının bulunmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Hüda Kaya, § 98).

47. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

D. Sulh Ceza Hâkimliklerinin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

48. Başvurucu, soruşturma aşamasında karar veren sulh ceza hâkimliklerinin bağımsız ve tarafsız olmadığını ileri sürmüştür.

49. Sulh ceza hâkimliklerinin kanuni hâkim güvencesini sağlamadığına, tarafsız ve bağımsız mahkeme olmadığına ilişkin iddialar Anayasa Mahkemesince birçok kararda incelenmiş; bu kararlarda sulh ceza hâkimliklerinin yapısal özellikleri dikkate alınarak söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 101-115; Mehmet Baransu (2), B. No: 2015/7231, 17/5/2016, §§ 64-78, 94-97). Somut başvuruda, aynı mahiyetteki iddialara ilişkin olarak anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

50. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. GİDERİM

51. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmakla birlikte tutar belirtmemiştir.

52. Başvuruda, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiği tespit edilmiştir. İnceleme tarihi itibarıyla soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması hâli sona ermiştir. Dolayısıyla kararın yeniden değerlendirme yapılmak üzere derece mahkemesine gönderilmesinde hukuki yarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

53. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlalin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının

ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

4. Sulh ceza hâkimliklerinin yapısı ile bağımsız ve tarafsız olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 2220,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 32.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

"Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması" yönünden Mahkememizin Hüda Kaya [GK], B. No:2023/102251, 25/2/2025 sayılı başvurudaki karşı oy gerekçesine atfen aynı gerekçelerle çoğunluğun vermiş olduğu karara katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN Üye Yılmaz AKÇİL

ABDURRAHMAN GÖK

B. No: 2023/75230 | Karar tarihi: 12.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/75230

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN GÖK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/75230)

Karar Tarihi: 12/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Abdurrahman GÖK

Vekilleri : Av. Semra BALYAN

Av. Resul TAMUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, tutukluluğun makul süreyi aşması, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ve sulh ceza hâkimliklerinin bağımsız ve tarafsız olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanmasına yönelik başlatılan soruşturma kapsamında 25/4/2023 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Diyarbakır 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

4. Başvurucu, sorgusunda Mezopotamya Haber Ajansında gazeteci olarak çalıştığını ve örgütle bir iltisakının bulunmadığını ifade etmiştir.

5. Hâkimlikçe başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar

verilmiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı ve suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

6. Başvurucunun karara itirazı, Diyarbakır 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 8/6/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya 12/6/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

7. Başvurucu 10/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başsavcılık, başvurucu hakkında tutuklama kararına konu olan suçtan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

9. İddianamede, PKK/KCK terör örgütünün medya yapılanması hakkında bilgiler verilerek başvurucunun bu yapılanma ile bağlantılı olduğu ve bu yönde faaliyette bulunduğu ileri sürülmüştür. İddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık, başvurucunun görev aldığı Mezopotamya Haber Ajansında örgüte müzahir olarak yayın faaliyeti yürütüldüğünü ileri sürmüştür. Başsavcılık bu hususa ilişkin olarak örgüt propagandası içerdiğini iddia ettiği, farklı tarihlerde yayımlanan çok sayıda haber metnine yer vermiş, ayrıca tanık beyanlarına dayanmıştır.

- Tanık Ü.A.nın beyanı şöyledir:

"...b-Basın boyutu: Türkiye'de örgüt ideolojisini benimsetmek için kurulan basın yayın organları ve kuruluşlardan oluşur. Türkiye'de basın alanında legal olarak faaliyet yürüten Mezopotamya Ajansı Demokratik Modernite Dergisi, Xwebun Gazetesi terör örgütünün propagandasını yapmaktadır. İllegal olarak faaliyet yürüten ANF, Nuçe Ciwan vb. yayın organlarından farkı, terör örgütüne yönelik propaganda haberlerini soruşturmadan kurtulmak için haberde sıkıntı olabilecek kelimeleri değiştirerek yayınlaması ve bu şekilde adli süreçten kurtulmaya çalışmasıdır. Tamamen terör örgütünün güdümünde yayın yapmaktadırlar. Basın alanında faaliyet yürüten yayın organlarının finansı terör örgütü tarafından karşılanmaktadır. Mezopotamya Haber Ajansı, Demokratik Modernite Dergisi ve Xwebun Gazetesi içerisinde çalışan muhabir ve yazar kişiler illegal alanda bulunan ANF, Nuçe Ciwan gibi haber siteleri ile Avrupa'da yayın yapan Sterk TV, Medya Haber gibi terör örgütünün haber kanallarına da haber yapmaktadır. Basın boyutu içerisinde; PEL Prodüksiyon, ARİ Yapım, PİA Prodüksiyon Mezopotamya Haber Ajansı, JinNews Haber Ajansı, Hebun (Xwebun) Gazetesi, Yeni Yaşam Gazetesi, Demokratik Modernite, Zarok TV ve Dicle Fırat Gazeteciler Derneği isimli oluşumlar yer alır. DGH ve YPS birimleri ülke genelinde yaptığı illegal eylemlerin görüntüleri ve videolarını, basın boyutunda faaliyet yürüten şahıslar aracılığıyla, örgüt üst yönetiminin kontrolünde olan ANF, Gerilla TV, Nuçe Ciwan, Sterk TV, Medya Haber gibi yayın organlarına gönderilir. Genel Eylem çağrıları, Kandil'de yapılan röportajlarda bu alan faaliyetleri kapsamında dünya geneli yayınlanır. Örgüt kitlesel propagandasını bu kurumlar aracılığı ile yapar. Basın boyutundan sorumlu F.A. dır. Türkiye geneli bütün basın ve yayın alanında faaliyet yürüten örgüt mensuplarına talimatlar verir. F.A. görev ve faaliyetleri yönünden E.B.ye karşı sorumludur. Mezopotamya Haber Ajansı içerisinde Ö.P., E.A., A.K., M.Ş.O. ... isimli şahıslar PKK terör örgütü

talimatları ile bu haber ajansında faaliyet yürütürler. Mezopotamya haber ajansı ANF, Nuçe Ciwan, Gerilla TV gibi PKK terör örgütüne ait basın organlarının Türkiye'deki legal yapısını oluşturuyor. Mezopotamya haber ajansında çalışanlar aslında PKK'ya ait olan ANF, Nuçe Ciwan, Gerilla TV gibi basın organlarına haber yaparak göndermektedir. Gönderilen bu haberlerde PKK'nın basın organlarında yayınlanmaktadır."

- Başsavcılık, Ü.A.nın doğrudan başvurucuya yönelik olan beyanına da dayanmıştır. Buna göre Ü.A.nın beyanı şöyledir:

"Abdurrahman Gök isimli şahsın basın alanında Kadro örgüt mensuplarından talimat almak suretiyle faaliyet yürüttüğünü biliyorum, basın alanına yönelik yukarıda belirttiğim açıklamalar aynen geçerlidir, bu alanda yani basın alanında görev yapan örgüt mensuplarının çalıştıkları kurumlar, birimler ve yerler zaman zaman değişkenlik göstermektedir. Bu kurumlar arasında bir akışkanlık söz konusudur.Yukarıda belirttiğim kurumlar bir bütün olarak örgüt tarafından yönetilir, örgüt adına faaliyet yürüten şahıslar yasal olarak görüne bilmek adına ve basın kartına sahip olabilmek adına bu kurumlardan birinde resmi olarak yer alırlar. Örgütsel faaliyetlerinden dolayı Pel Yapım'a gittiğimde bu şahsı orada bulunurken gördüm. Bu şahsı gördüğümde kendisinin örgüt adına faaliyet yürüten kanallar için programlar hazırladığını bana söyledi. Pel Yapım'da karşılaştığımız sırada Abdurrahman bana örgütün basın alanında faaliyet yürüttüğünü, bu kapsamda ceza evine girip çıktığını, çıktıktan sonra örgütün tekrardan kendisi ile irtibata geçerek kendisini yeniden basın alanında görevlendirdiğini, kendisinin de bu doğrultuda örgüte müzahir yukarıda belirttiğim basına içerik üretmek suretiyle görevini yerine getirdiğini bizzat aktardı. Pel Yapım içerisinde faaliyet yürüten örgüt kadrolarının talimatı ile Pel Yapım'a gelip belli yayınlar çekip bu yayınları Avrupa'da yayınlattığından bahsetti. Bu şahıs daha çok yayın yapma ve yayın çekme boyutunda görevliydi, Mezopotamya'da kaydının bulunması yukarıda belirttiğim şekilde basın kartı alabilmesine yönelik oluşturulmuş bir kayıttır. Dediğim gibi bu birimler arasında geçişkenlik ve akışkanlık söz konusudur.."

- Başsavcılıkça yürütülmekte olan başka bir soruşturma kapsamında ifade veren CV23TY45UP78 kod isimli gizli tanığın beyanı şu şekildedir:

"...Şanlıurfa yolu üzerinde halen faaliyet yürüten Pel Yapım isimli işyeri daha önce Bağlar ilçesi Bağcılar mahallesinde bulunan Zümrütkent villalarında faaliyet yürütüyordu. Burada bir villa içerisinde terör örgütüne yönelik yayınlar hazırlanarak terör örgütünün kanalları olan Sterk TV, Medya Haber, ANF, Nuçe Ciwan gibi haber kanallarına bu haberler gönderiliyordu. Avrupa'da faaliyet yürüten bu haber kanalları Ari Yapım, Pel Yapım, Pia Yapım ile anlaşmalar yapıp sanki yasal programlar yapılıyormuş gibi fiş ve fatura keserek Avrupa'dan yüklü miktarda para alınmakta, bu paralarla terör örgütüne yönelik eylem faaliyet ve propaganda yayınları yapılmaktadır. Aynı zamanda bu prodüksiyonlar HDP'ye bağlı belediyelerden çekim, belgesel, tanıtım adı altında fatura keserek yüksek miktarlarda parayı belediyelerden kendilerine aktarmaktadırlar. Aslında çok fazla maliyeti olmayan bu yayınlar karşılığında belediyelere çok yüksek miktarlarda faturalar kesilerek, belediyelerden alınan bu paralar sanki yasal bir iş yapılmış gibi terör örgütüne aktarılmaktadır. 2020 yılında PKK terör örgütü Şanlıurfa yolu üzerinde bulunan bir plazanın alt katını stüdyoya çevirerek üst iki katını ise montaj, düzenleme ve haber alma birimi olarak kullanmaya başladı. Pel Yapım, Pia ve Ari Yapım tamamen PKK/KCK terör örgütü tarafından kullanılmak üzere kurulmuş şirketlerdir. PİA Yapım şirketinin sahibi/imtiyaz sahibi S.D., ARİ Yapım şirketinin sahibi/imtiyaz sahibi B.K., PEL Yapım isimli şirketin sahibi H.Ç. olarak gözükmektedir fakat PEL, ARİ ve PİA Yapım şirketleri PKK/KCK terör örgütüne aittir. PEL

Yapım şirketinin tüm mali işlerini ise R.T. yürütmektedir. Avrupa'da faaliyet gösteren Medya Haber ve Sterk TV ile PEL Yapım arasındaki koordineyi E.T. sağlamaktadır. PKK/KCK terör örgütü adına yurt dışında faaliyet yürüten Sterk TV, Medya Haber gibi yayın organları HİVRON isimli şirket aracılığıyla Türkiye'de faaliyet yürüten PEL Yapım, ARİ Yapım ve PİA Yapım isimli şirketlerden program satın almakta, bu programlar PEL yapımın stüdyolarında ya da farklı alanlarda çekilerek Avrupa'ya gönderilmekte, Sterk TV ve Medya Haber'de yayınlanmaktadır..."

ii. Başsavcılık, başvurucu hakkında düzenlenen mobil telefon HTS analiz raporuna göre başvurucunun PKK/KCK kapsamında hakkında adli takibat bulunanve tanık beyanlarında adı geçen kişilerle telefon görüşmeleri yaptığının tespit edildiğini ifade etmiştir.

iii. Başsavcılık, başvurucunun konutunda yapılan aramada bazı yasaklı yayınların ele geçirildiğini, başvurucu hakkındaki açık kaynak araştırmasında ise sosyal medya hesabından örgüt propagandası niteliğinde paylaşımlar yapıldığının tespit edildiğini vurgulamıştır.

10. Yargılamayı yürüten Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi 5/12/2023 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulamak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla yargılama Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinde devam etmektedir.

12. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

13. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/1/2020 tarihli ve E.2019/5611 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün 5. Genel Kurulunun sonuç bildirisinde ilan edilen KCK'nın, silahlı terör örgütünün elebaşısı Abdullah Öcalan'ın örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılmasını sağlamak amacıyla ortaya koyduğu "Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi" şeklindeki dört ayaklı bir paradigmadan oluştuğu, bu paradigmanın üçüncü ayağı olan Demokratik Toplum Kongresinin, sözde kurucu meclis işlevi gören bir yapılanma olduğu ve Kuzey Kürdistan Parlamentosu/Meclisi olarak nitelendirildiği, terör örgütünün hedefi olan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için örgüt elebaşısının talimatları doğrultusunda kurulduğu, KCK/TM parlamento yapısını oluşturan sözde yasama organı olduğu, genel kurul, daimi meclis, başkanlık divanı, yürütme kurulu ve komisyonlar gibi organlarının bulunduğu, çalışma usulüne ilişkin sözde iç tüzüğünün olduğu, demokratik özerkliği gerçekleştirmek amacıyla siyasi parti, dernek, sendika ve sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek konferans ve çalıştaylar düzenlediği, örgütlenme yapısı itibarıyla KCK ile özdeşlik gösterdiği, bileşenlerinin KCK yapılanması içinde yer alan sözde kent meclisleri, ilçe meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünlerinin olduğu, delege ve üyelerinin anılan bu sözde meclis üyeleri ile bazı milletvekilleri, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri olduğu, yaptığı kongre ve konferanslar sonucunda 14 Temmuz 2011 tarihinde demokratik özerlik ilan edildiği ve 27 Aralık 2015 tarihinde demokratik özerk bölgelerin oluşturulmasının istendiği ve ayrıca öz yönetim ilanlarına sahip çıkıldığı..."

14. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 17/9/2019 tarihli ve E.2018/7107 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...KCK yapısının siyasal alana yönelik yapılanması “ekoloji ve yerel yönetimler komitesi”, “sosyal alan”, “ideolojik alan”, “ekonomik ve mali alan komitesi” şeklinde oluşmuş olup KCK Sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde faaliyetlerde bulunmuştur. Sosyal alan da kendi içinde sosyal komite, halk sağlığı komitesi, dil ve eğitim komitesi, emekçiler komitesi, şehit aileleri ile dayanışma ve gaziler komitesi, gençlik komitesi, kadın komitesi, özgür yurttaş komitesi, basın komitesi ve benzeri adlarla komite ve koordinasyonlar kurulup faaliyetler yürütmüşlerdir..."

15. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 12/9/2017 tarihli ve E.2017/1896 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...İzleme ve tespit tutanağı ile tüm dosya kapsamına göre; PKK/KCK terör örgütü lehine yurt dışından uydu aracılığı ile yayın yapan STERK TV isimli televizyondan yayınlanan eylem çağrısı üzerine 30.06.2013 günü Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde gerçekleşen kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katıldığı anlaşılan sanık Tahir Süslü'nün, “biji serok Apo” şeklinde slogan attığı, atılan sloganın Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2007/9-69-99 sayılı ve Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 05.06.2002 tarih 5079-6668 sayılı kararlarında da işaret olunduğu üzere TCK'nın 215. maddesinde düzenlenen, "kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde suçu ve suçluyu övme" suçunu oluşturacağı..."

16. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 12/3/2024 tarihli ve E.2021/15466 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; bir siyasi partinin il başkanı olarak görev yapan sanığın; ülkemizde yasaklı yayınlar listesinde yer alan Norveç Merkezli yayın yapan STERK TV'de canlı yayına telefon ile bağlanarak "olay ve olgular" bölümünün birinci bendinde detaylandırılan sanığın sözleri nedeniyle açık ve yakın tehlikenin ortaya çıktığına..."

17. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 10/3/2022 tarihli ve E.2021/3358 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...PKK/KCK silahlı terör örgütüne müzahir internet siteleri ve yapılan açık kaynak araştırmalarında; “ANF News” isimli internet sitesinde 12.08.2015 tarihinde; ''KCK Kürt halkı için öz yönetimden başka çare kalmadı'' başlığıyla, “ANF News” isimli internet sitesinde 13.08.2015 tarihinde; ''KJK öz yönetim ilanı demokratikleşme yolunda önemli bir adımdır'' başlığı ile ''KJK Şırnak, Cizre, Silopi ve Nusaybin'de öz yönetim ilanında ortaya konulan irade, demokratikleşme yolunda önemli bir adım olarak anlaşılmalı ve desteklenmelidir.'' şeklinde bazı il ve ilçelerde bu özerklik ilanlarının benimsenmesi, özendirilmesi ve artırılması yönünde talimat niteliğinde haberlerin yapılması üzerine..."

18. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/3/2021 tarihli ve E.2018/3213 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Sanıkların örgütün ANF News Agency üzerinden yayınlanan çağrısı üzerine 09.10.2011 tarihinde PKK/KCK terör örgütünün hükümlü lideri Abdullah Öcalan’ın yakalanma yıl dönümünü protesto etmek amacıyla Gemlik özgürlük yürüyüşü adı altında yapılması planlanan yürüyüşe katılmaları, 04.10.2011 tarihinde ise terör örgütü mensubunun cenazesini karşılayarak olaylı geçen yürüyüşte yer almaları, ayrıca 15.05.2011 tarihli

Kürt-Der açılışı toplantısında yer alıp örgüt bayrak ve flamalarının da taşındığı basın açıklaması toplantısında hazır bulunmaları, ayrıca sanık M.K. nın basın açıklaması yapması, sanık H.C. nin ise aynı yürüyüşte PKK pankartını taşıması gibi örgütsel toplantı ve faaliyetlerde bulunduklarının sanıkların ikrarı ve dosya kapsamından anlaşılmakla..."

19. Diğer ilgili hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89; Ayhan Bilgen [GK], 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62.

III. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

20. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Öte yandan başvurucu; ifade hürriyeti kapsamında kalan eylemlerinin tutukluluğuna dayanak kılındığını belirterek hakkında uygulanan tedbirin siyasi amaç taşıdığını iddia etmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. maddesi ile ifade hürriyetinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

23. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

24. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

25. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

26. Soruşturma mercileri, başvurucu hakkındaki tutuklama kararında ve iddianamede esasen PKK/KCK silahlı terör örgütünün medya yapılanmasına dair genel nitelikteki tespitler ile başvurucunun hakkındaki tanık beyanına, mobil telefon HTS analiz raporuna ve başvurucunun sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlara dayanmıştır (bkz. §§ 5, 9).

27. Yargı mercilerinin KCK ve bileşenlerine yönelik tespitleriyle (bkz. §§ 13-18) birlikte iddianamede örgütün medya yapılanmasına ve başvurucuya yönelik yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden-tanık beyanları (bkz. § 9) ile mobil telefon HTS analiz raporu bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu

söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen, B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun, B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43; Zeynep Kaplan, B. No: 2015/7311, 22/1/2019, § 52).

28. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir.

29. Somut olayda Hâkimlikçe başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine, delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır.

30. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş, B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

31. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri gözetilmelidir. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklandığı dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

32. Yukarıda ulaşılan sonuçlar karşısında başvurucunun siyasi bir amaçla tutuklandığı ve tutuklama tedbiri nedeniyle ifade hürriyetinin ihlal edildiği iddialarının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

34. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan, B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 5/12/2023 tarihinde tahliye edilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

37. Başvurucu; soruşturma dosyasında gizlilik kararının bulunması nedeniyle hakkındaki suçlamaları ve bu suçlamalara dayanak delilleri öğrenemediğini, bu kararın tebliğ edilmediğini ve itiraz kanun yoluna başvuramadığını belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliğihakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

39. Somut olayda başvurucu, soruşturma dosyasında verilen kısıtlama kararınıntebliğ edilmediğini belirtmekle birlikte tutuklama kararına itiraz ettiği 4/5/2023 tarihli dilekçeden kısıtlama kararından haberdar olduğu anlaşılmıştır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede de başvurucunun kısıtlama kararına karşı sonradan itiraz ettiğine yönelik bir bilgi ve belge görülmemiş, başvurucu da duruma yönelik başvuru tarihinden sonra herhangi bir açıklamada bulunmamıştır.

40. Buna göre en geç 4/5/2023 tarihinden itibaren anılan müdahaleye karşı doğrudan bireysel başvuru yapılabileceği, ancak şikâyet konusu müdahaleye ilişkin otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra bireysel başvuru yapıldığı sonucuna varılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Sulh Ceza Hâkimliklerinin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

42. Başvurucu, soruşturma aşamasında karar veren sulh ceza hâkimliklerinin bağımsız ve tarafsız olmadığını ileri sürmüştür.

43. Sulh ceza hâkimliklerinin kanuni hâkim güvencesini sağlamadığı, tarafsız ve bağımsız mahkeme olmadığına ilişkin iddialar Anayasa Mahkemesince birçok kararda incelenmiş; bu kararlarda sulh ceza hâkimliklerinin yapısal özellikleri dikkate alınarak söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 101-115; Mehmet Baransu (2), B. No: 2015/7231, 17/5/2016, §§ 64-78, 94-97). Somut başvuruda, aynı mahiyetteki iddialara ilişkin olarak anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

44. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının

ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Sulh ceza hâkimliklerinin yapısı ile bağımsız ve tarafsız olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LALEŞ ÇELİKER (3)

B. No: 2023/108636 | Karar tarihi: 12.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/108636

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

LALEŞ ÇELİKER BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2023/108636)

Karar Tarihi: 12/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Laleş ÇELİKER

Vekilleri : 1. Av. Sabahattin KORKMAZ 2. Av. Ercan KANAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereğine aykırı olarak hapis cezasının infazına devam edilmesi ve tutukluluk süresinin makul olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Diyarbakır 2 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 18/4/2000 tarihli kararıyla ülke topraklarından bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik eylemlerde bulunma suçundan ömür boyu ağır hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Bu karar, Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

3. Başvurucu, mahkûmiyetiyle sonuçlanan olaylara ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuştur. AİHM 2/10/2007 tarihli ve 75573/01 başvuru numaralı kararıyla başvurucunun bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Kararda, talep edilmesi hâlinde yapılacak yargılamanın yenilenmesinin ihlalin giderimi için uygun bir yol olacağını da belirtmiştir.

4. Başvurucu, ihlal kararına dayanarak yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. (Kapatılan) Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi (4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza

Muhakemesi Kanunu'nun mülga 250. maddesi ile görevli) başvurucunun talebini reddetmiştir. İtiraz kanun yolu incelemesinden geçen karar 1/9/2013 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu 11/11/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi 2013/8413 numaralı başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine 21/9/2016 tarihinde karar vermiştir.

6. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrasında Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yeniden görülen yargılama üç celsede tamamlanmıştır. Mahkemece başvurucunun isnat edilen suçtan müebbet ağır hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Hüküm, kanun yolu denetiminden geçerek 27/2/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

7. Başvurucu 13/5/2019 tarihinde yeniden bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkı dışındaki şikâyetlerinin kabul edilemez olduğuna ve anılan hakkın ihlal edildiğine karar vermiştir (Laleş Çeliker (2) [2. B.], B. No: 2019/16639, 30/3/2022).

8. Anayasa Mahkemesi ayrıca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar vermiştir (Laleş Çeliker (2), §§ 23, 24). Kararın ilgili kısmı şöyledir:

23. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

24. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

9. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrasında Mahkeme tarafından duruşma açılmak suretiyle yeniden yargılamaya başlanmıştır. Mahkeme 29/11/2022, 21/2/2023, 13/6/2023 ve 2/11/2023 tarihlerinde başvurucunun infazın durdurulmasına ilişkin taleplerinin reddine karar vermiştir.

10. Başvurucu, infazın devamına ilişkin 2/11/2023 tarihli karara aynı tarihte itiraz etmiştir. Başvurucu aynı gün farklı bir dilekçe ile kanunda belirlenen azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle tahliye talebinde bulunmuştur. Mahkeme her iki dilekçeyi de infazın devamı kararının reddine ilişkin olarak kabul ederek itirazları değerlendirmek üzere Diyarbakır 6. Ceza Mahkemesine (itiraz mercii) göndermiştir.

11. İtiraz mercii, başvurucunun infazın devamına ilişkin 2/11/2023 tarihli karara yaptığı itirazın reddine 21/11/2023 tarihinde; tutuklulukta azami sürenin aşılması nedeniyle tahliye talebinin reddine 15/12/2023 tarihinde karar vermiştir.

12. Başvurucu, itirazın reddi kararlarını 25/12/2023 tarihinde öğrendikten sonra 26/12/2023

tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Mahkeme, 25/4/2024 tarihinde hükmün onaylanmasına ve infazın devamına karar vermiştir. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla yargılamanın temyiz kanun yolu aşamasında devam etmekte olduğu tespit edilmiştir.

14. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, başvuru formunda özetle;

i. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı ile mahkûmiyet hükmü ortadan kalkmasına rağmen hapis cezasının infazına hukuka aykırı olarak devam edildiğini,

ii. İhlal kararı ile sanık statüsüne geri döndüğünü, tutukluluğunun devamı için makul bir neden bulunmadığını ve tutukluluğunun makul süreyi aştığını,

iii. Mahkemenin infazın devamı sonucunu doğuran kararlarının gerekçesiz olduğunu beyan ederek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığının (Bakanlık) başvuruya ilişkin görüşünde; tutukluluğun uzun sürmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvuru, Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararı çerçevesinde yapılan yeniden yargılamada infazın durdurulmasına ilişkin taleplerin gerekçesiz olarak reddedildiği ve tutukluluğun makul süreyi aştığı iddialarına ilişkindir. Bu sebeple ihlal iddiaları, Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında ve Anayasa Mahkemesinin 30/3/2022 tarihli ihlal kararı üzerine başlayan yeniden yargılama süreciyle sınırlı olarak incelenmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru hakkı kapsamında verilen ihlal kararı üzerine yapılan yeniden yargılamada hapis cezasının infazına devam edilmesinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal edip etmediği meselesini Erol Eşrefoğlu ([GK], B. No: 2018/23111, 1/7/2021) ile Behzet Çakar ve diğerleri (2) ([GK], B. No: 2019/2333, 1/7/2021) başvurularında incelemiştir. Sözü edilen başvurularda şu sonuçlara varmıştır:

i. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı üzerine yapılan yeniden yargılamada infazın ertelenmesi veya durdurulmasına karar verilmesinin gerekli olup olmadığı ihlal kararının niteliğine bağlıdır. Bazı hâllerde ihlal kararı, başvurucunun mahkûmiyete bağlı tutulması ile mahkûmiyet arasındaki bağı koparmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir durumda başvurucunun bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu olma kapsamında özgürlüğünden yoksun bırakılması söz konusu değildir (Erol Eşrefoğlu, §§ 73, 75).

ii. Anayasa Mahkemesi ihlal kararı verirken ihlalin giderilmesi için ihlale konu mahkûmiyet hükmünün ortadan kaldırılması ya da infazının durdurulması yönünde bir gerekliliğe işaret etmemişse ihlal kararı üzerine yapılacak yeniden yargılamada infazın durdurulup

durdurulmaması derece mahkemelerinin takdirindedir. Bununla birlikte anılan takdir yetkisinin kullanılmasında temel hak ve özgürlükler bağlamında bir soruna sebebiyet verilmemesi için özen gösterilmelidir (Erol Eşrefoğlu, § 73).

iii. Anayasa Mahkemesinin ihlale konu mahkûmiyet hükmünün ortadan kaldırılmasına da karar verdiği hâllerde ise derece mahkemeleri öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararını ortadan kaldırmak zorundadır. Bu durumda artık dayanağı kalmayan hükme bağlı tutmanın sonlandırılması gerektiği izahtan varestedir. Dolayısıyla derece mahkemelerince söz konusu ihlal kararı doğrultusunda hükmün ortadan kaldırılmasıyla birlikte derhâl infazın durdurulmasına karar verilmesi gerekmektedir ancak mahkemelerin suç isnadına bağlı tutmaya ilişkin değerlendirme yaparak -Anayasa ve kanunlarda öngörülen koşulların bulunması hâlinde- başvurucunun tutuklanması yönünde bir karar vermesinin önünde engel bulunmamaktadır (Behzet Çakar ve diğerleri (2), §§ 63, 64).

19. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, Yaşar Alat ([GK], B. No: 2021/65564, 21/11/2024) başvurusunda infazın durdurulması talebinin reddinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal edip etmediği meselesini Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararı üzerine başlayan yargılamanın yenilenmesi süreci bağlamında değerlendirmiş ve yukarıda değinilen Erol Eşrefoğlu ve Behzet Çakar ve diğerleri (2) başvurularında ortaya konan ilkelerle uyumlu bir sonuca ulaşarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

20. Somut olayda Anayasa Mahkemesi, başvurucuya ilişkin olarak verdiği 30/2/2022 tarihli kararda tespit ettiği ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için kararın bir örneğinin başvurucunun yargılandığı mahkemeye gönderilmesine karar vermiş ancak ihlalin giderilmesi noktasında yapılması zorunlu başkaca bir hususa kararda yer vermemiştir (bkz. § 8). Dahası Anayasa Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararı -tespit edilen eksikliğin niteliği itibarıyla- başvurucunun mahkûmiyete bağlı tutulması ile mahkûmiyeti arasındaki bağı koparmamaktadır. Söz konusu ihlal kararını, ihlale konu eksikliğin giderilerek sonucuna göre bir karar verilmesi biçiminde anlamak gerekir (benzer yönde bkz. Erol Eşrefoğlu, § 75; Yaşar Alat, § 63). O hâlde başvuruya konu olayda yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, başvurucunun tutulma hâlinin niteliğini etkilememektedir ve başvurucunun bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu olma kapsamında özgürlüğünden yoksun bırakılması söz konusu değildir.

21. Yargısal makamlar, başvuruya konu yeniden yargılama sürecinde takdir yetkilerini hukuki varlığını devam ettiren eski hükmün infazının devamı yönünde kullanmıştır. Bu bakımdan başvurucunun kesinleşen mahkûmiyet kararına bağlı olarak yeniden yargılama sürecindeki tutulması da Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasındaki mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların yerine getirilmesi kapsamındadır. Başvurucunun, mahkûmiyet kararını veren mercinin bir mahkeme olmadığı, kararın hürriyeti kısıtlayıcı bir niteliğinin bulunmadığı veya hürriyetten yoksun bırakılmanın mahkemece verilen hürriyeti kısıtlayıcı cezanın kapsamını aştığı yönünde bir iddiası olmadığı nazara alındığında somut olayda Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası yönünden bir ihlalin olmadığının açık olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca başvurucu bir suç isnadına bağlı olarak tutulmadığı için Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edilmesi de söz konusu değildir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Tahir Laçin (2) [2. B.], B. No: 2020/8226, 22/5/2024).

22. Açıklanan gerekçelerle infazın durdurulmamasının hukuki olmaması ve tutuklulukta makul sürenin aşılması sebebiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının Anayasa'nın 19.

maddesinin ikinci ve yedinci fıkraları yönünden ihlal edildiğine yönelik iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamıştır.

B. Diğer İhlal İddiaları

23. Başvurucunun suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ahmet Sil (2) ([1. B.], B. No: 2017/20969, 28/6/2018, §§ 36-40) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İnfazın durdurulmamasının hukuki olmaması ve tutuklulukta makul sürenin aşılması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının Anayasa’nın 19. maddesinin ikinci ve yedinci fıkraları yönünden ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereğine aykırı olarak hapis cezasının infazına devam edilmesi nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz çoğunluğunca ulaşılan başvurunun açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği şeklindeki sonuca katılmamaktayım.

2. Somut bireysel başvuruya konu temel sorun Anayasa Mahkemesinin adil yargılanma hakkı bağlamında verdiği ihlal kararı üzerine gerçekleştirilen yeniden yargılama sürecinde Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararları çerçevesinde yapılan yeniden yargılamada infazın durdurulmasına karar verilmemesi hususunda odaklanmaktadır.

3. Somut başvuruda başvurucunun infazın durdurulması talebi derece mahkemelerince reddedilmiş ve yargılama süreci boyunca hükme bağlı olarak tutularak mahkumiyetin infazı sürdürülmüştür. Başvurucu bu durumun Anayasa’nın 19. maddesindeki kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ilgili güvenceleri ihlal ettiğini ileri sürmektedir.

4. Mahkememiz çoğunluk kararında, yargısal makamların başvuruya konu yeniden yargılama sürecinde takdir yetkilerini hukuki varlığını devam ettiren eski hükmün infazının

devamı yönünde kullanmış olduğuna, bu bakımdan başvurucunun kesinleşen mahkûmiyet kararına bağlı olarak yeniden yargılama sürecindeki tutulmasının da Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasındaki mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların yerine getirilmesi kapsamında olduğuna işaret edilerek başvurucunun mahkûmiyet kararını veren mercinin bir mahkeme olmadığı, kararın hürriyeti kısıtlayıcı bir niteliğinin bulunmadığı veya hürriyetten yoksun bırakılmanın mahkemece verilen hürriyeti kısıtlayıcı cezanın kapsamını aştığı yönünde bir iddiasının olmadığı nazara alındığında somut olayda Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası yönünden bir ihlalin olmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır (bkz.: § 21).

5. Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ilgili olarak Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasına göre konumuz bağlamında "mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların" varlığı halinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakılması mümkündür. Mahkememiz çoğunluğu derece mahkemelerince verilip kesinleşen, akabinde Anayasa Mahkemesinin denetleyip buna ilişkin adil yargılanma hakkı ihlali sonucuna ulaştığı ve bu ihlal kararını esas alarak derece mahkemelerinin yeniden yargılamaya konu yaptığı bu hükmü halen "mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı ceza" olarak görmeye devam etmektedir.

6. Anayasa Mahkemesi bu konuda ilk olarak 2021 yılında verdiği bir kararda Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararının gereğinin yerine getirilmeyerek hapis cezasının infazına devam edilmesinin Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını ihlal etmediğine karar vermiştir (Bu konuda bkz.: Erol Eşrefoğlu [GK], B. No: 2018/23111, 1/7/2021).

7. Benzer durum Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) yapılan bireysel başvurular üzerine verilen adil yargılanma hakkı ihlalleri sonrasında gerçekleştirilen yargılamanın yenilenmesi süreçlerinde de kendisini gösterebilmektedir. Nitekim Mahkememiz bu bağlamda yapılan bir bireysel başvuruyla ilgili olarak yakın tarihlerde verdiği Yaşar Alat kararında da (Yaşar Alat ([GK], B. No: 2021/65564, 21/11/2024) başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

8. Esasında bu iki yeniden yargılama durumu da benzer yönlere sahiptir. Her ne kadar Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararına binaen gerçekleştirilen yeniden yargılama sürecinde hapis cezasının infazına karar verilmesinde Anayasa'nın 19. maddesi bağlamında bir ihlal olmadığı şeklindeki çoğunluk görüşüne 2021 yılındaki kararda (bkz.: Erol Eşrefoğlu [GK], B. No: 2018/23111, 1/7/2021) katılmış isem de bu konuda şu andaki hukuki yaklaşımımla her iki durumda da başvurucunun kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesinin daha isabetli olacağı kanaatindeyim. Bu nedenle bu konuya ilişkin görüşümü aşağıda belirttiğim gerekçelerle revize etme ihtiyacı gördüğümü ifade etmeliyim. (Bu konudaki görüşümün değişiklik gerekçelerini ilk olarak Yaşar Alat kararına yazdığım karşıoyumda ortaya koymuştum. Ancak o başvuruda AİHM tarafından verilen bir ihlal kararına dayalı, burada ise Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararına dayalı bir kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ihlali iddiası söz konusudur).

9. Her iki durumda da derece mahkemelerinin verdiği mahkumiyetlere ilişkin hak ihlali olup olmadığı yönüyle Anayasa Mahkemesi veya AİHM tarafından bir yargısal inceleme yapılıp bunun sonucunda denetlenen mahkumiyet hükmünün adil yargılanma hakkı ihlaline sebebiyet verdiği görülmektedir.

10. Mahkememiz çoğunluk görüşünün bu şekilde verilen bir ihlal kararını dikkate almayan

ve mahkumiyet kararının infazının devamına daha önce kesinleşmiş olan mahkumiyet hükmü temelinde karar verilmesinde bir sorun görmeyen yaklaşımının bireysel başvurunun özü ile bağdaşmadığını daha net biçimde görmek mümkündür. Zira somut başvuruya konu hukuki meselede artık Anayasa Mahkemesi tarafından başvurucunun mahkumiyetinin Anayasa hükümlerine aykırı olduğu tespit edilmiş durumdadır.

11. Anayasa Mahkemesinin gerçekleştirdiği bireysel başvuru incelemelerinde verilen "ihlal" kararı, kesinleşmiş mahkumiyet hükmünün Anayasa hükümleri gereğince sorunlu olduğunu ve hak ihlaline sebebiyet vermesi nedeniyle de başvurucunun yeniden yargılanmasını gerektirdiğini ifade etmektedir. Aynı tespiti AİHM tarafından verilen ihlal kararı sonrasındaki yeniden yargılama süreci için de yapmak gerekmektedir.

12. Somut olay bağlamında düşünüldüğünde Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuruda incelenen mahkumiyet hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal eden nitelikte bir hüküm olarak nitelendirilmiştir.

13. Bu durumda derece mahkemesi Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararı sonrasında ihlali giderebilmek amacıyla yeniden yargılama sürecinde bu aykırılığı giderecek biçimde gerçekleştireceği yargılama ile davayı esastan sonuçlandıran yeni bir hüküm kuracaktır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ihlal tespiti sonrasında başvurucu aleyhine derece mahkemelerince kurulmuş olan önceki mahkumiyet hükmü artık hukuken geçerli bir hüküm olmaktan çıkmış olmalıdır. Bu durumda artık bireysel başvuru incelemesi sonucunda hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiği tespit edilen derece mahkemesi hükmünün bireysel başvurunun amacı doğrultusunda yorumlanması zorunlu olup ihlal kararı karşısında başvurucunun hükme bağlı tutma pozisyonunun hukuken savunulabilir olmaması gerekmektedir.

14. Daha çarpıcı bir örnek olması bağlamında işkence altında elde edilen bir delile dayalı biçimde kurulmuş olan bir mahkumiyet hükmü üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bir adil yargılanma hakkı ihlali sonrasında önceki mahkumiyet hükmünün yeniden yargılama sürecinde derece mahkemelerince gerçekleştirilecek yargılama sonucunda önceki hükmün onaylanacağı veya iptal edileceği zamana kadar geçerliliğini koruyacağını savunmak Anayasa Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararına rağmen hak ihlalinin daha uzun süre boyunca devamı anlamına gelecektir. Bireysel başvuru sisteminin özünün bu biçimdeki bir yaklaşımla bağdaşmayacağı ise aşikardır.

15. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrasında başvurucunun hükme bağlı tutulmasının sonlandırılıp -eğer şartları varsa- Anayasa'nın 19. maddesi bağlamında suç isnadına bağlı tutma aşamasına yeniden dönülmesi bireysel başvurunun niteliği gereği verilen ihlal kararının bu süreçte bir anlamı olması yönüyle zorunlu görülmelidir.

16. Ek olarak çoğunluk kararındaki yaklaşımla hareket edildiğinde yeniden yargılama sürecinde başvurucu ile ilgili olarak masumiyet karinesini ihlal eden durumlar da ortaya çıkabilecektir. Zira bu süreçte kişinin hükümlü statüsünün devam ettiğini ileri sürmek ona suçlu muamelesi yapılması anlamına gelebileceğinden bu durum başvurucunun masumiyet karinesini de zedeleyebilecektir.

17. Nitekim AİHM Dicle ve Sadak/Türkiye başvurusunda yargılanmanın yenilenmesi taleplerinin kabulü sonrası gerçekleştirilen yargılamada davalarının esasıyla ilgili olarak karar verilmeden önce başvuruculardan hükümlü olarak bahsedilmesinin masumiyet

karinesine aykırı olacağına hükmetmiştir (Dicle ve Sadak/Türkiye, B. No: 48621/07, 16/6/2015, §§ 60 -66).

18. Bireysel başvurunun temel amacı bağlamında düşünüldüğünde çoğunluk kararındaki yaklaşımın insan haklarının etkili biçimde korunması yönü ile de açıklanması kolay değildir. Zira adil yargılanma hakkının önemli güvencelerinden birisine aykırı biçimde gerçekleştirilen bir yargılama sonucu verilmiş olan bir mahkumiyet hükmü olduğu Anayasa Mahkemesi tarafından açıkça tespit edilmiş olmasına rağmen ihlale konu bu hüküm yeniden yargılama sürecinde belli bir süre boyunca daha geçerli kalarak kişi mahkumiyete bağlı olarak tutulmaya devam edecektir.

19. Sonuç olarak çoğunluk kararındaki yaklaşımın aksine Anayasa Mahkemesi tarafından başvurucu hakkında verilen bir ihlal kararı sonrasında gerçekleştirilen yeniden yargılama sürecinde önceki hükmün geçerliliğini koruması ve bu süreçte başvurucunun hükme bağlı tutma halinin devam etmesi bireysel başvuru sisteminin etkisinin tam anlamıyla gerçekleşmesine imkan vermeyecek sakıncalı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle başvurucunun Anayasa Mahkemesi ihlal kararı sonrasındaki tutulmasının hükme bağlı tutma statüsünden çıkarılıp -eğer şartları varsa- suç isnadına bağlı tutmaya dönüşmesi bireysel başvurudan beklenen işlevin gerçekleşmesi yönü ile zorunludur.

20. Yukarıda sıralanan gerekçelerle derece mahkemelerince Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararı sonrasında önceki mahkumiyet hükmüne binaen tutulmaya devam etmesi ve infazın durdurulması talebinin bir değerlendirme yapılmaksızın reddedilmesi başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını ihlal ettiği kanaatinde olduğumdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

A.A.

B. No: 2017/6538 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/6538

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/6538)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan ÇAKMAK

Başvurucu : A.A

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 15/7/2016 tarihinde gerçekleşen darbe teşebbüsü sırasında Ankara'daki Özel Kuvvetler Komutanlığı bünyesinde yaşanan silahlı çatışmada meydana gelen ölüm nedeniyle yaşam hakkı başta olmak üzere anayasal hakların ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ülkemizde Türk Silahlı Kuvvetlerine (TSK) sızan Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) mensubu askerî personelin oluşturduğu bir grup 15/7/2016 tarihinde darbe girişiminde bulunmuştur. Resmî makamlardan yapılan açıklamalara göre darbe teşebbüsünde 8.000'in üzerinde askerî personel katılmış; teşebbüs sırasında savaş uçakları dâhil TSK bünyesindeki 35 uçak, 3 gemi, 37 helikopter, 74'ü tank olmak üzere 246 zırhlı araç ve 4.000'e yakın hafif silah kullanılmıştır. Tüm resmî makamlar tarafından şiddetle reddedilen, kabullenilmeyen darbe girişimi esnasında yetkili kurumların açıklamalarına göre 2.735 kişi yaralanmış, 67 güvenlik görevlisi (asker ve kolluk) ve 183 sivil olmak üzere toplam 250 kişi ile darbe girişiminde bulunanlardan 36 kişi hayatını kaybetmiştir. Söz konusu darbe girişimi, FETÖ/PDY (Paralel Devlet Yapılanması) dışındaki askerî personelin, sivil vatandaşların ve kolluk kuvvetlerinin ülke sathına yayılan müdahalesi/direnişi sonucu başarıya ulaşamadan bastırılmıştır (darbe teşebbüsüne ilişkin arka plan, darbe öncesi ve sonrasına ilişkin

kapsamlı açıklama ve detaylar için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018).

3. Darbe girişiminin yaşandığı 15/7/2016 tarihinde, başvurucunun eşi Astsubay Kıdemli Başçavuş G.A., Ankara'da Özel Kuvvetler Komutanlığında görevli olarak bulunmaktadır. Olay gecesi (saat 05.45 sıralarında) Özel Kuvvetler Komutanlığının nizamiye bölgesinde darbe girişiminde bulunan askerler ile buna direnen askerler arasında yaşanan silahlı çatışma sonucu G.A. hayatını kaybetmiştir. Olayın ardından sadece G.A.nın ölümüne ilişkin olarak değil darbe teşebbüsü ve yaşanan diğer vakalar için geniş çaplı soruşturmalar başlatılmıştır (Aktarılan bilgiler sadece Gölbaşı Başsavcılığı tarafından yürütülen ve G.A.nın da dâhil olduğu soruşturmadan değil diğer soruşturmalardan da edinilen bilgilere de dayanmakta olup detaylandırılan hususlar salt G.A.nın öldürülmesine dair olan kısımlardır.). Olayın akabinde başlatılan soruşturmalar kapsamında olay yeri inceleme raporunun düzenlenerek olay yerinden elde edilen (çok sayıda silah, mühimmat, hücum yeleği, kovan vb.) delillere el konulmuş, olay yeri fotoğraflanmış, çok sayıda askerî personele (araç, ev, elektronik teçhizat vb.) yönelik arama ve elkoyma kararı verilmiş, iletişim kayıtları talep edilmiş, görüntü kayıtları incelenmiş, olay yerinden toplanan ateşli silahlar üzerinde kriminal inceleme yapılmış; G.A.ya ait silahın ve fişeklerin arızasının bulunmadığı, şekil bütünlüğünü koruduğu tespit edilmiştir. Ayrıca süreçte 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 153.maddesinin ikinci fıkrası uyarınca soruşturma, devletin güvenliğine, anayasal düzene karşı suçlarla da ilintili olduğundan soruşturmanın tehlikeye düşmemesi amacıyla dosyadan belge alınmasının kısıtlanması yönünde karar alınmıştır.

4. 16/8/2016 tarihli Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi raporuna göre vücudunda beş ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası tespit edilen G.A.nın ölümü ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmalarına bağlı iç organ ve büyük damar harabiyetinden kaynaklanan iç ve dış kanama sonucu meydana gelmiştir. Otopsi işlemi sırasında avukat da hazır bulunmuştur.

5. Darbe teşebbüsünü takiben 21/7/2016 tarihinde Özel Kuvvetler Komutanlığınca, Başsavcılığa olayın seyrini aktaran tutanak, tutanak ekinde darbeye ilişkin mesajları içeren askerî evrak ve darbenin başarılı olması hâlinde yapılacak atamalara ilişkin liste sunulmuştur. Özel Kuvvetler Komutanlığında yaşananların detaylı şekilde aktarıldığı tutanakta darbeyi bastırmaya çalışan dost birliklerin -resmî evrakta belirtildiği şekliyle- nizamiyeye doğru ilerlediği, darbeci askerlere nizamiye kapısının açılması ve teslim olmaları için uyarıda bulunulduğu ancak darbeci askerler tarafından ateş açıldığı, dost birliklerin ateşe karşılık verdiği, takviye ile çatışmanın sürdürüldüğü, kışla içinden de dost birliklerin nizamiyeye yanaştığı ve çatışmada darbecilerle birlikte hareket eden G.A.nın etkisiz hâle getirildiği ifade edilmiştir. Olay gecesi askerî birliklere gönderilen “Atama” konu başlıklı mesaj formunda Tuğgeneral S.T.nin özel kuvvetler komutanı olarak atandığının ve derhâl yeni görevine başlayacağının belirtildiği, S.T.nin Diyarbakır'dan askerî hava aracıyla Ankara'ya geldiği, komutayı devralmak için gittiği Özel Kuvvetler Birliğinde Ö.H.D. tarafından vurulduğu, Özel Kuvvetlet Komutanı Z.A.nın Özel Kuvvetler Komutanlığındaki darbe teşebbüsünün bastırılması için verdiği emir doğrultusunda hareket eden bazı askerî unsurların kışlaya girmesini engellemek için taarruz helikopterleriyle kışla ve çevresine yoğun atış yapıldığı, darbe teşebbüsünü bastırmak isteyen askerlerin nizamiyeden girmesine izin verilmediği, "Teslim ol." çağrılarına uyulmadığı, sonrasında çıkan çatışmaların kışla içinde de yaşandığı ve G.A.nın bu şekilde cereyan eden çatışma ve kaos ortamında hayatını kaybettiği anlaşılmıştır. Başsavcılık, Özel Kuvvetler Komutanlığından olay gecesine ait tüm kamera kayıtlarını, görevli personel listesini, personelin açık kimlik ve

adres bilgilerini, olay yerinde kullanılan silahlar dâhil diğer delillerin teminini talep etmiştir. Özel Kuvvetler Komutanlığı ilgili görüntü kayıtlarını ve listeleri Başsavcılığa sunmuştur. Başsavcılık G.A.nın üzerinden elde edilen cep telefonu ve silahı inceleme ve çözümleme için alıkoymuştur.

6. Özel Kuvvetler Komutanlığı birlik içindeki görüntü kayıtlarının izlenmesi, görevli askerlerin ifadelerinin alınması, konuyla ilgili yazışma ve evrakın incelenmesi suretiyle düzenlendiği anlaşılan 19/9/2016 tarihli idari tahkikat raporunda; uzun bir süre gizlilikle hareket edilerek planlanan darbe teşebbüsü eylemini gerçekleştiren askerlerle birlikte hareket ettiği anlaşılan G.A.nın çatışmada etkisiz hâle getirildiğini belirterek ilgili evrakın ve şüpheli listesinin yargı makamlarına iletildiğini ifade etmiştir.

7. Süreçte Genelkurmay Başkanlığından da G.A.ya ilişkin görüntü kayıtları, çatışma sonrasında G.A.nın bulunduğu bölgeden elde edilen teçhizat, malzeme ve konunun aydınlatılması için gereken diğer evrak talep edilmiştir. Buna göre G.A.nın bulunduğu yerde kişisel eşyalarının yanı sıra mekanizmasındaki sıkışma (silah içinde mermi) nedeniyle tutukluk yapmış silah, komando bıçağı, hücum yeleği ve 40 boş mermi kovanı tespit edilmişir. Ayrıca Özel Kuvvetler Komutanlığı, darbeye katılan askerler Ü.B., S.G. ve M.A.Ç.den (Bu askerler Ankara 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/4/2019 tarihli ve 2019/101 sayılı kararı uyarınca Anayasa'yı ihlal etme suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmıştır.) elde edilen listelerde G.A.nın isminin bulunduğunu Başsavcılığa bildirmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca darbe teşebbüsünün Özel Kuvvetler ayağında görev aldıkları iddiasıyla haklarında dava açılan bazı askerler hakkında Ankara 14. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde yapılan yargılama (E.2016/25) kapsamında Ankara Kriminal Polis Laboratuvarından alınan uzmanlık raporunda Ü.B. ile M.A.Ç.nin üzerinden çıkan not defterinde yer alan isimlerin Ü.B. ve M.A.Ç. tarafından el yazısı ile not edildiğinin tespit edildiği ifade edilmiştir.

8. Darbe teşebbüsü gecesi Özel Kuvvetler Komutanlığında kayıt yapan kameraların (15/7/2016 akşamı ile 16/7/2016 sabahına kadar tüm süreci kapsayacak şekilde) incelenmesi sonucu düzenlenen raporlarda geçen ve görüntü kayıtlarının anlık fotoğraflanmasıyla desteklenen tespitlerin G.A. ile ilgili olan kısımları şöyledir: 15/7/2016 tarihinde saat 22.00 sıralarında Özel Kuvvetler Komutanlığı içinden nizamiyeye beyaz bir araçla silahlı, teçhizatlı asker grubu gelmiştir. Bu araçtan G.A. ile birlikte Üsteğmen S.A. ve M.R., Başçavuş T.U., F.U., M.H., Ş.S. [Adı geçen askerler darbe teşebbüsüne katılmaları nedeniyle Ankara 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/4/2019 tarihli ve 2019/101 sayılı kararı uyarınca Anayasa'yı ihlal etme (yasama organına karşı suç, hükûmete karşı suç, silahlı terör örgütüne üye olma suçu) suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmıştır.] inmiş ve orta kontrol noktasına yürümüştür. Bu noktada araçtan inen askerler, hâlihazırda orada bekleyen askerlerle bir araya gelmiş ve nizamiye araç giriş yolu üzerinde tedbir almıştır. Gece boyunca G.A. ve beraberindeki askerlerin nizamiye kontrol noktası ile araç giriş yolu üzerindeki bekleyişi ve hareketlilik devam etmiş, saat 03.00 sıralarında G.A. tüfeğinin dipçiği ile kontrol noktasındaki araç giriş yolu aydınlatma lambasını kırmıştır. Saat 05.00 sıralarında telsiz konuşması yaptığı görülen G.A. nizamiye giriş yolunda hareketlenmiş; mantar bariyerlere, ağaçlı yola, Özel Kuvvetler Komutanlığı önünde mevzilenmiş Üsteğmen E.K.nın (Bu asker Ankara 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/4/2019 tarihli ve 2019/101 sayılı kararı uyarınca Anayasa'yı ihlal etme suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmıştır.) yanına gidip gelmiş, bu sırada nizamiye kule üzerinde bulunan asker tarafından da etrafa ateş edilmiştir. G.A. saat 05.40 sıralarında nizamiye orta kontrol noktasındaki askerî araca (pikap) tüfeğiyle

binmiş, kısa bir mesafe (5-10 metre) yol aldıktan sonra Teğmen Ö.Ç. ve R.E.Ç.nin (Bu askerler Ankara 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/4/2019 tarihli ve 2019/101 sayılı kararı uyarınca Anayasa'yı ihlal etme suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmıştır.) talimatıyla araç durdurulmuş, bu sırada araca ateş açılmış, G.A. araçtan inerek koşmuş ve kameranın görüş açısından çıkmıştır.

9. Süreçte yüzden fazla askerin ifadesine başvurulmuştur (İfadelerin G.A. ile ilintili olan kısımları özetle aktarılmıştır.). Uzman Çavuş Ü.K. ifadesinde; Başçavuş A.K. ile birlikte nizamiye binasına sürünerek yaklaştıklarını, üstlerinin yaptıkları konuşmalarda Özel Kuvvetler Komutanlığının içindekilerin düşman olduğunu bildirdiklerini, ateş açma emri aldıklarını, giriş yolunu ararken askerî araca binen bir asker görüp ateş açtıklarını, karşı ateşle etraftan kendilerine cevap verildiğini, vurulduktan sonra yere düşen askerin silahını almak için hamle yaptıklarında bölgedeki binadan ateş açılınca geri çekildiklerini söylemiştir. Başçavuş A.K. beyanında; nizamiyedeki binaya kadar sızdıklarını, nizamiyeden birinin çıktığını ve mühimmat almaya gideceğini içeridekilere yüksek sesle söylediğini, akabinde mavi pikaba bindiğini, kendisine ateş açtıklarını, sonra şahsın araçtan indiğini, üzerilerine ateş açıldığını, çatışmanın bir süre devam ettiğini, saat 07.00 sıralarında da askerlerin nizamiyeden çıkarak teslim olmaya başladığını belirtmiştir. Bununla beraber Ankara 14. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde darbe teşebbüsü nedeniyle yapılan yargılama esnasında askerler R.E.Ç. ve T.U., G.A.nın silahsız ve savunmasız hâlde iken öldürüldüğünü ileri sürmüştür. Aynı süreçte A.K. ve Ü.K. ise G.A.nın çatışma sırasında öldürüldüğü yönündeki beyanlarını yinelemiştir. İfadesine başvurulan süpheli M.H. 16/7/2016 tarihli ifadesinde, G.A.nın 15/6/2016 tarihinde saat 22.00 sıralarında kendisine S.T.nin Özel Kuvvetlerin yeni komutanı olduğuna dair emir geldiğini söylediğini beyan etmiştir.

10. Sürecin sonunda Başsavcılık tarafından 18/10/2016 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde öncelikle 15/7/2016 tarihinden önce Özel Kuvvetler Komutanlığında darbeye iştirak edecek olan kişilerin bir araya gelerek gerekli hazırlıkları, görevlendirmeleri ve planmaları yaptıkları, bu plan doğrultusunda darbe teşebbüsü eylemini yöneten Ü.B., S.G. ve M.A.Ç.den elde edilen listelerde G.A.nın isminin olduğu vurgulanmıştır. Gerekçenin devamında G.A.nın silahlı ve tam teçhizatlı olarak olay gecesinden başlayıp olay sona erene kadar nizamiye bölgesinde dost birliklerin içeriye girmesini engellemek için çaba gösterdiğinin eldeki deliller çerçevesinde tespit edildiği belirtilerek çıkan olaylar sırasında dost birlikler tarafından G.A.nın vurularak etkisiz hâle getirildiği ifade edilmiştir. Sonuç olarak dost birliklere karşı silahlı çatışmaya giren G.A.nın vurularak etkisiz hâle getirilmesinde askerî personelin anayasal düzeni koruma, meşru müdafaa, yetkili mercinin emrini ifa etme kurallarına göre hareket ettiği, vakanın 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 24. maddesine istinaden ve hukuka uygun olarak gerçekleştiği belirtilerek karar gerekçelendirilmiştir.

11. Karara yönelik itiraz Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 30/12/2016 tarihinde reddedilmiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı 8/2/2017 tarihinde öğrenmesinin ardından 8/3/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; eşinin darbe girişimine katıldığı yönünde açık bir delil bulunmadığını, eksiklikler ve çelişkiler içeren soruşturma sonucunda eşinin hukuka uygun olarak öldürüldüğünün kabul edildiğini, ölümün koşullarının aydınlatılmadığını, kamu denetiminin sağlanmadığını ve soruşturma sürecinde haksız şekilde eşinin darbeci olarak yaftalandığını belirtmek suretiyle yaşam hakkı ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, öncelikle insan hakları yargısı içtihadı ve olaya ilişkin silsile aktarılmış; G.A.nın darbeci askerlerle birlikte hareket ettiğine dair açık deliller olduğu, 15/7/2016 tarihinde gerçekleşen darbe teşebbüsünün anayasal düzenin, devletin ortadan kaldırılması yönünde büyük tehlike arz ettiği, G.A.nın öldürülmesinde anayasal düzenin organları tarafından verilmiş bir emrin uygulanmasının söz konusu olduğu, olayın akabinde yürütülen soruşturma ile de bu gerçeğin açığa çıkarıldığı, adli makamların tespitinden, ulaştığı sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmadığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçelerinde başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

15. Başvurucu, yaşam hakkı yanında eşinin darbeye katılan biri olarak niteledirilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvuruya esas olan süreç, somut vakanın gerçekleşme koşulları ve ileri sürülen iddiaların dile getirilme şekli dikkate alınarak bütün ihlal iddialarının yaşam hakkı kapsamında incelenmesinin gerekli ve yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Başvurucunun, eşinin hukuka aykırı olarak öldürüldüğüne ilişkin iddiası yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu, ölüm olayı hakkında yürütülen soruşturmanın etkisizliğine yönelik iddiası ise yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin negatif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme yükümlülüğü bulunmaktadır . Anayasa'nın 17. maddesinin son fıkrasında belirtilen yaşam hakkına yapılan müdahalenin hukuka uygun olacağı hâllerde dahi son çare olarak öldürücü kuvvet kullanılmalıdır. Kamu görevlilerinin güç kullanımına ilişkin eylemlerinin gereklilik ve ölçülülük bakımından değerlendirmesi yapılırken eylemlerin planlanması ve kontrolü dâhil olayın bütün aşamaları dikkate alınmalıdır. Bunun yanı sıra bu konuda yapılacak değerlendirmede bir bütün olarak somut olayın hangi koşullarda gerçekleştiği, nasıl bir seyir izlediği ve yaşamını kaybeden kişinin daha önceki eylemleri ile kendisinin yaratacağı tehlikenin niteliği de gözönünde bulundurulmalıdır. Devlet, yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Kamu görevlilerinin güç kullanımı sonucu gerçekleşen ölümlere ilişkin soruşturmaların etkili olabilmesi için soruşturma makamları olaya karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olmalı, resen ve derhâl harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmelidir. Soruşturma süreci kamu denetimine açık olmalı ve ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılımları sağlanmalıdır. Makul bir özen ve süratle

yürütülmesi gereken soruşturma sonucunda alınan karar, soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olmalı; bunun yanı sıra yaşam hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın aradığı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığına yönelik bir değerlendirme içermelidir. Bununla beraber Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Soruşturma yükümlülüğünün sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olması, her soruşturmada mağdurların olaylarla ilgili beyanlarıyla bağdaşan bir sonuca varılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Diğer taraftan olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir. Anayasa Mahkemesinin ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine doğrudan geçecek şekilde delillerin değerlendirmesini yapmasının veya yürütülmesi gerekli olan soruşturma işlemlerini belirlemesinin söz konusu olamayacağı belirtilmelidir. Başka bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir. Anayasa Mahkemesinin bu hususta ki görev ve yetkisi ilgili yargısal sürecin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının güvencelerinde aranan hususların sağlanıp sağlanmadığının incelemesinden ibarettir (detaylı anlatım için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/37897; Cem Sarısülük ve diğerleri [GK], B. No: 2015/16451, 15/12/2021; Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015;Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk, B. No: 2013/7832, 21/4/2016;Doğan Demirhan, B. No: 2013/3908, 6/1/2016; Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014; İpek Deniz ve diğerleri, B. No: 2013/1595, 21/4/2016; Cembeli Erdem, B. No: 2014/19077, 18/4/2018; ayrıca gerek askerî personel dâhil güvenlik güçlerinin silah/zor kullanma yetkisi gerekse ceza hukuku bağlamında öldürme eylemine dair hukuka uygunluk kriterleri bağlamında ilgili hukuk için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri, §§ 208-251; Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 107-162).

18. Somut başvurunun yaşam hakkı bağlamında değerlendirilmesinden önce ölüm olayının gerçekleştiği koşulları belirleyen ve darbe teşebbüsü nedeniyle oluşan ülke sathına yayılan anayasal düzeni, toplumsal barış ve asayişi resmî ve sivil bileşenleriyle, tüm toplumu korumaya yönelik teyakkuz ve savunma hâliyle yaşanması muhtemel tehlikenin ağırlığı kısaca hatırlatılmalıdır. Anayasa Mahkemesinin darbe teşebbüsüne ilişkin olarak geniş çaplı tespit ve belirlemelerde bulunduğu Aydın Yavuz ve diğerleri kararında belirtildiği üzere savaş uçağı, helikopter, gemi, tank gibi savaş araçlarının ve ağır silahların kullanıldığı darbe teşebbüsü sırasında topluma, egemenliği millet adına kullanan organlara, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından olan basın ve yayın kuruluşlarına, meşru demokratik otoritenin emir ve talimatları doğrultusunda hareket eden güvenlik güçlerine açık bir saldırı gerçekleştirilmiş; bu teşebbüs sırasında 250 kişi hayatını kaybetmiş, çok sayıda kişi yaralanmış, Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan saldırı ile verilen hasar dâhil büyük çapta maddi zarar meydana gelmiştir. Anayasal düzeni ortadan kaldırmayı hedefleyen darbe teşebbüsü demokratik bir toplumun meşru tüm unsurlarının kararlı direnci sayesinde engellenmiştir. Darbe teşebbüsünden önce gerçekleşen FETÖ/PDY'ye ilişkin olaylar, teşebbüs sonrasında başlatılan süreçlerde soruşturma makamlarınca tespit edilen maddi olgular birlikte ele alındığında darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmanın FETÖ/PDY olduğuna ilişkin olarak kamu makamlarınca yapılan değerlendirmenin yeterli olgusal temeli bulunduğu açıktır. Darbe teşebbüslerinin Anayasa'da belirlenen demokratik toplum düzeninin olmazsa olmaz ilkeleri olan egemenliğin millete ait olması, egemenliğin yetkili

organlar eliyle kullanılması, egemenliğin kullanılmasının, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamayacağı, hiçbir kimsenin veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağı, demokrasi, hukuk devleti ve insan haklarına saygı ilkelerine açık ve ağır saldırı teşkil ettiği tartışmasızdır. Bütün bu değerlendirmeler birlikte ele alındığında 15 Temmuz darbe teşebbüsünün sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturduğu, ülke tarihinde ulusun yaşamını hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırı olduğu sonucuna ulaşmak gerekir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 212-221).

19. İnceleme kapsamının bireysel başvurunun niteliği gereği başvuruya konu olayla sınırlı olduğu hatırlatılmalıdır. Bu bağlamda, yapılan tespit ve değerlendirmeler Türkiye'de yaşanan ayaklanmalara/terör olaylarına karşı düzenlenen güvenlik operasyonlarının ve alınan diğer tedbirlerin genel bir değerlendirmesi olarak anlaşılmamalıdır. Bununla beraber millî egemenliğe, anayasal düzene ve topluma yönelik tehdidin çok açık ve yakın olduğu, can kayıplarının yaşandığı, güvenlik güçlerinin hatta sivil halkın direniş gösterdiği, son derece tehlikeli ve öngörülemez bir ortamda meydana gelen ölüm olayına ilişkin somut başvuru değerlendirilirken ölüm olayının koşullarını belirleyen arka planın da gözardı edilemeyeceği açıktır.

20. 15/7/2016 tarihinde gerçekleşen darbe teşebbüsü Aydın Yavuz ve diğerleri kararında belirlendiği üzere TSK bünyesine sızmış silahlı terör örgütü mensubu askerler tarafından gerçekleştirilen millî güvenliği, anayasal ve toplumsal düzeni tehdit eden bir eylemdir. Anayasa Mahkemesi Gazal Kolanç ve diğerleri kararında, Anayasa'nın 17. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen ayaklanma kavramının çok sayıda kişinin vahim silahlar kullanarak gerçekleştirdiği, isyana göre daha uzun süre devam eden, daha geniş bir alanda gerçekleşen ve daha ağır sonuçlar ortaya çıkmasına neden olabilen eylemleri ifade ettiğine işaret ederek PKK terör örgütünün şehir savaşı stratejisi kapsamında ateşli silahlar, roketatarlar ve patlayıcılar kullanarak gerçekleştirdiği, ülke topraklarının bir kısmını işgal amacı taşıyan, yüzlerce kişinin ölümü ve binlerce kişinin yaralanması ile sonuçlanan yaygın terör olaylarının ayaklanma olarak nitelendirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (anılan kararda bkz. § 342). Somut başvuruya temel olan süreç tüm ülke sathına yaygın ve TSK bünyesindeki askerî imkânların da kullanıldığı, daha vahim sonuçların doğmasına sebep olabilecek benzer hatta daha ağır bir tehlikeye ilişkindir. Dolayısıyla güç kullanımı şartlarına yaklaşım bağlamında Gazal Kolanç ve diğerleri kararında belirlenen ilke ve inceleme yöntemi mevcut başvuru için de geçerlidir.

21. Devletin yaşam hakkına müdahalesinin Anayasa'ya uygun olabilmesi için sağlanması gereken ilk ölçüt müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunmasıdır. Güvenlik kuvvetlerinin güç ve silah kullanımını düzenleyen mevzuatın (somut olay özelinde özellikle 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 87 ila 90. maddeleri) hangi durumlarda ve ne ölçüde güç kullanılacağını belirleyen, gücün kötüye kullanımını, keyfîliği önlemeye ve yaşam hakkına yapılan müdahalelerin asgari düzeyde tutulmasını sağlamaya yönelik yeterli ve açık kurallar içerdiği, dolayısıyla kanunilik şartını sağladığı değerlendirilmiştir (silahlı güç kullanımıyla ilgili mevzuat için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri, §§ 214, 216-218).

22. Yaşam hakkına yapılan müdahalenin ihlale yol açmaması için karşılanması gereken ikinci kriter, müdahalenin Anayasa'nın 17. maddesinin dördüncü fıkrasında sayılan istisnai durumlardan biri kapsamında gerçekleştirilmesidir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair

kararda dost birliklere karşı silahlı çatışmaya giren G.A.nın vurularak etkisiz hâle getirilmesinde askerî personelin anayasal düzeni koruma, meşru müdafaa, yetkili mercinin emrini ifa etme kurallarına göre hareket ettiği kabul edilmiştir. Söz konusu kabul; G.A.nın darbeci askerlerden ele geçirilen listelerde adının yer almasına, G.A.nın tam teçhizatlı biçimde darbeci askerlerle birlikte hareket ederek askeri birimin nizamiye bölgesine konuşlanıp dost birliklerin birime girmesini engellemek için fiilen eylemde bulunduğuna yönelik açık (kamera kayıtları, tanık beyanları) tespite, G.A.nın bedeninin yanında bulunan silah ve kovanlara, elde edilen diğer delillere (fotoğraf, olay yeri inceleme raporu, idari tahkikat raporu) dayandırılmaktadır. Anılan deliller; G.A.nın darbe teşebbüsünün engellenmesi için yapılan operasyonlar sırasında dost birliklerle girdiği silahlı çatışmada, emrin yerine getirilmesi sırasında ve kanunun verdiği yetkiyle öldürüldüğünün kabulü için yeterli niteliktedir. Bahsi geçen çatışmanın gerçekleşme sebebi olan darbe teşebbüsünün Anayasa'nın 17. maddesinin dördüncü fıkrası göre bir ayaklanma olduğu dikkate alındığında G.A.nın ölümüyle sonuçlanan güç kullanımının hem askerlerin -hatta darbenin yarattığı toplumsal risk dikkate alındığında sivillerin de- hayatlarının korunmasına yönelik meşru müdafaa amacına hem ayaklanmanın bastırılması meşru amacına matuf olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

23. Yaşam hakkına yapılan müdahalenin ihlale yol açmaması için karşılanması gereken son kriter, müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesi anlamında ölçülülük ilkesine aykırılık taşımamasıdır. Bir başka ifadeyle, devlet görevlilerinin ölümle neticelenen güç kullanımlarının somut olayın şartlarında ortaya çıkan tehlikeyi bertaraf etmek için orantılı ve gerçekleştirilmek istenen meşru amaca ulaşmak için mutlak zorunlu olduğu ortaya konulmalıdır. Gazal Kolanç ve diğerleri kararında, yaşam hakkına yönelik gerçekleşen kamusal müdahalelerin, silahlı bir ayaklanma kapsamında ağır silahlar ve hatta helikopter, uçak gibi hava saldırı araçları kullanılarak gerçekleştirilen öngörülemez nitelikteki ölümcül saldırılara karşı ayaklanmayı bastırmak ve güvenlik güçleri ve diğer kişilerin yaşamları bakımından ortaya çıkan tehlikeyi bertaraf etmek için yapılan zorunlu, orantılı ve elverişli bir müdahale olduğu sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 343-368). Anılan ilke ve kuralların, yaklaşımın geçerli olduğu, terör örgütünün eyleminden neşet eden darbe teşebbüsünün engellenmesi esnasında hayatını kaybeden G.A.nın da soruşturma dosyasında mevcut olan deliller (darbeci askerle birlikte hareket ettiğini, birlikte hareket ettiği askerlerin kule üzerinden etrafa ateş açtığını ve kapı önünde mevzilendiğini gsöteren kayıtlar gibi) uyarınca, darbe teşebbüsünün bastırılması kapsamında, güvenlik kuvvetleriyle yaşadığı silahlı çatışma esnasında orantılı güç kullanımına bağlı olarak hayatını kaybettiğinin kabulü gerekmektedir. Ayrıca, ani gelişen öngörülemez nitelikteki somut olay koşullarında darbe teşebbüsünün bastırılması maksadıyla -darbe teşebbüsünü gerçekleştirilenlerin de bizzat TSK mensubu olması da dikkate alındığında- anlık tepki verilmesinin dışında ayrıntılı bir plan yapılmasının mümkün olmadığı açık olup darbe teşebbüsünün bastırılması için yetkili komutanlarca verilen emirler kapsamında hareket edildiği anlaşıldığından operasyonun planlanması (somut olayda Özel Kuvvetler Komutanlığındaki girişimin bastırılması) hususunda bir eksiklik olduğu değerlendirmesinde bulunmak mümkün görülmemiştir.

24. Bu perspektiften G.A.nın meşru müdafaa ve ayaklanmanın bastırılması kapsamında zorunlu ve orantılı güç kullanımı sonucu hayatını kaybettiği, yaşam hakkının maddi boyutu yönünden bir ihlal bulunmadığı değerlendirilmiştir.

25. Yaşam hakkının maddi boyutuna ilişkin olarak yapılan incelemenin ardından hakkın usul

boyutu (etkili soruşturma yükümlülüğü) çerçevesinde bir değerlendirme yapılması gerekir. Somut sürece bakıldığında Özel Kuvvetler Komutanlığında darbe teşebbüsü kapsamında yaşanan çatışmanın ardından G.A.nın hayatını kaybetmesi vakasını da kapsayacak şekilde soruşturma başlatıldığı görülmüştür. Bu kapsamda olay yeri inceleme raporu düzenlenmiş, tanık ifadelerine başvurulmuş, otopsi raporu alınmış, idari tahkikat raporu hazırlanmıştır.

26. Özel Kuvvetler Komutanlığında gerçekleşen olaya ilişkin evrakın ve bilgilerin ilgili makamlarca Başsavcılığa sunulduğu soruşturma sürecinde vakanın meydana geldiği yerde bulunan kamera kayıtlarının 15/7/2016 akşam saatlerinden 16/7/2016 sabah saatlerine kadar tüm süreyi kapsayacak şekilde incelendiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda olayı çevreleyen koşulların mümkün olduğunca ortaya çıkarılmaya çalışıldığı, elde edilen görüntü kaydı, tanık ifadesi, tahkikat raporu, istihbari bilgi, olay yerinde bulunan silah, kovan vb. deliller çerçevesinde sonuca ulaşıldığı anlaşılmıştır.

27. Soruşturma sürecinde kısıtlılık kararı verildiği görülmektedir. Kısıtlılık kararı başvurucu tarafından şikâyet konusu edilmiş ise de başvuru formuna ve ek beyanlarına soruşturmaya ilişkin bir çok evrakı ekleyebildiği görülen başvurucu; söz konusu karar nedeniyle hangi bilgi ve belgeye ulaşamadığını, soruşturma sürecinin hangi kısmından haberdar olamadığını, hangi hususta karşı itirazda bulunamadığını belirtmemiştir. Ayrıca başvurucu; kısıtlama kararına itiraz ettiği ancak itirazın kabul edilmediği, soruşturma evrakının örneğini istemesine rağmen örneğin kendisine verilmediği yönünde bir iddiada bulunmamıştır. Bu sebeple söz konusu kısıtlılık kararının soruşturmanın geneli üzerinde ihlal sonucuna ulaştıracak bir etki yaratmadığı ve başvurucunun meşru menfaatlerini korumak için soruşturma sürecine gerekli ölçüde katılabildiği değerlendirilmiştir.

28. G.A. için düzenlenen otopsi raporunda ve ölü muayene belgesinde ölüm zamanı ve yeri konusunda (Cumhurbaşkanlığı Yerleşkesi, saat 01.00) soruşturma sürecinde elde edilen verilerle çelişen bilgiler bulunmaktadır ve bu çelişki soruşturmanın özensiz olduğu yönünde bir şüphe uyandırmaktadır. Ancak darbe teşebbüsünün yarattığı olağanüstü koşullar, soruşturma sürecindeki diğer tespitler ve maddi vaka arasında herhangi bir örtüşmeme hâlinin söz konusu olmaması, ölüm zamanı ve yerinin tereddüt oluşmayacak şekilde tespit edilmesi dikkate alındığında söz konusu maddi hatanın tek başına G.A.nın ölümü nedeniyle yürütülen soruşturmayı etkisiz kıldığı söylenemez.

29. Soruşturmanın etkililiğine ilişkin asgari ölçütleri karşılayan incelemenin nitelik ve derecesinin olayın koşullarına bağlı olduğu unutulmamalıdır. Darbe teşebbüsüne hâkim olan koşullar altında dahi olayın aydınlatılabilmesi için imkânlar dâhilinde tüm delillerin toplanmasının hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması, hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı görünümü verilmemesi açısından kritik bir önemi vardır. Yukarıda aktarılan safahatı içeren soruşturma sürecinde ölüm olayını çevreleyen koşulların tespitine imkân sağlayan gerekli ve yeterli bilgilerin somut olayın şartlarında ve imkânlar dâhilinde, olabildiğince bir bütün olarak elde edildiği, görüntü kayıtlarının incelendiği, tanıkların beyanının alındığı, kimlik tespitinin, otopsi işlemlerinin yapıldığı, sürecin makul olarak değerlendirilebilecek bir sürede tamamlandığı açıktır.

30. Sonuç itibarıyla soruşturma makamlarının olayların seyrini aydınlatmaya yönelik işlemlerinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir durumun, yürütülen soruşturmanın derinliği ve ciddiyeti üzerinde etki gösterecek nitelikte bir hususun bulunmadığı, dolayısıyla yaşam hakkının usul boyutuna yönelik bir ihlal olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

32. Gazal Kolanç ve diğerleri kararı doğrultusunda din ve vicdan hürriyeti ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun isminin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT YILMAZ

B. No: 2020/14753 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/14753

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/73303)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Murat YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müddetnameye itirazının reddedilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 31/1/2018 tarihinde gözaltına alınmış ve 1/2/2018 tarihinde tutuklanmıştır.

3. 27/12/2018 tarihinde Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesince başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçu yönünden beraatine, silahlı terör örgütüne üye olma ve nitelikli dolandırıcılık suçundan mahkûmiyetine karar verilmiştir. Mahkumiyet kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"

Silahlı Terör örgütüne üye olma suçu yönünden;

...

Tüm bu deliller gerekçeler karşısında sanığın 2007 yılından itibaren 2016-2017 yıllarına kadar örgüte ait toplantılara katıldığı, toplantılarda Fetullah Gülen kitapları ve videoları izlendiği, sanığın kaldığı evde fetö/pdy silahlı terör örgütü ile iltisaklı yayınlat tespit edildiği,

sanığın örgüt tarafından yönlendirilerek polis akademisi sınavına girdiği, sınavı kazanması amacı ile sınav sorularının sanığa verildiği hususları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 ve 7. maddelerinde ifade edilen, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla kurulmuş ve bu amacı gerçekleştirmek için silahlı eylemlerle cebir ve şiddete başvuran, liderliğini silahlı terör örgütü kurma ve yönetme, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmayı engellemeye teşebbüs etme, devletin gizli kalması gereken bilgileri siyasi veya askeri casusluk amacıyla temin etme suçlarından hakkında bir çok kamu davası açılan ve yakalama emri bulunan Fetullah Gülen'in yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) isimli silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısı içerisine dahil olmak suretiyle üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği dosya kapsamından anlaşılmıştır.

...

Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden;

Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için; failin bir kimseyi, kandırabilecek nitelikte hileli davranışlarla hataya düşürüp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekmektedir. Hile nitelikli bir yalandır. Fail tarafından yapılan hileli davranış belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalı, sergileniş açısından mağdurun inceleme olanağını ortadan kaldıracak nitelikte bir takım hareketler olmalıdır. Kullanılan hileli davranışlarla mağdur yanılgıya düşürülmeli ve bu yanıltma sonucu yalanlara inanan mağdur tarafından sanık veya bir başkasına haksız çıkar sağlanmalıdır. Hilenin kandırıcı nitelikte olup olmadığı olaysal olarak değerlendirilmeli, olayın özelliği, fiille olan ilişkisi, mağdurun durumu, kullanılmışsa gizlenen veya değiştirilen belgenin nitelikleri ayrı ayrı nazara alınmalıdır.

TCK'nın 158/1-e bendinde belirtilen, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak dolandırıcılık suçunun işlenmesi, nitelikli hal kabul edilmiştir. Hangi kurum ve kuruluşların, kamusal nitelik taşıdığı, o kurumun kadro bakımından bağlı olduğu durumu düzenleyen mevzuata göre belirlenir. Bu nitelikli halin oluşması için, eylemin kamu kurum ve kuruluşlarının mal varlığına zarar vermek amacıyla işlenmesi gerekir. Zarar vermek, kamu kurum ve kuruluşlarından hakkı olmayan bir parayı almak yada bir borcu geri vermemek şeklinde olabilir. Bu suçun zarar göreni kamu kurum ve kuruluşunun tüzel kişiliğidir. Kamu kurum ve kuruluşlarının zarar görmesi söz konusu değilse bu suç oluşmayacaktır. Dolandırıcılık suçunun kamu yararına çalışan hayır kurumlarının zararına işlenmesi madde kapsamında değildir.

Sanığın hukuka aykırı şekilde sınav sorularını temin ederek ve sınavda gerçek olmayan bir başarı performansı göstererek emniyet teşkilatında amir yetiştiren polis akademisini kazandığı göz önüne alındığında kamu kuruluları zararına dolandırıcılık suçunun oluştuğu hususunda bir şüphe yoktur. Kişinin hizmet üretmesi elde ettiği kazancı haksız kazanç olmaktan çıkartmaz. Zira bu durumdaki kişilerin bizatihi o kamu görevine atanmaları haksız menfaat niteliğindedir. Nitekim Yargıtay 15 CD. 28/11/2013 tarih, 2012/14137 E.-2013/18702 K. Sayılı kararında ''.. Bu şekilde 2006 yılı temmuz ayına kadar öğretmenlik yaparak maaş alan sanığın, ilköğretim müfettişlerince yapılan inceleme sonucunda kardeşine ait sahte diploma ile yapmış olduğu müracaat ile öğretmenlik yaptığının tespit

edildiği olayda, mahkemenin kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçunun oluştuğuna dair kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir. Sanığın eylemini, bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda gerçekleştirdiğinin anlaşılması karşısında TCK.nın 43/1 maddesinin uygulanması gerektiği ....'' belirtildiğinden sanığın polis akademisine atanarak eğitim aldığı ve sanığın eğitimi için değişik dönemlerde devlet tarafından harcamalar yapıldığı dikkate alınarak eyleminin zincirleme şekilde nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğunun ve sanığın eğitimi nedeni ile yapılan her harcamanın sanık lehine haksız menfaat niteliğinde olup okulla ilişiği kesilinceye kadar zincirleme şekilde menfaat temininin devam ettiğinin mahkememizce kabulü gerekmiştir.

Açıklanan tüm gerekçeler nazarında, sanığın üzerine atılı Resmi Belgede Sahtecilik suçundan açılan kamu davasında, suçun yasal unsurlarının oluşmaması nedeniyle CMK 223/2-a maddesi gereğince sanığın beraatine, üzerine atılı sübuta eren silahlı terör örgütüne üye olma suçundan suçun işleniş şekil ve özelliklerinin asgari sınırdan uzaklaşmayı gerektirecek mahiyette bulunmaması, suçun işlendiği yer ve zaman, meydana gelen zararın/tehlikenin ağırlığı, suçun işleniş saik ve amacı, failin kasta dayalı kusurunun ağırlık derecesi, kriterleri gözetilerek, asgari hadden ceza tayini ile mahkumiyetine Sanığın sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerinde olası etkileri lehine taktiri hafifletici neden kabul edilmekle, sanığın cezasından taktiren cezasından 1/6 oranında indirim yapılmasına, üzerine atılı sübuta eren nitelikli dolandırıcılık suçundan suçun işleniş şekil ve özelliklerinin asgari sınırdan uzaklaşmayı gerektirecek mahiyette bulunmaması, suçun işlendiği yer ve zaman, meydana gelen zararın/tehlikenin ağırlığı, suçun işleniş saik ve amacı, failin kasta dayalı kusurunun ağırlık derecesi kriterleri gözetilerek, asgari hadden ceza tayini ile mahmumiyetine, sanığın aynı suç işleme kararının icrası cümlesinde farklı tarihlerde eylemlerini tekrar ettiği, bu şekilde zincirleme suç hükümlerinin oluştuğu anlaşılmakla TCK 43/1 maddesi gereğince cezasında artırım yapılmasına, Sanığın suçunu kısmen ikrarı ve duruşmadaki tutum ve davranışı lehine taktiri hafifletici neden kabul edilerek TCK 62 maddesi gereğince taktiren 1/6 oranında indirim yapılmasına ve Sanığa verilen cezanın miktarı, tutuklulukta geçen süre gözetilerek tutukluluk halinin devamına, karar verilerek tüm bu nedenler ile aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

4. Başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına ilişkin kararı da barındıran mahkumiyet hükmüne göre:

i. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (5237 sayılı Kanun) 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca silahlı terör örgütü üyeliği suçu yönünden verilen cezada 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun (3713 sayılı Kanun) 5. maddesi kapsamında artırım yapılmasına, 5237 sayılı Kanun'un 62. maddesi uyarınca indirim yapıldıktan sonra başvurucunun neticeten altı yıl üç ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Söz konusu cezanın infazının 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanmasına hükmedilmiştir.

ii. 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden verilen cezada önce 5237 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca artırım, ardından aynı Kanun'un 62. maddesi uyarınca indirim yapıldıktan sonra başvurucunun neticeten 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasıyla 3.500 gün karşılığı 70.000 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

5. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince 26/3/2020 tarihinde istinaf talebinin resmî belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden kesin, silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden temyiz yolu açık olmak üzere reddine karar verilmiştir. Aynı kararda silahlı terör örgütü üyeliği yönünden tutukluluk hâlinin devamına hükmedilmiştir.

6. Başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden mahkûmiyeti 2/2/2021 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır.

7. Bakanlık görüşü ekindeki belgeler ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede başvurucu hakkında farklı tarihlerde müddetnameler düzenlendiği anlaşılmıştır:

i. 7/6/2021 tarihli müddetnamede başvurucu hakkındaki silahlı terör örgütü üyeliğine ilişkin cezanın 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un (5275 sayılı Kanun) 108. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca dörtte üç oranında infaz edileceği belirtilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 7/10/2022 tarihinde koşullu olarak, 29/4/2024 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

ii. Ankara 1. İnfaz Hâkimliği tarafından infaz edilecek cezaların 9 yıl 4 ay 15 gün olarak toplanması sonrası düzenlenen 22/11/2021 tarihli müddetnamede başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğine ilişkin cezasının 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca dörtte üç oranında, nitelikli dolandırıcılık suçunun infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yarı oranında çektirileceği ifade edilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 29/4/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

iii. 10/5/2023 tarihli müddetnamede ise başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğine ilişkin cezasının 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca dörtte üç oranında, nitelikli dolandırıcılık suçunun infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca üçte iki oranında çektirileceği açıklanmıştır. Müddetnameye göre başvurucu 5/11/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

iv. 25/5/2023 tarihli müddetnamede başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğine ilişkin cezasının 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca dörtte üç oranında, nitelikli dolandırıcılık suçunun infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca üçte iki oranında çektirileceği belirtilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 5/11/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

B. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

8. Başvurucu 29/4/2023 tarihinde salgın hastalık izni almıştır.

9. 10/5/2023 tarihinde düzenlenen yeni müddetname sonrası 12/5/2023 tarihinde kapalı ceza infaz kurumuna iadesine karar verilen başvurucu 15/5/2023 tarihinde yakalanarak ceza infaz kurumuna yerleştirilmiştir.

10. 1/6/2023 tarihinde başvurucu 25/5/2023 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılık suçuna ilişkin infazda gözetilecek oranın aleyhine olarak değiştirilmesi nedeniyle itirazlarını sunmuştur.

11. Nevşehir İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) müddetnamede herhangi bir hesap hatası bulunmadığından itirazın reddine 12/6/2023 tarihinde karar vermiştir.

12. Nevşehir 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 23/6/2023 tarihinde İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğunu ifade ederek başvurucunun 21/6/2023 tarihli itirazını kesin olarak reddetmiştir.

13. Başvurucu, nihai hükmü 12/7/2023 tarihinde öğrendikten sonra 4/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

14. 23/11/2023 tarihinde hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar verilen başvurucu, ceza infaz kurumundan salıverilmiştir.

15. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulüyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden belirlenen infaz oranının daha sonra düzenlenen müddetnameyle aleyhine değiştirilmesi sonrası yaptığı itirazın reddedilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Somut olayda öncelikle şikâyetin Anayasa'nın 38. maddesi kapsamında ceza kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin tespiti gerekmektedir. Başvurucu nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden aleyhine değiştirilen infaz oranının suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. 22/11/2021 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılık suçunun yarı oranında çektirileceği ifade edilmekle birlikte başvurucunun 29/4/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde hak ederek tahliye edileceği ifade edilmiştir. Daha sonra 10/5/2023 ve 23/5/2023 tarihlerinde düzenlenen müddetnamelerde ise nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden infaz oranı üçte iki olarak belirlenmiştir. Müddetnamelere göre başvurucu 5/11/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir (bkz. § 7). Başvurucu, bireysel başvurudan sonra 23/11/2023 tarihinde ceza infaz kurumundan salıverilmiştir (bkz. § 14).

18. Başvurucu temelde nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden değişen infaz oranına ve buna bağlı olarak değişen koşullu salıverme tarihinde itiraz etmektedir. Buna göre 22/11/2021 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca infaz oranının 1/2 olarak belirlendiği anlaşılmaktadır. 10/5/2023 tarihli müddetnamede ise başvurucya uygulanacak infaz oranı 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği iddia edilen nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden üçte iki olarak belirlenmiştir. 25/5/2023 tarihli son müddetnamede ise başvurucunun suçuna ilişkin mahkumiyetin 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca üçte iki oranında çektirileceği ifade edilmiştir (bkz. § 7).

19. Somut başvurucu temel sorunun söz konusu suçun nitelendirilmesi ile ilgili olduğu, suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlenen bir suç olup olmadığının belirlenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılama sonunda başvurucu hakkında

silahlı terör örgütü üye olma ve nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden mahkumiyet hükmü kurulduğu anlaşılmaktadır. İlgili mahkumiyet kararlarının gerekçesinde başvurucu hakkında başvurucunun örgüt tarafından yönlendirilerek polis akademisi sınavına girdiği, örgüt tarafından sınavı kazanması için sınav sorularının başvurucuya verildiğine değinildiği görülmektedir (bkz. § 3). Sonuç olarak başvurucunun nitelikli dolandırıcılık suçuna ilişkin eylemlerinin örgütün amaçları doğrultusunda ve örgütün faaliyeti çerçevesinde işlendiği, bu hususun gerekçeli kararda açıkça belirtildiği görülmektedir.

20. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında başvurucunun mahkumiyetine ilişkin gerekçede başvurucunun nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden eylemlerinin bahsi geçen terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiğinin kabul edildiği, bu hususun gerekçeli kararda açık ve anlaşılır şekilde ifade edildiği ortadadır. Bu hususa rağmen daha sonra hatalı olarak düzenlendiği anlaşılan 22/11/2021 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılığa ilişkin hapis cezasının yarı oranında infaz edileceğinin ifade edilmesinin başvurucu yönünden haklı bir beklenti teşkil etmeyeceği kabul edilmelidir.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

22. Başvurucunun;

i. Mahkûmiyetin infazı sırasında ceza infaz kurumundan aldığı izin sonrası 15/5/2023 tarihinde yeniden ceza infaz kurumuna konulmasına yönelik yakalama gerekçesinin kendisine bildirilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Hikmet Balabanoğlu ([2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle;

ii. Medeni bir hakka temas ettiği hususunda yeterli açıklama barındırmayan ve suç isnadı içermeyen yargılama süreci nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Mustafa Takyan ([GK], B. No: 2020/27974, 15/12/2021) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle;

iii. Müddetnamede belirlenen infaz oranının benzer durumdaki kişilerden farklı olması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mesut Gerez ([2. B.], B. No: 2014/3998, 21/6/2017, §§ 12-16) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle;

iv. Çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Serkan Acar ([2. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 22-25) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle;

v. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikayetinin Hikmet Balabanoğlu (aynı kararda bkz. § 24) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna,

vi. Hakkında mahkûmiyet hükmü kurulan ceza davasında adil yargılanma hakkı güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarını 2020/14753 ve 2021/42453 numaralı bireysel başvurularda daha önce ilettiği görülmekle Mehmet Satıcıoğlu (2) ([1. B.], B. No: 2014/11339, 14/11/2018) kararı doğrultusunda başvurunun mükerrer başvuru olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ OBİ

B. No: 2020/24767 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/24767

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ OBİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/24767)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Zehra GAYRETLİ

Başvurucu : Ali OBİ

Vekili : Av. Kenan DEMEZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; beyanları mahkûmiyet kararında belirleyici ölçüde delil olarak kullanılan tanığın duruşmada sanık tarafından sorgulanamaması nedeniyle tanık sorgulama hakkının, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/7/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 1984 doğumlu olan başvurucu, bireysel başvuru konusu olayların meydana geldiği tarihte

Malatya 2. Ordu Komutanlığında astsubay olarak görev yapmaktadır.

6. Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) hakkında Bursa ve Edirne Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yürütülen farklı soruşturmalar kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanma talebiyle ifade veren şüpheliler S.Ç. ve B.C. başvurucu hakkında da açıklamalarda bulunmuştur.

i. Bu bağlamda şüpheli S.Ç. Tekirdağ'daki bir örgüt evinde başvurucuyu da gördüğünü, bu ilde başvurucuyla yaptığı görüşmede onun örgütle irtibatlı olduğunu öğrendiğini beyan etmiştir. S.Ç.nin beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"[E.] isimli şahsın aracı ile ben ve [S.Ç.yi] Tekirdağ ilinde bir eve götürdü, bu evde kendisi ilk defa gördüğüm [İ.] olarak tanıştırdıkları ve Tekirdağ Bölgesinin sorumlusu olarak söyledikleri şahısla tanıştırıldım. Yine bu evde Keşan ilçesinde görev yapan astsubay Ali OBİ [başvurucu] isimli şahısta vardı. Ali OBİ: Bu şahıs 2002 bakım astsubaydır. Bu şahısla Tekirdağ ilinde yaptığımız görüşmede cemaat irtibatı olduğunu öğrendim. Bunun dışında cemaatsel bir faaliyet ve buluşmamız olmadı."

ii. Diğer şüpheli B.C. ise Keşan ilçesinde bulunduğu sırada başvurucuyla birlikte örgüt hiyerarşisi içinde aynı kişiye "zimmetlendiklerini" ifade etmiştir. B.C.nin beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"Keşan'a gittikten bir süre sonra [İ.] isimli bir kişi telefonumdan aradı. Ben kendisinin bu yapı içerisinden olduğunu anladım. [İ.] bir görüşmeye yanında [D.] veya [E.] isimli birisini getirmişti. Keşan'da ben, [B.C.] ve Ali OBİ bu kişiye zimmetlendik. Üçümüz [E./D.] ile bizim evde buluşuyorduk. Bu buluşmalarda yine dini içerikli sohbetler yapıyorduk (...) numaralandırılan şahsı Ali OBİ olarak tanırım. Bu şahıs ifademde bahsettiğim askeri personeldir. Bu şahsın açık kimlik bilgilerini sizlerden Ali OBİ olarak öğrendim."

7. Öte yandan dosyada yer alan "Araştırma Tutanağı" isimli, 30/5/2018 tarihli belgeye göre Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığınca Türk Silahlı Kuvvetlerine (TSK) mensup bazı şüpheliler hakkında yürütülen bir soruşturma kapsamında örgüt hiyerarşisi içinde üst konumda bulunan kişilerin örgüt içi iletişimi sağlamak amacıyla örgütün askerî mahrem yapılanmasında yer alan ve örgütte kendilerinden alt konumda olan kişileri ankesörlü/kontörlü sabit hatlardan aradıkları yönünde bilgiye ulaşıldığı, bu bilgi üzerine Şırnak'taki kontörlü/büfe telefonlarının Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan (BTK) alınan HTS verilerinin Şırnak İl Emniyet Müdürlüğü görevlilerince incelenerek analiz edildiği anlaşılmıştır. Bahse konu tutanakta başvurucunun Şırnak'ın Silopi ilçesinde 2012-2014 yılları arasında görev yaptığı, bu süre zarfında sabit hatlardan toplam doksan dört araması olduğunun tespit edildiği, bu aramalardan otuz beşinin ardışık arama olduğu belirtilmiştir.

8. Edirne Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında FETÖ/PDY üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatmıştır.

9. Soruşturma sonucunda başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçunu işlediği iddiasıyla iddianame düzenlenmiştir. İddianamede FETÖ/PDY'nin kuruluşu, yapısı ve askerî mahrem örgütlenmesi hakkında genel bilgilere yer verildikten sonra başvurucunun kontörlü/büfe telefonlarından ardışık aramalarının tespit edildiğine ilişkin HTS raporu ve tanık beyanlarından hareketle başvurucunun FETÖ/PDY mensubu olduğu ve atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

10. Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yürütülen yargılamada 11/10/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda tanıklar S.Ç. ve B.C.nin beyanlarının alınması için işlem yapılmasına, duruşmanın ilk celsesinin 29/11/2018 tarihinde görülmesine karar verilmiştir.

11. İstinabe Mahkemesince 23/11/2018 tarihinde alınan beyanında tanık B.C. özetle kendisinden sorumlu kişiyle gittikleri bir evde başvurucuyu da gördüğünü, 2009-2010 yıllarından itibaren başvurucunun örgütle bağlantısının devam edip etmediği yönünde bir bilgisi olmadığını belirtmiştir. B.C.nin İstinabe Mahkemesince alınan beyanı şöyledir:

"Benim 2005 yılında Edirne'ye tayinim çıktı. Ali'nin benden önce mi yoksa benden sonra mı Tekirdağ'a geldiğini hatırlamıyorum. Yaklaşık 6 yıl kadar Edirne'de farklı askeri birliklerde çalıştık. Kendisi ile sosyal ortamlarda önceden tanışıklığımız nedeni ile görüşürdük. Ancak FETÖ/PDY kapsamında kendisi ile birlikte herhangi bir görüşmemiz olmadı. 2008 yılında benden sorumlu olan kendi ifademde teşhis ettiğim [E.](k) isimli şahıs beni ve benimle birlikte ev arkadaşım [S.yi]bir eve götürdü, burada Ali Obi de vardı. Ben o zamana kadar Ali Obi'nin FETÖ/PDY ile bir irtibatı olduğunu bilmiyordum. Orada öğrenmiş oldum. (...)Bu dönemde benim evlenmek istediğim kişinin bu yapı içerisinde bulunmaması nedeni ile [E.](k) tarafından buna karşı çıkıldı, [E.](k) ile bu konuda tartıştık. Ve ben 2013 yılına kadar bu yapıdan kimse ile görüşmedim. Bundan sonra 2010 yılında Ali ile hatırladığım kadarı ile ordu evinde karşılaştık. Kendisine bu yapıyı kast ederek 'hacılarla görüşüyor musun' diye sorduğumda bana bu yapıyı kast ederek 'Allah belalarını versin' dedi. Ali ile 2 kez FETÖ/PDY kapsamında [E.](k)'e bağlı olarak görüştük, bu yıllar da 2009-2010 yılları idi. Sonrasında Ali'nin bu yapı ile irtibatlı olup olmadığına ilişkin bilgim yoktur."

12. Tanık S.Ç. 21/12/2018 tarihinde İstinabe Mahkemesince alınan beyanında özetle başvurucuyu 2007 yılında katıldığı sohbetlerde tanıdığını, 2015 yılında başvurucu ile Silopi'de karşılaştıklarını ve başvurucunun kendisine artık sohbetlere katılmadığını söylediğini ifade etmiştir. S.Ç.nin İstinabe Mahkemesince alınan beyanı şöyledir:

"Ben 2007-2013 yılları arasında Edirne Keşan'da astsubaylık görevini yürütüyordum, sanık Ali Obi'yi 2007 yılında tanıdım, ben o zaman cemaat olarak bilinen yapının sohbetlerine katılıyordum, sanık Ali Obi'yi de yine 2007 yılı içerisinde bu sohbetlerde tanıdım, benim sanıkla iki ya da üç kez sohbette karşılaşmışlığımız vardır, sanığın eşi sanığın sohbetlere gelmesine sıcak bakmıyordu, sanık 2007 ve 2008 yıllarındaki sohbetlere katılmıştı, ben 2013-2015 yılları arasında Cizre'de görev yapıyordum tarihi tam hatırlamamakla beraber sanık Ali Obi'yle Silopi'de karşılaştım kendisi de orada görevliydi, karşılaşmamızda bana artık o zaman cemaat adıyla anılan yapıyla görüşmediğini eşiyle sıkıntılar yaşadığından bahsetmişti, yukarıda bahsettiğim gibi sanık 2007-2008 yıllarında sohbetlerde dinleyici konumundaydı başka bir faaliyetine rastlamadım."

13. Başvurucu ve müdafiinin hazır bulundukları duruşmanın 29/11/2018 tarihli birinci celsesinde tanık B.C.nin beyanları okunmuştur. Başvurucu, tanık beyanına karşı savunma yaparak tanık B.C.yi askerî okuldan tanıdığını, sohbetlere katılmadığını, tanık beyanını kabul etmediğini belirtmiştir. Başvurucu müdafii de aynı yönde savunma yaparak tanık beyanlarında çelişkiler olduğunu belirterek bu çelişkili hususlara dikkat çekmiştir.

14. Duruşmanın 17/1/2019 tarihli ikinci celsesinde tanık S.Ç.nin beyanları okunmuştur. Başvurucu, tanık beyanına karşı savunmasında özetle S.Ç.yi tanımadığını, kendisiyle buluşmadığını ileri sürmüştür.

15. Yargılamanın 5/2/2019 tarihli üçüncü celsesinde Mahkeme, başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme gerekçeli kararında istinabe yoluyla dinlenen tanıklar B.C. ile S.Ç.nin beyanlarını ve başvurucunun ankesörlü hatlardan arandığına ilişkin tespiti delil olarak hükme esas almıştır. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Tanık [B.C.nin] Ali Obi ile 2009-2010 yıllarında 2 kez FETÖ/PDY kapsamında [E.ye] bağlı olarak görüştükleri, bu toplantıda da her zamanki gibi kitap okuma, Kuran okuma, fetö elebaşının kitabını okuma gibi faaliyetler yaptıkları, bu toplantılarda kendilerine namazlarını askeriye içerisinde gizli şekilde, ima ile kılmaları, kendilerini askeriye içinde belli etmemeleri konusunda telkinde bulunulduğu, diğer tanık [S.Ç.nin], sanık Ali Obi'nin 2007-2008 yıllarında örgütsel toplantılarda dinleyici konumunda bulunduğu yönündeki ifadeleri ve yine hakkında FETÖ/PDY kapsamında adli işlem gören askeri personeller ile ardışık aranmaları gösterir 30/07/2018 tarihli HTS incelemesinde sanığın sabit hatlardan 70 kez arandığının tesbit edilmesi, sanık Silopi'ye tayin olduğunda dışarı çıkışlarının yasak olması nedeniyle market, kasap alışverişlerini telefonla yaptıklarını, kantinde bulunmayan malzemeleri de marketlerden telefon yoluyla temin ettiklerini, tütün mamüllerini büfecilerden ve marketlerden getirttiklerini ve görüşmelerin bu kapsamda gerçekleştiğini ileri sürmüş ise de, operasyon bölgesinde askeri ihtiyaç malzemelerinin gerek güvenlik gerekse miktar açısından teminin telefonla gerçekleştirilemeyeceği, sanığında zaten bu yöndeki iddialarını destekleyecek başka delil ve dayanak olabilecek bir olay bildirmediği ve tüm suçlamaları inkar etmesi karşısında sanık savunmalarına itibar edilmemiş, dosya içeriği ile sanık Ali Obi'nin FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün organik yapısı içerisinde yer aldığı, üzerine atılı Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçunu işlediği... [anlaşılmıştır.]"

16. Başvurucu 7/2/2019 tarihli istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra tanıklarla yüzleştirilmediğini belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir. Başvurucu 2/6/2019 tarihli temyiz dilekçesinde de diğerlerinin yanı sıra tanık beyanlarındaki çelişkili noktalara dikkat çekerek istinabe suretiyle dinlenen tanıkların beyanına itibar edilemeyeceğini ileri sürmüştür.

17. Hüküm, kanun yolu denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

18. Başvurucu nihai kararı 20/7/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

19. İlgili mevzuat için bkz. Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023, §§ 59-65.

20. İlgili Yargıtay içtihadı için bkz. Murat Albayrak, §§ 69-75.

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” başlıklı 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi şöyledir:

"Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

(...)

d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia

tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;"

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

22. İlgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının yer aldığı kararlar için bkz. Sinan Bulut [1. B.], B. No: 2019/14914, 10/5/2023, §§ 31-35; Bekir Yalım [1. B.], B. No: 2020/22265, 22/11/2022, §§ 45-49.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

24. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

25. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamındaki Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne esas alınan tanığın duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanığa soru sorma imkânı elde edemediğini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde; tanık beyanının istinabe suretiyle alındığı, bu beyanların duruşmada başvurucuya okunduğu, bu beyanlara karşı başvurucunun itirazlarını ileri sürebilme imkânına sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca tek delilin tanık ifadeleri olmadığı, başvurucunun ankesörlü/sabit hatlardan ardışık aranmasına ilişkin raporların da mahkûmiyetinde esas alındığı vurgulanmıştır.

28. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarına atıfta bulunarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını tekrarlamıştır.

2. Değerlendirme

29. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

31. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015; AZ.M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021). Buna göre bir ceza yargılamasında sanığın aleyhine olan tanıkları sorguya çekme veya çektirme hakkı vardır. Hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde sanığın tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir (AZ.M., § 55). Diğer yandan bir mahkûmiyet -tek veya belirleyici ölçüde- sanığın soruşturma veya kovuşturma evresinde sorgulama ya da sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemiş ise sanığın hakları Anayasa'nın 36. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Orhan Güleryüz, § 35).

32. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesi geçerli bir nedenin mevcudiyetine dayanmalıdır. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51). Bu kapsamda hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanını destekleyen başka doğrulayıcı delillere dayanılması telafi edici güvencelerden biri olarak kabul edilebilir (Orhan Güleryüz, § 39). Sorgulanmayan tanığın beyanının güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla savunma tarafına sağlanabilecek bir diğer telafi edici güvence, sanığa olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânının tanınmasıdır (Orhan Güleryüz, § 40). Bundan başka tanıkların onlara soru sorulmasına imkân sağlayacak şekilde aynı anda ses ve görüntü nakleden vasıtalarla dinlenmesi de savunma tarafına sağlanabilecek telafi edici güvencelerden biri olarak değerlendirilebilir (Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

33. Mahkeme, mahkûmiyet kararında başvurucunun Şırnak'ta kurulu bulunan ankesörlü/kontörlü sabit hatlardan arandığına ilişkin tespite dayanmıştır. Ayrıca Mahkeme, başvurucunun duruşmada sorgulamadığı tanıklar B.C. ve S.Ç.nin beyanlarını da aleyhe delil olarak değerlendirmiştir.

34. Mahkeme, konutu yargı çevresi dışında olan tanıkların duruşmaya getirilmesinin zor olup olmadığıyla ilgili bir değerlendirme yapmamış, tanığın konutunun yargı çevresi dışında olmasını istinabe yoluyla dinlenmesi için yeterli bir sebep saymıştır. Dolayısıyla

başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Ancak buna ilişkin bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

35. Mahkeme; dosya içinde bulunan ve başvurucunun Şırnak'ın Silopi ilçesinde görev yaptığı 2012-2014 yılları arasında bu ildeki sabit hatlardan ardışık arama şeklinde arandığına ilişkin HTS raporuna dayanarak başvurucunun GSM hattına sabit hatlar aracılığıyla yapılan bu aramaların sorumlu mahrem imam konumundaki kişi tarafından örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla yapıldığı, dolayısıyla başvurucunun da FETÖ/PDY'nin askerî mahrem yapılanmasının örgütsel iletişim ağına dâhil olmak suretiyle bu yapılanmada yer aldığı sonucuna ulaşmıştır.

36. Yargıtay, kişilerin sabit veya ankesörlü hatlarla örgütsel iletişim kurma yöntemi uyarınca FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini içtihatlarında açıkça belirlemiştir (bkz. Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023, §§ 127-132. Ayrıca bkz. Yargıtay 3. CD.nin 20/11/2024 tarihli ve E.2024/705, K.2024/15150 sayılı; Yargıtay 3. CD.nin 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6992, K.2024/14586 sayılı; Yargıtay 3. CD.nin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/3927, K.2024/11894 sayılı).

37. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında sanıkla birlikte ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, ardışık aranan diğer şahıslar hakkında soruşturma bulunması hâlinde bu kişilerin tüm aşama ifadelerinin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, sanığın kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, sanıkların bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda “gerçekleştirilen arama sayısı, aramaların ardışık ya da periyodik olup olmadığı, aramaların gerçekleştirildiği saatler, konuşma süreleri, farklı ankesörlü telefonlardan aranıp aranmadıkları, ardışık aramaya dâhil olan şahısların aynı kuvvete mensup ve aynı rütbede olup olmadıkları, aramaları gizlemek için herhangi bir şifreleme yönteminin kullanılıp kullanılmadığı” hususlarını gösterir analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığının araştırılması, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, anılan Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir (bkz. R.T. [GK], B. No: 2021/47924, 29/5/2025).

38. Somut olayda gerekçeli karara göre başvurucunun 30/07/2018 tarihli HTS incelemesinde sabit hatlardan yetmiş kez arandığının tespit edilmesi başvurucunun ankesörlü hatlar üzerinden kurduğu değerlendirilen örgütsel iletişime delil olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte bahsi geçen HTS incelemesinde belirtilen aramaların Yargıtay tarafından ilkesel olarak ortaya konulan ve adli makamlarca yapılması gerekli görülen

araştırmalar sonucu tespit edilmiş aramalar olup olmadığı gerekçeli karardan anlaşılamamıştır. Mahkeme, başvurucunun bu yöndeki itiraz ve savunmasını karşılamak üzere HTS verilerinin bilirkişi marifetiyle incelenmesi ve buna göre teknik bir rapor hazırlanması yönünde de araştırma yapmamıştır. Dolayısıyla muhakeme sürecinde elde edilen deliller ve Mahkemenin gerekçesi dikkate alındığında kişilerin sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olup olmadıklarının belirlenmesi açısından ilkesel olarak ortaya konulan ve adli makamlarca yapılması gerekli görülen araştırmaların somut olayda da yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

39. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan delillere ilişkin Yargıtay uygulaması gözönüne alındığında duruşmada dinlenmeyen tanıkların beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ağırlıkta dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer bir ifadeyle sorgulama imkânı tanınmayan tanıkların anlatımlarının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

40. Tanıkların istinabe yoluyla dinlenmesi neticesinde başvurucuya bu tanıkların beyanlarının gerçekliğine ve güvenilirliğine yönelik itirazlarını ileri sürebilme imkânı tanınmamıştır. Başvurucunun tanıklarla yüzleşmemesine ilişkin şikâyetini usule ilişkin bir eksiklik olarak kanun yolunda da ileri sürdüğü açıktır.

41. Son olarak yargılama sürecinde başvurucuya olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Dosyada tanık beyanlarını destekleyen başka deliller de bulunmaktadır. Ancak Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanıkları başvurucunun da onlara soru sormasına imkân sağlayacak şekilde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanıkların yazılı beyanları duruşmada okunmuşsa da başvurucu, tanıkların beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış; sorulan sorulara verdikleri cevaplar hakkında izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanıkların gösterdiği tepkiler konusunda Mahkemenin dikkatini çekememiş, böylelikle tanıkların beyanlarının güvenilirliği test edilememiştir. Mahkeme de tanıklar beyanda bulunurken gösterdiği tepkilerle ilgili izlenim edinememiştir. Hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanıkların beyanları dışında başka delillere de dayanılmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanıkları sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanıkların beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alındığı hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda istinabe yoluyla beyanları alınan tanıkların duruşmada ya da ses veya görüntü nakli yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

43. Başvurucu, tanık sorgulama hakkı dışında adil yargılanma hakkının çeşitli güvencelerinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer

şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliğinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

44. Başvurucu; tutuklamanın hukuka aykırı olduğunu, tutukluluk incelemelerinin dosya üzerinden yapıldığını, tutukluluğa itirazlarının matbu ifadelerle reddedildiğini ve mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka uygun olmadığını iddia etmiştir.

45. Tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 27, 28) kararı doğrultusunda süre aşımı nedeniyle mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka uygun olmadığına ilişkin iddiasının ise Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

46. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

47. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesi, yeniden yargılama yapılması ve tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

48. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

49. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

50. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

51. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların süre aşımı ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/226, K.2019/27) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LİLA TURİZM İŞLETMECİLİK TİCARET PAZARLAMA TARIM İNŞAAT TAŞIMACILIK SANAYİ LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/7643 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/7643

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

LİLA TURİZM İŞLETMECİLİK TİCARET PAZARLAMA TARIM İNŞAAT TAŞIMACILIK SANAYİ LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/7643)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucu : Lila Turizm İşletmecilik Ticaret Pazarlama Tarım İnşaat Taşımacılık Sanayi Ltd. Şti.

Vekili : Av. Mutlu SEYRAN SARITAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, istinaf talebinin usulsüz tebligata dayalı olarak süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Delil Tespit Dosyasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu 1/4/2003-31/10/2015 tarihleri arasında kiracı olarak bir işyerinin (otel) işletmesini üstlenmiştir. İşyerine ait kira sözleşmesi süresi dolduktan sonra kiralayan tarafından işyerinin hasarlı olduğu ve demirbaşların eksik teslim edildiğinden bahisle 15/12/2015 tarihinde Alanya 2. Sulh Hukuk Mahkemesinde delil tespit talebinde bulunulmuştur. Kiralayan delil tespit dilekçesinde "... Mah. ... Bulvarı ... Villaları ... Blok İç Kapı No: ... Alanya/ANTALYA" adresini başvurucunun adresi olarak göstermiştir.

3. Delil tespit dilekçesi, 29/2/2016 tarihli bilirkişi raporu ve Alanya 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2015/83 D.İş sayılı kararı anılan adrese tebligata çıkarılmış; 24/3/2016 tarihinde başvurucunun daimî çalışanına tebliğ edilmiştir.

B. İcra Memur Muamelesine Konu Yargılama Süreci

4. Başvurucu, kiralayan tarafından aleyhine başlatılan icra takibi neticesinde düzenlenen ödeme emrinin usulüne uygun olarak tebliğ edilmediğini belirterek ödeme emrinin iptali ve hacizlerin kaldırılması talebiyle İstanbul 27. İcra Hukuk Mahkemesinde şikâyette bulunmuştur. İstanbul 27. İcra Hukuk Mahkemesi 24/1/2020 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; icra takibine dayanak Mahkemenin 15/2/2018 tarihli gerekçeli kararında adresin Saray Mah. ... Bulvarı No: ... Alanya/ANTALYA olarak yazılı olduğunun görüldüğü, gerek icra takip dosyasına Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünden gelen cevaplar gerekse de ticaret sicil gazetesi kayıtlarına göre 8836 sayılı sicile kayıtlı başvurucunun adresinin icra emrinde yazan adres olduğu belirtilmiştir. Kiralayan alacaklının da, başvurucunun adresini anılan adres olarak gösterdiği ve usulüne uygun tebliğ işlemi yapıldığı ifade edilmiştir. Dar yetkili icra mahkemesince ilamın yorumlanamayacağı, başvurucunun beyan ettiği şekilde bir yanlışlığın olması hâlinde bu durumun Mahkemece çözümlenmesi gerektiği dikkate alındığında ödeme emri tebligatlarının 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 35. maddesine uygun olarak yapıldığı neticesine varılmıştır.

5. Bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi 7/1/2021 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne, İstanbul 27. İcra Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve usulsüz tebligat şikâyetinin kabulüne karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; taraflar arasındaki kira sözleşmesinde yer alan adreste (bkz. § 4) bulunan işyerinin 31/10/2015 tarihinde kiralayan alacaklıya teslim edildiği, Alanya 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2015/83 sayılı D.İş kararına ait dosyadaki 15/12/2015 tarihli tespit talepli dilekçede başvurucunun adresinin farklı bir adres (bkz. § 2) olarak yer aldığı ve bilirkişi raporunun bu adrese tebliğ edildiği belirtilmiştir. Başvurucunun ticaret sicil adresine 7201 sayılı Kanun'un 35. maddesine göre tebligat yapılmış ise de ticaret sicil adresinin başvurucunun bilinen son adresi olmadığı hususunun alacaklı tarafından bilindiğinden dolayı bilinen son adrese tebligat çıkarılmaksızın başvurucunun ticaret sicil adresine tebligat yapılmasının usulüne uygun olmadığı ifade edilmiştir.

C. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

6. Kiralayan tarafından başvurucu aleyhine, İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesinde 3/8/2016 tarihinde kiralanan işyerinin tahliyesine rağmen eşyaların iade edilmemesi nedeniyle tazminat davası açılmıştır. Kiralayan dava dilekçesinde "... Mah. ... Cad. ... Apt. No: ... Alanya/ANTALYA" adresini başvurucunun adresi olarak göstermiştir.

7. İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesi 23/9/2016 tarihinde görevsizlik kararı vermiştir. Ön inceleme hazırlık tutanağı, dava dilekçesi ve görevsizlik kararı dava dilekçesinde belirtilen adrese tebligata çıkarılmış ancak böyle bir adres bulunmadığından ve muhatap tanınmadığından bahisle tebligat iade edilmiştir. İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesi 23/11/2016 tarihinde Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünden başvurucunun en son adresinin bildirilmesini talep etmiştir. Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünün 30/11/2016 tarihli cevabi yazısında, başvurucunun tescilli son adresinin icra memur muamelesine konu yargılama sürecinde belirtilen adres (bkz. § 4) olduğu bildirilmiştir. Görevsizlik kararı bu defa anılan adrese tebligata çıkarılmış, başvurucunun adresten taşındığından bahisle 28/12/2016

tarihinde tebligat iade edilmiştir. Bunun üzerine görevsizlik kararı aynı adrese ikinci defa tebligata çıkarılmış, söz konusu karar 7201 sayılı Kanun'un 35. maddesi gereğince tebliğ edilmiştir. Tebliğ mazbatasında tebliğ tarihine yer verilmemiş, "T.K. 35. Madde gereğince çıkış merci tarafından düzenlenen 6 örnek no.lu tebliğ evrakının bir parçası ..... tarihinde muhatabın kapısına yapıştırılarak tebliğ edilmiştir." ibaresini içeren kaşenin mazbataya basıldığı görülmüştür.

8. Kiralayanın talebi üzerine dosya görevli ve yetkili İstanbul Nöbetçi Sulh Hukuk Mahkemesine gönderilmiş, ardından İstanbul 16. Sulh Hukuk Mahkemesine (Mahkeme) tevzi edilmiştir.

9. Mahkeme 1/6/2017 tarihinde Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünden başvurucunun ticaret sicil adresinin bildirilmesini talep etmiştir. Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünün 20/6/2017 tarihli cevabi yazısında, başvurucunun tescilli son adresinin icra memur muamelesine konu yargılama sürecinde belirtilen adres (bkz. § 4) olduğu bildirilmiştir. Mahkeme duruşma günü ve saatini içeren tensip zaptını bu adrese 7201 sayılı Kanun'un 35. maddesi gereğince tebliğ etmiş, mazbataya "T.K. 35. Madde gereğince çıkış merci tarafından düzenlenen 6 örnek no.lu tebliğ evrakının bir parçası ..... tarihinde muhatabın kapısına yapıştırılarak tebliğ edilmiştir." ibaresini içeren kaşe basılmıştır. Benzer şekilde bilirkişi raporu ve 17/7/2018 tarihinde gerekçeli karar aynı adrese tebliğ edilmiştir.

10. Mahkeme 15/2/2018 tarihinde davanın kabulüne, 60.280 TL alacağın 52.079 TL'sinin dava tarihinden, 8.201 TL'sinin ıslah tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte başvurucudan tahsiline karar vermiştir. Kararda, duruşma gün ve saati tebliğ edilmesine rağmen başvurucunun duruşmaya katılmadığı gibi davaya karşı cevap da vermediği belirtilmiştir.

11. Başvurucu tarafından 4/9/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. İstinaf dilekçesinde özetle kiralayanın kendisine ait tebligat adresini mahkemeye kasten yanlış bildirdiğini, delil tespit dilekçesinde ise gerçek tebligat adresine yer verdiğini, 31/12/2015 tarihinden itibaren kayıtlı elektronik posta (KEP) adresinin bulunduğunu ancak bu adrese hiç tebligat yapılmadığını ve tebliğ işlemlerinin usulsüz olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca istinaf dilekçesi ekinde, kira sözleşmesine konu işyerinin 31/10/2015 tarihinde kiralayana teslim edildiğine dair tutanağın ve KEP adresi alındığına ilişkin 31/12/2015 tarihli faturanın sunulduğu görülmüştür.

12. Mahkeme 9/9/2019 tarihinde ek kararla istinaf başvurusunun süre aşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünün başvurucunun tescilli son adresinin icra memur muamelesine konu yargılama sürecinde belirtilen adres (bkz. § 4) olduğunu ve kaydının hâlen devam ettiğini bildirdiği, firma bilgilerine göre merkezî sicil kayıt sistemi adresinin de aynı olduğu, tebligat işlemlerinin usulüne uygun olarak 7201 sayılı Kanun'un 35. maddesine göre gerçekleştirildiği ve süresinde kesinleşme yapıldığı belirtilmiştir.

13. Ek karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 35. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) istinaf başvurusunun usulden reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; mahkeme kararının 17/7/2018 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiği, iki haftalık istinaf süresinin 31/7/2018 tarihinde dolduğu, son günün adli tatile denk gelmesi nedeniyle sürenin adli tatilin bitiminden sonra 8/9/2018 tarihine uzadığı ancak istinaf başvuru dilekçesinin 4/9/2019 tarihinde verildiği belirtilmiştir.

14. Başvurucu, nihai hükmü 4/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 3/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; yargılama esnasında KEP adresine sahip olduğunu, delil tespit dosyasında Mahkemenin doğru adrese tebliğ yaptığını ve tebligat adresinden kiralayanın bilgi sahibi olduğunu ancak daha sonraki süreçte tahliye ettiği işyeri adresine tebligat yapılmak suretiyle yargılamanın sonuçlandırıldığını ileri sürmüştür. Mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesince tebligat adresine ilişkin hiçbir araştırma yapılmadan karar verildiğini, icra dosyasında delil tespit dosyasına atıf yapılmak suretiyle usulsüz tebligat yapıldığının tespit edildiğini belirterek mahkemeye erişim hakkının, gerekçeli karar hakkının, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

16. Başvurucunun iddialarının özü, istinaf talebinin usulsüz tebligata dayalı olarak süre yönünden reddedilmesi nedeniyle başvuru mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

19. Somut olayda başvurucunun istinaf kanun yoluna süresi içinde başvurmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddedilmesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir. Hak arama özgürlüğüne yapılan bu müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara (kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama) uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Başvuru konusu olaya ilişkin verilen süresi içinde başvurulmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun usulden reddi kararı ile yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı karar gerekçesinde dayanılan 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 345. maddesinden anlaşılmıştır. Söz konusu maddede istinaf kanun yoluna başvuru süresinin iki hafta olduğu, bu sürenin ilamın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlayacağı hükmüne yer verilmiştir. Diğer yandan yargı kararlarının tabi kılınacakları bir kanun yolu incelemesi neticesinde ortadan kaldırılma ihtimalinin hukuk düzeni içinde sürekli olarak gündemde tutulması hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Yargılamaların sürüncemede kalmasını engellemek, uyuşmazlıkların mümkün olan en kısa süre içinde nihai çözüme kavuşturulmasını, hukuk âleminde etki ve sonuçlarını doğurması beklenen kesin hükmün bir an önce teminini sağlamak düşüncesiyle yargı kararlarına karşı üst mahkemeler nezdinde yapılması öngörülen kanun yolu başvuruları kanunlarla belli sürelere bağlanmıştır. Bu itibarla kanun yoluna başvurma hakkının belli bir süre koşuluna bağlanması, yukarıda belirtilen sakıncaları bertaraf ederek hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması gibi önemli ve meşru bir amaca hizmet eder (Ertuğrul Dalbaş [1. B.], B. No: 2014/7805, 25/10/2017, § 59). Bu itibarla

başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

20. Tebligat, yetkili makamlarca birtakım hukuki işlemlerin bu işlemin hukuki sonuçlarından etkilenmeleri amaçlanan kişilere kanuna uygun şekilde bildirimi ve bu bildirimin usulüne uygun olarak yapıldığının belgelendirilmesi işlemidir. İşlemlerin kendilerine bağlanan hukuki sonuçları doğurabilmesi için muhatabına bildirilmesi gerekir. Tebligat, Anayasa'da güvence altına alınmış olan iddia ve savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesinin ve bireylere tanınan hak arama hürriyetinin önemli güvencelerinden biridir (AYM, E.2018/144, K.2019/72, 19/9/2019, § 20).

21. Yetkili makamların tebliğ işlemlerini yürütürken gerekli özeni göstermemesi nedeniyle tebliğin muhatabı, tebliğ konusuna vâkıf olamayabilir. Böyle bir durumda kişinin herhangi bir kusuru bulunmadığı hâlde kişiyi tebligata bağlanan sonuçtan sorumlu tutmak hakkın varlığını anlamsız kılabilir ve bu suretle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz hâle getirebilir (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 66).

22. Bu itibarla başvurucunun kanun yolu incelemesi amacıyla üst mahkemelere taşımak istediği yargı kararından haberdar edildiği hususu herhangi bir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde açık ve net olarak görülmelidir. Dolayısıyla yetkili makamların kanun yolu başvurusuna konu yargı kararı hakkında muhatabını bilgilendirmek -keza yargı merciinin de kanun yolu incelemesi için öngörülen sürenin başlangıcına esas aldığı tarih itibarıyla başvurucunun incelemeye konu karardan haberdar olduğunu belirlemek- amacıyla her bir somut olayın özel koşullarının da gerektirdiği özeni gösterip göstermediğinin tespiti, mahkemeye erişim hakkına yönelik güvencelerin sağlanıp sağlanmadığının ortaya konulması bakımından önem arz etmektedir (Ertuğrul Dalbaş, § 65).

23. Somut olayda kiralayanın Alanya 2. Sulh Hukuk Mahkemesine sunduğu delil tespit dilekçesinde başvurucunun tebligat adresi olarak "... Mah. ... Bulvarı ... Villaları ... Blok İç Kapı No: ... Alanya/ANTALYA" adresini gösterdiği, Alanya 2. Sulh Hukuk Mahkemesince delil tespit dosyasına ilişkin bilgi ve belgelerin bu adrese tebligata çıkarıldığı ve başvurucunun daimî çalışanına 24/3/2016 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmıştır.

24. Kiralayanın 3/8/2016 tarihinde açtığı tazminat davasında ise başvurucunun tebligat adresi olarak delil tespitinde başvurucuya ait olduğu gösterilen adresten farklı bir adres (bkz. § 6) gösterdiği, İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin ön inceleme hazırlık tutanağı, dava dilekçesi ve görevsizlik kararını içeren tebligatın Mahkemeye iade edildiği, Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünden başvurucunun en son adresinin bildirilmesinin talep edilmesi üzerine icra memur muamelesine konu yargılama sürecinde belirtilen adresin (bkz. § 4) bildirildiği, bu adrese çıkarılan tebligatın başvurucunun adresten taşındığından bahisle iadesi nedeniyle aynı adrese tekrar çıkarılmak suretiyle 7201 sayılı Kanun'un 35. maddesi uyarınca tebliğ edildiği görülmüştür.

25. Dosya görevli ve yetkili mahkemenin esasına kaydedildikten sonra devam eden yargılama sürecinde de Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünden başvurucunun ticaret sicil adresinin bildirilmesi istenmiş, alınan cevapta başvurucunun tescilli son adresinin icra memur muamelesine konu yargılama sürecinde belirtilen adres (bkz. § 4) olduğu bildirilmiştir. Bu kapsamda tensip zaptı, bilirkişi raporu ve 17/7/2018 tarihinde gerekçeli karar anılan adrese tebligata çıkarılmak suretiyle 7201 sayılı Kanun'un 35. maddesi uyarınca başvurucuya tebliğ edilmiştir.

26. Başvurucunun istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü temel iddiasının usulsüz tebligat nedeniyle karardan haberdar olduğu 29/8/2019 tarihine göre istinaf süresinin başlatılarak talebinin esastan incelenmesi gerektiği hususuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

27. Bireysel başvuruya konu olayda başvurucunun yargılama sürecinde adına çıkarılacak tebligatların delil tespit dosyasında kiralayan tarafından gösterilen adrese gerçekleştirileceği yönündeki beklentisinin makul olmadığı söylenemez. Zira taraflar arasında akdedilen 31/10/2011-31/10/2013 ve 31/10/2013-31/10/2015 dönemlerine ait en son iki kira sözleşmesinde başvurucunun adresinin "... Villaları ... Mevkii Alanya/ANTALYA" olarak belirtildiği, Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünün bildirdiği adresin 1/11/2007-31/10/2009 ve 31/10/2009-30/10/2010 dönemlerine ilişkin kira sözleşmelerine konu olan ve 31/10/2015 tarihinde kiralayana teslim edilen işyerine ait olduğu görülmektedir. Tazminat davasında kiralayanın gösterdiği adresin (bkz. § 6) ise 1/4/2003-31/12/2007 dönemine ait kira sözleşmesinde bulunduğu saptanmıştır. Dolayısıyla Alanya Ticaret Sicil Müdürlüğünün bildirdiği adrese tebligat yapılmasının başvurucu açısından somut olayın özel şartlarında öngörülebilir bir durum olmadığı değerlendirilmiştir.

28. Diğer yandan istinaf incelemesine konu kararın ticaret sicilindeki güncel olmayan işyeri adresine tebliğ edildiği, tahliye edilen bu adrese çıkarılan tebligatların aslında kiralayana yapıldığı, istinaf başvuru süresini başlatan usule uygun bir tebligatın olmadığı vurgulanmalıdır. Kaldı ki başvurucunun, aleyhine başlatılan icra takibi neticesinde düzenlenen ödeme emrinin iptali ve hacizlerin kaldırılması talebiyle yaptığı şikâyet, ticaret sicil adresinin başvurucunun bilinen en son adresi olmadığından kiralayanın haberdar olduğu, bu durumda ticaret sicil adresine tebligat yapılmasının usulüne uygun olmadığı gerekçesiyle İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi tarafından kabul edilmiştir.

29. Bununla birlikte 7201 sayılı Kanun'un 35. maddesinde daha önce tebligat yapılmamış olsa bile tüzel kişiler bakımından resmî kayıtlardaki adreslerinin esas alınacağı ve bu madde hükümlerinin uygulanacağı kuralına yer verilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ticaret sicil kaydındaki tahliye ettiği işyeri adresini değiştirerek yeni adresini sicile kaydettirmediğinden özen yükümlülüğünü yerine getirmediği söylenemez. Gerek kiralayanın gerekse de delil tespit dosyasını inceleyen Mahkemenin başvurucunun güncel adres bilgisine sahip olduğu ve bu durumun yargı kararıyla da tespit edildiği gözetildiğinde başvurucuya sorumluluk yüklenmesi hakkaniyet ile bağdaşmayacaktır. Çünkü başvurucunun tazminat davası sürecine katılımının sağlanmadığı, karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olmadığı, uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili delil ve iddialarını sunma ve karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulmadığı görülmektedir.

30. Başvurucu; güncel adres bilgisinden kiralayanın haberdar olduğu hâlde tazminat davasında yanlış adres gösterdiğini, 31/12/2015 tarihinden itibaren KEP adresinin bulunduğunu, kira sözleşmesine konu işyerini 31/10/2015 tarihinde kiralayana teslim ettiğini ileri sürmüştür. Bu iddialarını ispata yönelik olarak ilgili belgeleri istinaf dilekçesi ekinde sunmuştur. Buna rağmen tebligatın usulüne uygun olup olmadığına ilişkin ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren bu esaslı iddiaların Mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesi kararında değerlendirilmediği görülmektedir.

31. Tüm bu tespitler çerçevesinde somut olay değerlendirildiğinde, istinafa konu kararın tebligatının usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığına yönelik sadece Ticaret Sicil

Müdürlüğünün yazısına itibar edilerek başkaca hiçbir araştırma yoluna gidilmediği anlaşılmaktadır. Başvurucunun sonuca etkili nitelikteki iddialarına ilişkin herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı, ihtilaf konusu tebliğ tarihinden itibaren istinaf süresinin başlatılması şeklindeki yorumun hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bağlamında öngörülebilirlik sınırları içinde olmadığı, dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

36. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 16. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2017/132, K.2018/167) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UFUK BAŞTÜRK

B. No: 2021/13315 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13315

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

UFUK BAŞTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/13315)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Ufuk BAŞTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları mahkûmiyet kararında belirleyici ölçüde delil olarak kullanılan tanığın duruşmada sanık tarafından sorgulanamaması nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı olarak astsubay rütbesi ile çalışmış ve daha sonra 14/7/2017 tarihli ve 30124 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan 692 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1. maddesine göre kamu görevinden çıkarılmıştır.

3. Ankara'da Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevde bulunan subaylardan bir kısmı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına, bir kısmı da Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık Suçlarıyla Mücadele Şube Müdürlüğüne gelerek etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak istediğini belirtmişler, bu kapsamda alınan ifadelerde “mahrem abi” tabir edilen kişilerin, kendilerine ait cep telefonlarını sabit hatlardan arayarak iletişim kurduklarını beyan etmişlerdir. Bunun üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık), Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) Deniz Kuvvetleri ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline yönelik mahrem yapılanması hakkında yürütülen soruşturmada, örgütün sivil

mahrem abilerinin Ankara'da bulunan ankesörlü-ücretli vb. telefonlarla 2010-2018 yılları arasında irtibat kurduğu değerlendirilen asker şahıslar yönünden de soruşturma başlatılmıştır.

4. Bu sırada Yalova Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturmada başvurucu hakkında beyanda bulunan ve etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen B.Ç.nin ifadeleri Ankara'da yürütülen soruşturma dosyasına gönderilmiştir. Fotoğraf üzerinden başvurucuyu teşhis eden B.Ç.nin müdafii eşliğinde verdiği 15/3/2018 tarihli ifadesinin bir kısmı şu şekildedir:

"… Burak isimli şahısla görüşmemizden yaklaşık 15 gün kadar sonra DAMYO'da [Deniz Astsubay Meslek Yüksekokulu] görevliyken FETÖ/PDY Terör Örgütü soruşturmaları kapsamında görevden uzaklaştırılan Eln. Astsubay Kıdemli Baş Çavuş Ufuk BAŞTÜRK evime geldi bana bu örgüt ile irtibatlı olduğumu yeni öğrendiğini, kendisinden daha eski örgüt ile irtibatlı Asker kişi olmadığını en kıdemli kendisinin olduğunu söyledi, Burak abi ile görüşmüyormuşsun sana bir adres vereceğim oraya git orada sana eşkalini vereceğim şahısla görüş dedi ben darbeden önce bu yapı ile irtibatımı kestiğimi kesinlikle bir daha bu şahıslarla görüşmeyeceğimi hele hele Gebze gibi bir yerde bulunan bir alışveriş merkezinde görüşürsem başıma iş alacağımı söyleyerek şahsı yanımdan uzaklaştırdım, hatta bu görüşmede Burak isimli şahsın tutuklandığını da Ufuk BAŞTÜRK'den öğrendim. O tarihten sonra bu yapıdan hiç kimse ile hiçbir şekilde görüşmedim...

…

Ufuk BAŞTÜRK, DAMYO'da beraber çalıştığımız Astsubay 15 Temmuz 2016 Darbe girişiminden sonra Ağustos veya Eylül ayı içerisinde bana abilerine sohbete niye gitmiyorsun diye soran kişidir…"

5. Yine Yalova Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen başka bir soruşturmada etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen ve başvurucu hakkında beyanda bulunan A.K.nın Cumhuriyet savcısı nezdinde verdiği bir ifade bulunmaktadır. Şüpheli ifadesinde diğer hususların yanı sıra, Yalova'daki bir evde yapılan toplantılara başvurucunun da 2014 yılının başlarında dâhil edildiğini, burada kendisiyle ilgilenen ve öğretmen olduğunu tahmin ettiği şahsın öncelikle birlikteki görevlilerle ilgili soru sorduğunu dile getirmiştir. Bu kişinin zaman zaman F.G.nin kitaplarından bölüm okuduğunu, vaaz CD'lerini izlettiği, maaşının bir bölümünü himmet olarak bu şahsa elden verdiklerini de belirtmiştir. A.K. ifadesinin devamında ilgilenen kişinin kendisini başka bir şahsa devrettiğini, burada başvurucu ve A.S. ile Çiftlikköy'deki bir eve gittiklerini, burada da benzer faaliyette bulunduğunu, ara sıra tek başına da gittiğini beyan etmiştir. Şüpheli A.K., 2015 yılının Şubat ayında yapılanmadan ayrıldığını ileri sürmüştür. Bu ifadenin Ankara'daki soruşturma dosyasına gönderilip gönderilmediği tespit edilememiştir.

6. Diğer taraftan yapılan incelemelerde başvurucunun abonesi olduğu/kullandığı bildirilen iki GSM numarası ile HTS listesi alınan Ankara'daki bir ankesör/ücretli sabit telefon ile 38 kez irtibatı olduğu, ayrıca HTS listeleri alınan ankesör/sabit ücretli numara ile irtibat kurduğu zaman dilimi alınarak bu saatten 10 dakika öncesi/sonrası toplam 13 askerî personel ile ardışık aramasının olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında Kocaeli'ndeki sabit hatlardan 2012 ve 2013 yıllarında adına kayıtlı bir GSM numarası ile toplam iki kez arama kaydının olduğu da tespit edilmiştir. Bu sabit hatlarla ilgili olarak ardışık aranmaya ise rastlanmamıştır.

7. Bunun üzerine FETÖ/PDY üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında İstanbul Büyükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığının yetki çevresinde bulunan başvurucunun gözaltına alınması talimatı verilmiştir. Başvurucu 4/1/2019 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınmış ve Ankara'ya götürülmüştür. İkinci kez dört gün süreyle gözaltı süresinin uzatılmasına karar verildikten sonra Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 15/1/2019 tarihli kararıyla tutuklanmıştır. Başvurucu, hakkındaki hüküm kesinleşinceye kadar Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmuştur.

8. Başvurucu, soruşturma aşamasında suçlamaları reddetmiş; 13 askerî personel arasında sadece bir kişiyi tanıdığını, Ankara'da hiç görev yapmadığını belirtmiş ve B.Ç.nin kendisine yönelik husumeti nedeniyle ifade verdiğini ileri sürmüştür. Daha sonra usul ekonomisi, abonesi olduğu/kullandığı bildirilen iki cep telefonu hattının ardışık aranma durumu, etkin pişmanlık beyanları ve geçmiş görev durumu nazara alınarak soruşturma evrakının başvurucu yönünden tefrikine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca 16/1/2019 tarihinde karar verilmiştir.

9. Başvurucu hakkında silahlı terör örgütü üyesi olduğu iddiasıyla 17/1/2019 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesince iddianamenin kabulüne karar verilmiştir. Bununla birlikte tensip zaptıyla birlikte 30/1/2019 tarihinde yetkisizlik kararı verilmiştir. Yetkisizlik kararına itiraz edilmemesi üzerine dosyanın İstanbul Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine gönderildiği anlaşılmıştır.

10. İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tanık beyanları ve ankesörlü telefonlardan arandığı iddiası nedeniyle tensip zaptıyla birlikte başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına, başvurucu hakkında beyanda bulunduğu tespit edilen tanıklar B.Ç. ile A.K.nın dinlenilmesi için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına karar vermiştir. Bu kapsamda tanıkların istinabe yoluyla dinlenilmesi için gerekli yazışmaların yapıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca hem sabit hem de şüpheli numara olarak gösterilen hatlarla ilgili olarak iddiaya konu HTS kayıtları ile sınırlı olmak üzere arayan-aranan, baz istasyonu, arama tarihi vb. detayları gösterir şekilde bilgilerin gönderilmesi için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna (BTK) yazı yazılmasına, duruşmanın 22/3/2019 tarihine bırakılmasına karar verilmiştir.

11. Tensip zaptı 26/2/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, savunmasını müdafii eşliğinde yapacağını belirtmekle yetinmiştir. Aynı gün dosyaya başvurucu adına bir avukat tarafından vekâletname sunulmuştur. BTK'dan gelen cevabi yazı içerisindeki bilgiler de başvurucuya 11/3/2019 tarihinde CD ortamında tebliğ edilmiştir.

12. Tanıklardan A.K.nın ifadesi istinabe yoluyla 13/3/2019 tarihinde alınmıştır. İfadesi şu şekildedir:

"Benim sanık Ufuk Baştürk hakkında daha önce vermiş olduğum ifadeler doğrudur, aynen tekrar ederim. Ben astsubay olarak Yalova'da görev yapıyordum. Sanık da Yalova'da astsubay olarak görev yapmaktaydı. Bu nedenle kendisini tanırım. 2014-2015 yılları arasında cemaat evlerindeki sohbetlere gittiğimde sanık da oradaydı. Kendisiyle bu şekilde tanıştık. 2015 şubat ayından sonra ben cemaatten uzaklaştığım için kendisinin daha sonradan ne yaptığını bilmiyorum. 2015 yılı Haziran ayında da Ankara'ya tayinim çıktı. Biz bu sohbetlerde kitap ve Kur'an okur, dini sohbetlerde bulunurduk. Okuduğumuz kitaplar arasında Fethullah Gülen'e ait kitaplar da vardı. Ben sanığın himmet verip vermediğini de bilmiyorum. Sanık ve ben de Yalova'da kiralık bir eve gidiyorduk. Ben, sanık ve [A.S.] bu eve giderdik. Bizim dışımızda kimse olmazdı. Ben bu anlattıklarım dışında sanığın fetö ile bağlantılı olduğuna dair herhangi bir şey bilmiyorum, ..."

13. Diğer tanık B.Ç.nin ifadesi de istinabe yoluyla 15/3/2019 tarihinde alınmıştır. İfadesi şu şekildedir:

" Darbeden önce sanık Ufuk ile birlikte DAMYO'da birlikte çalışıyorduk. Darbe öncesi Ufuk'un bu yapıyla ilgisi olduğunu bilmiyordum. Darbeden sonra Ağustos ya da Eylül aylarında Ufuk evime gelerek kendisinin bu yapıyla ilgisi olduğunu ve Burak adlı kişiyi tanıdığını söyledi. Burak benim eskiden tanıdığım, mahrem imam olarak adlandırılan kişiydi. Ufuk neden Burak ile ilişkimi kestiğimi ve neden görüşmediğimi sordu. Ben de Mayıs ayından itibaren bu kişiyle ilişkimi kestiğimi ve bir daha da görüşmediğimi söyledim. Akabinde Gebze ilçesinde bulunan, şu a[n]da ismini hatırlayamadığım bir alışveriş merkezinde bir kişiyle görüşmemi istedi. Kabul etmedim. Bir daha da kendisini görmedim. ..."

14. Birinci celsede başvurucunun savunması müdafi eşliğinde alınmıştır. Bu kapsamda tanık beyanlarına ilişkin olarak savunma yapmış ve açıklamalarda bulunmuştur. Özetle; tanıklardan B.Ç. ile iş konusunda anlaşamadıklarını, tartışma yaşadıklarını, anlattıklarının iftira olduğunu ileri sürerek beyanlarını kabul etmemiştir. Diğer tanığın ifadesine ilişkin ise kendisinin Kocaeli'de ikamet etmesine rağmen Yalova'ya gitmesinin mantığa uygun düşmediğini, tanıkların kendilerini kurtarmak için beyanlarda bulunduğunu iddia etmiştir. Ayrıca HTS kayıtlarıyla ilgili olarak da açıklamalarda bulunmuş; daha önce Ankara'da görev yapmadığını ve ikamet etmediğini, HTS kayıtlarında çelişki olduğunu dile getirmiştir. Kocaeli'de ise ardışık olarak aranmadığını belirtmiştir. Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasına ilişkin olarak süre istenmesi üzerine duruşma ertelenmiştir.

15. Celse arasında başvurucu esas hakkındaki mütalaaya ilişkin savunmasını sunmuştur. Bunun yanında Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Başkanlığının raporu başvurucunun yargılandığı dosyaya sunulmuştur. İkinci celsede başvurucu müdafiine, MASAK raporuna karşı ve esas hakkında beyanda bulunması için süre verilerek duruşma ertelenmiştir.

16. Üçüncü celsede başvurucuya tanık A.K.nın ifadesinde ismi geçen A.S. isimli kişi hakkında sorular sorulmuştur. Celse sonunda A.S.nin tanık olarak bizzat beyanının alınabilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şube Müdürlüğünden başvurucu hakkında Türkiye çapında oluşturulan ankesör/ardışık aramalara ilişkin bir tespit olup olmadığı hususunun sorularak varsa ilgili evrakın gönderilmesi istenilmiştir. Diğer taraftan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığından da ankesör/ardışık arama soruşturmalarında tespit edilen telefon hatlarının olup olmadığı hususunun sorularak varsa Mahkemeye bildirilmesi istenilmiştir.

17. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 6/8/2019 tarihli yazısında özetle, soruşturma makamlarının uygulama farklılıkları nedeniyle kovuşturmaya konu sanığın irtibatı tespit edilen sabit hattın niteliği, yeri ve kullanım şekli, hangi gerekçelerle işlem yapıldığı hususunun ilgili yerel kolluk birimi veya Cumhuriyet Başsavcılığından sorulmasının maddi gerçekliğin ortaya çıkarılması açısından isabetli olacağı ifade edilmiştir. Diğer taraftan İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünün 6/8/2019 tarihli inceleme raporunda, daha önce Ankara'da gerçekleştirildiği belirtilen aramalar yer almamaktadır. Kocaeli'nde 2012 ve 2013 yıllarında gerçekleşen birer arama yanında İstanbul'da 4/1/2013 tarihinde bir ardışık arama yapıldığı tespiti bulunmaktadır.

18. Son celsede tanık A.K.nın beyanında ismi geçen A.S., aynı anda Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla dinlenilmiştir. Tanık A.S. ifadesinde tanık A.K.nın beyanlarının doğru olmadığını, sanığın örgütsel manada herhangi bir eylemine tanık olmadığını, kendisi

hakkında silahlı terör örgütü üyeliğinden verilen 6 yıl 3 ay hapis cezasının temyiz aşamasında olduğunu belirtmiştir. İddia makamının esas hakkındaki mütalaasına karşı savunma yapan başvurucu savunmalarını yinelemiş, iddianamede kendisini arayan numaraların Ankara'da olduğu belirtildiği hâlde istenilen yazıda sabit hat olarak İstanbul ilindeki bir adres geldiğini, ayrıca arandığı iddia edilen yıllarda Kocaeli'de olduğunu, bu hususların büyük bir çelişki oluşturduğunu da ifade etmiştir. Celse sonunda başvurucu hakkında silahlı terör örgütü üyeliği nedeniyle 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası verilmiştir. Mahkûmiyette aleyhe tanık beyanları yanında ardışık olduğu iddia edilen aramaların da gözönünde tutulduğu anlaşılmaktadır. 6/9/2019 tarihli kararda gerekçenin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Mevcut tanık beyanına göre sanık örgüt ile askeri hizmeti süresi boyunca irtibatlı olmuştur. Bu kapsamda örgütün asker kişiler için gizliliği sağladığı örgütsel toplantılara katılmıştır. Sanık 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra da bu örgütle bağını koparmamış ve tanık [B.nin] beyanına yansıdığı üzere onun tekrar örgüt mahrem imamı ile irtibat kurmasını sağlamaya çalışmıştır. Bu tespitlere ilaveten sanık örgütün DKK bünyesinde bulunan üyeleri irtibat sağladığı ankesörlü hatlardan kullanmış olduğu iki hattan da olacak şekilde yine asker kişilerle ardışık olacak şekilde aranmıştır.

Savunma sırasında aleyhteki tanık beyanları ve ankesörlü hatlardan aramaların gerçeği yansıtmadığını ve hukuka aykırı olduğunu savunarak inkar kapsamında savunma yapmış ise de; ardışık aramaların DKK sınıfından askerler ile olması, HTS kayıtlarının BTK kayıtları ile örtüşmesi ve tanıkların sanık hakkındaki anlatımının zaman ve mekan ile müşahhas hale getirilerek verilmiş olması, sanığa suç atmak için bir nedenlerinin bulunmaması, etkin pişmanlıktan faydalanma taleplerinin yalnız başına suç atmak için neden olamayacağı ve ayrıca tanıkların beyanın HTS kayıtları ve sanık hakkındaki diğer tespitler ile örtüşüyor olması nedeniyle itibar edilmemiş ve deliller hükme esas alınmıştır.

...

Sanığın Askerlik görevinin icrası sırasında bu örgütün sohbet toplantılarına katılmış olması, 15 Temmuz'dan sonra dahi irtibatını koparmaması dikkate alındığında sanığın örgüt üyesi olduğu kanaati mahkememizde hasıl oluşmuştur. "

19. Başvurucu, istinaf ve gerekçeli temyiz dilekçelerinde -diğerlerinin yanı sıra- tanık beyanları arasında çelişki olduğunu, tanıkların Mahkeme huzurunda dinlenmediğini belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir. Hüküm, kanun yolu denetiminden geçerek 2/11/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

20. Başvurucu, Yargıtayın nihai kararını 2/2/2021 tarihinde öğrendiğini belirterek 2/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

21. Komisyon; tanık sorgulama hakkı, gerekçeli karar hakkı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

22. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ardışık olarak ankesörlü telefonlardan arandığına ilişkin kabulde dayanılan raporun ne olduğu konusunda yerel mahkemeden 29/5/2024 tarihinde bilgi istemiş, bu kapsamda Yargıtay kararlarında bahsedilen ayrıntılı analiz raporunun alınıp alınmadığının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden anlaşılamadığını da belirtmiştir. 13/8/2024 tarihli cevabi yazının ekinde, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü Organize Şube Müdürlüğünün 7/8/2019 tarihli raporu ile İstanbul İl Emniyet

Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünün 13/9/2019 tarihli raporunun ekleriyle birlikte gönderildiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

23. Başvurucu; iki tanık beyanı ve sabit hattan iletişim sağlandığı gerekçesiyle mahkûm edildiğini, tanıkların mahkeme huzurunda dinlenilmediğini, aleyhine ifade veren tanıklara soru sorma hakkının tanınmadığını, tanıklarla yüzleştirilmediğini ifade ederek silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Adalet Bakanlığı (Bakanlık); başvurunun bu kısmına ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede öncelikle, başvurucunun ilk derece ve kanun yolu aşamalarında tanıklara soru sorma gibi bir talebine rastlanılmadığını ileri sürmüştür. Esasa ilişkin olarak ise talimatla alınan ifadelerin başvurucuya okunduğu ve bu beyanlara karşı Mahkeme tarafından itiraz ve savunmalarını başvurucudan istediği belirtilmiştir. Ayrıca söz konusu tanık beyanları dışında gerekçeli kararda yer verilen diğer delil ve değerlendirmelerle başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurulduğu ifade edilmiştir.

25. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında benzer iddialarını dile getirmiştir. Ayrıca istinaf başvurusunda ve temyiz dilekçesinde gerekli itirazlarını dilekçe sayfa numaraları ile belirterek başvuru yollarını usulüne uygun bir şekilde tükettiğini ifade etmiştir.

26. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

27. Başvuruya konu olayda başvurucu, istinabe yoluyla alınan tanık beyanlarını hiçbir şekilde kabul etmemiştir. Başvurucu müdafii, gerekçeli istinaf başvuru dilekçesinde tanıkların hangi beyanlarına üstünlük tanınacağının tartışılacağı durumda yüzleştirmenin yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Müdafiinden farklı olarak başvurucunun kendi yazdığı temyiz dilekçesinde ise tanık sorgulama hakkına ilişkin açıkça şikâyette bulunduğu başvuru formunun ekindeki belgelerden görülmüştür. Bu durum karşısında başvuru yollarının usulüne uygun bir şekilde tüketildiği kabul edilmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

28. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021). Buna göre bir ceza yargılamasında sanığın aleyhine olan tanıkları sorguya çekme veya çektirme hakkı vardır. Hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde sanığın tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir (AZ.M., § 55). Diğer yandan bir mahkûmiyet -tek veya belirleyici ölçüde- sanığın soruşturma veya kovuşturma evresinde sorgulama ya da sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemiş ise sanığın hakları Anayasa'nın 36. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Orhan Güleryüz, § 35).

29. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut

bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesi geçerli bir nedenin mevcudiyetine dayanmalıdır. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu olumsuzluğun telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51). Bu kapsamda, hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanını destekleyen başka doğrulayıcı delillere dayanılması telafi edici güvencelerden biri olarak kabul edilebilir (Orhan Güleryüz, § 39). Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanıkların -sanığın da onlara soru sormasına imkân sağlayacak ve sorulan sorulara verdikleri cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edecek şekilde- SEGBİS gibi vasıtalarla dinlenmesi telafi edici bir güvence olabilir (bazı değişikliklerle birlikte Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Sorgulanmayan tanığın beyanının güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla savunma tarafına sağlanabilecek bir diğer telafi edici güvence ise sanığa olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânının tanınmasıdır (Orhan Güleryüz, § 40).

30. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, § 43-46).

31. Sanığın aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

32. Nitekim 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın

duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/37533, K.2021/118; (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

33. Somut olayda Mahkemece; tanıkların beyanlarını başvurucu ve müdafiine okumuş ancak tanıkların duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanıkların Mahkemede hazır edilememesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık/tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

34. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

35. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararında bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır. Başvurucu hakkındaki gerekçeli karar incelendiğinde duruşmada dinlenmeyen tanıkların başvurucu aleyhine verdikleri

beyanların ve diğer delillerin ağırlığı hususunda da Mahkemece herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı görülmektedir.

36. Yargıtay kişilerin sabit veya ankesörlü hatlarla örgütsel iletişim kurma yöntemi uyarınca FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini içtihatlarında açıkça belirlemiştir (bkz. Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023, §§ 127-132. Ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/11/2024 tarihli ve E.2024/705, K.2024/15150 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6992, K.2024/14586 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/3927, K.2024/11894 sayılı).

37. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında; sanıkla birlikte ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, ardışık aranan diğer şahıslar hakkında soruşturma bulunması hâlinde bu kişilerin tüm aşama ifadelerinin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, sanığın kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, sanıkların bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda "gerçekleştirilen arama sayısı, aramaların ardışık ya da periyodik olup olmadığı, aramaların gerçekleştirildiği saatler, konuşma süreleri, farklı ankesörlü telefonlardan aranıp aranmadıkları, ardışık aramaya dâhil olan şahısların aynı kuvvete mensup ve aynı rütbede olup olmadıkları, aramaları gizlemek için herhangi bir şifreleme yönteminin kullanılıp kullanılmadığı" hususlarını gösterir analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığının araştırılması, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 5271 sayılı Kanun'un 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, anılan Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir (bkz. R.T. [GK], B. No: 2021/47924, 29/5/2025).

38. Mahkeme, mahkûmiyet kararında başvurucunun Deniz Kuvvetleri Komutanlığı mensubu birçok şahıs ile sabit hatlardan ardışık olarak arandığını gösteren HTS kayıtlarına ilişkin tespite ve tanıklar B.Ç. ile A.K.nın beyanlarına dayanmıştır.

39. Dolayısıyla muhakeme sürecinde elde edilen deliller ve Mahkemenin gerekçesi dikkate alındığında, kişilerin sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olup olmadıklarının belirlenmesi açısından ilkesel olarak ortaya konulan ve adli makamlarca yapılması gerekli görülen araştırmaların somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmaktadır. Nitekim temin edilen HTS analiz raporunun, örgütün iletişim yöntemine dair uyguladığı tedbir kuralları dikkate alınarak kolluk makamlarınca düzenlenmesi gerektiği Yargıtay içtihatlarında belirtilen kişiselleştirilmiş ayrıntılı analiz raporuna karşılık gelip gelmediği dosya kapsamından anlaşılamamaktadır. Mahkeme başvurucunun bu yöndeki itiraz ve savunmasını karşılamak üzere HTS verilerinin bilirkişi marifetiyle incelenmesi ve buna göre teknik bir rapor hazırlanması yönünde de araştırma yapmamıştır.

40. Mahkûmiyete esas alınan başvurucuya ait ankesörlü aramalar -yukarıda yer verilen değerlendirmelere göre- Yargıtay kararları çerçevesinde nazara alındığında, Mahkemenin

istinabe yoluyla alınan tanık beyanlarına dayanarak başvurucunun atılı suçu işlediği sonucuna ulaştığı anlaşılmaktadır. Mahkeme gerekçesinde de başvurucunun çeşitli tarihlerde askerî mahrem yapıya özgü şekilde sabit hattan arandığının ve mahrem örgüt sorumlusu ile görüştüğü hususunu tanıkların başvurucu hakkındaki anlatımı ile vurgulamıştır. Diğer taraftan tanık B.Ç.nin ifadelerinden yola çıkılarak başvurucunun darbe girişiminden sonra dahi irtibatını koparmadığı sonucuna varılmıştır (bkz. § 18).

41. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan delillere ilişkin Yargıtay uygulaması gözönüne alındığında duruşmada dinlenmeyen tanıkların beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ağırlıkta dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer bir ifadeyle sorgulama imkânı tanınmayan tanıkların anlatımlarının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

42. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Ancak Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanıkların başvurucunun da onlara soru sormasına imkân sağlayacak şekilde SEGBİS gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanıkların yazılı beyanları duruşmada okunmuş ise de başvurucu, tanıkların beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış; sorulan sorulara verdikleri cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanıkların gösterdiği tepkiler konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanığın beyanlarının güvenilirliği test edilememiştir. Mahkeme de tanık beyanda bulunurken gösterdiği tepkilerle ilgili olarak izlenim edinememiştir. Öte yandan, hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanık beyanları dışında başka delillere de dayanılmış olmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanıkları sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınmış olduğu hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanıkların duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

44. Başvurucu; karar duruşması öncesi İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden gelen inceleme tutanağının lehine olduğunu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 6/8/2019 tarihli yazı içeriğine rağmen gerekli araştırmanın yapılmadığını, hakkında bu şekilde mahkûmiyet kararı verildiğini, yargılama sırasında Mahkeme Başkanının değiştiğini, istinaf ve temyiz aşamasında da taleplerine açık bir şekilde yanıt verilmediğini, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç ve hükmedilen giderim gözetildiğinde gerekçeli karar hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine dair diğer şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

46. Başvurucu, ihlalin tespiti ile birlikte yeniden yargılama yapılmasını istemektedir. Ayrıca maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

47. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

48. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

49. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucu da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiaları yönünden İNCELEME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/58, K. 2019/252) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UTKU KALI (3)

B. No: 2021/13900 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13900

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

UTKU KALI BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2021/13900)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA

Başvurucu : Utku KALI

Vekili : Av. Ceren KALI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, askerlik hizmetini ifade eden kişinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden muameleye maruz bırakılması ve bu konuda Anayasa Mahkemesine yapılan başvuruda verilen kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin kararda belirtilen eksikliklerin soruşturma makamınca gereği gibi yerine getirilmemesi nedeniyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/2/2021 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla temin edilen belgeler ile Utku Kalı (2) ([2. B.], B. No: 2014/1358,

12/1/2017) kararına göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvurucu Hakkında Devletin Güvenliğine İlişkin Bilgileri Temin Etme ve Devletin Güvenliğine ve Siyasal Yararlarına İlişkin Bilgileri Açıklama Suçlarından Yapılan Soruşturmayla İlgili Süreç

5. Başvurucu, olay tarihinde Amasya İl Jandarma Komutanlığında (İl Jandarma Komutanlığı) jandarma ulaştırma er olarak askerlik vazifesini yerine getirmektedir.

6. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde saat 13.40'ta iki ayrı bombalı terör saldırısı düzenlenmiştir. Birkaç dakika arayla düzenlenen saldırılarda elliden fazla kişi hayatını kaybetmiş, yüz elliye yakın kişi ise yaralanmıştır.

7. Söz konusu terör saldırılarının ardından bir bilgisayar korsanı grubu tarafından 22/5/2013 tarihinde, anılan saldırılara ilişkin dört askerî yazışma internet sitelerinde yayımlanmıştır. Yayımlanan haberlerde saldırıyla ilgili istihbaratın 25 Nisan'da alındığına dair bilgiler bulunmaktadır.

8. Tokat Jandarma Bölge Komutanlığı, konuyla ilgili bilgi güvenliği ihlali kapsamında araştırma yapması için İdari Tahkikat Heyeti görevlendirmiştir.

9. İdari Tahkikat Heyeti tarafından düzenlenen 22/5/2013 tarihli tutanağa göre internet sitesinde çıkan mesajın renkli çıktısı alınarak İlçe Jandarma Komutanlıklarına ve Jandarma Karakol Komutanlıklarına gönderilen mesajlar internetten alınan çıktı ile karşılaştırılmıştır. Cezaevi Jandarma Karakol Komutanlığından alınan çıktılarda 2 ve 4 rakamlarının aynı özellikleri taşıdığı, süratli emniyetli mesaj aktarma cihazına (SEMAC) bağlı nokta vuruşlu yazıcının dokuz iğnesi olması gerektiği hâlde alttan ikinci iğnenin kırık olduğu, bu nedenle yazıların alt bölümünün silik çıktığı tespit edilmiştir. İnternette yayımlanan mesajın cep telefonuyla gönderilebileceği değerlendirilerek muhabere kısmında görevli personelin üstünde ve dolaplarında arama yapma izni için Sivas 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Askerî Savcılığı (Askerî Savcılık) telefonla aranmıştır. Askerî savcı olaya resen el koyarak Olay Tespit Tutanağı düzenlenmesi, mesaj örneklerinin muhafaza edilmesi, muhabere kısmı ve çöp kutularında arama yapılması, görevli erbaş ve erlerin üstünde ve dolaplarında mahkemeden arama kararı alınana kadar arama yapılmaması, erbaş ve erlerin İl Jandarma Komutanlığına götürülerek orada tutulması, görev bölgesinden uzaklaştırılması talimatı vermiştir.

10. Amasya Cezaevi Jandarma Karakol Komutanlığı tarafından düzenlenen 22/5/2013 tarihli tutanakta telsiz kısmında mesajların çıktılarının alındığı nokta vuruşlu yazıcıda yapılan inceleme sonucu söz konusu evraklarda silik olarak görülen yazı karakterlerinin yazıcı üzerindeki alttan ikinci iğnenin kırık olmasından kaynaklandığının tespit edildiği belirtilmiştir.

11. Askerî Savcılığın 23/5/2013 tarihli arama kararıyla, gecikmesinde sakınca bulunduğu gerekçesiyle şüpheliler Jandarma Onbaşı K.Z. ve başvurucunun dolapları, valizleri ile santral odasında arama yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun görev yaptığı santral odasında yapılan aramada üç cep telefonu bulunmuştur. Başvurucu, Askerî Savcılığın kararıyla aynı gün gözaltına alınmıştır.

12. Kara Kuvvetleri Komutanlığı (KKK) 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Askerî Mahkemesi (Askerî Mahkeme) 24/5/2013 tarihinde başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir.

13. Başvurucu 23/5/2013 tarihinde şüpheli sıfatıyla Askerî Savcılıkta müdafii hazır bulunmadan alınan ifadesinde ve Askerî Mahkemede müdafii huzurunda yapılan sorgusunda kötü muamele iddiasında bulunmamıştır.

14. 28/5/2013 tarihli tutanakta Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne ait 45 ve 46 No.lu kameraların 21/5/2013 günü saat 19.01 ila 19.06 arasındaki kayıtlarında Jandarma Er Utku Kalı'nın (başvurucu) Cezaevi Karakolu önündeki çöp bidonunda kâğıt yaktığı, daha sonra bunu su ile söndürdüğü tespit edilmiştir.

15. Askerî Savcılık 17/7/2013 tarihli iddianame ile başvurucunun devletin güvenliğine ilişkin belgeleri temin etme ve devletin güvenliğine ve siyasal yararına ilişkin belgeleri açıklama suçlarından cezalandırılması istemiyle Askerî Mahkemede kamu davası açmıştır.

16. Askerî Mahkemenin 15/8/2013 tarihli görevsizlik kararı üzerine dosya, Samsun 3. Ağır Ceza Mahkemesine (12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun mülga 10. maddesi ile görevli) gönderilmiştir. Samsun 3. Ağır Ceza Mahkemesi 11/11/2013 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 3713 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine dosya, Samsun Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 13/3/2014 tarihinde Amasya Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

17. Amasya Ağır Ceza Mahkemesi 4/2/2016 tarihinde başvurucunun beraatine karar vermiştir. Bu karar temyiz edilmeksizin 12/2/2016 tarihinde kesinleşmiştir. Karar gerekçesinde özetle yapılan aramanın 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 119. ve 120. maddelerine açıkça aykırı olması nedeniyle arama sonucu elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğu ve hükme esas alınamayacağı, sanığın cezalandırılmasına yeterli başka delil bulunmadığı belirtilmiştir.

B. Anayasa Mahkemesinin İhlal Kararına Konu Ceza Soruşturmasıyla İlgili Süreç

18. Başvurucu 12/7/2013 tarihinde İdari Tahkikat Heyeti üyeleri ve Amasya E Tipi Cezaevi Jandarma Komutanlığı yetkilileri hakkında 22/5/2013 tarihinde gerçekleştiğini ileri sürdüğü olay nedeniyle Amasya Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunmuştur.

19. Başvurucu şikâyet dilekçesinde özetle;

i. Amasya E Tipi Kapalı Cezaevi İlçe Jandarma Komutanlığında askerlik görevini yaptığını, Reyhanlı ilçesinde meydana gelen patlamayla ilgili olarak bir bilgisayar korsanı grubu tarafından 22/5/2013 tarihinde toplam yedi sayfa olmak üzere dört jandarma istihbarat belgesinin yayımlandığını, bu olayla ilgili olarak 22/5/2013 tarihinde akşam saatlerinde Amasya E Tipi Kapalı Cezaevi Jandarma Karakoluna Tokat Jandarma Bölge Komutanlığından gelen İdari Tahkikat Heyetince hukuka ayrı olarak ve Askerî Savcılığın bilgisi dışında sorgulandığını, öncelikle komutan odasında, ardından da karakolda boş bir odaya alınarak fiziksel şiddete maruz kaldığını,

ii. Heyet üyeleri tarafından hukuka aykırı olarak sorgulanıp kendisine gösterilen evraktan haberi olup olmadığının sorulduğunu, "Bu işi para için mi yaptın? Neden yaptın? Suratına ne oldu? Kanın mı çekildi? Az otur istersen." gibi sözlerle direncinin kırılmaya çalışıldığını, annesinin, babasının, ablasının ve ablasının eşinin ad soyadları, meslekleri, nerede çalıştıkları ve telefon numaraları gibi kişisel bilgilerin sorulduğunu, bu şekilde ailesine yönelik endişe duymasının amaçlandığını ve itirafa zorlandığını, "Ben yapmadım

komutanım.” demesi üzerine Tokat'tan gelen bir kıdemli başçavuş ve yine orada bulunan bir kişi tarafından yan odaya alınarak tokatlandığını, boğazının sıkıldığını, yine iteklenerek duvara çarpıldığını, karın boşluğu gibi daha ziyade iz kalmayacak bölgelerine vurulduğunu, hakarete maruz kaldığını,

iii. Arama yapılmak istendiğinde durumun Askerî Savcılığa iletilerek izin talep edildiğini, 22/5/2013 tarihli tutanağa göre bu aşamada Askerî Savcılığın olaya resen el koyduğunu, aynı birlikte görev yapan Jandarma Er K.Z. ile birlikte İl Jandarma Komutanlığına götürülmeleri talimatının verildiğini, burada yatak bulunmayan bir odada battaniye ile üçlü sandalye üzerinde uyumak zorunda bırakıldığını, su ve sigara içmesine izin verilmediğini, kapısında beklemek üzere bir nöbetçi görevlendirildiğini, 22/5/2013 sabahı uyandırılarak Sivas Askerî Savcılığına götürülmek üzere yola çıkıldığını, 24/5/2013 tarihinde istihbarat belgelerini sızdırmak suçlamasıyla tutuklandığını, maruz kaldığını belirttiği kötü muamele nedeniyle psikolojik sıkıntılar yaşadığını ve ilaç kullanmaya başladığını belirtmiştir.

20. Başvurucunun yürütülen soruşturma sırasında beyanları alınmamıştır.

21. Başvurucu hakkında gözaltına alınmadan önce Sivas Numune Hastanesinde 23/5/2013 günü saat 18.32’de düzenlenen raporda; sol scapula (kürek kemiği) üstünde 1 cm’lik kırmızı lezyon, boynun sol ön yanında 3 cm’lik kırmızı lezyon, sağ kolda 1 cm çapında, yuvarlak sarı renkli iki lezyon, sol dizde operasyon skarı (yara izi) bulunduğu tespit edilmiştir. Gözaltından çıkarılırken Numune Hastanesinde 24/5/2013 günü saat 06.10’da tanzim edilen raporda yeni bir darp ve cebir izi bulunmadığı belirtilmiştir.

22. Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinin başvurucu vekili tarafından ibraz edilen 6/8/2013 tarihli raporunda; alınan öykü ve yapılan ruhsal durum muayenesi bulguları travma sonrası stres bozukluğu tanısını karşılamakta, yapılan psikometrik testlerde beck depresyon ölçeği (39 puan), beck anksiyete envanteri (33 puan), MMPI ve travma değerlendirme ölçekleri neticesinde şahsın bildirdiği bu durumun kötü muamele ile bağlantılı olabileceği tıbbi kanaatine varılmış olup şahsın intihar düşüncesi olması nedeniyle yatarak tedavi olması gerektiği önerilmiştir. Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinin başvurucu vekili tarafından ibraz edilen 25/10/2013 tarihli raporuna göre beck depresyon ölçeği 61, beck anksiyete ölçeği 55 puan sonucunda şahsın yoğun öz kıyım düşünceleri olduğundan mahkûm koğuşu bulunan kapalı bir psikiyatri kliniğine sevki uygun görülmüştür.

23. Jandarma Uzman Çavuş S.E., Jandarma Astsubay K.K, Jandarma Uzman Çavuş E.Ç., Jandarma Er H.K. tanık sıfatıyla alınan 14/8/2013 tarihli beyanlarında ve başvurucuyla birlikte gözaltına alınan Jandarma Er E.Z. şüpheli sıfatıyla alınan aynı tarihli ifadesinde başvurucunun gözaltına alınmasından tutuklanmasına kadar geçen süre içinde kötü muameleye uğramadığını söylemiştir.

24. Başsavcılık, başvurucunun şikâyeti üzerine başlattığı ceza soruşturması neticesinde 26/9/2013 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş; kararda başvurucu hakkında düzenlenen 23/5/2013 ve 24/5/2013 tarihli raporlarda başvurucuda yeni darp ve cebir izi bulunmadığının tespit edildiğini, şüphelilerin üzerlerine atılı suçları işlediklerine dair kamu davasının açılmasını haklı gösterecek her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğini açıklamıştır.

25. Başvurucunun karara itirazı, Vezirköprü Ağır Ceza Mahkemesince 5/12/2013 tarihinde reddedilmiştir.

C. Anayasa Mahkemesinin İhlal Kararı

26. Başvurucu; Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunarak İdari Tahkikat Heyetince hukuka aykırı olarak ve Askerî Savcılığın bilgisi olmadan sorgulandığını, sorgu sırasında fiziksel şiddete maruz kaldığını ileri sürmüştür (Utku Kalı (2), § 51).

27. Anayasa Mahkemesi sözü edilen başvuruda başvurucunun kamu görevlilerinin fiziksel şiddetine uğradığına ilişkin iddialarını, ihlal iddialarının sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesinin devletin etkili soruşturma yükümlülüğünü gerektiği gibi yerine getirip getirmediğinin tespitine bağlı olduğu gerekçesiyle kötü muamele yasağının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutuyla sınırlı olarak incelemiş ve kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna götüren nedenler şunlardır:

i. Başvurucunun devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme ve devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama suçlarından Askerî Savcılık tarafından yapılan soruşturma sırasında, gözaltına alınmadan önce Sivas Numune Hastanesinde 23/5/2013 tarihinde saat 18.32'de başvurucu hakkında rapor düzenlenmiş; raporda başvurucunun vücudunun muhtelif yerlerinde darp ve cebir izleri olduğu belirtilmiştir. Devlet yetkililerinin gözetimi altında askerlik vazifesini yapan başvurucunun bu raporlar karşısında askerî savcının soruşturma yapılmak üzere yetkili Cumhuriyet savcılığına durumla ilgili olarak derhâl bildirimde bulunması gerekirken resen harekete geçme yükümlülüğüne aykırı şekilde bundan imtina etmiştir. Bu nedenle soruşturma, olaydan yaklaşık iki buçuk ay sonra 12/7/2013 tarihinde başvurucunun şikâyeti üzerine gecikmeli olarak başlamıştır.

ii. Başvurucunun kötü muamele iddialarına ilişkin olarak dosyada bulunan ve 23/5/2013 günü saat 18.32’de tanzim olunan adli muayene raporunda sol scapula (kürek kemiği), boynun sol ön yanında, sağ kolda lezyonlar bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurucunun soruşturma dosyasına ibraz ettiği Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesince verilen psikiyatrik muayene raporları ve hasta gözlem ve epikriz formlarına göre başvurucuda travma sonrası stres bozukluğu bulunduğu bildirilmiştir. Ancak kovuşturmaya yer olmadığına dair verilen kararda bilimsel nitelikte delil olan bu raporlardaki bulgular değerlendirme dışı bırakılmıştır. Devlet yetkililerinin kontrolü altında bulunan askerî mahalde gerçekleşen başvurucudaki yaraların ne şekilde meydana geldiğine dair açıklama getirme yükümlülüğü devlete ait olmasına rağmen başvurucunun adli raporlarında yer alan fiziksel ve ruhsal bulguların ne zaman ve kim/kimler tarafından oluşturulduğu konusunda herhangi bir inceleme ve değerlendirme yapılmamıştır.

iii. Başvurucu şikâyet dilekçesinde özellikle Amasya İl Jandarma Komutanlığı tarafından görevlendirilen İdari Tahkikat Heyeti üyeleri ile Cezaevi Jandarma Komutanlığı görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda kimlik bilgileri tespit edilmeden Tokat Jandarma Bölge Komutanlığı İdari Tahkikat Heyeti üyeleri ve Amasya E Tipi Cezaevi Karakol Komutanlığı görevlileri şüpheli olarak gösterilmiştir.

iv. Kötü muamele gibi son derece ciddi bir isnat karşısında soruşturmanın olayların seyrini aydınlatmaya yönelik yeterli derinlikte ve titizlikte yapılmamış, başvurucunun ve sanıkların ifadeleri alınarak olayın aydınlatılması yönünde yeterli çaba gösterilmemiş, gözaltına alınmadan önce gerçekleştiği ileri sürülen iddialar üzerinde hiç durulmamış, iddiaların gözaltına alındıktan sonraki bir zaman diliminde vuku bulduğu varsayımıyla gözaltı çıkış raporlarına istinaden temelden yoksun bir sonuca varılarak karar verilmiştir.

28. Anayasa Mahkemesi ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için kararın bir örneğini yeniden soruşturma yapılmak üzere 8/2/2017 tarihinde Başsavcılığa göndermiştir.

D. İhlal Kararı Sonrasında Yeniden Yapılan Soruşturmayla İlgili Süreç

29. Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararıyla ilgili yazı üzerine yeniden başlatılan soruşturma kapsamında yapılan işlemler aşağıda yer almaktadır:

30. 27/4/2017 tarihinde Amasya İlçe Jandarma Komutanlığına yazı yazılarak başvurucunun gözaltına alınmadan tutuklanmasına kadar geçen sürede görevli olan personelin açık kimlik ve adres bilgilerinin tespiti ile teşhise yarar fotoğraflarının gönderilmesi istenmiştir.

31. Numune Hastanesine yazılan 27/4/2017 tarihli yazı ile başvurucuya ait 23/5/2013 ve 24/5/2013 tarihli adli raporların gönderilmesi istenmiştir.

32. 30/6/2017 tarihinde İstanbul (Anadolu) Cumhuriyet Başsavcılığından başvurucunun beyanlarının istinabe yoluyla tespit edilmesi istenmiştir. Başvurucu; kolluk tarafından alınan 1/8/2017 tarihli beyanlarında gösterilen fotoğraflarda yer alan E.A., İ.Ş., C.A., A.K., C.E., Ö.Y., K.G., T.T., M.S., H.Ö. ve S.E.nin olay tarihlerinde Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Jandarma Karakolundaki askerler olduğunu, kendisini sorguya çekenlerin olay günü Tokat'tan gelen heyetten bir albay, bir astsubay ve rütbesini bilmediği bir kişi ile E.A., Ö.Y. ve T.T. olduğunu ifade etmiştir.

33. 27/9/2017 tarihinde Amasya İlçe Jandarma Komutanlığına yazı yazılarak başvurucunun gözaltına alınmasından tutuklanmasına kadar geçen sürede Tokat'tan gelen albay, astsubay ve rütbesi bilinmeyen bir şahıs olup olmadığının varsa açık kimlik ve adres bilgilerinin tespit edilmesini, teşhise yarar fotoğraflarının gönderilmesini istenmiştir.

34. 23/2/2018 tarihinde İstanbul (Anadolu) Cumhuriyet Başsavcılığından başvurucunun beyanlarının istinabe yoluyla tespit edilmesi istenmiştir. Başvurucu kolluk tarafından alınan 16/3/2018 tarihli beyanlarında olayı tekrar hatırlamamak için detaylı ifade vermek istemediğini, şikâyet dilekçesindeki hususların geçerli olduğunu, soruşturma evrakı içinde Tokat Bölge Jandarma Komutanlığından gelen İdari Tahkikat Heyeti üyelerinin fotoğraflarının yer almadığını ifade etmiştir.

35. 23/2/2018 tarihinde Kars Cumhuriyet Başsavcılığından şüpheli A.D.nin istinabe yoluyla ifadesinin alınması istenmiştir. A.D. kolluk tarafından 4/5/2018 tarihinde alınan ifadesinde İdari Tahkikat Heyetinde görevlendirildiğini, erlerle mülakat yaptıklarını ancak sonuç raporu değil bilgi notu hazırladıklarını, erlere kötü muamelede bulunmadıklarını belirtmiştir.

36. 23/2/2018 tarihinde Tokat Cumhuriyet Başsavcılığından şüpheli İ.Y.nin ifadesinin istinabe yoluyla alınması istenmiştir. İ.Y. 27/3/2018 tarihli ifadesinde olay nedeniyle Tokat Jandarma Bölge Komutanlığı tarafından İdari Tahkikat Heyetinde görevlendirildiğini, heyet başkanı olarak H.İ.A. ve A.D. ile Amasya İl Jandarma Komutanlığına gitmek üzere yola çıktıklarını, 20.30- 21.00 sıralarında ulaştıklarında Amasya E Tipi Cezaevi Jandarma Karakol Komutanlığına giderek karakol komutanı odasında H.Ş.nin de katılımıyla başvurucu ve K.Z. ile ayrı ayrı beş on dakika görüştüklerini belirtmiştir. Ayrıca olayda ifade almadıklarını, sorgulama yapmadıklarını, saat 22.00-22.30 sıralarında askerî savcının telefonla gözaltı ve arama talimatı verdiğini, talimatların Amasya İl Jandarma Komutanlığında görevli personel tarafından yerine getirildiğini, İdari Tahkikat Heyetinin ön görüşmesinden sonraki süreçte yaşananları bilmediğini, başvurucuya karşı hukuka aykırı eylemlerde bulunmadığını ifade

etmiştir.

37. 30/4/2018 tarihinde Pazar Cumhuriyet Başsavcılığından şüpheli E.A.nın istinabe yoluyla ifadesinin alınması istenmiştir. Şüpheli kolluk tarafından alınan 7/5/2018 tarihli ifadesinde başvurucunun kendisinin emrinde er olduğunu, 22/5/2013 tarihinde akşam saatlerinde Amasya İl Jandarma Komutanı H.Ş.nin arayarak karakola gitmesini emrettiğini, karakola gittiğinde tekrar arayarak istihbarat erlerin birbirine yaklaştırılmamasını ve odalarından çıkmamasını istediğini söylediğini, bir süre sonra karakola Alay Komutanı ve İlçe Jandarma Komutanı N.K.nın, ardından da İdari Tahkikat Heyetinin geldiğini, başvurucu ve diğer muhabere eri odasına çağırarak olayla ilgilerinin olup olmadığını sorduklarını, ifade almadıklarını, Askerî Savcılığın ve Amasya Cumhuriyet Başsavcılığının emri doğrultusunda jandarma erlerin diğer muhabere erleri ile birlikte İl Jandarma Komutanlığına götürüldüğünü, burada bir gün kalan er ve erbaşların askerî savcının emri doğrultusunda Sivas Askerî Mahkemesine götürüldüğünü belirtmiştir.

38. 9/7/2018 tarihinde Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığından şüpheli H.İ.A.nın istinabe yoluyla ifadesinin alınması istenmiştir. H.İ.A. kolluk tarafından alınan 13/7/2018 tarihli ifadesinde İdari Tahkikat Heyetinde görevlendirildiğini ancak başvurucuyu sorgulamadığını belirtmiştir.

39. 5/2/2019 ve 15/5/2019 tarihli yazılarla Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen 6/8/2013 ve 25/10/2013 tarihli raporların gönderilmesi istenmiştir.

40. Başsavcılık 5/10/2020 tarihinde şüpheliler A.D., E.A., H.İ.A., İ.Y., Ö.Y. ve T.T. hakkında işkence yapma, hakaret, tehdit, görevi kötüye kullanma suçlarından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararda şüphelilerin atılı suçlamaları kabul etmediğini, er K.Z.nin tanık anlatımlarında kendisine ve başvurucuya kötü muamelede bulunulmadığını ifade ettiğini, tanıklar S.E., H.K., E.Ç. ve K.K.nın beyanlarında başvurucuyu doğrulamadığını, Numune Hastanesinde düzenlenen 23/5/2013 ve 24/5/2013 tarihli adli raporlarda başvurucuda yeni darp ve cebir izine rastlanmadığının tespit edildiğini, şüphelilerin atılı suçları işlediklerine ilişkin olarak kamu davası açmayı gerektirir yeterli ve somut delil bulunmadığını belirtmiştir.

41. Başvurucunun karara itirazı Amasya Sulh Ceza Hâkimliğince 14/1/2021 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucu, nihai kararı 28/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

42. Başvurucu; Anayasa Mahkemesinin ihlal kararındaki eksikliklerin yerine getirilmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının, soruşturma süresinin uzun sürmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Bakanlık görüşünde; ihlal kararı gereği yeniden soruşturma yürütüldüğü, toplanan deliller ışığında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı etkili soruşturma yürütülmediğini, hukuka aykırı biçimde tutulduğu dokuz saat boyunca suçu üstlenmeye zorlandığını belirterek beyanda bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

43. Başvurucunun şikâyetleri Utku Kalı (2) başvurusunda verilen ihlal kararı üzerine yeniden başlatılan soruşturmada ihlal kararında belirtilen eksikliklerin giderilmediğine ve soruşturma süresinin uzunluğuna ilişkindir. İlk şikâyet kötü muamele yasağının negatif yükümlülüğe ilişkin maddi boyutu ile birlikte etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun ihlal edildiğine, ikinci şikâyet ise kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine yöneliktir. Utku Kalı (2) başvurusunun aksine mevcut başvuruda kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın incelenmesi için yeterli kanıt bulunduğu gözetilerek hem kötü muamele yasağının maddi boyutu hem kötü muamele yasağının usul boyutu kapsamında inceleme yapılacaktır.

44. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

45. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal etmektedir. Kesin gerekli olduğu hâllerde bile güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 81, 82).

46. Gözaltı veya tutukluluk gibi bireyin devletin kontrolü altında bulunduğu sırada bir yaralanma olayı meydana gelmiş ise bu olaya ilişkin olarak tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirme yükümlülüğü yetkili makamlara aittir (S.D., B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek, B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95). Bunun sebebi bu tür olaylarda gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgilerin çoğunlukla yetkili makamların erişiminde olmasıdır (Ferit Kurt ve diğerleri, B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

47. Somut olayda başvurucu, askerlik hizmetinin ifası sırasında bir suç soruşturması kapsamında gözaltı kararının yerine getirilmesi amacıyla görev yerinden Askerî Savcılığa sevk edilmiştir. Başvurucunun gözaltı giriş muayene raporunda kürek kemiği, boyun ve kol bölgelerinde lezyon tarif edilmiştir. Başvurucu bu yaralanmaların gözaltına alınmadan önce görev yerinde uğradığı şiddet neticesinde meydana geldiğini ileri sürmüştür. Konuyla ilgili soruşturmada, o sırada devletin gözetimi ve denetimi altında bulunan başvurucuda meydana gelen yaralanmanın sebebi başvurucunun kendisine karşı güç kullanılmasını gerektiren bir davranışta bulunduğu ve bu nedenle başvurucuya karşı tutumuyla orantılı şekilde güç kullanıldığı ortaya konulamamıştır. Dolayısıyla açıklama yükümlülüğü yerine getirilmeyen olayda meydana gelen yaralanmadan devlet sorumludur. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurucunun yaralanmasına neden olan muamele, insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muamele olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. S.D., § 84-88; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek, §§ 90-94). Bu durumda insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi boyutu ihlal edilmiştir.

48. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesindeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bir kimsenin devlet görevlilerinin 17. maddenin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir bir iddiada bulunması hâlinde etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle

bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci, gerektiği ölçüde kamu denetimine ve mağdurun erişimine açık olmalı; mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli; soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Ayrıca yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103; S.D., §§ 111-114; Veli Saçılık (2), B. No: 2018/24614, 18/10/2022, § 16).

49. Somut olayda yürütülen soruşturma kapsamında kolluk tarafından fotoğraftan teşhis işlemi yaptırılmış ise de bu fotoğrafların İdari Tahkikat Heyetinde görev yapanlara ait olmadığı anlaşılmıştır. Başvurucu da beyanlarında ısrarla Tokat'tan gelen İdari Tahkikat Heyetini işaret ettiği ve şüpheli İ.Y. de kendisi ile birlikte bu Heyette görevlendirilen H.İ.A. ve A.D. ile H.Ş.nin karakolda başvurucu ve K.Z. ile ayrı ayrı görüştüklerini ifade ettiği hâlde teşhis işlemi yapılmamıştır. Bunun gibi başvurucunun gözaltına alınmasından önce alınan rapordaki yaralanmalarla ilgili bir açıklama ve bu yaralanmaları tespit eden raporla ilgili değerlendirme yapılmamış, gerçek faillerin tespiti için gerekli adımlar atılmamıştır. Ayrıca soruşturmadaki hiçbir unsur soruşturma sürecinin 4 yıla yakın sürmesini haklı kılmamaktadır. Bu nedenle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul boyutu da ihlal edilmiştir.

50. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

51. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

52. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği soruşturma mercilerinin yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan, B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3), B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

53. Talebiyle bağlı kalınarak başvurucuya manevi zararları karşılığında net 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin insan haysiyetiyle bağdaşmayan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma

yapılmak üzere Amasya Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No:2017/897) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASİNE ÇAÇA

B. No: 2021/21258 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/21258

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASİNE ÇAÇA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/21258)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Hasine ÇAÇA

Vekili : Av. Ali KAHRAMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, uyuşmazlığın esasına etkili iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun murisinden kalan uyuşmazlık konusu taşınmazlar, davalı diğer mirasçılara 2007 yılında devredilmiştir. Başvurucu, devir işlemlerinin muvazaalı olduğu iddiasıyla 13/8/2015 tarihinde tapu iptal tescil davası ile ecrimisil davası açmıştır.

3. Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada 22/5/2018 tarihli kararla davanın reddine karar verilmiştir. Mahkeme gerekçesinde başvurucunun, murisin mirasçılarından mal kaçırmasını gerektiren bir olgunun veya sebebin varlığı ile murisin Türkçe bilmediğini ispata yönelik hiçbir delili dosyaya sunmadığına işaret etmiştir. Ayrıca mahkeme, muris muvazaasının unsurlarından "Gizli Sözleşme" unsurunun bulunduğunun ispatlanamadığı, dava konusu taşınmazların davalılara devrinin satış yolu ile gerçekleşmiş olduğu, iddiasını ispat yükü üzerinde olan başvurucunun davasını ispatlayamadığı değerlendirmesini yapmıştır.

4. Başvurucu istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 1.

Hukuk Dairesi (Daire) 26/12/2019 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Daire gerekçesinde Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak murisin iradesinin mal kaçırma olup olmadığının tespitinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu noktada ispat yükünün de iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa ait olduğu tespitini yapmıştır. Gerekçenin devamında başvurucunun iddialarını ispat hususunda mahkemeye kanaat verecek delil bildirmediğine, tanık deliline de dayanmadığına işaret etmiştir. Daire, dava dışı mirasçıların tanık olarak alınan beyanlarında ve mahkemeye ibraz ettikleri dilekçelerinde davalının savunmalarını doğruladıklarını, bu tanıkların, temlikin bedel karşılığında yapıldığını, murisin satış bedelinden başvurucuya hissesini verdiğini, ayrıca başvurucuyu diğer mirasçılardan daha fazla himaye ettiğini belirttiklerini vurgulamıştır. Ayrıca salt satış bedelinin düşüklüğünün tek başına muvazaanın ispatı için yeterli olmadığına işaret etmiştir. Netice olarak başvurucunun iddiasını ispatlayamadığı sonucuna varmıştır. Başvurucu bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 1/3/2021 tarihinde kararı onamıştır.

5. Başvurucu nihai hükmü 13/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 30/3/2021 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; mahkeme gerekçesinin yetersiz olduğunu, iddialarının gerekçede karşılanmadığını, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin kendi içtihatlarına aykırı karar verdiğini, mahkemenin resen gözönüne alması gereken hususları araştırmadığını, ülke ve yörenin geleneklerinin dikkate alınmadığını, murisin satış sonrası para hareketlerinin incelenmediğini, aynı konuda aynı muris bakımından açılan ve Mardin'de görülen davada lehe karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddiaları gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

8. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

9. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli

karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

10. Somut olayda başvurucunun murisinden kalan dava konusu taşınmazlar, davalı diğer mirasçılara 2007 yılında devredilmiştir. Başvurucu; devir işlemlerinin muvazaalı olduğunu, taraflar arasında bir para alışverişinin olmadığını, esasa etkili iddialarının değerlendirilmediğini ileri sürmektedir.

11. Dava dilekçesi incelendiğinde başvurucunun muris ile diğer davalı mirasçılar arasında gerçek bir satışın olmadığını, taraflar arasında para işleminin gerçekleşmediğini, murisin Türkçe de bilmediğini, malların kabul edilebilir bir şekilde taksim edilmediğini ileri sürdüğü görülmüştür.

12. Mahkeme gerekçesinde başvurucunun murisin mirasçılarından mal kaçırmasını gerektiren bir olgunun veya sebebin varlığı ile murisin Türkçe bilmediğini ispata yönelik hiçbir delili dosyaya sunmadığına dayanmıştır.

13. Daire gerekçesinde ise başvurucunun iddialarını ispata yönelik delil sunmadığını, tanık deliline dayanmadığını, tanık olarak dinlenen dava dışı mirasçıların davalı beyanlarını doğruladığını ve bu beyanlara itibar edilmesi gerektiğini, salt satış bedelinin düşüklüğünün tek başına muvazaanın ispatı için yeterli olmadığını vurgulamıştır.

14. Mahkeme ve Daire dosya kapsamındaki delillerin başvurucunun iddiasını ispatlar nitelikte olmadığına kanaat getirmiştir. Mahkemenin ve Dairenin davanın reddi kararına ne şekilde ulaştığını -dinlenen tanık ve taraf beyanları, keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılması ile dosyadaki bilgi ve belgeler çerçevesinde değerlendirme yapmak suretiyle- esaslı iddiaları karşılayacak ölçüde, objektif, kabul edilebilir nedenlerle açıkladığı anlaşılmaktadır. Daire kararında, tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışılmak suretiyle hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görülmektedir.

15. Dolayısıyla yargılama makamlarının kararlarında makul yeterli gerekçe bulunduğu , esasa etkili iddiaların karşılandığı gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMED FURKAN ÖZTÜRK

B. No: 2021/22302 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/22302

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMED FURKAN ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/22302)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA

Başvurucu : Muhammed Furkan ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yakalama sırasında ve sonrasında fiziksel şiddete uğranılması ve olay hakkında etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 21/11/2017 tarihinde Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) soruşturması kapsamında yakalanarak gözaltına alınmıştır (15 Temmuz darbe girişimine ilişkin arka plan bilgisi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017). Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 1/12/2017 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucu hakkında açılan kamu davasında başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçu nedeniyle 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş olup karar istinaf ve temyiz incelemeleri neticesinde kesinleşmiştir.

3. Başvurucu 9/12/2019 tarihinde, yakalama sırasında kötü muamele gördüğü iddiasıyla İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette bulunmuştur. Başvurucu bu şikâyetinde özetle;

i. 21/11/2017 tarihinde saat 09.00 sıralarında arkadaşı Y.yi almak için arkadaşının evinin önünde arabasında beklediği sırada başına silah doğrultularak yakalandığını, kaba üst aramasının ardından ellerinin arkadan kelepçelendiğini, yapılan işlemlere direnmediğini, 06

plakalı sivil bir araca alınarak Bornova'da bir sitenin otoparkına götürüldüğünü, burada sivil giyimli on beş kişi olduğunu,

ii. Bu kişilerden birinin aradıkları evi göstermesini söylediğini, M. isimli kişinin evini göstermesi üzerine diğer evi göstermesi için bağırdığını, yüzlerini görmediği kişilerin kafasına arka arkaya vurduğunu, otoparktaki kişilerin yüzüne tükürdüğünü, soru soran kişinin hayalarını sıktığını ve elektrik vermekle tehdit ettiğini, ağlayarak baygınlık geçirmesi üzerine Asayiş Büroyu arayarak kendisini almalarını istediklerini,

iii. Terörle Mücadele Şubesine getirildiğinde saatin 12.30 olduğunu, saat 18.30'a kadar işlem yapmadan bekletildiğini, sonrasında Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürüldüğünü, saat 20.00 sıralarında nezarethaneye alındığını, burada okumasına izin verilmeyen Yakalama Tutanağı'nın imzalatıldığını,

iv. Sulh ceza hâkimliğinde yapılan sorgusu ve yargılandığı mahkemede yaptığı savunması sırasında suç duyurusunda bulunsa da sonuç alamadığını belirtmiştir.

4. Hastanede düzenlenen 21/11/2017 tarihli gözaltı giriş muayene raporunda başvurucunun başına darbe aldığını söylediği, başvurucuda yeni lezyon bulunmadığı, fiziki muayenenin olağan olduğu ifade edilmiştir.

5. 21/11/2017 tarihli Yakalama Üst, Araç Arama ve Geçici Muhafaza Altına Alma Tutanağı'nda özetle başvurucunun ve araçtaki diğer şahsın araçtan inmeye direnmesi üzerine bu kişilere kademeli olarak zor kullanıldığı belirtilmiştir.

6. Başsavcılık 25/7/2016 tarihli ve 29783 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (668 sayılı KHK) 37. maddesi gereğince ilgili kamu görevlileri hakkında soruşturma ve kovuşturma olanağı bulunmadığı gerekçesiyle 27/10/2020 tarihinde kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun karara itirazı İzmir 1. Sulh Ceza Hâkimliğince 10/2/2021 tarihinde reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya 4/3/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

7. Başvurucu 30/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; yakalama sırasında ve sonrasında kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine uğraması nedeniyle kötü muamele yasağı ile maddi ve manevi varlığın korunması hakkının, şikâyeti üzerine kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun iddialarının üzerinden uzun bir süre geçtikten sonra kötü muamele şikâyetinde bulunduğu, ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümleri ve içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

12. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

13. Somut olayda başvurucu, kafasına arka arkaya vurulduğunu iddia etse de genel adli muayene raporu bu hususu doğrulamamaktadır. Ayrıca başvurucu, yaralanmalarını göstermesine rağmen doktorun bu durumu kayıt altına almadığını da iddia etmemiştir. Başvurucunun gözaltı giriş muayene raporu içeriği ile başvurucunun iddialarının örtüşmediği, iddiaların somut delillerle ortaya konulamadığı anlaşılmıştır. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin ceza soruşturması başlatılması yükümlülüğünden söz edilmesi mümkün değildir.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Yakalanan kişilerin yakalandıklarının yakınlarına bildirilmesi Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınmış olmakla birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (Sözleşme) düzenlenen haklardan değildir. Dolayısıyla başvurucunun ihlal edildiğini ileri sürdüğü yakalandığının yakınlarına bildirilmediği hususunun Anayasa ve Sözleşme ile buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin ortak koruma alanına girmediği anlaşılmıştır (Osman Karaca, B. No: 2019/41752, 13/1/2021, §§ 76-80). Başvurucunun yakalanmasının yakınlarına bildirilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDUSSELAM ÇAKAY

B. No: 2021/24937 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/24937

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDUSSELAM ÇAKAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/24937)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Abdusselam ÇAKAY

Vekili : Av. Erhan BEDİRHANOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mazeret olmaksızın kesintisiz on gün göreve gelmeme sonucu tesis edilen görevden çekilmiş sayılma işlemine karşı açılan davanın reddi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Türkiye Kamu Hastaneleri bünyesinde hemşire olarak çalışmaktayken 17.06.2013-08.07.2013 tarihleri arasında izinsiz ve özürsüz olarak göreve gitmediği gerekçesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 94. maddesi gereğince görevden çekilme isteğinde bulunmuş sayılmıştır.

3. Başvurucu işlemin iptali için 18/2/2014 tarihinde dava açmıştır. Van 1. İdare Mahkemesinde görülen davada mahkeme 30/12/2014 tarihli kararıyla, başvurucunun göreve gelmediği 17/6/2013 tarihinden itibaren (10) gün yatak istirahati raporu aldığı, dolayısıyla başvurucunun işe gelmediği belirtilen tarihlerden bir kısmında istirahat raporunun bulunduğu ve sağlık yönünden mazeretli olduğunun anlaşıldığı, raporun bittiği tarih olan 27/6/2013 tarihi ile işe tekrar başladığı 8/7/2013 tarihi arasında 11 günlük sürenin bulunduğu fakat bu sürenin de dört gününün hafta sonuna denk geldiği, yedi gününün ise çalışma gününe rastladığı, başvurucunun toplam yedi gün işe gelmediği sonucuna ulaşarak

işlemin iptaline karar vermiştir. İdare karar aleyhine 31/3/2015 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

4. Danıştay On Altıncı Dairesi 14/6/2016 tarihli kararı ile "görevin terk edilmesi ve bu terkin kesintisiz 10 gün devam etmesi halinde" ifadesinden, sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin dikkate alınmamasının anlaşılması hâlinde kesintisiz olarak on gün göreve gelmeme durumunun fiilen mümkün olamayacağı, bu nedenle sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin de dikkate alınması gerektiği gerekçesiyle kararı bozmuştur. Karar düzeltme talebi, aynı daire tarafından reddedilmiştir.

5. Van 1. İdare Mahkemesi bozma ilamına uymuş ve bozma ilamındaki gerekçelerle 11/10/2017 tarihli kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Onikinci Dairesi 20/11/2019 tarihli kararı ile mahkeme kararını oyçokluğu ile onamıştır. Karar düzeltme talebi, aynı daire tarafından 17/2/2021 tarihinde reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 26/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/5/2021 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon makul sürede yargılanma hakkı yönünden başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; 657 sayılı Kanun'un 94. maddesinin diğer maddelerle ilişkisinin gözetilmediğini, aynı yasanın 99. maddesinde cumartesi ve pazar günlerinin tatil günleri olarak düzenlendiğini, maddenin aleyhe yorumlandığını, Danıştay dairelerinin bu yöndeki yorumunun istikrarlı olmadığını, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Sağlık Bakanlığının yazısı sunulmuş ve yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurunun, ihlal iddialarının mahiyeti gereği hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

10. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §41).

11. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru

kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

12. Somut olayda başvurucu, on gün boyunca kesintisiz bir biçimde işe gelmediği gerekçesiyle 657 sayılı Kanun'un 94. maddesi gereğince görevden çekilmiş sayılmıştır. Mahkeme, sürenin hesabında hafta sonu tatil günlerinin düşülmesi gerektiği ve dolayısıyla kanundaki şartların oluşmadığı gerekçesiyle davayı kabul etmiştir. Danıştay ise hafta sonu tatillerinin dikkate alınmaması hâlinde kesintisiz olarak on gün göreve gelmeme durumunun fiilen mümkün olamayacağı, bu nedenle sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin de dikkate alınması gerektiği gerekçesine dayanmaktadır.

13. 657 sayılı Kanun'un 94. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, mezuniyetsiz veya kurumlarınca kabul edilen mazereti olmaksızın memurun görevini terk etmesi ve bu terkin kesintisiz on gün devam etmesi hâlinde, yazılı müracaat şartı aranmaksızın memurun çekilme isteğinde bulunmuş sayılmasına ilişkin hüküm öngörülmüştür.

14. Somut olayda çözümlenmesi gereken husus 657 sayılı Kanun'un 94. maddesinde yer alan 10 günlük sürenin hesabında tatil günlerinin dâhil edilmesine ilişkin yorumun bariz takdir hatası ya da açıkça keyfîlik içerip içermediği noktasında toplanmaktadır. Danıştay On İkinci Dairesinin konu ile ilgili içtihatları incelendiğinde, sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin de dikkate alınması gerektiği görüşünde olduğu ve bu görüşünü istikrarlı bir biçimde uyguladığı görülmüştür (bkz. Danıştay On İkinci Dairesinin E.2009/2959, K.2013/1947; E.2016/7237, K.2018/1052; E.2016/7280, K.2018/2666; E.2016/9853, K.2019/2792; E.2019/6648, K.2023/993; E.2020/564, 2024/962).

15. Kanun metninde kesintisizlik aranırken "iş günü" olup olmaması yönünden bir ayrım yapılmamıştır. Buna göre Danıştay On İkinci Dairesi, içtihatlarında; hafta sonunun gün hesabına dâhil edilmemesi durumunda bu maddenin uygulanamayacağı şeklinde yorum yapmıştır. Danıştay On İkinci Dairesinin bu yorumunda bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun bulunmadığı, yargılamanın hakkaniyetinin zedelenmediği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediği açıktır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAVVA ŞEN VE HİKMET ŞEN

B. No: 2021/29300 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/29300

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAVVA ŞEN VE HİKMET ŞEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/29300)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şehadet ÖZTÜRK

Başvurucular : 1. Havva ŞEN 2. Hikmet ŞEN

Vekili : Av. Ümit BAYRAKTAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şüpheli ölüm olayının etkili şekilde soruşturulmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculların oğlu H.Ş. 17/6/2019 günü saat 23.20 sıralarında R.G. ve E.G.nin dördüncü kattaki evlerinin yatak odasının penceresinden düşmüştür. Birkaç dakika sonra olay yerine gelen 112 Acil ekiplerinin müdahalesinden sonra H.Ş. Bulancak Devlet Hastanesine kaldırılmış, ancak burada tedavi gördüğü sırada 18/6/2019 günü saat 02.00 sıralarında vefat etmiştir.

3. Giresun Cumhuriyet Başsavcılığı ölüm olayına ilişkin olarak resen ceza soruşturması başlatmış ve 18/6/2019 tarihinde otopsi işlemi yapmıştır. Otopsi işleminden sonra Bulancak Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) yer itibarıyla yetkili olduğu gerekçesiyle 28/6/2019 tarihinde yetkisizlik kararı verilmiştir. Başsavcılık, yetkisizlik kararı ile gelen soruşturma dosyasını aynı ölüm nedeniyle daha önce başlattığı soruşturmaya ilişkin dosya ile birleştirmiştir.

4. Başsavcılıkça yürütülen soruşturmada olay yeri inceleme raporu, H.Ş.nin düşme anı ve

sonrasını gösteren kamera kayıtları, bilgi alma tutanakları ve polis tarafından elde edilen diğer bilgi ve belgeler dosya arasına alınmıştır. Olay yerine gelen polis memurlarınca tutulan 18/6/2019 tarihli olay tutanaklarında; Piraziz ilçesinde bulunan Bulvar Apartmanı'nın Bilgin Apartmanı'na bakan kısmında beton zemin üzerinde H.Ş.nin yüzüstü yatar vaziyette görüldüğü, boyunluk takılarak sedyeye alındığı, bilincinin kısmen açık olduğu ve hastaneye kaldırıldığı, H.Ş.ye olayın nasıl gerçekleştiğinin sorulması üzerine internette tanıştığı Muradiye isimli 30 yaşlarındaki kadının 4. veya 5. kattaki evinin balkonundan atladığını beyan ettiği ancak niçin atladığına dair bilgi vermek istemediği hususları belirtilmiştir. Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan 18/6/2019 tarihli Olay Yeri İnceleme Tutanağı'nda ise H.Ş.nin düştüğü zemin ve atladığı pencerenin bulunduğu daire hakkında tespit ve betimlemeler yapılmış, parmak izi örnekleri alınmış, fotoğraflar çekilip olay yeri krokisi çizilmiştir. Tutanakta ayrıca olay yerinde bulunan E.G.nin H.Ş.yi yardım için evine aldığını, H.Ş.nin yatak odasındaki televizyonu söktüğü sırada eşi R.G.nin gelmesi üzerine korkarak yatak odasının penceresinden atladığını beyan ettiği bilgisine yer verilmiştir. 9/7/2019 tarihli Kamera Görüntüsü İnceleme Tespit ve Araştırma Tutanağı'nda H.Ş.nin yere düştüğü an ve sonrasındaki görüntüler incelenmiş, şüphelilere ait ikametgâhın pencerelerini gösteren herhangi bir kamera kaydı olmadığı belirtilmiştir. Bu görüntülerde yere düşen H.Ş.nin yanına tanıklar K.A., M.S., C.Ş. ve şüpheliler E.G. ile R.G.nin geldiği, bir süre sonra da 112 Acil ambulans ekibinin gelerek H.Ş.ye müdahale ettiği yer almaktadır.

5. Olay akabinde H.Ş.nin düştüğü tespit edilen evin sakinleri E.G. ve R.G.nin ifadeleri alınmıştır. 18/6/2019 tarihli alınan ilk ifadesinde E.G. maddi durumu kötü olan H.Ş.yi ona yardım etmek amacıyla evine aldığını, ona halı, giysi ve televizyon vermek istediğini, H.Ş.nin yatak odasındaki televizyonu söktüğü sırada eşi R.G.nin eve geldiğini, holde beklemesini istediği H.Ş.ye durumu eşine anlatacağını söylediğini, eşine durumu anlattıktan sonra H.Ş.nin yanına doğru gittiklerinde holde olmadığını gördüğünü, eşinin yatak odası kapısında "Oğlum yapma, sen ne yaptın, gel konuşalım." dediğini duyduğunu, daha sonra birlikte aşağıya indiklerini beyan etmiştir. R.G. ise ilk ifadesinde; olay günü eşi E.G.ye akşam eve gelmeyeceğini söylediğini ancak daha sonra fikrini değiştirerek saat 22.30 sıralarında eve geldiğini, zile basmasına rağmen yaklaşık iki dakika kapının açılmadığını, eşini telefonla aradığını, eşinin telefonu açmayıp kapıyı açtığını, eşinin tedirgin davranışları olduğunu, sigara içmek için balkona çıktığını, daha sonra televizyon izlemek için oturma odasına geçtiğini, on dakika kadar sonra dışarıdan sesler geldiğini, aşağı indiğinde yere düşen şahsı gördüğünü, H.Ş.yi tanımadığını ve daha önce görmediğini beyan etmiştir.

6. Olayla ilgili çok sayıda tanığın beyanına başvurulmuştur. Tanıklar M.Ç. ve K.G. dışarıdan gelen gürültü üzerine dışarı çıktıklarını, yukarı baktıklarında 4. katta ikamet eden E.G. ve bir başka kadının aşağı baktığını gördüklerini ifade etmiştir. E.G.nin alt katında oturan Z.Ö. olaydan birkaç dakika önce üst katında oturan E.G.nin evinden gelen çığlık seslerini ve bağrışmaları duyduğunu, o sırada evine gelen ve neler olduğunu soran B.D.ye de üst kattakilerin tartıştığını söylediğini, ablası eve girerken kapıyı kapattığı sırada E.G.nin hızlıca merdivenlerden aşağı indiğini gördüğünü beyan etmiştir. Z.Ö.nün ablası B.D. de binadaki asansörü çağırdığı sırada dışarıdan bir gürültü duyduğunu, asansörden inip kardeşi Z.Ö.nün evinin önünde beklediği sırada E.G. ve R.G.nin dairelerinin önünde tartıştıklarını duyduğunu beyan etmiştir. Olayın gerçekleştiği apartmanın karşısında ikamet eden Z.Y. olay anında balkonda sırtı dönük vaziyette otururken bağırış ve ardından kadın çığlığı duyduğunu, hemen ardından duyduğu düşme sesi üzerine aşağıya baktığında oraya gelen birkaç kişiyi gördüğünü, kendisinin de hemen aşağıya indiğini, H.Ş.nin yerden kalkmaya çalıştığını ve

sürekli "Ben ölüyorum." dediğini söylemiştir. H.Ş.nin düşmesi üzerine olay yerine gelen tanıklar K.A., C.Ş., N.K. ve M.S.; H.Ş.nin yerden kalkmaya çalıştığını, şuurunun açık olduğunu, adı, nerede çalıştığı ve nereden düştüğü sorularına cevap verdiğini ancak herhangi birinin kendisini ittiğinden veya düşmesine neden olduğundan bahsetmediğini beyan etmiştir.

7. H.Ş.nin işyerinden arkadaşı H.K.; H.Ş.nin E.G. ile arkadaşlığı olduğunu, H.Ş.nin onunla buluşmak için zaman zaman Piraziz ilçesine gittiğini beyan etmiştir. H.Ş.ye müdahale eden sağlık memurları Y.B., T.K., H.B., E.A., B.D.K., A.D.K., Bi.D., Ö.D., E.B., G.Ç., O.K., E.K. ve Ü.G.nin beyanlarına da başvurulmuştur. Tanıklar genel olarak H.Ş.nin bilincinin yerinde olduğunu, nefes almakta ve konuşmakta zorlandığını, polislerin "Kimin yanına gittin?" ve "Düştün mü?" sorularına karşılık Muradiye ismini tekrarlayıp "Ben düştüm." dediğini, başkaca bir şahsın kendisini atıp atmadığı konusunda herhangi bir şey söylemediğini ifade etmiştir.

8. Olay akabinde olay yerine gelen polis memurları O.M., Er.G.nin beyanları alınmıştır. Er.G. ifadesinde; hastanede tedavi altındayken H.Ş. ile görüştüğünü, "Seni biri mi attı?" şeklindeki sorusuna H.Ş.nin hayır anlamına gelecek şekilde kaşlarını yukarı kaldırıp başını sağa sola çevirerek cevap verdiğini, "Kendin mi atladın?" sorusundan sonra ise başını evet şeklinde sallayıp çok kısık sesle "Evet." dediğini, "Sen orada mı oturuyorsun?" sorusuna başını aşağı yukarı sallayıp cık sesi çıkararak olumsuz cevap verdiğini, "Burada kız arkadaşın mı vardı, ona mı geldin?" sorusuna cevap olarak başını evet anlamında sallayıp "Muradiye." diye cevap verdiğini, kaç yaşında olduğunu sorduğunda 30 olduğunu söylediğini, kaçıncı katta oturduğunu sorduğunda da "5." diyerek cevap verdiğini açıklamıştır. 18/6/2019 tarihli olay tutanaklarında imzası bulunan O.M. ise verdiği ifadede; H.Ş. ile hastanenin acil servisinde görüştüğünü, H.Ş.nin 5. kattan düştüğünü söylediğini, "Sen kendin mi düştün?" şeklindeki soruya evet anlamına gelecek şekilde kafasını sallayarak cevap verdiğini, evdeki kadının kim olduğunu sorduğunda internetten tanıştığı 30 yaşlarında bayan olduğunu, 5. katta oturduğunu, adının Muradiye olduğunu, bekâr olduğunu söylediğini, "Kendin mi düştün?" sorusuna evet anlamında başını sallayarak cevap verdiğini belirtmiştir.

9. Giresun Adli Tıp Şube Müdürlüğü tarafından hazırlanan 27/9/2019 tarihli otopsi raporu da soruşturma evrakı arasına alınmıştır. Rapora göre H.Ş.nin ölümü yüksekten düşmeye bağlı genel beden travması, iç organ yaralanması (beyin doku harabiyeti, akciğer, karaciğer ve böbrek yaralanması), iç ve dış kanama sonucu meydana gelmiştir.

10. Soruşturmanın devamında E.G., R.G. ve H.Ş.ye ait telefonların HTS kayıtları getirtilmiştir. Bu kayıtlar üzerinde soruşturma makamlarınca yapılan tespitlerden H.Ş.nin E.G. ile 17/6/2018 tarihinden olay gününe kadar çok sayıda iletişimi olduğu, sıklıkla görüntülü görüştükleri, H.Ş.nin olay günü saat 20.26 sıralarında Piraziz ilçesine geldiği, R.G.nin saat 23.00'e kadar Piraziz ilçesinde olmadığı, R.G.nin bu saatten sonra ilçe merkezine geldiği, R.G.nin eşiyle evinin kapısında görüştüğüne ilişkin beyanında belirttiği saatte E.G. ile yaptığı bir telefon görüşmesi olmadığı ve R.G. ile E.G.nin olay günü son kez saat 20.20'de telefonda görüştükleri anlaşılmıştır. Ayrıca soruşturma evrakında yer alan E.G.nin telefonundaki bir uygulamanın ekran görüntüsüne göre E.G. ve H.Ş. arasında 12/5/2018-6/6/2018 aralığında "Günaydın balım nasılsın?", "Canım", "Aşkım" gibi mesajların yer aldığı birçok yazışma yapılmıştır.

11. Bulancak Sulh Ceza Hâkimliğinin 20/6/2019 tarihli kararıyla E.G. ve R.G.nin telefon yoluyla kurulan iletişimleri iki ay süreyle dinlenip kayda alınmıştır. 27/6/2019 tarihinde

E.G.nin yeğenine "Çocuğa hiç konuşmasına fırsat vermedi, elinde bıçak olduğu için..." şeklinde yaptığı konuşma kaydedilmiştir. Bu konuşma üzerine Başsavcılık 8/1/2020 tarihinde şüpheliler E.G. ve R.G.nin yeniden beyanlarını almıştır. E.G. ifadelerinde H.Ş. ile ilişkisi olduğunu, zaman zaman buluştuklarını, olay günü de kendi evinde buluştuklarını, aniden eşinin eve gelmesiyle H.Ş.nin paniklediğini, eşi R.G.nin ise evde birinin olduğundan şüphelenerek mutfaktan bıçak aldığını, yatak odasına girdiklerini, H.Ş.nin odada olmadığını, açık olan camdan baktıklarında H.Ş.nin zeminde yattığını gördüklerini söylemiştir. R.G. ise ifadesinde eşinin kapıyı geç açması nedeniyle evde birinin olmasından şüphelendiğini, eşinin tedirgin olması nedeniyle mutfaktan bıçak aldığını, eşiyle konuştukları sırada aşağıdan bir gürültü geldiğini, H.Ş.yi daha önce görmediğini, ikametgâhından düştüğünü olaydan iki saat sonra öğrendiğini beyan etmiştir.

12. Başsavcılık H.Ş.nin ölümünde şüpheliler E.G. ve R.G. veya başkaca üçüncü kişilerin kasıt veya taksir derecesinde kusurlarının bulunduğuna dair kamu davası açmaya yeter delil bulunmadığı gerekçesiyle 22/1/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

13. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı başvurucular, yaptıkları 9/3/2020 tarihli itirazda soruşturma kapsamında toplanan delillere değinerek şüpheliler hakkında yeterli şüphenin oluşması nedeniyle kamu davası açılması gerektiğini öne sürmüştür.

14. Giresun Sulh Ceza Hâkimliği başvuruculların itirazını kabul ederek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın soruşturmanın genişletilmesi suretiyle ortadan kaldırılmasına karar vermiş; 7/9/2020 tarihli kararın gerekçesinde şüpheli beyanlarının HTS kayıtlarıyla, birtakım tanık beyanlarıyla ve kendi içinde çeliştiği, tanıklar tarafından şüphelilerin dairesinden bakan iki kadın gördükleri beyan edilmesine rağmen diğer kadının kim olduğunun araştırılmadığı, R.G.nin elinde bıçak olduğuna dair beyanlar olmasına rağmen müteveffa H.Ş.nin vücudundaki yaralanmaların düşmeye bağlı yaralanma mı yoksa boğuşma ve bıçak kesiği neticesinde oluşabilecek yaralanmalar mı olduğunun tespit edilmediği hususları üzerinde durarak soruşturmanın genişletilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

15. Başsavcılık, yeniden ele aldığı soruşturmayı genişleterek tanıklar K.G. ve M.Ç.yi yeniden dinlemiştir. Tanıklar beyanlarında R.G.nin ikametgâhının yatak odası camından aşağı bakan 2 bayan şahıs olduğunu, bunlardan birinin E.G., diğerinin daha önceden tanımadıkları 30-35 yaşlarındaki bir şahıs olduğunu, bu şahsı net olarak görmedikleri için teşhis edemeyeceklerini beyan etmişlerdir. Olayın gerçekleştiği apartman görevlisi A.G. de beyanında E.G.nin yanında 30 yaşlarında, daha önce görmediği bir bayan olduğunu ve Muradiye isimli birini tanımadığını söylemiştir. Soruşturmada ayrıca Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kurulundan (İhtisas Kurulu) H.Ş.nin kol ve bacaklarında ve vücudunun başka bölgelerinde oluşan yaraların (ekimoz ya da çizik) düşmeye bağlı yaralanmalar mı yoksa öncesinde herhangi bir boğuşma veya bıçak kesiği neticesinde gelişebilecek yaralanmalar mı olduğu hususunda tespit yapılarak ek rapor tanzim edilmesi istenmiştir. İhtisas Kurulunca düzenlenen 25/2/2021 tarihli raporda H.Ş.nin ölümüne neden olan, travmatik değişimlerin tamamının olay yeri inceleme raporunda özellikleri belirtilen binadan düşmesi ile husüllerinin mümkün olduğu belirtilmiştir.

16. Soruşturmada toplanılan yeni delillerden sonra Başsavcılık 10/3/2021 tarihinde yeniden kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; karar gerekçesinde, yürütülen soruşturma kapsamında alınan Adli Tıp Kurumu raporları, tanık beyanları, müteveffa ile ölmeden önce görüşen tanık ve bilgi sahibi şahısların beyanları, olay yeri inceleme raporları ve diğer

deliller değerlendirilerek müteveffa H.Ş.nin ölümünde şüphelilerin veya başkaca üçüncü kişilerin kasıt veya taksir derecesinde kusurları olduğuna dair kamu davası açmaya yeter delil elde edilemediği belirtilmiştir.

17. Başvuruculaların kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yaptıkları itirazları Giresun Sulh Ceza Hâkimliğinin 26/3/2021 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

18. Başvurucular, nihai hükmü 7/4/2021 tarihinde öğrenmelerinin ardından 20/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

20. Başvurucular müşterek çocukları H.Ş.nin şüphelilerin ikametgâhının balkonundan düşerek ölmesi olayının her yönüyle araştırılmayıp gerçekleşme şartlarının netleştirilmediğini, şüphelilerin beyanlarının bir kısım tanık beyanlarıyla, HTS kayıtlarıyla ve kendi içinde çeliştiğinin görmezden gelindiğini, şüpheli R.G.nin elindeki bıçakla H.Ş.ye yönelik eylemde bulunması sonucunda olayın meydana geldiğinin sabit olduğunu, lehe ve aleyhe tüm deliller toplanmadan olayın örtbas edilerek soruşturmanın sonlandırıldığını, soruşturmada yeterli şüphe oluşmasına rağmen şüpheliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ve silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

21. Başvuru, yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmiştir.

22. Yaşam hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

23. Ölüme kasten neden olunması veya ölümün saldırı sonucu meydana gelmesi hâlinde etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü ölüm olayı hakkında ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55). Bu tür soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir (Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Bununla birlikte etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 98).

24. Somut olaya ilişkin soruşturmada başvuruculara oğlunun düşmesinden haberdar olan

Cumhuriyet Başsavcılığı derhâl soruşturma başlatmıştır. Başvurucular şikâyet ve soruşturmaya ilişkin taleplerini Cumhuriyet Başsavcılığı önünde dile getirebilmiş, Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen kararlara da itiraz edebilmiş ve soruşturmaya katılım konusunda herhangi bir engelle karşılaşmamıştır. Bu nedenlerle başvuruculaın oğullarının ölümü ile ilgili soruşturmada, şüpheli ölüm olayından haberdar olan soruşturma makamlarının derhâl harekete geçmesi ve başvuruculaın meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanması ilkeleri yönünden herhangi bir eksiklik olmadığı sonucuna varılmıştır.

25. Bununla birlikte soruşturmanın etkililiği, olayın tüm yönlerinin aydınlatılması ve varsa sorumluların tespit edilebilmesi için bütün delillerin toplanması ve soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi ilkeleri yönünden de incelenmelidir ancak belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 17. maddesi gereğince yürütülecek soruşturmalarda soruşturma makamlarının olayın gelişimine ve delillerin elde edilmesine ilişkin ileri sürülen her türlü iddiayı ve talebi karşılama zorunluluğu yoktur. Soruşturma kapsamında yürütülecek soruşturma işlemlerinin belirleyicisi, yetkili soruşturma makamlarıdır (Yavuz Durmuş ve diğerleri, B. No: 2013/6574, 16/12/2015, § 62).

26. Başvuruculaın oğlu H.Ş.nin ölümü hakkında yürütülen soruşturmada, ölüm olayından haberdar olunması üzerine olay yeri ivedi olarak incelenip fotoğraflanmış; H.Ş.nin düştüğü ev tespit edilmiştir. Olay yeri krokisi çıkarılıp düşme anını ve sonrasını gösteren kamera kayıtları incelenmiştir. Ölüm nedeninin tespiti için vakit geçirilmeksizin otopsi işlemi yapılmış; H.Ş.nin balkonundan düştüğü apartman sakinlerinin, H.Ş.ye müdahalede bulunan sağlık görevlilerinin, olay yerinde bulunan bilgi sahipleri ile polis memurlarının beyanları alınmıştır. Öte yandan H.Ş.nin balkonundan düştüğü evin sakinleri E.G. ve R.G.nin şüpheli sıfatıyla ifadeleri alınmış, HTS kayıtları dosyaya getirilmiş ve şüphelilerin telefon yoluyla kurdukları iletişim iki ay süreyle dinlenip kayda alınmıştır. Başsavcılığın 22/1/2020 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararının soruşturmanın genişletilmesi suretiyle ortadan kaldırılmasından sonra adli tıp raporu alınması ve bazı tanıkların dinlenmesi işlemlerini yerine getirdiği de görülmüştür.

27. Eldeki başvuruya konu olayda H.Ş.nin ölümü, soruşturma kapsamında alınan raporlara göre yüksekten düşmeye bağlı olarak gerçekleşen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiştir. Başvuruculaın iddiaları ve soruşturmanın derinleştiği nokta ise bu düşmenin nasıl gerçekleştiğidir. Bu bakımdan olaya ilişkin birçok tanığın bilgisine başvurulmuştur. İfadesine başvurulan tanıkların hepsi H.Ş.nin bilincinin açık olduğunu, yüksekten düştüğünü beyan ettiğini ancak herhangi birinin kendisini ittiğinden veya düşmesine neden olduğundan bahsetmediğini beyan etmiştir. Ayrıca H.Ş.nin vücudundaki yaralarla ilgili alınan adli tıp raporunda da bu yaraların yüksekten düşme sonucu meydana gelmiş olabileceği kanaati bildirilmiştir.

28. Soruşturma kapsamında toplanan deliller arasında H.Ş. ile E.G.nin yazışmalarına dair ekran görüntüleri bulunmakta olup alınan HTS kayıtlarına göre de son bir yıl içinde anılan kişiler sıklıkla telefonla görüşmüştür. Ayrıca H.Ş.nin işyerinden arkadaşı tanık H.K. da H.Ş. ile E.G.nin ilişkisi olduğunu belirtmiştir. Yine şüpheliler ve H.Ş.nin baz istasyonu sinyal kayıtları ve HTS kayıtlarından H.Ş.nin E.G. ile evde bulundukları sırada E.G.nin eşi R.G.nin eve geldiği ve kısa bir süre içinde düşme hadisesinin gerçekleştiği anlaşılmaktadır. E.G.nin, R.G.nin elinde bıçak olduğu şeklindeki telefon yoluyla iletişiminin dinlenip kayda alınması üzerine R.G. yeniden alınan beyanında, evde birinin olmasından şüphelenerek eline bıçak aldığını beyan etmiştir. Başvurucular bu hususun üzerinde durarak şüphelilerin H.Ş.nin

ölümüne sebep olduklarını öne sürmüşlerdir. Şüpheliler de süreç içerisinde çelişkili beyanlarda bulunup olay anına ilişkin aydınlatıcı beyanlarda bulunmamışlarsa da H.Ş. bilinci açık iken bu bıçaktan veya düşmesine sebep olan herhangi bir etkenden söz etmemiş kendisi düştüğü yönünde beyanda bulunmuştur. Bu hususlar dikkate alındığında H.Ş.yi korku, panik veya başkaca bir nedenle aşağıya atlamaya götüren nedenlerin ne olduğu noktasında tespit yapılamamasının tek başına soruşturmayı etkisiz kılmadığı değerlendirilmiştir.

29. Sonuç olarak soruşturma aşamasında olaya ilişkin tüm delillerin tespit edildiği ve sürecin 1 yıl 9 ay gibi makul bir sürede sonuçlandırıldığı anlaşılmıştır. Başvuru dosyasındaki oluşa ilişkin belge ve bilgiler dikkate alındığında ölüm olayının bildirilmesi üzerine resen ve derhâl başlatılan soruşturmanın yetersiz olduğundan ve soruşturma sonucunda verilen kararların somut delillerle çelişecek ve açıkça hukuka aykırılık oluşturacak şekilde gerekçesiz ve keyfî olarak verildiğinden söz edilemeyeceği görülmüştür. Dolayısıyla soruşturma makamlarının somut olayı aydınlatma isteğinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir yön bulunmamaktadır.

30. İzah edildiği şekilde soruşturma sürecinde olayların seyrini aydınlatmaya yönelik işlemlerin niteliği gözönüne alındığında yaşam hakkının usul boyutu olan etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne yönelik bir ihlal bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine yönelik iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERKÜR YÖNETİM DANIŞMANLIK SOSYAL HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/46569 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/46569

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERKÜR YÖNETİM DANIŞMANLIK SOSYAL HİZMETLERİ LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/46569)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucu : Merkür Yönetim Danışmanlık Sosyal Hizmetleri Ltd. Şti.

Vekili : Av. Hüseyin BOZBEY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla yapılan icra takibine yönelik şikâyete ilişkin yargılamadan alacaklı taraf olan başvurucunun haberdar edilmemesi nedeniyle mahkeme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, alacağının tahsili amacıyla borçlu aleyhine kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip başlatmıştır. Bunun üzerine borçlu tarafından icra takibinin iptali talebiyle Büyükçekmece 1. İcra Hukuk Mahkemesine (Mahkeme) şikâyet başvurusunda bulunulmuştur.

3. Mahkeme, dosya üzerinden yaptığı inceleme sonucunda şikâyetin kabulüyle takibin sadece borçlu P.M. yönünden iptaline kesin olarak karar vermiştir. Ayrıca başvurucu aleyhine harç ve vekâlet ücretine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde; takibin dayanağı olan belgenin tüketici işleminden kaynaklandığı ve her bir taksitin nama yazılı olup taksit

miktarı kadar bono düzenlenmesi gerektiği, söz konusu senedin "diğer borçlu ile ayrıca veyahut emruhavalisine" denilmek suretiyle nama yazılı olmaktan çıktığı belirtilmiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 14/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 14/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, icra hukuk mahkemesince dava dilekçesi tebliğ edilmeden ve savunma alınmadan karar verildiğini belirterek savunma hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

7. Başvurucunun şikâyetinin özünün başvuru konusu davadan haberdar edilmemesi sonucu iddialarını ve savunmalarını sunmasına imkân sağlanmamasına ilişkin olması nedeniyle ihlal iddialarının adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkeme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkeme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Umde İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2017/35282, 10/2/2022) kararında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, şikâyetin takibin diğer taraflarını ilgilendirip ilgilendirmediği hususundan ziyade somut olay çerçevesinde ilgilinin hakkının etkilenip etkilenmediği hususunda kategorik bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini, uyuşmazlığın esasının karara bağlanmadığı ancak alacağın takip yöntemini belirleyen yargılamaların da bu bağlamda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Anayasa'nın ortak koruma alanında olduğunu belirtmiştir (Umde İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., §§ 42, 45).

10. Söz konusu kararda, hakkında dava açılan bir kişinin davayla ilgili beyan ve delillerini sunma hakkının fiilen ortadan kaldırılmasının mahkemeye erişim sorununu ortaya çıkaracağı vurgulandıktan sonra yargısal süreçten usulüne uygun bir şekilde haberdar edilerek iddialara ilişkin beyan ve delillerini sunma imkânı tanınmayan bir kişi için gerçek anlamda uyuşmazlığın mahkeme önüne getirildiğinden bahsedilemeyeceği ifade edilmiştir (Umde İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., § 56).

11. Başvurucunun şikâyet dilekçesinin tebliğ edilmemesi nedeniyle dilekçe içeriğinden haberdar olamadığını ve bu nedenle esasa ilişkin beyan ve itirazlarını sunma hakkından yoksun bırakıldığının altını çizen Anayasa Mahkemesi, kararın kesin olması nedeniyle de bu eksikliğin sonraki aşamalarda giderilmesinin mümkün olmadığına işaret etmiştir. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, yargısal fonksiyonun gerçek anlamda yerine getirilmesi için zorunlu olan iddiaya karşı savunma hakkının tanındığı taraflarca sunulan deliller çerçevesinde uyuşmazlığın karara bağlandığı bir yargısal sürecin başvurucu yönünden yaşanmadığını değerlendirmiş ve bu durumun başvurucunun mahkeme hakkından yoksun bırakılması sonucunu doğurduğuna karar vermiştir (Umde İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., § 58).

12. Somut başvuruda da anılan karardan ayrılmayı gerektirir bir husus bulunmamaktadır. Bu nedenle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil

yargılanma hakkı kapsamındaki mahkeme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

14. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

15. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkeme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkeme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkeme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Büyükçekmece 1. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2021/1433, K.2021/1293) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN ÖNAL

B. No: 2021/48164 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48164

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ÖNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/48164)

Karar Tarihi: 24/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Hasan ÖNAL

Vekili : Av. Hansa ÖNAL ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, rütbenin geri alınmasına dair işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/11/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığı emrinde astsubay başçavuş olarak görev yapmaktayken 2005 yılında emekli olmuştur. Devam eden süreçte Millî Savunma Bakanlığının (İdare) 18/4/2019 tarihli yazısıyla başvurucuya rütbesinin geri alındığı bildirilmiştir.

6. Başvurucu, rütbesinin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; hakkında neden böyle bir karar verildiğinin kendisine bildirilmediğini, işlem tesis edilmeden önce savunma hakkı verilmediğini belirtmiştir. Hakkında yürütülmekte olan soruşturma nedeniyle rütbesinin geri alındığı ihtimalini vurgulayan başvurucu, bu soruşturma sona ermeden rütbesinin geri alınmasının hukuka uygun olmadığını ifade etmiştir. İdare ise savunma dilekçesinde ilgili mevzuatta yer alan düzenlemeden hareketle iltisak ve irtibat konusunda oluşan kanaat sonucunda rütbenin geri alınmasına ilişkin işlem tesis edildiğini, bu kanaatin oluşması için belli türde bir delile dayanma zorunluluğunun bulunmadığını ve işlemin hukuka uygun olduğunu belirtmiştir.

7. Ankara 5. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 14/12/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda, ilk olarak başvurucunun rütbesinin 20/11/2017 tarihli ve 20211 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 375 sayılı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (375 sayılı KHK) geçici 35. maddesinin (D) fıkrası uyarınca tesis edilen dava konusu işlemle geri alındığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun kendisine ve yakın çevresine yönelik dosyada mevcut bilgi ve belgeler ile UYAP kayıtlarının incelenmesi neticesinde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirmesi yapılmak suretiyle tesis olunan dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

8. Başvurucu, bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde başvurucu, dava dilekçesindeki iddialarını tekrar etmekle birlikte hiçbir terör örgütüyle irtibatı ya da iltisakının bulunmadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte başvurucu, iltisak ve irtibatının bulunduğuna ilişkin İdare Mahkemesi kararındaki değerlendirmenin neye göre yapıldığının da belli olmadığını dile getirmiştir.

9. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi 6/10/2021 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğunu ve kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığını belirterek istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

10. Nihai kararı başvurucu 15/10/2021 tarihinde öğrenmiştir.

11. Öte yandan başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen yargılama sonucunda İzmir 15. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 23/11/2022 tarihinde başvurucunun 6 yıl 6 ay 22 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile bağlantılı İsmail kod adlı sohbet hocasının öğrencisi konumunda olduğu, emekli olduktan sonra 2008-2016 yılları arasında 8 yıl boyunca FETÖ/PDY'ye ait olup KHK ile el konulan S. Kargo isimli işyerinde çalıştığı, İsmail kod adlı kişiyle 600 civarı görüşme kaydının olduğu, ardışık periyodik aramalarının bulunduğu,

FETÖ/PDY'nin sohbetlerine katıldığı ve örgüt liderinin talimatına uygun şekilde Bank Asya hesabında artışlar olduğu hususlarına yer verilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesinin bu kararına yönelik istinaf başvurusu hakkında henüz bir karar verilmemiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

12. 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin (D) fıkrasının Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararı ile iptal edilen birinci cümlesi ve yine iptal kararı nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan diğer kısımları şöyledir:

"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle;

1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden [TSK] emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümlerine göre Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan, Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri feshedilen, müstafi sayılan veya istifa eden subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler ile 926 sayılı Kanunun geçici 32 nci maddesi kapsamında haklarında işlem tesis edilenlerden,

2) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığından emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, ilişiği kesilen, disiplin hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri feshedilen, müstafi sayılan, istifa eden veya çekilmiş sayılan subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlerden,

3) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan veya disiplin hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan,

terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenlerin rütbeleri ilgili bakanın onayıyla alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevine yeniden kabul edilmez, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemez ve bu kişiler on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamaz ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamaz. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamaz."

B. İlgili Yargı Kararları

13. Anayasa Mahkemesinin 12/1/2023 tarihli ve 32071 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"825. Dava konusu kurallarda yer alan kişiler hakkında yapılacak değerlendirmeler sonucunda her bir kişi nezdinde bireysel nitelikte idari işlem tesis edilerek rütbelerin alınması kararının verilebileceği anlaşılmaktadır.

826. Kural kapsamında TSK, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Teşkilatından emeklilik, istifa, disiplin, sözleşmenin feshi gibi nedenlerle ayrılan ve terör örgütü veya benzeri yapılarla bağlantısı olduğu değerlendirilen kişilerin rütbelerinin alınması bunların sağladığı haklardan ve statüden yararlanma gibi birtakım kazanımlarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurmaktadır. Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getirdiği açıktır.

827. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında belirtildiği gibi kuralda geçen iltisak ve irtibat kavramlarının objektif anlamının, kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceği gözetildiğinde anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğu söylenemez (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019; AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021). Dolayısıyla kurallarla söz konusu hakka, kanuna dayalı olarak kısıtlama getirildiği açıktır.

828. Kurallarda yer alan kişilerin doğrudan kamu otoritesini kullanma yetkisi olmasa da millî güvenlik aleyhine faaliyette bulunmak isteyen terör örgütü veya benzeri yapılarla bağlantılı kişilerin daha önce çalıştığı kurumun sağladığı statüden kaynaklanan avantajları kamu güvenliği aleyhine kullanabilmesi mümkündür. Daha önce kamu görevinde bulunma nedeniyle belirli bir unvana sahip olmanın, kişiler ve devlet nezdinde güven oluşturmada etkili bir araç olarak kullanılamayacağı, bu güvenin devlet ve kamu güvenliği aleyhine bazı faaliyetlerde bulunmayı kolaylaştırmayacağı söylenemez.

829. Kurallarda kişilerin rütbeleri alınırken bu sıfatın sağladığı avantajlar ortadan kaldırılmaktadır. Nitekim daha önce kamu görevlisi olarak çalışmak, kişilere silah taşıma ruhsatına sahip olma, pilot lisansı, dalgıçlık sertifikasına sahip olma, özel güvenlik sertifikasına sahip olma, emekli emniyet mensubu kimliğine bağlı olarak sosyal tesislerden yararlanma gibi birtakım avantajlar sağlamaktadır.

830. Dolayısıyla kurallar kapsamında kamu görevinden farklı nedenlerle ayrılmış olan kişilerin terör örgütü veya benzeri yapılarla bağlantıları olduğu gerekçesiyle rütbelerinin alınmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

831. Daha önce farklı kurumlarda kamu görevlisi olarak çalışan ve devletin varlığına, demokratik düzenine ve millî güvenliğine tehlike oluşturan terör örgütü veya benzeri yapılarla bağlantısı olduğu değerlendirilen kişilerin rütbelerinin alınmasını öngören kuralın millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amaçlarına ulaşma bakımından elverişli olmadığı söylenemez.

832. Kurallar kapsamında rütbelerin alınması kararı verilirken esas alınan ölçütler ile benimsenen yöntemin iptal davasına konu kuralların gerekliliğinde dikkate alınması gerekir. Kuralların gerekliliği, rütbelerin alınması tedbirinin gerek içerik ve gerekse yöntem itibarıyla meşru amacı gerçekleştirmede temel hak ve özgürlüklere daha az sınırlama oluşturabilecek başka araçlara başvurulması ihtimalini ortaya çıkarıp çıkarmadığıyla belirlenebilecektir.

833. Kuşkusuz kanun koyucunun kamu güvenliği aleyhine faaliyetlerde bulunan örgüt veya benzeri yapılarla bağlantıları nedeniyle daha önce kamu görevinde bulunmanın sağlayacağı kazanımlarla ilgili işlemler tesis etmesi, buna yönelik şartları ve usulleri belirlemesinde geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Nitekim dava konusu kurallarda yer alan kişilerin bir

kısmının tabi olduğu özel düzenlemelerde de mahkûmiyet hükmüne bağlı olarak rütbelerin alınmasıyla ilgili benzer hükümlere yer verilmiştir.

834. Kurallar kapsamında söz konusu mevzuatlarda belirtilen şartların dışında rütbelerin alınmasıyla ilgili farklı esas ve usullerin benimsenmesi ihtiyacı kuralların gerekliliğinin tespiti açısından oldukça önemlidir. Başka bir ifadeyle olağan koşullarda bir mahkeme hükmüne bağlı olarak ya da farklı nedenlerle kişilerin rütbelerinin alınması mümkünken dava konusu kuralda benimsenen esaslar çerçevesinde söz konusu tedbirin uygulanmasının meşru amaca ulaşma bakımından gerekli olup olmadığının ortaya konulması zorunludur.

835. 7145 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle 375 sayılı KHK'ya eklenen geçici 35. maddenin (A) fıkrasının birinci paragrafının birinci cümlesinin kalan kısmı ve dördüncü cümlesi ile 7333 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle anılan fıkrada yer alan '...üç yıl...' ibaresinin '...dört yıl...' şeklinde değiştirilmesi başlığı altında asıl tedbir olan kamu görevinden (meslekten) çıkarma tedbiri ile ilgili yapılan değerlendirmelerde belirtildiği gibi kurallarda irtibat ve iltisak kavramlarına sonuç bağlanarak rütbelerin alınması işleminin yetkili mercilerin değerlendirmelerine bırakılmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması amaçlarına ulaşma bakımından gerekli olduğu söylenebilir.

836. Kuralda benimsenen yöntem açısından olağan dönemde rütbelerin alınması tedbiri uygulanmadan önce kişilere bir iddia yöneltilerek bunlara karşı savunma ve delil sunma imkânının tanınması ve bu yönde usule ilişkin güvencelerin oluşturulmasının kuralların ölçülülüğünde temel alınması gereken unsurlardan olduğu açıktır.

837. Kurallarda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı yahut irtibatlı olduğu değerlendirilen TSK, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Teşkilatından emeklilik, istifa, disiplin, sözleşmenin feshi gibi nedenlerle ayrılan kişiler hakkında rütbelerin alınması kararı verilmeden önce ilgili merciler tarafından uygun vasıtalarla savunma ve delil sunma imkânı sağlanmak suretiyle kişilerin sürece katılımını sağlayacak herhangi bir usulün benimsenmediği görülmektedir.

838. 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin (G) fıkrasının üçüncü paragrafında, anılan maddenin (A) ve (B) fıkraları uyarınca haklarında işlem tesis edilecek olanlara yedi günden az olmamak üzere ilgili kurum tarafından savunma hakkının verileceği belirtildiği hâlde kurallarda buna yönelik bir düzenleme yapılmamıştır.

839. Dolayısıyla kurallar kapsamında TSK, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Teşkilatından emeklilik, istifa, disiplin, sözleşmenin feshi gibi nedenlerle ayrılanlardan terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı yahut irtibatlı olduğu değerlendirilen kişilerin haklarındaki isnatlara cevap verme ve bunlara karşı delil sunma imkânının tanındığı bir soruşturma süreci yürütülmeden ve bu süreç sonunda somut olgu ve olaylar çerçevesinde iddia, savunma ve delillerin tartışılarak ulaşılan sonucun dayandığı maddi ve hukuki temelleri gösteren gerekçeler açıklanmadan yetkili mercilerce rütbelerinin alınmasına imkân tanınmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından demokratik bir toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğu söylenemez.

840. Bunun yanında tedbir kararına karşı idari yargıda dava açma imkânının bulunması olağan dönem koşullarında rütbelerin alınması kararı öncesinde bireyselleştirme koşulunun

sağlanmadığı söz konusu tedbir sürecini millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından ölçülü hâle getirmez.

...

843. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13., 20., 36., 38. ve 118. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

...

844. Fıkranın dava konusu kuralları içeren ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı cümlelerinde rütbelerin alınması kararına bağlı olarak uygulanacak usul ve ilave tedbirler düzenlenmiştir.

845. 375 sayılı KHK'nın (D) fıkrasının dava konusu ikinci ila altıncı cümlelerinde; rütbeleri alınan kişilerin görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevine yeniden kabul edilmeyecekleri, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemeyecekleri, bu kişilerin on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirileceği, bunların uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları, uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve diğer görevlerinin de sona ermiş sayılacağı, silah ruhsatlarının, emekli kimliklerinin, gemi adamlığına ilişkin belgelerinin, pilot lisansları ile ilgili pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği, özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları belirtilmiştir.

846. Anılan fıkranın birinci cümlesinin iptali nedeniyle kuralların uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümleler 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu cümleler yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir."

14. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin 28/3/2023 tarihli ve E.2022/1433, K.2023/1019 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

" ...

Dava, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nda Astsubay olarak görev yapmakta iken kendi isteğiyle 2007 yılında emekli olan davacı tarafından rütbelerinin geri alınmasına ilişkin Millî Savunma Bakanlığı'nın 2021/79 sayılı onayı ile Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın 27/05/2021 tarihli 42350683- 130-2476/79573 sayılı işleminin iptali ve bu işlemler sebebiyle mahrum kalınan parasal hakların ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Ankara 7. İdare Mahkemesi'nce verilen 15/12/2021 gün ve E:2021/1463, K:2021/2384 sayılı kararıyla, ... Millî Güvenlik Kurulu tarafından Devletin millî güvenliğini tehdit eden bir terör örgütü olduğuna ve diğer terör örgütleri ile işbirliği yaptığına karar verilen FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibatlı olduğu değerlendirilen davacının, rütbelerinin geri alınmasına ilişkin Millî Savunma Bakanlığı'nın 2021/79 sayılı onayı ile Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın 27/05/2021 tarihli 42350683- 130-2476/79573 sayılı işlemlerinde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

...

25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un bazı maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne itirazen yapılan başvuru

sonucunda, dava konusu uyuşmazlığa ilişkin olarak Kanun'un 26. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 35. maddenin (D) fıkrasının da iptalinin talep edildiği, Anayasa Mahkemesi'nin 30/06/2022 tarih ve E:2018/137, K:2022/86 sayılı kararı ile; ... gerekçeleriyle 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin (D) fıkrasının birinci cümlesinin iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır.

...

Bakılan uyuşmazlıkta, dava konusu işlemin dayanağını oluşturan 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin (D) fıkrasının birinci cümlesinin ve devamındaki cümlelerin Anayasa Mahkemesi'nin ... kararıyla iptal edildiği ve bu kararın da Resmi Gazete'de yayımlandığı 23.01.2023 tarihinde yürürlüğe girdiği anlaşıldığından; Anayasa'nın 153. maddesinde yer alan, Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna dair hüküm ile Danıştayın yerleşmiş içtihatlarıyla istikrarlı bir şekilde belirtildiği üzere, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiş olduğu bilindiği halde görülmekte olan davaların Anayasa'ya aykırılığı saptanmış hükümler dikkate alınarak çözümlenmesinin, Anayasa'nın üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesine aykırı olacağı hususu göz önünde bulundurulduğunda, 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin (D) fıkrasının birinci cümlesinin ve devamındaki cümlelerin Anayasa Mahkemesi'nce iptali nedeniyle, anılan madde uyarınca davacının rütbelerinin geri alınmasına ilişkin işlemde hukuka uyarlık, bu işleme karşı açılan davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

Öte yandan, Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca hukuka aykırı işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal haklarının da tahakkuk tarihlerinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davacının istinaf isteminin KABULÜNE Ankara 7. İdare Mahkemesi'nce verilen 15/12/2021 gün ve E:2021/1463, K:2021/2384 sayılı kararın KALDIRILMASINA, dava konusu işlemin İPTALİNE, ... KESİN olarak, 28/03/2023 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu; rütbesinin geri alınmasına ilişkin işlemin nedenlerinin kendisine bildirilmediğini, bu hususta savunma hakkı tanınmadığını, iltisak ve irtibat değerlendirmesinin neye göre yapıldığının bilinmediğini belirtmiştir. Öte yandan yakın çevresine bakılarak iltisak ve irtibat değerlendirmesi yapılamayacağını vurgulayan başvurucu, rütbesinin geri alınmasının tüm yaşamını etkileyebilecek nitelikte olduğunu dile getirerek adil yargılanma hakkının ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin ulusal ve uluslararası içtihatlar hatırlatıldıktan sonra İdare Mahkemesi kararının başvurucunun suçlu olduğunu ima eden bir gerekçe ortaya koymadığı, idari yargı mercilerinin maddi olay ve delilleri değerlendirdiği ve takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiği belirtilmiştir. Bununla birlikte İdarenin başvurucunun iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğuna ilişkin görüşünü içeren yazısı da anılan görüşün ekinde yer almıştır.

18. Öte yandan başvurucu, bireysel başvuru dosyasına sunduğu bila tarihli ek beyan

dilekçesinde 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin (D) fıkrasının Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğini belirterek bu karardan sonra yargısal makamların aynı konu ile ilgili olarak dava konusu işlemlerin iptaline karar verdiğini ifade etmiştir.

B. Değerlendirme

19. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Mesleki hayata yönelik tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayat kapsamında görülmeye uygun olduğu veya başvuru konusu edilen uyuşmazlıkların hangilerinin bu bağlamda uygulanabilir kabul edileceği hususlarında ölçütler belirlenmesi ve bu ölçütler dikkate alınarak değerlendirmeler yapılması gerekmektedir (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 88). Somut başvurunun da bu yönüyle ele alınması ve yapılacak değerlendirmeler neticesinde özel hayata saygı hakkının uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılması durumunda başvurucunun tüm iddialarının özel hayata saygı hakkı bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Uygulanabilirlik Yönünden

21. Anayasa Mahkemesi, önceki birçok kararında özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata yönelen müdahalelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için gerekli olan koşulların neler olduğuna dair detaylı değerlendirmelerde bulunmuştur (söz konusu koşullar için bkz. C.A. (3), §§ 97-101; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-90; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110; Enis Aras [GK], B. No: 2018/36485, 14/12/2022, §§ 39-49).

22. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararında belirtildiği üzere rütbelerin geri alınması şeklindeki işlemler, bunların sağladığı haklardan ve statüden yararlanma gibi birtakım kazanımların ortadan kaldırılması sonucunu doğurmaktadır. Bu bağlamda rütbenin geri alınması işlemi ile bu sıfatın sağladığı avantajların ortadan kalktığı, daha önce kamu görevlisi olarak çalışmanın kişilere silah taşıma ruhsatına sahip olma, pilot lisansı, dalgıçlık sertifikasına sahip olma, özel güvenlik sertifikasına sahip olma, emekli emniyet mensubu kimliğine bağlı olarak sosyal tesislerden yararlanma gibi birtakım olanaklar sağladığı vurgulanmalıdır (bkz. § 13, ayrıca anılan kararda bkz. §§ 826, 829). Nitekim başvurucu da rütbesinin geri alınmasının tüm yaşamını etkileyebilecek nitelikte bir işlem olduğunu bireysel başvuru formunda ifade etmiştir.

23. Somut olayda başvurucunun emekli olması nedeniyle devam eden bir mesleki hayatı olmasa da terör örgütüyle irtibat ve iltisakının bulunduğu gerekçesiyle rütbesinin geri alınması ve sosyal hayata ilişkin var olan bazı avantajların bu nedenle ortadan kalkması durumu söz konusudur. Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararında yer alan "rütbelerin geri alınmasına ilişkin kuralın özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil ettiğine" ilişkin belirlemeler de gözönüne alındığında anılan işlem nedeniyle başvurucunun duyduğu üzüntü ile endişenin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi düzeye ulaştığı, bu bağlamda rütbenin geri alınması işleminin tüm yaşamını

etkileyebilecek nitelikte olduğuna yönelik başvurucunun iddiasının da kabul edilmemesine neden olabilecek bir faktörün bulunmadığı dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede başvurucunun terör örgütüyle iltisak ve irtibatının bulunduğu gerekçesiyle rütbesinin geri alınması şeklindeki müdahalenin başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatmasına, itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlar doğurmasına yol açacağı, dolayısıyla özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıyacağının ve etki doğuracağının muhtemel olduğu değerlendirilmektedir.

24. Netice itibarıyla başvurucunun rütbesinin geri alınmasının özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği, bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı ve rütbelerin geri alınmasına ilişkin kuralın hangi hakka müdahale oluşturduğu konusunda Anayasa Mahkemesinin önceki tespitleri bir arada değerlendirilerek başvurunun sonuca dayalı nedenlerle özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu kanaatine varılmış ve başvurucunun iddiaları bir bütün hâlinde anılan hak kapsamında değerlendirilmiştir (benzer bir değerlendirme için bkz. C.A. (3), § 101).

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

26. Başvurucunun rütbesinin geri alınmasıyla sosyal hayatı yönünden ciddi sonuçların ortaya çıkacağı gözönüne alındığında özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu anlaşılmaktadır.

27. Bununla birlikte başvurucunun rütbesinin geri alınmasına ilişkin işlem 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin işlem tarihinde yürürlükte olan (D) fıkrasına dayanmaktadır. Bahse konu düzenleme ile yürürlük tarihinden itibaren dört yıl süreyle, TSK'dan, Jandarma Genel Komutanlığından, Sahil Güvenlik Komutanlığından ve Emniyet Teşkilatından herhangi bir sebeple ayrılmış veya çıkarılmış olanlardan terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenlerin rütbelerinin ilgili bakanın onayıyla alınacağı öngörülmüştür. Bu kapsamda, yargısal safahatta yer alan hususlar da gözönüne alındığında başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının olduğu gerekçesiyle rütbesinin geri alındığı anlaşılmaktadır.

28. Devam eden süreçte Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin işlem tarihinde yürürlükte olan (D) fıkrasının birinci cümlesinin iptaline karar verilmiştir. Söz konusu kararında Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın olağanüstü hâl dönemlerinde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlanmasını ve durdurulmasını düzenleyen 15. maddesini esas alarak değil olağan dönemde hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimi bakımından temel öneme sahip olan 13. maddesi bağlamında bir değerlendirme yapmıştır. Bununla birlikte anılan kararda da ifade edildiği üzere kamu görevinden farklı nedenlerle ayrılmış olan kişilerin terör örgütü veya benzeri yapılarla bağlantıları olduğu gerekçesiyle rütbelerinin alınmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu belirtilmelidir. Ayrıca bahse konu kararda, kanun koyucunun kamu güvenliği aleyhine faaliyetlerde bulunan örgüt veya benzeri yapılarla bağlantıları nedeniyle daha önce

kamu görevinde bulunmanın sağlayacağı kazanımlarla ilgili işlemler tesis etmesi, buna yönelik şartları ve usulleri belirlemesi hususunda geniş bir takdir yetkisi bulunduğu, nitekim ilgili kişilerin bir kısmının tabi olduğu özel düzenlemelerde de mahkûmiyet hükmüne bağlı olarak rütbelerin alınmasıyla ilgili benzer hükümlere yer verildiği vurgulanmıştır (bkz. § 13; anılan kararda bkz. § 833).

29. Diğer taraftan rütbelerin alınmasına dayanak olan düzenlemede anılan işlem tesis edilmeden önce ilgili merciler tarafından uygun vasıtalarla savunma ve delil sunma imkânı verilmek suretiyle kişilerin sürece katılımını sağlayacak herhangi bir usulün benimsenmediği Anayasa Mahkemesinin anılan kararında vurgulanmıştır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, kişilerin haklarındaki isnatlara cevap verme ve bunlara karşı delil sunma imkânının tanındığı bir soruşturma süreci yürütülmeden ve bu süreç sonunda somut olgu ve olaylar çerçevesinde iddia, savunma ve delillerin tartışılarak ulaşılan sonucun dayandığı maddi ve hukuki temelleri gösteren gerekçeler açıklanmadan yetkili mercilerce rütbelerinin alınmasına imkân tanınmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 13; ayrıca anılan kararda bkz. § 839).

30. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin (D) fıkrasının birinci cümlesinin iptaline ilişkin bahse konu kararından sonra yargısal makamların bu karardaki tespitlere de vurgu yapmak suretiyle ilgili kişilerin rütbesinin geri alınmasına yönelik işlemlerin iptaline karar verdiği görülmektedir (bir örnek için bkz. § 14).

31. Netice itibarıyla bakılmakta olan başvuruda da başvurucunun rütbesinin geri alınması ile ortaya çıkan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin -Anayasa Mahkemesinin aktarılan kararındaki belirlemeler gözönüne alındığında- demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olma şartını sağlamadığı anlaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. GİDERİM

33. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesine, yeniden yargılama yapılmasına ve 10.000 TL maddi, 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 5. İdare Mahkemesine (E.2020/1150, K.2020/1993) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harçtan ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesine (E.2021/970, K.2021/1826) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EYYÜP GÜLGÜN

B. No: 2021/64274 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/64274

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EYYÜP GÜLGÜN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/64274)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Mehmet Eyyüp GÜLGÜN

Vekili : Av. İbrahim Oğuzhan COŞKUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları hükme esas alınan tanıkların sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığına bağlı olarak astsubay rütbesiyle çalışmış ve daha sonra 29/4/2017 tarihli ve 30052 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan 689 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1. maddesine göre kamu görevinden çıkarılmıştır.

3. Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğundan bahisle hakkında soruşturma açılan bir şüpheli, Konya İl Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünde alınan 15/11/2018 tarihli ifadesinde başvurucu hakkında birtakım beyanlarda bulunmuştur. Bunun üzerine Konya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucu hakkında FETÖ/PDY üyeliği kapsamında soruşturma başlatılmıştır.

4. Konya Cumhuriyet Başsavcılığının talimatıyla aralarında başvurucunun da olduğu on üç

kişi hakkında eş zamanlı operasyon yapılmıştır. Başvurucu, İstanbul'da 16/12/2019 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucunun ifadesi şüpheli sıfatıyla müdafii eşliğinde alınmıştır. Başvurucu suçlamaları kabul etmemiş, hakkında beyanda bulunan kişiyi tanımadığını ileri sürmüştür.

5. Başvurucu hem Konya Cumhuriyet Başsavcılığı hem de hâkim huzurunda benzer şekilde savunma yapmıştır. Başvurucu Konya 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 24/12/2019 tarihli kararıyla tutuklanmıştır. Bunun üzerine başvurucu Konya E tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna konulmuştur. 12/2/2020 tarihinde ise Aksaray T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna götürülmüştür.

6. Konya Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bu soruşturmada başvurucunun dosyası ayrılmış ve yetkisizlik kararı verilerek soruşturma evrakı İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına 7/1/2020 tarihinde gönderilmiştir.

7. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 23/1/2020 tarihinde iddianame düzenlemiştir. İddianamede, başvurucu hakkında beyanda bulunan iki kişinin ismi yer almaktadır. Buna göre A.K.nın aynı suçtan alınan beyan ve teşhislerinde başvurucu ile ilgili olarak; başvurucunun Akif kod adını kullandığını, kendi sorumluluğundaki lise öğrencilerinden olduğunu, başvurucuyu 2006 ve 2007 yıllarında askerî okullara kendisinin hazırladığını, askerî okullara girdikten sonra da burada kendisiyle ilgilendiğini beyan etmiştir. G.Ö.nün başvurucu ile ilgili olarak aynı suçtan alınan beyan ve teşhislerinde ise 2013 yılına kadar başvurucu ile aynı örgüt evinde kalarak aynı sohbet grubunda yer aldıklarını ifade ettiği anlaşılmaktadır.

8. İddianamenin İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından kabul edilmesi üzerine düzenlenen tensip zaptında, diğer hususların yanı sıra, başvurucu ile ilgili bilgileri ve görgüleri olduğu anlaşılan tanık beyanlarının bizzat mahkemede alınması için yerleşim yeri adreslerinin tespiti ile gerekli işlemlerin yapılmasına dair ara kararı verilmiştir. Ayrıca İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne müzekkere yazılarak başvurucu hakkında Türkiye çapında oluşturulan ankesör/ardışık aramalara ilişkin bir tespit olup olmadığı hususunun sorularak varsa ilgili evrakın gönderilmesi istenilmiştir. Başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilerek duruşma günü 7/4/2020 olarak belirlenmiştir.

9. Mahkemenin talebi üzerine İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce (TEM) hazırlanan ankesör/büfe analiz raporu 24/3/2020 tarihinde sunulmuştur. Buna göre başvurucuya ait olduğu kabul edilen iki GSM hattı üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Raporda başvurucunun bir astsubay ile birlikte ardışık olarak arandığı kaydı bilgisi vardır.

10. İlk celse yeni tip COVID-19 nedeniyle ertelenmiş ve duruşma günü 5/5/2020 olarak belirlenmiştir. İkinci celse başvurucu ve müdafii, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla hazır bulunmuştur. Tanıkların hazır bulunmadığı bu celsede başvurucu savunmasını yapmıştır. Celse sonunda diğer hususların yanı sıra; başvurucunun ardışık olarak arandığı iddia edilen M.G. ile daha önce dinlenilmesine karar verilen diğer iki tanığın dinlenilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına, İstanbul TEM Şube Müdürlüğünün cevabı gözönüne alınarak HTS kayıtlarının gönderilmesi için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığına (BTK) müzekkere yazılmasına, BTK kayıtlarının resen seçilecek bir bilirkişiye verilerek İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şube Müdürlüğünün cevabi yazısında belirtilen

aramaların HTS kayıtlarında gözüküp gözükmediği ve saatlerinin uyuşup uyuşmadığı hususunda ayrıntılı rapor düzenlenmesinin istenmesine dair karar verilmiştir.

11. HTS döküm analizine ilişkin bilirkişi raporu 28/5/2020 tarihinde Mahkemeye sunulmuştur. Buna göre başvurucunun 5/8/2013 tarihinde sabit bir hattan cevapsız veya başarısız çağrı olarak 20.02'de bir kez arandığı tespit edilmiştir.

12. Üçüncü celse 9/7/2020 tarihinde yapılmıştır. Başvurucu, SEGBİS ile bağlantı kurulamaması nedeniyle duruşmaya katılamamıştır. Bu celsede başvurucuyu vekâletnameli bir müdafi temsil etmiştir. Tanıklardan ikisi SEGBİS yoluyla bağlantı kurularak, diğer tanık A.K. ise duruşma salonu dışında hazır edilmiştir. Tanık A.K., soruşturma evresindekine benzer şekilde ifade vermiş, diğer tanıklardan G.Ö. ise önceki beyanlarının doğru olmadığını ve "uydurduğunu" beyan etmiştir. Ardışık olarak arandığı iddia edilen M.G. ise başvurucunun örgütsel bir faaliyetine şahit olmadığını ifade etmiştir. Başvurucu müdafii de bu aşamalarda tanıklara soru sorabilmiştir. Başvurucu müdafii, ankesörle başvurucuyu kaç kere aradığını tanık A.K.ya sormuş ve iki yıl boyunca yaklaşık 45 günde bir gittiğini, hemen hemen her gidişinde başvurucuyu aradığını beyan etmiştir. Diğer taraftan A.K., Mahkeme Başkanı tarafından sorulan bir soru üzerine fotoğraf üzerinden başvurucuyu net bir şekilde teşhis edemediğini ifade etmiştir. Devamında yine Mahkeme Başkanı'nın sorusu üzerine polis memurlarının kütüklere baktığını, o sene mezun olan öğrencilerden Gaziantep'ten kaç öğrencinin kazandığı üzerinden resimleri eleyerek kendisine gösterildiğini beyan ettiği anlaşılmıştır.

13. Celsenin devamında başvurucu müdafii hem tanık beyanlarına ilişkin olarak hem de dosyada yer alan diğer belgelere ilişkin açıklamalar yapmıştır. Tanık beyanlarından sonra Cumhuriyet savcısı esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Talep üzerine mütalaaya karşı beyan için duruşma ertelenmiştir. Celse sonunda tanık G.Ö. hakkında yalan tanıklık suçundan ötürü suç duyurusunda bulunulmasına karar verilmiştir. Bu celsedeki SEGBİS çözüm tutanağı başvurucuya 4/8/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. 19/8/2020 tarihli son celseye başvurucu yine SEGBİS ile katılmıştır. İlk başta Mahkeme Başkanı, yaşanan pandemi sürecinden dolayı ceza infaz kurumuna SEGBİS ile bağlandıklarını ve duruşmada hazır bulunma hakkının olduğunu başvurucuya hatırlatmıştır. Başvurucu, savunmasını yapmak istemiş ve tanık A.K.nın beyanlarını kabul etmemiştir. Başvurucunun müdafii ise tanık A.K.nın beyanlarından yola çıkarak savunma yapmış, SEGBİS ile bağlantı kurulamaması nedeniyle teşhis işleminin yapılamadığını, teşhisin olmamasının eksiklik olduğunu, bunun da giderilmesini talep edilecek bir durumun kalmadığını ve esasa ilişkin savunmaya geçildiğini belirtmiştir. Ayrıca sabit hattan bir kez arandığını ve 0 saniye süren iletişime ilişkin açıklamalarda bulunmuş, müvekkilinin GSM hattını 26/6/2012 tarihinde kapattığını ileri sürerek e-Devlet çıktısını sunmuştur.

15. Celse sonunda başvurucu hakkında silahlı terör örgütü üyeliği kapsamında neticeten 7 yıl 6 ay hapis cezası verilmiştir. Gerekçeli karara bakıldığında tanık G.Ö.nün kendi soruşturmasında müdafii eşliğinde verdiği beyanı ile tanık A.K.nın aşamalardaki beyanlarına itibar edilmiş ve başvurucunun 5/8/2013 tarihinde M.G. ile bir kez ardışık olarak arandığı kabul edilmiştir. Diğer taraftan tanık G.Ö.nün duruşmadaki beyanına itibar edilmeme sebebi ve sabit hattan aranmaya ilişkin başvurucunun itirazlarının reddedilme sebebi de şu şekilde belirtilmiştir:

"sanığa iftira atmasını gerektiren bir husumeti bulunmayan tanık [A.K.nın] aşamalardaki tutarlı ve istikrarlı sanığın askeri mahrem yapılan içinde öğrenci konumunda olup kendisinin

sorumluluğunda bulunduğuna ve Akif kod ismini kullandığına yönelik beyanları; yine tanık [G.Ö.nün] şüpheli sıfatıyla müdafii huzurunda Konya İl Jandarma Komutanlığı'nda vermiş olduğu 01/01/2018 tarihli ifadesindeki Mehmet Eyyüp GÜLGÜN, [M.G.], [S.G.] ve kendisinin Arif kod adlı Yunus Emre isimli örgüt abisinin sorumluluğundaki örgüt evinde namaz kılma, risale, cevşen, Kuran-ı Kerim ve Fetullah GÜLEN'in kitaplarının okunması, vaaz ve sohbet videolarının izlenmesi faaliyetlerinde bulunduklarına ilişkin beyanları,

...

sanığın yukarıda belirtildiği üzere 506 457 ... ... numaralı hat üzerinden FETÖ silahlı terör örgütünün askeri şahısları takip ve idare ile görevlendirdiği mahrem imamlar ile HTS kayıtlarında tespit edilen tarihte irtibat halinde olması, başvurucunun sorumlu şahıslar tarafından tek taraflı olarak aranması, yapılan görüşmenin kısa süreli olması, kendisi gibi asker şahısla ardışık olarak aranması, bu hususun HTS kayıtları ve bilirkişi raporu ile de sabit olması, iletişime dair kayıtların incelenmesinde ankesörlü hattan aranmanın makul görünmemesi karşısında benzer konudaki Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 19/12/2019 tarih ve 2019/9296 Esas, 2019/8316 Karar sayılı ilamı da dikkate alındığında sanığın kendisini suçtan kurtarmaya yönelik savunmalarına ve tanık [G.Ö.nün] sanığı suçtan kurtarmaya yönelik kovuşturma aşamasındaki beyanlarına mahkememizce itibar edilmemiş..."

16. Hüküm, istinaf ve temyiz kanun yolu denetiminden geçerek 14/10/2021 tarihinde kesinleşmiştir. Yargıtay ilamında "dosya kapsamında tanık sıfatıyla anlatımına başvurulan kişilerin beyanları ile sanığın savunma beyanı atılı suçun sübutu bakımından yeterli görülmekle" şeklindeki gerekçeyle başvurucu ve başvurucu müdafiinin temyiz dilekçelerinde ileri sürdüğü nedenlerin yerinde görülmediği belirtilmiştir.

17. Başvurucu, nihai hükmü 2/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, tanık sorgulama hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. Başvurucu; iddianın sübutuna etkili en önemli delilin tanık beyanları olduğunu, bizzat duruşmada bulunmak yerine Mahkemenin SEGBİS üzerinden hazır edilmesine karar verdiğini, bu defa da SEGBİS bağlantısı yapılamadığı gerekçesiyle tanıkların yokluğunda dinlendiğini belirtmiştir. Kanun yolu aşamalarındaki taleplerin de nazara alınmadığını belirten başvurucu; tanıklarla yüzleştirilmesinin zorunlu olduğunu, zira tanık A.K.nın kolluk aşamasında kendisini teşhis edemediğini duruşma sırasında belirttiğine dikkat çekmiştir. Bunun yanında üçüncü celsede duruşmada hazır edilmesi, yüzleştirme yapılması ve tanıkları sorgulama hakkının sağlanması açısından önemli olduğu Mahkemeye söylenmeye çalışılsa da bu hususun dikkate alınmadığı ileri sürülmüştür. Ayrıca diğer iki tanığın beyanları arasında da ciddi çelişkiler olduğuna yer vererek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) başvurucuya hakkındaki tanık beyanlarına ilişkin SEGBİS kayıtlarının verildiğini, başvurucunun tanık beyanlarına karşı itirazlarını ileri sürebilme olanağına sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca dosya kapsamındaki tüm deliller değerlendirilerek başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verildiğini, mahkûmiyet kararında tanık beyanlarının yanı sıra başvurucu hakkındaki ardışık aranmaya ilişkin delile de yer

verildiğini vurgulamıştır. Buna göre söz konusu hususun tanık beyanlarının yalnızca veya belirleyici ölçüde hükme esas alınıp alınmadığı konusunda yapılacak incelemede gözönünde tutulması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

21. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021). Buna göre bir ceza yargılamasında sanığın aleyhine olan tanıkları sorguya çekme veya çektirme hakkı vardır. Hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde sanığın tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir (AZ.M., § 55). Diğer yandan bir mahkûmiyet -tek veya belirleyici ölçüde- sanığın soruşturma veya kovuşturma evresinde sorgulama ya da sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemiş ise sanığın hakları Anayasa'nın 36. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Orhan Güleryüz, § 35).

24. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesi geçerli bir nedenin mevcudiyetine dayanmalıdır. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu olumsuzluğun telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51). Bu kapsamda, hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanını destekleyen başka doğrulayıcı delillere dayanılması telafi edici güvencelerden biri olarak kabul edilebilir (Orhan Güleryüz, § 39). Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanıkların -sanığın da onlara soru sormasına imkân sağlayacak ve sorulan sorulara verdikleri cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edecek şekilde- Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla dinlenmesi telafi edici bir güvence olabilir (bazı değişikliklerle birlikte Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Sorgulanmayan tanığın beyanının güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla savunma tarafına sağlanabilecek bir diğer telafi edici güvence ise sanığa olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma

imkânının tanınmasıdır (Orhan Güleryüz, § 40).

25. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, § 43-46).

26. Sanığın, aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

27. Nitekim 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/37533, K.2021/118; (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

28. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan

mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır (Selçuk Arslan [GK], B. No: 2020/19752, 6/2/2025, § 86)

29. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararında bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır (Selçuk Arslan, § 87).

30. Somut olayda pandemi koşullarında yürütülen yargılamada, başvurucu yargı çevresi dışındaki bir ceza infaz kurumunda tutulmaktadır. Bu kapsamda başvurucu SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmış, dördüncü celsedeki beyanından da anlaşılacağı üzere SEGBİS ile yargılamaya katılmasına yönelik bir itirazının olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte uyuşmazlık, başvurucunun müdafiiden ayrı bir şekilde tanıkları sorgulayamamasına ilişkindir.

31. Yargıtay kişilerin sabit veya ankesörlü hatlarla örgütsel iletişim kurma yöntemi uyarınca FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini içtihatlarında açıkça belirlemiştir (bkz. Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023, §§ 127-132. Ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/11/2024 tarihli ve E.2024/705, K.2024/15150 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6992, K.2024/14586 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/3927, K.2024/11894 sayılı).

32. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında; sanıkla birlikte ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, ardışık aranan diğer şahıslar hakkında soruşturma bulunması hâlinde bu kişilerin tüm aşama ifadelerinin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, sanığın kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, sanıkların bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda “gerçekleştirilen arama sayısı, aramaların ardışık ya da periyodik olup olmadığı, aramaların gerçekleştirildiği saatler, konuşma süreleri, farklı ankesörlü telefonlardan aranıp aranmadıkları, ardışık aramaya dâhil olan şahısların aynı kuvvete mensup ve aynı rütbede olup olmadıkları, aramaları gizlemek için herhangi bir şifreleme yönteminin kullanılıp kullanılmadığı” hususlarını gösterir analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığının araştırılması, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 217. maddesi uyarınca sanık

ve müdafiine okunması, anılan Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir (bkz. R.T. [GK], B. No: 2021/47924, 29/5/2025).

33. Somut olayda Mahkeme, yargılama sırasında aynı zamanda tanık olarak dinlenilen ve başvurucuyla TSK'da görev yapan devre arkadaşı M.G. adlı şahıs ile başvurucunun sabit bir hattan ardışık olarak bir kez arandığını kabul etmiştir. Ayrıca başvurucunun duruşmada sorgulayamadığı tanıklar A.K. ile G.Ö.nün beyanlarına dayanmıştır. Ancak Yargıtay, tanık sıfatıyla anlatımına başvurulan kişilerin beyanları ile başvurucunun savunma beyanını atılı suçun sübutu bakımından yeterli görmüştür. Dolayısıyla HTS kaydına ilişkin yerel mahkeme tespitinin hukuka aykırı olup olmadığı değerlendirilmeden hüküm onanmıştır. Diğer taraftan başvurucu, üzerine atılı suçlamayı ve alınan tanık beyanlarını hiçbir aşamada kabul etmemiştir.

34. Dolayısıyla muhakeme sürecinde elde edilen deliller ve gerekçeli kararlar bir bütün olarak dikkate alındığında, kişilerin sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olup olmadıklarının belirlenmesi açısından ilkesel olarak ortaya konulan ve adli makamlarca yapılması gerekli görülen araştırmaların somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

35. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan delillere ilişkin Yargıtay uygulaması gözönüne alındığında başvurucunun bulunmadığı celsede dinlenilen tanık beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ağırlıkta dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer bir ifadeyle başvurucuya sorgulama imkânı tanınmayan tanıkların anlatımlarının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

36. Sanık ile tanığın yüz yüze gelmesinin önem arz etmediği davalarda sadece müdafiin, sanığın yokluğunda dinlenen tanığa doğrudan soru sorabilme imkânına ulaşması yeterli bir karşı dengeleyici güvence olarak kabul edilebilir. Bahsi geçen güvencenin yeterli düzeyde dengeleyici olup olmadığına karar verirken tanık beyanının, fiziksel teşhise ilişkin olup olmadığının ve güvenilirliğini sarsan unsurların bulunup bulunmadığının tespiti önemlidir. Bu kapsamda tek ya da belirleyici delilin, fiziksel teşhise ya da maddi olaya ilişkin tanık beyanı olduğu bir ceza yargılamasında sanığın bu delilin güvenilirliğine etkili bir şekilde itiraz edebilmesi için tanık ile aynı duruşmada bulunması gerekebilir (Kadir İnan [2. B.], B. No: 2020/23928, 30/10/2024, § 37, Haci Sülük ve Ömer Sülük [1. B.], B. No: 2021/5155, 13/3/2025, § 95).

37. Somut olayda tanıklardan G.Ö.nün duruşmada açıkça "uydurduğunu" belirtmesi ve hakkında yalan tanıklıktan dolayı suç duyurusunda bulunulması karşısında tanıklardan A.K.nın beyanları titizlikle incelenmelidir. Tanık A.K.nın kendi soruşturma dosyasında etkin pişmanlık kapsamında ifade verirken başvurucuyla ilgili olarak askerî mahrem yapılanma içinde kod adı kullandığını, askerî okullara başvurucuyu hazırladığını ve askerî okullara girdikten sonra da burada kendisiyle ilgilendiğini beyan etmesi hükme esas alınmıştır. Ancak bu tanığın duruşmadaki ifadesinde fotoğraflar üzerinden teşhis işlemi yaptığını, kod adını söylediğini, ad ve soyad kullanmadığını, 12 yıl geçtiğini, başvurucuyu fotoğraf üzerinden net bir şekilde teşhis edemediğini beyan ettiği de görülmektedir. Dolayısıyla tanık beyanlarının alındığı aşamada başvurucu hazır bulunmadığından sorgulama yapmasına imkân tanınmamış ve tanık A.K.nın kolluk aşamasındaki teşhis işlemiyle yetinilmiştir. Bu

durumda eldeki başvuruda fiziksel teşhise dair bir gerekliliğin söz konusu olmadığı söylenemez. Tanık beyanının bu niteliği dikkate alındığında, başvurucu müdafiinin delilin güvenilirliğine ilişkin iddia ve itirazlarını etkili bir şekilde ortaya koyduğu söylenemez.

38. Diğer taraftan başvurucu, sorulan sorulara tanıkların verdikleri cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanıkların gösterdiği tepkiler konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanık beyanlarının güvenilirliği test edilememiştir. Öte yandan, yargılamanın bütününe bakıldığında tanıkları sorgulama imkânının tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamanın telafi edildiğini söylemek mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanları hükme esas alınmış olduğu hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanıkların başvurucu müdafii tarafından sorgulama imkânı bulurken başvurucu tarafından sorgulanamamasının yargılamayı bir bütün olarak adil olmaktan çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

40. Başvurucu, ihlalin tespiti ile birlikte yeniden yargılama yapılmasını istemektedir. Ayrıca maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

41. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

42. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

43. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucu da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/57, K. 2020/245) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

F.Ç.

B. No: 2021/65299 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/65299

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

F. Ç. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/65299)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : F.Ç.

Vekili : Av. Pınar ÇELİKEL AKPINAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları mahkûmiyet kararında belirleyici ölçüde delil olarak kullanılan tanığın duruşmada sanık tarafından sorgulanamaması nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış, bu nedenle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl ilan edilmesine karar verilmiş ve olağanüstü hâl 19/7/2018 tarihinde -yeniden uzatılmayarak- son bulmuştur. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) olduğunu değerlendirmiştir (darbe teşebbüsü ve arkasındaki yapılanmaya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017 §§ 12-25). Alo 140 terör ihbar hattını arayan ve kimlik bilgilerini belirtmeyen bir şahıs 20/7/2016 tarihinde ihbarda bulunmuştur. Bu kapsamda Bitlis Tatvan Devlet Hastanesinde doktor olarak görev yapan Elazığ nüfusuna kayıtlı başvurucunun FETÖ üyesi olduğunu, sık sık Amerika'ya gittiğini, uzun yıllar askerî hastanelerde görev yaptığını belirtmiştir. Bunun üzerine Tatvan

Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında soruşturma başlatılmıştır.

3. Kolluk tarafından 29/7/2016 tarihinde düzenlenen Araştırma Tutanağı'na göre başvurucunun Tatvan Askeri Hastanesinde çocuk doktoru olduğu ve Kara Kuvvetlerine bağlı olarak subay kadrosunda görev yaptığı, değişik tarihlerde yurt dışına giriş ve çıkış yaptığı tespit edilmiştir. Başvurucunun ikametgâhında ve işyerinde bulunan odasında Tatvan Sulh Ceza Hâkimliğinin 29/7/2016 tarihli kararıyla arama ve elkoyma işlemi yapılmış, ayrıca başvurucunun şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmıştır. Başvurucu, suçlamayı kabul etmemiş; ardından serbest bırakılmıştır.

4. Tatvan Cumhuriyet Başsavcılığı, yetkisizlik kararı vererek dosyayı Bitlis Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

5. Bitlis Cumhuriyet Başsavcılığının başka bir soruşturması kapsamında şüpheli olarak ifade veren M.İ. isimli bir şahıs müdafii eşliğinde başvurucu hakkında 27/3/2017 tarihinde birtakım beyanlarda bulunmuş ve beş fotoğraf arasından başvurucunun fotoğrafını teşhis etmiştir. Bu kapsamda başvurucuya ilişkin olarak 2013 yılında Birim Yapıya girdiği dönemde Nahit kod adlı N.Y.den sorumluluğunu devraldığını, başvurucunun aylık 250 TL himmet verdiğini belirttiği anlaşılmaktadır. Ayrıca hastanedeki bilgiler ve çalışanlar ile alakalı olarak kendisine bilgi verdiğini, örgüte bağlılığının yüksek olduğunu, 2014 yılında Kerim kod adlı İ.S.ye devrini yaptığını, 17/25 Aralık sürecinden sonra örgüt ile bağlantısını koparmadığını beyan ettiği de görülmektedir.

6. Bunun üzerine Bitlis Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında 18/12/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamenin kabulü üzerine tensip zaptıyla M.İ. isimli şahsın tanık olarak beyanının alınması için gerekli işlemlerin yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından duruşmanın 22/2/2018 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun yokluğunda Aksaray 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 14/2/2018 tarihinde istinabe yoluyla dinlenilen tanık M.İ., önceki beyanlarını yinelemiştir.

7. Diğer taraftan FETÖ/PDY içinde askerî personelden sorumlu şahısların 2012-2016 yılları arasında kamuya açık ve birbirinden bağımsız market/büfe/kırtasiye/lokanta gibi sair işletmelerde kurulu bulunan ücret karşılığı irtibat sağlanan sabit kontörlü hatları kullanmak suretiyle sorumlu oldukları askerî personel ile iletişime geçtiklerinin anlaşılması üzerine elde edilen belgeler neticesinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatılmıştır.

8. Bu kapsamda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı; aralarında başvurucunun da olduğu 244 kişi hakkında 1/1/2012 tarihinden 22/1/2018 tarihine kadar, kendi baz ve karşı baz istasyonlarının belirlenerek arama/aranma ve sms alma, gönderme, wap, gprs ve internet verilerini içerir dökümleri ile bu görüşmelerde tespit edilecek numaraların adres ve kimlik bilgilerini gösterir şekilde hazırlanan HTS raporunun dijital ortamda çıkarılması için 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. maddesi uyarınca gerekli kararın verilmesini Hâkimlikten aynı yazıyla talep etmiştir. İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliği 23/1/2018 tarihinde talebi kabul etmiştir.

9. Başsavcılık, bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Bu kapsamda FETÖ/PDY sözde TSK yapılanmasında faaliyet yürüten sivil imamlarca örgüt mensubu asker şahıslarca irtibat amacıyla kullanıldığı tespit edilen 425 adet sabit hattın araştırılması istenmiştir.

10. Bilirkişi raporu 1/2/2018 tarihinde Başsavcılığa sunulmuştur. Bilirkişi raporunda

başvurucu ile ilgili olarak 4/7/2012 tarihinde saat 19.40'ta E. Büfe'ye (Büfe) ait sabit hat tarafından aranarak 51 saniye süren bir görüşmenin gerçekleştiği belirtilmektedir. Yine 2/11/2012 tarihinde aynı sabit hattan saat 19.16'da aranarak 69 saniyelik görüşme yaptığı belirtilmektedir. Yapılan bu aramalarda ardışık aranan şüphelilere dair iletişim kaydının bulunmadığı tespit edilmiştir. Bilirkişi raporuna göre aynı amaçla kullanıldığı anlaşılan diğer 424 sabit hat içinden üç sabit hattan 26/9/2012 ile 31/10/2013 tarihleri arasında neredeyse bir dakikayı geçmeyecek şekilde başvurucunun toplam 12 kez arandığı da anlaşılmaktadır. Aynı raporda İstanbul haricindeki diğer illerdeki sabit hatlardan yapılan aramalara ilişkin bilgiler de bulunmaktadır.

11. Bunun üzerine başvurucunun o dönem Ankara'da bulunan ikametgâhında 20/2/2018 tarihinde arama yapılmış ve başvurucu gözaltına alınmıştır. Başvurucu, İstanbul 7. Sulh Ceza Hâkimliğinin 1/3/2018 tarihli kararıyla tutuklanmıştır.

12. Başvurucu ile birlikte toplam on bir kişinin dosyası tefrik edilmiş, haklarında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca silahlı terör örgütü üyeliği kapsamında 21/5/2018 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede yukarıda aktarılan hususlara ek olarak İstanbul haricinde başvurucunun Bitlis ve Ankara'daki üç sabit hattan arandığı da belirtilmiştir. İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 5/6/2018 tarihinde iddianamenin kabulüne karar verilmiştir.

13. Başvurucunun gözaltına alınması nedeniyle, Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesinde devam etmekte olan yargılamanın 22/2/2018 tarihli ilk celsesinde savunması alınamamıştır. 30/3/2018 tarihli ikinci celsede başvurucunun savunması Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi aracılığıyla (SEGBİS) alınmıştır. Başvurucu ve başvurucu müdafi tanık M.İ.nin ifadelerini reddetmiş, tanığın istinabe yoluyla dinlenilmesi nedeniyle soru sorma hakkının kısıtlandığını belirtmiştir. Bir sonraki celsede tanık M.İ.nin ifadesinde geçen Kerim kod adlı İ.S. ile Nahit kod adlı N.Y. isimli diğer iki kişi, Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesi huzurunda tanık olarak dinlenilmiştir. Söz konusu tanıklar başvurucuyu tanımadığını belirtmişlerdir. Sonraki iki celsede İstanbul'da yürütülen yargılamayla birleşme işlemleri yapılması için gerekli usul işlemleri yapılmıştır. Bu kapsamda Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesi 17/10/2018 tarihinde birleştirme kararı vermiştir. Bu şekilde yargılamaya İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesinin dosyası üzerinden devam edilmiştir.

14. İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/8/2018 tarihli ilk celsesinde başvurucu müdafii eşliğinde savunma yapmıştır. Bu kapsamda tanık beyanlarına ve aranmaya ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Celse sonunda HTS analiz raporları ile BTK verileri arasında sanıkların ve müdafiilerinin itirazları doğrultusunda bilirkişi incelemesi yaptırılmasına; ikinci celse sonunda ise dosyanın tekemmül etmesi nedeniyle çözümü teknik bilgi gerektirir bir husus bulunmadığı gerekçesiyle bilirkişi incelemesine yönelik önceki ara kararından vazgeçilmesine karar verilmiştir. Üçüncü celsede Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasına ilişkin savunma için süre istenilmiş, son celsede başvurucunun ve müdafiinin beyanları alınarak 9/4/2019 tarihinde hüküm verilmiştir. Başvurucu, silahlı terör örgütü üyeliği nedeniyle neticeten 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmıştır.

15. Gerekçeli kararda öncelikle başvurucunun İstanbul ve İstanbul dışındaki sabit hatlardan arandığı tarihlere ve aranma sayılarına yer verilmiştir. Ayrıca başvurucu hakkında beyanda bulunan tanık M.İ.nin ifadesi (bkz. § 5) de bulunmaktadır. Kararın bu kısmında başvurucuyla ilgili HTS kaydına ilişkin tespitler şu şekildedir:

"a-Sanıkla ilgili tespitler;

Sanığın kullandığı bu hat İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca asker kişilerin sivil imamları tarafından arandığı şüphesi ile başlatılan soruşturmalarda asker kişilerin yoğunlukla arandığı itirafçı beyanlarından anlaşılan [E.] BÜFE isimli iş yerine ait 0 216 ... . numaralı sabit hat kullanılarak, 04.07.2012 tarihinde 1 kez 51 sn., 02.11.2012 tarihinde 1 kez 69 sn. arandığı tespit edilmiştir,

Bununla birlikte soruşturma birimlerince yine [E.] Büfe isimli iş yeri ile aynı örgütsel manada kullanıldığı tespit edilen İstanbul ilindeki toplam 469(dört yüz altmış dokuz) sabit hat içerisinden, 216... .. .. numaralı hattan 13.10.2012 tarihinde 2 kez toplam 70 sn. arandığı, 29.12.2012 tarihinde 2 kez toplam 75 sn. arandığı, 30.10.2013 tarihinde 2 kez toplam 110 sn. arandığı, 216... .. . numaralı hattan 06.02.2013 tarihinde 1 kez 31 sn. arandığı,31.10.2013 tarihinde 1 kez 50 sn. arandığı, 216... .. .. numaralı hattan 26.09.2012 tarihinde 2 kez toplam 69 sn. arandığı, 29.09.2012 tarihinde 1 kez 44 sn. arandığı, 30.10.2013 tarihinde 1 kez 40 sn. arandığının tespit edildiği anlaşılmıştır.

Ve yine benzer özelliği haiz olduğu soruşturma birimlerince tespit edilen İstanbul ili dışında bulunan toplam 3421(üç bin dört yüz yirmi bir) sabit hat içerisinden, Ankara ilinde kurulu 312... .. .. nolu sabit hattan 25.02.2013 tarihinde 33 sn, 1 kez arandığının, Bitlis ilinde kurulu 43482748 nolu sabit hattan 31.12.2013 tarihinde 217 sn., 15.01.2014 tarihinde 37 sn., 18.01.2014 tarihinde 68 sn., 12.02.2014 tarihinde 5 kez 0 sn., 1 kez 52 sn., 02.03.2014 tarihinde 93 sn., 24.03.2014 tarihinde 49 sn., 09.04.2014 tarihinde 61 sn., 12.08.2014 tarihinde 95 sn., 31.08.2014 tarihinde 57 sn., 05.10.2014 tarihinde 1 kez 0 sn., 1 kez 72 sn., 08.10.2014 tarihinde 1 kez 0 sn., 1 kez 56 sn., 19.12.2014 tarihinde 88 sn., 4348272795 numaralı hattan 12.12.2013 tarihinde 69 sn., 31.12.2013 tarihinde 90 sn., 14.01.2014 tarihinde 75 sn., 03.04.2014 tarihinde 58 sn., 04.07.2014 tarihinde 84 sn., 01.11.2014 tarihinde 51 sn., 06.01.2015 tarihinde 44 sn., arandığının tespit edildiği anlaşılmıştır."

16. Gerekçeli kararda başvurucu yönünden yapılan değerlendirmenin ilgili kısmı ise özetle şu şekildedir:

"...

b-)Tespitlere ve esasa ilişkin değerlendirme;

Mevcut iletişimin tespiti kayıtlarına göre sanık sivil imamı ile ankesörlü hatlar üzerinden iletişime geçmiş ve bu bağını farklı zaman diliminde ve birden çok kez ortaya koymuş ve iletişimin tespiti kayıtlarına yansıdığı üzere bu bağını sürdürerek örgüt hiyerarşisine dahil olmuştur. Bununla birlikte birleşen dosyada beyanı bulunan tanık [M.İ.nin] beyanında sanığın örgüte iradesini tam bağlılık göstererek oradan gelecek talimatlara açık ettiği anlaşılmıştır. Sanık her ne kadar tanığın beyanının kişisel bilgilerinin sosyal ve tanınmış kişiliğinden olarak ele geçirildiğini bu bilgilerinin çalıştığı TATVAN ilçesinde herkesçe malum bilgiler olduğunu savunmuş ise de tanığın ayrıntılı ve örgüt terminolojisi ile uyumlu konum belirtir beyanı ve tanığın sanık hakkında suç isnadında bulunmasını gerekir makul bir neden ortaya koyamaması nedeniyle tanığın somut gerçeklilikle örtüşen ve sanığın örgüt içerisindeki konumuna işaret eden beyanına itibar edilmiştir...."

17. Başvurucunun istinaf istemi esastan reddedilmiştir. Başvurucu müdafii, temyiz isteminde bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde; diğer hususların yanı sıra, sabit hatlardan yapılan aramaların Yargıtayın belirlediği kriterleri taşımadığı, ardışık ve/veya periyodik aranma olmadığı, tek yönlü olmadığı, mesai saatleri içinde yapılan aramaların olduğu, aramaların örgütsel nitelik taşımadığı, M.İ. isimli tanığın sorgulanamadığı ileri sürmüştür.

Temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 12/10/2021 tarihli kararıyla başvurucuların da aralarında bulunduğu üç sanık yönünden hükmün onanmasına karar verilmiştir.

18. Başvurucu, nihai hükmü 4/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 30/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamında tanık sorgulama hakkı dışında başvurucunun ileri sürdüğü şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

20. İnceleme sırasında başvurucu yönünden kişiselleştirilmiş emniyet birimlerince büfe/ankesörlü sabit telefon hatlarıyla irtibat kurma yöntemine ilişkin olarak düzenlenen, hangi aramaların ardışık ve/veya periyodik olduğunu açıklayan ayrıntılı analiz raporunun olup olmadığı hususu İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesinden sorulmuştur. Bunun dışında ayrıca HTS kayıtlarına ilişkin olarak hükme esas alınan bir bilirkişi raporunun olup olmadığı konusundaki bilgi ve varsa söz konusu bilirkişi raporunun bir örneğinin gönderilmesi istenmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden gelen cevabi yazıda, dosyadaki tüm belgelerin gönderildiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda HTS kayıtlarına ilişkin olarak soruşturma evresinde alınan bilirkişi raporundan (bkz. § 10) başka bir evrakın olmadığı sonucuna varılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

21. Başvurucu; hükmün M.İ. isimli tanığın beyanlarına dayandığı, bu kişinin istinabe yoluyla beyanlarının alındığını, söz konusu tanığın hükmü veren mahkeme tarafından bizzat dinlenilmediği, tanığın talimat yoluyla dinlenildiği duruşmada hazır bulunamadığını, duruşmada dinlenilen diğer iki tanık ifadesinin gözardı edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık), başvurucu hakkında beyanda bulunan M.İ. adlı tanığın ifadesinin okunduğunun ve başvurucunun söz konusu beyanlara karşı itiraz ve savunmalarını dile getirdiğini belirtmiştir. Ayrıca söz konusu tanık M.İ.nin beyanları dışında gerekçeli kararda yer verilen başvurucunun ankesörlü hatlardan arandığına dair HTS kayıtları gibi delil ve değerlendirmelerle başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurulduğu şeklinde görüşünü bildirmiştir. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı beyanında, tanık M.İ.nin beyanının mahkûmiyet kararında belirleyici olduğunu ve tanık ifadesinin okunmasının yeterli olmadığını ifade etmiştir.

22. Başvuru, tanık sorgulama hakkı kapsamında incelenmiştir.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021). Buna göre bir ceza yargılamasında sanığın aleyhine olan tanıkları sorguya çekme veya çektirme hakkı vardır. Hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde sanığın tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının

doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir (AZ. M., § 55). Diğer yandan bir mahkûmiyet -tek veya belirleyici ölçüde- sanığın soruşturma veya yargılama aşamasında sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemiş ise sanığın hakları Anayasa'nın 36. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Orhan Güleryüz, § 35).

25. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesi geçerli bir nedenin mevcudiyetine dayanmalıdır. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu olumsuzluğun telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51). Bu kapsamda, hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanını destekleyen başka doğrulayıcı delillere dayanılması telafi edici güvencelerden biri olarak kabul edilebilir (Orhan Güleryüz, § 39). Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanıkların -sanığın da onlara soru sormasına imkân sağlayacak ve sorulan sorulara verdikleri cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edecek şekilde- Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla dinlenmesi telafi edici bir güvence olabilir (bazı değişikliklerle birlikte Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Sorgulanmayan tanığın beyanının güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla savunma tarafına sağlanabilecek bir diğer telafi edici güvence ise sanığa olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânının tanınmasıdır (Orhan Güleryüz, § 40).

26. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, § 43-46).

27. Sanığın aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla

sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

28. Nitekim 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/37533, K.2021/118; (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

29. Somut olayda Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesince tanık M.İ.nin beyanları, başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak bu tanığın duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanığın Mahkemede hazır edilememesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

30. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

31. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı

hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararında bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır. Başvurucu hakkındaki gerekçeli karar incelendiğinde duruşmada dinlenmeyen tanığın, başvurucu aleyhine verdiği beyanların ve diğer delillerin ağırlığı hususunda da Mahkemece herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı görülmektedir.

32. Yargıtay kişilerin sabit veya ankesörlü hatlarla örgütsel iletişim kurma yöntemi uyarınca FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini içtihatlarında açıkça belirlemiştir (bkz. Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023, §§ 127-132. Ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/11/2024 tarihli ve E.2024/705, K.2024/15150 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6992, K.2024/14586 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/3927, K.2024/11894 sayılı).

33. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında; sanıkla birlikte ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, ardışık aranan diğer şahıslar hakkında soruşturma bulunması hâlinde bu kişilerin tüm aşama ifadelerinin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, sanığın kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, sanıkların bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda “gerçekleştirilen arama sayısı, aramaların ardışık ya da periyodik olup olmadığı, aramaların gerçekleştirildiği saatler, konuşma süreleri, farklı ankesörlü telefonlardan aranıp aranmadıkları, ardışık aramaya dâhil olan şahısların aynı kuvvete mensup ve aynı rütbede olup olmadıkları, aramaları gizlemek için herhangi bir şifreleme yönteminin kullanılıp kullanılmadığı” hususlarını gösterir analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığının araştırılması, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 5271 sayılı Kanun'un 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, anılan Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir (bkz. R.T. [GK], B. No: 2021/47924, 29/5/2025).

34. Somut olayda başvurucunun örgütsel manada kullanıldığı tespit edilen sabit hatlarla aranmasına ve tanık M.İ.nin ifadelerine dayanılmıştır.

35. Dolayısıyla muhakeme sürecinde elde edilen deliller ve Mahkemenin gerekçesi dikkate alındığında, kişilerin sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olup olmadıklarının belirlenmesi açısından ilkesel olarak ortaya konulan ve adli makamlarca yapılması gerekli görülen araştırmaların somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmaktadır. Mahkeme başvurucunun bu yöndeki itiraz ve savunmasını karşılamak üzere HTS verilerinin bilirkişi marifetiyle incelenmesi ve buna göre teknik bir rapor hazırlanması yönündeki talebi ara kararıyla kabul etmesine rağmen bir sonraki celsede dosyanın tekemmül ettiği gerekçesiyle bu incelemeden vazgeçmiştir.

36. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan delillere ilişkin Yargıtay uygulaması gözönüne alındığında duruşmada dinlenmeyen (istinabe yoluyla alınan) tanık beyanının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ağırlıkta dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer bir ifadeyle sorgulama imkânı tanınmayan tanık M.İ.nin anlatımlarının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

37. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Bu kapsamda tanık ifadelerini içeren tutanak içeriği duruşmada başvurucuya okunmuştur. Ancak tanık beyanının alındığı aşamada başvurucu hazır bulunmadığından sorgulama yapmasına imkân tanınmamıştır. Ayrıca başvurucu, sorulan sorulara tanığın verdiği cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanığın gösterdiği tepkiler konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanık beyanının güvenilirliği test edilememiştir. Öte yandan, tanığı sorgulama imkânının tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamanın telafi edildiğini söylemek mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık ifadeleri hükme esas alınmış olduğu hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanığın başvurucunun hazır bulunduğu duruşmada veya en azından SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

39. Başvurucu, ihlalin tespiti ile birlikte yeniden yargılama yapılmasını istemektedir. Ayrıca maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda, tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

42. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı

anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/94, K.2019/117) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AŞKIN ÖZKAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/3450 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/3450

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AŞKIN ÖZKAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/3450)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucular : 1. Aşkın ÖZKAN

2. Ercan SUN

3. Rıza AYDOĞMUŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 2022/3450 numaralı başvuruda nihai karar 13/12/2021 tarihinde öğrenilmiş ve 11/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. 2022/24275 numaralı başvuruda nihai karar 17/1/2022 tarihinde öğrenilmiş ve 15/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. 2022/39239 numaralı başvuruda nihai karar 28/2/2022 tarihinde öğrenilmiş ve 30/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2022/24275, 2022/39239 numaralı başvuruların konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2022/3450 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Başvurucular, verilen tedbir kararları nedeniyle gerekçeli karar hakkının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının, eşitlik ilkesinin, masumiyet karinesinin ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Adalet Bakanlığı görüşünde, mevcut başvuruda başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, karşı beyanlarında başvuru formundaki iddiaları yinelemiştir.

6. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

7. Anayasa Mahkemesi gerekçeli karar hakkı yönünden olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Salih Söylemezoğlu (B. No: 2013/3758, 6/1/2016) ve Erdal Türkmen (B. No: 2016/2100, 4/4/2019) kararlarında incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararlarda, Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı gereği itiraz merciince başvurucuların beyan ve delillerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve karşılanması gerektiği belirtilerek söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle başvurucuların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine hükmedilmiştir. Somut başvurularda, anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

8. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının, eşitlik ilkesinin, masumiyet karinesinin ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarının, gerekçeli karar hakkı bağlamında adil yargılama hakkı yönünden ihlal sonucuna ulaşılması nedeniyle incelenmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

9. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.E.S. ve Rıza Aydoğmuş ayrıcatazminat talebinde bulunmuştur.

10. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için ihlalin niteliği dikkate alınarak manevi zararları karşılığında tazminat talebinde bulunan başvurucular E.S. ve Rıza Aydoğmuş'a ayrı ayrı net 6.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinde bulunan başvurucunun talebinin KABULÜNE,

C. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE YER OLMADIĞINA,

F. 1. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için 2022/24275 numaralı başvuru yönünden yeniden yargılama yapacak olan Konya 2. Aile Mahkemesine (D. İş 2022/6, K.2022/5) iletilmek üzere Konya 1. Aile Mahkemesine (D. İş 2021/5688, K.2021/5687) GÖNDERİLMESİNE,

2. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için, 2022/3450 numaralı başvuru yönünden yeniden yargılama yapacak olan Adana 2. Aile Mahkemesine (D. İş 2021/443, K.2021/440) iletilmek üzere Adana 1. Aile Mahkemesine (D. İş 2021/2397 , K.2021/2403) GÖNDERİLMESİNE,

3. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için, 2022/39239 numaralı başvuru yönünden yeniden yargılama yapacak olan Edremit 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (D. İş 2022/21, K.2022/20) iletilmek üzere Edremit 1. Aile Mahkemesine (D. İş 2022/54 , K.2022/55), GÖNDERİLMESİNE,

G. Tazminat talebinde bulunan başvurucularE.S. ve Rıza Aydoğmuş'a ayrı ayrı net 6.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

H. 664,10 TL başvuru harcından oluşan yargılama giderinin başvuruculara ayrı ayrıÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.S.

B. No: 2022/10456 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/10456

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

S. S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/10456)

Karar Tarihi: 24/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 11/2/2026 - 33165

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : S.S

Vekili : Av. Ekim Bilen SELİMOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda adil yargılanma hakkının başkaca güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarda da bulunulmuştur.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucunun da aralarında bulunduğu bir kısım şüpheli hakkında çıkar amaçlı suç örgütü kurma ve yönetme suçundan soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma kapsamında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. maddesi uyarınca başvurucu hakkında iletişimin tespiti ve kayda alınması tedbiri uygulanmıştır. Bu doğrultuda elde edilen tapelerden yola çıkılarak başvurucunun 15 yaşından küçük mağdur F.Ş.D. ile cinsel istismar suçunu oluşturabilecek görüşmeler yaptığı değerlendirilmiştir.

4. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu tapeler doğrultusunda, mağdur F.Ş.D. yönünden gerekli soruşturmanın yapılması amacıyla çocuğun cinsel istismarı suçuna ilişkin soruşturmanın başvurucu hakkında yürütülen çıkar amaçlı suç örgütü kurma ve yönetme soruşturmasından 22/9/2010 tarihinde ayrılmasına karar vermiştir. Ayırma kararı sonrasında verilen yetkisizlik kararı doğrultusunda soruşturma dosyası Sakarya Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) gönderilmiştir.

5. Başsavcılık tarafından yürütülen soruşturma kapsamında, mağdur F.Ş.D.nin adli muayenesiyle ilgili olarak Sakarya Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi tarafından düzenlenen 17/5/2010 tarihli adli muayene raporunda fiilî livata kanaatine varıldığı bildirilmiştir. Aynı zamanda, mağdurun yaşının tespiti bakımından Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen 22/11/2010 tarihli hastane raporunda suç tarihi itibarıyla mağdurun yaşının 17 olduğu bildirilmiştir. Nüfus kayıtlarına göre ise mağdurun doğum tarihinin 1/1/1995 olarak tescil edildiği anlaşılmaktadır.

6. Başsavcılık, başvurucunun çocuğun nitelikli cinsel istismarı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından cezalandırılması talebiyle 14/3/2011 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle iletişimin tespiti ve kayda alınmasına ilişkin tape kayıtlarına göre başvurucunun suç tarihleri olan 2009 yılı Kasım ve Aralık aylarında 15 yaşını doldurmamış mağdurla buluştuktan sonra mağduru çiftlik evinde zorla alıkoyduğu ve mağdura anal yoldan organ sokmak suretiyle birden fazla defa cinsel istismarda bulunduğu ve yine mağdurun 15 yaşını doldurduğu 2010 yılı Ocak ayında ise mağdurun rızası olmaksızın anal yoldan organ sokmak suretiyle cinsel istismar suçunu işlediği belirtilerek üzerine atılı suçları işlediği iddia edilmiştir.

7. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Sakarya 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır.

8. Mahkemece 17/3/2011 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- mağdur F.Ş.D. ve başvurucunun dinlenmesine, mağdurun gerçek yaşının tespitiyle gerçekleştirilen eylem nedeniyle beden ve ruh sağlığının bozulup bozulmadığının tespiti bakımından Adli Tıp Kurumundan (ATK) rapor alınmasına karar verilmiştir.

9. Yargılama yirmi bir celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede müdafi huzurunda alınan savunmasında başvurucu özetle mağdur ile cinsel ilişkisinin olmadığını, mağduru işletmekte olduğu kuyumcu dükkânına gelip gitmesi nedeniyle tanıdığını, bu olaydan bir süre sonra kendisi hakkında örgüt kurma iddiasıyla operasyon yapıldığını, emniyetin mağduru bu operasyon nedeniyle kendisine karşı yönlendirmiş olduğunu, mağdurun yaşını 14 değil 19 olarak bildiğini beyan etmiştir. Aynı celsede dinlenen mağdur F.Ş.D. ise başvurucuyla toplam dört defa livata yoluyla cinsel ilişki yaşadığını, cinsel ilişkilerin başvurucunun kendisi ile evlenme vaadi doğrultusunda rızası ile gerçekleştiğini ancak başvurucunun kendisini kandırdığını, başvurucuya yaşını 15 olarak söylediğini ve başvurucudan şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir.

10. Mahkeme; mağdurun gerçek yaşının tespiti amacıyla gerekli hastane ve nüfus kayıtlarının araştırılması, mağdurun beden ve ruh sağlığının bozulup bozulmadığı ve gerçek yaşının tespiti bakımından ATK'dan rapor alınması ve yine başvurucuya ait çiftlik evinde çalışan N.M.nin tanık olarak dinlenmesi amacıyla celsenin ertelenmesine karar vermiştir. İkinci celsede tanık N.M.nin hazır edilememesi nedeniyle dinlenmesi mümkün olmamıştır. Mahkeme mağdurla ilgili ATK raporlarının dönüşü amacıyla celseyi ertelemiştir. Beşinci

celsede tanık N.M.nin Rusya'ya sınır dışı edildiğine ilişkin kolluk yazısı dosyaya gönderilmiştir.

11. Sekizinci celse öncesinde ATK 6. İhtisas Kuruluna ait 26/3/2012 tarihli rapor dosyaya sunulmuştur. Söz konusu rapora göre mağdurda kendisinin ruh sağlığını bozacak mahiyet ve derecede major depresyon denilen psikiyatrik bozukluğun tespit edildiği bildirilmiştir. Mahkeme, mağdurun gerçek yaşının tespiti bakımından ATK raporunun dönüşünün beklenmesine karar vermiştir. Onuncu celsede, ATK 2. İhtisas Kurulu tarafından mağdurun yaşının suç tarihi itibarıyla 15 olduğunu tespit eden 25/3/2013 tarihli adli rapor dosyaya ibraz edilmiştir. Mahkeme, başvurucu müdafiinin rapora karşı beyanda bulunması ve tanık listesini sunması amacıyla celseyi ertelemiştir.

12. On dördüncü celsede verilen ara kararı ile mağdurun yaşının tespitine ilişkin dosyada mevcut hastane raporu ile ATK raporları arasında ortaya çıkan çelişkinin giderilmesi amacıyla mağdurun gerçek yaşının tespiti yönünden ATK Genel Kurulundan rapor alınmasına karar verilmiştir. On sekizinci celsede dosyaya gönderilen ATK Genel Kuruluna ait 5/3/2015 tarihli rapor ile 2009 yılı Kasım ve Aralık ayının başında gerçekleştiği iddia edilen eylemlerin tarihi itibarıyla mağdurun 14 yaşını bitirmiş olup 15 yaşını bitirmediği, 31/12/2009 tarihli eylem yönünden ise 15 yaşını bitirmiş olup 16 yaşının içinde olduğu bildirilmiştir. Ayrıca Mahkeme, başvurucunun yanında çalışan tanık N.M.nin soruşturma aşamasında verdiği beyanlarını başvurucuya okumuştur. Tanık N.M.nin başvurucunun 15-16 yaşlarında görünen bir bayan ile iki defa eve gelip sabaha kadar kaldığını ancak bu kişinin mağdur olup olmadığını bilmediğini, bu kişi ile başvurucunun evde yalnız kaldıklarını, ertesi gün misafir havlularının kullanılması ve odanın dağınık olması nedeniyle cinsel ilişkiye girdiklerini anladığını, öncesinde ve yine yılbaşı akşamı eve gelen kişinin daha sonra kendisine gösterilen fotoğraftan mağdur olduğunu öğrendiğini beyan ettiği anlaşılmaktadır. Mahkeme, devam eden celsede taraflara rapora karşı beyanda bulunmak ve varsa kovuşturmanın genişletilmesine yönelik taleplerini sunmak üzere süre vermiştir.

13. On dokuzuncu celsede ise başvurucu tarafından dosyaya bildirilen ve aralarında N.M.nin de bulunduğu tanıkların dinlenmesine karar verilmiştir. Söz konusu tanıkların bir kısmı istinabe yoluyla, bir kısmı ise mahkeme huzurunda dinlenmiştir. Tanık N.M.nin ise yurt dışında olduğu tespit edilmiştir. Mahkeme, tanık N.M.nin yurt dışında olduğunun bildirilmesi ve önceki beyanlarının sonuca etkili görülmediği gerekçesiyle tanığın dinlenmesinden vazgeçilmesine karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı esas hakkındaki mütalaasında; başvurucu ile mağdurun rızaya dayalı olarak birden çok cinsel ilişkiye girdikleri, mağdurun yaşı konusundaki beyanları nedeniyle ortaya çıkan şüpheden başvurucu sanığın faydalanarak hakkında hata hükümlerinin uygulanması gerektiğini eylemin reşit olmayanla cinsel ilişki kapsamında kaldığını belirtmiş ve mağdurun şikâyetten daha önce vazgeçmesi nedeniyle de düşme kararı verilmesini talep etmiştir. Başvurucu; mütalaaya karşı savunmasında mağdurun kendisine komplo kurduğunu, atılı suçu işlemediğini ve beraatine karar verilmesi gerektiğini beyan etmiştir.

14. Mahkeme; başvurucunun 15 yaşından küçük çocuğa karşı zincirleme şekilde nitelikli cinsel istismar suçundan 10 yıl, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan ise 3 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Deliller ve tüm dosya kapsamı birlikte ele alınarak yapılan değerlendirmede; 20 Aralık 1994 doğumlu olan mağdurun, [F.Ş.D.nin] sanık Serhat'ın [başvurucu] kuyumcu dükkanının müşterisi olması nedeniyle 2009 senesinin Kasım ayında tanıştıkları, mağdurun 17 Kasım

2009 tarihinde sanık Serhat'ın verdiği davetiye ile İstanbul S. H. yalısında düzenlenen defileye gittiği, bir gün sonra 18/11/2009 tarihinde sanık Serhat'ın mağduru deprem müzesinin karşısında bulunan caddedeki K. Eczanesinin önünden bir jiple aldığı ve çiftlik evine götürdüğü, çiftlik evinde seviştikleri, mağdurun rızası ile sanık Serhat ile anal yoldan bir kez cinsel ilişkiye girdiği, o gece sanık Serhat'ın mağduru evine bıraktığı, bu tarihten 1-2 hafta kadar sonra Aralık ayının ilk haftası sanık Serhat'ın deprem müzesinin karşısındaki sinemanın önünden mağduru ticari bir taksiyle aldırdığı, M. Mağazasının önünden sanık Serhat'ın da taksiye bindiği, birlikte Çark Caddesinde bulunan M. mağazasının arkasındaki 4 katlı apartmanın en üst katına sanık Serhat'ın kuzeni olan [diğer] sanık [O.nun] evine gittikleri, eve gittikleri sırada sanık [O.nun] evde olduğu, bir müddet sanıkların birlikte sohbet ettikleri, daha sonra sanık Serhat'ın mağduru yatak odasına götürdüğü, sanık ile mağdurun rızasıyla bir kez anal yoldan cinsel ilişkiye girdiği, mağdurun yılbaşı gecesi yani 31.12.2009 tarihinde sanık Serhat'ın çiftlik evine gittiği, çiftlik evinde mağdurun rızası ile sanıkla anal yoldan cinsel ilişkiye girdiği, yine Ocak ayının ortalarında sanık Serhat'ın çiftlik evine gittiği ve anal yoldan cinsel ilişkiye girdikleri, 4. ve son ilişkiden sonra sanık Serhat'ın mağdura görüşmek istemediğini söylemesi nedeni ile tarafların ayrıldıkları anlaşılmıştır.

Mahkeme heyetince mağdurun yaşını büyük gösterdiğine ilişkin bir tespit yapılmamış olması, dosya içeriğinde bulunan sağlık kurulu raporunda bulunan fotoğrafta mağdur makyajlı olmasına rağmen 14-15 yaşında bir görünüm arz etmesi, sanık ile mağdurun bulunduğu çiftlik evinde saz arkadaşları ile program yapan tanık [A.E.nin] mağdurun boyunun kısa olması, minyon tipli olması, aşırı makyaj yapmasına rağmen yaşının küçük olduğunu tahmin ettiğini, sanık ile mağdurun kendileri ayrıldıktan sonra evde birlikte kaldıklarını beyan etmesi, tanık [L.B.nin] de mağdurun yaşını bilmediğini ancak yaşının küçük olduğunu tahmin ettiğini beyan etmesi, mağduru gören tanıklardan hiçbirisinin de mağdurun yaşının büyük olduğuna ilişkin bir tespitte bulunmamış olması, sanık mağdurla hiçbir ilişkisinin bulunmadığını beyan etmesine rağmen tanık beyanlarından çiftlik evine gittiği orada geceyi mağdur ile birlikte geçirdiğinin anlaşılmış olması, başka bir suç için alınan dinleme kararı kapsamında katalog suçlardan olan dava konusu suç nedeniyle de yasal delil olarak kabul edilebilecek tape kayıtlarından da sanık ile mağdur arasında (sanığın mağduru gece kalmak için eve davet etmesi, regl günlerini dahi konuşmaları karşısında) arkadaşlık boyutunu aşan bir ilişkinin bulunduğunun tespit edilmiş olması, mağdurun kızlık durumu ve livata bulgusunu tarif eden uzman doktor raporları ve ATK' dan aldırılan raporlar, tanıklar ve mağdur beyanlarının birbirleri ile uyumlu olması karşısında, aşamalarda değişmeyen mağdur beyanlarının mahkememizce inandırıcı ve samimi görülmesi, mağdurun sanığa iftira atması için bir neden bulunmaması gözetilerek, sanığın suç ve cezadan kurtulma amaçlı savunmada bulunduğu, mağdura karşı cinsel istismar ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını işlediği, dava konusu olayda mağdurun yaşından büyük gösteriyor olmaması, mağdurun sanığa yaşını olduğundan büyük tanıtmamış olması, yaşını 15 olarak bildirmiş olması nedeniyle TCK'nun 30. maddesinde düzenlenmiş olan hata halinin uygulanma şartlarının da mevcut olmadığı kanaatine varılmıştır.

...

Her ne kadar sanık vekilleri, tanık [E.A.nın] tekrar dinlenmesini, tanık [A.A.nın] ve tanık [N.M.nin] dinlenmesini talep etmişler ise de ... tanık [N.M.nin] hazırlık aşamasında beyanının alınmış olması, tanık [N.M.nin] beyanının mahkememiz kararının esaslı bir dayanağı veya tek delil olması durumunun söz konusu olmaması (AİHM'in Al-Khawaja veTahery/İngiltere ([BD], 26766/05 ve 22228/06,2011) da gözetilerek, makul sürede

yargılanmanın bitirilerek adil yargılanma hakkının ihlaline sebebiyet vermemek için Anayasa'nın 141. maddesi de değerlendirilerek mahkememizce tanıkların tekrar dinlenmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir."

15. Başvurucu, temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- tanık N.M.nin mahkeme huzurunda dinlenmediğini ve tanığa soru sorma hakkının kullandırılmadığını ileri sürmüştür.

16. Yargıtay 9. Ceza Dairesi 25/11/2021 tarihinde başvurucu hakkındaki hükmün onanmasına karar vermiştir.

17. Başvurucu, nihai hükmü 28/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 2/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, bireysel başvuru yoluna başvurulduktan sonra başvurucu yönünden zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı ve başvurucu sanık hakkında hata hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündeki gerekçelerle itiraz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay Ceza Genel Kurulu 20/9/2023 tarihli kararıyla başvurucu yönünden itirazın reddine karar vermiştir.

19. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanık N.M.nin duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanığa soru sorma imkânı elde edemediğini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu hakkında beyanda bulunan tanığın ifadesinin duruşmada okunduğu ve başvurucunun bu beyanlara karşı itiraz ve savunmalarını dile getirdiği vurgulanmıştır. Ayrıca Mahkemece söz konusu tanık beyanları dışında gerekçeli kararda yer verilen delil ve değerlendirmelerle başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurulduğu ileri sürülmüştür.

22. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

23. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

24. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi

durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

25. Somut olayda Mahkemenin mahkûmiyet gerekçesini; mağdurun 15 yaşından küçük olduğuna ilişkin ATK raporunda yer alan değerlendirmeye, bir kısım tanığın mağdurun yaşının küçük göründüğüne dair beyanlarda bulunmuş olmalarına, iletişimin kayda alınması yoluyla elde edilen tape içeriklerine, mağdurun aşamalarda değişmeyen anlatımları ile mağdurdaki livata bulgusunu tarif eden genital inceleme raporuna dayandırdığı anlaşılmaktadır.

26. Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun, beyanı delil olarak kabul edilen tanık N.M.nin duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Mahkeme, soruşturma aşamasında dinlenen tanık N.M.nin adres araştırmasını yapmış; tanığın sınır dışı edildiğinin tespit edilmesi üzerine de yurt dışı adresinin tespiti hâlinde istinabe yoluyla dinlenmesine karar vermiştir. Son celsede, tanık N.M.nin yurt dışı adresi tespit edilerek dosyaya bildirilmiştir. Mahkeme ise "...dosyada toplanılan delil durumuna göre şahidin beyanının saptanmasının sonuca müessir yanı olmadığı" gerekçesiyle tanığın dinlenmesinden vazgeçilmesine karar vermiştir (bkz. §§ 12,13).

27. Mahkeme, tanık N.M.nin dinlenilmeme nedenini gerekçeli kararın son bölümünde "...tanık [N.M.nin] hazırlık aşamasında beyanının alınmış olması, tanık [N.M.nin] beyanının mahkememiz kararının esaslı bir dayanağı veya tek delil olması durumunun söz konusu olmadığı" şeklinde açıklamıştır. Dolayısıyla başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmiştir. Diğer taraftan gerekçeli karar içeriğinden Mahkemenin -duruşmada dinlenilmeyen tanık beyanları dışında- duruşmada dinlenen tanıklar A.E. ve L.B.nin verdiği beyanları mağdurun olaya ilişkin uyumlu anlatımını, adli muayene raporunda yer alan tespit ile iletişimin tespiti ve kayda alınması tedbiriyle elde edilen tape kayıtlarını gözeterek mahkûmiyet hükmü kurduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda Mahkemece itibar edilen tanık beyanlarına göre duruşmada sorgulanamayan tanık N.M.nin beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek veya belirleyici nitelikte delil olduğunun kabulü de mümkün görünmemektedir. Başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğünün somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmiş olması ve yine başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânı bulmadığı tanık beyanının tek veya belirleyici delil olarak mahkûmiyette kullanılmadığının tespit edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkıyla ilgili uygulanan testin üçüncü aşamasıyla ilgili bir inceleme yapılmamıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

29. Başvurucunun yetersiz gerekçe ile karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, başkaca soruşturma kapsamında elde edilen tape kayıtlarının hukuka aykırı şekilde mahkûmiyete esas alınması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında tesadüfen elde edilen tape kayıtlarının iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması tedbirinin uygulanabileceği çocuğun cinsel istismarı suçu kapsamında delil olarak kullanılmasında hukuka aykırılık bulunmaması nedeniyle Orhan Kılıç ([GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018) ve Jakop Gabriel ([1. B.], B. No: 2013/2392, 15/4/2015) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

METİN ERTEN

B. No: 2022/12850 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/12850

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN ERTEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/12850)

Karar Tarihi: 24/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 11/2/2026 - 33165

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Metin ERTEN

Vekili : Av. Hamdusena ASLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işçilik alacaklarına ilişkin açılan davada istinaf mahkemesince kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddianın karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Başvurucunun Açtığı Dava ve Bireysel Başvuruya Konu Davayla İlgili Süreç

2. Başvurucu, Muş Şeker Fabrikasında (Fabrika) işçi olarak çalışmaktayken Fabrika özelleştirilmiştir. Başvurucu, Fabrikayı devralan şirket ile devreden şirket olan T.Ş.F. A.Ş. arasındaki sözleşmeye göre işçilik alacaklarının ödenmesi gerektiğini ancak bu alacakların ödenmediğini iddia ederek 23/7/2020 tarihinde T.Ş.F. A.Ş. aleyhine dava açmıştır.

3. Muş 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (iş mahkemesi sıfatıyla) (Mahkeme) görülen davada 16/7/2021 tarihli karar ile dava kabul edilmiştir. Davalı işveren, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Van Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi (Daire) kararı kaldırarak 16/12/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Daire gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

İş yerini devreden davalı şirket ile dava dışı alt işveren şirket arasındaki muhasebe ve personel servisleri yardımcı işçilik hizmetlerine ilişkin 2017/537885 sayılı ihale uyarınca davacının 14/12/2018 tarihine kadar dava dışı alt işveren Assos Yapı Tarım Hay. Temiz. Elek. Oto. San. Tic. Ltd. Şti.'de, 15/12/2018 tarihinden itibaren ise devralan asıl işveren Muş Şeker Üretim Sanayi A.Ş bünyesinde aralıksız çalışmaya devam ettiği ve halen de çalıştığı görülmektedir.

İş yeri devri fesih niteliğinde olmadığından devir sebebiyle feshe bağlı hakların istenmesi mümkün olmaz. Aynı şekilde iş yeri devri kural olarak işçiye haklı fesih imkanı vermez. Öte yandan iş sözleşmesinin devamı sırasında işverenler tarafından ödenen kıdem tazminatının avans niteliğinde olduğunun kabulü gerekmektedir.

Taraflar arasındaki uyuşmazlıkta iş yeri devri fesih niteliğinde olmadığından devir sebebiyle feshe bağlı hakların istenmesi mümkün değildir.

..."

4. Başvurucu, nihai hükmü 28/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 20/1/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Başvuru Formunda Belirtilen ve Somut Davayla Benzer Nitelikte Olduğu İleri Sürülen Davalarla İlgili Süreç

6. Başvurucu ile aynı işverene bağlı olarak çalışan Y.D. 18/11/2019 tarihinde işçilik alacaklarının ödenmesi için dava açmıştır.

7. Davayı inceleyen Mahkeme 24/2/2020 tarihli kararıyla davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacının, davalı asıl işveren bünyesinde faaliyet gösteren çeşitli alt işverenler bünyesinde 23.10.2008-19.12.2017 tarihleri arasında çalıştığının hizmet dökümünden anlaşıldığı, Muş Şeker Fabrikasının, Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ bünyesinde iken özelleştirilerek 13.07.2018 tarihinde Muş Şeker Üretim Sanayi AŞ'ye devredildiği, Muş Şeker Fabrikası'nın özelleştirilmesine ilişkin dosyada mübrez 12.07.2018 tarihli varlık satış sözleşmesinin çalışanlara ilişkin hükümler başlıklı 15.1 maddesi ile; 'çalışan personelden alıcı ile anlaşarak çalışmaya karar verenlerin sözleşme imza tarihi itibariyle iş sözleşmelerinin Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından feshedileceği, kıdem ve ihbar tazminatları ile önceki yıllara ilişkin yıllık izinleri ve diğer haklarının Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından ödeneceğinin' kararlaştırıldığı, davacının iş akdinin bu hüküm gereğince feshedildiği

..."

8. Anılan karara karşı davalı, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 16/10/2020 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mahkemece, toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporuna dayanılarak, davacının farklı alt işverenler nezdinde mevsimlik işçi olarak çalıştığı, davalı asıl işverence iş akdinin

özelleştirme kapsamında devir sebep gösterilerek feshedildiği, davalı ve dava dışı işverenler arasında 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2/6'ıncı maddesi uyarınca asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunduğu kabulü ile hareket edilerek ve davacının sözleşmesi belirsiz süreli kabul edilerek feshe bağlı tazminatlar ile işçilik alacaklarından davalının sorumlu tutulmasında bir isabetsizlik olmadığı gibi, özelleştirme kapsamında devir yapılmasının başlı başına iş akdinin feshi için geçerli bir sebep teşkil etmeyeceği, ispat yükü üzerinde olan davalı işverenin, işçilerin sözleşmelerinin özelleştirme sonucu işletmesel ve ekonomik nedenlerle son çare olarak (geçerli nedenle) yenilenmediğine ilişkin iddiasını ispat için delil göstermediği dikkate alındığında davalının istinaf sebeplerinin yerinde olmadığı anlaşılmaktadır.

..."

9. Başvurucu ile aynı işverene bağlı olarak çalışan H.D. 18/11/2019 tarihinde işçilik alacaklarının ödenmesi için dava açmıştır.

10. Davayı inceleyen Mahkeme 24/2/2020 tarihli kararıyla davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacının, davalı asıl işveren bünyesinde faaliyet gösteren çeşitli alt işverenler bünyesinde 23.10.2008-31.12.2017 tarihleri arasında çalıştığının hizmet dökümünden anlaşıldığı, Muş Şeker Fabrikasının, Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ bünyesinde iken özelleştirilerek 13.07.2018 tarihinde Muş Şeker Üretim Sanayi AŞ'ye devredildiği, Muş Şeker Fabrikası'nın özelleştirilmesine ilişkin dosyada mübrez 12.07.2018 tarihli varlık satış sözleşmesinin çalışanlara ilişkin hükümler başlıklı 15.1 maddesi ile; 'çalışan personelden alıcı ile anlaşarak çalışmaya karar verenlerin sözleşme imza tarihi itibariyle iş sözleşmelerinin Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından feshedileceği, kıdem ve ihbar tazminatları ile önceki yıllara ilişkin yıllık izinleri ve diğer haklarının Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından ödeneceğinin' kararlaştırıldığı, davacının iş akdinin bu hüküm gereğince feshedildiği

..."

11. Anılan karara karşı davalı, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 15/10/2020 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Dosya kapsamından ve dinlenen taraf tanık beyanlarından davacının mevsimlik bir işte çalıştığı anlaşılmaktadır. SGK kayıtlarından genellikle askı süresinden sonra davacının eylül ayında çalışmaya başladığı görülmektedir.

Mevsimlik işte askı nedeniyle işyerinden ayrılan işçilerin iş sözleşmelerinin kendiliğinden sona ermeyeceği, fakat ertesi yılın iş sezonunun başına kadar askıda kalacağı, ertesi yıl mevsim başında işe alınmayan/çağrılmayan işçinin iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmiş sayılacağı Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir. Dosya kapsamından işverenin mevsim sonunda davacı işçiyi yeni mevsimde işe almayacağını bildirdiği ve işveren tarafından iş akdinin feshedildiği anlaşılmaktadır.

..."

12. Başvurucu ile aynı işverene bağlı olarak çalışan S.S. 19/11/2019 tarihinde işçilik alacaklarının ödenmesi için dava açmıştır.

13. Davayı inceleyen Mahkeme 4/12/2020 tarihli kararıyla davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacının, davalı asıl işveren bünyesinde faaliyet gösteren çeşitli alt işverenler bünyesinde 04.03.2009-19.12.2017 tarihleri arasında çalıştığının hizmet dökümünden anlaşıldığı, davacının son alt işvereninin Rüya Temizlik Ltd. Şti. - Sulhattin Balkaya Adi Ortaklığı olduğu, Muş Şeker Fabrikasının, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. bünyesinde iken özelleştirilerek 13.07.2018 tarihinde Muş Şeker Üretim Sanayi AŞ'ye devredildiği, Muş Şeker Fabrikası'nın özelleştirilmesine ilişkin dosyada mübrez 12.07.2018 tarihli varlık satış sözleşmesinin çalışanlara ilişkin hükümler başlıklı 15.1 maddesi ile; 'çalışan personelden alıcı ile anlaşarak çalışmaya karar verenlerin sözleşme imza tarihi itibariyle iş sözleşmelerinin Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından feshedileceği, kıdem ve ihbar tazminatları ile önceki yıllara ilişkin yıllık izinleri ve diğer haklarının Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından ödeneceğinin' kararlaştırıldığı, davacının iş akdinin bu hüküm gereğince 19.12.2017 tarihinde feshedildiği

..."

14. Anılan karara karşı davalı, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 25/3/2021 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mevsimlik işte askı nedeniyle işyerinden ayrılan işçilerin iş sözleşmelerinin kendiliğinden sona ermeyeceği, fakat ertesi yılın iş sezonunun başına kadar askıda kalacağı, ertesi yıl mevsim başında işe alınmayan/çağrılmayan işçinin iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmiş sayılacağı Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir. Dosya kapsamından iş akdi askıda olan davacının yeni sezonda işe çağrılmadığı ve işveren tarafından iş akdinin feshedildiği anlaşılmaktadır. Davalı tarafından kıdem ve ihbar tazminatlarının ödendiğine ilişkin bir delil de ibraz edilmemiştir bu itibarla mahkemece kıdem ve ihbar tazminatına hükmedilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.

..."

15. Başvurucu ile aynı işverene bağlı olarak çalışan F.Ö. 19/11/2019 tarihinde işçilik alacaklarının ödenmesi için dava açmıştır.

16. Davayı inceleyen Mahkeme 4/12/2020 tarihli kararıyla davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacının, davalı asıl işveren bünyesinde faaliyet gösteren çeşitli alt işverenler bünyesinde 26.05.2009-19.12.2017 tarihleri arasında çalıştığının hizmet dökümünden anlaşıldığı, davacının son alt işvereninin Rüya Temizlik Ltd. Şti. - Sulhattin Balkaya Adi Ortaklığı olduğu, Muş Şeker Fabrikasının, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. bünyesinde iken özelleştirilerek 13.07.2018 tarihinde Muş Şeker Üretim Sanayi AŞ'ye devredildiği, Muş Şeker Fabrikası'nın özelleştirilmesine ilişkin dosyada mübrez 12.07.2018 tarihli varlık satış sözleşmesinin çalışanlara ilişkin hükümler başlıklı 15.1 maddesi ile; 'çalışan personelden alıcı ile anlaşarak çalışmaya karar verenlerin sözleşme imza tarihi itibariyle iş sözleşmelerinin Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından feshedileceği, kıdem ve ihbar

tazminatları ile önceki yıllara ilişkin yıllık izinleri ve diğer haklarının Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından ödeneceğinin' kararlaştırıldığı, davacının iş akdinin bu hüküm gereğince 03.09.2018 tarihinde feshedildiği

..."

17. Anılan karara karşı, davalı, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 25/3/2021 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mevsimlik işte askı nedeniyle işyerinden ayrılan işçilerin iş sözleşmelerinin kendiliğinden sona ermeyeceği, fakat ertesi yılın iş sezonunun başına kadar askıda kalacağı, ertesi yıl mevsim başında işe alınmayan/çağrılmayan işçinin iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmiş sayılacağı Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir. Dosya kapsamından iş akdi askıda olan davacının yeni sezonda işe çağrılmadığı ve işveren tarafından iş akdinin feshedildiği anlaşılmaktadır. Davalı tarafından kıdem ve ihbar tazminatlarının ödendiğine ilişkin bir delil de ibraz edilmemiştir bu itibarla mahkemece kıdem ve ihbar tazminatına hükmedilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.

..."

18. Başvurucu ile aynı işverene bağlı olarak çalışan E.E. 19/11/2019 tarihinde işçilik alacaklarının ödenmesi için dava açmıştır.

19. Davayı inceleyen Mahkeme 4/12/2020 tarihli kararıyla davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacının, davalı asıl işveren bünyesinde faaliyet gösteren çeşitli alt işverenler bünyesinde 03.10.2012-19.12.2017 tarihleri arasında çalıştığının hizmet dökümünden anlaşıldığı, davacının son alt işvereninin Rüya Temizlik Ltd. Şti. - Sulhattin Balkaya Adi Ortaklığı olduğu, Muş Şeker Fabrikasının, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. bünyesinde iken özelleştirilerek 13.07.2018 tarihinde Muş Şeker Üretim Sanayi AŞ'ye devredildiği, Muş Şeker Fabrikası'nın özelleştirilmesine ilişkin dosyada mübrez 12.07.2018 tarihli varlık satış sözleşmesinin çalışanlara ilişkin hükümler başlıklı 15.1 maddesi ile; 'çalışan personelden alıcı ile anlaşarak çalışmaya karar verenlerin sözleşme imza tarihi itibariyle iş sözleşmelerinin Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından feshedileceği, kıdem ve ihbar tazminatları ile önceki yıllara ilişkin yıllık izinleri ve diğer haklarının Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından ödeneceğinin' kararlaştırıldığı, davacının iş akdinin bu hüküm gereğince 03.09.2018 tarihinde feshedildiği

..."

20. Anılan karara karşı, davalı, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 25/3/2021 tarihinde istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mevsimlik işte askı nedeniyle işyerinden ayrılan işçilerin iş sözleşmelerinin kendiliğinden sona ermeyeceği, fakat ertesi yılın iş sezonunun başına kadar askıda kalacağı, ertesi yıl mevsim başında işe alınmayan/çağrılmayan işçinin iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmiş sayılacağı Yargıtay tarafından da kabul edilmektedir. Dosya kapsamından iş akdi

askıda olan davacının yeni sezonda işe çağrılmadığı ve işveren tarafından iş akdinin feshedildiği anlaşılmaktadır. Davalı tarafından kıdem ve ihbar tazminatlarının ödendiğine ilişkin bir delil de ibraz edilmemiştir bu itibarla mahkemece kıdem ve ihbar tazminatına hükmedilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır.

..."

21. Başvurucu ile aynı işverene bağlı olarak çalışan M.D. 10/8/2018 tarihinde işe iade davası açmıştır.

22. Davayı inceleyen Ankara 30. İş Mahkemesi 15/10/2019 tarihli kararıyla davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

BAM kararı doğrultusunda davalı işverenliğe müzekkere yazılarak feshin son çare olması ilkesi ve sair hususlarda araştırma yapılmış, tüm dosya kapsamı ve BAM kararı da dikkate alınarak davalı işverence feshin geçerli nedenlerle sonlandırıldığının usulüne uygun olarak ispat edilemediği kanaatine varılarak aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

..."

23. Anılan karara karşı davalı, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 25/3/2021 tarihinde kararı vekâlet ücreti ve arabuluculuk ücreti yönünden kaldırmış ve bunları düzelterek yine davanın kabulüne karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Türk Şeker Fabrikaları A.Ş.'ne ait olan ve özelleştirme kapsamı dışında kalan diğer Şeker Fabrikaları ile bağlı işletmelerde, bir kısım işlerin alt işverenlik ilişkileri çerçevesinde, kadrolu olmayan işçilerin eli ile yürütüldüğü, davalı tarafça belirtilen hizmet alım türleri dikkate alındığında davacının bu işlerde istihdam edilip edilemeyeceğine ilişkin imkanların araştırılmadığı, feshin son çare olması ilkesine de uyulmadığı, böylelikle davacının iş sözleşmesinin feshinde geçerli neden bulunmadığı anlaşılmakla davanın kabulüne karar verilmesi yerindedir.

..."

II. DEĞERLENDİRME

24. Başvurucu; aynı işyerinde çalışan işçilerin aynı işverene karşı açtıkları davaların aynı Daire tarafından kabul edildiğini, bu kararlara güvenerek dava açtığını beyan etmiştir. Ayrıca bazı işçilerin sendika vasıtasıyla Ankara'da dava açtıklarını, davaların Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Dairesi tarafından kabul edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, Fabrikanın devrine ilişkin ihale şartnamesine aykırı karar verildiğini de iddia etmiştir. Başvurucunun iddiasına göre bu şartname gereğince iş akdi feshedilenlere işçilik alacaklarının ödenmesi gerekmektedir. Başvurucu, bunların yanı sıra davalının süresinden sonra sunduğu cevap dilekçesinde iş akdini kendisinin (davalının) feshettiğini beyan etmesine rağmen Dairenin resen değerlendirme yaparak iş akdini kendisinin (başvurucunun) feshettiğini kabul etmesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu iddia etmiştir. Başvurucu, aynı konumda olup aynı davayı açan şahıslarla ilgili olarak farklı kararlar verilerek eşitlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkı kapsamında hukuki belirlilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir.

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34). Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

28. Başvurucunun çalıştığı Fabrika özelleştirilmiştir. Bunun üzerine başvurucu; Fabrikayı devreden işveren aleyhine kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve yıllık izin ücreti alacakları için dava açmıştır. Başvurucu, taleplerinin dayanağı olarak Fabrikayı devralan ile devreden arasında imzalanan varlık satış sözleşmesini göstermiştir. Başvurucunun iddiasına göre bu sözleşme kapsamında iş akitleri feshedilmiştir ve Fabrikayı devreden davalı şirket işçilik alacaklarından sorumludur. Başvurucunun açtığı dava, Mahkeme tarafından kabul edilmiştir. Ancak Daire, kararı kaldırarak davanın reddine karar vermiştir.

29. Başvurucunun emsal olarak gösterdiği kararlar incelendiğinde (bkz. §§ 6-23) davayı açan işçilerin iş akitlerinin davalı işveren tarafından feshedildiği ve bu kararların gerekçelerinde varlık satış sözleşmesinin çalışanlara ilişkin hükümler başlıklı 15.1 maddesinde yer alan "çalışan personelden alıcı ile anlaşarak çalışmaya karar verenlerin sözleşme imza tarihi itibariyle iş sözleşmelerinin Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından feshedileceği, kıdem ve ihbar tazminatları ile önceki yıllara ilişkin yıllık izinleri ve diğer haklarının Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından ödeneceğinin" hükmüne atıf yapıldığı görülmüştür.

30. Eldeki davada başvurucunun dava dilekçesi incelendiğinde iddiasını, varlık satış sözleşmesinin "Çalışanlara İlişkin Hükümler" başlıklı 15. maddesine dayandırdığı görülmüştür. Bu husus davanın sonucunu etkileyebilecek mahiyette olup davayı reddeden Dairenin bu konuda değerlendirme yapmadığı görülmektedir. Bu itibarla başvurucunun kararın sonucunu değiştirebilecek esaslı iddiasının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli

karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama ile 25.000 TL maddi ve 25.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesine (E.2021/1711, K.2021/1948) iletilmek üzere Muş 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/630, K.2021/895) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ÖKSÜZ

B. No: 2022/17126 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/17126

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ÖKSÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/17126)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Ali ÖKSÜZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun aldığı disiplin cezalarına yaptığı itirazların reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin 13/09/2021 Tarihli ve E.2021/3903, K.2021/3891 Sayılı Dosyası

2. Başvurucu, hükümlü ve tutukluları kasten veya neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama ile görevlileri her türlü kasten yaralama eylemlerinden dolayı 12 gün süre ile hücreye koyma cezası ile cezalandırılmıştır. Karar, başvurucunun itirazı olmadığından kesinleşmiştir. Bu karar, Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin onayına sunulmuştur. 13/9/2021 tarihli karar ile disiplin cezası onaylanmıştır. Bu karara karşı yapılan itiraz Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

B. Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğinin 28/9/2021 Tarihli ve E.2021/3431, K.2021/4224 Sayılı Dosyası

3. Başvurucu, yatma planına uymamak eylemi nedeniyle kınama disiplin cezası almıştır. Bu karara karşı yaptığı itiraz, Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğinin 28/9/2021 tarihli kararı ile

kabul edilmiş ve cezanın iptaline karar verilmiştir. Bu karara karşı savcılık tarafından itiraz edilmiştir. Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi 8/10/2021 tarihli kararı ile infaz hâkimliğinin kararını kaldırmış ve itirazın reddine karar vermiştir.

C. Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin 31/12/2021 Tarihli ve E.2021/4554, K.2021/5885 Sayılı Dosyası

4. Başvurucu, odasındaki aramada metal mutfak dolabının iç raf kısmı içinde gözükmeyecek şekilde saklanmış fazladan bir adet meyve bıçağı bulunduğu gerekçesiyle disiplin cezası almıştır. Bu karara karşı yaptığı itiraz, Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin 31/12/2021 tarihli kararı ile kabul edilmiş ve cezanın iptaline karar verilmiştir. Bu karara savcılık tarafından itiraz edilmiştir. Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi 20/1/2022 tarihli kararı ile infaz hâkimliğinin kararını kaldırmış ve başvurucunun itirazının reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu, bu dosya yönünden nihai hükmü 3/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/2/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin 13/09/2021 Tarihli ve E.2021/3903, K.2021/3891 Sayılı Dosyası ve Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğinin 28/9/2021 Tarihli ve E.2021/3431, K.2021/4224 Sayılı Dosyası

7. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür (Deniz Baykal [2. B.], B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32). 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

8. Bununla beraber 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük’ün 64. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı mazeret nedeniyle otuz gün içinde başvuru yapılamadığı takdirde bu durumu delillendiren belgeler ile mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde de bireysel başvuru yapma imkânı bulunmaktadır.

9. İçtüzük’te, mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazeretin başvuru süresini uzatacağı kurala bağlanmış olup bu hususlara ilişkin bir belirleme veya tanımlama yapılmamıştır. Hangi hâllerin haklı mazeret olduğunun önceden belirlenmesi mümkün olmadığından Anayasa Mahkemesi, ileri sürülen mazeretin haklı olup olmadığını her başvuruda, olayın özelliklerini dikkate alarak değerlendirmektedir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 21).

10. Somut olayda; Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin 13/09/2021 tarihli ve E.2021/3903, K.2021/3891 sayılı dosyasında yapılan itiraz, Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/3119 D. İş sayılı kararı ile reddedilmiş ve bu nihai karar başvurucuya 14/10/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğinin 28/9/2021 tarihli ve E.2021/3431, K.2021/4224 sayılı dosyasında yapılan itiraz, Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/3168 D. İş sayılı kararı ile kabul edilmiş ve bu nihai karar başvurucuya

25/10/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvuru ise bu kararlar yönünden süresinden sonra 14/2/2022 tarihinde yapılmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısımları yönünden diğer kabul edilebilirlik kriterleri yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin 31/12/2021 Tarihli ve E.2021/4554, K.2021/5885 Sayılı Dosyası

12. Başvurucu, hakkında sahte tutanaklar düzenlendiğini, infaz hâkimliğinin verilen cezaları kaldırdığını ancak ağır ceza mahkemelerinin bu kararı savcılık itirazı üzerine kaldırdığını ve bunu hangi gerekçelerle yaptığını bilemediğini, adil yargılanma hakkının ve dilekçe hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkı bağlamında çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkesi ile gerekçeli karar hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği şeklinde beyanda bulunmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki şikâyetlerini yinelemiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddiaları silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi kapsamında değerlendirilmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama hakkının güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural; tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olabilmeleri ve bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (Taylan Özgür Tor [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43). Bireylerin aleyhlerine başlatılan dava ve diğer yargısal süreçlerden haberdar edilmeleri, bunlara ilişkin dilekçe ve talep yazılarının kendilerine tebliğ edilmesi; savunma yapabilme, iddia ve görüşlerini dile getirebilme imkânının korunması bakımından büyük önem taşımaktadır (Hacı Karabulut [1. B.], B. No: 2017/14871, 9/10/2019,§ 30).

16. Mevcut başvuru kapsamından başvurucu hakkında başlatılan disiplin soruşturmasına istinaden hücre cezası verildiği ve bu cezaya karşı yapılan şikâyet sonucunda İnfaz Hâkimliğinin başvurucu hakkında tesis edilen hücre cezasını hukuka uygun bulmayarak kaldırdığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte Cumhuriyet savcısının itirazı üzerine Ağır Ceza Mahkemesi şikâyeti kesin olarak reddetmiştir. Başvurucu, itirazın ne olduğunu bilmediğinden yakınmaktadır.

17. İtiraz dilekçesi, hâkimliğin kararının yeniden gözden geçirilmesi sürecini başlatan ve sonuçları itibarıyla esaslı nitelikte bir usul işlemidir. Bu işlem üzerine hâkimliğin itiraz dilekçesine konu talep yönünde kararını değiştirme veya istemi yerinde görmediği takdirde

dosyayı ağır ceza mahkemesine gönderme mecburiyeti ve sonuçta başvurucu aleyhine bir karar verilmesi ihtimali doğmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun Cumhuriyet başsavcılığının itirazından haberdar edilmesi, itiraz dilekçesi içeriğindeki iddialara karşı savunmalarda bulunabilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde başvurucunun Cumhuriyet başsavcılığının iddialarına karşı görüş bildirme imkânı elinden alınarak anılan merci karşısında zayıf ve dezavantajlı bir konuma düşebileceği açıktır (İnan Gök [1. B], B. No: 2018/1936, 28/1/2021, § 51).

18. Somut olayda itiraz mercii, Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine şikâyeti kesin olarak reddetmiştir. Söz konusu olayda İnfaz Hâkimliğinin gerekçeli kararında Cumhuriyet savcısı mütalaasının içeriğine yer verilmediği, Cumhuriyet savcısının başvurucu aleyhine kanun yoluna başvurduğu, itiraz dilekçesinin başvurucuya tebliğinin yapılmadığı, başvurucu aleyhine kesin olarak karar verildiği açıktır. Dolayısıyla başvurucunun Cumhuriyet savcısının dilekçesinde yer alan görüşe karşı yargılamanın herhangi bir safhasında beyanda bulunma imkânı olmadığı, bu koşullarda izlenen yöntemin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gereklerine uygun olmadığı, başvurucunun menfaatlerini koruyan güvencelerin başvurucuya sağlanmadığı açıktır. Bu durum, yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkarmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin 13/09/2021 tarihli ve E.2021/3903, K.2021/3891 sayılı ve Ankara Batı 1. İnfaz

Hâkimliğinin 28/9/2021 tarihli ve E.2021/3431, K.2021/4224 sayılı dosyaları yönünden süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin 31/12/2021 tarihli ve E.2021/4554, K.2021/5885 sayılı dosyası yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapacak olan Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (D. İş 2022/748) iletilmek üzere Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği Dosyası 2021/4554, K.2021/5885) GÖNDERİLMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA DEMİR

B. No: 2022/68229 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/68229

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/68229)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Mustafa DEMİR

Vekili : Av. Dudu ERTUNÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahsup talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/2395 Numaralı Soruşturmasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu, Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma kapsamında silahlı terör örgütü üyeliği isnadı ile 28/10/2016 tarihinde gözaltına alınmış; 1/11/2016 tarihinde tutuklanmıştır.

3. Başvurucu 6/12/2016 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliği tarafından adli kontrol tedbirleri uygulanılarak serbest bırakılmıştır.

4. Cumhuriyet Savcılığı tarafından tahkikat sonucunda soyut iddia dışında, başvurucunun da aralarında bulunduğu şüphelilerin yüklenen suçu işlediğini gösterir, dava açmaya yeterli kanıt ve emare bulunmadığı anlaşılmakla 21/9/2017 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Söz konusu karar 13/11/2017 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/4262 Numaralı Soruşturmasına İlişkin Süreç

5. Başvurucu, başlatılan ikinci soruşturma kapsamında silahlı terör örgütü üyeliği isnadıyla 25/4/2018 tarihinde gözaltına alınmış; 3/5/2018 tarihinde tutuklanmıştır.

6. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen iddianameye göre başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğinden cezalandırılması istenmiştir. Söz konusu iddianamede suç tarihi 15/7/2016 olarak gösterilmiş olup iddianamenin başvurucuyla ilgili kısmı şu şekildedir:

"...

6-Mustafa DEMİR isimli şahıs hakkındaki tespitler:

[M.T.Ö.] ve Mustafa DEMİR isimli şahısların yakalandığı Serinyol Mahallesi Cumhuriyet Caddesi Üregen Apt. No:1 Antakya/Hatay adresinde bulunan ikametin gaybubet evi olduğunun tespit edildiği.

Hatay İl Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürlüğünden KOM Şube Müdürlüğüne gönderilen 25.04.2018 tarihli yazıda; FETÖ/PDY terör örgütü faaliyetleri kapsamında ilimiz TEM Şube Müdürlüğü ekiplerince koordineli olarak yapılan operasyonda yakalanarak gözaltına alınan akabinde sevk edildiği adli mercilerce tutuklanarak cezaevine gönderilen, şifreli haberleşme Bylock verisi bulunan, KHK ile kapatılan [Ö.F.] Özel Eğitim Basın Yayın Tic. A.Ş de SGK kaydı olan, Bank Asya hesabı bulunan [E.A.] isimli şahsın kullandığı tespit edilen ve gaybubet evi olarak değerlendirilen ilimiz Merkez Cumhuriyet Mahallesi [...] sayılı ikamette, örgüte müzahir faaliyet yürüten ve FETÖ/PDY ' ye müzahir dernek üyeliği bulunan ve örgütsel dijital verilerde sorumluluk verilmesi planlanan şahıslar listesinde adı geçen [M.T.Ö.] isimli şahıs ile birlikte kaldığı, [E.A.]' ın yakalanmasının akabinde [M.T.Ö.] isimli şahsın, birkaç haftadır banse konu eve gelmediği, gaybubet evi olduğu değerlendirilen ilimiz Serinyol Mahallesi [...] sayılı adreste örgüte müzahir şahıs/şahıslar ile birlikte kaldığı şeklinde istihbari mahiyette bilgilerin elde edildiği bildirilmesi üzerine; 26/04/2018 günü yapılan aramalarda sonucu ikamette bulunan [M.T.Ö.] ve Mustafa DEMİR isimli şahıslar yakalanarak talimata istinaden gözaltına alındıkları.

...

Yukarıda alıntılanan ve anlatılan tüm deliller ışığında şüphelilerin üzerilerine atılı suçları işlediklerinin sabit olduğu anlaşıldığından;

Şüphelinin yargılamasının yapılarak eylemine uyan yukarıda belirtilen sevk maddeleri uyarınca CEZALANDIRILMASINA, şüpheliden gözaltında ve tutuklulukta geçirdiğii sürelerin alacağı cezadan MAHSUBUNA, şüpheliden elde edilen veya el konulan eşyaların MÜSADERESİNE, karar verilmesi kamu adına iddia ve talep olunur..."

7. Hatay İl Emniyet Müdürlüğünün 7/12/2018 tarihli yazısına göre başvurucunun kullandığı tespit edilen üç telefon numarasına tanımlı üç adet ByLock kullanıcı kaydı bulunduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu ByLock Değerlendirme ve Tespit Tutanağı'nda belirtilen numaralardan yapılan bağlantıların 2014 ile 2016 yılları arasında gerçekleştirildiği, bu tarihler arasındaki baz bilgilerinin tutanak ve başvurucunun ikamet bilgileriyle örtüştüğü belirtilmektedir.

8. Hatay 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 17/4/2019 tarihinde başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Suç tarihinin 26/4/2018 olarak gösterildiği mahkûmiyet kararı şu şekildedir:

"... Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, sanık Mustafa DEMİR'in örgüt üyelerinin kendi aralarında kullanmış olduğu şifreli haberleşme programı olan Bylock programını kendi adına kayıtlı olan 538 [...] nolu telefon, [Y.Ç.] adına kayıtlı ancak kendisinin kullandığı 546[...] nolu telefon ve [K.A.] adına kayıtlı olup yine sanığın kullandığı tespit edilen 542[...] nolu telefonlara kaydedilmesi ve bu telefonları kendisinin kullandığını kabul etmesi, cep telefonunun imei numarası ile Bylock IP adreslerine bağlantı yapan cihazların IMEI numaralarının uyuşması, HTS kayıtları, sanığın örgüte finans desteği amacıyla verilen talimattan sonra Bank Asya'ya yeni hesap açtırması ve para yatırmak ve bu hesabı aktif olarak kullanmak suretiyle örgüt kararı doğrultusunda hareket etmesi, tanık beyanı, sanığın gaybubet evinde diğer örgüt mensuplarıyla birlikte yakalanması hep birlikte değerlendirildiğinde sanığın inkara yönelik savunmalarına itibar edilmemiş, böylelikle sanığın Fetö/PDY silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olmak sureti ile süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösteren eylem ve faaliyetlerde bulunduğu, bu şekilde üzerine atılı FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği mahkememizce sabit görülmekle, gelmeyen müzekkere ve dijital verilerin beklenilmesinin dosyanın aydınlanmasına katkı sağlamayacağı kanaati ile beklenilmesinden vazgeçilerek sanığın eylemine uyan 5237 sayılı TCK 314/2 maddesi gereğince eylemlerinin yoğunluğu ve örgüt içerisindeki konumu, darbe teşebbüsü sonrasında halen eylemlerine devam etmesi ve örgüt içerisinde bulunduğu süre dikkate alınarak TCK 3/1 ve 61. Maddeleri gereğince alt sınırdan orantılı şekilde uzaklaşılmak suretiyle cezalandırılmasına... [karar verilmiştir.]"

9. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından 15/6/2020 tarihinde mahkûmiyet kararına yönelik istinaf talebi esastan reddedilmiştir.

10. Yargıtayın 24/2/2021 tarihli temyiz isteminin reddine ilişkin kararıyla başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmiştir.

C. Bireysel Başvuru Konusu Mahsup Talebine İlişkin Süreç

11. 2/4/2021 tarihli müddetnamede başvurucunun 9/9/2023 tarihinde şartla, 25/6/2025 tarihinde ise hak ederek tahliye edilebileceği ifade edilmiştir. Başvurucu söz konusu müddetnamede gösterilmeyen 28/10/2016 ile 6/12/2016 tarihleri arasında gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği sürenin mahsubu talebiyle İnfaz Hâkimliği nezdinde itirazda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 13/5/2022 tarihinde başvurucunun itirazını reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Hakimliğimizce yapılan değerlendirmede hükümlü dilekçesinde Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı Terör Suçları Soruşturma Bürosunun 2017/2395 Soruşturma sayılı dosyasında gözaltında ve tutuklu kaldığı sürelerin mahsubuna karar verilmesini talep etmiş ise de; ilgili dosyanın kesinleşme tarihinin 13/11/2017 olduğu, 28/10/2016-01/11/2016 gözaltında ve 01/11/2016-06/12/2016 tarihleri arasında tutuklu kaldığı, ancak hükümlünün infaz görmekte olduğu cezaların suç tarihinin ise 26/04/2018 olması nedeni ile mahsup şartlarını taşımadığı, TCK nın 63. Maddesinde düzenlenen mahsup kurumunda hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsı hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran hallerin mahsup edilebileceğinin düzenlendiği görülmekle, hükümlünün talebinde mahsubunu istediği gözaltında ve tutuklu kaldığı sürelere ilişkin dosyada verilen hükmün kesinleşme tarihi olan 13/11/2017 tarihinden sonra 26/04/2018 tarihinde işlenen bir suça ilişkin olduğu anlaşılmış ve bu sürelerin TCK nın 63. Maddesinde mahsubu kabul edilen hallerden olmadığı kanaatine varılmakla talebin reddine... [karar verilmiştir.]"

12. İnfaz Hâkimliği kararına yönelik itiraz Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1/6/2022

tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

13. 29/9/2022 tarihinde başvurucu, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak tahliye edilmiştir.

14. Başvurucu, nihai hükmü 1/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 30/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

16. Başvurucu, gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği sürelerin daha sonra aynı suç nedeniyle verilen hapis cezasından mahsup edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmesinden şikâyet etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formu ile benzer beyanda bulunmuştur.

17. Başvuru kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesine göre mahsuba ilişkin hâller Anayasa'nın 19. maddesi kapsamındadır (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024). Bu kapsamda hükümlülerin ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir (İbrahim Uysal [2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014, § 26; Günay Okan [1. B.], B. No: 2013/8114, 17/9/2014, § 13). Mahsup, koşullu salıverme süresinin belirlenmesiyle ve dolayısıyla ceza infaz kurumunda kalınması gereken süre ile doğrudan ilgilidir (Ercan Bucak (2) [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 41).

20. Mahkeme tarafından verilen bir mahkûmiyet kararının infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından ceza mahkemesinin kararına uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur. Dolayısıyla hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin mahkûmiyet kararına ve ilgili mevzuata uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında güvence altına alınmıştır (İbrahim Uysal, § 32). Bununla birlikte Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin kararlarındaki kanunun yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz (Abdullah Ünal [2. B.], B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 39). 5237 sayılı Kanun'un mahsuba ilişkin hükümlerinin nasıl uygulanacağı ve bu itibarla hukuk kurallarının yorumu ve somut olaylara uygulanması derece mahkemelerinin takdir yetkisi kapsamındadır (Ercan Bucak (2), § 42).

21. Mahkeme Mahsun Yılmaz ([GK], B. No: 2021/46347, 29/5/2025) kararında mahsup talebine ilişkin birtakım tespitlerde bulunmuştur. Buna göre Anayasa Mahkemesinin konuya

ilişkin değerlendirmelerinde mahsup kurumunun hukuki niteliği, kurumun uygulanabilirlik koşullarını belirleyen Yargıtay içtihadı birleştirme kararında (Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 6/3/1940 tarihli ve E.1940/5, K.1940/68 sayılı kararı) öngörülen temel ilkeler ve somut olayda başvurucunun içinde bulunduğu koşullar gözetilmiştir. Kesintisiz suçlarda kesintinin hangi hâllerde gerçekleştiği, suçun ne zaman işlenmiş sayılacağı veya suç tarihinin belirlenmesi gibi suç teorisini ilgilendiren meseleler Anayasa Mahkemesinin somut olaya ilişkin olarak yapacağı incelemenin kapsamı dışındadır. Yargıtaya göre mahsup, suçlu olduğu henüz kesin olarak bilinmeyen kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakılması dolayısıyla ortaya çıkan haksızlıkları gidermek için başvurulan ve kişisel özgürlükleri anayasal düzeyde güvence altına alan, önleyici amaçlarla yoksun bırakılan özgürlüğün iadesi için kabul edilen hukuki bir kurumdur. Mahsubun mecburiliği ilkesinin benimsendiği hukuk sistemimizde yargısal makamlar şartların oluştuğunu tespit etmeleri hâlinde mahsubun uygulanmasına karar vermekle yükümlüdür. Yargıtay uygulamasına göre mahsuba konu mahkûmiyete ait suçun, tutuklu kalınan suçtan verilen hükmün kesinleşmesinden önce işlenmesi gereklidir. Aksi takdirde mahsubun uygulanması mümkün değildir. Söz konusu kabulün temelinde sanığın daha önceden tutuklu kaldığı süreye güvenerek yeniden bir suç işlemesine engel olmak düşüncesi yatmaktadır. Mahkemelerce mahsup talebine ilişkin yapılacak değerlendirmelerde yerleşik yargısal içtihadın varlık nedenine ve suça ilişkin eylemlerin gerçekleşme tarihlerine ilişkin ayrıca bir değerlendirme yapılmalıdır. Mahkemelerce salt gerekçeli kararda gösterilen suç tarihi ya da kesintinin gerçekleştiği tarih esas alınarak mahsup talebinin değerlendirilmesi mahsup kurumunun hukuki niteliği ve içtihadı birleştirme kararında yer alan kısıtlamanın ardında yatan amaca uygun düşmeyecektir.

22. Somut başvuruda silahlı terör örgütü üyeliğinden başlatılan ilk soruşturmada başvurucu 28/10/2016-1/11/2016 tarihleri arasında gözaltında kalmış, 1/11/2016 tarihinde tutuklanmış, 6/12/2016 tarihinde ise serbest bırakılmıştır. Yapılan soruşturma sonunda başvurucu hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir (bkz. §§ 2-4). Başvurucunun mahsup talebi, İnfaz Hâkimliği tarafından mahkûmiyet hükmünün verildiği yargılamadaki suç tarihinin 26/4/2018 olduğu, başvurucunun gözaltı ve tutuklulukta kaldığı sürelere ilişkin ilk soruşturmanın ise 13/11/2017 tarihinde kesinleştiği ifade edilerek reddedilmiştir (bkz. § 11). İnfaz Hâkimliğinin mahsup kurumunun hukuki niteliğine, yerleşik yargısal içtihadın varlık nedenine ve silahlı terör örgütüne üye olma suçunu oluşturan olayların gerçekleşme tarihlerine ilişkin bir değerlendirme yapmadan salt kesintinin gerçekleştiği tarihi esas alarak katı bir yaklaşımla karar verdiği anlaşılmaktadır. Bu açıklamalar ışığında mahsup yapılmaması nedeniyle başvurucunun ceza infaz kurumunda tutulduğu sürenin uzadığı ve daha uzun bir süre hürriyetinden yoksun kaldığı anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Yapılan tespitler ve ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurucunun mahsup talebinin reddi nedeniyle ayrıca suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının incelenmesine gerek görülmemiştir.

B. Diğer İhlal İddiaları

25. Başvurucunun mahsup talebinin reddi dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Mustafa Takyan ([GK], B. No: 2020/27974, 15/12/2021) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle; eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin

iddiasının Mesut Gerez ([2. B.], B. No: 2014/3998, 21/6/2017, §§ 12-16) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvurucunun 29/9/2022 tarihinde ceza infaz kurumundan denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak salıverildiği, hak ederek tahliye tarihinin ise 25/6/2025 olduğu anlaşılmakla ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

28. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi ya da belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Hatay İnfaz Hâkimliğine (E.2021/4818, K.2022/2654) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAKUP ASLAN

B. No: 2022/73389 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/73389

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAKUP ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/73389)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Yakup ASLAN

Vekili : Av. Abdulhalim KAPLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), Tekirdağ'da PKK/KCK terör örgütünün hiyerarşik yapılanması içinde faaliyet gösteren kişilerin tespitine yönelik bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 3/6/2022 tarihinde gözaltına alınmıştır. Kolluk tarafından Halkların Demokratik Kongresi (HDK) kapsamında eylemlerinin bulunduğu ifade edilen başvurucuya;

i. PKK/KCK ile iltisaklı yayın organlarında haberleştirilen çağrılarda imzacı olarak isminin geçtiğine ilişkin tespitler,

ii. 20/3/2022 tarihinde terör örgütü propagandasına dönüştüğü belirtilen etkinliğe katılımına ilişkin tespitler,

iii. HDK genel meclis üyeliği yapan S.S. ile yaptığı görüşmeye ilişkin tespitler,

iv. M.M.nin HDK'nın Kırklareli'ndeki son toplantısına başvurucunun katıldığına ilişkin beyanı,

v. S15D28 isimli gizli tanığın başvurucunun PKK'nın organize ettiği toplantılara katıldığına, PKK'nın il meclisinde aktif olarak görev yürüttüğüne ilişkin teşhis ve beyanları,

vi. Evinde yapılan aramada ele geçirilen çok sayıda zarfta bulunan TL ve yabancı para ve notlara ilişkin tespitler okunmuştur.

4. Terör örgütü ile herhangi bir iltisakının ya da HDK kapsamında eylemlerinin bulunmadığını ifade eden başvurucu, evindeki aramada ele geçirilen paraların yardım için toplandığını ve PKK'ya finansman sağlamadığını belirtmiştir.

5. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) sevk etmiştir.

6. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 10/6/2022 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı ve suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususları dikkate alınarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun anılan karara itirazı Tekirdağ 4. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 17/6/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Şüpheli Yakup ASLAN'ın aşamalardaki beyanları, Tekirdağ Valiliği İl Emniyet Müdürlüğünün 102 sayfadan ibaret tahkikat evrakı ile tüm dosya kapsamı Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 20.01.2020 T., 2019/5611 E., 2020/1360 K. S. İlamı ve Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 02.12.2019 T., 2018/4589 E., 2019/7385 K. S. İlamı, Şüpheli hakkında alınan gizli tanık beyanı, sosyal medya araştırma tutanağı, ev arama tutanağı ve diğer araştırma tutanakları dikkate alındığında, şüphelinin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu, suçun niteliği, suç için kanunda öngörülen ceza miktarı ve suçun CMK'nın 100/3-a maddesinde sayılan suçlardan olması nedeniyle kaçma ve delilleri karartma şüphesinin bulunduğu, tutuklama nedenine göre adli kontrol hükümlerinin uygulanmasının yetersiz kalacağı, tutuklama şartlarının halen devam ettiği anlaşılmakla... [itirazının reddine kesin olarak karar verildi.]"

8. Bu karar başvurucuya 21/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 20/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

9. Başsavcılık 19/1/2023 tarihli iddianameyle başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir.

10. Başsavcılık iddianamede ilk olarak HDK yapılanmasının PKK/KCK'yla iltisaklı olduğunu belirterek buna yönelik olgulara yer vermiştir. Anılan olgular şöyledir;

i. HDK'nın örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın talimatıyla 2011 yılında kurulduğunu, resmî dernek statüsü olmayan bu yapının KCK sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde teşekkül

ettirildiğini iddia etmiştir. Bu kapsamda farklı ceza soruşturmalarında elde edilen örgütsel dokümanlara yer vermiştir. "bask.perspektif" başlıklı dokümanda HDK'nın Abdullah Öcalan'ın talimatıyla kurulduğunun ve bu projenin başarısı için örgüt unsurlarınca desteklenmesi gerektiğinin ifade edildiğini vurgulamıştır. Ele geçirilen -26/1/2012 tarihli ve örgüt mensuplarına gönderilen- "Meclis Talimatı" başlıklı dokümanda da HDK'nın yeterli gelişmeyi gösteremediği ve bu nedenle desteğin artırılmasının şart olduğunun belirtildiğini ileri sürmüştür.

ii. HDK'nın internet sitesinde DTK'nın (Demokratik Toplum Kongresi) bileşeni olarak gösterildiğini, DTK'nın genel merkezinde bir başka soruşturma kapsamında yapılan aramada ele geçirilen dokümanlarda da bu yapılanmanın HDK bileşeni olarak kabul edildiğinin görüldüğünü belirtmiş ve DTK'nın terör örgütü olarak değerlendirildiği mahkeme kararlarına atıf yapmıştır.

iii. HDK çağrısıyla düzenlenen bazı açık hava toplantılarına da değinerek bu toplantılarda örgütün amaçları doğrultusunda propaganda yapıldığını vurgulamıştır. Buna göre örneğin 2015 yılı içinde farklı tarihlerde düzenlenen toplantılarda bazı illerde gerçekleştirilen yoğun terör eylemlerinin güvenlik güçlerince bastırılmasının katılımcılar tarafından eleştirilerek özyönetim çağrıları yapıldığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra HDK tarafından 8/2/2020 tarihinde "Genel Meclis Toplantısı Sonuç Bildirgesi" başlıklı bir dokümanın paylaşıldığını ve bu belgede PKK/KCK'nın Suriye yapılanmasının amaçları doğrultusunda propaganda yapıldığını belirtmiştir.

iv. HDK yapılanmasının PKK/KCK'yla iltisaklı olduğuna ilişkin olarak çok sayıda tanık beyanı ile başka soruşturmalarda alınan şüpheli ifadelerine dayanmıştır. Bu beyanlardan bazılarının ilgili kısımları şöyledir:

- Tanık E.F.nin beyanı şu şekildedir :

"Ben oğlumu aradığım süreç içerisinde [K.Y.] isimli şahıs bana bu konuda yardımcı olacağını ileri sürerek beni terör örgütü PKK'nın çatısı altında faaliyet yürüten HDK yapılanması içerisine dahil etti. Tabi ben o zamanlarda HDK'nın örgüt ile irtibatı olduğunu bilmiyordum, hatta daha önceki ifademde de belirttiğim üzere HDK çalışmalarını HDP çalışması biliyordum. Ben HDK'nın terör örgütüne yakın olduğunu PKK ile birlikte iş tuttuğunu daha sonradan anladım. K.Y. nin yönlendirmesi ile dahil olduğum HDK organizesinde yapılan toplantılara katılırdım ve bu toplantılarda, Abdullah ÖCALAN'ın kitapları okunur hayatından kesitler anlatılır ve örgüt mensubu kişilerden bahsedilirdi. Özgür bölgelerden, özyönetimden, demokratik özerklik, kadın haklarından, örgüt faaliyetlerinde ölen kadınların hayatları gibi birçok konudan bahsedilirdi. HDK yapılanması içerisinde bulunan faaliyet gösteren şahıslara Tekirdağ ilinde fabrika ve işletmelerden para verildiğini biliyorum. Toplanan paralar HDK faaliyetlerinde kullanılmaktaydı. HDK organizesinde başka il ve ilçelerde de toplantılar görüşmeler yapılırdı. Bu toplantılar Çorlu ilçesinde HDP binasında yapılır, bu toplantılarda PKK ile ilgili bilgiler verilir, PKK'nın içerisinde ölen örgüt mensuplarının fotoğrafları vb. konular üzerinden kadın hakları vb. haklar konusunda konuşma yapılırdı. Bu toplantılar bazen il dışında yapılırdı, il dışında tertip edilen toplantılara üst düzey yöneticiler konuşmacı olarak katılırdı. Bu toplantılar İstanbul ilinde Taksim'de HDK binasının bulunduğu sokakta yer alan otelin bodrum katında konferans

salonunda yapılırdı, burada yapılan toplantılarda yine kadın haklarından, özgürlük hareketlerinden, öz yönetimden, özgürlük savaşçısı olarak bahsedilen PKK mensubu kadınlar hakkında konuşuluyordu, Suriye de özgür kürdistan kuruldu. Türkiye de de özgür kürdistan kurabiliriz diye bu tarz bilgiler verilirdi.

(E.F. isimli tanığın teşhis tutanağındaki beyanlarından)

"...bu kişi Ankara ilinde yapılan toplantıya katılmıştı, Ankara ve İzmir ilinde yapılan yüksek düzeyde katılım sağlanan ve bu toplantılarda PKK silahlı terör örgütünün özgür yaşam sunduğu, bunu gerçekleştirmek için HDK çalışmalarına destek verilmesi gerektiği vurgulanıyordu.

... Toplantıda HDK faaliyetlerinden bahsedilir, Suriye'de yer alan PKK için savaşıp ölen kadın örgüt mensupları anısına konuşmalar yapılırdı.

... HDK toplantılarında sürekli PKK ile ilgili konuşmalar yapılır, ölen örgüt mensuplarının anılarından bahsedilirdi.

... Toplantılarda ölen kadın örgüt mensuplarından bahsedilir onların özgürlük savaşçısı oldukları vurgulanırdı.

... Toplantılarda PKK propagandası yapılıp kadın haklarından bahsederek bunun için PKK yapılanması altında örgüt mensubu kadınların savaştığını söylüyordu…"

- S15D28 kod ismi verilen gizli tanığın beyanı şu şekildedir:

"Halkların Demokratik Kongresi olarak bildiğim Abdullah Öcalan'ın avukatına vermiş olduğu talimatlar ile öğrenmiş olduğumuz oluşumdur. HDK içersinde Mahalle Meclisleri önemlidir. Mahalle Meclisleri aracılığı ile folklör kültür sanat şölen yapmak suretiyle örgütlenirler. Kültür sanat faaliyetleri ile HDK mahalle meclislerine gelen şahıslara HDP ilçe binalarında Abdullah Öcalana ait kitaplar dergiler okutulur bu şekilde eğitim verilen şahıslar her ilçede bulunan KCK gençlik yapılanması kadın yapılanmasına gönderilip HDP binalarında Abdullah Öcalan'a ait sinevizyonlar gösterilip Suriye de iken yapmış olduğu konuşmalar dinletilir. Bu tür toplantılara katıldığım için biliyorum. Ayrıca gençlere molotof nasıl yapılır polise nasıl saldırılır akrep isimli polis araçlarına molotof nasıl atılır öğretiliyor. Gençlik, kadın yapılanmalarında eğitim aldıktan sonra güvenli evlere gönderilip bu evlerde Kandil'den haber gelinceye kadar 1 hafta 10 gün bekletiyorlar. HDK'nın Mahalle Meclisleri aracılığı ile kazandırılan bu şahıslar Şanlıurfa Diyarbakır Mardin'deki PKK'ya gönül veren evlere gönderiliyorlar. O evlerden örgütün dağ kadrosundan olan şahıslar tarafından alınıp Suriye'ye götürülüyorlar. Suriye'ye götürülen bu şahıslar askeri eğitim verildikten sonra bir bölümü Suriye'de YPG nin elinde kalıyor bir bölümü ise Kandil'e götürülüyor. Şervan Gerilla eğitimine tabi tutuluyorlar.

...

HDK içerisinde özellikle …… isimle bunun yanında Tekirdağ dışında olup Trakya'da Edirne ve Kırklareli'nden geldiğini hatırladığım …… isimli şahısların HDK toplantılarına katıldığını biliyorum. Trakya HDK meclisinden geldiklerini söylüyorlardı.HDK toplantılarına bakıldığında sanki sivil toplum örgütü parti faaliyetiymiş gibi davranırlar ancak içerdeki toplantılarda sinevizyon ve slayt gösterilerinde Abdullah Öcalan önderlik temalı slaytlar gösterilir. Beritan isimli örgüt mensubunun hayatı gösterilerek bununla alakalı eğitimler verilir. HDK eğitimlerinde PKK ideolojisi, Mahir Çayan, Deniz Gezmiş vb kişilerin hayatları, mücadeleleri anlatılır. Kadına yönelik örgüt içindeki kadınlara yönelik eğitimler verilir

demokratik özerklik özerk yönetim hapisanelerdeki tecrit Abdullah Öcalan'a özgürlük adı altında cezaevindeki açlık grevinin avukatlar yoluyla talimat verme gibi birçok konuda bilgi verilirdi. Bu eğitimleri dağdan gelen örgüt mensupları verirdi. 2 - 2,5 saat süren toplantıların ardından eğitim verildikten sonra örgüt mensupları Yurtsever ailelerin evinde kalıp görevi varsa başka illere gider yoksa genellikle Suriye'ye geri dönerler. HDK kendi içinde Konfederal kürdistanın kongresi olarak tanımlanır. Birçok bileşeni vardır. Demokratik özerklik planıyla halkların kendi kendini yönetme yani Suriye'deki oluşum gibi valinin olmadığı belediye başkanının o kenti yönettiği sistemi kabul eden demokratik özerk kürdistanı kurma projesini tüm Türkiye alanına benimsetme hareketi şeklinde söyleyebilirim."

- İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında PKK/KCK terör örgütünde faaliyet göstermekte iken 18/1/2022 tarihinde teslim olan şüpheli H.İ.nin beyanı şu şekildedir:

"… Halkların Demokratik Kongresi (HDK) bünyesinde yasal üyeliğim olmadan çalışmalarda bulundum.

... Terör örgütü ile irtibat ve ilişki içerisinde olan HDK ile olan temaslarım ve bunların organizesindeki gençlik yapılanmasında faaliyet göstermem, örgüt yanlısı şahıslar ile örgütle bağlantılı siyasi oluşumların yaptığı propagandalar ve Kürt kimliğimi, kürt milliyetçiliğimi ön planda tutup örgütün ideolojisini ve faaliyetlerini meşru görmem sonrasında terör örgütüne katılmaya karar verdim.

...

Ben aktif olarak çalıştığım için hem DTP, BDP hem HDK içerisinde Gaziosmanpaşa bölgesinden sorumlu ve örgütsel faaliyetlerde bulunan görsem teşhis edebileceğim HDK bünyesinde görevli adını ... olarak bildiğim şahıslardan aylık toplam 7.000 TL para alıyordum.

...

Kocaeli il merkezi, Gebze, Tekirdağ, Bursa, Giresun, Trabzon, Antalya, Kahramanmaraş, Artvin, Ordu, Samsun, Sivas, Muğla, Mersin ve Adana illerindeki il-ilçe DTP, HDP ve HDK teşkilatlarına otobüs veya ticari taksi ile gider, burada terör örgütü adına faaliyet yürüten gençlikte ya da söz konusu partilerin il ve ilçe yönetimlerindeki yetkili şahıslarla görüşüyorduk. Bu şahısların isimlerini hatırlamıyorum. Örgütün/partinin çalışma yöntemlerini izah eder, eksiklikleri varsa düzeltmeleri konusunda önerilerde bulunur, eğitici anlamında seminer/sempozyumlara katılarak, Diyarbakır parti yönetimince tarafımıza gönderilen CD'lerden anlatımlarda bulunurduk. Eğitimin konusu genellikle HDP'nin yönetim şekli projesi altında eğitim veriliyormuş gibi gösterilip özünde PKK/KCK terör örgütünün Kürdistan projesi ve ideolojisi hakkındaki bilgilendirmeleri kapsıyordu."

…

2016 yılında KCK yönetimi tarafından gelen talimat sonrası HDK Bursa sorumlusu ve ilişki yaşadığı kendisi de partili olan bir kadın hakkında örgüt adına mahkeme kurmak ve yargılama yapmak maksadıyla Bursa iline gittik. Bursa HDP il yönetiminden ismini hatırlamadığım bir şahsın temin ettiği bir evde sorgulama yaptık, HDK Bursa sorumlusu benim tarafımdan, ilişki yaşadığı kadın ise … tarafından sorgulandı. Sorgu sonucunda her iki şahsı da bulundukları görevlerden aldık. HDK Bursa sorumlusunun daha sonra İstanbul'a

gönderildiğini duydum. Akıbeti hakkında bilgim yoktur. HDK Bursa sorumlusunun yerine bir süre ben görevde bulundum.

...

HDK ise örgütün sivil alan yapılanmasıdır. Aynı şekilde HDK İstanbul sorumlusunun (Diyarbakırlı, ismini hatırlamıyorum) ve HDP'nin o dönemdeki İstanbul il başkanın da (Kadın, ismini hatırlamıyorum) terör örgütünden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket ettiklerini biliyorum, tam olarak kim/kimlerden talimat aldıklarını bilmiyorum.

...

Terör örgütünün üst yönetiminden gelen talimatlar sonucunda HDK sorumlusu, örgütün Marmara sorumlusu, örgütün il sorumlusu ve HDP il sorumluları toplanır, gelen talimatlar bu şahıslar tarafından değerlendirilerek alt birimlere iletilir, alt birimler de sivil itaatsizlik türünde eylemleri gerçekleştirir. Ancak terör örgütü adına kırsal alandan veya farklı illerden eylem yapmak maksadıyla daha önceki yıllarda gelen örgüt mensuplarının kimseyle temas kurmadıkları, genelde bir kadın bir erkek örgüt mensubunun sevgili veya karı-koca görünümünde güvenli ev olarak tabir edilen hücre evlerinde kaldıkları, söz konusu güvenli evlerin temininin örgütün talimatıyla HDK sorumlularının öncülüğünde örgütün il veya bölge sorumlu düzeyindeki şahısların kontrolünde temin edildiği, örgüt mensuplarının deşifre olmalarını engellemek maksadıyla belli periyotlarla yedek güvenli evlere nakledildiklerini duydum. Güncel olarak aynı şekilde şehir merkezlerine gönderilen örgüt mensuplarının üniversite öğrencisi veya üniversite öğrenimini tamamlamak üzere olan ve adli sicil kaydı temiz olan şahıslardan seçildiğini biliyorum. Şehir merkezlerinde örgütün finansı HDP ve HDK tarafından karşılanır. Bunlar da vergi adı altında iş adamlarından veya maddi durumları iyi olan şahıslardan para toplamaktadırlar. Doğu illerinde ise genellikle aynı yöntemler izlense de çoğunluğunun kaçakçılık ve uyuşturucu madde ticaretinden elde edildiğini biliyorum. Örgütün yasal alan görünümlü çalışmalarını TJA, HDP ve HDK yürütür. HDK'nın görevi; Kandilden birebir HDP'ye yaptırmak istenen proje süzgeçten geçirilerek analiz edilir, daha sonra da HDP il teşkilatlarına uygulaması için gönderilmesini sağlamaktır. TJA'da aynı şekilde örgütün yasal alan görünümlü kadın yapılanmasıdır. Örgüt adına eylemler öncesi kadınların örgütlenmesinden sorumludur."

- Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında ifadesi alınan şüpheli S.G.nin beyanı şu şekildedir:

"...Örgüt yöneticilerinin talimatları doğrultusunda oluşturulan yapılar içerisinde yer alan DTK'nın misyonunun tamamladığı düşünüldüğünden HDK adı altında yeni bir yapılanmaya gidildi. DTK'nın etkisiz kaldığı ve özellikle güneydoğu bölgesinde sınırlı kaldığı düşüncesi örgüt içerisinde hâkim olduğundan alternatif bir yapı olarak HDK kuruldu.

...

Devletin kendi eliyle verdiği birtakım imtiyazlar veya haklar örgüt içerisinde bulunan ve siyaset yapmakla hükümlü olan DTK, HDK, KENT MECLİSLERİ veya siyasi partiler aracılığıyla örgütsel faaliyetler neticesinde elde edilmiş gibi gösterilmektedir.

...

Örgüt yöneticileri bunun farkında oldukları için daha önce bahsettiğim HDK isimli yapıyı hayata geçirerek davalarını tüm Türkiye alanına yayma gayreti içerisindedirler."

- Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında Firar kod ismi verilen tanığın beyanı şu şekildedir:

"KCK Kurumlar koordinasyonu yapılanması örgüte taban oluşturulması, güç sağlanması amacıyla legal görünümlü faaliyetlerin bağlı bulunduğu koordinasyondur. Bu koordinasyon sayesinde legal olarak faaliyet yürüttüğü imajı verilen DTK, Tuhad-fed, Medya Der, Rojava Derneği gibi yapıları örgütün üst yöneticileri ve talimatları doğrultusunda yönlendiren koordinasyondur. Bu yapılanmalar ile maddi manevi bütünlük sağlanmak DTK gibi oluşumla legal kuruluş imajı verilerek örgüt fikir sistemini benimsemiş sözde meclis oluşturularak terör örgütüne sözde meclis oluşturarak TBMM'ye alternatif yapı oluşturulması amaçlanmaktadır. DTK; kendi içerisinde delegasyonu, başkanlık divanı ve komisyonları ile parlamento benzeri yapı oluşturan karar mekanizması bulunan çatı yapılanmadır. Diyarbakır ili ve çevre illerde dernek ve STK'lar aracılığı ile örgütün üst yönetimi tarafından gelen illegal talimatları meşru zemin kazandırmayı amaçlar. PKK/KCK terör örgütünün doğu ve güneydoğu illerini kapsayan meclisi konumundadır. Doğu illerinde DTK'nın yürüttüğü görevleri batı illerinde sol düşünceye sahip örgüt mensuplarının da terör örgütü menfaatleri doğrultusunda kullanılarak aynı amaçların HDK (Halkların Demokratik Kongresi) ile gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu yapılar terör örgütü elebaşısının bizzat talimatları ile hayata geçirilmiştir."

11. Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgüt üyeliğine esas teşkil eden faaliyetlerine ilişkin olarak birtakım tespitler yapılmıştır. Buna göre iddianamede;

Başvurucunun HDK lehine düzenlenecek toplantılara çağrılması gerektiğine, HDK faaliyetleri konusunda bilgilendirildiğine ve düzenlenen toplantılara katılım sağladığına ilişkin tape kayıtları bulunduğu,

Örgüt propagandasına dönüşen etkinliklere katıldığı,

Örgüte müzahir haber sitelerinde yer bulan bildirilerde başvurucunun da imzasının bulunduğu,

S15D28 kod adlı gizli tanığın ifadesine göre başvurucunun PKK'nın İstanbul'da organize ettiği toplantılara Trakya'yı temsilen katıldığı, PKK içindeki il meclisinde aktif görev aldığının belirtildiği,

Başvurucunun ikametinde yapılan aramada bölücü terör örgütünü temsil eden sözde bayrağı önünde çektirmiş olduğu fotoğraf ele geçirildiği ifade edilmiştir.

12. Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

13. Başvurucu 13/3/2023 tarihinde verilen kararla tahliye edilmiştir.

14. Bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

15. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebi kabul edilmiş ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

II. İLGİLİ HUKUK

16. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/1/2020 tarihli ve E.2019/5611 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... 16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün 5. Genel Kurulunun sonuç bildirisinde ilan edilen KCK'nın, silahlı terör örgütünün elebaşısı Abdullah Öcalan'ın örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılmasını sağlamak amacıyla ortaya koyduğu "Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi" şeklindeki dört ayaklı bir paradigmadan oluştuğu, bu paradigmanın üçüncü ayağı olan Demokratik Toplum Kongresinin, sözde kurucu meclis işlevi gören bir yapılanma olduğu ve Kuzey Kürdistan Parlamentosu/Meclisi olarak nitelendirildiği, terör örgütünün hedefi olan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için örgüt elebaşısının talimatları doğrultusunda kurulduğu, KCK/TM parlamento yapısını oluşturan sözde yasama organı olduğu, genel kurul, daimi meclis, başkanlık divanı, yürütme kurulu ve komisyonlar gibi organlarının bulunduğu, çalışma usulüne ilişkin sözde iç tüzüğünün olduğu, demokratik özerkliği gerçekleştirmek amacıyla siyasi parti, dernek, sendika ve sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek konferans ve çalıştaylar düzenlediği, örgütlenme yapısı itibarıyla KCK ile özdeşlik gösterdiği, bileşenlerinin KCK yapılanması içinde yer alan sözde kent meclisleri, ilçe meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünlerinin olduğu, delege ve üyelerinin anılan bu sözde meclis üyeleri ile bazı milletvekilleri, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri olduğu, yaptığı kongre ve konferanslar sonucunda 14 Temmuz 2011 tarihinde demokratik özerklik ilan edildiği ve 27 Aralık 2015 tarihinde demokratik özerk bölgelerin oluşturulmasının istendiği ve ayrıca öz yönetim ilanlarına sahip çıkıldığı..."

17. Diğer ilgili ulusal hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89; Ayhan Bilgen [GK], B. No: 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62.

III. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formu ile benzer beyanlarda bulunmuştur.

19. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

20. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

21. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

22. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede temel olarak HDK'nın PKK/KCK içinde yer aldığı ve başvurucunun da HDK'nın Tekirdağ yapılanmasında faaliyette bulunduğu iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 3, 11).

23. Yargı mercilerinin KCK ve bileşenlerine yönelik tespitleriyle (bkz. § 16) birlikte iddianamede HDK'ya ve başvurucuya yönelik yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden- çok sayıda beyan bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2. B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43).

24. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

25. Somut olayda Hâkimlikçe başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 6). İtiraz mercii Asliye Ceza Mahkemesi tarafından da dosya kapsamındaki gizli tanık beyanı ve diğer araştırma tutanaklarına atıfla tutuklama kararına yapılan itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

26. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [2. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

27. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2), § 151).

28. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklanması dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; Devran Duran, § 64).

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2)

numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELAHATTİN ATAY

B. No: 2022/83284 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/83284

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELAHATTİN ATAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/83284)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Selahattin ATAY

Vekili : Av. Abdulkadir KARAHAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Tekirdağ'da PKK/KCK terör örgütünün hiyerarşik yapılanması içinde faaliyet gösteren kişilerin tespitine yönelik bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 3/6/2022 tarihinde gözaltına alınmıştır. 8/6/2022 tarihinde alınan ifadesinde başvurucuya Halkların Demokratik Kongresi (HDK) kapsamında eylemleri bulunduğu ifade edilerek;

Sosyal medyada PKK/KCK liderinin fotoğrafı önünde çekilen fotoğrafı paylaştığına ilişkin tespitler,

PKK/KCK'nın çağrısı üzerine gerçekleşen eylemlere katıldığına ilişkin tespitler,

Örgüt propagandasına dönüşen bir çok etkinliğe katılım sağladığına ilişkin tespitler,

Tape kayıtlarına göre HDK delege ve meclis üyesi belirlenmesi konusunda görüşmelerinin bulunduğuna ilişkin tespitler,

v. S15D28 isimli gizli tanığın, başvurucunun PKK'nın mahalle meclislerinin üstündeki bir yapı içinde faaliyet yürüttüğüne, Demokratik Toplum Kongresi (DTK) yönetimiyle görüşmeler yaptığına ve İstanbul'da diğer HDK üyeleri ile birlikte toplantılara katıldığına ilişkin beyanları,

vi. E.F. isimli tanığın başvurucunun İstanbul'daki HDK toplantısına katıldığına ilişkin beyanları okunmuştur.

4. Terör örgütü ile herhangi bir iltisakının ya da HDK kapsamında eylemi bulunmadığını ifade eden başvurucu suçlamaları reddetmiştir.

5. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) sevk etmiştir.

6. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 9/6/2022 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı ve suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun anılan karara itirazı Tekirdağ 4. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 16/6/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Şüphelinin aşamalardaki beyanları, Tekirdağ Valiliği İl Emniyet Müdürlüğünün tahkikat evrakı ile tüm dosya kapsamı, Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 20.01.2020 T., 2019/5611 E., 2020/1360 K. S. İlamı ve Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 02.12.2019 T., 2018/4589 E., 2019/7385 K. S. İlamı kararları, gizli tanık beyanı, teşhis tutanağı, ve araştırma tutanakları dikkate alındığında, şüphelinin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu, suçun niteliği, suç için kanunda öngörülen ceza miktarı ve suçun CMK'nın 100/3-a maddesinde sayılan suçlardan olması nedeniyle kaçma ve delilleri karartma şüphesinin bulunduğu, tutuklama nedenine göre adli kontrol hükümlerinin uygulanmasının yetersiz kalacağı, tutuklama şartlarının halen devam ettiği anlaşılmakla... [itirazının reddine kesin olarak karar verildi.]"

8. Bu karar başvurucuya 21/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 19/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

9. Başsavcılık 19/1/2023 tarihli iddianame ile başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir.

10. Başsavcılık iddianamede ilk olarak HDK yapılanmasının PKK/KCK'yla iltisaklı olduğunu belirterek buna yönelik olgulara yer vermiştir. Başsavcılık iddianamede;

i. HDK'nın örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın talimatıyla 2011 yılında kurulduğunu, resmî dernek statüsü olmayan bu yapının KCK sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde teşekkül ettirildiğini iddia etmiştir. Bu kapsamda farklı ceza soruşturmalarında elde edilen örgütsel dokümanlara yer vermiştir. "bask.perspektif" başlıklı dokümanda HDK'nın Abdullah

Öcalan'ın talimatıyla kurulduğunun ve bu projenin başarısı için örgüt unsurlarınca desteklenmesi gerektiğinin ifade edildiğini vurgulamıştır. Ele geçirilen -26/1/2012 tarihli örgüt mensuplarına gönderilen- "Meclis Talimatı" başlıklı dokümanda da HDK'nın yeterli gelişmeyi gösteremediği ve bu nedenle desteğin artırılmasının şart olduğunun belirtildiğini ileri sürmüştür.

ii. HDK'nın internet sitesinde DTK'nın (Demokratik Toplum Kongresi) bileşeni olarak gösterildiğini, DTK'nın genel merkezinde bir başka soruşturma kapsamında yapılan aramada ele geçirilen dokümanlarda da bu yapılanmanın HDK bileşeni olarak kabul edildiğinin görüldüğünü belirtmiş ve DTK'nın terör örgütü olarak değerlendirildiği mahkeme kararlarına atıf yapmıştır.

iii. HDK çağrısıyla düzenlenen bazı açık hava toplantılarına da değinerek bu toplantılarda örgütün amaçları doğrultusunda propaganda yapıldığını vurgulamıştır. Buna göre örneğin 2015 yılı içinde farklı tarihlerde düzenlenen toplantılarda bazı illerde gerçekleştirilen yoğun terör eylemlerinin güvenlik güçlerince bastırılmasının katılımcılar tarafından eleştirilerek özyönetim çağrıları yapıldığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra HDK tarafından 8/2/2020 tarihinde "Genel Meclis Toplantısı Sonuç Bildirgesi" başlıklı bir dokümanın paylaşıldığını ve bu belgede PKK/KCK'nın Suriye yapılanmasının amaçları doğrultusunda propaganda yapıldığını belirtmiştir.

iv. HDK yapılanmasının PKK/KCK'yla iltisaklı olduğuna ilişkin olarak çok sayıda tanık beyanı ile başka soruşturmalarda alınan şüpheli ifadelerine dayanmıştır. Bu beyanlardan bazılarının ilgili kısımları şöyledir:

- Tanık E.F.nin beyanı şu şekildedir :

"Ben oğlumu aradığım süreç içerisinde [K.Y.] isimli şahıs bana bu konuda yardımcı olacağını ileri sürerek beni terör örgütü PKK'nın çatısı altında faaliyet yürüten HDK yapılanması içerisine dahil etti. Tabi ben o zamanlarda HDK'nın örgüt ile irtibatı olduğunu bilmiyordum, hatta daha önceki ifademde de belirttiğim üzere HDK çalışmalarını HDP çalışması biliyordum. Ben HDK'nın terör örgütüne yakın olduğunu PKK ile birlikte iş tuttuğunu daha sonradan anladım. K.Y. nin yönlendirmesi ile dahil olduğum HDK organizesinde yapılan toplantılara katılırdım ve bu toplantılarda, Abdullah ÖCALAN'ın kitapları okunur hayatından kesitler anlatılır ve örgüt mensubu kişilerden bahsedilirdi. Özgür bölgelerden, özyönetimden, demokratik özerklik, kadın haklarından, örgüt faaliyetlerinde ölen kadınların hayatları gibi birçok konudan bahsedilirdi. HDK yapılanması içerisinde bulunan faaliyet gösteren şahıslara Tekirdağ ilinde fabrika ve işletmelerden para verildiğini biliyorum. Toplanan paralar HDK faaliyetlerinde kullanılmaktaydı. HDK organizesinde başka il ve ilçelerde de toplantılar görüşmeler yapılırdı. Bu toplantılar Çorlu ilçesinde HDP binasında yapılır, bu toplantılarda PKK ile ilgili bilgiler verilir, PKK'nın içerisinde ölen örgüt mensuplarının fotoğrafları vb. konular üzerinden kadın hakları vb. haklar konusunda konuşma yapılırdı. Bu toplantılar bazen il dışında yapılırdı, il dışında tertip edilen toplantılara üst düzey yöneticiler konuşmacı olarak katılırdı. Bu toplantılar İstanbul ilinde Taksim'de HDK binasının bulunduğu sokakta yer alan otelin bodrum katında konferans salonunda yapılırdı, burada yapılan toplantılarda yine kadın haklarından, özgürlük hareketlerinden, öz yönetimden, özgürlük savaşçısı olarak bahsedilen PKK mensubu

kadınlar hakkında konuşuluyordu, Suriye de özgür kürdistan kuruldu. Türkiye de de özgür kürdistan kurabiliriz diye bu tarz bilgiler verilirdi."

(E.F. isimli tanığın teşhis tutanağındaki beyanlarından)

"...bu kişi Ankara ilinde yapılan toplantıya katılmıştı, Ankara ve İzmir ilinde yapılan yüksek düzeyde katılım sağlanan ve bu toplantılarda PKK silahlı terör örgütünün özgür yaşam sunduğu, bunu gerçekleştirmek için HDK çalışmalarına destek verilmesi gerektiği vurgulanıyordu.

... Toplantıda HDK faaliyetlerinden bahsedilir, Suriye'de yer alan PKK için savaşıp ölen kadın örgüt mensupları anısına konuşmalar yapılırdı.

... HDK toplantılarında sürekli PKK ile ilgili konuşmalar yapılır, ölen örgüt mensuplarının anılarından bahsedilirdi.

... Toplantılarda ölen kadın örgüt mensuplarından bahsedilir onların özgürlük savaşçısı oldukları vurgulanırdı.

... Toplantılarda PKK propagandası yapılıp kadın haklarından bahsederek bunun için PKK yapılanması altında örgüt mensubu kadınların savaştığını söylüyordu..."

- S15D28 kod ismi verilen gizli tanığın beyanları şu şekildedir:

"Halkların Demokratik Kongresi olarak bildiğim Abdullah Öcalan'ın avukatına vermiş olduğu talimatlar ile öğrenmiş olduğumuz oluşumdur. HDK içersinde Mahalle Meclisleri önemlidir. Mahalle Meclisleri aracılığı ile folklör kültür sanat şölen yapmak suretiyle örgütlenirler. Kültür sanat faaliyetleri ile HDK mahalle meclislerine gelen şahıslara HDP ilçe binalarında Abdullah Öcalana ait kitaplar dergiler okutulur bu şekilde eğitim verilen şahıslar her ilçede bulunan KCK gençlik yapılanması kadın yapılanmasına gönderilip HDP binalarında Abdullah Öcalan'a ait sinevizyonlar gösterilip Suriye de iken yapmış olduğu konuşmalar dinletilir. Bu tür toplantılara katıldığım için biliyorum. Ayrıca gençlere molotof nasıl yapılır polise nasıl saldırılır akrep isimli polis araçlarına molotof nasıl atılır öğretiliyor. Gençlik, kadın yapılanmalarında eğitim aldıktan sonra güvenli evlere gönderilip bu evlerde Kandil'den haber gelinceye kadar 1 hafta 10 gün bekletiyorlar. HDK'nın Mahalle Meclisleri aracılığı ile kazandırılan bu şahıslar Şanlıurfa Diyarbakır Mardin'deki PKK'ya gönül veren evlere gönderiliyorlar. O evlerden örgütün dağ kadrosundan olan şahıslar tarafından alınıp Suriye'ye götürülüyorlar. Suriye'ye götürülen bu şahıslar askeri eğitim verildikten sonra bir bölümü Suriye'de YPG nin elinde kalıyor bir bölümü ise Kandil'e götürülüyor. Şervan Gerilla eğitimine tabi tutuluyorlar.

...

HDK içerisinde özellikle ..... isimle bunun yanında Tekirdağ dışında olup Trakya'da Edirne ve Kırklareli'nden geldiğini hatırladığım ..... isimli şahısların HDK toplantılarına katıldığını biliyorum. Trakya HDK meclisinden geldiklerini söylüyorlardı.HDK toplantılarına bakıldığında sanki sivil toplum örgütü parti faaliyetiymiş gibi davranırlar ancak içerdeki toplantılarda sinevizyon ve slayt gösterilerinde Abdullah Öcalan önderlik temalı slaytlar gösterilir. Beritan isimli örgüt mensubunun hayatı gösterilerek bununla alakalı eğitimler verilir. HDK eğitimlerinde PKK ideolojisi, Mahir Çayan, Deniz Gezmiş vb kişilerin hayatları, mücadeleleri anlatılır. Kadına yönelik örgüt içindeki kadınlara yönelik eğitimler verilir demokratik özerklik özerk yönetim hapisanelerdeki tecrit Abdullah Öcalan'a özgürlük adı altında cezaevindeki açlık grevinin avukatlar yoluyla talimat verme gibi bir çok konuda bilgi

verilirdi. Bu eğitimleri dağdan gelen örgüt mensupları verirdi. 2 - 2,5 saat süren toplantıların ardından eğitim verildikten sonra örgüt mensupları Yurtsever ailelerin evinde kalıp görevi varsa başka illere gider yoksa genellikle Suriye'ye geri dönerler. HDK kendi içinde Konfederal kürdistanın kongresi olarak tanımlanır. Bir çok bileşeni vardır. Demokratik özerklik planıyla halkların kendi kendini yönetme yani Suriye deki oluşum gibi valinin olmadığı belediye başkanının o kenti yönettiği sistemi kabul eden demokratik özerk kürdistanı kurma projesini tüm Türkiye alanına benimsetme hareketi şeklinde söyleyebilirim."

- İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında PKK/KCK terör örgütünde faaliyet göstermekte iken 18/1/2022 tarihinde teslim olan şüpheli H.İ.nin beyanı şu şekildedir:

"… Halkların Demokratik Kongresi (HDK) bünyesinde yasal üyeliğim olmadan çalışmalarda bulundum.

... Terör örgütü ile irtibat ve ilişki içerisinde olan HDK ile olan temaslarım ve bunların organizesindeki gençlik yapılanmasında faaliyet göstermem, örgüt yanlısı şahıslar ile örgütle bağlantılı siyasi oluşumların yaptığı propagandalar ve Kürt kimliğimi, kürt milliyetçiliğimi ön planda tutup örgütün ideolojisini ve faaliyetlerini meşru görmem sonrasında terör örgütüne katılmaya karar verdim.

...

Ben aktif olarak çalıştığım için hem DTP, BDP hem HDK içerisinde Gaziosmanpaşa bölgesinden sorumlu ve örgütsel faaliyetlerde bulunan görsem teşhis edebileceğim HDK bünyesinde görevli adını ... olarak bildiğim şahıslardan aylık toplam 7.000 TL para alıyordum.

...

Kocaeli il merkezi, Gebze, Tekirdağ, Bursa, Giresun, Trabzon, Antalya, Kahramanmaraş, Artvin, Ordu, Samsun, Sivas, Muğla, Mersin ve Adana illerindeki il-ilçe DTP, HDP ve HDK teşkilatlarına otobüs veya ticari taksi ile gider, burada terör örgütü adına faaliyet yürüten gençlikte ya da söz konusu partilerin il ve ilçe yönetimlerindeki yetkili şahıslarla görüşüyorduk. Bu şahısların isimlerini hatırlamıyorum. Örgütün/partinin çalışma yöntemlerini izah eder, eksiklikleri varsa düzeltmeleri konusunda önerilerde bulunur, eğitici anlamında seminer/sempozyumlara katılarak, Diyarbakır parti yönetimince tarafımıza gönderilen CD'lerden anlatımlarda bulunurduk. Eğitimin konusu genellikle HDP'nin yönetim şekli projesi altında eğitim veriliyormuş gibi gösterilip özünde PKK/KCK terör örgütünün Kürdistan projesi ve ideolojisi hakkındaki bilgilendirmeleri kapsıyordu."

…

2016 yılında KCK yönetimi tarafından gelen talimat sonrası HDK Bursa sorumlusu ve ilişki yaşadığı kendisi de partili olan bir kadın hakkında örgüt adına mahkeme kurmak ve yargılama yapmak maksadıyla Bursa iline gittik. Bursa HDP il yönetiminden ismini hatırlamadığım bir şahsın temin ettiği bir evde sorgulama yaptık, HDK Bursa sorumlusu benim tarafımdan, ilişki yaşadığı kadın ise ……. tarafından sorgulandı. Sorgu sonucunda her iki şahsı da bulundukları görevlerden aldık. HDK Bursa sorumlusunun daha sonra İstanbul'a gönderildiğini duydum. Akıbeti hakkında bilgim yoktur. HDK Bursa sorumlusunun yerine bir süre ben görevde bulundum.

...

HDK ise örgütün sivil alan yapılanmasıdır. Aynı şekilde HDK İstanbul sorumlusunun (Diyarbakırlı, ismini hatırlamıyorum) ve HDP'nin o dönemdeki İstanbul il başkanın da (Kadın, ismini hatırlamıyorum) terör örgütünden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket ettiklerini biliyorum, tam olarak kim/kimlerden talimat aldıklarını bilmiyorum.

...

Terör örgütünün üst yönetiminden gelen talimatlar sonucunda HDK sorumlusu, örgütün Marmara sorumlusu, örgütün il sorumlusu ve HDP il sorumluları toplanır, gelen talimatlar bu şahıslar tarafından değerlendirilerek alt birimlere iletilir, alt birimler de sivil itaatsizlik türünde eylemleri gerçekleştirir. Ancak terör örgütü adına kırsal alandan veya farklı illerden eylem yapmak maksadıyla daha önceki yıllarda gelen örgüt mensuplarının kimseyle temas kurmadıkları, genelde bir kadın bir erkek örgüt mensubunun sevgili veya karı-koca görünümünde güvenli ev olarak tabir edilen hücre evlerinde kaldıkları, söz konusu güvenli evlerin temininin örgütün talimatıyla HDK sorumlularının öncülüğünde örgütün il veya bölge sorumlu düzeyindeki şahısların kontrolünde temin edildiği, örgüt mensuplarının deşifre olmalarını engellemek maksadıyla belli periyotlarla yedek güvenli evlere nakledildiklerini duydum. Güncel olarak aynı şekilde şehir merkezlerine gönderilen örgüt mensuplarının üniversite öğrencisi veya üniversite öğrenimini tamamlamak üzere olan ve adli sicil kaydı temiz olan şahıslardan seçildiğini biliyorum. Şehir merkezlerinde örgütün finansı HDP ve HDK tarafından karşılanır. Bunlar da vergi adı altında iş adamlarından veya maddi durumları iyi olan şahıslardan para toplamaktadırlar. Doğu illerinde ise genellikle aynı yöntemler izlense de çoğunluğunun kaçakçılık ve uyuşturucu madde ticaretinden elde edildiğini biliyorum. Örgütün yasal alan görünümlü çalışmalarını TJA, HDP ve HDK yürütür. HDK'nın görevi; Kandilden birebir HDP'ye yaptırmak istenen proje süzgeçten geçirilerek analiz edilir, daha sonra da HDP il teşkilatlarına uygulaması için gönderilmesini sağlamaktır. TJA'da aynı şekilde örgütün yasal alan görünümlü kadın yapılanmasıdır. Örgüt adına eylemler öncesi kadınların örgütlenmesinden sorumludur."

- Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında ifadesi alınan şüpheli S.G.nin beyanı şu şekildedir:

"... Örgüt yöneticilerinin talimatları doğrultusunda oluşturulan yapılar içerisinde yer alan DTK'nın misyonunun tamamladığı düşünüldüğünden HDK adı altında yeni bir yapılanmaya gidildi. DTK'nın etkisiz kaldığı ve özellikle güneydoğu bölgesinde sınırlı kaldığı düşüncesi örgüt içerisinde hakim olduğundan alternatif bir yapı olarak HDK kuruldu.

...

Devletin kendi eliyle verdiği bir takım imtiyazlar veya haklar örgüt içerisinde bulunan ve siyaset yapmakla hükümlü olan DTK, HDK, KENT MECLİSLERİ veya siyasi partiler aracılığıyla örgütsel faaliyetler neticesinde elde edilmiş gibi gösterilmektedir.

...

Örgüt yöneticileri bunun farkında oldukları için daha önce bahsettiğim HDK isimli yapıyı hayata geçirerek davalarını tüm Türkiye alanına yayma gayreti içerisindedirler."

- Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında Firar kod ismi verilen tanığın beyanı şu şekildedir:

"KCK Kurumlar koordinasyonu yapılanması örgüte taban oluşturulması, güç sağlanması amacıyla legal görünümlü faaliyetlerin bağlı bulunduğu koordinasyondur. Bu koordinasyon sayesinde legal olarak faaliyet yürüttüğü imajı verilen DTK, Tuhad-fed, Medya Der, Rojava Derneği gibi yapıları örgütün üst yöneticileri ve talimatları doğrultusunda yönlendiren koordinasyondur. Bu yapılanmalar ile maddi manevi bütünlük sağlanmak DTK gibi oluşumla legal kuruluş imajı verilerek örgüt fikir sistemini benimsemiş sözde meclis oluşturularak terör örgütüne sözde meclis oluşturarak TBMM'ye alternatif yapı oluşturulması amaçlanmaktadır. DTK; kendi içerisinde delegasyonu, başkanlık divanı ve komisyonları ile parlamento benzeri yapı oluşturan karar mekanizması bulunan çatı yapılanmadır. Diyarbakır ili ve çevre illerde dernek ve STK'lar aracılığı ile örgütün üst yönetimi tarafından gelen illegal talimatları meşru zemin kazandırmayı amaçlar. PKK/KCK terör örgütünün doğu ve güneydoğu illerini kapsayan meclisi konumundadır. Doğu illerinde DTK'nın yürüttüğü görevleri batı illerinde sol düşünceye sahip örgüt mensuplarının da terör örgütü menfaatleri doğrultusunda kullanılarak aynı amaçların HDK (Halkların Demokratik Kongresi) ile gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu yapılar terör örgütü elebaşısının bizzat talimatları ile hayata geçirilmiştir."

11. Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğine esas teşkil eden faaliyetlerine ilişkin olarak birtakım tespitler yapılmıştır. Buna göre iddianamede;

Başvurucunun HDK lehine düzenlenecek toplantılara çağrıldığına ilişkin görüşmeleri içerir tape kayıtları bulunduğu,

PKK/KCK tarafından yapılan çağrı sonrası HDK faaliyeti kapsamında daha sonra örgüt propagandasına dönüşen çok sayıda etkinliğe katıldığı,

Sosyal medyada PKK/KCK liderinin fotoğrafı önünde çekilen fotoğrafını paylaştığı,

S15D28 isimli gizli tanığın başvurucunun PKK'nın mahalle meclislerin üstünde olan bir yapı içinde faaliyet yürüttüğüne, Demokratik Toplum Kongresi (DTK) yönetimiyle görüşmeler yaptığına ve İstanbul'da diğer HDK üyeleri ile birlikte toplantılara katıldığına ilişkin beyanları bulunduğu,

E.F. isimli şüphelinin başvurucunun İstanbul'daki HDK toplantısına katıldığına ilişkin beyanları bulunduğu ifade edilmiştir.

12. Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

13. Başvurucu 13/3/2023 tarihinde verilen kararla tahliye edilmiştir.

14. Bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

15. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

16. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/1/2020 tarihli ve E.2019/5611 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün 5. Genel Kurulunun sonuç bildirisinde ilan edilen KCK'nın, silahlı terör örgütünün elebaşısı

Abdullah Öcalan’ın örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılmasını sağlamak amacıyla ortaya koyduğu “Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi” şeklindeki dört ayaklı bir paradigmadan oluştuğu, bu paradigmanın üçüncü ayağı olan Demokratik Toplum Kongresinin, sözde kurucu meclis işlevi gören bir yapılanma olduğu ve Kuzey Kürdistan Parlamentosu/Meclisi olarak nitelendirildiği, terör örgütünün hedefi olan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için örgüt elebaşısının talimatları doğrultusunda kurulduğu, KCK/TM parlamento yapısını oluşturan sözde yasama organı olduğu, genel kurul, daimi meclis, başkanlık divanı, yürütme kurulu ve komisyonlar gibi organlarının bulunduğu, çalışma usulüne ilişkin sözde iç tüzüğünün olduğu, demokratik özerkliği gerçekleştirmek amacıyla siyasi parti, dernek, sendika ve sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek konferans ve çalıştaylar düzenlediği, örgütlenme yapısı itibarıyla KCK ile özdeşlik gösterdiği, bileşenlerinin KCK yapılanması içinde yer alan sözde kent meclisleri, ilçe meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünlerinin olduğu, delege ve üyelerinin anılan bu sözde meclis üyeleri ile bazı milletvekilleri, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri olduğu, yaptığı kongre ve konferanslar sonucunda 14 Temmuz 2011 tarihinde demokratik özerlik ilan edildiği ve 27 Aralık 2015 tarihinde demokratik özerk bölgelerin oluşturulmasının istendiği ve ayrıca öz yönetim ilanlarına sahip çıkıldığı..."

17. Diğer ilgili ulusal hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89; Ayhan Bilgen [GK], B. No: 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62.

III. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının göz önüne alınması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

20. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

21. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

22. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede temel olarak HDK'nın PKK/KCK içinde yer aldığı ve başvurucunun da HDK'nın Tekirdağ yapılanmasında faaliyette bulunduğu iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 3, 11).

23. Yargı mercilerinin KCK ve bileşenlerine yönelik tespitleriyle (bkz. § 16) birlikte iddianamede HDK'ya ve başvurucuya yönelik yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve

değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden- çok sayıda beyan bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2.B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43).

24. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

25. Somut olayda Hâkimlikçe başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 6). İtiraz mercii Asliye Ceza Mahkemesi tarafından da dosya kapsamındaki gizli tanık beyanı, teşhis tutanağı ve araştırma tutanaklarına atıfla tutuklama kararına yapılan itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir (bkz. § 7).

26. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [2. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

27. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2), § 151).

28. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklanması dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uyguladığı tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; Devran Duran, § 64).

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF

TUTULMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİRGÜN YAYINCILIK VE İLETİŞİM TİCARET A.Ş.

B. No: 2023/6993 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/6993

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİRGÜN YAYINCILIK VE İLETİŞİM TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/77218)

Karar Tarihi: 13/5/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Birgün Yayıncılık ve İletişim Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Ali Deniz CEYLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ulusal ölçekte yayın yapan bir gazetenin internet sitesinde yayımladığı haberden dolayı manevi tazminata hükmedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, ulusal ölçekte yayımlanan Halkın Gazetesi Birgün isimli gazetenin sahibidir. Başvurucu aynı zamanda www.birgun.net isimli internet haber sitesi üzerinden de yayın yapmaktadır. 4/5/2019 tarihinde Birgün gazetesinin internet sitesinde E.A. isimli köşe yazarı tarafından "İstanbul: Aile, akraba, yozlaşma, cihat, beka" başlığıyla bir köşe yazısı yayımlanmıştır.

3. Haberde bahsi geçen davacı T.T.T. Vakfı kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu gerekçesiyle başvurucu ve köşe yazarı E.A. hakkında manevi tazminat davası açmıştır.

4. İstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesi yapmış olduğu yargılama sonucunda 11/6/2021 tarihinde başvurucu ve köşe yazarı E.A.yı müştereken 25.000 TL manevi tazminat ödemeye mahkûm etmiştir.

5. İlk derece mahkemesi kararı, başvurucu tarafından istinaf edilmiştir. İstanbul Bölge

Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 14/6/2023 tarihinde istinaf talebinin kesin olarak esastan reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 13/7/2023 tarihinde tebliğ ile öğrendikten sonra 23/7/2023 tarihli bireysel başvuru formunu 23/8/2023 tarihinde teslim ettiğine dair tutanak tanzim edilmiştir. Aynı zamanda başvuru formu ekinde sunulan başvuru harcına ilişkin belgenin de 23/8/2023 tarihli olduğu görülmüştür.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; yayımlanan yazı nedeniyle tazminata hükmedilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca yargı mercileri tarafından ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulmadığından bahisle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınmalıdır (Taner Kurban [2. B.], B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19).

10. Bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Başvurucunun kendisi de nihai kararın gerekçesini bir vesileyle öğrendiğini beyan edebilir. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini öğrendiklerini beyan ettikleri tarih de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi [1. B.], B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

11. Somut olayda, başvurucu Bölge Adliye Mahkemesinin 14/6/2023 tarihli nihai kararını 13/7/2023 tarihinde tebliğ ile öğrenmiştir. Bunun üzerine başvurucu, Anayasa Mahkemesine sunmuş olduğu başvuru formunda her ne kadar 23/7/2023 tarihini belirtmişse de söz konusu başvuru formunu ve eklerini 23/8/2023 tarihinde teslim ettiği tutanak altına alınmıştır. Kaldı ki başvurucunun başvuruya ilişkin harcı da aynı tarihte yatırdığı 23/8/2023 tarihli dekont içeriğinden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla nihai kararı öğrenme tarihi olan 13/7/2023 tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 23/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 13/5/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YILMAZ TEMEL

B. No: 2023/19448 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/19448

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YILMAZ TEMEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/19448)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Yılmaz TEMEL

Vekilleri : Av. Nuray ÖZDOĞAN Av. Filiz ÖLMEZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sokağa çıkma yasağı uygulaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, bu dönemde düzenlenen güvenlik operasyonu sırasında meydana gelen ölüm nedeniyle yaşam hakkının, aile üyelerinin katılımıyla, dinî inançlara uygun bir törenle defin yapılamaması nedeniyle kötü muamele yasağı ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Olayın gerçekleştiği tarihlerde PKK terör örgütünün silahlı ayaklanma girişimine karşı Cizre'de sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Özellikle Cudi Mahallesi ve çevresinde yürütülen güvenlik operasyonlarında terörist unsurlarla güvenlik güçleri arasında şiddetli çatışmalar yaşanmıştır. Terör örgütü mensuplarının ağır silahlar ve bombalar kullandığı terör saldırılarında çok sayıda güvenlik görevlisi yaralanmış, birçok görevli ise şehit olmuştur (bu olaylar ve sokağa çıkma yasakları hakkında arka plan bilgisi ile ayrıntılı açıklamalar için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/37897, 5/7/2022, §§ 16-28, 342).

3. 25/2/2016 tarihinde yapılan somut başvuruda başvurucu Yılmaz Temel, kardeşi İ.T.nin operasyon yürütülen bölgede bulunan Bostancı Sokak No. 23 adresindeki bir binanın

bodrum katındayken güvenlik güçlerince öldürüldüğü yönünde güçlü şüpheler bulunduğunu ileri sürmüştür.

4. Başvurucu, İ.T.nin cesedinin bulunarak yakınlarına teslim edilmesi, terörle mücadele operasyonlarında orantısız güç kullanımının önüne geçilmesi, ayrıca mülki amirliklerce ilan edilen sokağa çıkma yasağı uygulanmasının engellenmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca geçici tedbir kararı verilmesini talep etmiştir. Şırnak Valiliğinden başvurucunun iddiaları hakkında bilgi alınmış ve 29/2/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünce başvurucunun geçici tedbir taleplerinin reddine karar verilmiştir. Bu kararın ilgili kısmı şöyledir:

"22. Somut olayda başvurucular [N.Y] ve Yılmaz Temel, son olarak Bostancı Sokak No: 23 adresinde olduklarını değerlendirdikleri yakınlarının hayatta olup olmadığı ve hayatlarını kaybetmişlerse cenazelerinin akıbeti hakkında bilgi sahibi olamadıklarını ifade etmektedirler. Diğer başvurucu ise yakınının ölümüne ilişkin etkili soruşturma yürütülmediğini belirtmektedir. Kamu makamlarından alınan bilgilerden başvuruculaın yakınlarının anılan adreste olmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 14). Başvuruculaın yakınlarının hayatını kaybedip kaybetmediğinin anlaşılabilmesi için ise adli birimlerce DNA testi ve diğer yöntemlerle yürütülen kimlik tespit işlemlerinin sonucunun beklenmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi, gerçekleştiği iddia olunan müdahalenin başvurucunun 'yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne' yönelik gerçek ve ciddi bir tehlike oluşturabilecek nitelikte olması hâlinde İçtüzük'ün 73. maddesi uyarınca tedbir değerlendirmesi yapabilmektedir. Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden kamu makamlarınca başvuruculaın iddialarının aydınlatılması için gerekli işlemlerin yürütüldüğü ve sonucundan Anayasa Mahkemesine ve başvuruculara bilgi verileceği, etkili soruşturma yürütülmediği yönündeki iddiaların ise başvurunun esası incelenirken değerlendirilecek nitelikte olduğu anlaşıldığından, bu aşamada koşulları oluşmayan tedbir taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir."

5. Süreçte İ.T.nin Cudi Mahallesi Niran Sokak No. 6 (operasyon haritasına göre C-3154) adresindeki binada 22/2/2016 tarihinde yapılan aramada ölü bulunduğu anlaşılmıştır. Başvurucu vekili 25/9/2018 tarihinde gönderdiği ek beyanında İ.T.nin ölümüyle ilgili olarak Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) yürütülen soruşturmada kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, bu karara yaptıkları itirazın da reddedildiğini belirterek ilgili karar örneklerini bireysel başvuru dosyasına sunmuştur.

6. Başvurucunun kardeşi İ.T. silahlı çatışmaların sona ermesinin ardından 22/2/2016 tarihinde C-3154 numaralı binada yapılan aramada örgüt üyesi olduğu değerlendirilen 6 (altı) şahısla birlikte ölü olarak bulunmuştur [C-3154 numaralı binada 17/2/2016-20/2/2016 tarihleri arasında yapılan aramalarda ise örgüt üyesi olduğu değerlendirilen on üç şahsın cesedi bulunmuştur (Ethem Yaşli ve Nihat Yalçın, B. No: 2016/3646, 2/5/2023, § 6)]. Aynı gün düzenlenen Olay Yeri İnceleme Tutanağı'na göre binada birden fazla otomatik tüfek (bazılarının fişek yatağı, şarjörü dolu AK-47/Kalaşnikof), otomatik tüfek şarjörü ve fişeği, deforme olmuş bir telsiz, telefon, dizüstü bilgisayar tespit edilmiştir. Söz konusu ateşli silahlar, ateşli silah ürünleri ile diğer deliller muhafaza altına alınmıştır. Güvenlik güçlerince tutulan tutanaklardan (telsiz kayıtları çözümlemesinden) C-3154 koduyla belirtilen bina ve çevresinin operasyonlar sırasında terör örgütü mensuplarınca kullanıldığı, güvenlik güçlerine bu binadan ateş açıldığı ve çatışmaların yaşandığı anlaşılmıştır (detaylı çatışma bilgileri ve olay örgüsü için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri).

7. Aynı gün ceset üzerinde ölü muayene işlemleri yapılmış, kesin ölüm nedeninin tespiti için ceset Malatya Adli Tıp Kurumuna sevk edilmiştir. Ceset ve üzerindeki kıyafetlerden biyolojik numune ve parmak izi alınarak deliller balistik inceleme için ilgili laboratuvarlara gönderilmiştir. 28/7/2016 tarihli otopsi raporu uyarınca İ.T.nin ölümünün ateşli silah yaralanmasına bağlı kafatası ve kemik kırıkları ile birlikte beyin ve iç organ değişimleri sonucu meydana geldiği ifade edilmiştir. Ayrıca raporda, ileri derecede çürüme nedeniyle ölüm zamanının tespit edilemediği ve vücuttan ateşli silah mermi çekirdeği elde edilemediği belirtilmiştir.

8. Güvenlik güçleri tarafından çatışmaların da devam ettiği bölgede yapılan araştırma sonucu olay yerini gören ve kayıt yapan kamuya ya da özel şahıslara ait kamera ve/veya tanık tespit edilememiştir. Diğer taraftan İ.T.den alınan numuneler üzerinde yapılan inceleme sonucu İ.T.nin yanak svabında ve kıyafetlerinde atış artığına rastlanmıştır.

9. Emniyet birimleri tarafından yapılan inceleme sonucu 2011, 2012, 2014 ve 2016 yıllarında sırasıyla Çanakkale, Eskişehir ve Cizre Terörle Mücadele ekipleri tarafından terör örgütü propagandası yapma eyleminden ötürü İ.T. hakkında işlem yapıldığı, ayrıca İ.T.nin Eskişehir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, Ağrı ve Mardin Sulh Ceza Hâkimliklerinin kararları ile terör suçundan aranan şahıslar arasında olduğu görülmüştür.

10. İ.T.nin babası Kerem Temel 10/5/2016 tarihinde müşteki sıfatıyla alınan ifadesinde; oğlunun 2010 yılında Anadolu Üniversitesini kazanarak eğitimine başladığını, 2013 yılında iletişimlerinin kesildiğini, ağabeyinin Eskişehir'e gittiğinde İ.T.nin okula iki aydır gitmediğini öğrenmeleri üzerine kolluğa kayıp başvurusu yaptıklarını, 2016 yılında terör olaylarının artması üzerine televizyon kanallarından ve çevreden oğlunun öldüğüne ilişkin duyumlar aldığını, DNA testi için numune vermesi sonucunda oğlunun öldüğünü kesin olarak öğrendiğini, cenazeyi alarak köylerine defnettiklerini, oğlunun ne şekilde öldüğünü bilmediğini, bu aşamada kimseden şikâyeti olmadığını beyan etmiştir.

11. Soruşturma sürecinde Cumhuriyet savcısı huzurunda 10/9/2016 tarihinde yapılan fotoğraftan teşhis uygulamasında Fırtına kod adlı gizli tanık, İ.T.yi teşhis etmiştir. Gizli tanık beyanında İ.T.yi Fuat adıyla tanıdığını, Fuat'ın terör örgütünün Cizre sorumlusu olduğunu, örgüt adına silahlı/silahsız eylemlerde bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bir başka fotoğraftan teşhis uygulamasında bir dönem terör örgütünde yer alan H.E. de İ.T.yi teşhis etmiş; beyanında İ.T.yi Fuat olarak tanıdığını, Fuat'ın kırsaldan gelen, kadrolu olarak tabir edilen şahıslardan olduğunu, örgüt adına ideolojik eğitim verdiğini, hendek kazılması sürecinde Fuat'ın bizzat denetim yaptığını ifade etmiştir. Diğer taraftan güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen internet taramasında terör örgütünü destekleyen yayınlar yapan internet sitelerinde de İ.T.nin terör örgütü mensubu olarak anıldığı tespit edilmiştir.

12. Soruşturmada 26/6/2018 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Gerekçede, elde edilen deliller uyarınca İ.T.nin terör örgütü üyesi olduğunun tespit edildiği ve terör örgütüne yönelik operasyonlar sırasında kanunun/emrin yerine getirilmesi kapsamında gerçekleşen ölüm olayında hukuka uygunluk koşullarının bulunduğu ifade edilmiştir. Söz konusu karara yönelik itiraz, Şırnak Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 7/8/2018 tarihinde reddedilmiştir. Ret gerekçesinde operasyonların arka planına ve güç kullanımına ilişkin mevzuata dair kapsamlı açıklama yapılarak güvenlik güçlerinin terörist grupla yaşadıkları silahlı çatışma sırasında, terörle mücadele çerçevesinde aldıkları emri yerine getirdikleri esnada kanunun verdiği yetkiyi kullanarak terör örgütü mensubu olduğu tespit edilen İ.T.yi etkisiz hâle getirdikleri sonucuna ulaşıldığı, bu bağlamda Başsavcılık kararında

hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

13. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

14. Somut başvurunun kişi yönünden 2016/3646 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasından ayrılmasına ve ayrılan dosyanın 2023/19448 başvuru numarasına kaydedilmesine karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu; ölümün güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanımı nedeniyle meydana geldiğini, ölüm olayıyla ilgili etkili bir soruşturma yapılmadığını belirterek yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı görüşünde, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için olağan başvuru yollarının tüketilmesi gerektiği oysa başvurucuların hak ihlali iddialarıyla ilgili telafi sağlamaya elverişli idari ve adli yollara müracaat etmeksizin doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulundukları, bu nedenle başvurunun kabul edilemez bulunması gerektiği belirtilmiştir.

16. Soruşturma safahatında yargı mercileri tarafından yapılan tespitler ve başvurucuların iddiaları dikkate alındığında başvurucunun iddiaları, yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmelidir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Aynı olaya ve soruşturma sürecine ilişkin olarak İ.T.nin annesi ve babasının yaptığı başka bir bireysel başvuruda (Gözel Temel ve Kerem Temel B. No: 2018/29404, 4/10/2023) İ.T.nin ölümü ile neticelenen olay ve soruşturma süreci incelenmiş ve yaşam hakkı yönünden bir ihlal bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bahsi geçen Gözel Temel ve Kerem Temel kararında şu tespitler yapılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 20-23):

i. Devletin yaşam hakkına müdahalesinin Anayasa'ya uygun olabilmesi için sağlanması gereken ilk ölçüt müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunmasıdır. Güvenlik kuvvetlerinin güç ve silah kullanımını düzenleyen mevzuatın hangi durumlarda ve ne ölçüde güç kullanılacağını belirleyen, gücün kötüye kullanımını, keyfîliği önlemeye ve yaşam hakkına yapılan müdahalelerin asgari düzeyde tutulmasını sağlamaya yönelik yeterli ve açık kurallar içerdiği, dolayısıyla kanunilik şartını sağladığı değerlendirilmiştir.

ii. Yaşam hakkına yapılan müdahalenin ihlale yol açmaması için karşılanması gereken ikinci kriter, müdahalenin Anayasa'nın 17. maddesinin dördüncü fıkrasında sayılan istisnai durumlardan biri kapsamında gerçekleştirilmesidir. Olaya ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında toplanan deliller; İ.T.nin terör eylemlerini engellemek için yapılan operasyonlar sırasında güvenlik güçleri ile girdiği silahlı çatışmada, emrin yerine getirilmesi sırasında, kanunun verdiği yetkiyle öldürüldüğünün kabulü için yeterli niteliktedir. Diğer taraftan söz konusu operasyonların gerçekleşme sebebi olan yaygın terör olaylarının ayaklanma olarak nitelendirilmesi gerektiği dikkate alındığında İ.T.nin ölümüyle sonuçlanan güç kullanımının güvenlik kuvvetlerinin hayatlarının korunmasına yönelik meşru müdafaanın yanında

Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan bir ayaklanmanın bastırılması meşru amacına da matuf olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

iii. Yaşam hakkına yapılan müdahalenin ihlale yol açmaması için karşılanması gereken son kriter, müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesi anlamında ölçülülük ilkesine aykırılık taşımamasıdır. Gazal Kolanç ve diğerleri kararında, terör eylemlerinin sona erdirilmesi için yapılan operasyonlar kapsamında yaşam hakkına yönelik gerçekleşen müdahalelerin silahlı bir ayaklanma kapsamında ağır silahlar kullanılarak gerçekleştirilen kesintisiz ve öngörülemez nitelikteki ölümcül terör saldırılarına karşı silahlı ayaklanmayı bastırmak, güvenlik güçleri ve diğer kişilerin yaşamları bakımından ortaya çıkan tehlikeyi bertaraf etmek için yapılan zorunlu ve orantılı bir müdahale olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gazal Kolanç ve diğerleri, §§ 343-368). Bu noktada başvuruculaların yakını İ.T.nin de -Gazal Kolanç ve diğerleri kararında belirtilen ve detaylandırılan operasyonlar kapsamında- güvenlik kuvvetleriyle yaşadığı silahlı çatışma esnasında güç kullanımına bağlı olarak hayatını kaybettiğinin kabulü gerektiğini, dolayısıyla operasyonlar için anılan kararda yapılan nitelendirmenin bu başvuru için de geçerli olduğunu yeniden hatırlatmak gerekir.

iv. Bu perspektiften, üzerinde atış artığı tespit edilen, çok sayıda atışa hazır otomatik silahla birlikte bulunan ve fotoğraftan teşhis tutanaklarına göre PKK örgütü içinde yer aldığı, örgüt adına bazı eylemlerde bulunduğu ifade edilen İ.T.nin zorunlu ve orantılı güç kullanımı sonucu hayatını kaybettiği ve yaşam hakkının maddi boyutu yönünden bir ihlal bulunmadığı değerlendirilmiştir.

v. Somut sürece bakıldığında İ.T.nin cesedinin bulunmasını takiben Başsavcılık tarafından derhâl bir soruşturma başlatıldığı, olay yeri incelemesinin yapıldığı, delillerin toplanıp muhafaza altın alındığı, güvenlik birimleri ile gerekli yazışmaların yapıldığı, otopsi işlemlerinin vakit kaybetmeden gerçekleştirildiği görülmüştür. Süreçte İ.T.den parmak izi ve biyolojik numune alınmış, üzerinde ateşli silah atış artığı tespit edilmiştir. Olay mahallinde ise görüntü kaydeden kamuya ya da özel şahsa ait kamera ile görgü tanığı bulunmadığı yönünde tespit yapılmıştır. Süreçte ayrıca başvurucu Kerem Temel'in müşteki sıfatıyla ifadesine başvurulduğu, İ.T.nin Fotoğraftan Teşhis Tutanakları ile örgüt mensubu kişilerce tespit edildiği anlaşılmıştır.

vi. Anayasa Mahkemesi, soruşturmanın bağımsız kişilerce yürütülmesi kriterinin hiçbir şekilde Cumhuriyet savcılarının ağır silahlarla çatışmaların devam ettiği bir bölgeye bizzat giderek delilleri tespit etmeleri gerektiği şeklinde yorumlanamayacağı kanaatindedir (Gazal Kolanç ve diğerleri, §§ 373, 377). Somut başvuruya konu soruşturmada olay yeri inceleme ve delil toplama işlemlerinin çatışmalara fiilen katılan jandarma ve polis özel harekât birimlerinden ayrı bir yapı içindeki bu uzman birimlerce yerine getirilmesi somut olayın koşullarında soruşturmanın bağımsızlığının sağlanması bakımından önemli bir tedbir olarak değerlendirilmiştir. Buna ek olarak adli kolluk görevlileri, daha sonra tutanağa bağladıkları tüm işlemleri video ve fotoğraflarla kaydederek soruşturmayı yürütmekle görevli Cumhuriyet savcılarının incelemesine imkân sağlamıştır. Soruşturmalar için kritik önemdeki ölü muayene ve otopsi, fotoğraftan teşhis işlemleri ise Cumhuriyet savcılarının bizzat katılımıyla yapılmıştır. Dolayısıyla somut olayda etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü kapsamında soruşturmanın bağımsızlığının zedelenmemesi için imkânlar dâhilindeki tüm tedbirlerin alındığı kanaatine ulaşılmıştır.

vii. Somut olayda çatışmalara katılan görevlilerin ifadelerinin alınmaması etkili soruşturma yükümlülüğü ile ulaşılmak istenen amaç bakımından yerine getirilmesi gereken zorunlu ve

faydalı bir delil toplama işlemi olarak değerlendirilmemiştir. Bunun da ötesinde devamlılık arz eden ve öngörülemez nitelikteki silahlı çatışmalara katılan operasyonel birliklerin çatışmaların seyrine göre sürekli değişmesi nedeniyle farklı zamanlarda gerçekleşmiş olması son derece muhtemel ölümlerin hangi birim görevlilerince kullanılan güç sonucu meydana geldiğini belirlemek de neredeyse imkânsızdır (Gazal Kolanç ve diğerleri, § 381).

viii. Yukarıda aktarılan safahatı içeren soruşturma sürecinde ölüm olayını çevreleyen koşulların tespitine imkân sağlayan gerekli ve yeterli bilgilerin imkânlar dâhilinde bir bütün olarak elde edildiği, kriminal/laboratuvar incelemelerinin yapıldığı, tanık beyanının alındığı, kimlik teşhisinin yapıldığı ve sürecin makul olduğu değerlendirilebilecek iki buçuk yılda tüketildiği izlenmiştir. Somut olayı çevreleyen son derece zor ve ağır koşullar nazara alındığında ölüm olayı ile ilgili delil toplama işlemlerinin özensiz yürütüldüğü yorumunu getirmek mümkün görünmemektedir. Sonuç itibarıyla yaşam hakkının usul boyutuna yönelik bir ihlal bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. İ.T.nin ölümüne ve ölüme ilişkin yapılan soruşturma sürecine ilişkin yukarıda özetlenen Gözel Temel ve Kerem Temel kararında ulaşılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

21. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile özel ve aile hayatına saygı hakkının ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların Gazal Kolanç ve diğerleri kararı ile Mehmet İnan (B. No: 2016/228, 20/12/2022) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile özel ve aile hayatına saygı hakkının ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEMAL KILIÇDAROĞLU VE CUMHURİYET HALK PARTİSİ (2)

B. No: 2023/34858 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/34858

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEMAL KILIÇDAROĞLU VE CUMHURİYET HALK PARTİSİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/34858)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucular : 1. Kemal KILIÇDAROĞLU 2. Cumhuriyet Halk Partisi

Vekili : Av. Celal ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

Başvuru; bir gazetede yayımlanan haberden dolayı açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının, istinaf incelemesinin bağımsız ve tarafsız bir mahkemece yapılmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

Başvurucu Kemal Kılıçdaroğlu -olayların geçtiği tarihte- Cumhuriyet Halk Partisinin (CHP) genel başkanıdır. Diğer başvurucu CHP, olay tarihinde ve hâlen Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) ana muhalefet partisi konumunda bulunmaktadır.

Ulusal ölçekte yayımlanan Yeni Akit gazetesinin (Gazete) 19/9/2015 tarihli nüshasında ve internet sitesinde "Daireyi verdi listeye girdi" başlıklı bir haber yayımlanmıştır.

Haberde başvurucu Kemal Kılıçdaroğlu ve CHP'den milletvekili adayı olan G.A.İ.nin fotoğrafı kullanılmıştır. Ayrıca fotoğrafların yanında "Kılıçdaroğluna diyet borcunu mu ödedi?" ve "Rezidans Kraliçesi Daireyi Verdi Listeye Girdi" şeklinde başlıklara da yer

verilmiştir. Haber içeriği ise şu şekildedir;

“Rezidans skandalı' ile gündeme gelen ve Meclis’te sol yumruğunu havaya kaldırarak “ezilenlerin yanındayız” iddiasında bulunan [G. İ.], yeniden aday gösterildi. Milyonlarca dolarlık rezidansla ilgili hakkında soruşturma süren [G. İ.]’nin yeniden aday gösterilmesinde, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun kızı [Z. K.]’nun [B.] Rezidans’ta satın aldığı iddia edilen daireyle ilgili olup olmadığı merak konusu.

Kirada yaşayan ve 4 bin TL maaş alan CHP İstanbul Milletvekili [G. A. İ.], 3’ü rezidans toplam 16 daireyi nasıl aldığını hâlâ açıklayamamasına rağmen Kılıçdaroğlu tarafından İstanbul 3. Bölge 2. sıradan aday gösterildi. CHP’den Ataşehir Belediye Başkanı da olan eşi [B. İ.] ile birlikte ismi yolsuzluklarla anılan [G. İ.] hakkında açılan soruşturma devam ediyor.

REZİDANS KRALİÇESİ

Kağıthane’de bir gecekonduda kirada yaşayan ve 4 bin lira maaş alan, CHP’li Ataşehir Belediye Başkanı [B. İ.]’nin eşi CHP İstanbul milletvekili [G. A. İ.]’nin, 3’ü rezidans olmak üzere 16 dairesinin olduğu ortaya çıkmıştı. Meclis’te sol yumruğunu havaya kaldırarak “ezilenlerin yanındayız” mesajı veren [İ.]’nin birçok akrabasının da rezidans sahibi olduğu ortaya çıkmıştı.

Hakkındaki yolsuzluk iddialarına 3 aydan bu yana cevap veremeyen [G. A. İ.], CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu tarafından yeniden İstanbul 3. Bölge 2. sıradan aday gösterildi.

[Z. K.] REZİDANS ALDI, [G. A. İ.] MİLLETVEKİLİ ADAYI

CHP’li Ataşehir Belediye Başkanı [B. İ.]nin eşi CHP İstanbul Milletvekili [G. A. İ.], Kadıköy Bağdat Caddesi’nde [F. W.] Residence’dan 20 Haziran 2014 tarihinde 5 milyon dolara (13 milyon 331 bin TL) 3 ayrı lüks daire almıştı. [Z. K.] da, [G. A. İ.]’nin 3 rezidans almasından 21 gün sonra 10 Temmuz 2014 tarihinde [B.] ve [G. İ.]’nin 17 dairesinin bulunduğu Ataşehir [B.] Residence’ndan daire satın alması soru işaretlerine neden olmuştu. [Z. K.]’nun [İ.] ailesinin bulunduğu rezidanstan daire almasının ardından [G. A. İ.]'nin milletvekili adayı yapılması dikkat çekiyor."

Başvurucular, bahsi geçen haber nedeniyle kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu iddiasıyla manevi tazminat davası açmıştır.

Yapılan yargılamada başvurucular vekili tarafından ilk derece mahkemesine sunulan dava dilekçesinde, 27/1/2016 tarihli cevaba cevap dilekçesinde ve 29/11/2016 tarihli duruşmadaki beyanlarında; haberin gerçeği yansıtmadığını, başvurucunun kızının birikimleri sonucunda bahse konu daireyi satın aldığını, söz konusu dairenin satın alınmasıyla ilgili olarak G.A.İ.nin bir ilgisinin bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurucu vekili, G.A.İ.nin milletvekili adaylığına parti içinde gerçekleştirilen ön seçim sonucunda karar verildiğini ifade etmiştir.

İlk derece mahkemesi yargılama sonucunda başvurucuların manevi tazminat isteminin reddine karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava konusu edilen Yeni Akit Gazetesinin 19/09/2015 tarihli nüshası incelenmiş; ilk sayfanın üstünde 'Daireyi verdi listeye girdi' başlıklı davalı Kemal Kılıçdaroğlu ve millet vekili [G. İ.]'nin fotoğrafını içerir haber yapıldığı, haberin devamının 11. Sayfada olduğu, haber içeriğinde CHP İstanbul Milletvekili [G. A. İ.]'nin aldığı daireler hususunda sorgulama yapıldığı, şahsın hakkındaki yolsuzluk iddialarına cevap vermediği ve CHP Genel Başkanı

Kemal Kılıçdaroğlu tarafından yeniden İstanbul'dan aday gösterildiği hususunun yazıldığı, milletvekilinin 17 dairesinin bulunduğu iddia edilen yerden Kemal Kılıçdaroğlu'nun kızı [Z. K.]'nun daire alması hususun da sorgulandığı belirlenmiştir.

Davacı tarafın 13/10/2016 havale tarihli dilekçesi ekinde ibraz ettiği belgeler incelenmiş; bu belgelerde yapılan ön seçimler ve sonuçlarına yönelik dökümanın bulunduğu, İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı Özel Soruşturma Bürosunun 2013/2472 Soruşturma nolu dosyasında [B. İ.] - [G. A. İ.]'nin de şüpheli olduğu, 3628 Sayılı Kanunun 10-13. Maddelerine muhalefet suçundan soruşturma yapıldığı, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği, bu karara itirazın 16/12/2014 tarihinde reddedildiği, aynı yerin 2012/51523 Soruşturma nolu dosyasında [B. İ.]'nin şüpheliler arasında bulunduğu, kamu kurum veya kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırmak suçundan soruşturma yapıldığı, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği, davacı tarafın dilekçesine ekli olduğunu bildirdiği diğer mahkeme ve savcılık kararlarının ekli olmadığı saptanmıştır.

Davacı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı olduğu, 19/09/2015 tarihli Yeni Akit Gazetesinde ve internet sitesinde yayımlanan haber içeriğinde genel anlamda CHP'den milletvekili adayı olan şahısla ilgili sorgulama yapıldığı, milletvekili [G. A. İ.]'nin dairelerinin olduğu residenceden CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçtaroğlu'nun kızı [Z. K.]'nun daire almasının da sorgulandığı, davacı Kemal Kılıçtaroğlu'nun siyasetçi olduğu, bu sebeple kendisinin ve belli ölçüde ailesinin ekonomik sosyal hareketlerinin haber ve eleştiri konusu yapılabileceği, haber içeriğinde gazetecinin kafasına takılan sorularla ilgili sorgulama yaptığı, davacı tarafın konumu dikkate alınarak bu hususların medyanın ilgisini ve merakını çekmesinin tabii olduğu, haber unsurlarının aşıldığını gösterir ifade olmadığı, haberin yapıldığı tarihler itibari ile milletvekili adaylığı belirlenen kişi ile ilgili sonuçta kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiş ise de, bir kısım tahkikatların yapılmasının kamuoyunda tartışılabileceği, davacı CHP tüzel kişiliğine yönelik herhangi bir ifade olmadığı, haber içeriğinde parti tüzel kişiliğine karşı kişilik haklarına saldırı içerir ifade olmadığı, her ne kadar yazıda milletvekili adaylığı verilmesi sebebine yönelik yorum yapılmış ve bu husus parti tüzel kişiliğini de ilgilendirebilecek nitelikte sayılmış ise de, ifadelerin kişilik haklarına saldırı sayılabilecek içerikte olmadığı, her iki davanın da esastan reddi gerektiği tüm dosya kapsamıyla anlaşıldığından aşağıdaki şekilde karar vermek yönünde vicdani kanaat hasıl olmuştur."

İlk derece mahkemesi kararı başvurucular tarafından istinaf edilmiştir. İstinaf aşamasında başvurucular vekili tarafından Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) heyet başkanı hakkında 3/11/2021 tarihli dilekçeyle reddi hâkim talebinde bulunulmuştur. Dilekçede; heyet başkanının siyasi saiklerle hareket ettiği, başvurucunun siyasi rakibi tarafından açılan davalarda genel itibarıyla rakibi lehine tutum sergilediği ve objektifliğini koruyamadığı belirtilmiştir. Dilekçede ayrıca Mahkeme heyeti başkanının Hâkimler ve Savcılar Kuruluna şikâyet edildiği, bu nedenle taraflar arasında husumet oluştuğu da vurgulanmıştır.

Bölge Adliye Mahkemesi tarafından değerlendirilen hâkimin reddi talebi 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 41. maddesi uyarınca geri çevrilmiştir. Kararda, başvurucu hakkındaki başka dosyalarda leh ya da aleyhine hüküm vermesinin hakimin reddi sebebi olarak sayılmadığı ve ret sebebine ilişkin inandırıcı somut bir delil ya da emarenin başvurucular tarafından sunulmamış olduğu belirtilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi 15/3/2023 tarihinde başvuruculara istinaf talebinin reddine kesin

olarak karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kararında basın özgürlüğü ve kişilik haklarının çatıştığı durumlarda izlenecek yöntem üzerinde durarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Yargıtay kararlarına yer vermiştir. Akabinde ise somut olayı şu şekilde değerlendirmiştir:

"Bu ilkeler ışığında somut olaya baktığımızda; davacılar ana muhalefet partisi ve partinin genel başkanı olup dava konusu edilen haberin dava dışı [G. İ.]'nin 17 dairesinin bulunduğu iddia edilen binadan davacı Kemal Kılıçdaroğlu'nun kızının da daire satın aldığı, bu satın alma ile dava dışı [G. İ.]'nin milletvekili adayı yapılmasının bağlantısının olup olmadığının sorgulandığı, haber tarihinde [G. İ.] hakkında soruşturma yapıldığının da belirtildiği, söz konusu soruşturma nedeniyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiş ise de, haber tarihinde soruşturmanın devam ettiği anlaşılmaktadır. Davacının siyaseti seçmekle bilinçli olarak tutum ve davranışlarını kamuoyunun denetimine açtığı düşünüldüğünde davaya konu edilen haberde bilgi ve haber verme hakkı kapsamında davacı ile ilgili eleştirilerin dile getirildiği, siyasi bir kişilik olan davacının bu tür haberlere katlanma yükümlülüğünün normal vatandaşlara göre daha geniş olması gerektiği, şu halde, siyasetle uğraşan kişilerin kendilerine yönelik sert, ağır, hatta incitici eleştirilere dahi katlanması gerektiği, davaya konu haberin içeriği bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davacının kızının daire satın alması ile dava dışı kişinin milletvekili yapılmasının bağlantısının olup olmadığının sorgulandığı, haber başlığında yer alan ibarenin basın tekniği kapsamında “çarpıcı başlık” olarak değerlendirilmesi gerektiği, gazetecilik tekniği gereği okuyucunun ilgisini çekmek için başlığın çarpıcı kullanılabileceği, davacının iddialara ilişkin açıklama yapma imkanlarına sahip olduğu, bu şartlar altında davalı tarafın ifade özgürlüğüne sınırlama getirilmesini gerektirir demokratik bir toplum için gereklilik bulunmadığı, davacı parti tüzel kişiliğinin ise doğrudan habere konu yapılmadığı anlaşıldığından davanın reddine karar verilmesinde bir isabetsilik görülmemiştir."

Başvurucu, nihai kararı 25/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 17/5/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerçek Kişi Başvurucu Yönünden

1. Şeref ve İtibar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

Başvurucu; başvuruya konu Gazete haberinin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğunu ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmemesi gerektiğini belirterek şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun şeref ve itibarının ihlal edilip edilmediği noktasında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı başvurucu beyanda bulunmamıştır.

Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkı kapsamında incelenmesi gerekir (benzer yönde bkz. Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 27; İlhan

Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 49).

Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Devletin bireyin manevi varlığının bir parçası olan kişisel şeref ve itibarına üçüncü kişilerin saldırılarını önlemek şeklinde bir pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır (Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 33). Somut olayda başvurucuların şeref ve itibarının korunması hakkı ile davalıların basın özgürlüğü arasında adil bir denge kurulmalıdır. Buna göre Anayasa Mahkemesince çözümlenmesi gereken mesele, yayınlanan haber içerikleri nedeniyle açılan tazminat davasının reddedildiği somut olayda, başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı ile ifade özgürlüğü arasında adil bir denge kurulup kurulmadığını belirlemek olacaktır. Bu dengeleme esnasında somut olaya uygun düştüğü ölçüde kullanılması gereken ölçütler genel olarak şunlardır:

i. İfadelerin kim tarafından dile getirildiği (Nihat Zeybekci [1. B.], B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 29; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 59),

ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük düzeyi ve önceki davranışları yanında katlanması gereken eleştirinin sınırlarının sade bir vatandaşa göre daha geniş olup olmadığı (hedef alınan kişinin kamusal yetki kullanan bir görevli olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Ali Suat Ertosun (7) [2. B.], B. No: 2014/1416, 15/10/2015, § 36; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], §§ 128, 129; Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 82; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 60-66; hedef alınan kişinin siyasetçi olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Bekir Coşkun, §§ 66, 67; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; Kemal Kılıçdaroğlu, §§ 59- 61),

iii. İfadelerin genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı (Bekir Coşkun, § 69; Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 62; Ergün Poyraz (2), § 56; Kadir Sağdıç, §§ 60-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73; Nihat Zeybekci, § 32),

iv. Kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı (Seray Şahiner Özkan [1. B.], B. No: 2016/6439, 9/6/2021, § 44; İbrahim Okur (2) [1. B.], B. No: 2018/12363, 26/5/2021, § 28),

v. Başvurucunun kendisine yöneltilen ifadelere cevap verme olanağının bulunup bulunmadığı (Temel Coşkun [1. B.], B. No: 2017/1632, 29/1/2020, § 33; Şaban Sevinç (2) [1. B.], B. No: 2016/36777, 26/5/2021, § 42; Nihat Zeybekci, § 39),

vi. İfadelerin hedef alınan kişinin hayatı üzerindeki etkisi (Ali Suat Ertosun (2) [2. B.], B. No: 2013/1592, 20/5/2015, § 33; Hüseyin Kocabıyık [1. B.], B. No: 2020/15593, 22/11/2022, § 24),

vii. Cezalandırmaya konu edilen ifadelerin kullanıldıkları bağlamından kopartılıp kopartılmadığı (Nilgün Halloran, § 52; Bekir Coşkun, §§ 62, 63; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45, Nihat Zeybekci, § 36),

viii. Haber yapanın yaptırıma maruz kalma endişesinin basın üzerinde caydırıcı etki yaratıp yaratmayacağı (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ergün Poyraz (2), § 79; Kemal

Kılıçdaroğlu ve Cumhuriyet Halk Partisi [1. B.], B. No: 2014/12482, 8/5/2019, § 46),

ix. Dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği (Durmuş Fikri Sağlar (2) [GK], B. No: 2017/29735, 17/3/2021, § 50; Deniz Karadeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, §§ 48-49).

Somut olayda, o tarihte CHP genel başkanı olan başvurucunun kızının satın aldığı rezidans daire ile G.A.İ.nin CHP milletvekili adayı seçilmesi hakkında davalı gazetede bir haber yayımlanmıştır. Haberde G.A.İ.nin üçü rezidans olmak üzere on altı daire sahibi olduğu, bu dairelere milletvekili maaşıyla nasıl sahip olduğu konusunda şüphelerin bulunduğu, nitekim konuyla ilgili G.A.İ. hakkında adli soruşturmanın devam ettiği belirtilmiştir. Ayrıca haberde, başvurucunun kızının G.A.İ. ve eşinin on yedi dairesinin bulunduğu rezidanstan daire satın almasının ardından G.A.İ.nin CHP listesinden milletvekili adayı olması dikkat çekici bulunmuştur. Başvurucu haber içeriğinin iftira niteliğinde olduğunu, doğruları yansıtmadığını ve temelsiz olduğunu ileri sürerek Gazete hakkında manevi tazminat davası açmışsa da yapılan yargılama sonucunda başvurucunun tazminat talebi reddedilmiştir.

Başvurucunun şeref ve itibarı ile davalıların ifade özgürlüğü arasında adil bir denge kurulup kurulmadığı incelenirken ele alınması gereken ilk husus başvurucunun toplum içindeki konumudur. Başvurucu, başvuruya konu olayların gerçekleştiği tarihte ana muhalefet partisi olan CHP'nin genel başkanıdır. Başvurucu bu görevi 2010-2023 yılları arasında sürdürmüştür. Dolayısıyla, başvurucuya yönelik eleştirinin sınırlarının sıradan insanlara göre daha geniş olduğunu kabul etmek gerekir. Halkın tanınmış kişilere ilişkin bilgileri alma hakkı da gözetildiğinde başvurucunun izleneceğini, hakkında haberler yapılacağını, ağır eleştirilerde bulunulabileceğini öngörmesi ve demokratik çoğulculuk açısından bunlara daha fazla tahammül etmesi gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1.B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 55). Bununla birlikte her ne kadar tanınmış kişilerin eleştirilere karşı toleranslı olması beklenmekteyse de suç isnadı içeren ve olgusal temeli bulunmayan söz konusu dil ve üslup karşısında siyasetçilerin ve ailelerinin lekelenmeme haklarının korunması gerektiği de gözardı edilmemelidir (Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2) [GK], B. No: 2016/12313, 26/12/2019, § 58).

Değerlendirilmesi gereken ikinci husus ise haberin konusu ve ele alınış şeklidir. Haberde, başvurucunun kızının yeni almış olduğu dairenin, milletvekili adayı olan G.A.İ.'nin birçok dairesinin bulunduğu rezidansta olması ve G.A.İ. hakkında soruşturma bulunmasına rağmen milletvekili adayı yapılması sorgulanmıştır. Özellikle, haberin yapıldığı dönemde milletvekilliği aday seçme sürecinin ve G.A.İ. hakkında adli bir soruşturmanın devam etmesi nedeniyle bu satış işleminin manidar olduğu kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. Dolayısıyla, ana muhalefet partisinin milletvekili adayı belirlemesi gibi önemli bir konuya ilişkin olan söz konusu haberin kamuoyunun ilgisini çekebilecek ve genel yarara katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu konusunda bir şüphe bulunmamaktadır.

Anayasa Mahkemesi veya derece mahkemeleri, gazetecilik mesleğinin nasıl yapılması gerektiğini ve gazetecilerin haber verme tekniğini belirleyemez (Ali Suat Ertosun (7), § 39). Zira bir düşüncenin hangi üslup ve biçimle en iyi şekilde aktarılacağına bizzat düşünceyi dile getiren karar verebilir. Bu bağlamda Anayasa'nın 26. maddesinin sadece ifade edilen haber ve fikirlerin içeriğini değil aynı zamanda bunların nakledilme biçimlerini de koruduğu akılda tutulmalıdır (Ali Suat Ertosun (7), §39).

Buna göre somut olaya bakıldığında, her ne kadar haberde tercih edilen "Daireyi verdi listeye girdi" şeklindeki başlık doğrudan başvurucuyu suçlayıcı bir itham şeklinde

anlaşılmaya müsait olsa da haber içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde bu başlığın bir isnat niteliğinde olmadığı görülmektedir. Zira haber içeriğinde kullanılan dil ve ifadelere bakıldığında başvurucunun doğrudan suçlanmadığı, haberde bazı olgular üzerinden sorgulama yapıldığı anlaşılabilmektedir. Kaldı ki habercilik tekniği açısından haberin etkisinin arttırılabilmesi ve bu sayede okuyucuların daha çok ilgisinin çekilebilmesi amacıyla sıklıkla bu şekilde çarpıcı başlık tercih edilebildiği de bilinen bir gerçektir. Ayrıca unutulmamalıdır ki muhatabı açısından rahatsız edici olsa bile haberde tercih edilen başlık da dahil olmak üzere ifadelerin çarpıcı, sert, abartılı ve hatta belli düzeyde yönlendirici olması da ifade ve basın hürriyeti koruması altındadır.

Başvurucu haberde aktarılan bilgilerin gerçeği yansıtmadığı, iftira niteliğinde olduğu itirazında da bulunmuştur. Bu bakımdan haberde kullanılan ifadelerin olgu isnadı mı yoksa değer yargısı mı olduğunun belirlenmesi önemlidir. Çünkü maddi olgu olarak değerlendirilen ifadelerin kanıtlanması beklenirken değer yargısı sayılan ifadeler için ise belli bir olgusal temelin varlığı şartı aranmalıdır (Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 57; İlhan Cihaner (2) § 64).

Bu doğrultuda, haberde ileri sürülen iddialar bir bütün olarak ele alındığında, başvurucu hakkında doğrudan bir isnatta bulunulmadığı, bazı olgular üzerinden sorgulayıcı bir dille CHP milletvekili adayı seçiminin haberleştirildiği görülmektedir. Bu durumda haberde iddia edilen olguların temellendirilip temellendirilmediği üzerinden bir değerlendirme yapılması gerekir. Olgusal isnat içeren ifadeler kapsamında basının gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak ve iyi niyetle topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirip getirmediği belirlenirken, ileri sürdüğü olgusal iddiaların doğruluğu konusunda yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetlenmelidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 63; Mehmet Doğan Uğurlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/954, 12/9/2018, § 54). Başvurucu, hakkında adli soruşturma yürütülen G.A.İ.nin adı geçen rezidansta birçok dairesinin bulunmasına ve CHP'den milletvekili adayı olmasına dair haberde geçen iddiaları yalanlamamıştır. Bu durumda söz konusu iddiaların olgusal temellerinin bulunduğuna yönelik taraflar arasında bir ihtilaf bulunmamaktadır. Buna ek olarak, yargılama safhalarında başvurucu vekili tarafından dile getirildiği üzere başvurucunun kızının bir daire satın aldığı konusunda da tereddüt bulunmamaktadır. Dahası başvurucu vekili, habere konu dairenin G.A.İ.nin dairelerinin bulunduğu rezidansta olmadığına dair herhangi bir itiraz veya açıklamada da bulunmamıştır. Dolayısıyla haberdeki olguların zaman sıralaması da dikkate alındığında, gazete tarafından G.A.İ.nin CHP listesinden milletvekili adayı seçilmesi ile başvurucunun kızının daire satın alması arasında bir bağlantı olup olmadığını sorgulamaya dönük yaptığı haberin yeterli kaynağa dayandırıldığı, dolayısıyla basın ödev sorumluluklarına uygun davranıldığı kabul edilmelidir. Kaldı ki başvurucunun konumu dikkate alındığında haberdeki ifadelere kamuoyu önünde geniş kitlelere duyurabilecek şekilde cevap verme imkânı da bulunmaktadır.

Son olarak, yargı makamlarının ifade ve basın özgürlüğü ile kişilerin şeref ve itibarının korunması hakkı arasındaki dengelemeyi yaparken ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarına da bakılmalıdır. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz (Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 47; Haci Boğatekin (2) [2. B.], B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 49). Yukarıdaki yapılan tespitler kapsamında, ilk derece mahkemesi ile bölge

adliye mahkemesi tarafından başvurucunun şeref ve itibar hakkının korunmasına ilişkin adil bir dengeleme yapıldığı kabul edilmelidir. Zira, yargı makamları kararlarında, tarafların konumlarını değerlendirmenin ardından haberdeki iddiaların kamuoyunun ilgisini çeken bir konuya temas ettiğini, haber içeriğindeki iddiaların kesin hükümler içerir mahiyette olmayıp sorgulayıcı nitelikte olduğunu, kullanılan ifadelerin basın özgürlüğünü aşan düzeyde olmadığını ve başvurucunun davalıya yönelik cevap hakkını kullanabileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla, somut olayda yargı mercilerinin yaptıkları değerlendirmelerde Anayasa Mahkemesinin aradığı ölçütlere göre bir dengeleme yaptıkları ve bunu ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya koydukları anlaşıldığından başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı bağlamındaki pozitif yükümlülüklere aykırı davranılmadığı değerlendirilmiştir.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

2. Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

Başvurucu; istinaf incelemesi yapan Bölge Adliye Mahkemesinde görev yapan heyet başkanının siyasi saiklerle hareket ettiğini, yargılama sırasında nesnellikten uzak tavır sergilediğini, söz konusu hâkimin daha önce görev yaptığı mahkemede de aleyhine hukuka aykırı değerlendirmeler yaptığını belirterek bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılama yapılmadığını ileri sürmüştür.

30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3), 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

Somut olayda başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesi heyet başkanının bağımsız ve tarafsız bir şekilde karar veremediğini ileri sürmüşse de heyet başkanının bağımsız ve tarafsız karar vermediğine ilişkin somut açıklamada bulunmamış; sadece önceki bir yargılamada aleyhine karar verilmiş olmasını belirtmekle yetinerek heyet başkanının bağımsız ve tarafsız hareket etmediğini ortaya koyan herhangi bir belge veya bilgi sunmamıştır. Bu itibarla, başvurucu ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların temellendirilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tüzel Kişi Başvurucu Yönünden

Başvuru, başvurucu siyasi partinin genel başkanı hakkında yapılan haberden kaynaklı olarak açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Yapılan haber içeriği incelendiğinde başvurucu siyasi partiye yönelik herhangi bir iddia veya isnatta bulunulmadığı gözlemlenmektedir. Nitekim, ilk derece mahkemesi gerekçesinde de davaya konu haberde CHP tüzel kişiliğine yönelik herhangi bir ifadenin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu itibarla, tüzel kişi başvurucunun ihlal iddiasına konu edilen tazminat davasının reddi nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkının doğrudan etkilendiği söylenemez. Bu nedenle başvurunun tüzel kişi başvurucu yönünden kişi

bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 39-47).

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerçek kişi başvurucu yönünden bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerçek kişi başvurucu yönünden, şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Tüzel kişi başvurucu yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibar hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT BAYDUR

B. No: 2023/64577 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/64577

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT BAYDUR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/64577)

Karar Tarihi: 24/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 20/2/2026 - 33174

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Murat BAYDUR

Vekili : Av. Merzuka YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yapılan haber nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişiminde Kırklareli Lüleburgaz 65. Tugay Komutanlığında yüzbaşı rütbesiyle İkinci Mekanize Piyade Tabur Komutanlığının bölük komutanı olarak görev yaptığını belirtmiştir. Darbe girişiminin gerçekleştiği süreçte tabur komutanının emir ve komutası altında İstanbul'a takviye amacıyla oluşturulan ve Kolluk Kuvvetlerini Toplumsal Olaylarda Destekleme (KOKTOD) olarak adlandırılan ilk grupta bölük komutanlığı görevini üstlenmiştir. Kışladan çıkış yaptıktan sonra konvoyun önünün kesilmesinin ardından başvurucu, askerlerle beraber kışlaya dönmüştür. Askerlerin kışladan ayrılmasına bağlı olarak başvurucunun da aralarında olduğu kişiler hakkında Kırklareli Cumhuriyet Başsavcılığınca adli soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu; silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını

engellemeye teşebbüs etme ve Anayasa'yı ihlal suçlarından Kırklareli 1. Ağır Ceza Mahkemesinde diğer sanıklarla birlikte yargılanmıştır.

3. Başvurucu, görülen davanın duruşmalarında kendisine yöneltilen iddialara karşı sözlü bir şekilde savunmasını sunmuştur. Yargılama sürecini takip eden Anadolu Ajansı (davalı) www.aa.com.tr internet sitesinden 27/2/2017 tarihinde "Darbeci Yüzbaşı Vatandaşlar Yolu Kesince Çok Korkmuş" başlıklı bir haber yayımlamıştır. Haberde, darbe girişimi sırasında Lüleburgaz 65. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığında piyade yüzbaşı rütbesiyle görev yapan başvurucunun duruşmadaki açıklamaları değerlendirilerek darbe girişimi öncesinde ve darbe girişimi sırasında yaşadıkları olaylara ilişkin anlatımlarına yer verilmiştir. Bahsi geçen haberin ilgili kısmı şöyledir:

"Kırklareli'nde Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz'daki darbe girişimi soruşturmasında tutuklanan eski 2. Mekanize Piyade Taburu Bölük Komutanı Piyade Yüzbaşı Murat Baydur, 'Darbe girişiminin yaşandığı gece polis ve vatandaşlar askeri konvoyun önünü kestiğinde çok korkmuştuk. Çünkü ne yapacağımızı dahi bilmiyorduk.' dedi.

...

Askeri araçların ve personelin hazırlandığı esnada taburda olmadığını öne süren Baydur, şöyle devam etti:

'Bir süre sonra [Ç.] bize çıkış emri verdi. [Ç.nin] aracı önde askeri konvoy arkada olmak üzere yola çıktık. TEM otoyolunda polis ekipleri bizi durdurdu. Ardından vatandaşlar toplanmaya başladı. Tabur komutanı [Ç.] ile Lüleburgaz Cumhuriyet Başsavcısının konuştuğunu gördüm. Ben o esnaya kadar İstanbul'a darbecileri bastırmak ve polislerin de bize eskortluk edeceğini düşünüyordum. Darbe girişiminin yaşandığı gece polis ve vatandaşlar askeri konvoyun önünü kestiğinde çok korkmuştuk. Çünkü ne yapacağımızı dahi bilmiyorduk."

4. Yargılamanın sonucunda Ağır Ceza Mahkemesi 13/4/2018 tarihli kararla, işlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda başvurucunun kaçınılmaz bir hataya düştüğünü değerlendirmiştir. Söz konusu hatanın başvurucunun kusur durumunu ortadan kaldıran nitelikte olduğuna, bu nedenle başvurucunun yapılan eylemlerden dolayı kusurunun bulunmadığına vurgu yaparak hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. İstinaf başvurusu sonucunda ise İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 7/3/2019 tarihli kararla istinaf isteminin reddine hükmetmiştir. Söz konusu karar temyiz incelemesi sonucunda 5/3/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Söz konusu haber sebebiyle başvurucu, Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 100.000 TL manevi tazminat istemli dava açmıştır. Başvurucu; haberde yer alan ifadelerle isnadın ispatlanması beklenmeden darbeci olarak nitelendirildiğini, haberde sanık ibaresi kullanılmayarak henüz yargılamanın devam ettiğinin vurgulanmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte isminin kısaltılmaksızın doğrudan yazıldığını, Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda suçsuz olduğuna kanaat getirildiğini ve istinaf başvurusunun da reddedildiğini, yapılan haberle kişilik haklarına açıkça saldırıldığını ifade etmiştir.

6. İlk derece mahkemesi, somut olaya ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede Anayasa'da düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğüne yönelik düzenlemeye değinmekle birlikte Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin basın özgürlüğü ile kişinin şeref ve itibarının korunması arasındaki dengeleme ölçütlerine ilişkin içtihadına yer vermiştir. Yargıtay; kararında,

yapılacak dengelemede her iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiğini, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında korumasız kalmasının uygun olduğunun kabul edildiğini, temel ölçütün kamu yararı olduğunu, basının da bu işlevini yerine getirirken özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını ve konunun güncelliğini gözetmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca haber verilirken öz ile biçim arasındaki dengenin de korunması gerektiğini, haberin objektif sınırlar içinde kalmasının zorunlu olduğunu ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basının sorumlu tutulmaması gerektiğini belirtmiştir. İlk derece mahkemesi de bahsi geçen Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin kararı ile aynı Dairenin farklı kararlarına atıfta bulunarak haberle başvurucunun kişilik haklarına saldırı açısından manevi tazminata ilişkin koşulların oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... yazının düşünce ve değerlendirme yazısı olduğu gibi haber verme hakkının objektif ve subjektif sınırlarının aşılmadığı, yazı içeriğinde gizli kalması gereken herhangi bir gizli bilginin açıklanmadığı, mahkemede sanık tarafından verilen ifadesi hakkında yayıncı kuruluş tarafından yapılan yorum ve düşüncelerin ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı, dava konusu yayındaki ifadelerin, "Düşünce ve İfade Özgürlüğü" kapsamında eleştiri amacıyla yazıldığı, yayının güncel ve gerçek olduğu, yayında öz ve biçim arasında denge kuralının gözetildiği ve ülkemizde gerçekleşen 15 Temmuz darbe kalkışması sonrasında yaşanan olaylar sebebiyle haberin yayınlandığı tarihte örgütün tartışıldığı gibi örgüt üyelerinin tespit edilmeye çalışıldığı, dönemin özelliği itibariyle örgütün çözülmesi için yapılan haberlerde toplumun ilgisi ve kamu yararının bulunduğu anlaşıl[mıştır]."

7. Başvurucu, karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) başvurucunun istinaf istemine yönelik yaptığı incelemede Anayasa'da, 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nda ve ilgili özel mevzuatta korunan basın özgürlüğünün kişilerin şeref ve itibarının korunmasıyla sınırlandırıldığına değinmiştir. Öte yandan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün demokratik toplumdaki önemine, yalnızca iyi karşılanan ya da zararsız veya önemsiz olduğu düşünülen değil aynı zamanda kırıcı, hoş karşılanmayan ya da kaygı uyandıran bilgiler ya da düşünceler için de ifade özgürlüğünün korunması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bunun yanı sıra kararda ifade özgürlüğü ile kişilik haklarına yönelik saldırı arasındaki sınırın hangi ölçütlere göre saptanacağına ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince belirlenen kriterlere yer vermiş, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından benzer uyuşmazlıklarda yapılan ve ilk derece mahkemesi kararında aktarılan (bkz. 6) değerlendirme ölçütlerini belirtmiştir. Bu bağlamda ilk derece mahkemesi kararının usul ve kanuna uygun olduğu değerlendirilerek başvurucunun istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...dava konusu yazı ve ifadeler bir bütün olarak irdelendiğinde, davacının terör örgütü üyeliği suçundan tutuklu olup yargılandığı, yayımlandığı tarih itibariyle haberin görünür gerçekliğe uygun olduğu, o anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınından da basının sorumlu tutulmaması gerektiği, konunun güncel olduğu ve kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik bulunduğu, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğü yalnızca iyi karşılanan ya da zararsız veya önemsiz olduğu düşünülen sözlerle değil, aynı zamanda kırıcı, hoş karşılanmayan ya da kaygı uyandıran “bilgiler” ya da “düşünceler” için de geçerli olduğu, bu durumda yukarıdaki açıklamalarda göz önünde bulundurulduğunda, yayında kullanılan ifadelerin basın ve ifade özgürlüğü kapsamında

kaldığı..."

8. Kararın 20/6/2023 tarihinde kendisine tebliğ edilmesi üzerine başvurucu 11/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; yargılandığı suçla ilgili olarak masumiyetinin yargı kararıyla saptandığını, ayrıca Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile herhangi bir irtibatı ve iltisakının olmadığı görülerek kamu görevine iade edildiğini belirtmiştir. Buna rağmen davalının "Darbeci Yüzbaşı Vatandaşlar Yolu Kesince Çok Korkmuş" başlığıyla yayımladığı haberde yargılama sürecine değinmediğini, isnadın ispatlanmasını beklemeden kendisini darbeci olarak nitelendirdiğini belirtmiştir. Mevcut durumda subay olarak görevine devam etmesine rağmen hakkında yapılan tanımlama sebebiyle kişilik haklarının zarar gördüğünü ifade etmiştir. Yargı makamlarının tazminat talebinin reddine karar vermesiyle birlikte lekelenmeme hakkının, hak arama hürriyetinin, masumiyet karinesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

11. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması güvencesi çerçevesinde şeref ve itibarın korunması hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Somut olayda başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı ile davalının basın ve ifade özgürlüğünün çatıştığı görülmektedir. Bu durumda devletin bireylerin şeref ve itibarının korunması kapsamındaki pozitif yükümlülükleri ile davalının Anayasa'da güvence altına alınmış olan ifade ve basın özgürlükleri arasında adil bir denge kurması gerekir. Bu doğrultuda somut olayda başvuru konusu ifadelerin bağlamı, konunun kamu yararına yönelik bir tartışmaya katkı sunup sunmadığı, kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı, hedef alınan ve ifadeleri sarf eden kişilerin kimlikleri, haberlerin verildiği tarihteki görünür gerçeğe uygunluğu ile yargı mercilerince bu hususta ilgili ve yeterli bir gerekçe sunulup sunulmadığı dikkate alınmalıdır (ifade özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkının dengelenmesinde dikkate alınacak kriterlere ilişkin daha detaylı açıklama için bkz. Bilal Uçar [1. B.], B. No: 2019/10122, 21/9/2022, § 14).

14. Anayasa Mahkemesi, başvurunun koşullarına göre yukarıda bir kısmına değinilen kriterlerin yargı mercilerince gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğini denetler (Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014 § 44; Ergün Poyraz (2) [G.K] B.No:2013/8503, 27/10/2015, § 56; Kadir Sağdıç [G.K] B.No:2013/6617, 8/4/2015, §§ 58-66; İlhan Cihaner (2) [1.B], B.No:2013/5574, 30/6/2014, §§ 66-73). Şüphesiz ki bu denetim, başvurucu hakkındaki haberin -yayımlandığı bağlamdan koparılmaksızın- olayın bütünselliği içinde incelenmesini gerektirir (Nilgün Halloran, § 52; Önder Balıkçı, [2.B], B.No:2014/6009, 15/2/2017, § 45). Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri

karşılayan değerlendirmelerin yapılmaması başvurucunun iddia ettiği gibi anayasal haklarını ihlal edecektir.

15. Somut olayda yargı mercilerinin başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı ile davalının basın ve ifade özgürlükleri arasında adil bir denge kurup kurmadıkları incelenmelidir. Bu bağlamda eldeki başvuru bir bütün olarak değerlendirilirken ele alınması gereken temel mesele yapılan haberin güncel bir konuda kamuya yönelik bilgilendirme yapılırken başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı bağlamında gazetecilik etik ilkeleri, gazetecilik mesleğinin ödev ve sorumlulukları ile uyumlu olup olmadığı, bunun yargısal denetimini yapan makamların verdikleri kararların devletin pozitif yükümlülüğünü yerine getirmeye, netice itibarıyla -eğer gerekliyse- başvurucunun uğradığını iddia ettiği zararı gidermeye elverişli olup olmadığıdır.

16. Bu bağlamda 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında Kırklareli'de bazı subaylara yönelik yürütülen yargılamalara ilişkin haberde, başvurucunun Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmada yaptığı savunmasındaki beyanlarına yer verilmiştir. Haberde başvurucunun darbe girişiminin olduğu gece yaşadıklarına dair yaptığı açıklamalar, çarpıcı bir başlıkla okurlara sunulmuştur. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetleri içinde yapılaşan FETÖ/PDY mensubu kişilerin darbe girişimi içinde olduğuna da vurgu yapılarak başvurucu yönünden olgu isnadı olarak görülebilecek "darbeci" sıfatı kullanılmıştır.

17. Anayasa Mahkemesi, maddi olgular ile değer yargıları arasında dikkatli bir ayrıma gidilmesi, maddi olgular ispatlanabilse de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığının dikkate alınması gerektiğini kabul etmiştir (İlhan Cihaner (2), § 64). Başvurucu yönünden haberde yer alan iddianın (bkz. § 3) olgu isnadı olduğunda şüphe yoktur. Bu durumda haberdeki söz konusu olgu isnadıyla ilgili olarak bu iddianın doğruluğu konusunda haberi yapan davalının yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetlenmelidir (bkz. § 13).

18. Yargılama süreci sonunda (bkz. § 4) başvurucunun darbe girişimine bağlı olarak isnat edilen suçlara ilişkin ceza almadığı görülmüştür. Nitekim Ağır Ceza Mahkemesinde görülen davada başvurucu hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiş, istinaf incelemesi sonucunda da karar kesinleşmiştir. Buna karşın yapılan haberin başvurucunun hakkında isnat edilen suçlardan sanık olarak yargılandığı sürece ilişkin olduğu dikkate alınmalıdır.

19. Bu doğrultuda, başvurucu hakkındaki ceza yargılamasına konu eylemlerle başvuruya konu haber birlikte değerlendirilmelidir. Başvurucu, darbe girişiminin olduğu gece emrindeki askerlerle birlikte kışladan çıkış yapmış; emniyet güçleri ile sokağa çıkan vatandaşların çabasıyla durdurulmuştur. Kışladan çıkış emrini veren ve duruşmadaki ifadelerde de ismi geçen Ç.nin Kırklareli Cumhuriyet Başsavcısı ile yaptığı görüşme sonucunda yeniden kışlaya dönüşü sağlanmıştır. Bu ana kadar başvurucu, darbe girişimi içinde yer alabileceğinin farkında olmadığını açıkça ifade etmiş hatta bu durumu darbeyi önlemeye giderken askerî konvoyun önünün kesilmesi anında yaşadığı korkuyu belirterek aktarmıştır. Başvurucunun bu söyleminin habercilik tekniğinde sıklıkla başvurulan çarpıcı bir başlıkla okura aktarıldığı, haberin yapıldığı tarihte başvurucunun anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suç kapsamında sanık olarak yargılandığı, başvurucunun olayda kusurunun bulunmadığının ve darbe girişimi içerisinde yer almadığının henüz tespit edilmediği anlaşılmıştır. Şu hâlde haberde başvurucu hakkında dile getirilen "darbeci" şeklindeki olgu isnadının haber tarihi itibarıyla yeterli bir temeli olduğu açıktır.

20. Bununla birlikte, bahsi geçen haberde kullanılan dil ve üslup başvurucu açısından rahatsız edici olsa da Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında benimsediği gibi demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan, toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğü; sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıcı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir (Emin Aydın (2) [2. B.], B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35; Bekir Coşkun, § 52). Anayasa Mahkemesi yine pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir (Ali Suat Ertosun [1. B.], B. No: 2013/1047, 15/4/2015, § 66; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 102).

21. Bu itibarla başvurucunun da içinde yer aldığı olaya bağlı olarak hakkında iddia edilen suçlar gözönünde bulundurulduğunda, yargılama süreciyle ilgili yapılan haberde kullanılan ifadenin adli soruşturmada yapılan tespit ve değerlendirmeler referans alınarak hazırlandığı görülmektedir. Bu bağlamda; darbe girişimi gecesinde yaşanan olaylardan ve iddianamedeki verilerden hareketle başvurucunun işlediği belirtilen eylemler üzerinden bir haber yapıldığı anlaşılmaktadır. Hakeza yargı mercileri de yapılan haberin ve haberde kullanılan ifadenin eleştiri mahiyetinde olduğu, güncellik taşıdığı, ülkemizde gerçekleşen darbe kalkışması sonrasında yaşanan olaylar sebebiyle haberin yayımlandığı tarihte örgütün tartışıldığı ve örgüt üyelerinin tespit edilmeye çalışıldığı, dönemin özelliği itibarıyla örgütün çözülmesi için yapılan haberlerde toplumun ilgisi ve kamu yararının bulunduğu değerlendirmesinde bulunmuştur (bkz. § 6). Öte yandan yargı kararlarında konunun kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik olduğu, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğünün yalnızca iyi karşılanan ya da zararsız veya önemsiz olduğu düşünülen sözlerle değil, aynı zamanda kırıcı, hoş karşılanmayan ya da kaygı uyandıran “bilgiler” ya da “düşünceler” için de geçerli olduğu da belirtilmiştir (bkz. § 7).

22. Bu durumda; Anayasa Mahkemesince ortaya konulan ölçütler gözetilerek ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında adil bir denge kurmakla görevli ilk derece mahkemesinin başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine yönelik verdiği kararda ilgili ve yeterli gerekçenin ortaya konulduğu, dolayısıyla, devletin başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı bağlamındaki pozitif yükümlülüklerine aykırı davranmadığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLŞEN KILICARSLAN VE ROJİN YURAL

B. No: 2023/89247 | Karar tarihi: 24.06.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/89247

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLŞEN KILICARSLAN VE ROJİN YURAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/89247)

Karar Tarihi: 24/6/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucular 1. Gülşen KILICARSLAN

: Av. Rahşan KILICARSLAN

Vekil : 2. Rojin YURAL

Av. Yıldız KOCA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, birden fazla gösteride atılan sloganlar ve söylenen marşlar nedeniyle silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçundan cezalandırılmanın ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, başvuruya konu olayların gerçekleştiği tarihlerde Mersin Üniversitesinde öğrencidir.

3. Mersin Üniversitesi yerleşkesinde 9/3/2015 ve 15/4/2015 tarihlerinde bir grup öğrenci tarafından Suriye bölgesinde DAEŞ terör örgütüyle çatışma sırasında ölen PYD/YPG silahlı terör örgütü mensuplarını anmak amacıyla gösteriler düzenlenmiştir.

A. 9/3/2015 Tarihli Gösteri ve Yargılama Süreci

4. Kolluk tarafından tanzim edilen 27/4/2015 tarihli fezlekede; Mersin Üniversitesi Çiftlikköy Kampüsü'nde 9/3/2015 tarihinde bir grup öğrenci tarafından Cumhuriyet alanında gösteri yapılacağı bilgisinin alınması üzerine gerekli emniyet tedbirleri alınmış, bu kapsamda gösterinin yapılacağı alanda Suriye bölgesinde DAEŞ terör örgütüyle çatışma sırasında ölen üç PYD/YPG silahlı terör örgütü mensubunun isim ve fotoğraflarının bulunduğu posterler ile üzerinde "Ji Bo Li Hemberi Mirine Jiyan Li Hemberi Kedxwariye Edalet Le Hemberi Şer Aşati-Ölüme Karşı Yaşam Sömürüye Karşı Adalet Savaşa Karşı Barış İçin Alanlardayız" yazılı pankartın bir grup öğrenci tarafından asıldığı tespit edilmiştir.

5. Diğer yandan aynı kolluk fezlekesine göre üniversite kampüsü içinde toplanan yaklaşık 100 kişilik bir grubun gösterinin yapılacağı alana kadar PKK/KCK silahlı terör örgütü elebaşısı A.Ö.nün resmi bulunan ve üzerinde "Örgütlü Genç Kadınla Özgür Önderliğe Dek-yöm" ibaresi yazılı pankartı taşıyarak yürüyüş gerçekleştirmiş ve yürüyüş sırasında grup tarafından "Biji Serok Apo-jin Jiyan Azadi-özgecanın Hesabı Sorulacak-kadınlar Meydana Hesap Sormaya-biji Berxwadene Ypg" şeklinde sloganlar atılmıştır. Cumhuriyet alanına kadar yapılan yürüyüşün ardından kalabalık yaklaşık 200 kişiye ulaşmış ve grup tarafından zafer işareti yapılarak "Çerxa Şoreşe (Devrim Çarkı)" marşı söylenmiştir. Ardından grup içerisinden bir öğrenci basın açıklaması yapmıştır. Grup tarafından "Biji Serok Apo-jin Jiyan Azadi-özgecanın Hesabı Sorulacak-kadınlar Meydana Hesap Sormaya-biji Berxwadene Ypg-gençlik Aponun Fedaisidir-be Serok Jiyan Nabe" şeklinde sloganlar atılmasının ardından gösteriye son verilmiştir.

6. 27/4/2015 tarihli kolluk fezlekesinde, olay günü tespit edilen görüntüler doğrultusunda tanzim edilen görüntü ve tespit tutanağı dikkate alınarak yirmi üç kişinin eylemlerine ayrı ayrı yer verilmiştir. Bu kapsamda, başvurucu Rojin Yural'ın (birinci başvurucu) "Örgütlü Genç Kadınla Özgür Önderliğe Dek-yöm" yazılı pankartı açtığı, başvurucu Gülşen Kılıcarslan'ın (ikinci başvurucu) ise PKK/KCK silahlı terör örgütünün sözde marşı olarak kabul edilen "Çerxa Şoreşe (Devrim Çarkı)" marşını söylediği tespit edilmiştir.

7. Başsavcılık, başvuruculaların da içinde bulunduğu yirmi üç kişi hakkında terör örgütü propagandası yapmak suçundan soruşturma başlatmıştır. Birinci başvurucu; kadınlar günü nedeniyle eyleme katıldığını, gösteriye katılırken kimseden talimat almadığını ve terör örgütüyle bir irtibatının olmadığını beyan etmiştir. Aynı başvurucu ayrıca söz konusu pankartta yazanın ne anlama geldiğini bilmediğini, pankartı taşımadığını, pankartın arkasında yürüdüğünü, yürürken önünü açabilmek için pankartı indirmeye çalıştığını belirtmiştir. İkinci başvurucu ise susma hakkını kullanarak herhangi bir savunma yapmamıştır.

8. Başsavcılık, başvuruculaların da içinde bulunduğu yirmi üç kişi hakkında 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin (2). fıkrası uyarınca terör örgütünün propagandasını yapmak suçunu işlediklerinden bahisle 21/5/2015 tarihinde iddianame tanzim etmiştir. İddianamede PKK/KCK silahlı terör örgütü hakkında birtakım genel açıklamalara yer verildikten sonra soruşturmaya konu olayda şüphelilerin görüntü kaydıyla delillendirilen eylemlerinden bahsedilmiştir.

9. İddianameyi kabul eden Mersin 2. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) yaptığı yargılamada, birinci başvurucu 11/11/2015 tarihli ilk duruşmadaki savunmasında gösteriye kadınlar günü olması nedeniyle katıldığını, söz konusu pankartın içeriğini bilmediğini, ön sıralara geçebilmek için pankartı tuttuğunu belirtmiştir. İkinci başvurucu ise 3/5/2016

tarihinde talimatla alınan savunmasında gösteri sırasında terör örgütü lehine herhangi bir slogan atmadığını veya marş söylemediğini belirtmiştir.

10. Mahkeme 12/1/2017 tarihli duruşmada sanık vekillerinin talepleri üzerine olaydaki eylemlerin tespiti için dosyadaki bilgi ve belgelerin bilirkişiye tevdi edilerek rapor alınmasına karar vermiştir.

11. Bilirkişi tarafından hazırlanan rapor 20/3/2017 tarihinde Mahkeme dosyasına sunulmuştur. Bilirkişi raporunda ikinci başvurucunun "Çerxe Şorese (devrim marşı)" marşına grupla birlikte eşlik ettiği, diğer başvurucunun ise grupla birlikte "Biji Serok Apo", "Yaşasın Başkan Apo" şeklinde sloganlar attığı ve "Ha Gerilla" isimli şarkıya eşlik ettiği tespit edilmiştir. Bilirkişi raporunda ayrıca Çerxa Şeroşe (Devrim Çarkı) isimli marşın ve Ha Gerilla isimli şarkının Türkçe sözlerine yer verilmiştir (Çerxa Şeroşe [Devrim Çarkı] marşının içeriği için bkz. Meki Katar [GK], B. No: 2015/4916, 3/10/2019, § 12). Orijinali Kürtçe olan "Ha Gerilla" isimli şarkının sözleri şöyledir:

"Mevziden Mevziye Fırlayan

Canını Savaşa Adayan

Yorgunluk, Açlık, Susuzluk Demeden

Yılmadan Savaşır Gerilla

Ha Gerilla Gerilla Gerilla Cihanın Umudu Gerilla

Ha Gerilla Gerilla GerillaHalkımın Umudu Gerilla

Yer Gök İnim İnim İnliyor

Sabahın İlk Işıklarında

Alkanlar İçinde Uzanır

Göğsü Paramparça Gerilla

Ha Gerilla Gerilla Gerilla Cihanın Umudu Gerilla

Ha Gerilla Gerilla GerillaHalkımın Umudu Gerilla

Biz de Canımızı Adarız

Uğruna Düştüğün Kavgaya

Her Baktıkça Kara Namluya

Seni Anacağız Gerilla

Ha Gerilla Gerilla Gerilla Cihanın Umudu Gerilla

Ha Gerilla Gerilla GerillaHalkımın Umudu Gerilla"

12. Mahkeme, yaptığı yargılama sonucunda başvuruculaların, terör örgütünün propagandasını yapma suçundan mahkûmiyetlerine karar vermiştir. Mahkeme, başvurucular hakkında 2 yıl hapis cezasına hükmetmiştir. Mahkeme kararında olay günü yaşananlara (bkz. §§ 4-6) ve dosya kapsamında sanıklar hakkında yapılan tespitlere ve bilirkişi raporlarına yer vermiştir. Bu doğrultuda Mahkeme gerekçesinde şu hususları belirtmiştir:

"Bu bilgiler ışığında incelenen dosya kapsamında sanıklardan [Z.D.] dışındaki diğer sanıkların üniversite yerleşkesi içerisine alınan bilirkişi raporu ve her sanık yönünden anlatılan eylemlerde dikkate alındığında PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye kolu olan YPG'nin sözde bayrağı ve üzerinde ölen örgüt mensubu [Ş.D.A] ([H.Ö.]) yazılı ve resmi olan posteri asmalarının, PKK/KCK terör örgütünün sözde bayrağının üzerinde [S.Z.] ([R.A]) yazılı ve resmi olan posteri üniversite meydanında bulunan bayrak direklerine asmalarının, yine PKK/KCK terör örgütü elebaşısının posterini açarak yürüyüş yapmalarının, dosya arasında Türkçe tercümesi bulunan Oramar, Ha Gerilla ve Devrim isimli marşları söylemelerinin ve 'Yaşasın Başkan Apo' şeklinde slogan atmalarının terör örgütü PKK/KCK'nın eylem ve faaliyetlerini destekleyici, cebir ve şiddet içeren eylemlerini meşru gösterip sahiplenir nitelikte olduğu, bu nedenle düşünce ve ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilemeyeceği anlaşıldığından [Z.D.] dışındaki diğer tüm sanıkların sübuta eren terör örgütünün propagandasını yapmak suçundan eylemine uyan 3713 sayılı yasanın 7/2 maddesi gereğince cezalandırılmasına,"

13. Başvurucular, Mahkeme kararından sonra istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 23/11/2018 tarihinde başvuruculaların istinaf taleplerinin esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Başvurucular, kanun yollarına ilişkin sonraki yasal değişiklik kapsamında Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuşsa da 1/6/2023 tarihinde başvuruculaların temyiz talebinin esastan reddiyle hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmiş ve karar böylece kesinleşmiştir.

B. 15/4/2015 Tarihli Gösteri ve Yargılama Süreci

14. Kolluk tarafından tanzim edilen 21/4/2015 tarihli görüntü ve inceleme tutanağına göre Mersin Üniversitesi Çiftlikköy Kampüsü'nde 15/4/2015 tarihinde bir grup öğrenci tarafından PKK silahlı terör örgütünün uzantısı olan PYD/YPG silahlı terör örgütü mensubu Y.E.nin öldürülmesini anmak için gösteri yapılacağı bilgisinin alınması üzerine gerekli emniyet tedbirleri alınmıştır.

15. Aynı tutanağa göre kampüs içerisinde toplanan yaklaşık 130 kişi "Doktor Şekvan Çiya Ölümsüzdür- Selam Olsun Yaşatmak İçin Yaşamlarını Feda Edenlere- Mersin Özgür Genç Sağlıkçılar" yazılı pankart eşliğinde yürüyüşe geçmiş ve yürüyüş esnasında grup tarafından "Şehit Namırın (şehitler Ölmez) - İntikam İntikam - Yusuf Eren Onurumuzdur - Biji Serok Apo (yaşasın Başkan Apo) - Öcalan Öcalan - Cezmi Budak Ölümsüzdür - Kobani'de Dövüşene Düşene Bin Selam - Biji Berxwedane Kobane (yaşasın Kobane Direnişi) - Biji Berxwedane Ypg (yaşasın Ypg Direnişi) - Kürdistan Goristan Jibo Faşistan - Katil Polis Üniversitelerden Defol - Katil Polis İş Birlikçi Akp" şeklinde sloganlar atılmıştır. Grup tarafından ayrıca yürüyüş sırasında "Hastalar Zindan Da Tutulamaz - Mersin'den Kobaniye Direnişe Bin Selam - Ey Şehit Reyate Reyameye (şehit Senin Yolun Bizim Yolumuz) - Me Sözda Öcalan Denge Kobane Bigihine Herderan (öcalan'ın Kobane Mesajını Her Tarafa İletin)" yazılı dövizler açılmıştır. Öğrenci grubu, Tıp Fakültesi Dekanlığı önüne geldiklerinde ölen terör örgütü mensupları için bir dakikalık saygı duruşunda bulunmuş ardından "Gerilla" isimli marşı söylemişlerdir. Akabinde grup içindeki bir öğrencinin basın açıklaması yapmasının ardından gösteriye son vermiştir.

16. 21/4/2015 tarihli görüntü ve tespit tutanağında on yedi kişinin eylemlerine ayrı ayrı yer verilmiştir. Bu kapsamda, birinci başvurucunun "Çizgimiz Beritan Önderimiz Öcalan" şeklinde slogan attığı, ikinci başvurucunun ise "Çerxa Şoreşe (Devrim Çarkı)" marşını söylediği tespit edilmiştir.

17. Başsavcılık başvuruculların da içinde bulunduğu on yedi kişi hakkında terör örgütü propagandası yapmak ve 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu'na muhalefet etmek suçlarından soruşturma başlatmıştır. İddianamede, soruşturmaya konu olayda şüphelilerin görüntü kaydıyla delillendirilen eylemlerinden bahsedilmiştir.

18. Yargılama sırasında birinci başvurucu talimatla alınan 14/3/2016 tarihli savunmasında, olayların gerçekleştiği tarihte dersten çıktıktan sonra yurda doğru yürüdüğünü, yürürken grup ile karşılaştığını, yolun dar olması nedeniyle onlarla birlikte yürümek zorunda kaldığını ve söz konusu sloganları atmadığını belirtmiştir. Diğer başvurucu ise 3/11/2015 tarihinde talimatla alınan savunmasında gösterinin olduğu tarihte okula gitmediğini, herhangi bir marş okumadığını, görüntülerde tespit edilen kişinin kendisi olmadığını belirtmiştir.

19. Mahkeme 31/10/2016 tarihli duruşmada olaya ilişkin dosyadaki bilgi ve belgelerin bilirkişiye tevdi edilerek rapor alınmasına karar vermiştir. Bilirkişi tarafından hazırlanan rapor 9/1/2017 tarihinde Mahkeme dosyasına sunulmuştur. Bilirkişi raporunda, 21/4/2015 tarihli görüntü ve inceleme tutanağındakine benzer tespitlere yer verilmiştir.

20. Mahkeme yaptığı yargılama sonucunda başvurucular hakkında; 2911 sayılı Kanun'a muhalefet etme suçundan beraat, terör örgütünün propagandası yapmak suçundan 2 yıl hapis cezasına karar vermiştir. Mahkeme kararında olay günü yaşananlara (bkz. §§ 15, 16) ve dosya kapsamında sanıklar hakkında yapılan tespitlere yer verilmiştir. Mahkeme PKK ve MLKP silahlı terör örgütü ile terör örgütü propagandası yapma suçu hakkında genel bilgilere yer vermesinin ardından gerekçesinde şu hususları belirtmiştir;

"Her ne kadar sanıklardan Gülşen Kılıçarslan söz konusu toplantıya katılmadığını savunmuş ise de, dosya arasında mevcut bilirkişi raporları ile 13.06.2017 tarihli sanık Gülşen Kılıçarslan'ın dosya arasına getirtilen teşhise esas fotoğrafları ile yine dosya arasında bulunan ve bu sanığa ait olduğu iddia edilen görüntü kayıtlarının karşılaştırılmasında görüntülerdeki kişinin sanık Gülşen Kılıçarslan olduğuna ilişkin mahkeme heyetinin tespiti karşısında, yine her ne kadar diğer sanık üzerlerine atılı suçlamaları kabul etmemiş iseler de, dosya içerisinde mevcut tutanak ve bilirkişi raporları dikkate alındığında sanıkların cezadan kurtulmaya yönelik savunmalarına itibar edilmemiştir."

21. Başvurucular, mahkeme kararından sonra istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 26/1/2018 tarihinde başvuruculların istinaf taleplerinin esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Başvurucular, kanun yollarına ilişkin sonraki yasal değişiklik kapsamında Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuşsa da 1/6/2023 tarihinde başvuruculların temyiz talebinin esastan reddiyle hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmiş ve karar böylece kesinleşmiştir.

C. Bireysel Başvuru Süreci

22. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvuruculların makul sürede yargılanma hakkı kapsamındaki şikayetleri yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir. Başvuruculların ifade özgürlüğüne yönelik şikayetleri yönünden ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Komisyon ayrıca, başvuruculların adli yardım taleplerinin kabulüne ve yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmalarına da karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

23. 2023/89703, 2023/90647 ve 2023/90655 numaralı başvuruların konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2023/89247 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

24. Başvurucular, mahkûmiyetlerine karar verilen eylemlerin propaganda yapmaya elverişli olmadığı gerekçesiyle ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

25. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal içtihatlara değindikten sonra ifade özgürlüğüne ilişkin ihlal iddiaları incelenirken söz konusu hükümler ve içtihatların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Birinci başvurucu Bakanlık görüşüne karşı ihlal iddialarını yinelemiş olup ikinci başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

26. Başvurucular, toplantılar sırasında PKK/KCK terör örgütü elebaşının ve uzantısı olan YPG silahlı terör örgütünün ölen mensuplarına ait posterleri açarak yürüyüş yapmaları, PKK/KCK terör örgütünü öven ve yücelten marş söyleyip slogan atmaları ve pankart açmaları nedenleriyle terör örgütü propagandası yapma suçundan cezalandırılmıştır. Başvuruculara şikâyetleri bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında incelenecektir (benzer yönde bkz. Candar Şafak Dönmez [GK], B. No: 2015/15672, 5/11/2020, § 42).

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

28. İfade özgürlüğüne yapılan müdahalenin dayanağı olan 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı kabul edilmiştir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 35; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 52; Berrin Baran Eker ve Muzaffer Özbek [1. B.], B. No: 2015/11012, 9/1/2020, § 26). Müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sınırlama sebeplerinden kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması amacıyla yapıldığı anlaşılmıştır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, §§ 83-87). Bu belirlemenin ardından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden inceleme yapılacaktır.

29. Somut olay kapsamında meydana gelen her iki olayda da Mersin Üniversitesi Kampüsü'nde Suriye'de yaşanan silahlı çatışmalarda ölen PYD/YPG silahlı terör örgütü mensuplarını anmak için bir grup öğrenci gösteri düzenlemiştir. Gösteriler sırasında PKK/KCK silahlı terör örgütünü ve elebaşını öven, yücelten sloganlar atılıp marşlar söylenmiş ve pankartlar açılmıştır. Ayrıca grup tarafından gösteriler sırasında ölen örgüt mensupları için saygı duruşunda bulunulmuş ve basın açıklaması yapılmıştır. Gösteriler, terör örgütünü öven ve yücelten sloganlar atılıp marşlar söylenerek sonlandırılmıştır.

30. Her ne kadar başvurucular PYD/YPG silahlı terör örgütü mensuplarını anmak için Mersin Üniversitesi'nde gerçekleşen gösterilere katılmışlarsa da gösteriler sırasındaki eylemlerini değerlendiren yargı mercileri PKK/KCK silahlı terör örgütünün propagandası yaptıkları gerekçesiyle başvurucular hakkında mahkûmiyet kararları vermiştir. Başka bir deyişle, başvurucular gösteriler sırasında PYD/YPG'yi destekleyen, öven veya yücelten eylemleri nedeniyle cezalandırılmamışlardır (PYD/YPG silahlı terör örgütünün hangi tarihten itibaren terör örgütü olarak kabul edildiği ve bu durumun bilinir hâle geldiğine ilişkin değerlendirmeler için bkz. Ahmet Aslan [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, §§ 43-59). Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, başvuruculara PKK/KCK silahlı terör örgütü propagandası

yapma suçu kapsamında kalan eylemlerini inceleyecektir.

31. Anayasa Mahkemesi daha önce pek çok kararında propaganda suçunun soyut tehlike suçu olarak kabul edilmesinin başta ifade özgürlüğü olmak üzere anayasal hak ve özgürlükler üzerinde bir baskı oluşturma potansiyeli olduğuna dikkat çekmiştir. Bu sebeple bir propaganda faaliyetinin cezalandırılabilmesi için olayın somut şartlarında belirli oranda tehlikeye neden olduğunun gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir (diğerleri arasından bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 84; Ayşe Çelik, § 47; Sırrı Süreyya Önder, § 64; Meki Katar, § 53; Ömer Faruk Gergerlioğlu [GK], B. No: 2019/10634, 1/7/2021, § 175; terör örgütünün propagandasını yapma suçunun Türk hukukundaki görünümüne ilişkin tespitler için bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, §§ 115-118; terör örgütü propagandası suçunun tanımına ve suçun tespitine yönelik değerlendirmeler için bkz. Ömer Faruk Gergerlioğlu, §§ 155-163, 175; Figen Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/39759, 30/3/2022, § 73; Ahmet Aslan [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, § 54; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 86)

32. Terörizmin propagandası, şiddetin geçerli ve etkili bir yöntem olduğu görüşünün toplum içinde yayılmasını ve terör eylemlerine neden olan fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak amacını taşır ve bu amaca ulaşmak ancak belirli bir çaba ve zaman harcanması ile mümkün olabilir. Terör örgütlerine aşama aşama önce sempatizan, daha sonra destekçi ve üye olunması sürecinde propagandanın önemli bir işlevi vardır. Üstelik başvuruya konu PKK terör örgütü artık tehlikeliliği bulunmayan veya tehlikeliliği varsayımsal bir örgüt değildir. PKK terör örgütü olayların geçtiği tarihlerde ve hâlen vahim şiddet hareketlerinin planlayıcısı ve uygulayıcısıdır. Dolayısıyla PKK toplum yönünden oldukça yoğun, ciddi ve somut bir tehlike arz etmektedir (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 74). A.Ö. ise bu örgütün kurucusu ve uzun süre yöneticisi olarak örgütün benimsediği şiddet yöntemleri ile ismi özdeşleşmiş bir kişidir.

33. Öte yandan terörle mücadelenin zorlukları ile birlikte terör bağlamında yapılan açıklamaların karmaşıklığı ve muğlaklığı söz konusu olduğunda düşünce açıklamalarının şiddete teşvik mahiyetinde olup olmadığı yönündeki değerlendirmenin ancak açıklamanın yapıldığı bağlama, açıklamada bulunan kişinin kimliğine, açıklamanın zamanına ve muhtemel etkilerine, açıklamadaki diğer ifadelerin tamamına bir bütün olarak bakılarak yapılması gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır (Sırrı Süreyya Önder, § 67).

34. Somut olayda, Mersin Üniversitesi Kampüsü'nde gerçekleşen her iki gösteri de Suriye'de yaşanan silahlı çatışmalar sonucunda PKK silahlı terör örgütünün uzantısı olan PYD/YPG silahlı terör örgütünün ölen mensuplarını anmak amacıyla düzenlenmiştir. Gösteriler sırasında ölen örgüt mensuplarının resimleri ve isimlerinin yanı sıra PKK/KCK silahlı terör örgütü elebaşının fotoğrafları da alenen teşhir edilmiştir. Yine gösteriler sırasında grup tarafından "Biji Serok Apo, Gençlik Aponun Fedaisidir, Şehit Namırın (Şehitler Ölmez), İntikam İntikam, Öcalan Öcalan - Katil Polis Üniversitelerden Defol..." şeklinde sloganlar atılarak PKK/KCK silahlı terör örgütünü ve elebaşı A.Ö.yü öven ve şiddeti teşvik eden ifadeler kullanılmıştır. Ayrıca grup tarafından söylenen "Ha Gerilla" ve "Çerxa Şoreşe (Devrim Çarkı)" isimli marşlarda saygı duyulan, değer verilen semboller ve kavramlar kullanılarak PKK/KCK terör örgütüne hayranlık duyulmasının sağlanması amaçlanmıştır. Dolayısıyla gösteriler sırasında PKK/KCK'nın başlattığı terör hareketinin onaylandığı, terör örgütü tarafından gerçekleştirilen eylemlerin kahramanca davranışlar olarak sunulduğu ve hâlen son derece tehlikeli olan PKK/KCK terör örgütünün yüceltildiği anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, isimleri birer sembol hâline getirilmiş olan PKK/KCK

silahlı terör örgütünü veya A.Ö.yü bu bağlamda övmek, desteklemek veya yüceltmek ile cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlere başvurmayı teşvik etmek arasında bir mesafe olmadığı kanaatindedir (benzer değerlendirmeler için bkz. Kadri Pervane [2. B.], B. No: 2015/12115, 8/6/2021, § 51).

35. Her iki gösteri için yapılan yargılamalarda, başvuruculların eylemlerinin PKK/KCK silahlı terör örgütü propagandası yapma suçunu oluşturduğu gerekçesiyle 2 yıl hapis cezasına hükmedilmiştir. Mahkeme kararında kolluk evrakında, iddianamelerde ve yargılama aşamasında tanzim edilen bilirkişi raporları doğrultusunda başvuruculların suça konu eylemlerine yönelik tespitlerin yanı sıra grup tarafından taşınan pankart ve dövizler, atılan sloganlara ve söylenen marşlara da yer verilmiştir. Mahkeme kararlarının gerekçesine bakıldığında, başvuruculların eylemlerine ilişkin olarak kolluk fezlekesinde yapılan tespitler ile kovuşturma aşamasında alınan bilirkişi raporlarının verilen mahkûmiyet kararında etkili olduğu görülmektedir. Nitekim, kolluk evrakında ve iddianamelerde başvuruculların suça konu eylemlerinin örgüt lehine slogan atıp marş söylemek ve pankart açmak olduğu belirtilmiştir. Bu hâlde, başvuruculların cezalandırılmasına esas olarak alınan sloganların, marşların ve açılan pankartın ifade özgürlüğü kapsamında korunup korunmayacağı değerlendirilecektir. Ancak başvuruculların durumlarının farklılık göstermesi nedeniyle ayrı başlıklar altında inceleme yapılması gerekir.

A. Birinci Başvurucu Yönünden

36. Kolluk fezlekeleri doğrultusunda, birinci başvurucunun 9/3/2015 tarihli gösteride "Örgütlü Genç Kadınla Özgür Önderliğe Dek-Yöm" yazılı pankartı açtığı ve "Biji Serok Apo", "Yaşasın Başkan Apo" şeklinde sloganlar atıp "Ha Gerilla" isimli şarkıya eşlik ettiği ve 15/4/2015 tarihli gösteride ise "Çizgimiz Beritan Önderimiz Öcalan" şeklinde slogan attığı tespit edilmiştir. Birinci başvurucunun cezalandırılmasına neden olan eylemler, yukarıda koşulları verilen gösteriler sırasında gerçekleşmiş olup bu gösterilerde ne PKK ve A.Ö.nün demokratik süreçlerin meşru bir aktörü olduğu ne de toplumsal sorunların çözümüne ilişkin demokratik görüşleri bulunduğu ifade edilmektedir (aksi bir değerlendirme için bkz. Sırrı Süreyya Önder, §§ 23-39, Meki Katar, §§ 59-73). Başvurucunun şiddet tonu yüksek sloganların atıldığı, marşların söylendiği ve pankartların açıldığı gösterilerdeki eylemleri bir bütün olarak gözetildiğinde, kullanılan ifadelerin PKK/KCK'nın yarattığı şiddetin övülmesi ve terörizme destek anlamına geldiği, mevcut ve olası saldırılar yönünden kışkırtıcı ve şiddete başvurmayı cesaretlendirici nitelik arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmelerle karşılaştırmak için bkz. Ayşe Çelik, § 57; Sırrı Süreyya Önder, §§ 79-80, farklı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Meki Katar, § 72). Kaldı ki yargı mercilerince birinci başvurucunun cezalandırılmasını gerekçelendirmek için sunulan nedenler bu tür mahkûmiyetleri haklı göstermek için ilgili ve yeterlidir. Başvurucunun terör örgütünün propagandasını yapma suçundan 2 yıl hapis cezası ile cezalandırılması şeklindeki müdahalenin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiği gibi -derece mahkemelerinin farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir payı da gözetildiğinde- orantılı da olduğu, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

37. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında birinci başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir ihtiyacı karşıladığı ve toplumun terör eylemlerine karşı kendisini koruma hakkı karşısında müdahalenin orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeplerle birinci başvurucunun Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. İkinci Başvurucu Yönünden

38. Her iki gösteriye katılım sağladığı tespit edilen ikinci başvurucunun "Çerxa Şoreşe (Devrim Çarkı)" isimli marşa iştirak ettiği kolluk güçleri tarafından tespit edilmiştir. Yargı mercileri de PKK silahlı terör örgütü propagandası niteliğindeki bir marşın söylenmesine iştirak ettiği gerekçesiyle başvurucu hakkında terör örgütü propagandası yapma suçundan mahkûmiyet kararı vermiştir. Anayasa Mahkemesi, Çerxa Şeroşe marşının (Devrim Çarkı) bir toplantıda söylenmesini değerlendirdiği Meki Katar kararında; marş vasıtasıyla kamuya aktarılan görüşlerin başkaları açısından değersiz, yararsız, kışkırtıcı veya rahatsız edici görülse bile kişilerin subjektif değerlendirmelerinden bağımsız olarak ifade özgürlüğünün korumasında olduğunu vurgulamış; öznel değerlendirmeler veya varsayımlarla kişilerin cezalandırılmasının ve düşünce açıklamalarına bu şekilde müdahale edilmesinin temel hakkı ihlal edeceğini ifade etmiştir. Zikredilen kararda bahse konu marş ve sloganın şiddeti yaymasının muhtemel olduğunun, bunun hızla yayıldığını doğrulayan ve potansiyel olarak tehlikeli bir etkisi olduğunu gösteren bir delilin gösterilmediği, bu nedenle ifadelerin şiddeti teşvik edecek nitelikte olmadığı değerlendirilmiştir (Meki Katar, §§ 65, 72, 73).

39. Somut olayda ise yargı mercileri, ikinci başvurucunun mahkûmiyetine konu marşın PKK terör örgütünün eylem ve faaliyetlerini destekleyici, cebir ve şiddet içeren eylemleri meşru gösterici olduğunu belirtmenin ötesinde marşın içeriğine, hangi ifade ve sözlerin şiddete teşvik anlamına geldiğine dair yeterli düzeyde açıklamada bulunmamıştır. Bu nedenle başvurucunun mahkûmiyetlerine esas alınan marştaki ifadelerin ne olduğu, okunan marş ile toplantı arasındaki bağlamın içeriği, başvurucunun hangi ifadelerinin ne surette terör örgütünün şiddet ve tehdit yöntemlerini meşru gösterdiği veya övdüğü ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik ettiği anlaşılamamıştır. Dolayısıyla yargı mercilerinin ikinci başvurucunun mahkûmiyetlerinin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiğini ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koyduğunu kabul etmek mümkün olmamıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle ikinci başvurucu yönünden Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ihlal edilmiştir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

41. İkinci başvurucu, ifade özgürlüğüne yönelik şikayetleri yönünden her iki başvurusunda da ihlalin tespiti ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

42. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

43. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate

veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın her iki başvurucu yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün birinci başvurucu yönünden İHLAL EDİLMEDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ikinci başvurucu yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mersin 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2015/298, K.2017/153 ve E. 2015/383, K. 2017/134) GÖNDERİLMESİNE,

D. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin ikinci başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben ikinci başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen birinci başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

nedeniyle silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçundan cezalandırılmalarının ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Terörizmin propagandası, şiddetin geçerli ve etkili bir yöntem olduğu görüşünün toplum içinde yayılmasını ve terör eylemlerine neden olan fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak amacını taşır ve bu amaca ulaşmak ancak belirli bir çaba ve zaman harcanması ile mümkün olabilir. Terör örgütlerine aşama aşama önce sempatizan, daha sonra destekçi ve üye olunması sürecinde propagandanın önemli bir işlevi vardır. Üstelik başvuruya konu PKK terör örgütü artık tehlikeliliği bulunmayan veya tehlikeliliği varsayımsal bir örgüt değildir.

PKK terör örgütü olayların geçtiği tarihlerde ve hâlen vahim şiddet hareketlerinin planlayıcısı ve uygulayıcısıdır. Dolayısıyla PKK toplum yönünden oldukça yoğun, ciddi ve somut bir tehlike arz etmektedir (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 74). A.Ö. ise bu örgütün lideri ve uzun süre yöneticisi olarak örgütün benimsediği şiddet yöntemleri ile ismi özdeşleşmiş bir kişidir.

3. Öte yandan terörle mücadelenin zorlukları ile birlikte terör bağlamında yapılan açıklamaların karmaşıklığı ve muğlaklığı söz konusu olduğunda düşünce açıklamalarının şiddete teşvik mahiyetinde olup olmadığı yönündeki değerlendirmenin ancak açıklamanın yapıldığı bağlama, açıklamada bulunan kişinin kimliğine, açıklamanın zamanına ve muhtemel etkilerine, açıklamadaki diğer ifadelerin tamamına bir bütün olarak bakılarak yapılması gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır (Sırrı Süreyya Önder, § 67).

4. Bu kapsamda, somut olayda başvuruculların eylemlerinin her iki gösterinin koşulları ve şartları doğrultusunda incelenmesi gerekmektedir. Mersin Üniversitesi kampüsünde gerçekleşen her iki gösteri de Suriye'de yaşanan silahlı çatışmalar sonucunda PKK silahlı terör örgütünün uzantısı olan PYD/YPG silahlı terör örgünün ölen mensuplarını anmak amacıyla düzenlenmiştir. Gösteriler sırasında ölen örgüt mensupların resimleri ve isimlerinin yanı sıra PKK/KCK silahlı terör örgütü elebaşının fotoğrafları da alenen teşhir edilmiştir. Yine gösteriler sırasında grup tarafından "Biji Serok Apo, Gençlik Aponun Fedaisidir, Şehit Namırın (Şehitler Ölmez), İntikam İntikam, Öcalan Öcalan - Katil Polis Üniversitelerden Defol..." şeklinde sloganlar atılarak PKK/KCK silahlı terör örgütünü ve elebaşı A.Ö.'yü öven ve şiddeti teşvik eden ifadeler kullanılmıştır. Ayrıca, grup tarafından söylenen "Ha Gerilla" ve "Çerxa Şoreşe (Devrim Çarkı)" isimli marşlarda saygı duyulan, değer verilen semboller ve kavramlar kullanılarak PKK/KCK terör örgütüne hayranlık duyulmasının sağlanması amaçlanmıştır. Dolayısıyla, gösteriler sırasında PKK/KCK'nın başlattığı terör hareketinin onaylandığı, terör örgütü tarafından gerçekleştirilen eylemlerin kahramanca davranışlar olarak sunulduğu ve son derece tehlikeli olan PKK/KCK terör örgütünün yüceltildiği anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, isimleri birer sembol hâline getirilmiş olan PKK/KCK silahlı terör örgütünü veya A.Ö.yü bu bağlamda övmek, desteklemek veya yüceltmek ile cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlere başvurmayı teşvik etmek arasında bir mesafe olmadığı kanaatindedir (benzer değerlendirmeler için bkz. Kadri Pervane [2.B.], B. No: 2015/12115, 8/6/2021, § 51; gösteri şartlarının farklı olduğu durumlarda yapılan değerlendirmeler için bkz. Meki Katar, § 69).

5. Somut olayda, başvurucu Gülşen Kılıcarslan'ın her iki gösteride de "Çerxa Şoreşe (Devrim Çarkı)" isimli marşı söylediği anlaşılmaktadır. Başvurucunun cezalandırılmasına neden olan eylemler, yukarıda koşulları verilen gösteriler sırasında gerçekleşmiş olup bu gösterilerde ne PKK ve A.Ö.nün demokratik süreçlerin meşru bir aktörü olduğu ne de toplumsal sorunların çözümüne ilişkin demokratik görüşleri bulunduğu ifade edilmektedir (aksi bir değerlendirme için bkz. Sırrı Süreyya Önder, §§ 23-39, Meki Katar §§ 59-73). Şiddet tonu yüksek sloganların atıldığı, marşların söylendiği ve pankartların açıldığı gösterilerde başvurucunun eylemleri bir bütün olarak gözetildiğinde, başvurucunun kullandığı ifadelerin PKK/KCK'nın yarattığı şiddetin övülmesi ve terörizme destek anlamına geldiği, mevcut ve olası saldırılar yönünden kışkırtıcı ve şiddete başvurmayı cesaretlendirici nitelik arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmelerle karşılaştırmak için bkz. Ayşe Çelik, § 57; Sırrı Süreyya Önder, §§ 79-80, farklı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Meki Katar, § 72).

6. Yukarıdaki tespit ve açıklamalar dikkate alındığında yargı mercileri tarafından

başvurucunun Gülşen Kılıcarslan'ın cezalandırılmasını gerekçelendirmek için sunulan nedenler bu tür mahkûmiyetleri haklı göstermek için ilgili ve yeterlidir. Başvurucunun terör örgütünün propagandasını yapma suçundan 2 yıl hapis cezası ile cezalandırılması şeklindeki müdahalenin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiği gibi -derece mahkemelerinin farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir payı da gözetildiğinde- orantılı da olduğu, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

7. Açıklanan nedenlerle somut olay yönünden, başvurucu Gülşen Kılıcarslan hakkında verilen cezanın ağırlığı dikkate alındığında, müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmadığının söylenemeyeceği, başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği kanaatine vardığımızdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyoruz.

Üye İrfan FİDAN Üye Yılmaz AKÇİL

FATİH GÜNAYDIN

B. No: 2019/35578 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/35578

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATİH GÜNAYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/35578)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucu : Fatih GÜNAYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza mahkemesi kararına karşı yapılan temyiz başvurusunun süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığının 14/2/2017 tarihli iddianamesiyle başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Mahkemenin 8/11/2017 tarihli kararıyla başvurucunun atılı suçtan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucu, anılan karara karşı 1/12/2017 tarihinde istinaf başvurusunda bulunmuştur. Başvurucunun istinaf başvurusu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) tarafından 23/1/2018 tarihinde esastan reddedilmiştir.

4. Ceza Dairesinin hüküm fıkrasında kanun yoluna ilişkin şu hususlara yer verilmiştir:

"... Kararın tebliğ tarihinden itibaren onbeş (15) günlük yasal süre içerisinde dairemize verilecek dilekçe veya tutanağa geçirilmek üzere zabıt kâtibine beyanda bulunmak veyahut tutuklu sanığın bulunduğu ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürüne beyanda bulunarak veya bu hususta bir dilekçe vererek ya da bir başka İlk Derece Ceza Mahkemesi veya Bölge

Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi aracılığıyla dilekçe gönderilmek suretiyle Yargıtay ilgili Ceza Dairesi tarafından incelenmek üzere, 5271 sayılı CMK.nın 286/1.maddesi uyarınca TEMYİZ yolu açık olmak üzere..."

5. Ceza Dairesi kararının başvurucuya tebliğine ilişkin bir bilgi ya da belgeye rastlanmamıştır. Başvurucu müdafii 29/1/2018 tarihinde Ceza Dairesine vekâletnamesini sunarak gerekçeli istinaf kararının kendisine tebliğ edilmesini talep etmiştir. Ardından Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden Ceza Dairesine gönderdiği 13/2/2018 tarihli dilekçesiyle istinaf talebinin esastan reddedilmesi kararının usul ve yasaya aykırı olduğunu, Mahkeme kararının beraat yönünde bozulması amacıyla kararı temyiz ettiğini ve gerekçeli kararın tebliğinden sonra ayrı bir dilekçeyle temyiz gerekçelerini bildireceğini belirtmiştir. Bunun üzerine istinaf talebinin esastan reddi kararı Ceza Dairesi tarafından başvurucu müdafiine 26/2/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Başvurucu müdafii UYAP üzerinden 15/3/2018 tarihinde temyiz sebeplerini gösterir dilekçeyi Ceza Dairesine sunmuştur.

7. Yargıtay 16. Ceza Dairesince yapılan inceleme sonucunda 4/7/2019 tarihinde başvurucunun temyiz talebinin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 294. ve 298. maddelerinde 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305. maddesinden farklı olarak temyiz edenin temyiz sebeplerini göstermesi zorunluluğunun getirildiği belirtilmiştir. Doktrine de atıfta bulunulan kararda, temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermemesi hâlinde usulüne uygun olarak yapılmış bir temyiz talebinin varlığından söz edilemeyeceği vurgulanmıştır. Kararda, başvurucu müdafiinin başvurucunun yokluğunda verilen hükmü öğrenmesi üzerine 13/2/2018 tarihli süre tutum dilekçesiyle gerekçe göstermeden temyiz ettiği ve gerekçeli kararın 26/2/2018 tarihinde kendisine tebliği üzerine 5271 sayılı Kanun'un 295. maddesinin (1) numaralı fıkrasında öngörülen yasal süreden sonra 15/3/2018 tarihinde gerekçeli temyiz dilekçesini verdiği anlaşılmakla temyiz isteminin reddine karar verilmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 3/10/2019 tarihinde öğrendikten sonra 30/10/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; istinaf kararının müdafiine tebliğ edilmediğini, her ne kadar ayrıntılı temyiz gerekçeleri belirtilmemiş ise de müdafiinin 13/2/2018 tarihinde verdiği süre tutum dilekçesinin temyiz dilekçesi olarak kabul edilmesi gerektiğini, dosyadaki deliller itibarıyla tartışması yapılacak bir delil bulunmadığından ayrıntılı temyiz gerekçelerinin kendilerinden istenemeyeceğini belirterek bu durumun mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi Özkan Şen ([2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız ([2. B.], B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş ([1. B.], B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten ([2. B.], B. No: 2015/1950, 22/2/2018) ve Nihal Uslukol ([2. B.], B. No: 2016/73086, 25/9/2019) kararlarında mahkemeye erişim hakkı kapsamında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir.

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Volkan Kurt ([GK], B. No: 2019/42687, 8/3/2023) kararında ise süresi içinde temyiz sebeplerinin bildirilmediği gerekçesiyle başvurucunun temyiz talebinin reddine karar verilmesi hâlinde mahkemeye erişim hakkı kapsamında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede süresinde temyiz sebeplerini gösterir dilekçe sunmadığı gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar verilmesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına ağır bir müdahale teşkil ettiğine, müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğuna, temyiz talebiyle ilgili karar verilmeden önce temyiz sebeplerinin bildirilmemesinin sonuçları hakkında başvurucunun bilgilendirilmemesinin mahkemeye erişim hakkını güçleştirdiği ve başvurucuya aşırı külfet yüklediği için orantısız olduğuna karar vermiştir.

15. Somut olayda başvurucunun Ceza Dairesinin kararına karşı yaptığı temyiz talebinin temyiz sebeplerini gösterir dilekçeyi süresinde vermediği gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmüştür.

16. Başvurucunun temyiz sebeplerini bildirmemesi nedeniyle temyiz talebinin reddine dair kararın 5271 sayılı Kanun'un 294., 295. ve 298. maddelerine dayandığı görülmüştür. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının olduğu anlaşılmıştır.

17. Süresi içinde temyiz sebeplerini içeren dilekçenin sunulmaması nedeniyle temyiz talebinin reddedilmesinin amacı, temyiz mahkemelerinin içtihat mahkemesi olma fonksiyonuna uygun olarak gereksiz yere meşgul edilmemesinin ve böylelikle nitelikli talepler üzerinde yoğunlaşmasının temin edilmesidir (Hüseyin Volkan Kurt, § 44).

18. Olay tarihinde yürürlükte bulunan -2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 5271 sayılı Kanun'da yapılan ve 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikler öncesinde- 5271 sayılı Kanun'un 291. maddesi uyarınca temyiz kanun yoluna başvurmak için hükmün yüze karşı açıklanmasından (tefhimden) itibaren on beş günlük bir süre öngörülmüştür. Hükmün yüze karşı açıklanmadığı durumda ise bu süre tebliğ tarihinden başlayacaktır. 5271 sayılı Kanun'un 294. maddesine göre temyiz eden, hükmün bozulmasını neden istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorunda olup temyiz sebebi ancak hükmün hukuki yönüne ilişkin olabilir. Aynı Kanun'un 295. maddesi uyarınca temyiz başvurusunda temyiz nedenleri gösterilmemişse temyiz başvurusu için belirlenen sürenin bitmesinden veya gerekçeli kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde hükmü temyiz olunan bölge adliye mahkemesine bu nedenleri içeren ek bir dilekçe verilir (Hüseyin Volkan Kurt, § 54).

19. Bununla birlikte yeni sistemde temyiz kanun yoluna ilişkin düzenlemelerle ilgili olarak Yargıtay ceza dairelerinin ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararları arasında yorum farklılıkları oluşmuştur. Gelinen noktada özellikle kararlara karşı kanun yollarının, şeklinin, sürelerinin ve sonuçlarının ilgililere eksik bildirildiği hâllerde yasal sürelerin ne zaman ve

hangi şartlarda başlayacağı hususlarında bir uygulama birliğinden söz edilmesi mümkün görünmemektedir. Bu durum ilgililer yönünden belirsizliğe yol açtığı gibi eksik bildirim yanıltıcı bir işlev de görmektedir. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kuruluna göre de yargı organlarının bu konuda farklı sonuçlara varması taraflar için kanunun öngörülebilirliği açısından sorun oluşturmaktadır (Hüseyin Volkan Kurt, § 55). Anılan eleştiriler neticesinde 7499 sayılı Kanun'la 5271 sayılı Kanun'da birtakım değişiklikler yapılmış ve bu değişiklikler 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

20. Süresinde temyiz sebeplerini gösterir dilekçe sunmadığı gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar verilmesinin, başvurucunun mahkemeye erişim hakkına ağır bir müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu ağır müdahale karşısında mahkemelerin birtakım tedbirleri/imkânları devreye sokması başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bu ağır müdahaleyi dengeleyebilir. Örneğin temyiz talebiyle ilgili karar verilmeden önce temyiz sebeplerinin bildirilmemesinin sonuçları hakkında başvurucunun bilgilendirilmesi bu ağır müdahaleyi dengeleyecek niteliktedir. Somut olayda Ceza Dairesi, temyiz için genel süre mahiyetindeki on beş günlük süre bakımından ihtarda bulunmuş ancak gerekçeli kararın tebliğinden itibaren temyiz gerekçelerini ihtiva eden ek dilekçenin verilmesi için yedi günlük süre yönünden ihtar yapmamıştır. Diğer bir ifadeyle Ceza Dairesi, temyiz sürecini bir bütün olarak değerlendirmemiş; gerekçeli kararın tebliğinden itibaren temyiz gerekçelerini ihtiva eden ek dilekçe vermesi konusunda başvurucuyu eksik bilgilendirmiştir. Yargıtay 16. Ceza Dairesi de temyiz kanun yolu açısından eksik bilgilendirme içeren bir karara yönelik olarak başvurucunun temyiz talebini yedi günlük yasal süre geçtikten sonra temyiz sebeplerini gösterir dilekçe sunduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Bu durumda Yargıtayın bazı dengeleyici tedbirleri/imkânları devreye sokmaksızın başvurucunun temyiz talebini reddetmesinin mahkemeye erişim hakkını güçleştirdiği ve başvurucuya aşırı külfet yüklediği için orantısız olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. (Hüseyin Volkan Kurt, § 56).

21. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu ek olarak bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının, kanuni hâkim ilkesinin, müdafii yardımından yararlanma hakkının, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, eşitlik ilkesinin, tanık sorgulama hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, örgütlenme hürriyetinin, din ve vicdan hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Mahkemeye erişim hakkı yönünden ihlal sonucuna varıldığından başvurucunun bu şikâyetlerinin ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, mahkûmiyet kararının kesinleşmesi nedeniyle ceza infaz kurumuna konulacağını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa Mahkemesi Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018) kararında, mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka aykırı olduğu şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varmıştır (Ç.Ö., §§ 27-39). Benzer şikâyet içeren somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelere göre kişi hürriyeti güvenliği hakkına yönelik

bir ihlal bulunmadığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 40.000 TL maddi ve 5.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Başvurucunun maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkûmiyete bağlı tutmaya ilişkin şikâyet yönünden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesine iletilmek üzere Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/195, K.2017/408) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SAİT ÇAKIR

B. No: 2020/24929 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/24929

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAİT ÇAKIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/24929)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Sait ÇAKIR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 11/8/2017 tarihinden denetimli serbestlikte salıverildiği 14/4/2021 tarihine kadar Kocaeli 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutulmuştur.

3. Başvurucu 3/4/2020 tarihinde Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvurarak 30'u bulan sayıda kişiyle yaklaşık 31 aydır kalabalık bir odada tutulduğunu, hâlihazırda tutulduğu odanın 8-10 kişilik olduğunu fakat odada 24 kişinin barındırıldığını belirterek bu sorunun giderilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği, başvurucunun şikâyetine ilişkin olarak İnfaz Kurumundan bilgi ve belge talep etmiştir.

4. İnfaz Kurumu 13/4/2020 tarihli cevap yazısında Kurumun kapasitesi 1.000 kişi olmasına rağmen 1.702 kişi barındırıldığını, yoğunluk nedeniyle 12-16 kişilik odalarda 28-30 kişinin tutulduğunu, birçok hükümlünün yerde yatmak zorunda kaldığını, yoğunluğun azaltılması için başka kurumlara toplu nakil etme gibi yollara başvurulduğunu, yine de tüm odalarda kapasitesinin üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırıldığını bildirmiştir.

5. İnfaz Hâkimliği 21/5/2020 tarihinde başvurucunun şikâyetini reddetmiştir. İnfaz

Hâkimliği gerekçesinde, darbe girişimi sonrasında Türkiye'de yoğun tutuklamaların gerçekleştirildiği, bu nedenle tüm ceza infaz kurumlarında kapasitelerinin üstünde hükümlü ve tutuklu barındırıldığı hususunun bilinen bir olgu olduğunu, İnfaz Kurumu idaresi veya hâkimlik tarafından oda kalabalıklığı konusunda yapılabilecek bir uygulama bulunmadığını belirtmiştir. Başvurucunun anılan karara itirazı, Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesince 22/6/2020 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

6. Nihai karar 2/7/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 21/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. İnfaz Kurumunun başvurucunun tutulma koşullarına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine gönderdiği 15/3/2022 ve 9/10/2024 tarihli cevap yazılarına göre;

- Başvurucu, hepsi 16 kişilik olan A-8, B-6, C-4 ve C-12 No.lu odalarda tutulmuştur. İki katlı olan odaların tümünün ölçüleri ve yapısı aynıdır. Alt katta kapısı ayrı olan 1,4 m² genişliğinde bir tuvalet ve 1,4 m² genişliğinde bir banyo, tuvalet ve banyonun hemen önünde 2,6 m² büyüklüğünde lavaboların bulunduğu alan, 32 m² ortak yaşam alanı (mutfağın da olduğu bölüm), 34 m² havalandırma bahçesi, üst katta ise 43,92 m² büyüklüğünde yatakların olduğu bölüm bulunmaktadır. Tuvalet ve banyonun kullanım sürelerinde kısıtlama yoktur, tuvalet ve banyo sürekli açıktır. Sıcak su sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde dokuz saat verilmektedir.

- Odada tutulanlar havalandırma bahçesinden kesintisiz şekilde günün aydınlanmasından başlayarak havanın kararmasına kadar her gün faydalanabilmektedir. İnfaz Kurumunda sabah ve akşam olmak üzere iki kez rutin olarak sayım yapılmaktadır.

- Tutulduğu odaların alt kat ortak yaşam alanında bir tarafı sabit, bir tarafı açılır olmak üzere 100x120 cm ölçülerinde iki, üst kat yatak bölümünde yine bir tarafı sabit, bir tarafı açılır 100x125 cm ölçülerinde dört pencere bulunmaktadır. Pencereler havalandırma bahçesine bakmakta olup önlerinde herhangi bir yapı yoktur.

- Her bir hükümlü ve tutukluya özel olarak yatak verilmekte olup bunlardan dönüşümlü faydalandırma söz konusu değildir. Tutulduğu odalarda sekiz ranza ve mahkûm sayısı kadar yatak olması sebebiyle yer yokluğu ya da başka bir gerekçeyle başvurucu kendi isteği dışında yerde yatmak veya dinlenmek zorunda kalmamıştır. Odalara ek yatak konularak kapasite artışı sağlanmıştır. Tüm odalarda mahkûmların özel eşyalarını ve kıyafetlerini muhafaza edebilecekleri dolaplar vardır.

8. Başvurucunun hangi odada kaç kişi ile ne kadar süre tutulduğuna dair cevap yazılarındaki bilgiler ışığında odada bulunan sıhhi alanlar ve havalandırma bahçesi hariç tutulmak üzere başvurucuya sağlanan kişisel alan şöyledir:

- 11/8/2017-14/8/2017 tarihleri arasında yani üç gün boyunca C-12 No.lu odada 28 kişi barındırılmıştır. Bir kişi için yaşam alanı 2,71 m²dir.

- 15/8/2017-5/4/2019 tarihleri arasında B-6 No.lu odada en az 16, en çok 28 kişi barındırılmıştır. Bir kişi için yaşam alanının 3 m²nin altında olduğu gün sayısı 144, 3 m² ile 4 m² arasında olduğu gün sayısı 389'dur, diğer günler 4 m²nin üstündedir. Kişisel yaşam alanının 3 m²nin altına düştüğü 58 gün ve 76 gün aralıksız devam eden iki dönem bulunmaktadır.

- 5/4/2019-16/3/2021 tarihleri arasında C-4 No.lu odada en az 19, en çok 27 kişi barındırılmıştır. Bir kişi için yaşam alanının 3 m²nin altında olduğu gün sayısı (aralıksız)

67'dir, kalan günlerde kişisel yaşam alanı 3 m² ile 4 m² arasındadır.

- Başvurucu 17/3/2021-14/4/2021 tarihleri arasında A-8 No.lu odada ilk gün için 20, diğer günlerde 27 kişiyle birlikte tutulmuştur. Bir kişi için yaşam alanı, ilk gün için 3,79 m², 27 gün için 2,81 m²dir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; İnfaz Kurumunda 25-30 kişiyle birlikte tutulduğunu, kalabalık nedeniyle zaman zaman gerginlikler yaşandığını, odada sadece bir banyo ve tuvalet olduğunu belirterek tutulma koşullarının insan onuruyla bağdaşmadığını ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun tazminat yolunu tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu, tutulduğu odaya günde dokuz saat sıcak su verildiği, hükümlü ve tutuklu sayısı kadar odada yatak bulunduğu ve 24 saat esasına göre bunlardan yararlanıldığı, tutulduğu odaların kişisel yaşam alanı büyüklüğünün dikkate alınması yanında şikâyete konu zaman aralığı ve İnfaz Kurumunda başvurucuya sağlanan havalandırma, egzersiz, sosyokültürel ve eğitici faaliyetler gibi imkânlar ile tıbbi hizmetlerin değerlendirilmesi, Anayasa'nın, mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında önceki iddiaları dışında İnfaz Kurumunca uygulanan kota nedeniyle verilen suyun yetersiz olduğunu, ayrıca 43,92 m² olan yatakhaneye standart ölçüsü 160x200 cm olan 27 yatağın sığamayacağını, verilen yataklarda nöbetleşe uyumak zorunda kaldıklarını ifade etmiştir.

12. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

15. Anılan yasak kapsamında kalan hususlar, ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetimsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 37).

16. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve

esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı ve bu kişilere gerekli duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana, § 39).

17. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Ceza infaz kurumundaki tutulma koşullarının bahsi geçen asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı konusunda yapılacak değerlendirmede tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların neden olduğu fiziksel ve psikolojik etkiler, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi bir çok faktörün önemli rol oynadığı belirtilmelidir. Bunlarla birlikte tutulma koşullarının kötü muamele oluşturup oluşturmadığı belirlenirken kişisel alan faktörünün temel bir unsur olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır (Cengiz Yetgin [GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023, § 58; geri gönderme merkezindeki tutulma koşulları yönünden yapılan benzer değerlendirme için bkz. K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 93).

18. Ceza infaz kurumlarındaki aşırı kalabalıklaşma ve buna bağlı oluşan kişisel alan eksikliğine ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde dikkate alınacak temel ilkeler Levent Cantekin ([GK], B. No: 2019/34408, 9/10/2024, §§ 33, 34) kararında ortaya konmuştur. Sözü edilen ilkelere göre tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu çok kişilik koğuşlarda kişi başına düşen yüzey alanı en az 3 m² olmalıdır. Mahpus başına düşen yüzey alanının hesabında banyo ve tuvalet gibi sıhhi tesis bölümü ile havalandırma bahçesi yaşam alanına dâhil edilmese de mobilyaların kapladığı alan dâhil edilir. Çok kişilik koğuşlarda mahpus başına düşen yüzey alanı 3 m²den az ise ya da her tutuklu ve hükümlünün ayrı bir uyku yeri yoksa veya koğuşun genel yüzeyi tutuklu ve hükümlülerin mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin vermiyor ise tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşur. Bu karine ancak üç unsurun bir arada bulunması durumunda ortadan kaldırılabilir. İlk unsur asgari kişisel alanın 3 m²nin altına düşmesinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olmasıdır. İkinci unsur bu tür azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesidir. Son unsur tutuklu ve hükümlünün genel olarak uygun nitelikte olan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutulmasıdır.

19. Mahpusların 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alana sahip olduğu hâllerde alan faktörü, tutulma koşullarının yeterliliğinin değerlendirilmesinde önemli bir faktördür ve bu durumun uygunsuz tutulma koşullarının diğer yönleriyle birleşmesi hâlinde kötü muamele yasağı ihlal edilmiş olur. Mahpusların daha fazla kişisel alana sahip olmaları nedeniyle kişisel alan sorununa ilişkin herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığı durumlarda ise tutulma koşullarının yeterliliği konusunda tutulma koşullarının diğer yönleri değerlendirilmelidir. Tutulma koşullarının diğer yönleri arasında temel sıhhi ve hijyen gereklerine uygunluk, tuvalet ve banyonun mahrem kullanılması, açık hava egzersizine, doğal ışık veya havaya erişim, havalandırma ve ısıtma sistemlerinin yeterliliği yer alır. Belirtilen koşullar altında tutulmanın süresi de dikkate alınmalıdır (Levent Cantekin, § 35).

20. Başvurucu, şikâyetine konu olan İnfaz Kurumunda 3 yıl 8 ay 3 gün barındırılmıştır. İnfaz Kurumunun verdiği bilgiye göre başvurucuya tahsis edilen kişisel alanın 241 gün 3 m²nin altında olduğu tespit edilmiştir (bkz. § 8). Başvurucu, yaklaşık üç yıl 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alanda tutulmuştur. Başvurucu, İnfaz Kurumunda 4 m²nin üzerinde kişisel alana sahip olsa da başvurucunun tüm şikâyetleri koğuş kalabalıklığına ilişkindir ve tutulma koşullarının diğer yönlerine dair bir şikâyeti bulunmamaktadır. Bu nedenle başvurucunun tutulma koşulları, sahip olduğu kişisel yaşam alanı gözetilerek iki başlık altında

incelenecektir:

1. Başvurucunun 3 m²den Daha Az Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

21. Başvurucuya 15/8/2017-5/4/2019 tarihleri arasında B-6 No.lu odada 144 gün 3 m²nin altında kişisel alan sağlanabilmiş, bu durum farklı zamanlarda olmak üzere 58 ve 76 gün boyunca aralıksız devam etmiştir. 5/4/2019-16/3/2021 tarihleri arasında C-4 No.lu odada aralıksız 67 gün ve 17/3/2021-14/4/2021 tarihleri arasında A-8 No.lu odada 27 gün boyunca başvurucuya sağlanan kişisel alanın 3 m²nin altında kaldığı görülmüştür. Başvurucu, kişisel alanın 3 m²nin altında olduğu odalarda toplamda 241 gün tutulmuştur. Asgari kişisel yaşam alanındaki bu azalma kendi başına tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşturmaktadır.

22. Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline yönelik ortaya çıkan güçlü karine üç unsurun bir arada bulunması hâlinde ortadan kaldırılabilecektir. İlk olarak değerlendirilmesi gereken asgari kişisel alanın 3 m²nin altına inmesinin süresi, sıklığı ve çapıdır. Bu kapsamda toplamda 241 gün, farklı zamanlarda olsa da aralıksız olarak 27, 58, 67 ve 76 gün devam eden kişisel alan eksikliğinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olduğu söylenemeyecektir.

23. Bu nedenle meydana gelen alan azalmalarının -tutulma koşullarının ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkileri de hesaba katılarak- Anayasa'nın 17. maddesi anlamında kötü muamele yasağı olarak nitelendirilmesi için gerekli olan ağırlık seviyesine ulaştığı sonucuna varılmıştır. Güçlü karinenin ortadan kalkması için aranan ilk unsurun sağlanmadığı anlaşıldığından asgari kişisel alandaki azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesine, başvurucunun genel olarak uygun nitelikte olan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmasına ilişkin diğer iki unsurun değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucunun 3 m² ile 4 m² Arasında Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

25. Başvurucuya tutulduğu odalarda yaklaşık üç yıl 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alan sağlandığı tespit edilmiştir (bkz. § 8). Bu durumda alan faktörü asgari standardı karşılasa da tutulma koşullarının diğer yönleri incelenerek (bkz. § 19) tutma koşullarının kabul edilebilir olup olmadığı belirlenecektir.

26. Başvurucu, odası dışındaki sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabilmektedir. Kaldı ki başvurucu da aksini iddia etmemiştir. Ayrıca başvurucu, gün ışığından ve temiz havadan yararlanabileceği ve bu alanı temel bireysel egzersiz için kullanabileceği havalandırma bahçesine gün ışığında sınırsız erişime sahiptir ve bu durum kişisel alanın kısıtlı tahsisi ile ilgili olarak önemli ölçüde hafifletici bir faktör olarak dikkate alınmalıdır.

27. Tutma koşullarının hijyen ve sıhhi tesislerle ilgili olarak başvurucunun kaldığı odaların sıhhi alanlarının odadan bir kapı ile tamamen ayrıldığı ve başvurucunun her gün hem soğuk hem de sıcak suya erişebildiği tespit edilmiştir. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğine ibraz ettiği şikâyet dilekçesi veya bireysel başvuru formunun aksine Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında, verilen suyun yetersiz olduğunu iddia etmiş ise de bildirilenin aksine ne miktarda su verildiğine veya suyun yetersizliğine ilişkin olarak herhangi bir iddia ileri

sürmemiş; iddiasını soyut şekilde dile getirmiştir. Bu nedenle suya erişim konusunda başvurucunun esaslı bir sorun yaşamadığı değerlendirilmiştir. Ayrıca odaların ve sıhhi tesislerin temizliği, mevcut tuvalet ve lavaboların sayısı, mahpusların bunları kullanmak için harcadıkları zamanın yetersiz olduğu tespit edilmemiştir. Başvurucunun tutulduğu odaların havalandırma bahçesine açılan bir kapısı, her katta havalandırma ve ışık sağlayan birden fazla pencere olduğu da anlaşılmıştır. Bu nedenlerle temizlik, havalandırma ve aydınlatma dâhil genel koşulların tutulma koşullarının standartlarına göre yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Başvurucu, verilen yatakta nöbetleşe uyumak zorunda kaldığına ilişkin iddiasını şikâyet dilekçesinde veya bireysel başvuru formunda dile getirmemiş; Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında ifade etmiştir. Başvurucu bu iddiasını dile getirirken kaç gün boyunca ve ne şekilde nöbetleşe uyumak zorunda kaldığını açıklamak yerine yatakhane yüzey alanı ve yatak ölçüsü üzerinden bir açıklama yapmıştır. İnfaz Kurumunun cevap yazısında, odadaki sekiz ranza dışında hükümlü ve tutuklulara kişisel yatak verildiği bildirilmiştir. Başvurucunun tutulduğu odalarda ranza sistemi olması ve dosyadaki bilgiler ışığında başvurucunun gün boyunca yararlandığı bir yatağa sahip olduğu kanaatine varılmıştır.

29. Sonuç olarak tutulma koşullarının fiziksel ve zihinsel etkileri ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkisi hesaba katılarak değerlendirildiğinde başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönemdeki tutulma koşullarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına girebilmesi için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşmadığı sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 750.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvurucunun şikâyetçi olduğu ceza infaz kurumundan tahliye edildiği anlaşıldığından ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında kötü muamele yasağının ihlali nedeniyle net 115.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının başvurucunun 3 m²den daha az kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 115.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer

taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (E.2020/1447, K.2020/2425) ve Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2020/1006 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDURRAHMAN DEDE

B. No: 2020/25079 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/25079

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN DEDE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/25079)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Abdurrahman DEDE

Vekili : Av. Seher ACAR ERTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, imar mevzuatına aykırı olduğundan bahisle yapının yıkılması ve bedelinin ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu İstanbul ili, Pendik ilçesi, Çamlık Mahallesi'nde bulunan 44.100 m² yüz ölçümlü ve tarla vasıflı taşınmazın 18/2400 hissesini 1994 yılında satın almıştır. Pendik Belediyesi (Belediye) 27/6/1994 tarihinde taşınmaz üzerine zemin artı iki kat ruhsatsız yapı inşa edildiğini tespit etmiş ve yapı tatil zaptı düzenleyerek inşaatı mühürlemiştir. Daha sonra 16/8/1994 tarihinde encümen kararı ile bu inşaatın yıkımına ve yapı sahibi başvurucuya idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

3. Belediyenin 16/5/1996 tarihinde yaptığı denetimde, daha önce düzenlenen yapı tatil zaptı ile mühürlenen yapıda inşai faaliyete devam edilerek üç artı dört normal kat ilave yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tespite istinaden 26/5/1996 tarihinde encümen kararı ile 16/8/1994 tarihli encümen kararından sonra inşa edilen kısımların yıkımına ve başvurucuya idari para cezası verilmesine karar verilmiştir.

4. Belediye Encümeni 4/11/1997 tarihinde 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ile 1/5000

ölçekli nazım imar planına dayanarak taşınmazın bulunduğu alanda parselasyon işlemi yapmıştır. Başvurucunun açtığı iptal davası kabul edilmiş ve başvurucunun parseli yönünden bu işlemler iptal edilmiştir. Karar onanmış ancak karar düzeltme talebinin karara bağlanıp bağlanmadığı hakkında bir tespit yapılamamıştır.

5. Başvurucunun taşınmazının bulunduğu alanı kapsayan bölgede İstanbul Büyükşehir Belediyesince (Büyükşehir Belediyesi) kamulaştırma kararı alınmıştır. Başvurucu aleyhine 2007 yılı içinde açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davası sırasında başvurucunun kamulaştırma işleminin ve imar planlarının iptali için dava açtığı ve bu dava kabul edildiğinden bedel tespiti ve tescil davasının reddine karar verildiği anlaşılmıştır. Ancak kararda kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasına konu taşınmazın Pendik ilçesi, Yenişehir Mahallesi'nde bulunan 42 No.lu yapıya ilişkin olduğu ifade edilmiştir. Anılan dosyadaki bilirkişi raporu incelendiğinde ana taşınmazın aynı parsel ancak adresin bireysel başvuruya konu yapının adresinden farklı olduğu anlaşılmıştır.

6. Belediye 9/1/2009 tarihinde yaptığı denetimlerde ruhsatsız olarak ahşap sundurma çatı ve bahçe duvarı yapıldığına ilişkin aynı tarihli yapı tatil zaptı düzenlemiştir. Belediye Encümeni 27/1/2009 tarihinde tespite konu ruhsatsız faaliyetlerin yıkımına ve idari para cezası verilmesine karar vermiştir.

7. 2012 ve 2013 yıllarında yapılan 1/5000 ölçekli nazım imar planı ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planının iptali talebiyle başvurucunun açtığı dava kabul edilmiş ve imar planları iptal edilmiştir. Ayrıca taşınmazı da kapsayan alanda yapılan parselasyon işlemi sonucu taşınmazın fonksiyonunun değiştirilmesine ilişkin Belediye Encümen kararı ile dayanağı 1/1000 ölçekli Şeyhli Bölgesi Uygulama İmar Planı ve 1/5000 ölçekli Pendik İlçesi Şeyhli Bölgesi Nazım İmar Planının iptali talebiyle başvurucunun açtığı davada, Belediye Encümeni kararına ilişkin kısmın iptaline, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan 1/5000 ölçekli nazım imar planı ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planının iptali talebinin reddine karar verilmiştir. Kararların kesinleşip kesinleşmediğine ilişkin bireysel başvuru dosyası ve eklerinde bir bilgi bulunmamaktadır.

8. Belediye 10/2/2015 tarihinde başvurucuya ilmühaber göndermiş ve 16/8/1994, 26/5/1996 ile 27/1/2009 tarihli encümen kararları uyarınca yıkım işlemi yapılacağından taşınmazın 15 gün içinde tahliyesini istemiştir.

A. İptal Davası Süreci

9. Başvurucu 8/6/2015 tarihinde ilmühabere konu encümen kararlarının ve yıkım işleminin iptali istemiyle Belediye aleyhine İstanbul 7. İdare Mahkemesinde (7. İdare Mahkemesi) dava açmıştır. 7. İdare Mahkemesi 28/4/2016 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, Belediye tutanakları ile yapının 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 5. maddesi anlamında yapı niteliğine haiz olması nedeniyle inşasının ruhsata tabi olduğu ancak başvurucunun hisseli maliki olduğu taşınmaz üzerine inşa edilen beş katlı binanın özel parselasyon izni ile yapıldığını ileri sürdüğü hâlde Belediyeden yapı ruhsatı aldığına ilişkin bir bilgi ve belge sunmadığı belirtilmiştir. Yapılan temyiz başvurusunu inceleyen Danıştay Altıncı Dairesi (Altıncı Daire) 15/11/2019 tarihinde kararı onamış ve karar düzeltme talebini de 9/7/2020 tarihinde reddetmiştir.

B. Tam Yargı Davası Süreci

10. Uyuşmazlık konusu yapının 25/2/2016 tarihinde yıkıldığı anlaşılmıştır. Başvurucu 6/4/2016 tarihinde Belediye aleyhinde İstanbul 4. İdare Mahkemesinde (4. İdare

Mahkemesi) tam yargı davası açmıştır. Başvurucu bu davada yapının yıkılmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek yıkım nedeniyle uğramış olduğu 1.210.000 TL maddi zararın yıkım tarihi olan 25/2/2016 tarihinden itibaren en yüksek banka mevduat faizi ile, 100.000 TL manevi zararın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesini talep etmiştir.

11. 4. İdare Mahkemesi 9/3/2017 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, taşınmazın kamulaştırılması işlemine karşı başvurucunun açtığı davanın kabul edilmesi sonucu kamulaştırma işleminin iptaline karar verildiği ve Belediye Encümeninin yıkıma ilişkin kararları aleyhine açılan davanın da reddedilerek kesinleştiği belirtilmiştir. 24/1/2017 tarihli ara kararıyla başvurucudan yapıya ait yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, mimari projesi, tapu kaydı, tadilat ruhsatı ve projesine ilişkin belgelerin istenildiği ancak sunulan tapu belgesinin taşınmazın üzerindeki binaya ait olmayıp arsaya ilişkin olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca başvurucu tarafından parselini kapsayan alanda imar planı ve imar uygulaması olmadığı iddia edilmekteyse de Belediyenin 2/6/2016 tarihli yazısına göre parseli kapsayan alanda 1/1000 ölçekli 15/2/2013 tasdik tarihli Şeyhli Bölgesi Uygulama İmar Planının mevcut olduğu ve taşınmazın söz konusu planda yol alanında kaldığı belirtilmiştir. Dava konusu parsel üzerinde inşa edilen binada hak sahibi olunduğunu gösteren tapu veya yapı ruhsatı gibi bir belgenin bulunmadığı, 3194 sayılı Kanun uyarınca tesis edilen yıkım işlemine karşı açılan davanın reddedildiği ve dolayısıyla da Belediyeye atfedilecek bir hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna varıldığından tazminat talebinin kabulüne olanak bulunmadığı ifade edilmiştir. Karara karşı yapılan istinaf başvurusu İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince 8/5/2019 tarihinde reddedilmiştir. Bu karar aleyhine yapılan temyiz başvurusu ise Altıncı Daire tarafından 29/6/2022 tarihinde reddedilmiş ve karar onanmıştır.

C. Tespit Edilen Diğer Hususlar

12. Başvurucu tarafından sunulan belgeler içerisinde emlak ve çevre temizlik vergilerinin ödendiğine ilişkin 2002-2008 dönemlerine ait makbuzların olduğu, başvurucunun 1998-1999 dönemi ile 2005 döneminde anılan parsel üzerinde bulunan yapıya dair emlak beyannamesi verdiği ve 2005 yılında Belediyenin emlak vergisi yoklama fişi düzenlediği ve taşınmaz üzerinde başvurucuya ait beş katlı bina olduğunun ifade edildiği görülmüştür. Ancak bu belgelere konu yapının uyuşmazlığa konu yapı olup olmadığı hakkında net bir bilgiye rastlanmamıştır.

13. Başvurucu tarafından sunulan bir şirkete ait 2005 başlangıç yıllı vergi levhası incelendiğinde aynı yer 2/A adresine ilişkin olduğu görülmüş ancak adresin uyuşmazlığa konu yapı olup olmadığı anlaşılamamıştır. Ayrıca başvurucunun sunduğu işyeri ruhsatı incelendiğinde 2/4/2013 tarihinde İstanbul Valiliği (İdare) tarafından anılan taşınmazın bulunduğu adresteki yapının bir ve ikinci katındaki işyerine özel öğretim kurumu işyeri ruhsatı verildiği anlaşılmıştır.

14. Başvurucu; iptal davası süreci sonunda verilen nihai hükmü 23/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 24/8/2020 tarihinde, tam yargı davasına ilişkin dava sonunda verilen nihai hükmü 20/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 17/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurular süresi içinde yapılmıştır.

15. Tam yargı davasına ilişkin yapılan bireysel başvuruda Birinci Bölüm Birinci Komisyon 20/9/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez

olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

16. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. 2022/80852 numaralı bireysel başvuru dosyasının kişi yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2020/25079 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucu; hukuka aykırı yıkıma ilişkin iddialarının usulüne uygun incelenmediğini ve gerekçelendirilmediğini, söz konusu yapının kamulaştırılması gerektiğine ilişkin Büyükşehir Belediyesi ve Belediye yazılarının bulunduğunu belirtmiştir. 1994 yılında özel parselasyon yapılması sonucunda inşa ettiği, bu tarihten beri Belediye altyapı hizmetlerinden faydalanan ve vergileri ödenen yapının yirmi bir yıl önce alınan ve tebliğ edilmeyip hukuken uygulanma imkânı olmayan encümen kararına istinaden yıkılmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Aynı güzergâhtaki aynı durumdaki yapıların kamulaştırılmasına rağmen sadece kendisine ait yapı hakkında yıkım kararı alındığını iddia etmiştir. İmar planlarının mahkeme kararıyla iptal edildiğini, yapıyla ilgili açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasının imar planları iptal edildiğinden konusuz kaldığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığı kararı ile sonuçlandığını ifade etmiştir. Beş katlı işyeri ve konut olarak kullanılan yapının ruhsata bağlanabilir durumda olduğunu ve İdarece ruhsat verildiğini, mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yapılsaydı durumun ortaya konmasının mümkün olduğunu dile getirmiştir. Yapının bedeli ödenmeksizin yıkılmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüş ve adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığı hususunun da dikkate alınması gerektiği, binanın yapımından hemen sonra ve kamulaştırma kararından önce bina hakkında iki kez yıkım kararı alındığı ve dolayısıyla yıkım işleminin uygulanabileceğinin öngörülebilir nitelikte olduğu ifade edilmiştir.

20. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevabında önceki iddialarını tekrar etmiştir.

21. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Yapının Yıkılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Anayasa Mahkemesi, ruhsatsız yapıların yıkılmasına ilişkin Mehmet Memiş ([2. B.], B. No: 2015/5380, 30/10/2018) ve Beyhan Polat ve Mehmet Polat ([2. B.], B. No: 2016/6635, 4/4/2019) kararlarında başvuruculara yıkılan yapıların kullanımı yönünden Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken bir menfaatlerinin olduğunu kabul etmiştir (Mehmet Memiş, § 37; Beyhan Polat ve Mehmet Polat, § 27).

23. Bireysel başvuru dosyası ve eklerinde uyuşmazlığa konu yapının ne zaman inşa edildiğine ilişkin bir bilgi ve belgeye rastlanmamakla birlikte Belediye ilk kez 27/6/1994 tarihinde taşınmaz üzerine zemin artı iki kat ruhsatsız yapı inşa edildiğini tespit etmiştir. Dolayısıyla yapının bu tarihten önce inşa edildiği değerlendirilmiştir. Belediye 27/6/1994 tarihinde ruhsatsız yapı için yapı tatil zaptı düzenleyerek inşaatı mühürlemiş ve inşaatın yıkımına ve yapı sahibi başvurucuya idari para cezası verilmesine karar vermiştir. Ancak yıkım işlemi gerçekleştirilmemiştir. Bu defa 16/5/1996 tarihinde yapılan denetimde daha

önce düzenlenen yapı tatil zaptı ile mühürlenen yapıda inşai faaliyete devam edilerek üç artı dört normal kat ilave yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tespite istinaden yeni inşa edilen kısımların yıkımına ve başvurucuya idari para cezası verilmesine karar verilmiştir. Söz konusu tespit ve kararlar sonrasında da Belediyenin yıkım işlemini gerçekleştirmediği, 9/1/2009 tarihinde yapılan denetimde ise başvurucunun ilave olarak ruhsatsız ahşap sundurma çatı ve bahçe duvarı yaptığı tespit edilmiş ve yapı tatil zaptı düzenlenerek yıkım kararı ile idari para cezası verilmiştir. Ancak 2/4/2013 tarihinde anılan yapıda bulunan işyerine ilişkin olarak İdarece ruhsat verildiği, 10/2/2015 tarihinde gönderilen ilmühaber sonrasında da yıkım işleminin 25/2/2016 tarihinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Dolayısıyla anılan yapı yönünden başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken ekonomik bir menfaatinin olduğu kabul edilmiştir.

24. Durali Gümüşbaş ([2. B.], B. No: 2015/6427, 10/10/2018) kararında başvurucu adına kayıtlı tapulu taşınmaz üzerindeki ruhsatsız binanın Belediye tarafından yürütülen yol açma çalışması sırasında yıkılması nedeniyle kamu makamlarının doğrudan yürütmekte olduğu bir faaliyet sırasında başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik bir müdahale meydana geldiği ifade edilmiştir. Söz konusu müdahalenin niteliği sebebiyle mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (Durali Gümüşbaş, §§ 40-42). Somut olayda da başvurucunun mülkiyet hakkı yönünden şikâyet ettiği temel husus, taşınmaz üzerindeki yapının bedeli ödenmeksizin yıkılmasına ilişkindir. Dolayısıyla bu ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı değerlendirilmiş ve başvurunun mülkiyetten barışçıl yararlanma hakkına saygıya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi uygun bulunmuştur.

25. Başvuruya konu olayda başvurucunun taşınmazı üzerindeki ruhsatsız yapı 3194 sayılı Kanun'un 32. maddesi uyarınca yıkılmıştır. Dolayısıyla yıkımın kanuni dayanağının bulunduğu ve söz konusu yapının ruhsatı olmadığı gerekçesiyle yıkılmasının kamu yararına dayalı meşru bir amacının olduğu değerlendirilmiştir.

26. Son olarak kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

27. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

28. Orantılılık ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Müdahalenin orantılılığını değerlendirirken Anayasa Mahkemesi; bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan da müdahalenin niteliğini, başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60; Osman Ukav [1. B.], B. No: 2014/12501, 6/7/2017, § 71).

29. Somut olayda yargı mercileri başvurucu tarafından inşa edilen yapının ruhsatsız olduğunu ve inşa edildiği değerlendirilen 1994 yılından yapının yıkıldığı 2016 yılına kadar da bu eksikliğin giderilmediğini tespit etmiştir. Ruhsata uygun inşa edilmeyen binanın uzun süre yıkılmamış olması bir sorun teşkil etmekle birlikte çevre güvenliği, düzenli kentleşme ve kamu menfaati uyarınca yıkılmasının dayandığı kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya aşırı bir külfet yüklemediği değerlendirilmiştir.

30. Açıklanan gerekçelerle ruhsata aykırı yapının yıkılmasından kaynaklanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yapı Bedelinin Ödenmemesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yapının bedeli ödenmeksizin yıkılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucuya ait yapının mülkiyet hakkı kapsamında ekonomik bir menfaat teşkil ettiği, müdahalenin mülkiyetten barışçıl yararlanma hakkına saygıya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği, yıkımın kanuni dayanağının bulunduğu ve söz konusu yapının ruhsatı olmadığı gerekçesiyle yıkılmasının kamu yararına dayalı meşru bir amacının olduğu yukarıda (bkz. §§ 22-25) belirtilmiştir.

33. Anayasa Mahkemesi İrfan Öztekin ([1. B.], B. No: 2014/19140, 5/12/2017), Rifat Algan ([2. B.], B. No: 2014/19138, 22/2/2018), Durali Gümüşbaş, Abbas Özçelik ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2016/3193, 29/5/2019) kararlarında yargı mercilerinin sadece binanın ruhsatsız olduğu olgusundan hareket edip olayın gelişiminde kamu makamlarının edilgen tutumunu dikkate almamalarının bütün zarara tek başına başvuruculaların katlanması sonucuna yol açtığını belirterek başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiği sonucuna ulaşmıştır.

34. Anayasa Mahkemesinin Halim Alper ve Ömer Alper ([2. B.], B. No: 2015/7448, 10/10/2018) kararına konu olayda, Belediye tarafından başvuruculaların taşınmazı üzerine inşa ettikleri ruhsatsız yapı hakkında 1999 yılı içinde idari para cezası düzenlenmiş ve kaçak yapının yıkımına karar verilmiştir. 2009 yılında yapılan denetimde yapıya ilave bir kat daha inşa edildiği tespit edilmiş, yapının yıkımına karar verilmiş ve idari para cezası düzenlenmiştir. Yol sahası içinde kalan yapının 2011 yılında Belediye tarafından yıkıldığı, ayrıca yapının elektrik ve su aboneliklerinin yapılmış olduğu, Belediye tarafından bu binaya ilişkin emlak vergisi bildirimlerinin düzenlendiği anlaşılmıştır. Başvurucular tarafından açılan tazminat davası kaçak olarak inşa edilen yapının yıkımının 3194 sayılı Kanun'un 32. maddesi kapsamında idare açısından bir hak ve sorumluluk olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesi, başvuruculaların binanın kullanımı yönünden Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken bir menfaatlerinin mevcut olduğunu, kamu makamlarınca binanın ruhsatsız olduğu tespit edilmesine rağmen yıkım işleminin makul bir sürede gerçekleştirilmediğini ancak binanın yapımından hemen sonra ve kamulaştırma kararından önce bina hakkında iki kez yıkım kararı alındığını ve malikler hakkında idari para cezaları uygulandığını ifade etmiştir. İdare tarafından yıkım kararı ve para cezalarının başvuruculara tebliğ edildiğini, başvurucular yönünden yıkım işleminin uygulanabileceğinin öngörülebilir nitelikte olduğunu, heyelan

bölgesinde olup ruhsata bağlanması da mümkün olmayan yapının yıkımı nedeniyle yapılan müdahalenin belirtilen kamu yararı amacı ile başvurucuların mülkiyet haklarının korunması arasında olması gereken adil dengeyi başvurucular aleyhine bozmadığını belirtmiş ve mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

35. Somut olayda, başvurucu tarafından ruhsatsız olarak inşa edilen yapının ilave katlar yapılmak suretiyle 2016 yılına kadar kullanılması, uzun süre yıkılmamış olması ve yapıya ilişkin 2013 yılında düzenlenen işyeri açma ruhsatının kamu makamlarının tutumları açısından bir sorun oluşturduğu açıktır. Ancak Belediye 27/6/1994 tarihinde ruhsatsız yapı için yapı tatil zaptı düzenleyerek inşaatı mühürlemiş ve inşaatın yıkımına ve yapı sahibi başvurucuya idari para cezası verilmesine karar vermiştir. Daha sonra başvurucunun inşaat faaliyetine devam etmesi üzerine bu defa 16/5/1996 tarihli denetimi yapmış ve daha önce düzenlenen yapı tatil zaptı ile mühürlenen yapıda inşai faaliyete devam edilerek üç artı dört normal kat ilave yapıldığını tespit etmiştir. Bu tespite istinaden yeni inşa edilen kısımların yıkımına ve başvurucuya idari para cezası verilmesine karar verilmiştir. Bu iki tespit ve karara rağmen başvurucu, yapıya ilave ruhsatsız ahşap sundurma çatı ve bahçe duvarı inşa etmiştir. Belediye 9/1/2009 tarihinde yaptığı denetimde bu kısımlar için yeniden yıkım kararı almış ve idari para cezası düzenlemiştir. Daha sonra ise yıkıma ilişkin 10/2/2015 tarihli ilmühaberi göndermiş ve 25/2/2016 tarihinde yıkım işlemini gerçekleştirmiştir.

36. Yapının inşa edildiği ve yıkıldığı dönem arasında Belediye tarafından farklı tarihlerde mühürleme, yıkım ve idari para cezası verildiği dikkate alındığında kamu makamlarının edilgen tutumda bulunduklarından söz edilemeyecektir. Dolayısıyla somut olay bu açıdan İrfan Öztekin, Rifat Algan, Durali Gümüşbaş ve Abbas Özçelik ve diğerleri kararlarına konu olaylardan farklılaşmaktadır. Halim Alper ve Ömer Alper kararında da ifade edildiği üzere kamu makamlarınca binanın ruhsatsız olduğu tespit edilmesine rağmen yıkım işleminin makul bir sürede gerçekleştirilmediği anlaşılmakla birlikte, farklı tarihlerde başvurucu aleyhine mühürleme, yıkım ve idari para cezaları düzenlendiği, dolayısıyla kamu makamları edilgen bir tutum sergilemediği gibi başvurucu açısından ruhsatsız şekilde inşa edilen yapının yıkılacağı da öngörülebilir niteliktedir. Ayrıca Belediyenin farklı tarihlerde mühürleme, yıkım ve idari para cezası işlemleri yapmasına rağmen başvurucunun inşaat faaliyetlerini sonlandırmadığına, ruhsata uygun olmayan yapıyı kullanmaya devam ettiğine ve bununla kalmayıp ruhsata aykırı yeni ilaveler inşa ettiğine de vurgu yapmak gerekir.

37. Dolayısıyla yapının yıkılarak bedelinin ödenmemesi nedeniyle başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin taşıdığı kamu yararı amacıyla karşılaştırıldığında, başvurucuya aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkı arasında olması gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Yapının yıkılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça

dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Yapı bedelinin ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının yapı bedelinin ödenmemesi nedeniyle İHLAL EDİLMEDİĞİNE Engin YILDIRIM ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 25/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, başvurucuya ait taşınmaz üzerinde imar mevzuatına aykırı olduğu gerekçesiyle gerçekleştirilen yıkım işlemi ile bu işlem sonucunda uğranıldığı ileri sürülen zararın tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğu, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. Aşağıda açıklanan gerekçeler doğrultusunda bu sonuca iştirak edilmemiştir.

3. Başvurucu, İstanbul ili Pendik ilçesi Çamlık Mahallesi’nde bulunan tarla vasıflı taşınmazın 18/2400 hissesini 1994 yılında edinmiştir. Pendik Belediyesi tarafından aynı yıl içinde ruhsatsız olarak inşa edilen yapıya ilişkin yapı tatil tutanağı düzenlenmiş; sonrasında encümen kararlarıyla söz konusu yapının yıkılmasına ve başvurucu hakkında idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir. 1996 ve 2009 yıllarında da ruhsatsız yapı faaliyetleri nedeniyle yeni tespitler yapılmış ve ek encümen kararları alınmıştır.

4. Başvurucunun taşınmazına ilişkin olarak yapılan parselasyon işlemi hakkında açtığı iptal davası, parsel bazında kabul edilmiş; ancak bu işlemden sonra da taşınmazın bulunduğu bölgeye ilişkin yeni imar planları hazırlanmış ve kamulaştırma kararı alınmıştır. Söz konusu kamulaştırma işleminin ve imar planlarının iptali için açılan davalardan bazıları kabul, bazıları ise reddedilmiştir.

5. Yıkım işlemi 25/2/2016 tarihinde gerçekleştirilmiş, başvurucu bu işleme karşı hem iptal hem de tam yargı davası açmıştır. İptal davası, yapının ruhsatsız olması ve yapı ruhsatı ibraz edilmemesi gerekçesiyle reddedilmiş; tam yargı davası da hizmet kusuru bulunmadığı ve yapıya ilişkin hak sahipliğini kanıtlayan belge sunulmadığı gerekçesiyle kabul edilmemiştir. Anılan kararlar sırasıyla temyiz ve istinaf incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

6. Başvurucu, yıkım işlemi nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle yaptığı başvurunun reddedilmesini takiben bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurucu; uyuşmazlığa konu yapının hukuka aykırı biçimde yıkıldığını, bu işleme karşı ileri sürdüğü iddiaların derece mahkemelerince usule ve hukuka uygun şekilde değerlendirilmediğini, gerekçesiz karar verildiğini belirtmiştir. Yapının kamulaştırılması gerektiğine dair hem Büyükşehir Belediyesi hem de ilçe belediyesi tarafından düzenlenen resmi yazıların bulunduğunu, ayrıca yıkımın dayanağını oluşturan encümen kararının 1994 yılında alınmasına rağmen kendisine tebliğ edilmediğini, bu haliyle hukuki sonuç

doğuramayacağını ifade etmiştir.

8. Başvurucu, özel parselasyonla inşa edilen beş katlı yapının uzun yıllar boyunca Belediye tarafından fiilen tanındığını, yapı için vergi ödemeleri yapıldığını, kamu hizmetlerinden yararlanıldığını ve hatta aynı bölgedeki benzer yapıların kamulaştırıldığını ancak yalnızca kendi yapısına yönelik yıkım kararı alındığını ileri sürmüştür.

9. Ayrıca imar planlarının mahkeme kararıyla iptal edildiğini, bu nedenle yapının kamulaştırılmasına ilişkin daha önce açılmış davanın da konusuz kaldığı gerekçesiyle esasa girilmeden reddedildiğini belirtmiştir. Yapının ruhsata bağlanabilir nitelikte olduğunu ve geçmişte yapı için ruhsat verildiğini, bu hususun mahkemece yapılacak keşif ve bilirkişi incelemesiyle ortaya konulabileceğini ileri sürmüştür.

10. Başvurucu, yirmi bir yıl önce alınan bir karara dayanarak bedel ödenmeden yıkım yapılmasının mülkiyet hakkına aykırı olduğunu, bu süreçte etkin yargısal denetim sağlanmadığını ve bu nedenlerle Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile 36. maddede düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan İrfan Öztekin [1. B.] (B. No: 2014/19140, 5/12/2017), Rifat Algan [2. B.] (B. No: 2014/19138, 22/2/2018), Durali Gümüşbaş [2. B.] (B. No: 2015/6427, 10/10/2018) ve Abbas Özçelik ve diğerleri [1. B.] (B. No: 2016/3193, 29/5/2019) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir.

12. Anayasa Mahkemesi bu kararlarda her ne kadar yapının ruhsatsız olduğu sabit olsa da, kamu makamlarının uzun yıllar boyunca herhangi bir yıkım işlemi gerçekleştirmemesi, yapı üzerinden vergi alınması, kamu hizmetlerinden faydalanmasına izin verilmesi ve hatta bazı kısımlarına ruhsat verilmesi gibi fiilî davranışlarının başvurucuda yıkıma karşı meşru bir beklenti oluşturduğunu ve bu durumun ekonomik bir değer teşkil ettiğini kabul etmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, yine bu kararlarda yargı mercilerinin sadece binanın ruhsatsız olduğu olgusundan hareket edip olayın gelişiminde kamu makamlarının edilgen tutumunu dikkate almamalarının bütün zarara tek başına başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiği sonucuna ulaşmıştır.

14. Başvurucu tarafından ruhsatsız olarak inşa edildiği ve daha sonra ilave kat yapılarak kullanılmaya devam edildiği anlaşılan yapı hakkında 1994 ve 1996 yıllarında alınan yıkım kararlarının 25/2/2016 tarihine kadar uygulanmaması başvurucuda bu yapının yıkılmayacağı yönünde bir beklentiye yol açmıştır.

15. Başvurucunun yapının yıkılması nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü zararların karşılanması için açtığı dava ise yapının ruhsatsız olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Somut olay yönünden İrfan Öztekin, Rifat Algan, Durali Gümüşbaş ve Abbas Özçelik ve diğerleri kararlarından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Somut olayda, yargı mercilerinin sadece yapının ruhsatsız olduğu olgusundan hareket edip olayın gelişiminde kamu makamlarının edilgen tutumunu dikkate almamaları, bütün zarara tek başına başvurucunun katlanması sonucuna yol açmış ve başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemiştir. Bu nedenle başvurucunun yapısının tazminat ödenmeksizin yıkılması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olmadığı

anlaşılmaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle, yapı bedelinin tazmin edilmemesi yönünden Anayasa’nın 35. maddesi kapsamında güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği kanaatiyle, aksi yöndeki Mahkeme kararına katılmıyoruz.

Üye Engin YILDIRIM Üye Kenan YAŞAR

MUSTAFA KEMAL ÖZTÜRK

B. No: 2020/38064 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38064

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA KEMAL ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38064)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Murat BAŞPINAR

Başvurucu : Mustafa Kemal ÖZTÜRK

Vekili : Av. Ali AYGÜN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddianın karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda adil yargılanma hakkı kapsamında başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvurucu 1968 doğumlu olup bireysel başvuru konusu olayların geçtiği tarihte albay (Karadeniz Bölge Komutanlığında Üs Savunma Birlikleri komutanı) olarak görev yapmaktadır. Başvurucu hakkında anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs, Türkiye Cumhuriyeti hükûmetine karşı silahlı isyana katılma, Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs ve Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle Zonguldak Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmış ve Zonguldak Sulh Ceza Hâkimliğinin 21/7/2016 tarihli kararıyla tutuklama tedbiri uygulanmıştır.

3. Başvurucu savunmasında; bölge komutanının H.D. olduğunu, ondan sonra en yüksek rütbeli askerin kendisi olduğunu, harekât şube müdürünün arayarak "oruç oruç harekât

yıldırım" isimli emrin geldiğini ve acil birliğe gelmesini söylediğini, kendisinin de komutanı H.D.ye durumu bildirdiğini ve saat 22.55'te ise mesajın içeriğini beraber okumaya başladıklarını, mesajı okumaya başladıklarında çelişkiler olduğunu fark ettiklerini ve bu çelişkiler üzerine mesajın sahte ve kabul edilemez olduğunu anladıklarını beyan etmiştir. Sonrasında askerlere ve birliklere dışarıya çıkmamaları ve herhangi bir olaya karışmamaları için emirler vererek gerekli tedbirleri aldıklarını, görevinin gerekleri dışında herhangi bir emir ya da talimat vermediğini, gelen sıkı yönetim direktifi eki atama listelerinde bölge komutanı H.D.nin İstanbul'a atandığı ve sonraki en rütbeli personel olduğu için kendisinin de Karadeniz Bölge komutanı olarak atanmış gözüktüğünü ancak meydana gelen bu kalkışmayla ilgili herhangi bir bilgisinin bulunmadığını, bu cunta ve örgütle herhangi bir ilişkisinin, organik bağının olmadığını ifade ederek suçlamaları kabul etmemiştir.

4. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun yukarıda anılan suçlardan cezalandırılması talebiyle 20/10/2016 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; askerî birliklerin kullandıkları haberleşme sistemi üzerinden tüm birlik kurum ve karargâhlara gönderdikleri sıkı yönetim direktifinin ekinde sıkı yönetim komutanları atama listesinin, sıkı yönetim mahkemeleri görevlendirme listesinin, diğer atamalar şeklinde atama ve görevlendirme listelerinin bulunduğunu, bu kapsamda Karadeniz Bölge Komutanlığı Üs Savunma Birlikleri komutanı olarak görev yapan başvurucu Mustafa Kemal Öztürk'ün Karadeniz Bölge komutanı olarak görevlendirildiğini soruşturma kapsamında ifade etmiştir. Başvurucuyla ilgili değerlendirmede mahiyeti itibarıyla ülke çapında köklü değişiklikler öngören ve anayasal düzeni değiştiren "darbe" eylemi planlayıcılarının gerçekleştirmek istedikleri ve olası darbe eylemi sonrasında önemli görevler yüklenen sıkı yönetim komutanlıklarına, merkez ve bölge komutanlıklarına yapacakları atamayı örgüt üyeliğine mensubiyeti, irtibatı ve iltisakı bulunan kişiler dışında olayla ilgisi bulunmayan üçüncü kişileri atamalarının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu belirterek Bursa Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmada ele geçirilen sözde sıkı yönetim emri ve sıkı yönetim atama listesine dayanmıştır.

5. Zonguldak 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada duruşma hazırlığı işlemleri 9/11/2016 tarihinde yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda başvurucuyla toplam dört sanık hakkındaki duruşmanın ilk celsesinin 19/1/2017 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir.

6. Öte yandan aynı eylemlerle ilgili olarak Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Askerî Savcılığı, ayrıca bir soruşturma da açmıştır. Soruşturmada; olay günü görevli olan ve olmayan personelin bilgisine başvurulduğunu, tanzim edilen rapor ve ifadelerin değerlendirildiğini belirterek görevsizlik kararı vermiştir. Anılan görevsizlik kararı sonrasında Başsavcılık, yaptığı değerlendirmeyle başvurucu hakkında daha önce açılan dava ile birleştirilmek üzere aynı suçlamalarla 17/11/2016 tarihli ikinci bir iddianame düzenlemiştir. Bu iddianamede de sıkı yönetim emri ve sıkı yönetim atama listesinde başvurucunun adının geçmesine dayanmıştır. Mahkeme, dosya üzerinde yapılan inceleme neticesinde 21/11/2016 tarihli tensip tutanağıyla davanın önceki dosya ile birleştirilmesine ve yargılamanın birlikte yürütülmesine karar vermiştir.

7. Duruşmanın ilk celsesinde duruşma salonunda müdafii ile hazır bulunan başvurucu, savunmasını bizzat yapmıştır. Başvurucu, savunmasında suçlamaları kabul etmemiştir. Savunmasında; eski savunmalarını tekrar ederek anılan yapıyla bir irtibatının bulunmadığını, olay gecesi kalkışmaya yönelik bir toplanma ya da emir ve talimat verilmediğini, hatta aksi yönde tedbirleri aldıklarını, kendisinin atama listesinde isminin

olduğunu ertesi gün öğrendiğini, yapılan sözde görevlendirmelerde rütbeler arasındaki hiyerarşiye dikkat etmelerinin sonucunda rütbesi nedeniyle bulunduğu yerde en kıdemli subay konumunda olduğu için isminin atama listesinde bulunduğunu düşündüğünü ve sözde sıkı yönetim direktifinde emre uymayanlar hakkında işlem yapılacağı belirtilmesine rağmen bu direktifte yer alan emirleri yerine getirmediğini, örgütle bir irtibatının olmadığını ifade etmiştir. Savunmaları alınan diğer sanıklar K.G., B.Ş, ve H.D. de suçlamaları kabul etmemiştir. Aynı celse ve devam eden celselerde çok sayıda tanığın beyanları alınmıştır.

8. Mahkemece 5/5/2017 tarihli celsede başvurucu ile H.D. hakkındaki dosyanın tefrik edilerek ayrı bir esasa kaydedilmesine karar verilmiştir.

9. Yeni esas üzerinden devam eden yargılamada 15/1/2018 tarihli celsede, örgüt içi iletişimi sağlamak amacıyla örgütün askerî mahrem yapılanmasında yer alan ve tespit edilmeyi zorlaştıracak şekilde önceden belirlenen tedbir kuralları doğrultusunda ankesörlü/kontörlü sabit hatlardan aramalar yapıldığına dair bilgilere ulaşılması üzerine başvurucunun ardışık arama yöntemi ile ankesör numaralarından ya da sabit numaralı hatlardan iletişim kurulan şahıslardan olup olmadığı yönünde daha önce yapılan soruşturmalarda herhangi bir tespitin yapılıp yapılmadığının araştırılması için yazı yazılmasına karar verilmiştir.

10. Zonguldak Emniyet Müdürlüğü verdiği cevapta başvurucuyla ilgili ardışık aramaya ilişkin tespite yönelik HTS bilgilerini ve işyeri telefonlarını Mahkemeye bildirmiş ve 22/3/2018 tarihli celsede başvurucuya okumuştur. Başvurucu; yapılan tespitleri kabul etmeyerek sabit numaralardan normal gündelik işlerini görmek maksadıyla kurum ya da özel kuruluşlar tarafından aranmış olabileceğini ancak bunların örgütsel aranma olarak kabul edilemeyeceğini ayrıca anılan bu delilin yasak delil niteliğinde olduğunu belirtmiştir.

11. Duruşmanın neticelendiği 8/6/2018 tarihli son celsede başvurucu ve müdafii, mütalaaya karşı savunma yaparak suçlamayı reddetmiştir. Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 10 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına, isnat edilen diğer suçlardan ise beraatine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun ardışık arama denen yöntem ile mahrem şahıslara zimmetlenen asker şahıslardan olduğuna dair tespitler Mahkemece delil olarak hükme esas alınmıştır. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

FETÖ/PDY terör örgütünün kendi aralarında gizli haberleşmek amacıyla kullandıkları Bylock isimli programı kullanan şahısların çoğunun sivil olduğu ve sivil meslek gruplarına ilişkin olduğu görülmektedir. Öte yandan Zonguldak Valiliği'nin 31/1/2018 tarihli yazı ve ekleri uyarınca dosya içeriğine giren bilgi ve belge uyarınca, FETÖ/PDY terör örgütü yapılanması ile yapılan mücadeleler neticesinde, TSK bünyesindeki personelin pek çoğunun bu kapsamda tespitinin yapılamadığı, ancak 'mahrem abi' olarak nitelenen şahısların görüşme yapabilmek, iletişimi sağlamak ve rabıtayı korumak maksadıyla herkesin kullanımına açık ve özellikle ankesörlü telefonlarla bu yola gittikleri anlaşılmıştır. Bu kapsamda, elde edilen delillerden sanık ÖZTÜRK yönünden de ardışık arama olarak belirlenen (ki yukarıda kısaca değinilmişti) yöntemle anılan terör örgütü üyesi ve 'abi' konumunda bulunan kişilerin, örgüt üyesi askerlere dikkat çekmemek ve HTS kayıtlarında dahi ortaya çıkmamak, mahremleşmek suretiyle bir kısım yerlerdeki (genelde büfe veya işyerleri olmak üzere) sabit telefonlarla arka arkaya aranarak haberleşmenin sağlandığı anlaşılmıştır. Anılan haberleşmenin yukarıda belirtilen örgüt üyeliğine dair hukuksal tespitlerde önemli bir delil olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ardışık arama denen yöntem ile sanık Mustafa Kemal Öztürk'ün bu mahrem şahıslara zimmetlenen asker şahıslardan olduğunun tespit edildiği, bu

kapsamda örgüt mahrem abilerinin örgüt üyesi olan ve kendilerinin sorumluluğunda oldukları asker şahısların cep telefon numaralarını doksan dokuza tamamlama, sondan dördüncüyü dört artırma, numaralara 1 ekleme veya çıkarma gibi gizli şifreleme yöntemlerini uyguladıkları, sanık Mustafa Kemal Öztürk'ün kullanımında olan 532 395 ... numaralı telefonun 1/2/2016 tarihinde, 0372 316 ... nolu sabit hattan saat 23.02'de arandığı ve 22 saniye görüşüldüğü, aynı hattan, aynı gün, tam iki dakika sonra yarbay olan [S.T.] adına kayıtlı 505 617 ... nolu hattın aranmış olduğu, böylece dosyamız sanığı her iki kişinin bir mahrem abi tarafından ardışık arama yöntemi ile aranmış olduğunun tespit edildiği, bir başka tespitte; sanık Mustafa Kemal Öztürk'ün kullanımında olan 532 395 ... numaralı telefonun 1/8/2015 tarihinde, 0372 322 ... nolu sabit hattan saat 14.04'de arandığı ve 32 saniye görüşme yapıldığı, aynı hattan, aynı gün, tam bir dakika sonra 507 584 ... nolu hattın arandığı, aynı hattan, aynı gün, tam bir dakika sonra ise yüzbaşı olan [İ.A.] adına kayıtlı 507 695 ... nolu hattın arandığı, bundan birkaç dakika sonra ise teğmen olan [E.E.nin] aranmış olduğu, 507 584 ... nolu hat ve 507 695 ... nolu hat arasındaki ilişki bakımından ise numaranın 4. 5. 6. rakamının 1'er eksiltilmiş olduğunun ve yine örgütün telefon kayıt edilmesinde kullandığı şifreleme yönteminin kullanıldığının görüldüğü, yine bir başka tespitte; sanık Mustafa Kemal Öztürk'ün kullanımında olan 532 395 ... numaralı telefonun 20/10/2015 tarihinde, 0372 322 ... nolu sabit hattan saat 12.17'de arandığı ve görüşme yapılamaması üzerine, 12.18 ve 12.19'da tekrar arandığı ve yine görüşme yapılamadığı, aynı dakikalarda yüzbaşı olan [F.O.nun] da arandığı görüşme yapılamadığı, sanık Öztürk'ün kullanımında olan 532 395 ... numaralı telefonun 18.45'de arandığı ve görüşüldüğü, aynı hattan, aynı gün, tam iki dakika önce yüzbaşı olan [F.O.] ve eşi [E.O.nun] da arandığı görüşme yapılamadığı, yarım saat sonra 19.17'de [E.O.nun] 507 344 ... nolu hattının aranmış olduğu ve görüşme yapıldığı anlaşılmıştır. Anılan iletişim biçiminin bylock uygulamasından maada çok daha grift ve mahremiyete özen göstermesi ve özellikle asker kişilerin bu iletişim ağına dâhil edilmesi, örgüt bağının ortaya konmaya, korunmaya ve devamına dair olduğunu gösterdiği, böylelikle sanığın yukarıda yasal zemini gösterilen tespitler uyarınca örgüt hiyerarşisine tabi olduğunun anlaşıldığı, silahlı terör örgütüne üyelik suçundan dolayı sanığın mahkûmiyeti cihetine gidilerek ve sanığın bulunduğu konum, mevkii gözönüne alınmak suretiyle alt sınırdan uzaklaşılarak aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir."

12. Başvurucu hakkındaki hüküm, istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek 24/6/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

13. Başvurucu, nihai hükmü 9/11/2020 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 25/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu; hakkında eksik araştırma ve inceleme yapıldığını, yapılan tespitlerin ardışık olmadığını, ardışık aramada uygulanan yöntemlere uygun bulunmadığını ve böylece HTS kayıtlarına yansıyan aramaların örgütsel iletişime uygun yapıldığına dair kabulün yerinde olmadığını ve bu görüşmelerde kendisini arayan kişilerin de tespit edilmediğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının incelenmesi gerektiği, bu koşulları sağladığında başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvurucunun anılan iddialarının değerlendirilmediği şikâyeti adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (çok sayıda karar arasından bkz. Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Caner Kandırmaz [2. B.], B. No: 2013/3672, 30/12/2014, §§ 27-32).

20. Somut olayda Mahkemece başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sonucuna varılmış ve hakkında hapis cezasına ilişkin mahkûmiyet kararı verilmiştir. Anılan kararda Mahkemece, kolluk birimlerinin ardışık aramaya ilişkin HTS kayıtlarıyla yapılan tespitler neticesinde başvurucunun ardışık arama denen yöntem ile mahrem şahıslara zimmetlenen asker şahıslardan olduğuna dair tespitler Mahkemece delil olarak hükme esas alınmıştır.

21. Yargıtay kişilerin sabit veya ankesörlü hatlarla örgütsel iletişim kurma yöntemi uyarınca FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini içtihatlarında açıkça belirlemiştir (bkz. Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023, §§ 127-132. Ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/11/2024 tarihli ve E.2024/705, K.2024/15150; 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6992, K.2024/14586; 21/10/2024 tarihli ve E.2022/3927, K.2024/11894 sayılı kararları).

22. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında; sanıkla birlikte ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, ardışık aranan diğer şahıslar hakkında soruşturma bulunması hâlinde bu kişilerin tüm aşama ifadelerinin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin

sağlanması, sanığın kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, sanıkların bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda "gerçekleştirilen arama sayısı, aramaların ardışık ya da periyodik olup olmadığı, aramaların gerçekleştirildiği saatler, konuşma süreleri, farklı ankesörlü telefonlardan aranıp aranmadıkları, ardışık aramaya dâhil olan şahısların aynı kuvvete mensup ve aynı rütbede olup olmadıkları, aramaları gizlemek için herhangi bir şifreleme yönteminin kullanılıp kullanılmadığı" hususlarını gösterir analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığının araştırılması, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, anılan Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir (bkz. R.T. [GK], B. No: 2021/47924, 29/5/2025, § 30).

23. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan deliller dikkate alındığında başvurucunun, sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olduğuna ilişkin tespitlerin mahkûmiyet kararına götüren tek delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak Yargıtayın yukarıda belirtilen uygulamaları dikkate alındığında, başvurucunun hakkında yapılan tespitlerin ardışık olmadığı, ardışık aramada uygulanan yöntemlere uygun bulunmadığı itirazıyla ilgili kolluk tarafından düzenlenen HTS analiz raporuna karşı bilirkişi incelemesi yaptırılmadığı, sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden başvurucu ile arandığı tespit edilen kişilerin tanık sıfatıyla Mahkemece dinlenmediği açıktır. Başvurucuyla ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, bu kişilerin tüm aşama ifadeleri getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, başvurucunun kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması ve bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi gerektiği Yargıtay kararlarından anlaşılmaktadır (bkz. §§ 21, 22). Ayrıca gerekirse UYAP'ta araştırma yapılarak başvurucu hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığı, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada başvurucu ve müdafiine okunması, gerekirse de ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre başvurucunun hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla muhakeme sürecinde elde edilen deliller ve Mahkemenin gerekçesi dikkate alındığında, kişilerin sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olup olmadıklarının belirlenmesi açısından Yargıtay tarafından ilkesel olarak ortaya konulan ve adli makamlarca yapılması gerekli görülen araştırmaların somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

24. Mahkemece başvurucunun savunmalarında dile getirilen bu hususlarla ilgili bir araştırma veya değerlendirme yapılmamıştır. Savunmaya ilişkin olarak belirtilen olguların kararın sonucunu değiştirebilme ihtimali olan iddialar olduğu, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunduğu ve bu konularda Mahkemece herhangi bir açıklama yapılmadığı görülmektedir (bkz. § 11).

25. Buna göre başvurucu üzerine atılı suçu işlemediğine dair savunmasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen, Mahkemece bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucu ayrıca, ardışık aramaların tespitine yönelik iletişim bilgilerinin kolluk güvenlik birimlerince alınmasının Anayasa'ya aykırı olduğunu, bu şekilde mahremiyet ilkesinin ihlal edildiğini, bu delilin hükme esas alınamayacağını belirterek adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre ileri sürdüğü diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına ihlalin sonuçları itibarıyla bu aşamada gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

28. Başvurucunun haksız gözaltı, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, tutukluluğun makul süreyi aşması ve anılan bu durumlarla ilgili kararların tebliğ edilmemesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Fırat İşgören ([1. B.], B. No: 2014/6425, 17/11/2016, § 34) ve Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Zonguldak 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/146, K.2018/214) GÖNDERİLMESİNE,

E. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUZAFFER KAL

B. No: 2021/24598 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/24598

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUZAFFER KAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/24598)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Muzaffer KAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vakıf mütevellisinin vakfı zarara uğrattığının tespiti ve zararın tazmin edilmesi talebiyle açılan davanın esası incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, ilk olarak Nakibül Eşref Esseyit Elhaç İbrahim Efendi-Nakiboğlu Vakfının (Vakıf) evladı olduğunun tespiti için dava açmıştır. Konya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen davada 19/12/2013 tarihli kararla başvurucunun Vakfın 7. batından evladı olduğunun tespitine karar verilmiştir. Bu karar Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 25/11/2014 tarihli kararı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi reddedilmiştir.

3. Başvurucu daha sonra vakıf mütevellisinin vakfı zarara uğrattığı iddiası ile zararın tespiti ve tazmini için mütevelli olan A.B.Ö. ve Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine 2/5/2018 tarihinde dava açmıştır. Konya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada 13/12/2018 tarihli kararla davanın aktif husumet yokluğundan reddine karar verilmiştir. Mahkeme gerekçesinde 20/2/2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 10. maddesine atıfta bulunarak bu madde gereğince vakıf yöneticilerinin sorumluluğunun tespitinin ve görevden alınmasının meclisin vereceği karar ve denetim makamının başvurusu üzerine yapılabileceğine işaret etmiştir. Devamında bunun sonucu olarak başvurucunun tek başına

dava açma ehliyetinin bulunmadığı tespitini yapmıştır. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

4. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Daire) 27/2/2019 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Daire gerekçesinde 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesine değinmiş ve bu davayı ayrı tüzel kişiliği olan vakfın açabileceğinin tespitini yapmıştır. Zararın tespiti talebi ile ilgili olarak ise yine 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinde böyle bir zarar tespit davasına ilişkin hüküm olmadığı, söz konusu talep vakfa zarar verildiği iddiası olarak değerlendirilse bile vakıf tüzel kişiliğine zarar verildiği iddiasına dayalı davanın tüzel kişinin kendi adına açılması gerektiği değerlendirmelerini yapmıştır. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 15/2/2021 tarihinde anılan kararı onamıştır.

5. Başvurucu, nihai hükmü 7/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; Osmanlı döneminden beri hukuki yararı olan evlatlara dava açma hakkının verildiğini, 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile bu hakkın vakıflar meclisine devredildiğini, bu nedenle de dava açma hakkının yalnızca Vakıflar Genel Müdüründe olduğunu, mütevellilere açılan tüm davaların dava şartı yokluğundan reddedildiğini iddia etmiştir. Ayrıca vakıf mütevellisinin 8. batından vakıf evladı olduğunu, kendisinin ise 7. batından vakıf evladı olduğunu, mütevellinin yaptığı işlemlerin hukuka aykırı olduğunu, bu kararların iptali isteminin dikkate alınmadığını, bu hususların hak arama hürriyetini ve eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ileri sürülen hususların kanun yolu şikâyeti olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğini, yargılama mercilerinin mevzuata uygun olarak karar verdiğini, Vakıflar Genel Müdürlüğünün Bakanlığa gönderdiği yazıda mütevellinin vakfı zarara uğratmadığının tespit edildiğinin bildirildiğini beyan etmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun ihlal iddialarının mahiyeti gereği mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

9. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma koşullarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

10. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte sınırlandırmanın kanuna dayanması, meşru amacının bulunması ve ölçülü olması gerekir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

11. Ehliyet kavramı, taraf ehliyeti ve dava ehliyeti kurumlarını kapsamaktadır. Öğretide ve uygulamada birleşildiği üzere dava ehliyeti; gerçek ve tüzel kişilerin medeni hakları kullanma yeterliğinin usul hukukunda somutlaşması, biçime dönüşmesidir. Taraf ehliyeti ise

davada bir yan olma yeterliğini anlatır ve medeni haklardan yararlanma yeterliğinin usul hukukunda biçimlenişidir (AYM, E.1987/30, K.1988/5, 15/3/1988).

12. Açılan davanın başvurucunun dava açma ehliyeti olmadığı gerekçesiyle Mahkeme tarafından reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

13. Mahkemenin aktif husumet yokluğu nedeniyle davanın reddi kararını 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesine dayandırdığı, dolayısıyla yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı görülmektedir.

14. Dava ehliyeti bulunmayan kişilerin dava açamamaları yargının gereksiz bir biçimde meşgul edilmesini önleyerek kamu yararını sağlamak amacıyla bir usul kuralı olarak düzenlenmiştir. Somut olayda usul kurallarını yorumlayan Mahkeme ve Dairenin dava konusu taleplerle ilgili olarak başvurucunun dava ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle davanın esasını incelememesinin yukarıda değinilen kamu yararının gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Tasfiye Halinde Domino Medya Bil. İlt. Rek. Yayın İnş. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2016/14948, 26/2/2020, §§ 49, 51).

15. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38; Emrah Yayla [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, § 68).

16. Somut olayda başvurucu, vakıf mütevellisinin vakfı zarara uğrattığı iddiasıyla zararın tespiti ve tazmini için dava açmıştır. Davası aktif husumet yokluğundan reddedilmiştir. Başvurucu, vakıf evladı olarak dava açma ehliyetinin olduğunu iddia etmektedir.

17. 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasında, vakıf yöneticilerinin vakfın amacına ve yürürlükteki mevzuata uymak zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise bu zorunluluğa uymayanlar ile aynı fıkrada bentler hâlinde sayılan eylemleri gerçekleştiren vakıf yöneticilerinin vakıflar meclisinin vereceği karara dayalı olarak denetim makamının başvurusu üzerine mahkeme kararıyla görevlerinden alınabileceği öngörülmüştür.

18. Daire; davanın 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesine dayanılarak açıldığı, 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinde zarar tespiti davasına ilişkin bir hüküm olmadığı gibi başvurucunun talebi vakfa zarar verildiği iddiası olarak değerlendirilse bile Vakıf tüzel kişiliğine zarar verildiği iddiasına dayalı davayı tüzel kişinin kendi adına açması gerektiği gerekçesine dayanmıştır. Somut olayda başvurucu davayı kendi adına, mütevelli ve Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine açmıştır. Davanın konusu ise zarar tespiti ve zararın tazminine ilişkindir. Başvurucu her ne kadar mütevellinin kararlarının iptaline ilişkin taleplerinin dikkate alınmadığını ileri sürmüşse de dava dilekçesinde ve dilekçenin talep sonucunda buna ilişkin bir istemi bulunmamaktadır.

19. Söz konusu Kanun hükmü gözetildiğinde vakfın ayrı bir tüzel kişiliği bulunmakta olup vakıf aleyhine bir zarar meydana geldiği takdirde, bu zararın tazminini isteme hakkı da yine bu davayı açmakta menfaati bulunan tüzel kişiliğe sahip olan vakfa aittir. Aksi yorumda, üçüncü kişinin vakfın zarara uğratıldığını belirterek tazminat davası açması hâlinde mahkeme tarafından işin esasına girilerek zararın tazminine karar verilmesi durumunda, mahkeme kararı ile hak sahibi olmayan bir kişi lehine hüküm tesis edilmesi sonucu doğabilecektir. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 25/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, başvurucunun, evladı olduğunu kesinleşmiş yargı kararıyla tespit ettirdiği Nakibül Eşref Esseyit Elhaç İbrahim Efendi – Nakiboğlu Vakfının zarara uğratıldığını ileri sürerek açtığı zarar tespiti ve tazmini istemli davasının, aktif dava ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle esasa girilmeksizin reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğu, başvurucunun dava konusu talebinin vakıf tüzel kişiliğine ait bir hakka ilişkin olduğunu, dolayısıyla yalnızca vakfın bu davayı açabileceğini belirterek başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Aşağıda açıklanan gerekçelerle bu sonuca iştirak edilmemiştir.

3. Başvurucu, Konya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı davada, Nakibül Eşref Esseyit Elhaç İbrahim Efendi – Nakiboğlu Vakfının yedinci batından evladı olduğunun tespitine karar verilmesini sağlamış; bu karar Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

4. Başvurucu, devamında vakıf mütevellisinin vakfı zarara uğrattığını ileri sürerek, mütevelli A.B.Ö. ile Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine tespit ve tazminat davası açmıştır. Ancak derece mahkemesi, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu’nun 10. maddesi uyarınca bu tür davaların yalnızca vakıf tüzel kişiliği tarafından açılabileceği gerekçesiyle davayı aktif husumet yokluğundan reddetmiş; bu karar istinaf ve temyiz mercilerince de onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu bireysel başvurusunu süresinde, 20/4/2021 tarihinde yapmıştır.

5. Başvurucu, kesinleşmiş mahkeme kararıyla vakfın yedinci batından evladı olarak tanınmıştır. Bu statü, başvurucunun vakıfla ilgili tasarruflar bakımından hukuki yarar ve kişisel menfaat sahibi olduğunu göstermektedir. Vakıf evladı sıfatı, özellikle Osmanlı döneminden miras kalan evladiyye vakıflarında, vakfın amacına uygun hareket edilip edilmediğini gözetme ve denetleme yönünde tarihsel ve kişisel bir sorumluluğu da beraberinde getirir.

6. Başvurucunun, vakıf mütevellisinin vakfı zarara uğrattığını ileri sürerek zarar tespiti ve tazminine yönelik açtığı dava, yalnızca soyut ve kamusal nitelikte bir denetim istemi değil; kişisel statüye dayalı özel bir menfaat ilişkisi kapsamında yapılan bireysel bir başvurudur. Bu çerçevede, başvurucunun dava açma hakkının tümden reddedilmesi, davanın esasına girilmeksizin dışlanması, mahkemeye erişim hakkı bakımından ölçülülük ve hakkaniyet ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

7. 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 10. maddesi, vakıf yöneticilerinin görevlerini kötüye kullanmaları hâlinde, Vakıflar Meclisinin kararı ve denetim makamının başvurusu üzerine, bu kişilerin görevden alınmalarına ilişkin usulî hükümler içermektedir. Ancak ilgili madde, vakfın zarara uğraması hâlinde bu zararın tespiti ve tazmini için yalnızca vakıf tüzel kişiliğinin dava açabileceğini açık ve özel olarak düzenlememektedir.

8. Bu durumda, açıkça düzenlenmemiş bir konuda yalnızca tüzel kişinin dava açabileceği yönündeki yorumun benimsenmesi, Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunilik ilkesini zedeleyici nitelik taşımaktadır. Temel hak ve özgürlüklere getirilecek sınırlamaların, açık, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerine dayanması gerekir. Vakıf evladı sıfatına sahip bir kişinin, vakfın zarara uğratıldığını ileri sürerek dava açmasının mutlak biçimde engellenmesi sonucunu doğuran bir yorum, öngörülebilirlik ve belirlilik ilkeleriyle bağdaşmaz.

9. Vakıf evladı, yalnızca vakıf gelirinden pay alan pasif bir hak sahibi değil; vakfın tarihî sürekliliğini temsil eden, vakıf amacına aykırı tasarruflara karşı kurumsal ve ahlaki denetim sorumluluğu taşıyan bir statünün sahibidir. Vakıf evladı sıfatının temel kaynağı vakfiyedir. Vakfiyelerde vakıf evlatlarına mütevelli olma, nezaret etme, vakıf yönetimini denetleme gibi yükümlülük ve yetkiler tanınmış olabilir. Bu düzenlemelerden doğan soy bağını esas alan statü, medeni hukukta korunan kişisel menfaat kavramı ile uyumludur.

10. Vakıf evladının menfaati sadece ekonomik değil, aynı zamanda manevi, tarihî ve ailevi bağlarla şekillenir. Mütevellinin kendi lehine tasarruflarda bulunması, vakıf mallarının amacı dışında kullanılması veya vakfın fonksiyonlarını yitirmesi gibi durumlarda vakıf evladının kişisel menfaati doğrudan etkilenmiş sayılır. Gelir payı almasa dahi, vakfın yaşaması, vakfiyeye sadakatle yönetilmesi ve kamuya yarar sağlama amacının korunması gibi gayeler çerçevesinde hukuken korunabilir bir ilgisi vardır.

11. Nitekim, Anayasa Mahkemesinin ve Danıştay'ın çeşitli kararlarında benimsendiği üzere, kişisel menfaat yalnızca parasal çıkara indirgenemez. Bu yönüyle başvurucunun dava açma ehliyeti, açık bir norm tarafından değilse de vakfiyeye dayalı statü, tarihî bağ ve meşru menfaat ilişkisi çerçevesinde tanınmalıdır.

12. Açıklanan nedenlerle, 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinden başvurucunun mahkemeye erişim hakkını kategorik olarak dışlayacak şekilde bir sınırlama çıkarılamaz. Aksi takdirde anılan madde, mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılmasına ilişkin kanunilik ölçütünü karşılamadığı gerekçesiyle Anayasa'ya aykırı hâle gelir.

13. Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı, yalnızca adli yollara başvurma hakkı değil, aynı zamanda etkili ve makul bir yargısal inceleme yapılması hakkını da içermektedir. Bu hak, yalnızca şekli usule dayalı gerekçelere dayanılarak işlevsiz hâle getirilemez.

14. Sonuç olarak, başvurucunun kişisel menfaati ve statüsü dikkate alınmaksızın, davanın esası incelenmeden reddedilmesi suretiyle Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı, ihlal edildiği kanaatine varılmış olup Mahkememiz çoğunluğunun aksi yöndeki kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Kenan YAŞAR

TURAN ÇABUK

B. No: 2021/36319 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/36319

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TURAN ÇABUK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/36319)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucu : Turan ÇABUK

Vekili : Av. Mahmut KAÇAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanser hastalığına rağmen infaz erteleme talebinin reddine karar verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 30/6/2018 tarihinde mahkûmiyetine karar verilmiş ve bu karar Yargıtay incelemesi akabinde 25/3/2021 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucunun gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği sürenin mahsup edilmesi sonucunda cezanın yaklaşık 1 yıl 6 ay olduğu tespit edilmiştir.

3. Başvurucu 18/6/2021 tarihli dilekçesiyle infazının ertelenmesini talep etmiştir. Bu talebinin temel dayanakları kanser hastası olması ve bakiye kalan ceza miktarının fazla olmamasıdır. Başvurucu, dilekçesine 23/5/2019 tarihli Sağlık Kurulu Raporu'nu eklemiştir. Raporda; başvurucunun renal kitle tanısıyla hastanenin mahkûm koğuşuna yatırıldığı, yapılması planlanan radikal nefrektomi operasyonu nedeniyle operasyon sonrası klinikte yoğun ve yakın bakım ihtiyacı oluşacağı, hastanenin mahkûm koğuşunun kliniğe uzak olduğu belirtilmiştir.

4. Ağrı Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucunun infaz erteleme talebini 22/6/2021 tarihinde reddetmiş; kararda, başvurucunun talebinin 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 17. maddesinde belirtilen koşulları sağlamadığını belirtmiştir. Başvurucu, karara karşı 28/6/2021 tarihinde infaz hâkimliğine şikâyet yoluna başvurmuştur. Ağrı İnfaz Hâkimliği başvurucunun şikâyetini 2/7/2021 tarihinde reddetmiş; kararda başvurucunun talebinin 5275 sayılı Kanun'un 17. maddesinde belirtilen koşulları sağlamadığını ifade etmiştir. Başvurucu, bu karara da 12/7/2021 tarihinde itiraz etmiş ve itirazı Ağrı 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 6/8/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Söz konusu kararın gerekçesi incelendiğinde başvurucunun terör suçu olarak nitelendirilen bir suç kapsamında mahkûmiyetine karar verildiği için hastalık sebebine dayanılarak cezanın infazının ertelenmesine karar verilemeyeceğine kanaat getirildiği anlaşılmıştır.

5. Başvurucu, nihai kararı 23/8/2021 tarihinde öğrendikten sonra 9/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Bireysel başvuru incelemesi devam ederken 14/1/2022 tarihinde başvurucunun cezasının infazının ertelenmesine karar verilmiştir.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Sağlık Durumuna Rağmen İnfazın Ertelenmemesi Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, kanser hastası olmasına rağmen infaz erteleme talebinin reddine karar verildiği için kötü muamele yasağının ihlal edildiğinden yakınmaktadır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümleri ve içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

10. Tutuklu veya hükümlü olan başvuruculların sağlık durumlarının tahliyeyi veya mahkûmiyet hükmünün infazının ertelenmesini veya durdurulmasını gerektirdiğine, tutuldukları süre boyunca kendilerine sunulan sağlık hizmetlerinin yeterli olmadığına ya da ceza infaz kurumlarının koşullarının sağlık durumlarına uygun olmadığına yönelik şikâyetlerinin incelenmesi sırasında yararlanılan genel ilkeler pek çok kararda belirtilmiştir (birçok karar arasından bkz. Ergin Aktaş [1. B.], B. No: 2014/14810, 21/9/2016, §§ 68-80; Hayati Kaytan [2. B.], B. No: 2014/19527, 16/11/2016, §§ 36-45).

11. Anayasa'nın 17. veya başka bir maddesi, herhangi bir hastalıktan muzdarip kişilere tutuklanmayacakları yönünde mutlak bir güvence bahşetmez. Bununla birlikte tutukluların rahatsızlıklarından kaynaklanan acılarının yetkililerin sorumlu tutulabileceği tutukluluk koşullarından dolayı artması ya da artma yönünden bir risk doğması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlali söz konusu olabilir (Fatih Hilmioğlu [2. B.], B. No: 2014/648, 18/9/2014, § 66; Yusuf Özmen [1. B.], B. No: 2019/13637, 30/6/2021, § 110). Bu bakımdan ihlal iddiasıyla ilgili olarak bir sonuca varılabilmesi için başvurucu hakkında

tanzim edilen tıbbi raporlar dikkatli bir şekilde incelenmelidir.

12. Başvurucu öncelikle sağlık durumu ve engellilik hâli nedeniyle cezasının infazının ertelenmemesinin yaşamını tehlikeye soktuğunu iddia etmiştir. Başvurucunun dayanak gösterdiği 23/5/2019 tarihli Sağlık Kurulu Raporu'nda sadece başvurucunun tıbbi operasyon sonrasında yoğun bakıma ihtiyaç duyacağı ve operasyonun yapılacağı hastane ile mahkûm koğuşu arasındaki mesafenin fazla olduğu belirtilmiş ve başkaca bir belirlemede bulunulmamıştır. Bu durumda başvurucunun iddialarını teyit eden bir tıbbi veri başvuru dosyasında mevcut değildir. Bu nedenle söz konusu iddia açıkça dayanaktan yoksundur.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ceza İnfaz Kurumundaki Koşulların Sağlık Durumuna Elverişli Olmaması Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, kanser hastası olduğunu ve tutulduğu ceza infaz kurumunda kimsenin kendisine yardımcı olmadığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

16. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte de dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

17. Somut olayda başvurucunun ceza infaz kurumuna ilişkin şikâyetleri için infaz hâkimliğine başvurduğuna dair herhangi bir bilgi veya belge bulunmamaktadır. Bu durumda başvurucunun başvuru yollarını tükettiğinden bahsedilemeyecektir.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Sağlık durumuna rağmen infazın ertelenmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ceza infaz kurumundaki koşulların sağlık durumuna elverişli olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RECEP YILMAZ

B. No: 2021/39460 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/39460

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RECEP YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/39460)

Karar Tarihi: 25/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 16/2/2026 - 33170

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucu : Recep YILMAZ

Vekili : Av. Fatih DİŞCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; maddi bir vakıaya ilişkin olarak yargı mercilerince farklı değerlendirmede bulunulması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, araç kira bedeli alacağına dair davanın reddedilmesi nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. İşçilik Alacağı Davasına İlişkin Yargılama Süreci

2. Başvurucu, olay tarihinde şehir içi minibüs hattı işletmektedir. Minibüs şoförü olarak çalışan işçi M.K. iş akdinin feshedilmesi üzerine başvurucu ve diğer davalı Ş.A. aleyhine Kocaeli 1. İş Mahkemesinde 22/7/2011 tarihinde kıdem ihbar tazminatı ve işçilik alacağı davası açmıştır.

3. Kocaeli 1. İş Mahkemesi 5/2/2013 tarihinde başvurucu yönünden davanın kısmen kabulüyle başvurucunun işçilik alacaklarını M.K.ya ödemesine, diğer davalı Ş.A. yönünden husumet yokluğu nedeniyle davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun iş akdini haklı bir sebep olmaksızın sona erdirdiği, dolayısıyla M.K.nın kıdem

ve ihbar tazminatına hak kazandığı, alacaklardan işveren sıfatıyla başvurucunun sorumlu olduğu, diğer davalı Ş.A.nın dosya kapsamı ve tanık beyanı da değerlendirildiğinde işveren sıfatı bulunmadığı, minibüs hattının başvurucuya ait olduğu, bu durumda başvurucunun sorumluluğunun bulunduğu ifade edilmiştir.

4. M.K., başvurucu ile sulh olduklarından bahisle 6/5/2013 tarihinde temyizden ve davadan feragat ettiğine, başvurucu da aynı tarihte temyizden feragat ettiğine dair dilekçe sunmuştur. Bunun üzerine Kocaeli 1. İş Mahkemesi 20/5/2013 tarihli ek kararla 5/2/2013 tarihli kararının kesinleşmesinden önce M.K.nın feragat dilekçesi ibraz ettiği gerekçesiyle davanın feragat nedeniyle reddine karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

5. Başvurucu Ş.A. aleyhine Kocaeli 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 9/1/2013 tarihinde işletmesi Ş.A.ya sözlü kira sözleşmesi ile verilen araçların kira bedellerinin ödenmediği iddiasına dayalı alacak davası açmıştır. Mahkeme 25/12/2017 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığının yazısından 41 M ... plakalı araç için araç sahibince Ş.A. adına 23/3/2011 tarihinde tahsis belgesi verildiğinin, 41 EH ... plakalı aracın İzmit Belediye Encümenince 6/11/2011 tarihinde on yıl süreyle başvurucuya kiralandığının, başvurucunun aylık kazancı üzerinden Belediyeye kira ödediğinin, daha sonra başvurucunun bu aracı 41 J ... plakalı araçla değiştirdiğinin anlaşıldığı belirtmiştir. 41 M ... ve 41 J ... (eski 41 EH ...) plakalı araçlar şehir içi yolcu taşımacılığı kazancı arasında adi ortaklık olduğunu, çeşitli nedenlerle 2011 yılında taraflar arasında anlaşmazlık çıktığı, bu dönemde taraflar arasındaki ortaklığın fiilen sona erdiğini ifade etmiştir. Kocaeli 1. İş Mahkemesi dava dosyasındaki kanıtlar, başvurucunun aracını 26/2/2012 tarihinde kızına sattığı ve bu tarihten sonra Belediyeye aylık kazancının %5 oranında kira ödeyen kişinin başvurucunun kızı olduğu, işbu davanın ise 9/1/2013 tarihinde açıldığı gözetildiğinde taraflar arasında kira ilişkisi bulunmadığı sonucuna varmıştır.

6. Başvurucunun karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 24/12/2020 tarihinde istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Mahkemenin dosya kapsamında yaptığı tespitlere değinilmiş; buna göre başvurucunun talebinin adi ortaklık gelirine ilişkin değil araç kirasına ilişkin olduğu, kira sözleşmesinin kanıtlanamadığı, taraflar arasında ortaklık ilişkisi bulunduğu, bu hususun iş mahkemesi dosyası kapsamından da anlaşıldığı belirtilmiştir.

7. Başvurucu, kararı temyiz etmiş; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Daire) 1/7/2021 tarihinde anılan kararı onamıştır.

8. Başvurucu, nihai hükmü 18/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 12/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; Kocaeli 1. İş Mahkemesinde görülen işçilik alacağına ilişkin davada Ş.A. ile aralarındaki ortaklık ilişkisinin kabul edilmediğini, Bölge Adliye Mahkemesinin ise ortaklık ilişkisinin bulunduğunu ve bu hususun Kocaeli 1. İş Mahkemesi dosyasının kapsamından

anlaşıldığını belirtmesi nedeniyle yargılama mercilerince aynı maddi vakıaya ilişkin farklı değerlendirme yapıldığını iddia etmiştir. Yargılama mercilerinin eksik inceleme ve hatalı hukuki tespitlerde bulunduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Başvurucunun şikâyeti niteliği itibarıyla başvuru hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

12. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda yargılama mercilerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci, Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

13. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai durumlarda, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin yargılama mercilerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, yargılama mercilerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

14. Başvurucunun Ş.A. ile aralarındaki ortaklık ilişkisinin kabul edilmediğini iddia ettiği yargılama, Kocaeli 1. İş Mahkemesinde başvurucu ve Ş.A. aleyhine açılan kıdem ihbar tazminatı ve işçilik alacağı davasına ilişkindir. Kocaeli 1. İş Mahkemesi dosyadaki bilgi ve belgeler ile tanık beyanları çerçevesinde M.K.nın 20/4/2003-20/2/2011 tarihleri arasında başvurucuya ait olan 41 EH ... plakalı minibüste şoför olarak çalıştığını, tek işverenin başvurucu olduğunu tespit etmiş, bu kararın kesinleşmesinden önce feragat nedeniyle ek kararla davanın reddine karar vermiştir.

15. Eldeki başvuruya konu yargılama ise başvurucunun Ş.A. aleyhine açtığı araç kira bedeli alacağına yöneliktir. Mahkeme, başvurucu ve Ş.A. tarafından işletilen iki farklı araçla şehir

içi yolcu taşımacılığı kazancı arasında adi ortaklık bulunduğunu ve bu ortaklığın davanın açıldığı tarihten önce 2011 yılında fiilen sona erdiğini saptamıştır. Bölge Adliye Mahkemesi söz konusu tespiti benimseyerek taraflar arasında ortaklık ilişkisi olduğunun Kocaeli 1. İş Mahkemesi dosyası kapsamından da anlaşıldığını ifade etmiştir. Daire de bu görüşü kabul ederek kararı onamıştır.

16. Somut olayda Kocaeli 1. İş Mahkemesinde görülen davanın konusunun ve hukuksal sonucunun başvuruya konu davayla aynı olmadığı anlaşılmıştır. İşçilik alacağına ilişkin yargılamada işçinin çalışmanın şekli ve süresi, ödenen veya ödenecek ücretlerin miktarı ve mahiyeti, işçinin kim tarafından çalıştırıldığı, iş akdinin kim tarafından nasıl feshedildiği, feshin haklı nedene dayanıp dayanmadığı, tazminat ödenmesini gerektirip gerektirmediği ve buna bağlı olarak M.K.nın kıdem ihbar tazminatına hak kazanıp kazanmadığı yönünden inceleme ve değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda başvurucu ve Ş.A. tarafından M.K.ya ödenmeyen işçilik alacaklarının bulunup bulunmadığı araştırılmıştır.

17. Mahkeme ise Ş.A. tarafından işletilen araçların kira bedellerinin başvurucuya ödenmediği iddiasına dair inceleme ve değerlendirme yapmıştır. Her iki yargılamadaki inceleme ve değerlendirme konularının farklı olduğu görülmüştür. Dolayısıyla araç kira bedeli alacağına ilişkin davada Kocaeli 1. İş Mahkemesinin dosya kapsamından taraflar arasında ortaklık ilişkisinin bulunduğunun anlaşıldığına ilişkin yorumunun adil yargılanma hakkının ihlaline sebebiyet verdiği söylenemez. Zira Mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesi Ş.A. tarafından işletilen araçların kira bedellerinin ödenmesi için gerekli şartların oluşup oluşmadığını somut olay çerçevesinde değerlendirerek söz konusu talep hakkında bir hükme ulaşmıştır. Öte yandan işçilik alacağı davasının feragat nedeniyle reddedildiği, dolayısıyla iş mahkemesinin daha önce yapmış olduğu tespitlere ilişkin kararının kesinleşmediği, davanın usulden ret ile sonuçlandığı da vurgulanmalıdır.

18. Başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların yargılama mercilerince delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, yargılamada bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu, araç kira sözleşmesinden doğan alacaklarını elde edemediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumu değerlendirilmelidir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

22. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı -kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun- Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil

mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37).

23. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, § 37).

24. Somut olayda öncelikle başvurucu açısından mevcut bir mal varlığı bulunup bulunmadığı incelenmelidir. Başvurucu, Ş.A. tarafından işletilen araçların kira bedellerinin ödenmediğinden bahisle alacak davası açmıştır. Mahkemece yapılan yargılama sonunda taraflar arasında kira ilişkisi bulunmadığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ve Daire de bu gerekçeyi hukuka uygun bulmuştur. Bu durumda başvurucunun alacak davası açtığı ancak alacağın varlığını mahkemeler önünde ispatlayamadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan bir mülkü veya mülkü elde etme yönünde yeterli hukuki temele dayalı meşru bir beklentisi bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERPİL ÇOLAK TÜRKOĞLU

B. No: 2021/41846 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/41846

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERPİL ÇOLAK TÜRKOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/41846)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Duygu BAKAY

Başvurucu : Serpil ÇOLAK TÜRKOĞLU

Vekili : Av. Güner BAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanun hükmünde kararname ile kapatılan şirketteki hissenin ödenmesi talebiyle açılan davanın yine kanun hükmünde kararname ile getirilen dava şartı yokluğu nedeniyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu %20 hissesine sahip olduğu Etik Gazetecilik Yayıncılık Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.nin (Şirket) feshi ve Şirket ortaklığından ayrılma ile çıkma payının tespit edilerek ödenmesi talepleriyle 24/2/2016 tarihinde Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde Şirketin işletmekte olduğu Bizim Kocaeli gazetesi ve aynı adı taşıyan internet sitesinde 2015 yılından bu yana köşe yazarlığı yaptığını belirten başvurucu, gazetenin okuyucu kitlesinin hızla artmasında büyük katkısının olduğunu ancak tarafına hiçbir ödeme yapılmadığını ileri sürmüştür.

3. Yargılama esnasında 27/7/2016 tarihli ve 29783 2. mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (668 sayılı KHK) 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendiyle kapatılan gazeteler arasında davalı Şirket'in yayın kuruluşlarından olan Bizim Kocaeli gazetesinin de

olduğu anlaşılmıştır.

4. Mahkemece 24/5/2017 tarihli karar ile yargılamanın dava şartı yokluğundan reddine hükmedilmiştir. Kesin nitelikli kararın gerekçesinde 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 16. maddesinin (1) numaralı fıkrasına atıf yapılmıştır. 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

"MADDE 16- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce açılan davalar ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen davalarda mahkemelerce, 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca dava şartı yokluğu nedeniyle red kararı verilir. Bu kararlar duruşma günü beklenmeksizin dosya üzerinden kesin olarak verilir ve davacılara resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

...

(4) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca verilen kararlarda davacı veya alacaklının 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinde belirtilen usule uygun olarak ilgili idari makama, tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük hak düşürücü süre içinde başvurabileceği belirtilir. İdari başvuru üzerine idari merci tarafından verilecek karar aleyhine idari yargıda dava açılabilir. İdari yargının verdiği karar kesin olup, uyuşmazlık adli yargıda hiçbir şekilde dava konusu yapılamaz."

5. Başvurucu 20/7/2017 tarihli dilekçesi ile dosyanın Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna (OHAL Komisyonu) gönderilmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucu dilekçesinde 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan OHAL KHK'ları ile gerçek veya tüzel kişilerin hukuki statülerine ilişkin olarak doğrudan düzenlenen işlemlerin Komisyonun görev alanında olduğuna ilişkin düzenlemeye dayanmıştır. Ancak OHAL Komisyonunca dosya, görevleri arasında yer almadığı gerekçesi ile Mahkemeye geri gönderilmiştir.

6. Başvurucu, OHAL Komisyonunca dosyanın Mahkemeye geri gönderilmesi üzerine Mahkemenin yargılamaya devam etmesi gerektiği gerekçesiyle duruşma günü talep etmiş ancak Mahkeme 19/7/2018 tarihli ek karar ile talebin reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde; dava şartı yokluğundan verilen kararın kesin nitelikli olduğu, 675 sayılı KHK hükümleri uyarınca başvurucunun ilgili idareye başvurması gerektiği belirtilmiş ve davanın devamı ile duruşma günü verilmesi taleplerinin reddine karar verilmiştir.

7. Başvurucu, ek karara karşı istinaf talebinde bulunmuş; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) 5/3/2020 tarihinde yapılan inceleme neticesinde davanın reddine ilişkin kararın kesin nitelikli olduğu, duruşma açılması talebinin reddine ilişkin ek karar bakımından da bir yasa yolu öngörülmediği belirtilmiş ve istinafa getirilen karar kesin nitelikli olduğundan başvurucunun istinaf isteminin usulden reddine hükmedilmiştir.

8. Başvurucu, istinaf talebinin reddi kararına karşı temyiz talebinde bulunmuş; Yargıtay 11. Hukuk Dairesince yapılan inceleme neticesinde 5/4/2021 tarihli karar ile usul ve kanuna uygun bulunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına hükmedilmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 7/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 6/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, darbe teşebbüsü ve sonrasında yaşanan süreç nedeniyle hukuki sürecin tıkanıklığa uğradığını, davanın OHAL Komisyonunca incelenmeyeceği kararına mukabil inceleme yerinin neresi olduğunun gösterilmediğini, Mahkeme tarafından davanın konusu ile hiçbir ilgisi olmayan 675 sayılı KHK'ya dayanılarak taleplerinin reddedildiğini, böylece tahmini 20 milyon TL değerinde olan davaya ilişkin hukuk yollarının kapatıldığını ve mağdur edildiğini iddia etmiştir. Davanın konusunun özel ihtisas ve uzmanlık gerektirdiğini ifade eden başvurucu, bu durum nedeniyle idari yargıda inceleme yapılmasının mümkün olmadığını, ticaret mahkemesince incelenmesi gerektiği hâlde davanın dava şartı yokluğundan reddi kararının hak arama hürriyetini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında; öncelikle başvurucunun kesin nitelikli karara karşı kanun yoluna başvurduğu, bu kapsamda başvurunun süre aşımı yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan başvurucunun KHK ile getirilen bir düzenlemeyi doğrudan başvuruya konu yaptığını ileri süren Bakanlık, başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında, mahkemeye erişim hakkının ihlaline ilişkin sürecin, OHAL Komisyonunca dosyanın incelenmemesi üzerine başladığını, bu kapsamda tüm yasal süre ve prosedürlere uygun olarak bireysel başvuruda bulunduğunu, dolayısıyla başvurunun süresinde yapıldığını belirtmiştir.

12. Başvurucunun, başvuruya konu davanın asliye ticaret mahkemesince incelenmesi gerektiği ve davanın esasını inceletemediği yönündeki iddialarının iki ayrı başlık hâlinde adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

A. Asliye Ticaret Mahkemesinin Görevli Olduğu İddiası Yönünden

13. Başvurucu, davanın konusunun özel ihtisas ve uzmanlık gerektirdiği gözetildiğinde idari yargıda inceleme yapılmasının mümkün olmadığını, nitekim OHAL Komisyonunca da yargılamanın bu yönüne vurgu yapılarak dava dosyasının iade edildiğini, dolayısıyla davanın asliye ticaret mahkemesince incelenmesi gerektiği hâlde hukuka aykırı şekilde dava şartı yokluğundan reddedildiğini ileri sürmüştür.

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

15. Somut olayda, Mahkemenin 24/5/2017 tarihli kararı ile davanın, dava şartı yokluğundan

reddine karar verildiği; başvurucu tarafından anılan Mahkeme kararına karşı karar kesin nitelikli olduğu hâlde istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurulduğu ve bu başvuruların da usulden reddedildiği gözetildiğinde bu durumun etkisiz yolu canlandırma niteliğinde bir girişim olduğu değerlendirilmiş ve bunun bir sonucu olarak 2017 yılında kesinleşen karardan sonra süresinde başvuru yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Şirketin Feshi Davasına Yönelik Kanun Yolu Öngörülmediği İddiası Yönünden

17. Başvurucu; davanın inceleme yerinin neresi olduğunun gösterilmediğini, davaya ilişkin hukuk yollarının kapatıldığını ve mağdur edildiğini ileri sürmüştür.

18. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

19. Başvurucunun alacaklı olduğunu iddia ettiği Şirketin tüzel kişiliği, olağanüstü hâl ilanından sonra sonlandırılmıştır. 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bu KHK ile kapatılmasına karar verilen tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce açılan davalarda mahkemelerce dava şartı yokluğu nedeniyle ve kesin nitelikli olmak üzere davanın reddi kararı verileceği belirtilmiş; aynı maddenin (4) numaralı fıkrasında ise reddedilen davanın taraflarınca 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 5. maddesinde belirtilen usule uygun olarak ilgili idari makama, tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük hak düşürücü süre içinde başvurulabileceği, idari başvuru üzerine idari merci tarafından verilecek karar aleyhine idari yargıda dava açılabileceği hükme bağlanmış ve uyuşmazlığın hiçbir şekilde adli yargıda dava konusu yapılamayacağı belirtilmiştir.

20. Somut olayda başvurucu, idareden talep ve reddi hâlinde idari yargıda dava yollarını işletme imkânına sahipken idari başvuruda bulunmadan bireysel başvuruda bulunmuştur. Bir başka deyişle KHK ile getirilen (ve daha sonra kanunlaşan) düzenlemede öngörülen dava şartını yerine getirmemiştir. Bu durumda başvuru yolları tüketilmeksizin ve sonucu beklenmeksizin yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacaktır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin görevli olduğu iddiası yönünden mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Şirketin feshi davasına yönelik kanun yolu öngörülmediği iddiası yönünden mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL

EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERT EKİNCİ

B. No: 2021/43584 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/43584

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERT EKİNCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/43584)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucu : Mert EKİNCİ

Vekili : Av. Doğukan Tonguç CANKURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; polis memurlarının güç kullanımı neticesinde meydana gelen yaralanma ve bunun hakkında yürütülen soruşturmanın etkisizliği nedeniyle kötü muamele yasağının, gösteri yürüyüşünün engellenmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, gerçekleştirmek istedikleri bir gösteri yürüyüşünün engellenmesi esnasında yaşadığını iddia ettiği olaylar hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) hitaben yazdığı 18/11/2020 tarihli dilekçesi vasıtasıyla suç duyurusunda bulunmuştur. Dilekçedeki iddia ve açıklamalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

i. Avukat olan başvurucu, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun bazı maddelerinde ve Türkiye Barolar Birliğinin yapısında değişiklik yapılmasını öngören kanun taslağına karşı düzenlenecek olan gösteriye katılmak için 22/6/2020 tarihinde diğer göstericilerle biraraya gelmiş ve çeşitli yerlerden gösteriye katılacak baro başkanlarını karşılamak için beklemeye başlamıştır. Baro başkanları, göstericilerin bulunduğu yere uzaklığı yaklaşık olarak 200 metre olan bir noktaya gelip göstericilere doğru yürüyerek sembolik bir yürüyüş gerçekleştirmek istemişlerdir. Bu yürüyüş gerçekleştikten sonra

otobüslere binilerek topluca Anıtkabir'e gitmeyi planlamaktadırlar.

ii. Başvurucu ve diğer göstericiler, kendilerine doğru yürümelerini bekledikleri baro başkanlarına polis memurlarınca müdahale edildiği haberini almıştır. Bu müdahale öncesinde baro başkanları, polis memur ve amirleri ile defalarca görüşmüş ve yapmak istedikleri gösterinin barışçıl ve hukuka uygun olduğunu izah etmeye çalışmıştır. Müdahale üzerine baro başkanları, o bölgede bulunan bir işyerinin önünde oturma eylemi yapmaya başlamıştır. Bunun üzerine başvurucu ve diğer göstericiler, baro başkanlarına katılmış ve onlar da oturma eylemine başlamıştır.

iii. Polis memurları başvurucunun içinde olduğu bu kalabalığın etrafını bariyerler ve kalkanlarla kapatarak giriş ve çıkışları engellemiştir. Göstericiler, ara ara yaptıkları açıklamalarla bu durumu kınamıştır.

iv. Başvurucu, kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için bariyerlerle çevrilen alanın dışına çıkmak istediğinde polis memurları başvurucuya dışarı çıkabileceğini ancak tekrar içeri giremeyeceğini söylemiştir. Polis memurları sadece baro başkanlarının söz konusu bölgeden ayrıldıktan sonra tekrar giriş yapmalarına müsaade etmiştir.

v. İlerleyen saatlerde yağmur başlamış, polis memurları göstericilerin kendilerini korumak için arayışa girmelerini fırsat bilmiş ve göstericileri dağıtmak için güç kullanmıştır (Başvurucu kendisine karşı nasıl bir güç kullanıldığını somut olarak tarif etmemiştir.).

vi. Başvurucu, polis memurlarının müdahalesi sonucunda yaralanmıştır (Başvurucu, tam olarak nasıl bir müdahale neticesinde yaralandığını açıklamamış, yaralanmasına dair olayın nasıl gerçekleştiğini de tarif etmemiştir.).

vii. Polis memurlarının güç kullanımı sonrasında göstericiler dağılmamış, oturma eylemini ertesi gün öğlen saatlerine kadar devam ettirmiştir. Polis memurları tüm bu süre boyunca göstericilerin toplu şekilde Anıtkabir'e gitmelerine izin vermemiştir.

3. Başvurucu 18/11/2020 tarihli suç duyurusu dilekçesine bir adli muayene raporu eklemiştir. Rapor, olayın gerçekleştiği günden iki gün sonra yani 24/6/2020 tarihinde devlet hastanesinde düzenlenmiştir. Raporda, başvurucunun sağ ön kolunda lineer tarzda, 10 cm boyutunda iki abrazyon tespit edilmiş ve bu yaralanmanın basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurucu, olaya dair görüntü kayıtlarını daha sonra başka bir dilekçeyle sunacağını bildirmiştir. Başvurucunun bu kayıtları dosyaya sunup sunmadığı belli değildir.

4. Soruşturmayı yürüten Başsavcılık, Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazarak soruşturmaya konu olay hakkında hazırlanan belgeleri soruşturma dosyasına getirtmiştir.

5. Emniyet Müdürlüğünün soruşturma dosyasına sunduğu belgeler arasında bulunan 24/6/2020 tarihli Olay Tutanağı'nda yer alan açıklamalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

i. Emniyet güçleri, 22/6/2020 tarihinde bir gösteri yürüyüşü yapılmasının planlandığından sosyal medya araştırması yaparken tesadüfen haberdar olmuştur. Göstericiler Valiliğe, gerçekleştirmek istedikleri gösteri konusunda herhangi bir bildirimde bulunmamıştır. Göstericiler arasında bulunacak baro başkanları ve diğer yetkililer ile yapılan görüşmeler akabinde, göstericilerin tüm illerden gelecek baro başkanlarının katılımıyla Anıtkabir'i ziyaret edeceği ve devamında da Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) önünde basın açıklaması yapacakları öğrenilmiştir. Ancak gösteriyi organize eden baro başkanlarının yürüyüş güzergâhı ve programın detayları konusunda kararsız olduğu ve sürekli fikir

değiştirdiği anlaşılmıştır.

ii. Gösteri yürüyüşü programının düzenlenmesindeki kararsızlıklar ve belirsizlikler ile toplanacak kalabalığın sayıca fazlalığı hususlarının gösterinin amacı ile hiçbir alakası olmayan kötü niyetli kişilerin gösteriye katılarak kamu güvenliğini tehlikeye sokabileceğine kanaat getirilmiştir. Ayrıca Valiliğe kırk sekiz saat önceden bildirimde bulunulmadan ve pandemi kurallarına uyulmadan gösteri yürüyüşü yapılmasının COVID-19 salgını sebebiyle halkın kontrolsüz olarak bir araya gelmesinin yasaklanmasına dair Ankara İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu Kararına (17/6/2020 tarihli ve 2020/48 sayılı) aykırılık teşkil edeceği ve genel sağlık açısından olumsuz durumlara sebep olacağı sonucuna varılmıştır.

iii. Bu hususlar toplanma alanındaki göstericilere açıklanmış ve göstericilerin Anıtkabir'i ziyaret etmek istemesi hâlinde bunu kendilerine ait araçlarla yapabilecekleri ve Anıtkabir'den TBMM'ye bir yürüyüş yapacaklar ise buna müsaade edilmeyeceği bildirilmiştir. Ayrıca 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 22. maddesi uyarınca TBMM'ye bir kilometre uzaklıktaki alan içinde ve şehirler arası kara yollarında gösteri yürüyüşünün düzenlenemeyeceği özel olarak vurgulanmıştır.

iv. Göstericiler bu ikazlara uymamış, şehirler arası yolu kullanmak ve trafiği durdurmak suretiyle yürümek istemiştir. Polis memurları bu yürüyüşü engellemiş, bunun üzerine göstericiler bulundukları yerdeki bir inşaat alanında oturma eylemine başlamıştır. Bir süre sonra göstericiler tekrar yürüyüşe başlamak istemiş, polis memurlarınca engellendikleri esnada yaşanan arbedede polis memurlarına ait iki kalkan kırılarak kullanılamaz hâle gelmiştir.

v. Oturma eyleminin yapıldığı yerdeki inşaatın yetkilileri inşaat faaliyetini engelledikleri için göstericilere tepki göstermiştir. İki grup arasında sözlü ve fiziksel tartışma yaşanmış, polis memurları tartışmaya müdahale etmiştir.

vi. Baro başkanlarını olası fiziksel saldırılardan korumak için akordiyon olarak tabir edilen bariyerlerle bir alan oluşturulmuş ve bu alan içinde sadece baro başkanlarının bulunması gerektiği göstericilere bildirilmiştir. Bu alandaki baro başkanlarının ihtiyaçları bizzat kolluk görevlileri tarafından sağlanmıştır. Alan dışındaki göstericilerin ihtiyaçlarını karşılamaları için bölgeden ayrılıp geri gelmeleri ise engellenmemiştir.

vii. Ertesi gün öğlen saatlerine kadar gerilim devam etmiş ve göstericiler arasında olan bazı kişiler basın açıklamaları yapmıştır. Yapılan son basın açıklamasından sonra kalabalık kendiliğinden dağılmıştır (Göstericilerin dağıtılması için polis memurlarının güç kullandığına dair hiçbir açıklama anılan tutanakta bulunmamaktadır.) .

6. 7/12/2020 tarihli DVD İzleme ve Tespit/Teşhis Tutanağı'nda başvurucunun toplanma alanında olduğu, yapılan tüm ikazlara rağmen polis memurlarının oluşturduğu barikatlara ve kalkanlı polis memurlarına yüklendiğinin tespit edildiği belirtilmiştir. Söz konusu tutanak, başvurucuya yönelik bir güç kullanımı gerçekleştirildiğine dair herhangi bir tespit içermemektedir. 4/2/2021 tarihli Bilirkişi Raporu'nda, göstericilerin ve kolluk görevlilerinin yüzlerinde maske olması sebebiyle görüntülerin büyük bir kısmının teşhise elverişli olmadığı, göstericilerle kalkanlı polis memurlarının kimi zaman birbirlerini iteklediği, başvurucunun görüntülerde kimi zaman görünüp kimi zaman kaybolduğu ve darbedilip edilmediğine dair somut bir görüntüye ulaşılmadığı ifade edilmiştir. Başsavcılık, başvurucunun tanık olarak bildirdiği kişilerin ifadesinin alınması için işlem yapmamıştır.

7. Başsavcılık 5/2/2021 tarihinde başvurucunun iddiaları hakkında kovuşturmaya yer

olmadığına karar vermiş; kararda Olay Tutanağı, görüntü kayıtları ve özellikle de Bilirkişi Raporuna atıf yapmıştır. Başsavcılık, anılan raporda yer alan başvurucunun içinde bulunduğu grup ile kolluk görevlileri arasında kimi zaman itişmeler yaşandığı, başvurucunun kamera görüntülerinde kimi zaman görünüp kimi zaman kaybolduğu, kalabalığın büyüklüğü sebebiyle kişilerin eylemleri ve durumları konusunda kesin bir tespit yapılamadığı, bu sebeple de başvurucunun kolluk görevlileri tarafından darbedilip edilmediği konusunda bir sonuca varılamadığı kanaatini kararda aynen aktarmıştır. Bunun akabinde de başvurucunun soyut iddiaları dışında kamu davası açılmasını gerektirecek yeterli şüphe teşkil eden delilin bulunmadığını belirtmiştir. Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucunun karara yaptığı itirazı 6/6/2021 tarihinde reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 1/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 1/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, polis memurlarının güç kullanımı neticesinde kollarında morluklar oluşmasından ve bu olay hakkında yürütülen soruşturmanın etkili olmamasından yakınmıştır. Bu kapsamda görüntü kayıtlarından şüphelilerin tespit edilememesinin ve bildirdiği tanıkların dinlenilmemesinin soruşturmanın etkisiz olduğunu gösterdiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

14. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla

birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 83).

15. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 72, 74, 75; K.K., § 26).

16. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27). Bu değerlendirmeler kitlesel bir kargaşanın bastırılması amacıyla güç kullanılması için de geçerlidir (Gülistan Kılıç Koçyiğit [1. B.], B. No: 2021/17150, 28/2/2024, § 22).

17. Anayasa'nın 17. maddesi; "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında, bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

18. Başvurucu, katıldığı gösterinin dağıtılması sırasında polis memurlarının fiziksel saldırısına uğradığını, bunun neticesinde de raporda bahsedilen yaralanmanın meydana geldiğini iddia etmektedir. Görüntü kayıtlarına göre göstericiler ile kolluk kuvvetleri arasında bir itişme yaşanmıştır. Ayrıca başvurucu, olaydan iki gün sonra adli rapor almış ve bu raporda tespit edilen bulguları dayanak göstererek kolluk müdahalesi sonucu yaralandığını iddia etmiştir ancak Başsavcılık bu rapor hakkında hiçbir değerlendirme yapmamıştır. Böyle bir durumda Başsavcılığın, rapor hakkında bir değerlendirmede bulunması ve yaralanmanın nasıl meydana geldiği konusunda başvurucuyu ve olayın potansiyel tanıklarını -buna bildirdiği tanıklar da dâhil- dinlemesi gerekir. Zira adli raporda belirlenen bulguların desteklenebilmesi ve olayın aydınlatılabilmesi için başvurucu tarafından soruşturma dosyasına katkı olarak sunulabilecek yegâne deliller bunlardır. Hâl böyleyken sadece görüntü kayıtlarının incelenmesi neticesinde hazırlanan Bilirkişi Raporuna atıf yapılarak sonuca varılması ve başvurucunun ya da bildirmiş olduğu tanıkların neden dinlenilmediği konusunda ve sunulan adli rapor hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda hiçbir değerlendirmeye yer verilmemiş olması hususları başvurucunun iddiaları hakkında yürütülen soruşturmanın etkisiz olduğunu göstermektedir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, gerçekleştirilmek istenen barışçıl gösteri yürüyüşünün engellenmesinden yakınmıştır. Bakanlık görüşünde, somut olayın kendine özgü koşullarının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

22. Başvuru, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 34. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

25. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

26. Somut olayda polis memurlarının hazırladığı Olay Tutanağı (bkz. § 5) uyarınca başvurucunun da içinde olduğu grubun yürüyüş yapmasına engel olunmasının birkaç nedene dayandığı görülmüştür. Bunlar; kalabalık bir grubun bir araya gelmesinin COVID-19 salgını sebebiyle hıfzıssıhha kurulu kararlarına aykırı olması ve 2911 sayılı Kanun'un 22. maddesi uyarınca TBMM'ye bir kilometre uzaklıktaki alan içinde ve şehirler arası kara yollarında gösteri yürüyüşünün düzenlenemeyeceğidir.

27. Başvurucu, bireysel başvuru formunda ve suç duyurusu dilekçesinde TBMM'ye bir kilometre uzaklıkta herhangi bir alan içinde gösteri yapılacağını belirtmemiştir. Başvurucuya göre baro başkanları Ankara'nın girişinde karşılanacak ve otobüslere binilerek Anıtkabir'e gidilecektir. Buna karşın kolluk görevlileri tarafından hazırlanan Olay Tutanağı'nda, başvurucunun içinde bulunduğu grubun şehirler arası kara yolunu kullanarak Anıtkabir'e yürüyeceğinin ve bunun ardından da TBMM'ye yürünerek TBMM önünde basın açıklaması yapılacağının öğrenildiği ileri sürülmüştür.

28. Bu bilgiler ışığında toplantının gerçekleştirileceği yer konusunda netlik olmasa da müdahalenin kanuni dayanağı konusunda kamu makamlarının tespiti esas alınsa dahi yapılacak anayasallık değerlendirmesi bakımından -aşağıda açıklanan nedenlerle- sonuç değişmemektedir.

29. İlk olarak salgın hastalık nedeniyle il umumi hıfzıssıhha kurulunun aldığı kararlar kapsamında yürüyüşün gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı yönündeki kanuni dayanak incelenmelidir. Anayasa Mahkemesi Selma Atabey ([GK], B. No: 2021/38893, 27/9/2023) ve Çağla Yolaşan Kurul ([GK], B. No: 2021/29184, 27/9/2023) kararlarında, mahallin en büyük mülki amirinin ve/veya umumi hıfzıssıhha meclisinin -somut olayın şartlarında- il genelinde yapılacak tüm toplantı ve gösterileri yasaklama ve/veya erteleme şeklindeki müdahalesinin Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında emredilen kanunilik ölçütünü karşılamaması nedeniyle müdahalelerin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiğini değerlendirmiştir. Bu sebeple somut olayda COVID-19 salgını sebebiyle hıfzıssıhha kurulu kararlarına dayanılarak yapılmak istenen gösterinin engellenmesinin kanunilik koşulunu sağlamadığı açıktır.

30. İkinci olarak kamu makamlarının şehirler arası kara yollarında gösteri yürüyüşü düzenlenemeyeceğine ilişkin kanun hükmüne dayandıkları görülmüştür. Anayasa Mahkemesi 2911 sayılı Kanun'un 22. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “…ve şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenemez.” ibaresinin iptaline karar vermiştir (AYM, E.2020/12, K.2020/46, 10/9/2020). Anayasa Mahkemesi, kararında birkaç hususa dikkat çekmiştir. İlk olarak gerçekleştirilecek yürüyüşlerin muhataplarını etkileyebilmesi bakımından düzenlenen mekânın ve seçilen güzergâhın büyük önemi olduğunu ve demokratik bir toplumda zorlayıcı bir neden bulunmadıkça kişilerin gösteri yürüyüşünü düzenleyecekleri mekânı seçebilmelerinin gerektiğini belirtmiştir. Öte yandan bir yerde gösteri yürüyüşünün düzenlenmesi nedeniyle trafiğin aksaması gündelik yaşamı aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırıyorsa anayasal ilke ve kurallara uygun davranılması şartıyla söz konusu hakkın sınırlanmasının da mümkün olduğunu vurgulamıştır. Bundan hareketle Anayasa Mahkemesi incelemeye konu kuralda şehirler arası kara yollarında gösteri yürüyüşü yapılmasının gündelik hayatta yaratacağı zorluğun boyutuna yönelik herhangi bir düzenleme öngörülmeksizin kategorik olarak yasaklanmasının Anayasa'nın 13. ve 34. maddelerine aykırı olduğunu değerlendirmiştir. Somut olayda da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektiren bir neden söz konusu değildir. Zira başvurucunun da aralarında olduğu göstericilerin gerçekleştirmek istediği yürüyüş, sırf şehirler arası kara

yollarında gösteri yürüyüşü düzenlenemeyeceği gerekçesiyle kategorik olarak engellenmiştir. Bu durumda da müdahalenin kanuni dayanağı olduğunu söylemek mümkün değildir.

31. Son olarak TBMM'ye belli bir mesafede toplantı veya gösteri yürüyüşü yapılamayacağına dair kanun hükmüne dayanılarak müdahale edilmesi hususu irdelenmelidir. Anayasa Mahkemesi Osman Erbil ([2. B.], B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 66) kararında; millî iradenin somutlaştığı TBMM'nin görevini yerine getirirken belirli bir güvenlik alanı çerçevesinde güvenliğin sağlanmasına yönelik yasal ve fiilî önlemlerin alınmasının makul olmadığının söylenemeyeceğini belirttiğinden müdahalenin bu yönüyle kanuni bir dayanağının bulunduğu anlaşılmıştır. Bu durumda müdahalenin meşru amacı ile ölçülülüğü değerlendirilmelidir.

32. Anayasa Mahkemesi yukarıda belirtilen kararında, toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahale eden kamu otoritelerinin şeklî bir bakış açısı ile mesafe sınırını gözeterek yapılan toplantının kanuna aykırı olduğunu tespit etmesinin, bu nedenle toplantıyı ve gösteri yürüyüşünü düzenleyenlere müdahale etmesinin müdahaleyi tek başına haklılaştıramayacağını, müdahale gerekçelerinin olayın somut koşulları çerçevesinde ilgili ve yeterli olması gerektiğini belirtmiştir. Somut olay özelinde de başvurucunun ve başvurucunun yer aldığı grubun avukatlık mesleğini icra eden kişilerden oluşması gerçeği dikkate alınarak TBMM'nin güvenliğini tehlikeye düşürecek bir durum olup olmadığının idare ve yargı kararlarında değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Kolluk tutanağında toplantının barışçıl olmadığını gösterecek herhangi bir durumun söz konusu olmaması da takipsizlik kararında değerlendirme konusu edilmemiştir. Öte yandan başvurucunun ve başvurucunun içinde olduğu grubun 1136 sayılı Kanunda ve Türkiye Barolar Birliğinin yapısında meydana getirilecek değişiklikleri protesto etmek için bir araya geldiği kolluk görevlileri tarafından hazırlanan tutanak uyarınca da sabittir. Bu durumda salt 2911 sayılı Kanun'un 22. maddesinde yer alan TBMM'ye bir kilometre uzaklıktaki alan içinde gösteri yapılamayacağı hükmüne dayanılarak başvurucunun gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale edilmesinin neden gerekli olduğunun yargı kararlarında izah edilemediğinin kabulü gerekir. Dolayısıyla kolluk görevlilerince başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşılamadığı anlaşılmıştır. Bu durumda müdahalenin orantılılığı yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği Başsavcılık tarafından yapılması gereken iş, ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde tespit edilen hak ihlallerinin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2020/206427) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ANIL KOÇ

B. No: 2021/45387 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/45387

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ANIL KOÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/45387)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Anıl KOÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltında fiziksel ve sözlü şiddete maruz kalınması ve olay hakkında etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde astsubay rütbesiyle görev yapmaktayken 15 Temmuz darbe girişimine (darbe girişimine ilişkin arka plan bilgisi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017) katıldığı gerekçesiyle 16/7/2016 günü saat 13.36'da Genelkurmay Karargâhında yakalanarak gözaltına alınmış; 19/7/2016 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucu; Anayasa'yı ihlal, nitelikli kasten öldürme, nitelikli kasten öldürmeye teşebbüs ve kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçlarından birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile birden fazla süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olup hükümler temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Başvurucu, müdafiinin de hazır bulunduğu, kollukta alınan 18/7/2016 tarihli ifadesinde ve 19/7/2016 tarihli sulh ceza hâkimliğindeki sorgusunda kötü muamele gördüğüne dair herhangi bir iddiada bulunmadığı gibi gözaltı sürecinde düzenlenen adli muayene raporlarının gerçeği yansıtmadığını da ileri sürmemiştir.

3. Başvurucu 22/5/2018 tarihinde gözaltında kötü muamele gördüğü iddiasıyla Ankara

Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette bulunmuştur. Başvurucu, piyade astsubay kıdemli çavuş rütbesiyle Genelkurmay Özel Kuvvetler Komutanlığında tim personeli olarak görev yapmaktayken üsteğmeninin emri üzerine 15 Temmuz 2016 günü, saat 21.30'da Genelkurmay Karargâhına gittiğini, ertesi gün teslim olması üzerine gözaltına alındığını ifade etmiştir. Başvurucu; gözaltına alma işlemi sırasında ellerinin arkadan kelepçelendiğini, kolluk görevlilerince darbedildiğini, hakarette bulunulduğunu ve küfredildiğini ileri sürmüştür. Bu esnada sıcak asfaltta diz üstü uzun süre bekletildiğini, bu nedenle dizlerinde yanık oluştuğunu beyan etmiştir. Elleri arkasından kelepçeli, üst kısmı çıplak ve sadece altında askerî üniforması olacak şekilde bindirildiği otobüsün kasıtlı olarak yavaş şekilde vatandaşların yoğun olarak bulunduğu cadde ve sokaklardan geçirildiğini, bu şekilde öfkeli kalabalık tarafından linç edildiğini iddia etmiştir. Otobüsün durduğu yer ile Ankara Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü nezareti arasında oluşturulan linç koridoruna sokulduğunu, burada tekme, yumruk ve sopalarla darbedildiğini, nezarethaneye götürüldüğünde üzerinde sadece iç çamaşırı olacak şekilde bırakıldığını, nezarethanede kaldığı dört gün boyunca yeterli yiyecek verilmediğini, her gün sözlü/psikolojik hakaret ve tacizlere maruz kaldığını, avukat huzurunda alınan ifadesinin üzerinde sadece iç çamaşırı varken gerçekleştiğini, gözaltı sürecinde alınan doktor raporlarının da gerçeği yansıtmadığını ifade etmiştir.

4. Ankara Ulus Devlet Hastanesince 16/7/2016 tarihinde başvurucu hakkında düzenlenen raporda başvurucunun sağ omzunda abrazyon olduğu, 17/7/2016 tarihli raporda ek darp ve cebir bulgusuna rastlanmadığı, 18/7/2016 tarihli raporda sağ omzunda (skapuler bölgede) ağrı şikâyeti olduğu, ek bulguya rastlanmadığı, Ankara Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesince düzenlenen 19/7/2016 tarihli raporda darp ve cebir izi bulunmadığı belirtilmiştir.

5. Başsavcılık tarafından başvurucunun şikâyeti üzerine başlatılan soruşturmada Ankara Adli Tıp Şube Müdürlüğünden alınan kati raporda başvurucunun Ankara Ulus Devlet Hastanesinin 16/7/2016, 17/7/2016, 18/7/2016 tarihli ve Ankara Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesinin 19/7/2016 tarihli adli muayene raporlarında tespit edilen yaralanmasının kişinin yaşamını tehlikeye sokmadığı, basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu açıklanmıştır.

6. Yürütülen soruşturma neticesinde Başsavcılık, Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü görevlileri hakkında işkence yapma suçundan kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararda, yaşanan darbeye teşebbüs olayında birçok kamu kurumunun bombalanıp, sivil insanların ölümüne sebebiyet verilip bazı kamu kurumlarının da işgale çalışılması nedeniyle gerek sivil halk tarafından gerekse polis ve askerî kuvvetlerce darbenin bastırılması amacıyla darbeye katılan şahısların yakalandığı sırada etkisiz hâle getirilmeleri ve gözaltına alınmaları için güç kullanıldığının anlaşıldığı, yaşanan kargaşa ortamında ilgili kolluk tarafından yapılan bu eylemin gereklilik arz ettiği, 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 16. maddesi nazara alındığında polisin zor kullanma yetkisi olduğu, müştekideki yaralanmanın niteliği de gözetilerek şüphelilerin üzerlerine atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gibi ilgili kolluk görevlileri hakkında müştekiye yönelik sistematik ve belli bir süreç içinde işlenmiş işkence ve kötü muamele niteliğinde sayılabilecek eylemlerinin olduğuna dair delil elde edilemediği belirtilmiştir.

7. Başvurucunun karara itirazı Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğince 1/3/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 15/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 3/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; gözaltında elleri arkasından kelepçelenmiş hâlde uzun süre tutulduğunu, çıplak aramaya maruz kaldığını, tekme, tokat ve yumrukla dövüldüğünü, sürekli hakaret ve tehdit edildiğini, doktor muayenesinin usulüne uygun yapılmadığını, tutulduğu nezarethanedeki kamera kayıtlarının incelenmediğini, ailesine haber verilmediğini, tüm bu iddialarla ilgili şikâyetleri üzerine etkili bir soruşturma yürütülmediğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun dikkat ve özen yükümlülüğü ile bağdaşmayacak şekilde, olayların üzerinden yaklaşık iki yıl geçtikten sonra şikâyette bulunduğu, Başsavcılıkça derhâl soruşturma başlatıldığı belirtilerek iddiaların incelenmesi sırasında Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

12. Başvurucunun iddiaları kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

13. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

14. Somut olayda başvurucu 16/7/2016 günü saat 13.36'da Genelkurmay Karargâhında yakalanarak gözaltına alınmış, 19/7/2016 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucu, müdafiinin de hazır bulunduğu, kollukta alınan 18/7/2016 tarihli ifadesinde ve 19/7/2016 tarihli sulh ceza hâkimliğindeki sorgusunda kötü muamele gördüğüne dair herhangi bir iddiada bulunmamış; tutuklanmasının ardından gönderildiği ceza infaz kurumunda muayene edilmesi yönünde talepte bulunmasına rağmen talebinin yerine getirilmediğini ve bu nedenle maruz kaldığı muameleler nedeniyle vücudunda oluşan yara izlerini tespit ettiremediğini de öne sürmemiştir. Ayrıca başvurucu, Başsavcılığa yaptığı suç duyurusunda maruz kaldığını iddia ettiği muamelelerin vücudunda oluşturduğu etkiden -asfaltta bekletilme nedeniyle dizlerinde oluştuğunu iddia ettiği yanık hariç- hiç bahsetmemiştir. Başvurucu, suç duyurusunda gözaltı sürecinde alınan doktor raporlarının gerçeği yansıtmadığını ileri sürmüşse de Ankara Ulus Devlet Hastanesince düzenlenen 16/7/2016 tarihli raporda sağ

omuzda abrazyon tarif edildiği, 18/7/2016 tarihli raporda ise başvurucunun sağ omzundaki ağrısına ilişkin şikâyeti doktora söylediği görülmüştür. Dolayısıyla doktorların tespit edebildiği bulgular ile başvurucunun tarif ettiği şikâyetlerin muayene raporuna yazılabildiği anlaşılmıştır. Kaldı ki 16/7/2016 tarihli raporda abrazyon tarif edilse de başvurucunun iddia ettiği muamelelere (gözaltına alma işlemi sırasında kolluk görevlilerince darp edilme, öfkeli kalabalık tarafından linç edilme, linç koridoruna sokulup burada tekme, yumruk ve sopalarla darbedilme) maruz kalması hâlinde vücudunun birçok yerinde derin, yaygın ve etkisi kısa sürede geçmeyecek şekilde yara izleri oluşacağı açıktır. Bu bakımdan 16/7/2016 tarihli adli raporun başvurucunun kötü muamele gördüğüne yönelik iddiasını desteklediği söylenemez. Son olarak ifade etmek gerekir ki herhangi bir endişe ya da korku duyduğundan bahsetmeyen başvurucunun kötü muamele iddialarını özen yükümlülüğü ile bağdaşmayacak şekilde, gözaltı sürecinin üzerinden 1 yıl 10 ayı aşan bir süre geçtikten sonra ileri sürmesi ve fiziki şiddete uğradığı yönündeki açıklamalarının yetersizliği ile somut bulgularla olan tutarsızlık kötü muamele iddialarının ciddiyeti üzerinde haklı bir şüphe uyandırmaktadır. Bu sebeple başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin savunulabilir bir iddia ortaya koyamadığı kanaatine ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 25/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, gözaltında fiziksel ve sözlü şiddete maruz kalınması ve olay hakkında etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğu, başvuruyu kabul edilemez bulmuştur. Aşağıda açıklanan gerekçeler doğrultusunda bu sonuca iştirak edilmemiştir.

3. Başvurucu, 15 Temmuz 2016 tarihli darbe teşebbüsüne iştirak ettiği gerekçesiyle gözaltına alınmış, 19 Temmuz 2016 tarihinde tutuklanmıştır. Hakkında anayasal düzeni ihlâl başta olmak üzere birçok suçtan mahkûmiyet hükmü kurulmuştur. Başvurucu, soruşturma

aşamasında kötü muamele iddiasında bulunmamış ve adli muayene raporlarının gerçeği yansıtmadığını ileri sürmemiştir.

4. Ancak başvurucu, gözaltı sırasında ve nezarethanede kötü muameleye maruz kaldığını, beyan etmiştir. Ayrıca adli muayene raporlarının gerçeği yansıtmadığını da dile getirmiştir.

5. Başvurucu, söz konusu iddialarla ilgili olarak 22 Mayıs 2018 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Başsavcılık tarafından yürütülen soruşturma sonucunda, somut olayın darbe girişimi bağlamında geliştiği, kamu gücünün zor kullanmasının gerekli olduğu ve mevcut yaralanmaların hafif olduğu gerekçesiyle kolluk görevlileri hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Başvurucunun bu karara yaptığı itiraz da sulh ceza hâkimliğince reddedilmiştir. Başvurucu, süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

7. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

8. Anayasa'nın 17. maddesi; "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında, bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada

makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

9. Somut olay, başvurucunun iddialarının tamamen temelsiz olmadığını, aksine olayın aydınlatılmasını gerektirecek düzeyde fiziksel bulguların mevcut olduğunu göstermektedir. Ne var ki yürütülen ceza soruşturmasında olayların meydana geldiği yere ilişkin kamera kayıtları temin edilmemiş, kolluk görevlilerinin tespiti ile ifadelerinin alınmasına yönelik bir çaba gösterilmemiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda ise, darbe teşebbüsü sırasında oluşan olağanüstü koşullar ve kolluk görevlilerinin zor kullanma yetkisine genel olarak atıf yapılmış, başvurucunun ileri sürdüğü olaylara ilişkin somut bir değerlendirme yapılmamıştır. Soruşturma süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde, olayın aydınlatılmasına elverişli nitelikte bir ceza soruşturması yürütülmediği anlaşılmaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği kanaati ile aksi görüşteki mahkememiz kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Engin YILDIRIM Üye Kenan YAŞAR

HÜSEYİN HAKAN ÖCAL (2)

B. No: 2021/52277 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/52277

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN HAKAN ÖCAL BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/52277)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Hüseyin Hakan ÖCAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tehlikeli tutukluluğun kaldırılması talebinin reddine ilişkin olarak ceza infaz kurumu idaresi tarafından verilen kararda kullanılan ifadeler nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutuklu olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucu 15 Temmuz 2016 tarihinde darbeye teşebbüs olayları kapsamında Ankara 7. Sulh Ceza Hâkimliğinin 25/7/2016 tarihli kararıyla, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırma veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından tutuklanarak 26/7/2016 tarihinde İnfaz Kurumuna alınmıştır.

4. Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı (İdare ve Gözlem Kurulu) 5/6/2017 tarihli kararıyla başvurucuyu tehlikeli tutuklu statüsüne almıştır. Başvurucu, Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) 4/6/2021 tarihinde başvurarak tehlikeli tutukluluğuna ilişkin kararın yeniden değerlendirilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 11/6/2021 tarihinde tehlikeli tutukluluk statüsüne ilişkin kararın yeniden

değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Karara karşı yapılan itiraz Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) 23/6/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

5. İdare ve Gözlem Kurulu 20/8/2021 tarihinde başvurucunun tehlikeli tutuklu olarak değerlendirilmesine yeniden karar vermiştir. Kararda, başvurucunun ilk tutuklanması ile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) mensubu olarak İnfaz Kurumuna alındığı, İnfaz Kurumuna kabulünden bugüne kadar örgütlü olduğu, örgütten ayrıldığına dair herhangi bir beyanının bulunmadığı ve örgütlü diğer tutuklularla irtibatının bulunduğu belirtilmiştir. Başvurucu, bu karara karşı 6/9/2021 tarihinde şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

6. İnfaz Hâkimliği 20/9/2021 tarihinde şikâyeti kabul ederek İdare ve Gözlem Kurulunun kararının iptaline karar vermiştir. Kararda, İnfaz Kurumunun 20/8/2021 tarihli kararında başvurucunun FETÖ/PDY mensubu olduğu, örgütlü olduğu, terör örgütünden ayrılmadığı, "işlemiş olduğu suçun" şeklinde ifadelerin kullanıldığı, isnat edilen suç türü ve suçun işleniş biçimlerine atıfta bulunulduğu, bu ifadelerin başvurucu hakkında verilmiş kesin bir mahkeme kararı olmadan suçluluğuna dair bir kanaat ifade ettiği ve bu anlamda masumiyet karinesini zedeler nitelikte olduğu belirtilmiştir.

7. Karara karşı Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığınca (İnfaz Savcılığı) 29/9/2021 tarihinde itiraz edilmiştir. İtiraz yazısında; başvurucunun örgütlü olduğu, örgütünden ayrıldığına dair herhangi bir beyanının bulunmadığı ve örgütlü diğer tutuklularla irtibatının bulunduğu, adı geçenin 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi olayının faillerinden olduğu yönünde iddianame tanzimi sonrası yargılamasının Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/109 esas sayılı (Genelkurmay çatı davası) ceza dava dosyasında yapıldığı belirtilmiştir. Buna ek olarak, başvurucunun 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti devletinin anayasal düzenini bozmaya yönelik eylemlerin içinde bulunduğu, bu nedenle yaşanan tehlike ve anayasal düzenin korunması amacıyla iki yıl gibi bir süreyle ülke genelinde olağanüstü hâl ilan edildiği, bu nedenle karara itiraz edilmesi gerektiği aktarılmıştır.

8. Ağır Ceza Mahkemesi 6/10/2021 tarihinde itirazı kabul ederek İnfaz Hâkimliğinin kararını kaldırmıştır. Kararda, İnfaz Savcılığı tarafından sunulan itiraz yazısındaki gerekçelerin yerinde görüldüğü ifade edilmiştir.

9. Nihai karar başvurucuya 8/10/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 22/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurucu, bireysel başvuruda bulunduktan sonra 2022 yılı içinde İnfaz Hâkimliğine başvurarak tehlikeli tutuklu statüsünün kaldırılmasını talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 28/12/2022 tarihinde değerlendirme yapılması ve karar verilmesi için tutuklunun başvuru dilekçesini İdare ve Gözlem Kuruluna göndermiştir. İdare ve Gözlem Kurulu 4/1/2023 tarihinde başvurucunun tehlikeli tutuklu olarak değerlendirilmesine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun ilk tutuklanması ile FETÖ/PDY mensubu olarak Kurumlarına alındığı, Kuruma kabulünden bugüne kadar örgütlü olduğu, örgütünden ayrıldığına dair herhangi bir beyanının olmadığı ve örgütlü diğer tutuklularla irtibatının bulunduğu ifade edilmiştir. Başvurucu bu karara karşı 6/1/2023 tarihinde şikâyet başvurusu yapmıştır.

11. Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliği 10/1/2023 tarihinde İdare ve Gözlem Kurulu kararının iptaline karar vermiştir. Kararda; İdare ve Gözlem Kurulu tarafından başvurucu hakkında örgüt içinde talimat verebilecek konumda olması, "örgüt içindeki konumu" gibi ifadelerin

kullanıldığı, ayrıca isnat edilen suç türü ve suçun işleniş biçimlerine atıfta bulunulduğu belirtilmiştir. Başvurucu hakkında alınan kararda kullanılan, şikâyet edenin terör örgütü üyesi olduğu yönündeki ifadelerin suçluluğa dair bir kanaat ifade ettiği ve bu anlamda masumiyet karinesini zedeler nitelikte olduğu değerlendirilmiştir. Hakkında verilmiş kesin bir karar olmamasına rağmen İdare ve Gözlem Kurulunun yetkisini aşarak tehlikeli tutukluluk kararında başvurucuya cezai bir sorumluluk yüklediği sonucuna varılmıştır. Karara karşı İnfaz Savcılığı tarafından yapılan itiraz Ağır Ceza Mahkemesinin 20/1/2023 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Bu karardan sonra İdare ve Gözlem Kurulu 1/2/2023 tarihinde başvurucunun tehlikeli tutukluluk hâlinin kaldırılmasına karar vermiştir.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

13. Başvurucu adli yardımdan faydalandırılma talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmediğini, buna rağmen İnfaz Kurumu kararında kullanılan ifadeler nedeniyle kendisinin suçlu gibi gösterildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsünün kaldırılması nedeniyle mağdur statüsünün bulunmadığı belirtilmiştir. Kurum uygulamalarının mevzuat çerçevesinde yerine getirildiği ve herhangi bir keyfî uygulamanın veya usulsüzlüğün bulunmaması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edilmediği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında, bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

15. Bireysel başvuru yapıldıktan sonra İdare ve Gözlem Kurulunun 1/2/2023 tarihli kararıyla başvurucunun tehlikeli tutukluluk statüsünün kaldırıldığı açıktır. Ancak bireysel başvuruya konu olan İdare ve Gözlem Kurulunun 20/8/2021 tarihli kararı ve bu kararda yer alan ibareler herhangi bir şekilde değişmemiştir. Bu nedenle açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken özellikle hukuk ve idari yargılama bakımından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri, yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği ve ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığıdır. Kamu otoriteleri veya görevlileri tarafından hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişiyle ilgili olarak yargılama süreci bir mahkûmiyet hükmüyle kesinlik kazanmadan suçluluğa dair herhangi bir kanaat ifade edilmiş olması ya da ceza yargılaması mahkûmiyet dışında bir kararla sona ermesine rağmen sona ermeye ilişkin kararda sanığın suçlu olabileceğinin ifade edilmiş olması durumunda masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda karar vericilerin kullandıkları dil kritik önem taşır (Mustafa Akın [1. B.], B. No: 2013/2696, 9/9/2015, §§ 38, 39).

17. Başvurucu, tutuklanarak İnfaz Kurumuna konulduktan sonra İdare ve Gözlem Kurulu başvurucuyu tehlikeli tutukluluk statüsüne almıştır. Başvurucu, İdare ve Gözlem Kuruluna başvurarak tehlikeli tutukluluğuna ilişkin durumun yeniden değerlendirilmesini talep etmiş; talebinin reddedilmesi üzerine İnfaz Hâkimliğine başvurmuştur. İnfaz Hâkimliğinin kararın yeniden değerlendirilmesi gerektiğine hükmetmesi üzerine İdare ve Gözlem Kurulu yeniden başvurucunun tehlikeli tutuklu olarak değerlendirilmesine karar vermiştir. Kararda; başvurucunun ilk tutuklanması ile FETÖ/PDY mensubu olarak İnfaz Kurumuna alındığı, İnfaz Kurumuna kabulünden bugüne kadar örgütlü olduğu, örgütten ayrıldığına dair herhangi bir beyanının bulunmadığı ve örgütlü diğer tutuklularla irtibatının bulunduğu ibarelerine yer verilmiştir. Söz konusu karara karşı yapılan şikâyet İnfaz Hâkimliği tarafından kabul edilmiş ve karar iptal edilmiştir. Kararda kullanılan ibarelerin masumiyet karinesini ihlal ettiği ve başvurucu hakkında kesinleşmiş yargı kararı bulunmamasına karşın suçlu izlenimi oluşturulduğu belirtilmiştir. Karara karşı İnfaz Savcılığı tarafından yapılan itiraz Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilerek İnfaz Hâkimliği kararı kaldırılmış ve şikâyet başvurusu reddedilmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi Yıldırım Güvenç ([2. B.], B. No: 2017/32945, 11/2/2021) kararında, başvurucu hakkında açılan ceza davası devam etmekteyken başvurucunun İdare ve Gözlem Kurulunca tehlikeli tutuklu statüsü grubuna dâhil edilmesine ilişkin karardaki ifadeleri değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi mezkûr kararın gerekçesinde, başvurucunun terör örgütü üyesi olduğu yönündeki ifadelerin suçluluğa dair bir kanaat ifade ettiği ve bu anlamda masumiyet karinesini zedeler nitelikte olduğu sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 58-61).

19. Anayasa Mahkemesinin İsmet Karabulut (2) ([2. B.], B. No. 2020/24390, 5/10/2023) kararında da, verilen mahkûmiyet kararının hangi kanun yolu aşamasında olduğunun masumiyet karinesi yönünden bir öneminin olmadığı belirtilmiştir. Başvurucu hakkında terör örgütü üyeliği suçlamasıyla açılan ceza davasında verilen mahkûmiyet kararı henüz kesinleşmeden başvurucunun aktif örgüt üyesi olarak nitelendirilmesinin masumiyet karinesinin ihlali anlamına geldiği ifade edilmiştir (anılan kararda bkz. §§ 49-50).

20. Bireysel başvuru incelemesine konu somut olayda da İdare ve Gözlem Kurulu, başvurucu hakkında aldığı 20/8/2021 tarihli kararda, başvurucunun İnfaz Kurumuna kabulünden bugüne kadar örgütlü olduğu ve örgütten ayrıldığına dair herhangi bir beyanının bulunmadığı ibarelerine yer vermiştir. Mevcut başvuruda da bireysel başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla mahkûmiyet hükmü henüz kesinleşmeyen hükümözlü başvurucu hakkında İnfaz Kurumuna kabulünden bugüne kadar örgütlü olduğu ve örgütten ayrıldığına dair herhangi bir beyanın bulunmadığına dair ifadelere yer verilmesi nedeniyle anılan içtihatlardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti ve 5.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının

gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2021/3111 D.İş) iletilmek üzere Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/3828, K.2021/4026) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ HAYDAR TUNADURUR

B. No: 2021/56315 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/56315

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ HAYDAR TUNADURUR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/56315)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucu : Ali Haydar TUNADURUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltı sürecinde maruz kalınan fiziksel ve sözlü şiddet ile bu olaylar hakkında etkili soruşturma yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) verdiği 29/8/2019 tarihli dilekçeyle evinde yapılan arama esnasında ve gözaltı sürecinde yaşadığı birtakım olaylar hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Başvurucunun dilekçesinde yer alan iddialar şöyle özetlenebilir:

i. Polis memurları, arama işlemi yapmak üzere 26/4/2017 günü sabah saatlerinde başvurucunun evine gelmiştir. Başvurucu, polis memurlarından kimliklerini göstermelerini istemiş, polis memurları da kimliklerini göstermiştir. Hemen akabinde bir polis memuru kendisini itmiş ve bu esnada iki polis memuru omuzlarına baskı uygulayarak kollarını arkadan kelepçelemiştir. Bu vaziyette kendisini koltuğa oturtmuşlar, herhangi bir mukavemeti olmamasına rağmen hazırladıkları tutanağa mukavemet gösterdiğine dair ifadeler yazmışlardır. Sonra kendisine bu tutanağı zorla imzalatmış; cep telefonuna, bilgisayarına ve haricî belleğine el koymuşlardır. Bu olaylar yaşanırken polis memurlarının yanında muhtar ya da komşu yoktur. Arama işlemi bittikten sonra üst kat komşusunu çağırıp

komşuya tutanağı imzalatmışlar ama tutanağın bir suretini kendisine vermemişlerdir. Bu olaylara eşi ve üç yaşındaki çocuğu da tanık olmuştur.

ii. Arama işlemi sonrasında polis memurları kendisini muayene için hastaneye götürmüş, yolda tehdit ve hakaret etmiş, buna polis merkezine getirildiğinde de devam etmişlerdir. Polis merkezinde müdafii olmaksızın ifadesini almışlar, terör örgütüne üye olmakla suçlamışlar, kendisine çeşitli isimler söyleyerek bunları tanıyıp tanımadığını sormuşlar ve aleyhine beyan vermeye zorlamışlardır. Ardından kollarını arkadan kelepçeleyerek koridora çıkarmışlardır. Beş ya da altı kişilik bir grup koridorda kendisini darbetmiş, kafasına ciddi şekilde vurmuştur. Elleri arkadan kelepçeli olduğu için kendisini savunamamıştır. Kendisini darbettikten sonra yerde sürükleyerek Türk bayrağının önüne getirmiş, diz çöker vaziyette oturtup saatlerce bu şekilde bekletmişlerdir. Bu nedenle dizleri uyuşmuştur. Bir haftadan fazla süre nezarethanede kalmış, yaşadıklarını nezarethanedeki başka bir kişiye anlatmıştır. Ayrıca yaşadıklarını 9/5/2017 tarihinde sulh ceza hâkimliğindeki sorgusunda da anlatmak istemiş ancak hâkim, kendisini dinlemeyip suç duyurusunda bulunmasını istemiştir.

3. Başsavcılık, ilgili polis memurlarının tespit edilerek şüpheli sıfatıyla ifadelerinin alınmasını, varsa kamera kayıtlarının incelenerek tutanağa bağlanmasını, gözaltı belgelerinin gönderilmesini Emniyet Müdürlüğünden 7/10/2019 tarihinde istemiştir. Emniyet Müdürlüğü polis memurlarını tespit etmiş ancak ifadelerini almamıştır. Ayrıca altmış gün saklandığını ve daha sonra kendiliğinden silindiğini belirterek kamera kayıtlarının mevcut olmadığını bildirmiş, başvurucunun evinde yapılan arama işlemine dair 26/4/2017 tarihinde düzenlenen Arama, Elkoyma, Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı'nı soruşturma dosyasına sunmuştur.

4. 26/4/2017 tarihli Arama, Elkoyma, Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı'nda belirlenen hususlar şöyledir:

i. Polis memurları 26/4/2017 günü saat 06.00 sıralarında arama işlemi yapmak ve başvurucuyu yakalayıp gözaltına almak için başvurucunun evine gitmiştir. Kapıyı başvurucunun eşi açmış ve başvurucunun nerede olduğu sorusuna evin içinde olduğu yönünde cevap vermiştir. Polis memurları eve girdiğinde başvurucunun cep telefonuyla ilgilendiğini görmüş, başvurucudan cep telefonunu teslim etmesini istemiştir. Başvurucu, bunu kabul etmeyip cep telefonunu arkasına saklamış; polis memurları başvurucunun cep telefonunda şifreli bir program çalıştırdığından ya da biriyle iletişim kurduğundan şüphelenerek başvurucudan cep telefonunu derhâl teslim etmesini talep etmiş, başvurucunun direnmesi üzerine telefonu zorla almaya çalışmıştır. Bu esnada telefon yere düşmüş ve polis memurlarının eline geçmiştir. Başvurucunun agresif tavırlar sergilemesi ve "Kimsiniz? Bu saatte evimde ne işiniz var? Polis olduğunuzu nereden bilebilirim." demesi üzerine güç kullanmak suretiyle başvurucuyu etkisiz hâle getirmiş, arama işlemine sükunet içinde devam edebilmek için ellerine kelepçe takmıştır.

ii. Polis memurları, başvurucunun cep telefonunu uçak moduna almış; bu esnada ekran kilidi kapalı olmasına rağmen bir programın açık olduğunu görmüştür. Bu programın otomatik veri silme programı olduğunu değerlendirmiş ve telefonu kapatmışlardır. Başvurucunun komşusu varken yaptıkları arama neticesinde üç haricî bellek, bir başka cep telefonu ve bir dizüstü bilgisayar bulmuşlardır. Bu esnada evin içinde bulunan başvurucunun kardeşinin arama işlemi esnasında orada bulunmasında bir sakınca görmemişlerdir. Başvurucu, eşi, komşusu ve kardeşine tutanağı imzalatmışlardır.

5. Başsavcılık 26/4/2017 tarihli Arama, Elkoyma, Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı'nda

adı geçen başvurucunun eşi, kardeşi ve komşusunun tanık sıfatıyla ifadelerini almıştır. Başvurucunun eşi başvurucunun darbedildiğini görmediğini, çocuğu ağladığı için onunla ilgilendiğini ancak arbede yaşandığını duyduğunu, polis memurlarının başvurucuya sinirlenip kelepçe taktığını, tutanakta imzası bulunan komşunun da tutanağın yazımının bitimine doğru eve geldiğini beyan etmiştir. Başvurucunun kardeşi salondaki gürültü üzerine uyandığını, salona gittiğinde ağabeyini kolları arkadan kelepçelenmiş biçimde yerde yatarken gördüğünü, polis memurlarının ağabeyine bağırdığını ancak ağabeyini tutanağa imzalaması konusunda zorlayıp zorlamadıklarını hatırlamadığını ifade etmiştir. Başvurucunun komşusu, eve girdiklerinde polislerin bir kısmının evde olduğunu ancak aramaya başlayıp başlamadıklarını hatırlamadığını, başvurucunun kelepçeli olduğunu, polis memurlarının başvurucuya zorla imza attırmadığını beyan etmiştir.

6. Başvurucu 26/4/2017-9/5/2017 tarihleri arasında gözaltında kalmıştır. Gözaltı sürecinde düzenlenen genel adli muayene raporlarında darp ve cebir izi tarif edilmemiştir. Başvurucu 29/4/2017 tarihinde müdafii refakatinde verdiği kolluk ifadesinde kötü muameleye uğradığından söz etmemiştir. 9/5/2017 tarihli Sorgu Tutanağı'na göre başvurucu veya müdafii kötü muameleye ilişkin beyanda bulunmamıştır. Başvurucu aynı gün tutuklanarak Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmiştir. 10/5/2017 tarihinde yapılan kabul muayenesinde başvurucu şikâyet bildirmemiş, muayenede herhangi bir bulgu da tespit edilmemiştir.

7. Başsavcılık 24/3/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş; karar gerekçesinde tanık beyanlarını aynen aktarmıştır. Başvurucunun iddia ettiği hususlar hakkında eşinin tarafsız olmayan beyanlarının tek başına yeterli delil teşkil etmeyeceğini, suçlamalarla ilgili olarak kamu davası açmak için yeterli delil bulunmadığını belirtmiştir. Başvurucunun bu karara karşı itirazı 28/4/2021 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 18/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 4/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurucunun, Anayasa Mahkemesine daha önce yapmış olduğu bireysel başvurulardan bir tanesi hakkında birtakım bilgilerin verilmesi başvurucunun bazı iddialarının değerlendirilmesi bakımından önemlidir. Başvurucunun evinde arama yapılmasının ve gözaltına alınmasının sebebi, hakkında terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen soruşturmadır. Bu soruşturmanın sonunda düzenlenen iddianame vasıtasıyla başvurucunun cezalandırılması talep edilmiş ve yürütülen kovuşturma kapsamında da başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Başvurucu nihai kararı 10/7/2019 tarihinde öğrenip, şüpheli ve sanık sıfatlarıyla yer aldığı söz konusu ceza muhakemesi sürecini bireysel başvuruya konu etmiştir. Anılan başvuru incelendiğinde, başvurucunun evinde yapılan aramanın hukuka aykırı olduğuna ya da aleyhine ifade vermeye zorlandığına dair hiçbir yakınmasının bulunmadığı görülmektedir. Yani başvurucu, haksız arama ve aleyhine beyanda bulunmaya zorlanma konusundaki iddialarını, mahkûmiyetine karar verilmesiyle sonuçlanan ceza yargılaması sürecini bireysel başvuru incelemesine taşırken dile getirmemiştir.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne

karar verilmesi gerekir.

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, polis memurlarının fiziksel ve sözlü şiddetine maruz kalmasından ve bunlar hakkında etkili soruşturma yürütülmemesinden yakınmaktadır. Ayrıca başvurucu Başsavcılığın polis memurlarının ifadelerini almamasından, kamera kayıtlarını incelememesinden, sadece evinde arama yapılırken maruz kaldığını iddia ettiği eylemlere odaklanılmasından şikâyet etmiştir. Öte yandan başvurucu hem sulh ceza hâkimliğindeki sorgusunda hem de ağır ceza mahkemesindeki savunmasında gözaltı sürecinde yaşadığını iddia ettiği olayları anlatmasına rağmen herhangi bir işlem başlatılmadığını ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık), ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümleri ve içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

14. Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı insan onurunun korunması amacıyla güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75).

15. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

16. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

17. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele

yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğine şüphe düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

18. Somut olayda gözaltı sürecinde düzenlenen genel adli muayene raporlarında darp ve cebir izi saptanmadığı belirtilmiştir. Başvurucu 29/4/2017 tarihinde müdafii refakatinde verdiği kolluk ifadesinde kötü muameleye uğradığından söz etmemiştir. 9/5/2017 tarihli Sorgu Tutanağı'na göre başvurucu veya müdafii kötü muameleye ilişkin beyanda bulunmamıştır. Başvurucu tutuklandığı günün ertesinde Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapılan kabul muayenesinde şikâyet bildirmemiş, herhangi bir bulgu da tespit edilmemiştir. Ayrıca başvurucu hem 29/8/2019 tarihli suç duyurusu dilekçesinde hem de başvuru formunda gözaltı sürecinde yaralandığını gösteren adli rapor ya da raporların varlığına dair herhangi bir açıklamaya yer vermemiştir. Yine hem suç duyurusu dilekçesinde hem de başvuru formunda başvurucunun vücudunda ne şekilde yaralanma veya yaralanmalar meydana geldiği konusunda hiçbir somut açıklamada bulunmamıştır. Başvurucu, suç duyurusuna konu ettiği olayların gerçekleştiğini iddia ettiği tarihten yaklaşık iki yıl sonra suç duyurusunda bulunmuştur. Başvurucu, her ne kadar hem sulh ceza hâkimliğindeki sorgusunda hem de ağır ceza mahkemesindeki savunmasında gözaltı sürecinde yaşadığını iddia ettiği olayları anlatmasına rağmen herhangi bir işlem başlatılmadığını ileri sürmüş olsa da bu durumu gösteren, herhangi bir iddiasını doğrulayan belgeleri başvuru formuna eklememiştir. Başvuru dosyasında da başvurucunun fiziki şiddet iddiası dışındaki iddialarının varlığına ilişkin somut hiçbir veri de bulunmamaktadır. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun iddialarının savunulabilir olmadığı sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucunun arama işleminin hukuka aykırı yapılmasına ve gözaltı sürecinde kendi aleyhine beyanda bulunmaya zorlanılmasına ilişkin iddialarının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 22-28) kararı doğrultusunda, sanık olarak yer aldığı yargılamada verilen nihai kararı öğrenmesinden (bkz. § 9) itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruya konu etmediğinden süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun

olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İLHAN GÜNER ERTOSUN

B. No: 2021/56334 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/56334

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İLHAN GÜNER ERTOSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/56334)

Karar Tarihi: 25/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 2/3/2026 - 33184

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Şehadet ÖZTÜRK

Başvurucu : İlhan Güner ERTOSUN

Vekili : Av. Rıza ÖZCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tıbbi ihmal sonucu gerçekleştiği iddia edilen ölüm ve açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. M.E.nin Ölümü ve Yürütülen Ceza Soruşturmasına İlişkin Süreç

2. Başvurucunun annesi M.E. 27/2/2018 tarihinde Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesinde safra kesesi ameliyatı olmuştur. Hastanede bir süre tedavisine devam edildikten sonra 2/3/2018 tarihinde helikopter ambulansla Malatya İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezine (Tıp Merkezi) sevk edilmiştir. Burada tedavisine devam edilirken 18/3/2018 tarihinde karaciğer yetmezliği sonucu hayatını kaybetmiştir.

3. Başvurucu 25/4/2018 tarihinde safra kesesi ameliyatını yapan Dr. N.T.B.nin ameliyatta annesinin karaciğer portal damarını keserek ölümüne sebep olduğu iddiasıyla Van Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunmuştur.

4. Başsavcılık, başlattığı ceza soruşturması kapsamında M.E.ye ait hasta dosyasını temin

etmiştir. Bu dosyada M.E.nin ameliyat öncesi ve sonrası sağlık durumuna ilişkin bilgiler ve tedavi evrakı yoktur. Bu evrak arasında M.E.nin yakını Ö.M.E.nin imzaladığı 27/2/2018 tarihli yoğun bakım ünitesi aydınlatılmış rıza belgesi ve kısıtlama onam formu, başvurucunun imzaladığı anestezi aydınlatılmış onam formu ve M.E.nin Tıp Merkezine helikopter ambulansla sevk edilmesinin kabul edildiğine ilişkin 2/3/2018 tarihli belge bulunmaktadır. Tıbbi belgeler arasında yer alan ve müteveffa M.E.nin imzaladığı 27/2/2018 tarihli kolesistektomi operasyonu aydınlatılmış onam formunda başka hususlar yanında şu hususlara da yer verilmiştir:

i. Safra kesesi taşı/polibi tanısı konulan M.E.ye kolesistektomi ameliyatı önerilmiş ve ameliyat dışında başka seçenek bulunmadığı söylenmiştir.

ii. Ameliyat, karında kesi açılarak icra edilen, açık yöntem veya delikler oluşturularak karın içinin karbondioksit gazıyla şişirilip özel alet ve ekipmanların kullanıldığı laparoskopik yöntem ile yapılacaktır.

iii. Ameliyatta karaciğer, duodenum (onikiparmak bağırsağı), kalın bağırsak gibi organ yaralanmaları olabilir ve buna bağlı ek girişimler gerekebilir.

iv. Ameliyat laparoskopik yöntem ile planlanıp icra edilmeye başlansa bile aynı yöntemle tamamlanmayabilir ve %3 ila %5 oranında açık ameliyata geçilebilir.

v. Olası komplikasyon ve riskler M.E.ye eksiksiz anlatılmış, M.E girişim sırasında tıbbi zorunluluk olarak gerekebilecek diğer ek girişimlerin uygulanmasını kabul etmiştir.

5. Başsavcılık 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 4. maddesi uyarınca Dr. N.T.B. hakkında Van Valiliğinden soruşturma izni talep etmiştir. Van Valiliği 20/7/2018 tarihinde soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir.

6. Başvurucunun karara yaptığı itiraz Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin 8/1/2019 tarihli kararı ile kesin olarak reddedilmiştir.

7. Başsavcılık 31/1/2019 tarihinde şüpheli N.T.B. hakkında soruşturma izni verilmemesi nedeniyle inceleme yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir.

B. Tam Yargı Davası Süreci

8. Başvurucu, annesinin ölümü nedeniyle Sağlık Bakanlığı aleyhine 26/12/2018 tarihinde Van 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) manevi tazminat talepli tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde hastanede genel cerrah olarak görev yapan Dr. N.T.B.nin safra kesesi ameliyatı sırasında karaciğer portal damarını keserek kan kaybına neden olduğunu, daha sonra portal damar dikilmişse de pıhtılaşma oluştuğu için annesinin üç gün yoğun bakımda kaldığını, akabinde durumunun kötüleşerek sevk edildiği Tıp Merkezinde beş altı kez ameliyat olduğunu, buradaki yanlış ameliyatlar sonucunda çürüme meydana gelen karaciğerinin büyük kısmının alındığını, karaciğerin kalan kısmının yetmemesi nedeniyle annesinin vefat ettiğini, annesinin ölümünde tedavi sürecinde yer alan sağlık görevlilerinin kusuru olduğunu iddia etmiştir. Başvurucu; dava dilekçesinde ayrıca Dr.N.T.B.ye ameliyattan önce açık ameliyat yapılması gerektiğini söylemelerine rağmen ameliyata kapalı ameliyat yöntemiyle başlandığını, portal damarın kesilmesi sonucu açık ameliyata geçilerek işleme devam edildiğini, ameliyata kapalı ameliyat şeklinde başlanacağı bilgisi verilmeyerek aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmediğini ileri sürmüştür.

9. Mahkeme 5/7/2019 tarihli ara kararıyla ölüm olayının meydana gelmesinde davalı idarenin ihmali, tedbirsizliği, meslek ifasında acemilik hâli ile sağlık görevlilerinin ameliyatlarda kusuru olup olmadığının tespiti için Adli Tıp Kurumu 8. Adli Tıp İhtisas Kurulundan (İhtisas Kurulu) rapor almıştır. Raporda M.E.nin ölüm sebebinin safra kesesi ameliyatı sonrasında gelişen karaciğer yetmezliği ve komplikasyonları sonucu meydana geldiği, M.E.ye konulan kolelitiyazis (safra kesesi taşı) tanısı için uygulanan işlemlerin ve yapılan ameliyatın doğru olduğu, ameliyat sırasında gelişen portal ven (birçok organdan karaciğere kan taşıyan kan damarı) yaralanmasının bir komplikasyon olduğu, bu komplikasyon açısından yapılan tedavilerin uygun olduğu, ameliyat sonrasında takipte tespit edilen karaciğer infarktı üzerine M.E.nin bir üst merkeze sevk edilmesinin doğru olduğu, sevk edildiği Tıp Merkezinde yapılan işlemlerde uygulama hatası olmadığı, gelişen karaciğer yetmezliği tablosunun var olan hastalığın ve sonradan gelişen hastalığın ilerlemesine bağlı meydana geldiği, buna ilişkin tedavinin uygun yapıldığı belirtilerek Dr. N.T.B. ve diğer sağlık personelinin uygulamalarının tıp kurallarına uygun bulunduğu kanaati bildirilmiştir.

10. Başvurucu 28/11/2019 tarihli dilekçesinde annesi M.E.nin yaşamsal riski olmayan safra kesesi ameliyatında doktorun kusuruyla portal damarın kesilmesi sonucu karaciğer yetmezliği nedeniyle vefat ettiğini, İhtisas Kurulunun bu kusuru komplikasyon olarak tanımlayıp meslektaşları doktorlar lehine rapor düzenlediğini, süreçte aydınlatılmadıklarını iddia etmiş; Adli Tıp Kurumu Yüksek Sağlık Kurulundan yeniden rapor aldırılmasını talep etmiştir.

11. Mahkeme 18/12/2019 tarihinde İhtisas Kurulunun raporunu esas alarak davayı reddetmiştir.

12. Başvurucu; annesine hastaneye yattığı andan sevk edildiği ana kadar karaciğer yetmezliği teşhisi konulmadığı, safra kesesi ameliyatını yapan doktorun kusuru ile portal damarı kesmesi sonucunda annesinde karaciğer yetmezliği başladığı, İhtisas Kurulunun ameliyatta yapılan bu hata ve kusur hakkında hiçbir değerlendirme yapmadan taraflı olarak ilgili doktorun kusursuz olduğunu bildirdiği, tedavi sürecinde annesinin ve yakınlarının aydınlatılmadığı iddiasıyla istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

13. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi, başvurucunun istinaf başvurusunu 14/10/2021 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 5/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 6/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu, annesinin hiçbir yaşamsal riski olmayan safra kesesi ameliyatında doktorun kusuruyla karaciğer portal damarının kesilmesi sonucu vefat ettiğini belirterek İhtisas Kurulu tarafından hazırlanan raporda yanlı ve hatalı olarak bu durumun komplikasyon olarak değerlendirilmesinden ve davasının bu rapor esas alınarak reddedilmesinden yakınmıştır. Başvurucu ayrıca tıbbi süreçle ilgili olarak müteveffa annesinin ve yakınlarının aydınlatılmadığını ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; insan hakları yargısı içtihadı ile mevzuatı detaylı olarak aktarıldıktan sonra yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık

görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Yaşam hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 17. maddesi, devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete negatif yükümlülükler yanında egemenliği altındaki kişilerin yaşamlarının korunması için bazı pozitif yükümlülükler de yükler (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 57, 58).

20. Anılan pozitif yükümlülükler sağlık alanında yürütülen faaliyetler için de geçerlidir. Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin “herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak ... amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini” düzenleyeceği, bu görevini kamu kesimindeki ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getireceği kurala bağlanmıştır. Bu sebeple devlet; sağlık hizmetlerini, kamu veya özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirildiğine bakmadan hastaların yaşamlarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, §§ 34, 35; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, §§ 59, 60). Şüphesiz anılan düzenlemeler, sağlık personelinin sahip olması gereken yüksek mesleki standartları da içermelidir (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 81).

21. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri bağlamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, § 61).

22. Kasıtlı öldürme ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunsa da kasıtlı olmayan eylemler açısından farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Bu bakımdan genel olarak ihmal suretiyle ortaya çıkan diğer ölümlerde olduğu gibi tıbbi ihmal sonucu ortaya çıktığı iddia edilen, bir başka ifadeyle tedavinin kusurlu, yanlış veya gecikmiş olması ya da sağlık çalışanlarının tedavi sırasındaki koordinasyon eksiklikleri sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olaylarında da etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük; mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olmasıyla yerine getirilmiş sayılabilir (Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 84; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Nail Artuç, § 37; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, §§ 62-64).

23. Ölümün tıbbi ihmalden değil de sağlık durumunun ciddiyeti bilinen ya da bilinmesi gereken hastaya gerekli acil sağlık hizmetinin sunulmaması sonucu meydana geldiği ya da sağlık hizmetlerinde var olan ve yetkililerce bilinen veya bilinmesi gereken ancak ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınmadığı sistemsel veya yapısal bir işlevsizliğin hastanın sağlık hizmetlerinden yoksun kalarak ölmesine neden olduğu durumlarda

sorumlular aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması yaşam hakkının ihlaline neden olabilir (Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 85; benzer yöndeki değerlendirme için ayrıca bkz. Kenan Sayın [1. B.], B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 47).

24. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekmektedir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 86; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 39). Tıbbi ihmal iddiasıyla açılan tazminat talepli davalar yönünden etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü, özellikle yargılamanın makul sürede tamamlanmasını gerektirir. Bu gereklilik; gerçeklerin ve tıbbi tedavinin uygulanması sırasında yapılan muhtemel hataların bilinmesine, ilgili kurumların ve sağlık personelinin olası eksikliklerini gidermesine ve benzer hataları önlemesine, dolayısıyla sağlık hizmetlerinden yararlanan herkesin güvenliğinin sağlanmasına hizmet etmektedir. Dolayısıyla gecikme için inandırıcı ve makul gerekçeler bulunmadığı sürece yargılamaların uzunluğu, yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin ihlaline neden olacaktır (Ayşe Terzi ve Mustafa Terzi [1. B.], B. No: 2020/3325, 13/2/2024, § 12). Öte yandan yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 40).

25. Son olarak ifade etmek gerekir ki herhangi bir davada bilirkişi incelemesine başvurulmasının gerekli olup olmadığına karar vermek ya da başvuru dosyasındaki mevcut tıbbi bilgilerden hareketle bir davada görüş bildiren bilirkişilerin vardıkları sonuçların veya sahip oldukları bilimsel bakış açılarının doğru olup olmadığını irdelemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Delillerin ve bilirkişi incelemesi de dâhil olmak üzere delillerin değerlendirilmesinde kullanılan araçların kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi hususları kural olarak yargı mercilerinin takdirinde olan bir hususdur ve açık hata veya keyfîlik ihtiva etmemesi hâlinde Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz. Bu bakımdan tıbbi ihmal iddiasıyla yapılan başvurularda yaşam hakkının usul boyutunun incelenmesi sırasında yapılması gereken iş, başvuruya konu edilen tam yargı veya tazminat davasının, ölümle neticelenen olayın seyrini ve sağlık personelinin olası sorumluluğunu aydınlatmaya imkân verip vermediğini belirlemektir (Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 87; benzer yöndeki değerlendirme için ayrıca bkz. Bağı Akay ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/5101, 22/6/2017, § 56).

26. Eldeki olayda başvurucunun, yakınının acil sağlık hizmetlerine erişimden mahrum bırakılması sonucu öldüğüne dair bir iddiası bulunmamaktadır. Başvurucu, sağlık personelinin bildiği veya bilmesi gereken sistemsel veya yapısal bir işlevsizlik (Sözü edilen işlevsizliğe, hastanenin erken doğan bebekler için uygun bir üniteye ve bu bebekleri tedavi etmek için teknik araçlara sahip olmayıp erken doğan çocukların tamamına yakınını diğer hastanelere şüpheli koşullarda sevk etmesi örnek olarak gösterilebilir. bkz. Aydoğdu/Türkiye, B. No: 40448/06, 30/8/2016, §§ 76-88) bulunmasına rağmen gerekli tedbirleri almadıklarını ve bu işlevsizlik neticesinde yakınlarının acil sağlık hizmetlerine erişimden yoksun kalarak öldüğünü de iddia etmemiştir. O hâlde başvurucunun ihlal iddiaları, tıbbi ihmalle ilgilidir.

27. Tıbbi ihmal iddialarının söz konusu olduğu hâllerde devletin egemenliği altındaki kişilerin yaşamlarının korunması yönündeki pozitif maddi yükümlülüğü, hem kamu hastanelerinin hem özel hastanelerin hastaların yaşamlarını korumak için gerekli tedbirleri

almalarını sağlayıp sağlık çalışanlarının yüksek mesleki standartlara sahip olmalarını temin edecek etkili bir mevzuat oluşturmaktan ibarettir. Oluşturulan mevzuat, kişilerin yaşamının korunması yönünden eksik olmadığı sürece sağlık çalışanlarının hastayı tedavi ederken yaptığı değerlendirme hataları, tedavi sürecindeki gecikmeler ya da tedavi sırasında sağlık çalışanları arasında yaşanan koordinasyon eksikleri devleti yaşam hakkının maddi boyutunun ihlalinden dolayı sorumlu tutmak için kâfi değildir (Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 89).

28. Olay tarihinde yürürlükteki hukuki çerçevenin başvurucunun yakınının yaşamının korunması konusunda herhangi bir eksiklik ihtiva etmediği görülmüştür (ilgili hukuki çerçeve için bkz. Ayhan Keçeli ve diğerleri, §§ 39-68). Doğrusu başvurucunun bu yönde bir şikâyeti de yoktur. Bu nedenle yaşam hakkının maddi boyutu ihlal edilmemiştir.

29. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine yönelik iddianın değerlendirilmesine gelince İhtisas Kurulunun M.E. hakkında düzenlenen tıbbi belgeleri inceleyerek hazırladığı raporda M.E.nin portal damar yaralanmasının ameliyat sırasında gelişen bir komplikasyon olduğu, ölümün ameliyat sonrasında gelişen karaciğer yetmezliği ve komplikasyonları sonucu meydana geldiği belirtilmiştir. Mahkeme de sözü edilen rapora dayanarak davayı reddetmiştir. Bu bakımdan doktor kusuruna ilişkin iddia yönünden somut bulgu ve tespitlere dayanılarak başvurucunun iddialarının tartışıldığı ve karşılandığı söylenebilir. Bununla birlikte başvurucu dava dilekçesinde ameliyata kapalı ameliyat şeklinde başlanacağı bilgisi verilmeyerek aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmediğini de ileri sürmesine ve 28/11/2019 tarihli dilekçesinde süreçte aydınlatılmadıklarını iddia edip Adli Tıp Kurumu Yüksek Sağlık Kurulundan yeniden rapor aldırılmasını talep etmesine rağmen Mahkeme; M.E.nin ameliyat sürecinde alınması gereken aydınlatılmış onam formunun alınıp alınmadığı, alınmışsa sözü edilen formun kapsamının ne olduğu ve formun ameliyat sırasında meydana gelebilecek ve başvurucunun ölümüne neden olabilecek riskleri içerip içermediği konusunda değerlendirme yapmamıştır. Oysa başvurucunun iddiaları dikkate alındığında anılan hususlarda gerekirse bilirkişi incelemesine de başvurularak bir değerlendirme yapılması gerekirdi. Dolayısıyla Mahkemenin Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği titizlikte bir inceleme yaptığı söylenemez.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu, ihlalin tespiti yanında 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunup miktar belirtmeden maddi kayıplarının telafisini istemiştir.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van 3. İdare Mahkemesine (E.2018/2577, K.2019/2185) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMAN SUNAN

B. No: 2021/56343 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/56343

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN SUNAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/56343)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Osman SUNAN

Vekili : Av. Muhammed Fehim OFLAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; başvurucunun maliki olduğu taşınmazın depremde yıkılması sonrasında idare aleyhine açtığı maddi ve manevi tazminat davasında başvurucunun bilirkişi raporuna karşı kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı itirazlarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun maliki olduğu dükkânın bulunduğu bina depremde ağır hasar almış, Acil Durum ve Afet Yönetim Başkanlığı tarafından yıkılmıştır. Başvurucu 20/5/2013 tarihinde ilgili idare aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açmıştır. Van 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada mahkeme; başvurucunun malik olmadığı, yalnızca gayrimenkul satış vaadi sözleşmesinin tarafı olduğu gerekçesiyle davanın ehliyet yönünden reddine 23/1/2017 tarihinde karar vermiştir. Bu karara karşı başvurucu tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur.

3. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi (Daire) 30/11/2017 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay 14. Daire (Danıştay) 30/5/2018 tarihli kararı ile

başvurucunun resmî şekilde düzenlenmiş satış vaadi senedine sahip olduğu ve hak sahibi olduğu gerekçesiyle kararı bozmuştur. Daire, bozma kararı uyarınca ilk derece mahkemesi kararını kaldırmıştır.

4. Mahkeme tarafından esastan inceleme yapılmış ve dosya kapsamında bilirkişi raporu aldırılmıştır. Bilirkişi raporu ile zarar ve idarenin kusuru tespit ettirilmiştir. Başvurucu rapora 8/7/2019 tarihli dilekçesi ile itiraz etmiştir. Başvurucu; dilekçesinde bir kısım itirazları yanında taşınmazın özelliklerinin dikkate alınmadığına, emsal bir dosyada aynı yapıya ilişkin olarak aldırılan bilirkişi raporunda yapının alanının 197,93 m² olarak tespit edildiğine, bu raporda ise 63,76 m² olarak hatalı tespit yapıldığına, başka bir emsal dosyada ise kusur oranlarının farklı tespit edildiğine işaret etmiştir. Bu rapor doğrultusunda Mahkeme 31/1/2020 tarihli kararı ile 120.000 TL maddi tazminat isteminin 7.655,19 TL'lik kısmının kabulüne, 112.344,81 TL'lik kısmının reddine; 10.000 TL manevi tazminat isteminin 5.000 TL'lik kısmının kabulüne, 5.000 TL'lik kısmının reddine karar vermiştir. Başvurucu, kararı istinaf etmiştir. İstinaf başvurusunda bilirkişi raporuna yapmış olduğu itirazları yinelemiştir. İstinaf başvurusu Daire tarafından 2/11/2021 tarihli kararla kesin olmak üzere reddedilmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 24/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 6/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucu; dosya kapsamında alınan raporun hatalı olduğunu, aynı binaya ilişkin olarak başka bir davada alınan kusur oranları ile binaya ilişkin teknik bilgilerin farklılık arz ettiğini, itirazlarının dikkate alınmayarak bariz takdir hatası yapıldığını ve yargılama sonucunun adil olmadığını ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, davalı idareler tarafından bildirilmiş görüş yazılarını sunmuş ve başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurunun, ihlal iddialarının mahiyeti gereği gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz

değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

11. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

12. Somut olayda başvurucunun maliki olduğu dükkânın bulunduğu bina depremde ağır hasar almış, Acil Durum ve Afet Yönetim Başkanlığı tarafından yıkılmıştır. Başvurucu, idare aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açmış ve Mahkeme tarafından bilirkişi raporu aldırılmıştır. Başvurucu rapora itirazlarında bir kısım itirazları yanında taşınmazın özelliklerinin dikkate alınmadığına, emsal bir dosyada aynı yapıya ilişkin olarak aldırılan bilirkişi raporunda yapının alanının 197,93 m² olarak tespit edildiğine, bu raporda ise 63,76 m² olarak hatalı tespit yapıldığına, başka bir emsal dosyada ise kusur oranlarının farklı tespit edildiğine işaret etmiştir. Mahkeme rapor doğrultusunda karar vermiştir. Kararın gerekçesinde rapora itirazlara yönelik olarak, rapora yapılan itirazların bilirkişi raporunu kusurlandıracak nitelikte olmadığı değerlendirmesi yapılmıştır. Başvurucu kararı istinaf etmiştir. Daire kararın usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunu reddetmiştir.

13. Bireysel başvuruya konu uyuşmazlık tazminat talebine ilişkin olup bu talebin esasını taşınmazın yeniden yapım bedeli ve taşınmazın yıkılmasına ilişkin kusur oranları oluşturmaktadır. Taşınmazın yeniden yapım bedeli ise bilirkişi raporunda yapım alanına göre tespit edilmiştir. Dolayısıyla taşınmazın yapım alanına ilişkin iddialar esaslı iddia niteliğinde olup bu iddiaların değerlendirilmesinden sonra ortaya çıkacak neticeye göre davanın sonucu etkilenebilecektir. Aynı şekilde taşınmazın özelliklerine ve tarafların kusur oranlarına yönelik iddialar da davanın sonucunu etkileyebilecek esaslı iddialardır.

14. Başvurucu rapora itirazında ve istinaf dilekçesinde yukarıda işaret edilen itirazlar çerçevesinde aynı binaya ilişkin olarak başka bir mahkeme dosyasında alınan bilirkişi raporunda farklı tespitlerin yapıldığını ileri sürmüştür. Mahkeme ve Daire bu esaslı iddialara yönelik olarak bir değerlendirme yapmamıştır. Bu itibarla başvurucunun kararın sonucunu değiştirebilecek esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

17. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve

Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 400.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van 2. İdare Mahkemesine (E.2019/35, K.2020/75) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ YILDIRIM (2)

B. No: 2021/59582 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/59582

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ YILDIRIM BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/59582)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Ali YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu (sanık) tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) hakkında yürütülen başka bir soruşturma kapsamında, şüpheli sıfatıyla etkin pişmanlık hükümleri çerçevesinde ifadeleri alınan M.S.Y. ve S.A.nın başvurucunun Yunus kod ismini kullandığı ve 2012-2013 yıllarında Kepez'de bölge talebe mesulü olarak sorumlu düzeyde faaliyet yürüttüğü yönünde beyanda bulunmaları üzerine Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvurucu hakkında FETÖ/PDY'yi kurma ve yönetme suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu, silahlı terör örgütü kurma ve yönetme şüphesiyle 5/1/2017 tarihinde gözaltına alınmış; 27/1/2017 tarihinde ise tutuklanmıştır.

4. Başvurucu; soruşturma kapsamında alınan ifadelerinde aleyhine beyanda bulunan kişileri tanımadığını, ByLock kullanmadığını, tanık beyanlarını ve atılı suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiştir.

5. Başsavcılık tarafından yürütülen soruşturma sonucunda başvurucu hakkında silahlı terör örgütü kurma ve yönetme suçundan 10/4/2017 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede; haklarında yürütülen soruşturmada etkin pişmanlık kapsamında şüpheli olarak beyanda bulunan M.S.Y. ve S.A.nın başvurucunun Yunus kod ismini kullandığına ve kaldıkları evin bulunduğu bölgede bölge talebe mesulü olarak görev yaptığına ilişkin beyanları ile örgüte müzahir şirkette çalıştığını gösteren Sosyal Güvenlik Kurumu kaydı, kullandığı cep telefonunda ByLock programı tespit edildiğine dair tutanak ile Asya Katılım Bankası A.Ş.de (Bank Asya) hesap hareketlerine ilişkin tespitlere dayanılmıştır.

6. İddianamenin kabul edilmesiyle Antalya 9. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanan davada 5/5/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğer işlemlerin yanı sıra- tanıklar M.S.Y. ve S.A.nın bulundukları yer mahkemeleri tarafından dinlenmeleri amacıyla istinabe talebinde bulunulmasına, HTS kayıtlarının istenmesine ve GSM numarası üzerinden ByLock araştırmasının yapılmasına karar verilmiştir.

7. Yargılama beş celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde istinabe mahkemesi olan Çorum Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tanık M.S.Y.nin beyanları alınmıştır. Tanık M.S.Y. vermiş olduğu beyanlarında özetle başvurucuyu Yunus kod ismi ile tanıdığını, kaldığı evin bulunduğu bölgede başvurucunun bölge talebe mesulü olarak görev yaptığını, kaldığı örgüt evinin kira ve diğer ihtiyaçları ile ilgilendiğini, sohbetler düzenlediğini ve Bank Asya hesabı açtıktan sonra banka kartlarını kendisinden aldığını beyan etmiştir.

8. Birinci celse başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu; Mahkemedeki savunmasında örgütle ilgisinin olmadığını, aleyhine beyanda bulunan tanıklar M.S.Y. ve S.A.yı tanımadığını, örgütle irtibatlı olmayan birçok şirkette de çalıştığını, ByLock kullanmadığını ve üzerine atılı suçları kabul etmediğini ileri sürmüştür. Aynı celsede tanık M.S.Y.nin istinabe mahkemesi tarafından celse arasında alınan beyanları duruşmada okunmuş, başvurucu ve müdafiine tanık anlatımına karşı beyan ve itirazda bulunma imkânı verilmiştir.

9. İkinci celse öncesinde diğer tanık S.A.nın beyanları Yüksekova Ağır Ceza Mahkemesi tarafından alınmıştır. Tanık S.A. vermiş olduğu beyanlarında özetle teşhiste gösterilen fotoğrafta başvurucuyu Yunus kod ismi ile tanıdığını, kalmış olduğu öğrenci yurduna başvurucunun gelip gittiğini, başvurucunun bölge talebe mesulü olarak görev yaptığını duyduğunu beyan etmiştir. İkinci celsede tanık S.A.nın istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları da duruşmada okunmuş, başvurucu ve müdafiine tanık anlatımına karşı beyan ve itirazda bulunma imkânı verilmiştir.

10. Üçüncü celsede başvurucuya ait CGNAT kayıtları dosyaya gönderilmiş, ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'yla ilgili araştırmanın devam ettiği bildirilmiştir. Aynı celsede Cumhuriyet savcısının başvurucunun örgüt üyeliği suçundan cezalandırılması talebini içeren esas hakkındaki mütalaasına karşı savunma yapmak üzere başvurucu ve müdafiine süre verilmiştir. Başvurucu; son celsede yapmış olduğu savunmasında tanık beyanlarını kabul etmediğini, beyanların gerçeği yansıtmadığını ve çelişkili olduğunu ileri sürmüştür.

11. Mahkeme, başvurucu hakkında her ne kadar silahlı terör örgütü kurma ve yönetme suçundan cezalandırılması talebiyle dava açılmış ise de başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvurucu hakkındaki cezanın alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle belirlenme gerekçesi suçun işleniş biçimi, failin kastının ağırlığı, failin güttüğü

amaç ve saik olarak açıklanmıştır. Mahkemenin mahkûmiyet kararını; başvurucunun kendi adına kayıtlı GSM hattı üzerinden ByLock isimli gizli haberleşme programı kullandığı, HTS analiz raporuna göre FETÖ/PDY üyeliğinden soruşturma yürütülen birçok kişi ile iletişim hâlinde olduğu, örgüte müzahir şirket tarafından işletilen öğrenci yurdunda çalıştığı, örgütün finans kaynağı olarak kabul edilen Bank Asyada aktif hesabının bulunduğu, tanık M.S.Y.nin beyan ve teşhisi ile tanık S.A.nın beyanları doğrultusunda başvurucunun örgüt içinde Yunus kod adını kullandığı ve örgüt içinde bölge talebe mesulü olarak görev yaptığı hususlarına dayandığı anlaşılmaktadır.

12. Başvurucu, istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- tanıkların çelişkili beyanları ile ceza verilemeyeceğini belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesince 7/3/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir.

13. Başvurucu, temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- tanıklar M.S.Y. ve S.A.nın Mahkeme huzurunda dinlenmediği ve tanıklara soru sorma hakkının kullandırılmadığını ileri sürmüştür.

14. Temyiz aşamasında başvurucuya ait 259714 ve 489879 ID numaralı ByLock mesaj içeriklerini içerir tespit ve değerlendirme tutanakları dosyaya gönderilmiştir. Yargıtay, başvurucu hakkındaki temyiz aşamasında gelen ByLock tespit ve değerlendirme tutanakları beklenmeden karar verilmiş ise de dosyada mevcut diğer delillerin atılı suçun sübutu için yeterli olduğunu belirtmek suretiyle 3/3/2021 tarihinde kararın onanmasına karar vermiştir.

15. Başvurucu, nihai hükmü 2/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 20/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne, tanık sorgulama hakkı dışındaki iddiaların kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, tanık beyanlarının mahkûmiyet hükmünde belirleyici delil olarak değerlendirildiğini ancak kendisine bu tanıkları sorgulama imkânının verilmediğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun istinabe mahkemesinde dinlenen tanık beyanlarına karşı iddia ve itirazlarını dile getirdiği, istinabe yoluyla dinlenen tanık beyanlarının tek ve belirleyici olmadığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının

delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

22. Somut olayda Mahkeme tarafından aleyhe beyanda bulunan tanıklar M.S.Y. ve S.A.nın istinabe yoluyla alınan beyanları başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak tanığın duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanıkların Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık/tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

23. Mahkemenin başvurucunun terör örgütü üyeliği suçundan mahkûm olmasında esas olarak ByLock isimli haberleşme programını kullanmasına, Bank Asya hesap hareketlerine ilişkin kayıtlara, örgüte ait müzahir kurumlarda çalışmasına, haklarında FETÖ/PDY üyeliğinden soruşturma yürütülen birçok kişiyle iletişim hâlinde olmasına ve tanık beyanlarına dayandığı görülmektedir. Başvurucu hakkındaki gerekçeli karar incelendiğinde duruşmada dinlenmeyen tanıkların başvurucu aleyhine verdiği beyanların ve diğer delillerin ağırlığı hususunda Mahkemece herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı görülmüştür.

24. Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından -somut olayda da olduğu gibi- sadece Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir (birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları). Somut olayda ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı temyiz aşamasında dosyaya eklenmiş ise de söz konusu tutanak taraflara okunarak duruşmada tartışılmamış ve mahkûmiyet hükmüne dayanak alınmamıştır (bkz. §§ 11-14).

25. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgütle iltisaklı Bank Asya'ya örgüt liderinin talimatıyla ve terör örgütüne yardım etme kastıyla destek amaçlı para yatırdıklarına ilişkin kesin ve inandırıcı delil bulunmaması durumunda, mevcut şüphe sanık lehine

değerlendirilmektedir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/11/2024 tarihli ve E.2022/24737, K.2024/15026; 12/12/2024 tarihli ve E.2022/30656, K.2024/18046; 23/12/2024 tarihli ve E.2022/34231, K.2024/19255 sayılı kararları).

26. Çeşitli telefon görüşmelerinin örgütsel bir niteliği olduğuna ve açılan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olduğuna yönelik bir delil tespit edilemediği, iletişim içeriklerinin bulunmadığı ve iletişimin mahiyetinin de bilinmediği durumlarda, başvurucunun diğer birtakım sanıklarla sadece iletişim hâlinde olmasının başvurucunun örgütün nihai amacını bildiğini ve terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirilmiş örgütsel faaliyetlerinin varlığını ortaya koyduğu söylenemez. Nitekim Anayasa Mahkemesi Mustafa Özterzi ([GK], B. No: 2016/14597, 31/10/2019) kararında örgütsel amaçlarla yapıldığını gösteren somut olgular ortaya konulmadığı sürece -somut olayın koşulları itibarıyla- içeriği belli olmayan telefon görüşme kayıtlarının örgütsel bir ilişki bakımından kuvvetli suç belirtisi olarak kabulünü mümkün görmemiştir (Mustafa Özterzi, §§ 105, 106; aynı yöndeki değerlendirmeler için ayrıca bkz. Mustafa Açay [1. B.], B. No: 2016/66638, 3/7/2019, § 61; İlker Deniz Yücel [2. B.], B. No: 2017/16589, 28/5/2019, § 86; Murat Aksoy [GK], B. No: 2016/30112, 2/5/2019, § 79; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018, § 146; mahkûmiyet kararı yönünden benzer değerlendirmeler için ayrıca bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, §§ 17, 18, 57).

27. Yine Yargıtay uygulamasında kişilerin örgütle irtibatlı kurumlarda çalışmalarının terör örgütü üyeliği suçu açısından tek başına yeterli delil olarak kabul edilmediği görülmektedir [(kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 2/3/2021 tarihli ve E.2019/5505, K.2021/1793 sayılı kararı].

28. Gerekçeli karar içeriği, hükme esas alınan delillere ilişkin açıklanan Yargıtay uygulaması ile özellikle Yargıtayın dosyada mevcut diğer delillerin atılı suçun sübutu için yeterli olduğuna ilişkin tespiti gözönüne alındığında, istinabe yolu ile beyanları alınan tanıklar M.S.Y. ve S.A.nın başvurucunun Yunus kod ismini kullandığına ve bölge talebe mesulü olarak görev yaptığına ilişkin beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ölçüde dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer bir ifadeyle sorgulama imkânı tanınmayan tanık beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

29. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Buna ek olarak hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmıştır. Ancak gerekçeli kararda başvurucunun örgüt hiyerarşisi içinde bölge talebe mesullüğü yaptığı ve Yunus kod ismini kullandığı yönündeki sorgulanamayan tanığın beyanlarını doğrulayan başkaca delile dayanıldığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ayrıca Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanıkların başvurucunun da onlara soru sormasına imkân sağlayacak şekilde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ya da tanıkların istinabe olunan mahkemede dinlenirken başvurucunun haberdar edilip edilmediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanıkların istinabe mahkemelerince alınmış yazılı beyanları duruşmada okunmuşsa da başvurucu, tanık beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış; sorulan sorulara verdikleri cevaplar hakkında izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanıkların tepkileri konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanık beyanlarının doğruluğu ve güvenilirliği test edilememiştir. Mahkeme de tanıklar beyanda bulunurken

tepkileriyle ilgili olarak izlenim edinememiştir. Öte yandan hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmış olmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanığı sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla doğruluğu ve güvenilirliği test edilmemiş tanıkların beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alındığı hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvenceler sağlanmamıştır. Bu bağlamda tanıkların duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucunun; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 7.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine

itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

36. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 9. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/49, K.2018/160) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan gizli tanığın duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, çoğunluk tarafından başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde adil yargılanma kapsamında güvence altına alınan tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda belirttiğim nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Yargılamanın birinci celse öncesinde istinabe mahkemesi olan Çorum Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tanık M.S.Y.nin beyanları alınmış olup, tanık M.S.Y. beyanında özetle; başvurucuyu Yunus kod ismi ile tanıdığını, kaldığı evin bulunduğu bölgede başvurucunun bölge talebe mesulü olarak görev yaptığını, kaldığı örgüt evinin kira ve diğer ihtiyaçları ile ilgilendiğini, sohbetler düzenlediğini ve Bank Asya hesabi açtıktan sonra banka kartlarını kendisinden aldığını belirtmiştir. Birinci celsede tanık M.S.Y.nin istinabe mahkemesi tarafından celse arasında alınan söz konusu beyanı duruşmada okunmuş, başvurucu ve müdafine tanık anlatımına karşı beyan ve itirazda bulunma imkânı verilmiştir. İkinci celse öncesinde ise, diğer tanık S.A.’nın beyanları Yüksekova Ağır Ceza Mahkemesi tarafından alınmıştır. Tank S.A. vermiş olduğu beyanlarında özetle teşhiste gösterilen fotoğrafta başvurucuyu Yunus kod ismi ile tanıdığını, kalmış olduğu öğrenci yurduna başvurucunun gelip gittiğini, başvurucunun bölge talebe mesulü olarak görev yaptığını duyduğunu beyan etmiştir. İkinci celsede tanık S.A.’nın istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları da

duruşmada okunmuş, başvurucu ve müdafine tanık anlatımına karsı beyan ve itirazda bulunma imkânı verilmiştir. Üçüncü celsede başvurucuya ait CGNAT kayıtları dosyaya gönderilmiş, ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağıyla ilgili araştırmanın devam ettiği bildirilmiştir.

Mahkeme, mahkûmiyet kararının gerekçesinde; başvurucunun kendi adına kayıtlı GSM hattı üzerinden ByLock isimli gizli haberleşme programı kullandığı, HTS analiz raporuna göre FETÖ/PDY üyeliğinden soruşturma yürütülen birçok kişi ile iletişim hâlinde olduğu, örgüte müzahir şirket tarafından işletilen öğrenci yurdunda çalıştığı, örgütün finans kaynağı olarak kabul edilen Bank Asya'da aktif hesabının bulunduğu, tanık M.S.Y.nin beyan ve teşhisi ile tanık S.A.nin beyanlar doğrultusunda başvurucunun örgüt içinde Yunus kod adını kullandığı ve örgüt içinde bölge talebe mesulü olarak görev yaptığını belirtmiştir. Başvurucu, istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yani sıra- tankların çelişkili beyanları ile ceza verilemeyeceğini belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesince 7/3/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir. Başvurucu, temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- tanıkların mahkeme huzurunda dinlenmediği ve tanıklara soru sorma hakkının kullanılmadığını ileri sürmüştür.

Temyiz aşamasında başvurucuya ait 259714 ve 489879 ID numaralı ByLock mesaj içeriklerini içerir tespit ve değerlendirme tutanakları dosyaya gönderilmiştir. Yargıtay, başvurucu hakkındaki temyiz aşamasında gelen ByLock tespit ve değerlendirme tutanaklar beklenmeden karar verilmiş ise de dosyada mevcut diğer delillerin atılı suçun sübutu için yeterli olduğunu belirtmek suretiyle kararın onanmasına karar vermiş, başvurucu nihai hükmü öğrendikten sonra bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvurucu kovuşturma süreçlerinde müdafi yardımından yararlanmış, iddianameye konu eylemler ve dosya kapsamı hakkında bilgi verilmiş ve savunması alınmıştır. Dosya kapsamında istinabe yoluyla alınan tanık beyanları duruşmada başvurucuya okunmuş, tanık beyanına karşı savunma imkânı tanınmıştır. Başvurucu yerel mahkeme ve istinaf aşamalarında tanık beyanlarına karşı savunma yaparken, tanıkları sorgulayamadığını ya da soru sormak istediğini ileri sürmemiştir. Dosya kapsamında başvurucunun Bylock kullandığı tespit edilmiş, CGNAT kayıtları sunulmuş ve temyiz aşamasında Bylock değerlendirme tespit tutanakları da dosyaya girmiştir. Yargılamada başvurucuya esas hakkında mütalaaya savunma imkânı tanınmış ve başvurucunun savunması sonrasında hüküm verilmiştir. Yargılamayı yapan Ağır Ceza Mahkemesi tüm dosya kapsamını nazara alarak, hukuk kurallarını nasıl uyguladığını ve yorumladığını, ayrıca takdir yetkisini gerekçelendirerek hüküm kurmuştur. Yerel Mahkemenin kararı istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Buna göre, başvurucunun bireysel başvurusunda yer alan iddiaları kanun yolu şikâyeti niteliğini haiz olup, bireysel başvuruda bu hususların değerlendirilmesi mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi, Aydın Yavuz ve Diğerleri başvurusunda (Başvuru Numarası: 2016/22169, Karar Tarihi: 20/6/2017, R.G. Tarih ve Sayı: 30/6/2017-30110) darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmaya ilişkin olarak FETÖ/PDY örgütünün özellikleri hakkında kapsamlı açıklamalara yer vermiştir. Söz konusu kararda, yetkili makamlarca ve soruşturma mercilerince 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu belirtilen FETÖ/PDY'ye ilişkin olarak özellikle son yıllarda yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda bu yapılanmanın özelliklerine ve faaliyetlerine ilişkin birçok tespit ve değerlendirmeye yer verilerek, özetle; FETÖ/PDY'nin başlangıçta özellikle din ve eğitim alanında faaliyet göstererek toplumda meşruiyet kazanmaya çalıştığı, FETÖ/PDY bünyesinde bulunan ışık

(talebe) evleri, okullar, yurtlar ve dershaneler aracılığıyla ulaştığı gençleri amaçları doğrultusunda yetiştirdiği ve bu kişilerin yapılanmanın insan kaynağını oluşturduğu, FETÖ/PDY'nin yöneticileri ve üyelerinin, faaliyetlerini gizlilik esasıyla yürüttüğü ve gizliliği sağlayacak haberleşme yöntemleri kullandığı, gizlilik anlayışı, devlet yönetimi bakımından önemli görülen TSK, yargı, emniyet ve mülki idare birimlerinde ayrı bir titizlikle uygulandığı, FETÖ/PDY'nin gerçek amacının devleti ele geçirmek olduğu belirtilmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesi’nin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Başvurucu hakkında terör örgütü üyeliğinin sübut bulduğunu kabul eden yerel mahkeme somut olay bağlamında Bylock ve HTS kayıtları gibi dijital delilleri, Bank Asya hesabını ve tanık ifadelerini değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Yerel mahkeme gerekçeli kararında tanık beyanları yanında dijital delilleri ve Bank Asya hesap durumunu da nazara aldığını belirtmiş olup, başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurarken tek ve belirleyici delil olarak tanıkların beyanına dayanmamıştır. Yerel mahkemenin kararı gerekçeli olup, hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de mevcut değildir. Kaldı ki, başvurucu tanık beyanlarına karşı savunma yaparken ya da istinaf kanun yoluna başvururken tanıkları sorgulamak istediğini ileri sürmemiştir.

Bu nedenlerle, başvurucunun, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında tanık sorgulama hakkının ihlal edilmediğinden, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

OKAN DEMİR

B. No: 2021/66000 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/66000

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OKAN DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/66000)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Okan DEMİR

Vekili : Av. Cem TUNÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, temin faaliyeti tamamlanmayan astsubay adaylarının temin faaliyetlerinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesiyle iptal edilmesi üzerine açılan davanın Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonuna gönderilmesi yerine incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Türk Silahlı Kuvvetlerinde (TSK) 19/2/2016 tarihinde astsubay temel askerlik ve astsubay anlayışı kazandırma kursuna kursiyer olarak başlamıştır. Başvurucunun, eğitimi devam etmekteyken benzer durumdakilerin tamamını kapsadığı anlaşılan 26/8/2016 tarihli bir emirle izne gönderildiği anlaşılmıştır.

3. 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 6. maddesinin (a) bendinde yer alan temin faaliyeti tamamlanmamış astsubay ve subay adayları hakkındaki işlemlerin iptal edilmesi kuralı kapsamında başvurucunun TSK ile ilişiği kesilmiştir. Başvurucu 20/10/2018 tarihinde astsubay olarak atanmak için gerekli şartları taşıdığından bahisle astsubay olarak atamasının yapılması, aksi hâlde bir kamu kurumunda başka bir kamu görevine atamasının yapılması talebiyle idareye başvurmuştur.

Talebinin 31/10/2018 tarihli yazı ile reddedilmesi üzerine başvurucu, işlemin iptali için dava açmıştır.

4. Ankara 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 12/2/2019 tarihinde davanın incelenmeksizin reddine karar vermiş, karar gerekçesinde başvurucunun astsubaylığa nasbının yapılmamasına ilişkin kurulmuş, idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülebilir bir idari işlem olmadığını belirtmiştir.

5. Başvurucu, bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 23/5/2019 tarihli kararla istinaf başvurusunun kabulüne ve Mahkeme kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Karar gerekçesinde dava konusu işlemin doğrudan kanun hükmünde kararname (KHK) hükmüne dayalı bir işlem olduğundan söz etmenin mümkün olmadığını, işlemin esasının incelenerek bir karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

6. Kaldırma kararı sonrası yürüttüğü yargılama sonucunda Mahkeme, davanın reddine karar vermiş, karar gerekçesinde ilgili KHK hükmü uyarınca davalı idarece bağlı yetki içinde adaylık işlemleri iptal edilerek nasbı yapılmayan başvurucunun astsubaylığa nasbının yapılması istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediğini ifade etmiştir.

7. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuş, Bölge İdare Mahkemesi 17/9/2020 tarihinde istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Başvurucunun söz konusu karara karşı yaptığı temyiz başvurusu sonrası Danıştay 5. Dairesi 15/11/2021 tarihinde Bölge İdare Mahkemesi kararının onanmasına kesin olarak karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 3/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 31/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; astsubaylık için engeli olmadığını, gerekçe bireyselleştirilmeden davanın reddedildiğini, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünün ekinde yer alan Millî Savunma Bakanlığı yazısında başvurucunun 675 sayılı KHK gereği astsubaylığa nasbının yapılmadığı, başvurucu hakkında dava dosyasına sunulanlar dışında görüş ve öneri bulunmadığı açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı kendisine atfedilebilecek hukuk dışı bir eylemi olmadığını ve mağdur olduğunu belirtmiştir.

12. Başvurucunun iddialarının mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ayhan Orhanlı ([GK], B. No: 2019/7991, 23/2/2023) kararında 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı

Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca olağanüstü hâl (OHAL) kapsamındaki KHK'larla gerçek kişilerin hukuki statülerine ilişkin olarak doğrudan düzenlenen işlemlerin OHAL Komisyonunun yetkisinde olduğunu belirtmiş; temin faaliyetinin OHAL KHK'sı ile iptal edilmesi ve nasbının yapılmaması üzerine açtığı davada keyfîliğe karşı başvurucuya anayasal güvenceler sağlayacak nitelikte bir yorumla dosyanın Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonuna (OHAL Komisyonu) gönderilmesi yerine davanın incelenmeksizin reddedilmesi suretiyle yapılan müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

15. Somut olayda, başvurucunun temin faaliyetinin OHAL KHK'sı ile iptal edilmesi üzerine açtığı davada keyfîliğe karşı başvurucuya anayasal güvenceler sağlayacak nitelikte bir yorumla dosyanın OHAL Komisyonuna gönderilmesi yerine davanın reddedildiği anlaşıldığından somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Öte yandan Mahkeme davanın incelenmeksizin reddine karar vermemekle birlikte işlemin bağlı yetki çerçevesinde gerçekleştirildiğinden hukuka aykırı olmadığı yönündeki gerekçesinin (bkz. § 6) esasa ilişkin bir değerlendirme olarak görülemeyeceği ve doğrudan KHK ile tesis edilen işlemlere karşı dosyaların OHAL Komisyonuna gönderilmeyerek yargısal denetime imkân sağlanmadığı sonucunu değiştirmediği anlaşılmıştır. Bu sebeple de Ayhan Orhanlı kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Ayrıca Ayhan Orhanlı kararında da belirtildiği üzere OHAL Komisyonunun görev süresi 22/1/2023 tarihinde sona ermişse de 7075 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddede görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevleri kapsamındaki hususlarda mahkemelerce verilecek kararlar üzerine yapılması gerekli iş ve işlemleri yürütecek kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucu, eşitlik ilkesinin ve mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkemeye erişim hakkı şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurucunun anılan ihlal iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için (7075 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesi çerçevesinde oluşturulan başvuru yolu dikkate alınarak) yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2019/1682, K.2020/575) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞABAN KOŞAN

B. No: 2022/22165 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/22165

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞABAN KOŞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/22165)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ KenanYAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Şaban KOŞAN

Vekili : Av. Arzu BEYAZIT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan gizli tanığın başvurucu (sanık) tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel hakların ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de içermektedir.

2. Başvurucu, olayların meydana geldiği tarihte Kırşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğünde maarif müfettişi olarak görev yapmaktadır.

3. Kırşehir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

4. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olma suçundan cezalandırılması talebiyle 23/12/2020 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle; başvurucunun FETÖ/PDY liderinin çağrısı üzerine örgüte ait Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) isimli bankaya 31/12/2013-24/12/2014 tarihleri arasında

yaklaşık olarak 3.000 TL ve 550 euro para yatırdığı, çocuklarını örgüte müzahir okula gönderdiği, ele geçen dijital materyallerinde örgüt liderine ait vaaz görüntüleri ile cep telefonunda ByLock ve Eagle isimli program kalıntılarının tespit edildiği belirtilmiştir. İddianamede ayrıca İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına ait soruşturma dosyasında dinlenen Sızıntı kod isimli gizli tanığın başvurucuyu teşhis ederek "...Türkçe öğretmeni olarak İsviçre'ye gelen [başvurucunun] resmî öğretmenlik görevi haricinde Frauenfeld bölgesine İsviçre imamı [İ. B.] tarafından imam olarak atandığı, ... Millî Eğitim Bakanlığı'nın vermiş olduğu öğretmenlik yurt dışı görevi 5 sene olmasına rağmen Türkiye'de açılan millî eğitim müfettişlik sınavını kazandığını, bundan dolayı dönemin İsviçre ülke imamı [H.A.nın] talimatı ile 3. senenin sonunda Türkiye'ye dönerek Millî Eğitim Bakanlığı müfettişi olduğu" şeklindeki beyanları doğrultusunda atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

5. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Kırşehir Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 12/1/2021 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- Bank Asya hesap hareketlerinin istenmesine, başvurucunun kullanımında bulunan GSM numaralarına ilişkin HTS kayıtlarının celbine, başvurucunun çocuklarının eğitim gördüğü okulların araştırılmasına ve Sızıntı kod isimli gizli tanığın dinlenmesi yönünde işlem yapılmasına karar verilmiştir. Mahkeme, başvurucunun Bank Asya hesabıyla ilgili bilirkişi raporu alınmasına yönelik bir ara kararı ise almamıştır.

6. Yargılama iki celsede tamamlanmıştır. Mahkeme, Sızıntı kod isimli gizli tanığın ilk celse öncesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla dinlenmesi amacıyla istinabe mahkemesi tarafından 15/2/2021 tarihinde hazır edilmesini istemiştir. Aynı zamanda, başvurucu müdafiine de gizli tanığa sorulmasını istediği soruların yazılı olarak dosyaya bildirilmesi şerhini içeren davetiye gönderilmiştir. Başvurucu ise Mahkemeye sunduğu 15/2/2021 tarihli dilekçesinde gizli tanık ile yüzleşmek ve kendisine soru sormak istediğini bildirmiştir. Başvurucu müdafiine gönderilen söz konusu davetiyenin gizli tanığın dinlendiği duruşmadan sonra 17/2/2021 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmakta ise de müdafiinin 15/2/2021 tarihli dilekçesiyle tanıkla ilgili bilgi sahibi olmamaları nedeniyle gizli tanığa sorulmasını istedikleri soru bulunmadığını bildirdiği anlaşılmaktadır.

7. Mahkeme 15/2/2021 tarihinde dosyanın sürüncemede kalmaması, olayın niteliği, tanığın kimliğinin korunması bakımından var olan hukuki yarar ve gizlilik esası gerekçesiyle gizli tanığın dinlenmesi amacıyla resen celse açmıştır. Celsede başvurucu ve müdafii hazır bulunmamıştır. Sızıntı kod isimli gizli tanık istinabe mahkemesi tarafından SEGBİS vasıtasıyla hazır edilmiştir. Gizli tanık Sızıntı, Mahkeme beyanlarında özet olarak daha önce örgütün Avrupa yapılanması hakkında beyanda bulunduğunu, başvurucunun Türkçe öğretmeni olarak yurt dışına atandığını, resmî öğretmenlik görevi dışında Frauenfeld bölgesinde İsviçre imamı İ.B. tarafından imam olarak atandığını, yurt dışı öğretmenlik süresinin 5 yıl olmasına rağmen Türkiye'deki müfettişlik sınavını kazanması sonrasında İsviçre ülke imamı H.A.nın talimatı doğrultusunda Türkiye'ye dönerek müfettiş olduğunu beyan etmiştir.

8. Mahkeme birinci celsede gizli tanık beyanının alındığını belirtmiş ancak gizli tanığın beyanlarını ayrıca ve açıkça okuyarak başvurucunun beyan ve itirazlarını sormamıştır. Başvurucu, bu aşamada yaptığı savunmalarında; Bank Asya hesabını faizsiz bankacılık ve yüksek kâr payı getirdiği için açtığını, talimat üzerine para yatırmadığını, diğer bankalarda da hesabının olduğunu, çocuklarını başörtüsü yasağı nedeniyle adı geçen okullara gönderdiğini beyan etmiştir. Başvurucu ayrıca İsviçre'ye Türkçe öğretmeni olarak

görevlendirildiğini, müfettiş olabilmek için yurt dışı görev süresi olan beş yılı beklemeden 2000 yılında Türkiye'ye müfettiş olarak döndüğünü, gizli tanığın beyanında geçen İ.B.yi camiden tanıdığını, H.A.yı ise tanımadığını beyan etmiştir. Başvurucunun alınan savunmasından sonra Cumhuriyet savcısı tarafından esas hakkında mütalaa verilmiştir. Başvurucu ve müdafiine esas hakkındaki savunmalarını hazırlamaları için süre verilerek celse ertelenmiştir.

9. İkinci celsede başvurucu, önceki savunmaları doğrultusunda atılı suçu işlemediğini beyan etmiştir. Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme gerekçeli kararında; başvurucudan ele geçen dijital materyallerle ilgili düzenlenen raporda örgüt liderine ait vaaz görüntülerinin tespit edilmiş olduğunu, başvurucuya ait cep telefonunda ByLock, Eagle, Psiphon, Clean Them All isimli örgüt mensuplarınca kullanıldığı bilinen programlara ait kalıntıların bulunduğunu ve Bank Asya hesabında 2014 yılı Ağustos ayına kadar 0,11 TL bakiye bulunmasına rağmen çağrı dönemiyle uyumlu olacak şekilde artış yapıldığını belirtmiştir. Diğer taraftan gerekçede, Sızıntı kod isimli gizli tanığın başvurucunun İsviçre imamı İ.B. tarafından Frauenfeld bölgesine imam olarak atandığı, yurt dışı görev süresi beş yıl olmasına rağmen Türkiye'de açılan millî eğitim müfettişlik sınavını kazanması üzerine dönemin İsviçre ülke imamı H.A.nın talimatıyla üçüncü senenin sonunda Türkiye'ye dönerek Millî Eğitim Bakanlığı müfettişi olduğu yönündeki beyanlarına da dayanıldığı anlaşılmaktadır.

10. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesinin 25/5/2021 tarihli kararıyla esastan reddedilmiştir. Başvurucu, 17/8/2021 tarihli temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- gizli tanığın mahkeme huzurunda dinlenmediğini ve gizli tanıkla yüzleştirilmediğini belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir. Hüküm, temyiz kanun yolu denetiminden geçerek 22/12/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 27/2/2022 tarihinde öğrenmiş; 2/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu, sorgulanamayan gizli tanık beyanlarının hükme esas alınması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleriyle somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir (Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015; Atila Oğuz Boyalı [2. B.],

B. No: 2013/99, 20/3/2014). Buna göre bir sanığın kendisi hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir. Böylelikle sanık, aleyhindeki tanık beyanlarının zayıf/itibar edilmez noktalarını ortaya koyup çelişmeli yargılama ilkesine uygun olarak onların güvenilirliğini huzurda sınayabilecek (test edebilecek), tanığın inandırıcılığı ve güvenilirliği bakımından sorduğu sorularla kendi lehine sonuçlar ortaya çıkarabilecek ve yargılama makamının uyuşmazlık konusu olayı sadece iddia makamının ileri sürdüğü şekliyle değil savunmanın argümanlarıyla da algılamasını sağlayabilecektir (AZ. M., § 55).

17. Ancak bazı olaylarda tanığın kim olduğunun sanıklar tarafından bilinmesi, tanığın kendisi veya yakınları için tehlike doğurabilir. Tanıklık yapacak olanların misillemeye uğramaktan korkmak için haklı sebepleri bulunabilir. Ayrıca örgütlü suçla mücadelede tanığın kimliğinin gizli tutulması hafife alınamaz. Örgütlü suçlardaki artış, bazı tedbirlerin alınmasını gerektirebilir. Bununla birlikte bir tanığın kimliği bu nedenle saklı tutulmuşsa savunma tarafının ceza yargılamalarında normal koşullarda bulunmayan zorluklarla karşı karşıya kalabileceği de gözönünde bulundurulmalıdır (Baran Karadağ, § 57).

18. Bu durumda ilk olarak tanığın kimliğini gizlemek için makul gerekçelerin olup olmadığının ve ikinci olarak gizli tanık ifadesinin verilecek hükmün dayandığı tek veya belirleyici temel olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Gizli tanık beyanının mahkeme kararının dayandığı tek veya belirleyici delil olduğu bu şekilde tespit edildikten sonra üçüncü olarak savunma tarafına dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği de belirlenmelidir. Hükmün büyük ölçüde veya yalnızca gizli tanığın ifadesine dayanması durumunda yargılama detaylı incelemelere tabi tutulmalıdır. Eğer sanık veya müdafii tarafından güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla sorgulanmamış tanık delili, mahkeme kararının dayandığı esas veya belirleyici delilse ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemişse adil yargılanma hakkının ihlali söz konusu olabilir (Baran Karadağ, §§ 68, 72).

19. Somut olayda gizli tanık Mahkemece celse arasında ve başvurucu, hazır bulunmaksızın SEGBİS yoluyla dinlenmiştir. Dosyada başvurucunun gizli tanıkla yüzleşmek ve tanığa soru sormak istediğine dair Mahkemeye sunmuş olduğu dilekçe mevcuttur. Başvurucu; gizli tanık beyanlarını kabul etmediğini de beyan etmiştir. Tanığın kimliğinin neden gizlendiği, tanığın neden savunmanın katılmadığı celsede dinlenildiği duruşma tutanakları ve gerekçeli karardan anlaşılamamıştır. Ancak bunlara ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı gizli tanık/tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

20. Mahkemenin başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm olmasında esas olarak dijital materyallerinde örgüt liderine ait vaaz içeren dijital deliller bulunması, cep telefonunda ByLock ve diğer bir kısım uygulama kalıntısının tespit edilmesi, Bank Asya hesap hareketlerinde talimat dönemiyle uyumlu artış bulunması ve Sızıntı isimli gizli tanık beyanlarına dayandığı görülmektedir. Başvurucu hakkındaki gerekçeli karar incelendiğinde, duruşmada dinlenmeyen gizli tanığın başvurucu aleyhine verdiği beyanların ve diğer delillerin ağırlığı hususunda Mahkemece herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı görülmüştür.

21. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgütle iltisaklı Bank Asya'ya örgüt liderinin talimatıyla ve terör örgütüne yardım etme kastıyla destek amaçlı para yatırdıklarına ilişkin kesin ve inandırıcı delil bulunmaması durumunda, mevcut şüphe sanık lehine değerlendirilmektedir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/11/2024 tarihli ve E.2022/24737, K.2024/15026; 12/12/2024 tarihli ve E.2022/30656, K.2024/18046; 23/12/2024 tarihli ve E.2022/34231, K.2024/19255 sayılı kararları).

22. Yargıtay uygulamasında kişilerde salt Fetullah Gülen'e ait ses veya videolara ilişkin dijital veriler ele geçirilmesinin silahlı terör örgütü üyeliği suçu açısından tek başına yeterli delil olarak kabul edilmediği, anılan kararlarda dosya kapsamına göre toplanması gerektiği belirtilen diğer delillere değinildikten sonra suçun sübutu açısından tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır [(Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 1/3/2018 tarihli ve E.2017/3481, K.2018/710; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 2/5/2023 tarihli ve E.2021/17056, K.2023/2493 sayılı kararları].

23. Yargıtay, sanıktan ele geçirilen dijital materyallerde salt ByLock kalıntısı bulunduğuna dair dijital veri raporu doğrultusunda mahkûmiyet kararı verilemeyeceğini kabul etmektedir [(Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 18/11/2019 tarihli ve E.2019/8435, K.2019/6977 sayılı kararı]. Benzer şekilde Eagle program kalıntısının sanık aleyhinde değerlendirilmeyeceğine karar veren ilk derece mahkemesi kararının onanmasına da karar vermiştir (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/318, K.2023/1442 sayılı kararı).

24. Gerekçeli karar ve Yargıtay uygulaması gözönünde bulundurulduğunda, gizli tanığın başvurucunun İsviçre ülke imamı tarafından imam olarak atandığına ve yurt dışı görev süresi bitmeden talimat üzerine Türkiye'ye dönerek müfettiş olarak çalışmaya başladığına ilişkin beyanlarının, başvurucunun terör örgütüyle bağlantılı olduğuna dair olguyu ortaya koymada dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Hükmün esas olarak gizli tanık anlatımlarına dayandığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle sözü geçen olayda gizli tanık anlatımları tek olmasa da belirleyici delil olmuştur.

25. Gizli tanık beyanının Mahkeme kararında belirleyici delil olduğu bu şekilde tespit edildikten sonra savunma tarafına dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği de belirlenmelidir. Yeterli dengeleyici faktörlerin somut olayda mevcut olup olmadığı dikkatli bir şekilde incelendiğinde, celse arasında ifadesi alınan gizli tanığın beyanının taraflara okunduğuna ilişkin bir husus duruşma tutanaklarında açıkça yer almamışsa da bu beyanların dosya arasına konularak savunma tarafına açık hâle getirildiği görülmüştür. Gizli tanık SEGBİS'te Mahkeme heyeti tarafından dinlendiğinden heyetin tüm üyeleri tanığın tepkilerini doğrudan gözlemleyebilmiştir. Diğer taraftan gizli tanık hazır bulunduğu istinabe mahkemesi vasıtasıyla SEGBİS ile dinlenmiş ise de tanığın beyanlarının görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle kaydedildiğine ilişkin bir kayıt da bulunmamaktadır.

26. Bununla birlikte başvurucu ve müdafii, gizli tanık beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses bağlantısı yoluyla da olsa gizli tanığı sorgulayamamış, sorulan sorulara verdiği cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden gizli tanığın beyanları arasındaki çelişkilere mahkemenin dikkatini çekememişlerdir. Diğer bir ifadeyle savunma tarafı böylelikle sorgulama yoluyla gizli tanığın güvenilirliğini test edememiştir. Söz konusu tanığın beyanları daha sonra dosya arasına alınarak ilk derece mahkemesince sanık (başvurucu) ve müdafiinin denetimine sunulmuş ise de bu durum tanık

beyanına karşı yeterli bir itiraz imkânı olarak değerlendirilemez.

27. Sonuç olarak gizli tanığın kimliğinin neden gizlendiği, bu tanığın neden savunmanın hazır bulunduğu celselerde dinlenilmediği hususunda bir gerekçeye yer verilmediği, hükmün belirleyici ölçüde gizli tanık ifadelerine dayandırıldığı ve sanık (başvurucu) lehine alınan teminatlar gözetildiğinde tanığın menfaatleri ile sanığın adil yargılanma ölçütleri içinde yer alan haklarının adil bir şekilde dengelenmediği görülmüştür.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

29. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer şikâyetleri ile suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucunun yargılama aşamasında özel hayatını anlatmak zorunda kalması ve banka, dijital materyaller ile çocuklarının okullarının araştırılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının, dijital materyaller ile diğer delillerin ceza yargılaması kapsamında ve Mahkeme kararı doğrultusunda elde edildikleri, bu delillerin başvurucunun özel hayatını neden ve nasıl etkilediğine ilişkin bir açıklama bulunmadığı da gözetildiğinde Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No:2013/1664, 16/7/2014, § 53).

35. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kırşehir Ağır Ceza Mahkemesine (E.2021/9, K.2021/48) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan gizli tanığın duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, çoğunluk tarafından başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde adil yargılanma kapsamında güvence altına alınan tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda belirttiğim nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme mahkumiyete ilişkin gerekçeli kararında; başvurucudan ele geçen dijital materyallerle ilgili düzenlenen raporda örgüt liderine ait vaaz görüntülerinin tespit edilmiş olduğunu, başvurucuya ait cep telefonunda ByLock, Eagle, Psiphon, Clean Them All isimli örgüt mensuplarınca kullanıldığı bilinen programlara ait kalıntıların bulunduğunu ve Bank Asya hesabında 2014 yılı Ağustos ayına kadar 0,11 TL bakiye bulunmasına rağmen çağrı dönemiyle uyumlu olacak şekilde artış yapıldığını belirtmiştir. Diğer taraftan gerekçede, Sızıntı kod isimli gizli tanığın başvurucunun İsviçre imamı İ.B. tarafından Frauenfeld bölgesine imam olarak atandığı, yurt dışı görev süresi beş yıl olmasına rağmen Türkiye'de açılan milli eğitim müfettişlik sınavını kazanması üzerine dönemin İsviçre ülke imamı H.A.nın talimatıyla üçüncü senenin sonunda Türkiye'ye dönerek Millî Eğitim Bakanlığı müfettişi olduğu yönündeki beyanlarına da dayanılmıştır.

Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesinin 25/5/2021 tarihli kararıyla esastan reddedilmiştir. Başvurucu, 17/8/2021 tarihli temyiz dilekçesinde gizli tanığın mahkeme huzurunda dinlenmediğini ve gizli tanıkla yüzleştirilmediğini belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir. Hüküm, temyiz kanun yolu denetiminden geçerek kesinleşmiştir. Başvurucu, nihai kararı öğrenmesi sonrasında bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvurucu kovuşturma süreçlerinde müdafi yardımından yararlanmış, iddianameye konu eylemler ve dosya kapsamı hakkında bilgi verilmiş ve savunması alınmıştır. Dosya kapsamında gizli tanık ifadesi alınmış, başvurucuya tanık beyanına karşı savunma imkânı tanınmıştır. Başvurucunun kullandığı telefonda örgüt mensuplarınca kullanıldığı bilinen programlara ait kalıntıların bulunduğu tespit edilmiştir. Yargılamada başvurucuya esas hakkında mütalaaya savunma imkânı tanınmış ve başvurucunun savunması sonrasında hüküm verilmiştir. Yargılamayı yapan Ağır Ceza Mahkemesi tüm dosya kapsamını nazara alarak, hukuk kurallarını nasıl uyguladığını ve yorumladığını, ayrıca takdir yetkisini gerekçelendirerek hüküm kurmuştur. Yerel Mahkemenin kararı istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Buna göre, başvurucunun bireysel başvurusunda yer alan iddiaları kanun yolu şikâyeti niteliğini haiz olup, bireysel başvuruda bu hususların değerlendirilmesi mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi, Aydın Yavuz ve Diğerleri başvurusunda (Başvuru Numarası: 2016/22169, Karar Tarihi: 20/6/2017, R.G. Tarih ve Sayı: 30/6/2017-30110) darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmaya ilişkin olarak FETÖ/PDY örgütünün özellikleri hakkında kapsamlı açıklamalara yer vermiştir. Söz konusu kararda, yetkili makamlarca ve soruşturma mercilerince 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu belirtilen FETÖ/PDY'ye ilişkin olarak özellikle son yıllarda yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda bu yapılanmanın özelliklerine ve faaliyetlerine ilişkin birçok tespit ve değerlendirmeye yer verilerek, özetle; FETÖ/PDY’nin başlangıçta özellikle din ve eğitim alanında faaliyet göstererek toplumda meşruiyet kazanmaya çalıştığı, FETÖ/PDY bünyesinde bulunan ışık (talebe) evleri, okullar, yurtlar ve dershaneler aracılığıyla ulaştığı gençleri amaçları doğrultusunda yetiştirdiği ve bu kişilerin yapılanmanın insan kaynağını oluşturduğu, FETÖ/PDY'nin yöneticileri ve üyelerinin, faaliyetlerini gizlilik esasıyla yürüttüğü ve gizliliği sağlayacak haberleşme yöntemleri kullandığı, gizlilik anlayışı, devlet yönetimi bakımından önemli görülen TSK, yargı, emniyet ve mülki idare birimlerinde ayrı bir titizlikle uygulandığı, FETÖ/PDY'nin gerçek amacının devleti ele geçirmek olduğu belirtilmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesi’nin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, delillerin

değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Başvurucu hakkında terör örgütü üyeliğinin sübut bulduğunu kabul eden yerel mahkeme somut olay bağlamında telefonda bulunan dijital kalıntıları, Bank Asya hesabındaki artışı ve tanık ifadelerini değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Yerel mahkeme gerekçeli kararında tanık beyanları yanında dijital delilleri ve Bank Asya hesap artışını da nazara aldığını belirtmiş olup, başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurarken tek ve belirleyici delil olarak tanık deliline dayanmamıştır. Yerel mahkemenin kararı gerekçeli olup, hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de mevcut değildir.

Bu nedenlerle, başvurucunun, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında tanık sorgulama hakkının ihlal edilmediğinden, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

HABİL FARUK EREN

B. No: 2022/30775 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/30775

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HABİL FARUK EREN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/30775)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Habil Faruk EREN

Vekili : Av. Kamile ÖZBULUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu (sanık) tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Aksaray Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) jandarma yapılanmasıyla ilgili başlatılan soruşturmalar kapsamında o tarihte Gençlik ve Spor Bakanlığında memur olan başvurucu hakkında FETÖ/PDY üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu; etkin pişmanlık hükümleri çerçevesinde soruşturma aşamasında müdafii ile birlikte vermiş olduğu beyanlarında jandarma astsubay öğrencileriyle ilgilendiğini, kod ismi kullanan öğretmen statüsündeki kişilerle birlikte kendisine devredilen jandarma öğrencilerine sohbet verdiğini, Harun kod isimli kişiyle son olarak 2016 yılının Eylül ayında görüştüklerini ve ByLock kullandığını beyan etmiştir. Başvurucunun söz konusu ifadesiyle birlikte sekiz kişiyi teşhis ederek örgütle irtibatlarına ilişkin bilgi verdiği de anlaşılmaktadır.

4. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 9/3/2017 tarihinde gözaltına

alınmış; 21/3/2017 tarihinde ise tutuklanmıştır. Başvurucu, sulh ceza hâkimliğindeki sorgusunda da önceki beyanlarını tekrar etmiş ve ifadesine ekleyecek bir husus bulunmadığını beyan etmiştir.

5. Aksaray Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucu hakkındaki soruşturmada yer itibarıyla yetkili olmadığı gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermek suretiyle soruşturma dosyasını Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) göndermiştir. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun FETÖ/PDY'yi kurmak ve yönetmek suçundan cezalandırılması talebiyle 21/8/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun örgüt içinde Hamza kod ismini kullandığı, Ankara jandarma yapılanması içinde öğretmen statüsünde yer aldığı, kendi sorumluluğunda askerî öğrencilerin bulunduğu ve yine kendisinin de sorumlu olduğu bir müdür yardımcısının olduğu, örgütün gizli haberleşme programı olan ByLock'u kullandığı ve örgüt içindeki konumuna ilişkin beyanda bulunan tanıklar A.E., Y.E.A. ile S.P.nin anlatımları doğrultusunda üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

6. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 6/9/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun ByLock kullandığını beyan ettiği GSM hattına ilişkin HTS kayıtlarının istenmesine ve soruşturma aşamasında başvurucu hakkında beyanda bulunan A.E., Y.E.A. ile S.P.nin bulundukları yer istinabe mahkemesi tarafından tanık olarak dinlenmeleri amacıyla işlem yapılmasına karar verilmiştir.

7. Yargılama sekiz celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde tanık S.P.nin beyanları istinabe mahkemesi tarafından alınarak dosyaya gönderilmiştir. Tanık S.P. verdiği beyanlarında; jandarma astsubay okulunu kazandıktan sonra Ankara'da bulunduğu dönemde Hamza kod isimli başvurucu ile bir araya geldiğini, başvurucu ile kendisinin kaldığı evde 2014 yılı Ağustos ayına kadar görüştüklerini, görüşmek istemediğini söylediğinde ise başvurucunun kendisini meslekten attırmakla tehdit ettiğini ifade etmiştir.

8. Birinci celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak soruşturma aşamasındaki beyanlarını sistematik işkence altında verdiği için kabul etmediğini, kolluk görevlilerinin ceza tehditleri doğrultusunda kabule yönelik ifade vermek zorunda kaldığını, aleyhine beyan veren kişileri tanımadığını, ByLock isimli uygulamayı kullanmadığını ifade etmiştir. Mahkeme, başvurucu tarafından kullanıldığı tespit edilen ByLock kaydına ilişkin içeriklerin araştırılmasına ve dinlenmesine karar verilen tanık beyanlarına ilişkin istinabe mahkemesi cevaplarının beklenmesine karar vermiştir.

9. İkinci ve üçüncü celselerde ByLock içeriklerinin araştırılması ile tanık beyanlarının tamamlanması yönünde işlemler yapılmıştır. Ayrıca başka bir soruşturma kapsamında başvurucuyu jandarma içindeki personel sınıfından sorumlu kişi olarak teşhis eden H.Ö.nün başvurucu hakkındaki beyanları okunmuştur. Mahkeme H.Ö.nün istinabe yoluyla tanık olarak dinlenmesine yönelik işlemler yapmıştır.

10. Dördüncü celse öncesinde istinabe mahkemesi tarafından tanık A.E.nin beyanları alınmıştır. Tanık A.E. özet olarak başvurucuyla jandarma kursiyeri olduğu dönemde tanıştığını, Hamza kod isimli başvurucunun himmet toplama işiyle uğraştığını ve altında O.K. isimli kişinin bulunduğunu, Aksaray'a tayini çıktığında başvurucunun kendisini oradaki sorumlu kişiye teslim ettiğini beyan etmiştir. Dördüncü celsede tanık A.E.nin beyanları başvurucu ve müdafiine okunmuştur. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından

dosyaya gönderilen HTS ve IP kayıtları doğrultusunda bilirkişi raporu alınması ve tanıkların dinlenmesine yönelik ara kararının akıbetinin beklenmesi amacıyla duruşma ertelenmiştir.

11. Celse arasında tanık H.Ö.nün başvurucu hakkındaki Hamza kod ismini kullandığı, askerî öğrencilerle ilgilendiği, onlardan himmet topladığı ve ByLock kullandığı yönündeki beyanları istinabe mahkemesi tarafından dosyaya gönderilmiştir. Aynı şekilde tanık Y.E.A.nın da istinabe mahkemesinde vermiş olduğu başvurucu ile Ankara'da jandarma astsubaylık eğitimi aldığı dönemde tanıştığına, başvurucunun Hamza kod ismini kullandığına ve birkaç kez öğrencilere verilmek üzere başvurucuya yardım parası verdiğine ilişkin beyanları da dosyaya gönderilmiştir. Beşinci celsede tanıklar H.Ö. ve Y.E.A.nın beyanları ile başvurucu hakkında ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'nın bulunup bulunmadığının araştırılmaya devam ettiğine dair yazı cevabı başvurucu ve müdafiine okunmuştur.

12. Altıncı celse öncesinde başvurucunun kullandığını beyan ettiği GSM hattına ait HTS ve IP kayıtları doğrultusunda düzenlenen bilirkişi raporu ibraz edilmiştir. 12/11/2018 tarihli rapora göre CGNAT ve GPRS kayıtlarının birbiriyle örtüştüğü ve başvurucunun 8.625 defa ByLock giriş kaydının tespit edildiği bildirilmiştir. Altıncı celsede Cumhuriyet savcısı tarafından sunulan esas hakkındaki mütalaada, başvurucunun ByLock kullandığı ve dinlenen tanık beyanlarına göre jandarma askerî yapılanmasında mahrem imam olarak yer aldığı iddiasıyla başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Mahkeme başvurucuya yazılı savunma hazırlaması için süre vermek suretiyle duruşmayı ertelemiştir.

13. Başvurucu 8/5/2019 tarihli son celsede; ByLock kullanmadığını, HTS kayıtlarının mahkûmiyete yeterli delil sayılamayacağını, kaldı ki HTS kayıtlarının hukuka aykırı delil olduğunu, ByLock içerik tespit tutanağının bulunmadığını, aleyhine tanıklık yapanların iftira niteliğindeki beyanlarına itibar edilemeyeceğini ifade ederek önceki savunmaları doğrultusunda suçlamaları kabul etmemiştir. Mahkemece başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle 9 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararında; başvurucunun Hamza kod adını kullanarak örgütün Ankara jandarma yapılanması içinde öğretmen statüsünde yer aldığı, BTK'dan temin edilen CGNAT iletişim kayıtlarına göre başvurucunun kullandığını beyan ettiği GSM hattı üzerinden ByLock sunucularına erişim sağladığı, istinabe mahkemesi tarafından dinlenen tanıklar A.E., Y.E.A. ile S.P.nin soruşturma ve kovuşturma esnasında alınan ve başvurucunun örgüt hiyerarşisi konumunu ortaya koyan tutarlı beyanlarına dayanılmıştır. Mahkeme, tanık beyanları ve başvurucunun örgütün talimatları ile uyumlu olarak ByLock uygulamasını kullanması nedeniyle suçu inkâra yönelik savunmasına itibar edilmediğini de açıklamıştır. Gerekçeli kararda, tanık H.Ö.nün başvurucu hakkındaki beyanlarına ise yer verilmemiştir. Son olarak Mahkeme, gerekçeli kararın değerlendirme kısmında alt sınırdan uzaklaşma nedenini başvurucunun eylemlerinin yoğunluğu ile örgüt içindeki konumuna dayandırmıştır. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

" ... Sanığın [başvurucu] örgüt içerisinde HAMZA kod adını kullanarak örgütün Ankara İli Jandarma yapılanması içerisinde öğretmen statüsünde yer aldığı, bu kapsamda sorumlu olduğu öğrencilerin bulunduğu,

Ankara Emniyet Müdürlüğü KOM Şube Müdürlüğünün raporu ve BTK'dan temin edilen internet bağlantı (CGNAT) iletişim kayıtlarına göre; ... numaralı GSM hattında ... İMEİ no'lu

cihazda 12/8/2014 ilk tespit tarihli Bylock programını kullandığı ve 12/8/2014-12/12/2014 tarihleri arasında 8.625 kere Bylock sunucularına erişim sağladığı tespit edilmiştir.

Sanık savunmasında atılı suçu kabul etmemiş ise de; tanıklar [A.E.], [Y.E.A.] ve [S.P.nin] soruşturma ve kovuşturma esnasında alınan ve sanığın örgüt hiyerarşisi konumunu ortaya koyan tutarlı beyanları ile örgüt üyeleri tarafından telefonuna bylock uygulamasının yüklenmesi yönündeki talimata uyduğu, örgüt üyeleri tarafından telefonuna bu gizli ve kripto haberleşme uygulamasının kurulduğu ByLock programı ile ilgili teknik raporda belirtilen Litvanya'da sunucu kiralama hizmeti veren "B. Servers" isimli firmaya tahsisli olup Bylock uygulamasının çeşitli sürümlerince kullanıldığı tespit edilen 9 adet IP adresi ile telefon hattı internet bağlantısı üzerinden bağlantı sağlandığı, sanığın FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile irtibatını ortaya koyan tanık anlatımları ve dosya muhteviyatındaki diğer deliller de dikkate alındığında sanığın FETÖ örgüt üyesi olmadığına ilişkin ileri sürülen açıklamaların kendisini suçtan ve cezadan kurtarmaya matuf savunma içgüdüsü içerisinde ileri sürüldüğü değerlendirilmiş ve mahkememizce itibar edilmemiştir."

14. Başvurucu, istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- ByLock kullanımına ilişkin teknik rapor alınmadığını ve hükme gerekçe yapılan tanık beyanlarının duruşmada alınmaması nedeniyle tanıkları sorgulama hakkını kullanamadığını ileri sürmüştür. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi 4/5/2020 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

15. Başvurucu, istinaf kararına karşı sunduğu temyiz dilekçesinde benzer gerekçelerle kararın bozulmasını talep etmiştir. Hüküm "...diğer delillerin atılı suçun sübutu için yeterli olması nedeniyle ayrıntılı ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı beklenmeden karar verilmesinin sonuca etkili görülmediği" belirtilmek suretiyle temyiz kanun yolu denetiminden geçerek 7/2/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

16. Başvurucu, nihai hükmü 17/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 30/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, tanık sorgulama hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanığın duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanığa soru sorma imkânı elde edemediğini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu hakkında beyanda bulunan tanıkların ifadelerinin duruşmada okunduğu ve başvurucunun bu beyanlara karşı itiraz ve savunmalarını dile getirdiği vurgulanmıştır. Ayrıca Mahkemece söz konusu tanık beyanları dışında gerekçeli kararda yer verilen delil ve değerlendirmelerle başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurulduğu ileri sürülmüştür. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetleri doğrultusunda tanıkların Mahkeme tarafından huzurda dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanmadığını, tanık beyanlarının belirleyici delil olduğunu ileri sürmüştür.

20. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

23. Somut olayda Mahkemece; tanıklar A.E., Y.E.A. ile S.P.nin başvurucu aleyhindeki istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak tanıkların duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili Duruşma Tutanağı ve gerekçeli kararda da tanıkların Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

24. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın

alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

25. Duruşmada sorgulanmayan tanıkların ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

26. Somut olayda Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden vermiş olduğu mahkûmiyet gerekçesinde; başvurucunun soruşturma aşamasında müdafii huzurunda vermiş olduğu jandarma astsubay öğrencileriyle ilgilendiğine, kendisine devredilen jandarma öğrencilerine sohbet verdiğine ve ByLock kullandığına dair beyanlarına, huzurda dinlenmeyen tanıklar A.E., Y.E.A. ile S.P.nin başvurucunun Hamza kod ismini kullandığına, jandarma askerî öğrencileri ile öğretmen statüsünde ilgilendiğine ve himmet topladığına yönelik beyanları ile CGNAT kayıtlarına göre ByLock kullanıcısı olduğu hususlarına dayanmıştır.

27. Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından -somut olayda da olduğu gibi- sadece BTK'dan getirtilen CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları].

28. Bununla birlikte gerekçeli kararın içeriği gözönüne alındığında, başvurucunun müdafii huzurunda soruşturma aşamasında etkin pişmanlık kapsamında vermiş olduğu ve sulh ceza hâkimliğinde de tekrar ettiği beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ölçüde dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu kapsamda Mahkemece itibar edilen delillere göre duruşmada sorgulanamayan tanık beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek veya belirleyici nitelikte delil olduğunun kabulü mümkün görünmemektedir. Başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânı bulmadığı tanıkların beyanının tek veya belirleyici delil olarak mahkûmiyette kullanılmadığının tespit edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkıyla ilgili uygulanan testin üçüncü aşamasıyla ilgili bir inceleme yapılmamıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Engin YILDIRIM ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanıkların duruşmada dinlenmemesi ve bu nedenle başvurucuya sorgulama hakkı tanınmaması sebebiyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğu, tanıkların beyanlarının duruşmada okunarak başvurucu ve müdafiine karşı savunma imkânı verildiğini, diğer delillerin mahkûmiyet için yeterli olduğunu ve tanık sorgulama hakkının ihlal edilmediğini kabul etmiştir. Ancak aşağıda açıklanan gerekçeler doğrultusunda bu sonuca iştirak edilmemiştir.

3. Başvurucu, FETÖ/PDY jandarma yapılanmasıyla ilgili yürütülen soruşturma kapsamında etkin pişmanlık hükümleri çerçevesinde örgüt içindeki konumunu ve faaliyetlerini açıklamış, bazı kişileri teşhis etmiş ve ByLock kullandığını beyan etmiştir. Ancak kovuşturma aşamasında bu beyanlarını sistematik işkence altında verdiğini ileri sürerek reddetmiştir.

4. Hakkında düzenlenen iddianamede, başvurucunun “Hamza” kod adıyla örgütün jandarma yapılanmasında öğretmen statüsünde görev aldığı, ByLock kullandığı ve tanıklar A.E., Y.E.A. ve S.P.nin anlatımlarıyla suçun sübut bulduğu ileri sürülmüştür.

5. Yargılama sürecinde tanıklar, istinabe yoluyla dinlenmiş, ancak duruşmada hazır edilmemiştir. Tanıkların beyanları yalnızca okunmak suretiyle hükme esas alınmıştır. Mahkeme, bu tanıklara SEGBİS ile ulaşma imkânını da kullanmamıştır.

6. Mahkeme, başvurucunun savunmalarına itibar etmeyerek, tanık anlatımları ve CGNAT kayıtlarıyla başvurucunun ByLock kullandığına ve örgüt içindeki konumuna kanaat getirmiş; alt sınırdan uzaklaşarak 9 yıl 9 ay hapis cezasına hükmetmiştir.

7. Başvurucunun istinaf ve temyiz başvuruları reddedilmiş, hüküm 7/2/2022 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucu, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Anayasa Mahkemesi, tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk biçimde yorumlamakta ve tanık sorgulama hakkına ilişkin değerlendirmelerini üç aşamalı bir test üzerinden yapmaktadır. Buna göre:

i) Tanığın duruşmada hazır edilmemesinin geçerli nedeni olup olmadığına,

ii) Sanığın sorgulama imkânı bulamadığı tanığın beyanının mahkûmiyetin tek veya

belirleyici delili olup olmadığına,

iii) Bu eksikliğin telafi edilmesi için yeterli karşı dengeleyici güvencelerin sunulup sunulmadığına bakılmalıdır

9. Somut olayda Mahkemece; tanıklar A.E., Y.E.A. ile S.P.nin başvurucu aleyhindeki istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak tanıkların duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanıkların Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

10. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35).

11. Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

12. Duruşmada sorgulanmayan tanıkların ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

13. Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından -somut olayda da olduğu gibi- sadece BİK'ten getirtilen CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları].

14. Gerekçeli kararın içeriği, Mahkemenin başvurucunun soruşturma aşamasında verdiği kabule dair beyanlarına dayanmamış olması, ByLock dışındaki delilleri atılı suçun sübutu

için yeterli kabul eden Yargıtay ilamı ile açıklanan delillere ilişkin Yargıtay uygulaması gözönüne alındığında, duruşmada dinlenmeyen tanıklar A.E., Y.E.A. ile S.P.nin başvurucunun Hamza kod ismini kullandığına, jandarma askerî öğrencileri ile öğretmen statüsünde ilgilendiğine ve himmet topladığında dair örgüt hiyerarşisi içindeki konumunu ortaya koyan ve birbirleriyle tutarlı beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Somut olayda ilk derece mahkemesi ayrıca verilecek cezayı belirlerken cezanın alt sınırından uzaklaşarak başvurucunun teşdiden cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme, başvurucunun kastının ve eylemlerinin yoğunluğu ile örgüt içindeki konumunu dikkate alarak alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle temel cezayı belirlemiştir.

15. Mahkeme tarafından başvurucunun soruşturma aşamasında verdiği ikrara yönelik beyanlarına dayanılmaması ve yine kovuşturma aşamasındaki inkâra yönelik savunmasına ise tanıkların beyanları nedeniyle itibar edilmemesi karşısında başvurucunun örgüt içindeki konumunun tanıklar A.E., Y.E.A. ile S.P.nin beyanları esas alınarak belirlendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla derece mahkemesinin sorgulama imkânı tanınmayan tanıkların anlatımlarını sadece mahkûmiyet hükmü bakımından değil cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde de belirleyici nitelikte delil olarak esas alındığının kabul edilmesi gerekmektedir.

16. Son olarak yargılama sürecinde başvurucuya olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Dosyada tanık beyanlarını destekleyen başka deliller de bulunmaktadır. Ancak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 180. maddesinin " ...tanık veya bilirkişinin aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak ifade alınır." şeklindeki (5) numaralı fıkrasına rağmen Mahkemenin sözü edilen tanıkları Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) yoluyla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık ifadelerinin cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici ölçüde esas alındığı hâlde savunma tarafına karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin tanınmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanıkların duruşmada veya SEGBİS gibi vasıtaların kullanılması suretiyle dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği kanaati ile aksi görüşteki mahkememiz kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Engin YILDIRIM Üye Kenan YAŞAR

E.T.

B. No: 2022/91835 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/91835

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.T. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/91835)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : E.T.

Vekili : Av. Tolga YURDAKUL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hukuka aykırı şekilde akıl hastalığına dayalı olarak koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanmasına karar verilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/10/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formu ile benzer beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

A. Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanmasına İlişkin Süreç

5. Başvurucu 18/8/2022 tarihinde panik atak rahatsızlığı nedeniyle ayakta tedavi olmak üzere Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine (Eğitim ve Araştırma Hastanesi) başvurmuştur. Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından tutulan tutanaklara göre başvurucu, muayene sonrası diğer hastaları ve hasta yakınlarını rahatsız etmiş; kendisine müdahale etmek isteyen hastane görevlilerine hakarette bulunmuş ve saldırmıştır. Aynı gün düzenlenen ve bilgi amaçlı tutulduğu ifade edilen tutanaklarda başvurucunun çeşitli yaralanmalarının bulunduğu belirtilmiştir.

6. Ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı tarafından 19/8/2022 tarihinde düzenlenen raporda 18/8/2022 tarihli muayene sonrası başvurucuda ciddi nitelikte ruhsal hastalık bulgusu ve belirtileri saptandığı, tedavisi yapılmadığı takdirde sağlığına ciddi bir zarar gelmesinin muhtemel olduğu, bu nedenle başvurucunun rızası olmaksızın tedavi amacıyla atipik affektif bozukluk ön tanısı ile hastaneye yatırılarak tedavisine başlandığı ifade edilmiştir. Söz konusu ruhsal hastalık belirti ve bulguları nedeniyle kendisi ve toplum açısından tehlike oluşturacağı ve kişisel korunmasının başka türlü sağlanamayacağı anlaşıldığından 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 432. maddesi gereğince tıbbi durumu elverir elvermez çıkarılmak üzere hastanede tedavisinin uygun olduğu, bu durumuyla mahkemede dinlenmesinde fayda olmadığı tıbbi kanaatine ulaşıldığı belirtilmiştir.

7. 19/8/2022 tarihinde tutulan tutanağa göre başvurucu, bir kişi tarafından darbedildiğini belirtmiş olup tutanakta başvurucudaki yaralanmaya ilişkin çok sayıda tespit bulunduğu anlaşılmaktadır.

8. Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından yapılan 22/8/2022 tarihli bildirim üzerine vesayet makamı olan Bakırköy 9. Sulh Hukuk Mahkemesi (Sulh Hukuk Mahkemesi) tarafından 29/8/2022 tarihinde başvurucu dinlenmeksizin ve kendisine hukuki yardım sağlanmaksızın hakkında tedavi amaçlı kişisel koruma kararı verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...T.M.K 432. ve devamı maddelerinin gereğince Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine yatış yapan [E.T.]'nin atipik afektif bozukluk ön tanısı gereği koruma amacı ile özgürlüğünün kısıtlanarak Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde Psikiyatri kliniklerinde yatarak tedavi olmasına,

Davalının hastanece gönderilen evraklarına ve raporuna göre Mahkememizce dinlenmesinde bir fayda bulunmadığından, dinlenmesine yer olmadığına,

Yukarıda ismi belirtilen hastanın yine tedavi gördüğü servisdeki doktorlar tarafından yatışından gereken fayda sağlandığı düşünülerek taburcu edildiğine dair rapor düzenlenerek hasta tabela müşahade evraklarına eklendiğinde o gün itibari ile verilen bu koruma kararının kaldırılmış sayılmasına,

T.M.K 435. maddesi gereğince Mahkememizce verilmiş olan bu kararın yukarıda ismi belirtilen kişi ve yakınlarına talepte bulunan kurum vasıtasıyla karardan bir suret verilerek haberdar edilmelerine dair kararın hasta veya yakınlarına tebliğinden itibaren 10 gün içinde Denetim Makamına (Bakırköy Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesi Hakimliği) itiraz edebileceklerinin bildirilmesine dair iş bu karar evrak üzerinde yapılan inceleme sonunda karar verildi..."

9. Söz konusu karara karşı başvurucu vekili tarafından 31/8/2022 tarihinde itiraz edilmiştir. İtiraz dilekçesinde, akıl hastalığına ilişkin raporun başvurucuyu da darbeden ve aralarında husumet bulunan sağlık personeli tarafından hukuka aykırı şekilde düzenlendiği, başvurucunun mahkeme huzurunda dinlenmesi gerektiği hâlde dinlenmediği hususlarına yer verilmiştir.

10. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından 6/9/2022 tarihli ek kararla Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen 22/8/2022 tarihli rapora atıfla başvurucunun itirazlarının reddine ve dosyanın denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Davalı vekili itiraz dilekçesinde özetle; davalının 18/08/2022 tarihinde geçirmiş olduğu panik atak rahatsızlığı sebebiyle ayakta tedavi olmak amacıyla hastaneye müracaat ettiğini, hastanede ilgili sağlık personellerince şahsi nedenlerle zorla alıkonulduğunu, hakkında zorunlu yatış kararı alındığını, davalı ile hastane sağlık personelleri arasında yaşan[a]n tartışma akabinde ilgili sağlık personeli tarafından gerçeğe aykırı rapor tanzim edilerek şahsi nedenlerle davalı hakkında zorunlu yatış kararı verildiğini, kararın keyfi olduğunu beyan etmiş kararın kaldırılarak davalının hastaneden çıkış işlemlerinin yapılmasını talep etmiştir.

Mahkememizce yapılan inceleme neticesinde Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları EAH 22.08.2022 tarihli "kişide ciddi nitelikte ruhsal hastalık bulgu ve belirtileri saptantığından böyle bir tedavi yapılmadığ[ı] takdirde sağlığına ciddi bir zarar gelmesinin muhtemel olması nedeniyle, Biyoloji ve TIBMBIN Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp sözleşmesinin Onaylanmasının U[y]gun Bulunduğuna Dair Kanunun 7.Maddesi uyarın[c]a onamı olmaksızın tedavi amacıyla acilen hastaneye yatırılmış olup "Atipik Affektif Bozukluk ön tanısı ile tetkik ve tedavisine başlanmıştır." şeklindeki rapora istinaden davalı vekilinin talebinin reddine, işbu itirazın TMK 435. Maddesi uyarınca denetim makamı olan Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesi hususunda aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir..."

11. 7/9/2022 tarihinde denetim makamı olan Bakırköy 8. Asliye Hukuk Mahkemesi (Asliye Hukuk Mahkemesi) başvurucunun itirazlarını kesin olarak reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Bakırköy 9. Sulh Hukuk Mahkemesine davalı vekili Av. [T.Y.] tarafından 31/08/2022 tarihinde vermiş olduğu dilekçesinde özetle; müvekkilinin 18/08/2022 tarihinde geçirmiş olduğu panik atak rahatsızlığı nedeniyle ayakta tedavi olmak amacıyla hastaneye müracaat ettiğini, hastanede ilgili sağlık personelleri arasında yaşanan tartışma akabinde ilgili sağlık personeli tarafından gerçeğe aykırı rapor tanzim edilerek şahsi nedenlerle müvekkili hakkında zorunlu yatış kararı verildiğini, kararın keyfi olduğunu ve kararın kaldırılarak müvekkilinin çıkış işlemlerinin yapılmasını talep ettiği, Bakırköy 9. Sulh Hukuk Mahkemesinin 06/09/2022 tarih, 2022/873 esas, 2022/290 ek kararının denetim makamı olarak mahkememize gönderildiği anlaşılmıştır.

Bakırköy 9. Sulh Hukuk Mahkemesinin 06/09/2022 tarih, 2022/873 esas, 2022/290 Ek Karar sayılı kararıyla Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları EAH nin 22/08/2022 tarihli raporuna istinaden talebin reddine karar verildiği anlaşılmıştır.

Sulh hukuk mahkemesince 2022/873 esas, 2022/290 ek karar sayılı kararı ile davalının Prof.

Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları EAH nin 22/08/2022 tarihli "kişide ciddi nitelikte ruhsal hastalık bulgu ve belirtileri saptandığından böyle bir tedavi yapılmadığı takdirde sağlığına ciddi bir zarar gelmesinin muhtemel olması nedeniyle, Biyoloji ve TIBMBIN Uygulanması bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesinin..... Atipik Affektif Bozukluk ön tanısı ile tetkik ve tedavisine başlanmıştır" şeklindeki rapora istinaden davalı vekilinin talebinin reddi kararının yerinde olduğu, ayrıca kişinin ve toplum sağlığı lehine bir karar olduğu anlaşıldığından davalı vekilinin itirazının reddine karar vermek gerekmiştir..."

12. Başvurucu, itirazın kesin olarak reddi kararını 9/9/2022 tarihinde öğrenmiş; bu karara karşı 10/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgililer Hakkındaki Soruşturmaya İlişkin Süreç

13. Başvurucunun babası H.T.nin yaptığı şikâyete göre başvurucu tedavi için gittiği hastanede darbedilmiş, hukuka aykırı şekilde alıkonulmuş ve hakkında rızasına aykırı şekilde yatarak tedavi kararı verilmiştir. Ayrıca H.T. söz konusu tedavide görevli olan doktorun kaba davranışlarından şikâyet etmiştir.

14. Başvurucu vekili tarafından 24/8/2022 tarihinde yapılan şikâyete göre başvurucuyu tedavi için gittiği hastanede darbedenlerin, hakkında rızası hilafına yatarak tedavi kararı verenlerin ve buna ilişkin belge düzenleyenlerin cezalandırılması istenmiştir.

15. Yapılan şikâyetlerin birleştirilmesine 12/9/2022 tarihinde karar verilmiştir.

16. Soruşturma izni istenmesine ilişkin süreçte İstanbul Valiliği tarafından alınan 27/9/2023 tarihli karara göre başvurucunun 18/8/2022 tarihinde saat 09.30'da psikolojik testler için hastane bahçesinde beklediği sırada görevlilere hakaret ettiği, daha sonra sakinleştirilerek muayenesinin ve yatışının yapıldığı, önceki şikâyetler gözönüne alındığında hem duygu durum bozukluğu yaşadığı dönemde olması hem de dissosyatif yaşantısı nedeniyle kendisi ve çevresi için risk oluşturduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Yatarak tedavi olması gerektiğinin eşine bildirildiği ve yatarak tedavisinin devamı için vesayet makamına başvurulduğu, yakınlarına bilgi verildiği ifade edilen kararda zorla alıkoyma iddiasının gerçeği yansıtmadığı, 12/9/2022 tarihinde duygu durum bozukluğu tanısıyla taburcu edildiği aktarılmıştır. Bu kapsamda süreçte görev alan sağlık personeli hakkında soruşturma izni verilmemesine karar verilmiştir.

17. Soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara yapılan itiraz, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Dava Dairesi tarafından 11/12/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

18. 2/1/2024 tarihinde Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından sağlık personeli yönünden soruşturma yapılmasına yer olmadığına, diğer şüpheli hakkında ise kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

19. Başsavcılığın kararına yönelik itiraz 4/4/2024 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

20. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde

belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

21. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği " başlıklı 19. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen :

... toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası ... bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; ... halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

...

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

..."

22. 4721 sayılı Kanun'un "Genel olarak" başlıklı 396. maddesi şöyledir:

"Vesayet organları, vesayet daireleri ile vasi ve kayyımlardır."

23. 4721 sayılı Kanun'un "Kamu vesayeti" başlıklı 397. maddesi şöyledir:

"Kamu vesayeti, vesayet makamı ve denetim makamından oluşan vesayet daireleri tarafından yürütülür.

Vesayet makamı, sulh hukuk mahkemesi; denetim makamı, asliye hukuk mahkemesidir."

24. 4721 sayılı Kanun'un "Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı" başlıklı 405. maddesi şöyledir:

"Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini göremeyen veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gereken ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokan her ergin kısıtlanır.

Görevlerini yaparlarken vesayet altına alınmayı gerekli kılan bir durumun varlığını öğrenen idarî makamlar, noterler ve mahkemeler, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar."

25. 4721 sayılı Kanun'un "Koşulları" başlıklı 432. maddesi şöyledir:

"Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.

Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur.

İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır."

26. 4721 sayılı Kanun'un "Yetki" başlıklı 433. maddesi şöyledir:

"Yerleştirme veya alıkoymaya karar verme yetkisi, ilgilinin yerleşim yeri veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bulunduğu yer vesayet makamına aittir.

Yerleştirme veya alıkoymaya karar veren vesayet makamı, kurumdan çıkarmaya da yetkilidir."

27. 4721 sayılı Kanun'un "Bildirim yükümlülüğü" başlıklı 434. maddesi şöyledir:

"Kısıtlı bir kişi bir kuruma yerleştirildiği veya alıkonulduğu ya da ergin bir kişi hakkında vesayete ilişkin diğer önlemlerin alınmasına gerek görüldüğü takdirde, kişinin bulunduğu yer vesayet makamı veya özel kanunlarda öngörülen ilgililer, durumu yerleşim yeri vesayet makamına bildirmekle yükümlüdürler."

28. 4721 sayılı Kanun'un "İtiraz" başlıklı 435. maddesi şöyledir:

"Kuruma yerleştirilen kişi veya yakınları, verilen karara karşı kendilerine bildirilmesinden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edebilirler.

Bu hak, kurumdan çıkarılma isteminin reddi hâlinde de kullanılabilir."

29. 4721 sayılı Kanun'un "Genel olarak" başlıklı 436. maddesi şöyledir:

"Koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir:

1. Karar verilirken ilgilinin bunun sebepleri hakkında bilgilendirilmesi ve karara karşı denetim makamına itiraz edebileceğine yazılı olarak dikkatinin çekilmesi zorunludur.

2. Bir kuruma yerleştirilen kişiye, alıkonulma kararına veya kurumdan çıkarılma isteminin reddine karşı en geç on gün içinde denetim makamına itiraz edebileceği derhal yazılı olarak bildirilir.

3. Mahkeme kararını gerektiren her istem, gecikmeksizin yetkili hâkime ulaştırılır.

4. Yerleştirme kararı veren vesayet makamı veya hâkim durumun özelliklerine göre bu istemin görüşülmesini erteleyebilir.

5. Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalığı olanlar hakkında, ancak resmî sağlık kurulu raporu alındıktan sonra karar verilebilir. (Mülga cümle:6/12/2019-7196/53md.) (...)

6. (Ek:6/12/2019-7196/53md.) (Değişik:2/3/2024-7499/7 md.) Resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla; kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilir, kişiye gerekli tıbbi müdahaleler yapılabilir ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir. Hekim ön raporu üzerine verilen yerleştirme kararı derhâl ilgiliye ve yakınlarına bildirilir. İlgili veya yakınları, bu karara karşı bildirimden itibaren on gün içinde denetim makamına itiraz edebilir, yapılan itiraz kararın icrasını durdurmaz. İtiraz denetim makamınca ivedilikle karara bağlanır.

7. (Ek:6/12/2019-7196/53md.) Bu madde kapsamında alınan kararların icrası için gerektiğinde ilgili kişi hakkında zor kullanılabilir ve sağlık görevlilerinden gerekli tıbbi yardım alınabilir."

30. 4721 sayılı Kanun'un "Yargılama usulü" başlıklı 437. maddesi şöyledir:

"Hâkim, basit yargılama usulüne göre karar verir.

Gerektiğinde ilgili kişiye adlî yardım sağlanır.

(Değişik fıkra:6/12/2019-7196/54 md.) Hâkim, ilgili kişiyi dinler, tahkikatı tamamlar ve gecikmeksizin en geç iki gün içinde kararını verir."

2. Anayasa Mahkemesi Kararları

31. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında genel ilkeler için bkz. Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 62; Murat Narman [2. B.], B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42; Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54; Muhammed Neşet Girasun [2. B.], B. No: 2017/22254, 2/6/2020, § 45; Mustafa Karaca [GK], B. No: 2020/15967, 20/5/2021, § 46.

32. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasının bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi kapsamında tutulması kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilmesine izin verilen durumlardan biri olarak öngörülmüştür. Ancak kişinin bu bent kapsamında tutulabilmesi için nesnel tıbbi raporlara dayalı olarak akıl hastası olduğunun gösterilmesi ve bu hastalığının gözlem altına alınmayı meşrulaştıracak bir yoğunluğa ve niteliğe sahip olması gerekir. Ayrıca nesnel tıbbi delillerle doğrulanan hastalığın tutma süresince varlığını devam ettirmesi gerekmektedir (Kübra Çankaya [1. B.], B. No: 2021/7876, 13/4/2022, § 34).

33. 4721 sayılı Kanun'un 432. ve devamı maddeleri uyarınca akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalığı olanlar resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla gerektiğinde hekim ön raporu üzerine sağlık kuruluşuna yerleştirilebileceklerdir. Bir kimsenin rızası dışında sağlık kuruluşunda tutulması onun hareket serbestisini yoğun bir biçimde kısıtladığından kuralla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı sınırlandırılmaktadır (AYM, E.2020/30, K.2023/12, 25/1/2023, § 106).

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Metinleri

34. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özgürlük ve güvenlik hakkı" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

...

e) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek amacıyla, hastalığı yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılarının veya serserilerin yasaya uygun olarak tutulması;

...

Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Wınterwerp/Hollanda (B. No: 6301/73, 24/10/1979) başvurusunda akıl hastalığından muzdarip olanlar yönünden fiziksel özgürlüğün kısıtlanabilmesi için üç şartın aranacağını belirtmektedir. Kişinin kendisine veya başkalarına zarar vermesinin önlenmesi için fiziksel özgürlüğünden yoksun bırakılması gündeme gelebilir. Bu kapsamda aciliyet arz eden hâller dışında akıl hastalığı denetime elverişli ve güvenilir bir hekim raporu ile sabit olan kişi ancak özgürlüğünün kısıtlanmasının zorunlu olduğu hâllerde ve tutma boyunca bu sebepler ile tespitlerin mevcudiyeti hâlinde özgürlüğünden mahrum bırakılabilir (ayrıca bkz. Hutchıson Reıd/Birleşik Krallık, B. No: 50272/99, 20/2/2003; Ilnseher/Almanya [BD], B. No: 10211/12 ve 27505/14, 4/12/2018).

36. AİHM, Van der Leer/Hollanda (B. No: 11509/85, 21/2/1990) başvurusunda ise akıl hastalığından muzdarip olduğu ileri sürülen kişinin dinlenilmesi yönündeki düzenlemeye rağmen yokluğunda tedbire hükmedilmesinin yasa tarafından öngörülen usule aykırı olması nedeniyle ihlal sonucunu doğurduğunu belirtmiştir (Van der Leer/Hollanda, § 23).

37. M.S./Hırvatistan (No.2) (B. No: 75450/12, 19/2/2015) kararında ise akıl hastalığından muzdarip olduğu ifade edilen kişiye yönelik etkili bir hukuki yardım sağlanmamış, tayin edilen avukat başvurucu ile görüşmemiş, yürütülen süreçte başvurucu lehine savunma ve itirazlarını etkin bir şekilde sunmamıştır. İlgili makamların söz konusu hukuki yardımın yetersizliğinden haberdar olmalarına rağmen gerekli tedbirleri almamaları, başvurucunun bizzat ya da etkin bir şekilde temsiline imkân sağlamamaları ihlal sonucunu doğurmuştur.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

38. Anayasa Mahkemesinin 25/6/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

39. Başvurucu, Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından güvenilir olmayan rapora dayanılarak yokluğunda 4721 sayılı Kanun'un 432. maddesi uyarınca koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanması kararı verildiğini belirterek adil yargılanma hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

40. Bakanlık görüşünde; ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşulları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formundakine benzer beyanlarda bulunmuştur.

B. Değerlendirme

41. Anayasa'nın 19. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen :

... toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası ... bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; ... halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

...

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

..."

42. Başvurucunun iddialarının özü; hakkında düzenlenen rapor güvenilir olmamasına rağmen yokluğunda koruma nedeniyle özgürlüğünün kısıtlanmasına karar verildiği, dolayısıyla hukuka aykırı şekilde özgürlüğünden yoksun bırakıldığı iddiasına dayanmaktadır. Bu nedenle başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında ve Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde değerlendirilmelidir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

43. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Koruma Nedeniyle Özgürlüğün Kısıtlanmasının Anayasa'nın 19. Maddesinin İkinci Fıkrasındaki Tutma Hâllerinden Herhangi Birinin Kapsamında Olup Olmadığı

44. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konmuş, ikinci ve üçüncü fıkralarında da şekil ve şartları kanunda gösterilmek koşuluyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Anayasa'nın 13. maddesine göre kişilerin fiziksel özgürlüğüne yönelen müdahalenin hukuka uygun olduğundan bahsedilebilmesi için Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanması gerekir. Kişilerin fiziksel hürriyetlerini güvence altına alan Anayasa'nın 19. maddesinin kişi hürriyetinin kısıtlanmasına imkân tanıdığı durumlardan biri de maddenin ikinci fıkrasında "toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasının bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi" olarak belirlenmiştir.

45. Somut olayda kendisi ve toplum açısından tehlike oluşturacağı ifade edilen akıl hastası başvurucunun kişisel korunmasının başka türlü sağlanamayacağı kanaatine varılmış ve tıbbi durumu elverir elvermez çıkarılmak üzere tedavisi için rızası dışında hastaneye yatırılmasına karar verilmiştir (bkz. §§ 5-8).

46. Sonuç olarak Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında toplum için tehlike teşkil ettiği ve akıl hastası olduğu ileri sürülen başvurucunun bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi kapsamında tutulması kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilmesine izin verilen durumlardan biri olarak öngörülmüştür.

b. Başvurucunun Tutulmasının Hukuka Uygun Olup Olmadığı

47. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasının bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi amacıyla fiziksel özgürlüğünden mahrum bırakıldığı anlaşılan başvurucunun tutulmasının öncelikle kanuni dayanağının olup

olmadığının ve kanunda öngörülen usule uygun bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin tespiti yapılmalıdır.

48. Başvurucu 18/8/2022 tarihinde rızası olmaksızın 4721 sayılı Kanun'un 432. maddesi gereği tedavi amacıyla hastaneye yatırılmıştır. 19/8/2022 tarihinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı hekimce düzenlenen raporda ruhsal hastalık belirtisi ve bulguları nedeniyle başvurucunun kendisi ve toplum açısından tehlike oluşturacağı ve kişisel korunmasının başka türlü sağlanamayacağı kanaatiyle 4721 sayılı Kanun'un 432. maddesi gereğince tıbbi durumu elverir elvermez çıkarılmak üzere hastanede tedavisinin uygun olduğu ifade edilmiştir (bkz. §§ 6-8). Akıl hastası olduğu belirtilen başvurucunun fiziksel özgürlüğünün kısıtlanması zorunluluğuna ilişkin rapor 22/8/2022 tarihinde vesayet makamına iletilerek koruma kararı verilmesi istenmiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından 29/8/2022 tarihinde raporlarla uyumlu şekilde koruma amacıyla başvurucunun yokluğunda özgürlüğünün kısıtlanmasına ve yatarak tedavi altına alınmasına karar verilmiştir (bkz. § 8). Başvurucu vekilinin düzenlenen raporun ve başvurucunun yokluğunda verilen kararın hukuka aykırı olduğuna ilişkin itirazları önce vesayet makamı olarak Sulh Hukuk Mahkemesince, ardından denetim makamı olarak Asliye Hukuk Mahkemesince reddedilmiştir (bkz. §§ 10, 11).

49. Bu açıklamalar ışığında somut başvuruda başvurucunun 4721 sayılı Kanun'un 432. ve devamı maddeleri uyarınca fiziksel özgürlüğünden mahrum bırakıldığı, tutulmasının kanuni dayanağının bulunduğu anlaşılmaktadır.

50. Akıl hastalarının fiziksel özgürlüğünün kısıtlanabilmesi için kişinin -aciliyet arz eden hâller dışında- akıl hastalığının denetime elverişli ve güvenilir bir hekim raporu ile sabit olması, özgürlüğünün kısıtlanmasının zorunlu olduğu hâllerin söz konusu olması, tutma boyunca bu sebeplerin ve tespitlerin mevcut olması gereklidir (konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararları için bkz. §§ 31-33 ve §§ 35-37). Ayrıca süreç, kanunda öngörülen usule uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

51. İlk olarak akıl hastası olduğu iddia edilen başvurucunun tutulmasının denetime elverişli ve güvenilir bir hekim raporuna dayanıp dayanmadığına bakılmalıdır. Akıl hastalığının denetime elverişli ve güvenilir bir hekim raporu ile tespiti zorunluluğu söz konusu tespitin aynı zamanda güncel olmasını gerekli kılar. Mahkemelerin bu raporlara ilişkin değerlendirmelerde takdir yetkileri bulunmakla birlikte objektif ve uzman kişilerce hazırlanması gereken raporun denetimine ilişkin yükümlülükleri de mevcuttur. Başvurucunun ileri sürdüğü temel itirazlardan biri denetlenebilir ve güvenilir bir doktor raporunun bulunmadığıdır. Her ne kadar başvurucu, ilgili hastanede görevli güvenlik personelinden şiddet gördüğünü ifade etmiş ve başvurucunun babası da görevli doktorun kaba davranışlarından şikâyetçi olmuşsa da soruşturma sonucu da gözetilerek söz konusu iddiaların düzenlenen raporun güvenilirliği ve denetlenebilirliği açısından tek başına sorun teşkil etmediği kanaatine ulaşılmıştır. Bu kapsamda başvurucunun akıl hastalığı denetime elverişli bir uzman hekim raporuyla ortaya konulmuştur.

52. İkinci olarak incelenmesi gereken husus başvurucunun tehlikelilik hâlinin ancak tutulma ile sona erdirilebileceğine ilişkin tespitin varlığıdır. Zira akıl hastalığının denetime elverişli ve güvenilir bir hekim raporu ile tespiti kişinin tutulması için yeterli değildir, ayrıca akıl hastalığının belirli bir ağırlığı olduğu ve kişinin kendisine ya da kamuya yönelik tehlikelilik hâlinin ancak kişinin tutulmasıyla sona erdirilebileceği kanaatine ulaşılmalıdır. Yani akıl hastasının tutulması ancak zorunluluk hâlinde hukuki kabul edilebilir. 19/8/2022 tarihinde

Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen raporda başvurucunun muzdarip olduğu akıl hastalığının gerek kendisi gerek diğer kişiler açısından tehlike oluşturacağı ve kişisel korunmasının başka türlü sağlanamayacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda hastanede tedavisinin uygun olduğu belirtilmiş ve vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesi de bu yönde karar vermiştir (bkz. §§ 6-8). Söz konusu raporda yer alan kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamayacağı yönündeki bilgi gözetildiğinde Sulh Hukuk Mahkemesinin koruma nedeniyle özgürlüğünün kısıtlanması şeklindeki müdahalenin başvurucunun akıl hastalığının tedavisi için zorunluluk arz ettiğine dair kabulü bariz bir takdir hatası ya da keyfîlik içermemektedir.

53. Üçüncü olarak başvurucunun tutulmasının gerekliliğine ilişkin tespitlerin tutma süresince devam edip etmediğine bakılmalıdır. Yani tutmanın başlangıcında kişilerin akıl hastalığının denetime elverişli ve güvenilir bir hekim raporu ile sabit olduğu, tedavi ya da ıslahları için tutulmalarının zorunluluk arz ettiği hâllerde dahi eğer bu şartlardan biri tutma sırasında ortadan kalkarsa kişinin tutulması da sona erdirilmelidir. Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen raporda, başvurucunun 4721 sayılı Kanun'un 432. maddesi gereğince tıbbi durumu elverir elvermez çıkarılmak üzere hastanede tedavisinin uygun olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 6). Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından da başvurucunun tedavi gördüğü servisteki doktorların bu yatıştan gereken faydanın sağlandığını düşünerek başvurucunun taburcu edildiğine dair rapor düzenlemek suretiyle hasta tabela müşahede evrakına rapor eklediğinde koruma kararının o gün itibarıyla kaldırılmış sayılmasına karar verilmiştir (bkz. § 8). Bu kapsamda başvurucunun tutulma hâlinin akıl hastalığının tedavisi ya da tehlikelilik hâli ile sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim başvurucu 12/9/2022 tarihinde tedavisi sonrası taburcu edilmiştir.

54. Tüm bu şartların varlığı hâlinde dahi kişinin hukuka uygun tutulmasından bahsedebilmek için sürecin mevzuat tarafından gösterilen kurallara uygun gerçekleştirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Zira akıl hastasının tutulması yukarıda izah edilen üç şartın varlığı yanında Anayasa'nın 19. maddesine göre ancak "kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi" hâlinde hukuki olacaktır. O hâlde incelenmesi gereken son mesele, söz konusu tutmanın 4721 sayılı Kanun'da belirtilen usul ve esaslara uygun olarak alınan bir tedbirin yerine getirilmesi amacıyla gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğidir.

55. 4721 sayılı Kanun'un 432. maddesine göre akıl hastalığı ya da akıl zayıflığı gibi sebeplerden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi; kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. Somut olayda başvurucu 18/8/2022 tarihinde tedavi için gittiği hastanede atipik affektif bozukluk ön tanısı ile hastaneye yatırılmış, ertesi gün hastalığına ilişkin rapor düzenlenmiştir. Raporda; başvurucuda ciddi nitelikte ruhsal hastalık bulgusu görüldüğü, tedavisi yapılmadığı takdirde sağlığına ciddi bir zarar gelmesinin muhtemel olduğu, tedavisi için rızası olmaksızın hastaneye yatırıldığı ifade edilmiştir. 18/8/2022 tarihinde muayene edilen başvurucunun hakkında 19/8/2022 tarihinde düzenlenen rapor ve başvurucunun durumu 22/8/2022 tarihinde vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesine bildirilmiştir (bkz. §§ 5-8). Söz konusu bildirimin 4721 sayılı Kanun'un 405. ve 432. maddelerine aykırı şekilde hemen gerçekleştirilmediği anlaşılmaktadır.

56. Diğer yandan 4721 sayılı Kanun'un 437. maddesinin üçüncü fıkrasına göre hâkim, ilgili

kişiyi dinledikten sonra gecikmeksizin en geç iki gün içinde konuya ilişkin kararını verir. Vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesi 19/8/2022 tarihinde düzenlenen rapora dayalı olarak başvurucu hakkında koruma tedbirine hükmedilmesi gerekliliğini içeren 22/8/2022 tarihli bildirimi 29/8/2022 tarihinde karara bağlamıştır. Başvurucunun mahkemede dinlenmesinde fayda bulunmadığı kanaatini içeren 19/8/2022 tarihli raporu 29/8/2022 tarihinde değerlendiren Sulh Hukuk Mahkemesi karar tarihi itibarıyla başvurucunun dinlenmesinde bir engel bulunup bulunmadığı hususunu araştırmaksızın başvurucunun fiziksel özgürlüğünü kısıtlayan koruma kararı vermiştir (bkz. § 8). 22/8/2022 tarihli bildirim sonrası 4721 sayılı Kanun'un 437. maddesinde öngörülen iki günlük süreyi aşar şekilde 29/8/2022 tarihinde başvurucu hakkında koruma kararı veren Sulh Hukuk Mahkemesi aynı maddede öngörülen ilgili kişinin dinlenmesi gerekliliğine de aykırı davranmıştır (mevzuatın öngördüğü durumlarda akıl hastasının dinlenmesi gerekliliğine ilişkin AİHM kararı için bkz. § 36).

57. Söz konusu değerlendirmeler uyarınca başvurucunun tutulmasına esas teşkil eden tedbirin kanunda belirtilen usuli güvencelere uygun olarak alınmadığı belirtilen eksikliklerin denetim makamı olan Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından da giderilmediği anlaşılmıştır. 4721 sayılı Kanun'da öngörülen esaslara aykırı şekilde gerçekleştirilen tutma nedeniyle başvurucu, hukuka aykırı şekilde fiziksel özgürlüğünden mahrum bırakılmıştır. Söz konusu tutmanın kanuniliği yönünden ulaşılan sonuç dikkate alındığında meşru amaç ve ölçülülük ilkesi yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

58. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

59. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

60. Başvurucu hakkında 18/8/2022 tarihinde başlayan koruma nedeniyle özgürlüğünün kısıtlanması şeklindeki müdahale 12/9/2022 tarihinde tedavisi sonrası taburcu edilmesiyle sona ermiş olup ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

61. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebiyle bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama

giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Bakırköy 9. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2022/873, K.2022/920) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UĞUR YURT

B. No: 2023/15085 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/15085

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

UĞUR YURT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/15085)

Karar Tarihi: 25/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 24/12/2025 - 33117

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Uğur YURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltında geçirilen sürenin hükmedilen cezadan mahsup edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesi etkin pişmanlık hükümlerinden yararlandırılan başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 2 yıl 1 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda 28/11/2017-30/11/2017 tarihleri arasında başvurucunun gözaltında kaldığı ifade edilmiştir. Yargıtayın onama kararı ile mahkûmiyet hükmü kesinleşmiştir.

3. Müddetnamede 28/11/2017-30/11/2017 tarihleri arasında gözaltında, 10/4/2019-30/10/2019 arasında tutuklulukta geçen sürelerin hükmedilen hapis cezasına ilişkin infaz süresinden mahsubuna karar verilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 16/12/2023 tarihinde koşullu olarak, 23/6/2024 tarihinde hak ederek tahliye edilecektir.

4. Başvurucu, müddetnameye itiraz etmiştir.

5. Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından gönderilen yazı cevabında; başvurucunun Sevk/Serbest Bırakma Tutanağı'na göre 24/11/2017 tarihinde Beytüşşebap Cumhuriyet

Başsavcılığına sevk edilmek üzere gözaltından çıkarıldığı, Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı'na göre 28/11/2017 tarihinde gözaltına alındığı, 30/11/2017 tarihinde salıverildiği ifade edilmiştir.

6. Başvurucunun müddetnameye itirazı Giresun İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) tarafından kısmen kabul edilmiştir. Kararda başvurucunun 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arasında gözaltında geçirdiği sürelerin mahsubuna karar verilirken 24/11/2017-28/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kalmadığının anlaşıldığı ifade edilmiş ve bu tarihler yönünden mahsup talebi reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Hükümlünün müddetnameye yönelik itirazının değerlendirilmesine yönelik Hâkimliğimizce Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2018/25 esas sayılı dosyasına müzekkere yazılarak hükümlünün belirtilen dosya kapsamında gözaltında kalıp kalmadığı, kalmış ise buna ilişkin bilgi ve belgelerin gönderilmesinin istendiği, müzekkereye verilen 17/1/2023 tarih ve 2018/25 esas sayılı cevap yazısında 'İlgi sayılı yazınıza istinaden yapılan araştırmada, hükümlü Uğur Yurt'un mahkememiz dosyasından 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arası ve 28/11/2017-30/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı anlaşılmış olup buna ilişkin evraklar yazımız ekinde gönderilmiştir.' denildiği, cevap yazısının ekinde gönderilen belgelerin yapılan incelemesinde hükümlünün 22/11/2017 tarihinde saat 16.30'da Şırnak Beytüşşebap Mezra Jandarma Komutanlığınca gözaltına alındığı, 24/11/2017 tarihinde Beytüşşebap Cumhuriyet Başsavcılığına sevk edilerek gözaltından çıkarıldığı, hükümlünün 28/11/2017 tarihinde Edirne Tem Şubede yakalandığı ve aynı tarihte gözaltına alındığının anlaşıldığı,

Hükümlü her ne kadar dilekçesinde 19/11/2017-27/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı sürelerin cezasından mahsup edilmediğini belirterek müddetnameye itiraz etmiş ise de hükümlünün şu anda infaz etmekte olduğu hapis cezasından dolayı 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı ancak bu sürenin cezasından mahsup edilmediği, hükümlünün 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arasındaki süreden başka gözaltında kalmadığı anlaşıldığından hükümlünün müddetnameye yönelik itirazının kısmen kabulü ile hükümlünün 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı sürelerin cezasından mahsup edilmek üzere yeniden müddetname düzenlemek üzere Giresun Cumhuriyet Başsavcılığı İlamat ve İnfaz Bürosuna müzekkere yazılmasına karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir..."

7. İnfaz Hâkimliği kararı sonrası düzenlenen ikinci müddetnamede 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arasında ve 28/11/2017-30/11/2017 tarihleri arasında gözaltında, 10/4/2019-30/10/2019 tarihleri arasında tutuklulukta geçen sürelerin mahsubuna karar verilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 14/12/2023 tarihinde koşullu olarak, 21/6/2024 tarihinde hak ederek tahliye edilecektir.

8. İnfaz Hâkimliği kararına yapılan itiraz Giresun 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından 1/2/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Hükümlü her ne kadar dilekçesinde 19/11/2017-27/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı sürelerin cezasından mahsup edilmediğini belirterek müddetnameye itiraz etmiş ise de hükümlünün şu anda infaz etmekte olduğu hapis cezasından dolayı 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı ancak bu sürenin cezasından mahsup edilmediği, hükümlünün 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arasındaki süreden başka gözaltında kalmadığı anlaşıldığından hükümlünün müddetnameye yönelik itirazının kısmen

kabulüne karar verildiği, bu karara hükümlü Uğur Yurt tarafından itiraz edildiği anlaşılmıştır.

İncelenen dosya kapsamına göre; Giresun İnfaz Hâkimliği'nin 18/1/2023 tarih, 2023/85 esas, 2023/303 karar sayılı kararının usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmakla hükümlünün itirazının reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

9. İtirazın kesin olarak reddine ilişkin karar başvurucuya 7/2/2023 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvurucu 24/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu tarafından başvuru formu ekinde sunulan ve Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşü ekinde de yer alan belgelerden başvurucunun 24/11/2017 günü Şırnak Merkez Jandarma Karakol Komutanlığı nezarethanesine alındığı ve 28/11/2017 günü Şırnak Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne teslim edilmek üzere nezarethaneden çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

10. Başvurucu 10/2/2023 tarihinde denetimli serbestliğe ayrılarak ceza infaz kurumundan tahliye olmuştur.

11. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, gözaltına ilişkin sürenin mahkûmiyete ilişkin infaz süresinden eksik mahsup edilmesi sonrası denetimli serbestliğe geç ayrılması nedeniyle adil yargılanma hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun mahsup talebinin hukuka aykırı şekilde reddedilmesi yönündeki şikâyetlerinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa Mahkemesi, hükümlülerin ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (İbrahim Uysal [2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014, § 26; Günay Okan [1. B.], B. No: 2013/8114, 17/9/2014, § 13). Mahsup; hak ederek tahliye tarihi, denetimli serbestliğe ayrılma tarihi ile koşullu salıverme süresinin belirlenmesiyle ve dolayısıyla ceza infaz kurumunda kalınması gereken süreyle doğrudan ilgilidir (Ercan Bucak (2) [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 41).

16. Mahkeme tarafından verilen bir mahkûmiyet kararının infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından, ceza mahkemesinin kararına uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur. Dolayısıyla hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin mahkûmiyet kararına ve ilgili mevzuata uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında güvence altına alınmıştır (İbrahim Uysal, § 32). Bununla birlikte Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece mahkemelerin kararlarındaki kanunun

yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz (Abdullah Ünal [2. B.], B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 39).

17. Mahsuba ilişkin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 63. maddesinde yer alan, hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişinin hürriyetini kısıtlayan bütün hâller nedeniyle geçirilen sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirileceği hususundaki düzenleme karşısında yargı organlarına mahsuba ilişkin bir takdir yetkisinin tanınmadığı anlaşılmaktadır. İlgili yargı organları mahsuba ilişkin incelemelerinde mahsup şartlarının bulunup bulunmadığını incelemekle ve şartları oluşmuşsa mahsup kararı vermekle yükümlüdür (Ercan Bucak (2), § 49).

18. Başvurucu 19/11/2017-27/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı sürelerin mahsubunu talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği tarafından yapılan araştırma sonrası başvurucunun talebinin kısmen kabulüyle 22/11/2017-24/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı sürelerin mahsubuna karar verilmiştir (bkz. § 6). Başvurucunun itirazları daha sonra Ağır Ceza Mahkemesi tarafından benzer gerekçe ile kesin olarak reddedilmiştir (bkz. § 8).

19. Başvuru formu ekinde sunulan ve Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan yazışma sonrasında içeriğinin doğruluğu anlaşılan belgelere göre başvurucunun 24/11/2017 tarihinde Şırnak Merkez Jandarma Karakol Komutanlığı nezarethanesine alındığı ve 28/11/2017 tarihinde Şırnak Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne teslim edilmek üzere nezarethaneden çıkarıldığı anlaşılmıştır (bkz. § 9). Başvurucunun daha sonra 28/11/2017 tarihinde Edirne Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından gözaltına alınarak 30/11/2017 tarihinde serbest bırakıldığı görülmüştür (bkz. § 6). Bu tespitlere rağmen İnfaz Hâkimliği tarafından başvurucunun 24/11/2017-28/11/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı sürelerin mahsubunun reddine karar verilmesi ceza infaz kurumunda kalma süresinin uzamasına neden olmuştur. Hukuk sistemimizde mahsubun mecburiliği söz konusudur (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 42).

20. Bu durumda başvurucunun belirlenenden daha fazla bir süre hürriyetinden yoksun kalmasının Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında hukuka uygun bir tutma niteliğinde olduğu söylenemez.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu hak ederek tahliye olmuştur. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya -söz konusu sürelerin daha sonra mahsup talebine konu edilebileceği de gözetilerek- net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Giresun İnfaz Hâkimliği (E.2023/85, K.2023/303) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.T.G.

B. No: 2023/17115 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/17115

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.T.G. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/17115)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : M.T.G.

Vekili : Av. Şahin ANTAKYALIOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 2007 doğumlu N.Ç.nin bir soruşturmada mağdur sıfatıyla verdiği ifade üzerine 17/4/2005 doğumlu başvurucu hakkında çocuğun cinsel istismarı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 31/1/2023 tarihinde ifade vermiştir. Başvurucu ifadesinde; N.Ç. ile sosyal medya üzerinden tanıştığını, bu kişiyle bir kez Batıkent semtinde buluşup sohbet ettiklerini, daha sonra kendisi ile görüşmek istemediğini, N.Ç.nin ısrarı üzerine buluştuklarını ve babasına ait araçta oturduklarını, otururken N.Ç.nin kendisine sarılıp yanağından öptüğünü, bunun haricinde kesinlikle cinsel ilişkiye girmediklerini, N.Ç.nin o dönem 16 yaşında olduğunu söylediğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca M.T. isimli diğer şüphelinin arkadaşı olduğunu, kendisinden sonra N.Ç. ile arkadaşlık yaptığını bildiğini ifade etmiştir.

4. Başsavcılık, başvurucuyu çocuğun cinsel istismarı suçundan tutuklanması istemiyle Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

5. Hâkimlik, tutuklama talebinin reddine ve başvurucunun belirli günler kolluk birimlerine imza verme şeklinde adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir.

6. Başsavcılık bu karara itiraz etmiş ve itiraz mercii olan Ankara 19. Asliye Ceza Mahkemesi (Asliye Ceza Mahkemesi), mezkûr kararı kaldırmış ve başvurucunun tutuklanmasına yönelik yakalama kararı çıkarmıştır. Devam eden süreçte başvurucu, Asliye Ceza Mahkemesi önüne çıkarılmış ve hakkında 15/2/2023 tarihinde tutuklama kararı verilmiştir. Tutuklama kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Suça sürüklenen çocuğun üzerine atılı suçu işlediğine ilişkin kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması; kaçma, saklanma, delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme kuşkusu gibi tutuklama nedenlerinin varlığı; suça sürüklenen çocuğun tevil yollu ikrarı, suça sürüklenen çocuğa isnat edilen suçun CMK.nın 100/3 maddesinde sayılan katalog suçlardan olması, suçun niteliği ve kanunda öngörülen ceza miktarına göre tutuklamadan beklenen yararın adli kontrol ile sağlanamayacak olması da dikkate alınarak suça sürüklenen çocuğun CMK'nın 100 ve devamı maddeleri uyarınca TUTUKLANMASINA ...[karar verildi.]"

7. Başvurucunun tutuklama kararına itirazı Ankara 30. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 20/2/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

8. Bu karar başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 10/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başsavcılık 27/3/2023 tarihli iddianameyle çocuğun cinsel istismarı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. Başsavcılık N.Ç.nin de M.T. adlı şüpheliye yönelik cinsel istismar suçunu işlediğini iddia ederek N.Ç.yi mağdur suça sürüklenen çocuk sıfatıyla davaya dâhil etmiştir.

10. İddianamede, ilk olarak N.Ç.nin 13/12/2022 tarihinde bir soruşturmada mağdur sıfatıyla verdiği ifade üzerine soruşturma işlemlerine başlandığı ifade edilmiştir. Başvurucunun olay tarihinde 15 yaşını doldurmamış olan N.Ç.yi alıkoyarak cinsel yönden istismar ettiği ileri sürülen iddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. İddianamede N.Ç.nin Çocuk İzleme Merkezinde 13/12/2022 tarihindeki beyanına yer verilmiştir. Bu beyanda N.Ç.nin E.K. isimli erkek arkadaşı ile 8/12/2022 tarihinde rızası dâhilinde cinsel ilişkiye girdiğini, 2022 yılı Mart ayında M.T. ile aynı gün içinde rızası dâhilinde cinsel ilişkiye girdiğini ve 2021 yılı Ekim yahut Kasım ayında da başvurucu ile rızası dâhilinde cinsel ilişkiye girdiğini belirterek bu kişilerden şikâyetçi olmadığını söylediği vurgulanmıştır.

- N.Ç.nin Başsavcılık tarafından aynı tarihte alınan ifadesinin ilgili kısmı ise şöyledir:

"M. önce cinsel ilişkiye girdiğim kişinin ismi M.T.G. dir. 17,5 yaşındadır. M.T.G. ile ınstagramdan tanıştık. M.T.G. Yenimahalle Yakacık'ta yaşıyor, nerede yaşadığını tam bilmiyorum. Okumuyor. 10. sınıfta okulu bırakmış. M.T.G. ile cinsel ilişki geçen yıl yani 2021 yılı Ekim veya Kasım ayında oldu, tam tarihini hatırlamıyorum. Yenimahalle Yakacık'ta Kırandağı'nda arabada oldu. Araba M.T.G. ve ailesinin ortak arabasıdır. Kırmızı renkli Toyota marka bir araçtı, plaka ve modelini hatırlamıyorum. M.T.G. ile cinsel ilişki de benim

isteğimle oldu. M.T.G.nin cinsel organı benim ön özel bölgemin içine girdi. Ön özel bölgemde ağrı oldu. M.T.G.nin cinsel organından sıvı geldi ancak bana temas etmedi. Cinsel organı ağzıma da temas etti, ağzımın içine de girdi. Başka herhangi bir yerime temas etmedi. M.T.G.nin cinsel organının ön özel bölgemin içine girmesi ve ağzımın içine girmesi aynı gün içinde arka arkaya oldu. M.T.G. ile cinsel ilişki sadece o gün oldu.

...

benim kendi kızlığımı bozmam geçen yıl yani 2021 yılı Eylül ayında oldu. Parmağımı vajinamın içine ittirince kan geldi. Korktum, kimseye birşey anlatamadım. İnternetten araştırdım, bekaretimin bozulduğunu öğrendim, psikolojim bozuldu. Daha sonra M.T.G. ile tanıştım, konuştum. "Birşey olmaz" dedi, sonra da M.T.G. ile az önce anlattığım gibi cinsel ilişki oldu."

ii. İddianamede Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesinden alınan rapora da dayanılmıştır. Bu raporda N.Ç.nin kızlık zarında yırtık olduğu ancak bu yırtığın oluşma tarihinin tam olarak tespit edilemeyeceğinin ifade edildiği belirtilmiştir.

11. Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

12. Başvurucu, 8/11/2023 tarihli duruşmadaki sorgusunda 31/1/2023 tarihli Başsavcılık ifadesini tekrarlamıştır. Davada suça sürüklenen çocuk sıfatıyla yargılanan N.Ç. ise soruşturma aşamasında başvurucu ve diğer şüpheli M.T.yi koruma amacıyla hareket ettiğini, Başsavcılık ve Çocuk İzleme Merkezinde verdiği beyanlardan farklı olarak başvurucu ile 2021 yılı Ekim yahut Kasım ayında değil 2021 yılı Şubat ayı içinde ilişkiye girdiğini, diğer şüpheli M.T. ile de 2022 yılı Mart ayı değil 2021 yılı Mart ayında cinsel ilişki yaşadığını ve bu kişilerden şikâyetçi olduğunu söylemiştir. N.Ç.nin 23/1/2024 tarihli duruşmadaki beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"...suça sürüklenen çocuklardan M.T.G. ile 2021 yılı Ocak ayında ınstagram üzerinden tanıştık, tanıştığımızda suça sürüklenen çocuk M.T.G.16 yaşında olduğunu söylemişti, ben ise 14 yaşında olduğumu ifade etmiştim, o tarihte suça sürüklenen çocuk M.T. de M.T.G.nin yanında bulunuyordu, o gün aramızda herhangi bir şey yaşanmadı, 2021 yılı Şubat ayı sonlarına doğru suça sürüklenen çocuk M.T.G. ile Batıkent meydanda buluştuk, M.T.G.nin kullandığı araç ile Yenimahalle Kırandağ mevkine gittik, orada suça sürüklenen çocuk M.T.G. araç içerisinde beni sevmiyor musun gibi psikolojik baskılar uygulayarak benimle cinsel ilişkiye girdi, araç içerisinde bir buçuk iki saat kadar kaldık, bu olaydan sonra suça sürüklenen çocuk M.T.G. ile ilişkimi sonlandırdım, kendisini ınstagramdan engelledim, aynı şekilde 2021 yılı Mart ayı içerisinde suça sürüklenen çocuk M.T. ile buluştum, hatta babam kızdığı için benim saçlarımı kazıttırmıştı, o gün okuldan kaçtım, M.T. ile metro durağında buluştum, kendisi alıp evlerine götürdü, evde kimse yoktu, aynı şekilde o da benimle ön taraftan cinsel ilişkiye girdi, bana tecavüz etti, olay nedeniyle her iki suça sürüklenen çocuktan şikâyetçiyim, suça sürüklenen çocuk M.T. ile ilişkiye girdiğimde 14 yaşındaydım, ben kendisine 14 yaşında olduğumu söyledim, o da 16 yaşında olduğunu, hatta 17 yaşına gireceğini söylemişti.

(Çocuk İzleme Merkezinde mağdur sıfatı ile tespit edilmiş beyanı okundu, soruldu) o ifadem doğru değildir, o tarihte psikolojim bozuktu, ayrıca babama karşı sinirliydim, o ifademde geçen üç kişiyi korumak amacıyla o şekilde verdim, suça sürüklenen çocuk M.T.G. ile 2021

yılı Şubat ayında, M.T. ile 2021 yılı Mart ayında ilişkiye girmiştim..."

13. Mahkeme 29/3/2023 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri uygulanması suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

14. Yargılama sonucunda 13/5/2025 tarihinde başvurucunun beraatine karar verilmiş olup bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama istinaf kanun yolu aşamasında derdesttir.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; suç tarihinde çocuk olduğunu, suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini ve ceza infaz kurumunda bir çocuk olarak kalamayacağının gözetilmediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

18. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

19. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, çocuğun cinsel istismarı suçundan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

20. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

21. Somut olayda tutuklama kararında başvurucunun tevil yollu ikrarda bulunduğu belirtilerek diğer hususlarla birlikte atılı suçun işlendiği yönünde kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilmiştir. Olay tarihinde 15 yaşını doldurmamış olan mağdur çocuğun ifadesinde cinsel istismar eyleminin gerçekleştiğini beyan ettiği, bu beyanın cinsel ilişki iddiası haricinde başvurucunun beyanıyla temelde uyuştuğu görülmektedir. Ayrıca başvurucunun diğer şüpheli M.T. ile N.Ç. arasında arkadaşlık olduğuna yönelik beyanı da N.Ç.nin beyanıyla uyumludur. Öte yandan mağdurun 15 yaşından küçük olduğu durumlarda rızanın eylemin suç olma özelliğini etkilemediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle yargı mercilerinin tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunduğunu kabul etmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. M.S. [1. B.], B. No: 2018/25505, 25/2/2021, § 74).

22. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

23. Başvurucunun tutuklanmasına karar verilen çocuğun cinsel istismarı suçu, Türk hukuk sistemi içinde ağır cezai yaptırımlar öngörülen suç tipleri arasında olup isnat edilen suça ilişkin olarak kanunda öngörülen cezanın ağırlığı kaçma şüphesine işaret eden durumlardan biridir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66). Ayrıca çocuğun cinsel istismarı suçu 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ve kanun gereği tutuklama nedeni varsayılabilen suçlar arasındadır. Somut olayda çocuğun cinsel istismarı suçuna ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında uygulanan tutuklama tedbirinin başvurucunun kaçmasının önlenmesi meşru amacı yönünden işlevsel bir niteliği bulunmaktadır. Bununla birlikte başvurucunun serbest bırakılması hâlinde aleyhine ifade veren mağdur ve tanıklar üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma ihtimali de söz konusudur.

24. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Asliye Ceza Mahkemesi tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden -suçun ağırlığına atfen- kaçma ve başta yaşı küçük mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir.

25. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da tespiti gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, § 268; Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 76; Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, § 151).

26. Çocuklar hakkında tutuklama tedbirinin uygulandığı durumlarda tutuklamanın çocuklar bakımından başvurulacak en son yol olduğu, eğer tutukluluk bir zorunluluksa bunun mümkün olan en kısa sürede sonlandırılması gerektiği dikkate alınmalıdır. Ancak bu husus, çocuklar hakkında hiçbir durumda tutuklama tedbirinin uygulanamayacağı şeklinde anlaşılmamalıdır. Anayasa Mahkemesinin de belirttiği gibi çocuklar tarafından işlenmiş olan çok ciddi suçlara ilişkin istisnai olaylarda tutuklama tedbirinin uygulanması mümkündür (Furkan Omurtag [1. B.], B. No: 2014/18179, 25/10/2017, § 82).

27. Somut olayda tutuklama tarihi itibarıyla 18 yaşını tamamlamamış olan (17 yaşında) başvurucu, çocuğun cinsel istismarı gibi ağır bir suçtan tutuklanmıştır. Başvurucu 15/2/2023 tarihinde tutuklanmış, 29/3/2023 tarihinde ise tutuklamadan beklenen faydanın hasıl olduğu ve delillerin toplandığı gerekçesiyle tahliye edilmiştir. Tutukluluk süresi, suçun niteliği, suçun konusunu oluşturan eylemlerin ağırlığı dikkate alındığında Asliye Ceza Mahkemesinin başvurucu hakkında uyguladığı tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve tutuklama koruma tedbirinden beklenen menfaatlerin adli kontrol tedbiriyle sağlanamayacağı kanaatine varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (çocuklar bakımından isnat edilen suçun ağır niteliği de dikkate alınarak tutuklamanın ölçülü olduğu sonucuna varıldığı diğer kararlar için bkz. C.Y. [2. B.], B. No: 2021/51397, 7/2/2024; Ahmet Namlı [1. B.], B. No: 2022/34086, 6/6/2024; Z.N.Ç. ve F.İ. [2. B.], B. No: 2021/307, 24/11/2021; Enver Oktay Babatürk [1. B.], B. No: 2016/15355, 9/10/2019; Mehmet Eren Ovayolu [1. B.], B. No: 2017/36232, 10/12/2019).

28. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin

olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞAHİN AKKAN

B. No: 2023/97399 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/97399

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞAHİN AKKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/97399)

Karar Tarihi: 25/6/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Şahin AKKAN

Vekili : Av. Serkan AKBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararına dayanılarak yapılan yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Aşama

Başvurucu hakkında (kapatılan) Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile yetkili) 28/4/2011 tarihli kararıyla terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezası verilmiştir. Ayrıca aynı hükümde, katıldığı iki farklı gösteri nedeniyle başvurucu iki kez terör örgütü propagandası yapma suçundan 1 yıl hapis, 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32. ve 33. maddelerine muhalefet suçlarından her iki madde uyarınca ayrı ayrı 6 ay hapis ve görevi yaptırmamak için direnme suçundan 12 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Anılan karar, Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Başvurucu, mahkûmiyetle sonuçlanan davaya ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuştur. Başvurucu katılmış olduğu toplantı nedeniyle

hakkında mahkûmiyet kararları verilmesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 11. maddesinde düzenlenen toplanma özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

AİHM önündeki bireysel başvuru süreci devam ederken başvurucu 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun kapsamında yapılan düzenlemeler doğrultusunda hakkında hüküm kurulan terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme ve terör örgütü propagandası yapma suçları yönünden uyarlama yargılaması yapılması talebiyle 7/7/2012 tarihinde Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) başvurmuştur. Mahkeme 3/12/2012 tarihinde verdiği ek kararla başvurucu hakkında hükmedilen her iki suç açısından hükümlerin iptaline karar vermiş ve aynı suçlara konu eylemler nedeniyle yeni bir hüküm kurmuştur. Mahkeme yeni kurduğu hüküm uyarınca başvurucuyu terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçundan 6 yıl 6 ay 22 gün hapis cezasına mahkûm etmiştir. Aynı kararda Mahkeme, terör örgütü propagandası yapma suçundan ise bir kez mahkûmiyet hükmü kurmuş ve bu hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Bu karar itiraz yolundan geçerek kesinleşmiştir.

AİHM, başvurucu hakkında Mahkeme tarafından uyarlama yargılaması sonucunda verilen 3/12/2012 tarihli hükmü de dikkate alarak ve başvurucunun gizlilik talebini de kabul ederek Çiçek ve diğerleri/Türkiye (B. No: 48694/10 ve diğer dört başvuru 22/11/2022) kararını vermiştir. Kararda AİHM, başvurucunun toplanma özgürlüğüne yönelik yapılan şikâyeti kabul edilebilir bulmuş; başvurucunun katılmış olduğu gösterideki eylemleri nedeniyle hakkında mahkûmiyet kararı verilmesinin dayanağı olan 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin altıncı fıkrasının kanunilik şartını sağlamadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Kanuni dayanak konusunda ayrıntılı açıklama yapmayan AİHM, daha önce benzer şikâyetler yönünden verdiği kararlardaki ulaşılan sonuçtan ayrılacak bir durumun bulunmadığını belirterek Işıkırık/Türkiye (B. No: 41226/09, 14/11/2017) ve Anayasa Mahkemesinin Hamit Yakut ([GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021) kararına atıfta bulunmuştur. AİHM; ayrıca Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin vardığı sonucu dikkate alarak, başvurucu hakkındaki terör örgütü propagandası yapma ve 2911 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından verilen mahkûmiyet hükümlerini incelemeye gerek duymamıştır.

Başvurucu 23/6/2023 tarihli dilekçeyle AİHM kararına dayanarak yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkeme 17/7/2023 tarihli verdiği ek kararıyla talebin reddine karar vermiştir. Mahkeme kararında, başvurucu tarafından yapılan talebin AİHM ve Anayasa Mahkemesinin verdiği pilot kararlara dayandığını, yargılamanın yenilenmesi talebinin kabul edilebilmesi için mevcut dosya kapsamında bir ihlal kararının bulunması gerektiğini belirtmiştir.

Başvurucu; AİHM tarafından karara bağlanan Çiçek ve diğerleri/Türkiye kararının doğrudan kendisi hakkında olduğunu, gizlilik talebinin kabul edilmesi nedeniyle isminin kısaltılarak kullanıldığını, bu durumun Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına sorularak öğrenilebileceğini belirterek karara itiraz etmiştir.

Diyarbakır 7. Ağır Ceza Mahkemesi 13/9/2023 tarihli kararıyla başvurucunun itirazını reddetmiştir.

Başvurucu, nihai kararı 14/9/2023 tarihinde öğrendikten sonra 13/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Aşama

Başvurucu 27/11/2023 tarihinde bir kez daha yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuşsa da Mahkeme 17/1/2024 tarihinde başvurucunun talebini benzer gerekçelerle reddetmiştir.

Adalet Bakanlığı (Bakanlık) tarafından Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına 2/1/2025 tarihinde gönderilen yazıyla başvurucunun Çiçek ve diğerleri/Türkiye kararının icrası kapsamında, Avrupa Konseyine sunulmak üzere yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunup bulunmadığı ve buna ilişkin bilgi ve belge istenmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

Başvurucu; AİHM'in hak ihlali kararı üzerine yaptığı yargılamanın yenilenmesi talebinin hukuka aykırı biçimde reddedildiğini ve ihlal kararının gerekliliklerinin yerine getirilmediğini belirterek birtakım temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Bakanlık görüşünde, başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilip edilmediği noktasında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuru toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir (benzer yöndeki karar için bkz. Agit Demir [1. B.], B. No: 2019/37723, 14/9/2022, § 13).

Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Temel hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi amacıyla 4/11/1950 tarihinde imzalanan Sözleşme 10/3/1954 tarihli ve 6366 sayılı İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun'la Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmış ve onay belgesinin 18/5/1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine tevdi edilmesiyle Türkiye açısından yürürlüğe girmiştir. Bakanlar Kurulunun 22/1/1987 tarihli ve 87/11439 sayılı kararı ile Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna bireysel başvuru hakkı, 25/9/1989 tarihli ve 89/14563 sayılı kararı ile de AİHM'in zorunlu yargı yetkisi tanınmıştır. Böylece Türkiye, Sözleşme'de bulunan temel hak ve özgürlükleri güvence altına alma yükümlülüğünü kabul etmiş ve yargı yetkisi içinde bulunan tüm bireylere hukuken bağlayıcı nitelikte ihlal kararı verebilecek bir uluslararası mahkemeye başvuru yapabilme hakkını tanımıştır (Sıddıka Dülek ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/2750, 17/2/2016, § 68).

Sözleşme ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin etkili bir şekilde korunması, AİHM tarafından verilen ihlal kararlarının iç hukukta gereği gibi yerine getirilmesi ile mümkündür. AİHM tarafından verilen ihlal kararlarının iç hukukta gereği gibi yerine

getirilmemesi, Sözleşme ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin uygulamada etkili bir şekilde korunamadığı anlamına gelir (Sıddıka Dülek ve diğerleri, § 69). Nitekim AİHM tarafından verilmiş bir ihlal kararı, temel hak ve özgürlüklerin teoride olduğu gibi pratikte de etkili bir şekilde korunabilmesi amacıyla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmiştir. 5271 sayılı Kanun, bu konuda ilgili yargısal mercilere takdir hakkı tanımayarak kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir davanın yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görüleceğini öngörmüştür (Nihat Akbulak [GK], B. No: 2015/10131, 7/6/2018, § 37).

Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Sözleşme kapsamındaki herhangi birinin ihlal edildiği iddiasını bireysel başvuru yoluyla incelemek Anayasa Mahkemesinin görev alanına girer. Aksinin kabulü, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde yer alan temel hak ve özgürlüklerin bireysel başvuru yolu ile etkili bir şekilde korunmasını öngören Anayasa'nın amacı ile bağdaşmaz. Bu sebeple AİHM tarafından verilen bir ihlal kararının gereklerinin yerine getirilip getirilmediği Anayasa Mahkemesince incelenmelidir. Ancak Anayasa Mahkemesince yapılacak bu inceleme, olayların baştan itibaren yeniden değerlendirilmesi şeklinde değil AİHM tarafından verilen ihlal kararının gereklerinin yerine getirilip getirilmediği ile ilgili sınırlı bir inceleme olacaktır (Sıddıka Dülek ve diğerleri, § 70).

Somut olayda başvurucu, AİHM'in toplanma özgürlüğünün ihlal edildiğine dair kararına istinaden ilk derece mahkemesinden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucunun bu talebi kendisi hakkında verilmiş bir ihlal kararı bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı itiraz da reddedilmiştir.

5271 sayılı Kanun'un 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde "ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması" hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak düzenlenmiştir. Anılan düzenleme karşısında AİHM tarafından verilen ihlalin ceza hükmüyle bağlantılı olduğu ve ihlalin yeniden yapılacak yargılama sonucunda giderilebileceği hâllerde yeniden yargılama yapılmasının gerekeceği açıktır (Ruşen Bayar [2. B.], B. No: 2020/33709, 15/6/2022, § 33).

Buna göre Mahkemenin 5271 sayılı Kanun'un 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yapılan yargılamanın yenilenmesi talebini ihlalin niteliğini nazara alarak değerlendirmesi gerekmektedir. AİHM tarafından verilen ihlalin yargılama sırasında gerçekleştirilen usule ilişkin bir ihmal, işlem veya başka bir eksiklikten kaynaklanması durumunda söz konusu hususun yeni bir ihlale yol açmayacak şekilde giderilmesi gerekmektedir. Kabul edilen ihlaldeki eksiklikler yargılamanın duruşma açarak yeniden yapılmasını gerekli kılabilir (Ruşen Bayar, § 34).

Somut olayda yargı mercileri yargılamanın yenilenmesi talebini, söz konusu AİHM kararının başvurucu hakkında olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Başvurucu, AİHM kararının Türkçe çevirisinin bir örneğini Mahkemeye sunarak kararın kendisiyle ilgili olduğunu, gizlilik kararı gereğince adının kısaltıldığını ve Bakanlık ile yazışma yapılarak bu hususun ortaya çıkarılabileceğini ileri sürerek ret kararına itiraz etmiştir. Ancak somut olayda yargı mercileri başvurucunun bu iddialarını dikkate almamış, gerekli araştırmayı -Bakanlıkla yazışma yapılması gibi- yapmadan başvurucunun talebini reddetmiştir. Oysa yargı makamlarının basit bir araştırmayla başvurucunun iddialarının doğru olup olmadığını tespit

etmesi mümkün olduğu gibi bu iddialarının açık şekilde temelsiz olduğu da söylenemez. Nitekim başvurucunun iddialarını doğrulayacak şekilde Bakanlık, daha sonraki tarihte Çiçek ve diğerleri/Türkiye kararının icrası kapsamında başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebinin bulunup bulunmadığını sormuş, diğer bir ifadeyle başvurucunun iddialarının doğruluğunu teyit etmiştir. Bu itibarla, yargı mercilerince yapılan değerlendirmelerin AİHM kararıyla örtüşmediği ve başvurucunun toplanma özgürlüğüne yönelik ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmadığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan gerekçelerle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının sağladığı güvencelerle bağdaşmayacak şekilde AİHM ihlal kararının uygulanmaması nedeniyle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere (kapatılan) Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK 250. madde ile yetkili) (E.2010/162, K.2011/237) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KHALIL KHALIL ABDAN

B. No: 2024/11437 | Karar tarihi: 25.06.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/11437

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KHALIL KHALIL ABDAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/11437)

Karar Tarihi: 25/6/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 28/1/2026 - 33151

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Khalıl KHALIL ABDAN

Vekili : Av. Abdurrahman BİTER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, sınır dışı etme kararının iptali için açılan davada bazı usul güvencelerine aykırı davranılması nedeniyle sınır dışı etme işlemlerindeki usul güvenceleri kapsamında yerleşme hürriyetiyle bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/2/2024 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Bölüm, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu 2003 doğumlu bir erkek olup Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşıdır.

7. Başvurucu 14/1/2023 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) DAEŞ terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan soruşturma kapsamında yakalanarak gözaltına alınmış, 17/1/2023 tarihinde şüpheli sıfatıyla ifade vermiştir. Başsavcılık 18/1/2023 tarihinde başvurucu hakkında kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilemediği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başsavcılık, yapılan soruşturma kapsamında somut bir delil elde edilememiş ise de hakkındaki istihbari bilgiler ile ülke içinde bulunması tehlike arz ettiğinden başvurucunun Ankara Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne teslimini sağlamıştır.

8. Ankara Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü 18/1/2023 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (b) ve (d) bentleri uyarınca başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına, bu maksatla idari gözetim altına alınmasına karar vermiştir. Sınır dışı etme kararının gerekçesinde başvurucunun Başsavcılığın ilgili yazısına istinaden hakkında DAEŞ terör örgütü yanlısı faaliyet gösterdiği şeklinde bilgi edinilmesi gösterilmiştir.

9. Başvurucu, hakkında alınan sınır dışı etme kararına karşı Ankara 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; sınır dışı etme kararının dayanağı olan soruşturma dosyasında hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, sınır dışı etme kararının usul ve yasaya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, dava dilekçesi ekine geçici koruma sağlanan yabancılara verilen çalışma izni belgesinin bir örneğini eklemiştir.

10. İdare Mahkemesi davanın kesin olarak reddine karar vermiştir. Başvurucu, nihai hükmü 31/1/2024 tarihinde öğrendikten sonra 16/2/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

11. 6458 sayılı Kanun'un "İkamet izni" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"Türkiye'de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. İkamet izni, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder."

12. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme kararı" başlıklı 53. maddesinin bireysel başvuru tarihindeki hâli şöyledir:

"(1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın

tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancının rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez."

13. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme kararı alınacaklar" başlıklı 54. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

...

b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü

yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar

....

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

..."

14. 6458 sayılı Kanun'un "Geçici koruma" başlıklı 91. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir."

15. 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) "Ülkede kalış hakkı" başlıklı 25. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Geçici koruma kimlik belgesi, Türkiye'de kalış hakkı sağlar. Ancak bu belge Kanunda düzenlenen ikamet izni veya ikamet izni yerine geçen belgelere eşdeğer sayılmaz..."

16. Yönetmelik'in "İş piyasasına erişim hizmetleri" başlıklı 29. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Geçici korunanlara verilen çalışma izni, Kanunda düzenlenen ikamet izinleri yerine geçmez. "

B. Uluslararası Hukuk

17. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Wısam Sulaıman Dawood Eaqadah [GK], B. No: 2021/2831, 15/2/2023, §§ 36-40.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 25/6/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

19. Adli yardım için gerekli şartların mevcut olması hâlinde karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir (ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23; Nadali Aghelı Kohne Shahrı [1. B.], B. No:

2014/12633, 9/9/2015, §§ 17,18). Somut başvuruda da bakımından ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Sınır Dışı Etme İşlemlerindeki Usul Güvenceleri Kapsamında Yerleşme Hürriyetiyle Bağlantılı Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu, sınır dışı kararına dayanak olarak gösterilen soruşturma neticesinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesine rağmen İdare Mahkemesince davanın reddedildiğini, sözü edilen mahkeme kararının gerekçeden yoksun olduğunu, yasal olarak Türkiye'de kaldığını, geçici koruma statüsünde bulunup çalışma iznine sahip olduğunu belirterek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) Ek 7 No.lu Protokol'ün birinci maddesinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, konuyla ilgili insan hakları yargısı içtihadına atıfta bulunulmuş; yapılacak değerlendirmede içtihadın ve olayın somut koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun sınır dışı edilmesinin olası sonuçlarıyla ilgili olarak herhangi bir iddiada bulunmaması ve Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre sınır dışı edilme kararlarına ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama süreçleri medeni hak ve yükümlülük veya suç isnadıyla ilgili olmadığından adil yargılanma hakkının konusuna girmemesi (Z.M. ve I.M. [1. B.], B. No: 2015/2037, 6/1/2016, §§ 53-64) nedeniyle başvuru, sınır dışı etme işlemlerindeki usul güvenceleri kapsamında yerleşme hürriyetiyle bağlantılı etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

22. Anayasa'nın "Yerleşme ve seyahat hürriyeti" başlıklı 23. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

...

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

...

Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz."

23. Anayasa Mahkemesi Wısam Sulaıman Dawood Eaqadah (aynı kararda bkz. §§ 61-70) kararında ülkede hukuka uygun şekilde ikamet eden ve sınır dışı edilmelerine karar verilen yabancıların Sözleşme'ye Ek 7 No.lu Protokol'ün 1. maddesinde teminat altına alınan usul güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının sınır dışı etme işlemlerindeki usul güvenceleri kapsamında yerleşme hürriyetiyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

24. İleri sürülen iddianın usul güvenceleri kapsamında kalıp kalmadığı veya bu güvencelere aykırılık oluşturup oluşturmadığı somut olay özelinde değerlendirilmelidir (Wısam Sulaıman Dawood Eaqadah, § 72).

25. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancının usul güvencelerinden faydalanabilmesi için öncelikle kurallara uygun olarak ülkede ikamet etmesi gerekir. Ülkede yerleşme hürriyeti tanınmadığı takdirde yabancı, güvencelerin korumasından yararlanamaz. Her somut olayda yabancının yerleşme hürriyetine sahip olup olmadığı genel olarak yabancıların ikametlerini düzenleyen 6458 sayılı Kanun veya varsa ilgili mevzuat kapsamında ortaya konulmalıdır (Wısam Sulaıman Dawood Eaqadah, § 73).

26. Ülkede ikamet eden yabancıyı koruma altına alan ilk husus, sınır dışı etme kararının kanuna uygun şekilde alınması gereğidir. Sınır dışı etme kararının kanuna uygun olarak alındığından söz edilebilmesi için kanun metni ve uygulaması yabancıların davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşımalıdır. Bir başka ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önemlidir. Bunun bir sonucu olarak müdahale yani sınır dışı etmeye ilişkin kanun yeterince erişilebilir ve öngörülebilir olmalıdır (Wısam Sulaıman Dawood Eaqadah, § 74).

27. Kamu makamları, sınır dışı etme kararına gerekçe teşkil eden eylem ve davranışları somut şekilde belirlemeli; ayrıca bu eylem ve davranışlar 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasında düzenlenen sınır dışı sebepleriyle makul seviyede ilintili olmalıdır (Wısam Sulaıman Dawood Eaqadah, § 75).

28. Sınır dışı etme kararının muhatabı olan yabancıların yetkili bir merci -hâlihazırdaki mevzuata göre mahkeme- önünde sözü edilen karara karşı gerekçeler sunabilmesi ve durumunun yeniden incelenmesini isteyebilmesi için ilk aşamada sınır dışı etme kararının kendisine hukuka uygun şekilde tebliğ edilmesi ve kararın dayanağını oluşturan fiilî sebeplerin neler olduğunu -bazı sınırlamalarla dahi olsa- öğrenebilmesi gerekir. Bunlarla birlikte usul güvencelerinin etkili bir şekilde koruma sağlaması için şeklî bir incelemenin ötesinde yabancının öne sürdüğü iddiaların esası hakkında bir değerlendirme yapılması da şarttır. Ayrıca yabancı, argümanlarını hazırlayıp sunabilmesi için yargılamanın imkân ve kolaylıklarından faydalanabilmelidir. Bu doğrultuda özellikle ülkenin dilini ve hukukunu bilmeyen bir yabancıya davadaki usul kuralları aşırı bir külfet yükleyecek ölçüde katı yorumlanmadan davanın ilerlemesi sağlanmalıdır (Wısam Sulaıman Dawood Eaqadah, § 76).

29. Sınır dışı etme işlemlerindeki usulü güvencelerden faydalanılabilmesi için öncelikle hukuka uygun şekilde ikamet eden yabancı statüsünde olunması gerekir.

30. Başvurucu, geçici koruma statüsünde olup çalışma iznine sahip olduğunu ileri sürmüş ve dava dilekçesi ile başvuru formu ekine geçici koruma sağlanan yabancılara verilen çalışma izni belgesinin bir örneğini eklemiştir. Geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanan bir koruma türüdür. Geçici koruma, faydalanıcılarına Türkiye'de koruma ve yardım sağlamaktadır. Bu koruma ve yardım, faydalanıcısı daha kalıcı bir çözüm bulana kadar Türkiye'de kalmasını, zorla geri dönüşe karşı korunmasını ve en temel hak ve ihtiyaçlara erişimini kapsamaktadır. Dolayısıyla Yönetmelik'te de belirtildiği üzere geçici koruma kimlik belgesi, korunana Türkiye'de kalma hakkı sağlar ancak bu belge ikamet izni sayılmaz (bkz § 15). Yine geçici korunanlara verilen çalışma izni ikamet izni yerine geçmez (bkz. 16).

31. Sunduğu bilgi ve belgelere göre sınır dışı kararının verildiği tarihte başvurucunun geçerli bir ikamet izni bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun hukuka uygun şekilde ikamet eden yabancı statüsünde olmadığı, sınır dışı etme işlemlerindeki usulü güvencelerin uygulanamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun yabancıların sınır dışı edilmelerindeki usul güvenceleri kapsamında yerleşme hürriyetiyle bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yerleşme hürriyetiyle bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 25/6/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAYSAL DEMİRHAN (2)

B. No: 2019/33172 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/33172

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYSAL DEMİRHAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2019/33172)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Baysal DEMİRHAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun posta yolu ile göndermek istediği mektubun sakıncalı bulunarak gönderilmemesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucu; Cumhuriyet gazetesinin (gazete) yazı işleri müdürüne Ceza İnfaz Kurumunda devam eden açlık grevine, Ceza İnfaz Kurumunun işleyişine ve kurumun gazeteye yönelik uygulamalarına dair düşüncelerini içeren dört sayfadan oluşan bir mektup yazmıştır. Mektupta genel olarak; Ceza İnfaz Kurumunda muhalif düşünceler içeren süreli yayınların, gazetenin 30/4/2019 ve 1/5/2019 tarihli nüshalarının kurum idaresince verilmeyerek el konulmasına ilişkin Ceza İnfaz Kurumunun kararını aynen yazarak bahsetmiştir. Ayrıca süreli yayınların verilmemesi sebebiyle haber alma haklarının kısıtlandığına, kütüphaneye çıkarılmamalarına, aramalarda kantinden alınmış olsa dahi eşyalarına el konulduğuna, sürekli disiplin cezası aldıklarına, ihtiyaçlarını kantin üzerinden karşılayamadıklarına değinmiştir. Son olarak da adaletin katledildiğini, Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararı olmasına rağmen yaptığı

başvurunun reddedildiğini, seçimlerde Yüksek Seçim Kurulunun kararının ülkenin nasyonalizmi nasıl benimsediğinin somut örneği olduğunu belirten düşüncelerine yer vermiştir.

4. Başvurucu bu mektubu posta yoluyla göndermek istemiştir. Ceza İnfaz Kurumu Mektup Okuma Komisyonu söz konusu mektubu incelemiş ve Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kuruluna (Disiplin Kurulu) sunulmasına karar vermiştir.

5. Disiplin Kurulu incelemesinin sonunda, mektubun tamamının yasa dışı terör örgütü üyelerinin örgütsel talepleri ile ilgili olarak aldıkları örgüt kararları doğrultusunda kamuoyu desteği oluşturmak maksadıyla yazıldığını belirtmiştir. Ayrıca içerik itibarıyla kişi ve kuruluşları paniğe yöneltebilecek yalan yanlış bilgiler ile kamu, kurum ve çalışanları asılsız töhmet altında bırakan sakıncalı ifadeler içeren yazılar olduğunu değerlendirmiştir. Bu doğrultuda mektubun ilgilisine gönderilmeyerek alıkonulmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararına karşı Edirne 1. İnfaz Hâkimliğine (Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. Hâkimlik 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzük'ün 91. maddesinin (3) numaralı fıkrasına değinmiştir. Buna göre hükümlülere gelen veya bunlar tarafından gönderilen mektupların cezaevinin emniyetini tehdit etmemesi, bu yönde açık ve yakın tehlike ve açıkça suç sayılan fiiller ile yasadışı örgüt propagandası içermemesi, diğerlerini etki altına alıp yönlendirme yapmaması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel olarak haberleşmelerine neden olan mektup, faks ve telgrafların hükümlüye verilmeyeceğini, hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmeyeceğini değerlendirerek şikâyetin reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Hükümlünün şikâyetine konu karara ilişkin incelenen ve yukarıdaki hükümlere aykırılığı tespit edilen A-4 boyutunda arkalı önlü yazılmış 4 sayfadan ibaret mektup şeklindeki iletinin içeriğine göre, disiplin kurulunun şikâyete konu kararındaki gerekçe ve takdirine göre karar yerinde görülmekle, hükümlünün söz konusu karara karşı yaptığı şikâyet başvurusunun reddine..."

7. Başvurucu, Hâkimlik kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) Hâkimliğin kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek itirazı reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 31/7/2019 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 15/8/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumunda yapılan açlık greviyle ilgili düşüncelerini anlattığı mektubunun gönderilmesine izin verilmediğini, örgütsel haberleşme, terör ve propaganda gerekçe gösterilerek yapılan uygulamanın düşünce ve ifade özgürlüğünü, Disiplin Kurulu

kararına yönelik şikâyetlerinin yargı mercilerince gerekçesiz bir şekilde reddedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Yazılı belgelerin bir başkasına verilmesi, iletilmesi ve bastırılması özgürlüğü ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle mevcut koşullar altında başvurucunun bir gazetenin yazı işleri müdürüne yazdığı mektubu göndermesine izin verilmemesinin ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekir. Başka bir deyişle başvurucunun şikâyetleri haberleşmenin engellenmesine değil mektupta kullandığı ifadeler nedeniyle mektubun alıkonulmasına ilişkindir. Sonuç olarak mevcut koşullar altında başvurunun ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ramazan Yılmaz [2. B.], B. No: 2021/28901, 4/2/2025, § 13; Şeyhmus Ablak [1. B.], B. No: 2019/14529, 30/3/2023, § 22).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Başvuruya konu mektubun Ceza İnfaz Kurumu dışına gönderilmesinin engellenmesi ile başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalede bulunulduğunun kabul edilmesi gerekir. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ...yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin ...gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

15. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı, müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amaçları kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; hükümlü ve tutuklulara uygulanan kısıtlamalar bağlamında benzer değerlendirmeler için bkz. Harun Ağsakallı [2. B.], B. No: 2019/17656, 11/5/2023, § 16).

16. Somut olayda başvurucu, bir gazetenin yazı işleri müdürüne bir mektup göndermek istemiştir. Disiplin Kurulu, söz konusu mektubun örgüt kararları doğrultusunda hazırlandığı, yalan ve yanlış bilgiler barındırdığı, kurumu ve çalışanları asılsız töhmet altında bıraktığı ve sakıncalı ifadeler içerdiği değerlendirmesinde bulunmuştur. Hâkimlik ise gerekçeli kararında mektubun içeriğine yönelik herhangi bir değerlendirmeye yer vermeksizin Disiplin Kurulu kararındaki sonucun yerinde olduğuna karar vermiştir. Mahkeme de Hâkimlik kararını hukuka uygun bulmuştur.

17. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme)

ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğünün de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altında olduğu konusunda hiçbir şüphe bulunmamaktadır (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

18. Bununla birlikte ifade özgürlüğü mutlak bir hak değildir ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

19. Ceza infaz kurumlarınca mahpusların ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerin takdir payı içinde kalıp kalmadığı ve esas itibarıyla demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı müdahalenin gerekçesine bakılarak anlaşılabilir. Dolayısıyla mevcut başvurudaki gibi ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde kurumların dava konusu ifadelerin ceza infaz kurumunun asayişini ve güvenliğini tehlikeye düşüren, kamu görevlilerini hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönelten yalan ve yanlış bilgileri içerip içermediği, tehdit ve hakaret unsuru taşıyıp taşımadığını değerlendirmeleri gerekir (Harun Ağsakallı, § 21; Bejdar Ro Amed [2. B.], B. No: 2013/7363, 16/4/2015, § 80; idare ve yargı mercilerince söz konusu değerlendirmelerin yapılmaması nedeniyle ihlal sonucuna ulaşılan bir karar için bkz. Kamuran Reşit Bekir [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 73; yargı mercilerince söz konusu değerlendirmelerin yapıldığının tespit edildiği bir karar için bkz. Ahmet Temiz (6) [2. B.], B. No: 2014/10213, 1/2/2017, §§ 39-44).

20. Somut olayda Disiplin Kurulu kararında; gönderen, muhatap ve içerik gözetilerek başvuruya konu mektup içeriğinde yer alan hangi sözlerin örgüt kararları doğrultusunda hazırlandığı, kişi veya kuruluşları paniğe yönelten yalan ve yanlış bilgiler barındırdığı, kurumu ve çalışanları asılsız töhmet altında bıraktığı belirtilmeden mektubun tamamının sakıncalı olduğuna karar verilmiştir. Bu tespiti yapan kararı denetleyen kararlarda da söz konusu dokümanın neden sakıncalı olduğu dokümanın içeriğiyle ilişkilendirilerek gerekçelendirilmemiştir (benzer değerlendirmeler için bkz. Harun Ağsakallı, § 22).

21. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Sonuç olarak somut olayda Disiplin Kurulu ve Hâkimlik, başvurucunun göndermek istediği mektubun gönderilmemesinin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir. Bu nedenle başvuru konusu mektubun gönderilmemesinin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun gösterilemediği değerlendirilmiştir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti ve giderilmesi ile 10.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminatın ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Edirne 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2019/2239, K.2019/2828) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUNUS EMRE GÜNER

B. No: 2020/25914 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/25914

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUNUS EMRE GÜNER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/25914)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Yunus Emre GÜNER

Vekili : Av. Eda OKUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yasal şartları oluşmamasına rağmen eylemin örgüt faaliyeti kapsamında kabul edilerek verilen cezada artırım yapılması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olağanüstü hâl (OHAL) tedbirleri kapsamında çıkarılan, 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılan Fatih Üniversitesinde araştırma görevlisiyken kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucu, bireysel başvuruya konu olay sırasında avukat olarak görev yapmaktadır ve başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) kapsamında başlatılan soruşturma sebebiyle 2017 yılında İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliğince çıkarılan yakalama kararı vardır.

3. Başvurucu 11/3/2019 tarihinde İstanbul'un Beylikdüzü ilçesinde polis memurları tarafından GBT (genel bilgi toplama) sorgusu yapılmak üzere durdurulmuştur. Başvurucu, ismini H.A.T. olarak beyan etmiş ve bu isimde bir kimlik sunmuştur. Polis memurları tarafından yapılan incelemede kimliğin sahte olduğu kanaatine varılmıştır. Bunun üzerine başvurucu yakalanarak hakkında resmî belgede sahtecilik suçundan soruşturma başlatılmış

ve sahte olduğu düşünülen kimliğe el konulmuştur.

4. Başvurucu, aynı tarihte kollukta verdiği ifadesinde yakalanmamak için yakın bir tarihte daha önce arkadaşından aldığı kimliğin para karşılığında sahtesini düzenlettiğini beyan etmiştir. Öte yandan başvurucu 15/3/2019 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçlamasıyla çıkarıldığı İstanbul 11. Sulh Ceza Hâkimliğinde (Hâkimlik) kollukta verdiği ifadesini tekrarlamış ve üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiştir. Aynı tarihte başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir.

5. Büyükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında 17/7/2019 tarihinde resmî belgede sahtecilik suçlamasıyla iddianame düzenlemiştir. Kamu davasının görüldüğü Büyükçekmece 6. Asliye Ceza Mahkemesi 5/9/2019 tarihinde dosyanın başvurucu hakkında yürütülen FETÖ/PDY üyeliği kovuşturmasıyla birleştirilmesine karar vermiştir.

6. Birleştirme kararı ile başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik ve silahlı terör örgütü üyeliğinden yapılan yargılamalar İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmüştür.

7. Yargılamanın 15/10/2019 tarihli ikinci celsesinde başvurucu, birleşen dosya hakkında savunmasını yapmıştır. Anılan celsede başvurucunun müdafii de hazır bulunmuştur. Resmî belgede sahtecilik suçuna konu eylemi nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının uygulanması ihtimali olduğu hatırlatılarak başvurucuya ek savunma hakkı tanınmıştır. Başvurucu, ek savunma hakkını kullanabilmek için süre talep etmiş ve başvurucunun bu talebi Mahkeme tarafından kabul edilmiştir. Yargılamanın 19/12/2019 tarihli üçüncü celsesinde başvurucu, konuya ilişkin ek savunma sunmuştur.

8. Yargılama sonunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan sonuç ceza olarak 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Resmî belgede sahtecilik suçundan ise başvurucunun eylemi silahlı terör örgütü faaliyetleri çerçevesinde işlediği kabul edilerek 3 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun hakkında yakalama kararı bulunduğunu bildiği ve silahlı terör örgütü faaliyetleri çerçevesinde yakalanmamak amacıyla sahte kimlik belgesi taşıdığı değerlendirmesi yapılmıştır. Mahkeme gerekçesinin resmî belgede sahtecilik suçuna yönelik ilgili kısmı şöyledir:

"11/3/2019 günü saat 19.30 sıralarında Beylikdüzü Güvenlik Timleri tarafından Beylikdüzü Barış Mah. Sakarya Cad. üzerinde durumundan şüphelenilerek durdurulan sanığın kimlik ibraz etmesinin istenildiği, sanığın görevlilere ... nüfusuna kayıtlı, ... doğumlu, ... oğlu, [H.A.T.] adına düzenlenmiş nüfus cüzdanını ibraz ettiği, yapılan incelemelerde ibraz edilen nüfus cüzdanının sahte olduğunun tespit edilmesi üzerine sanıktan gerçek kimlik bilgilerini beyan etmesinin istenildiği, sanığın bunun üzerine samimi beyanda bulunarak ibraz etmiş olduğu kimlik kartının sahte olduğunu, eski avukat olduğunu, Fatih Üniversitesinde akademisyen olarak çalışırken üniversitenin kapanması üzerine işine son verildiğini ve FETÖ/PDY terör örgütüne üye olma suçundan kaydının bulunduğunu beyan ettiği, İstanbul Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğünün Uzmanlık Raporunda, sanıktan ele geçirilen [H.A.T.] adına düzenlenmiş ... seri numaralı nüfus cüzdanının arşivlerinde mevcut hakiki örnekleri ile belge inceleme laboratuvarında doküman inceleme cihazları ve diğer optik aletler yardımı ile karşılıklı olarak incelenmesi neticesinde; aralarında matbu basım desenlerdeki detay ve ultra viyole ışık altındaki görünüm özellikleri yönünden farklılıklar

bulunduğu, bu itibarla bahse konu nüfus cüzdanının tamamen sahte olarak hazırlanıp düzenlenmiş olduğu, yapılan sahteciliğin ilk nazarda ve kolaylıkla fark edilemeyecek nitelikte olduğu, bu nedenle nüfus cüzdanının aldatma kabiliyetine haiz olduğunun rapor edildiği, ele geçirilen nüfus cüzdanının mahkememizce yapılan gözleminde ... seri numaralı, ... T.C. kimlik nolu [H.A.T.] adına düzenlenmiş, üzerinde sanığın fotoğrafının yapıştırılmış olduğu, T.C. nüfus cüzdanı olduğu, düzenlenme şekli itibarıyla ilk bakışta aldatma kabiliyetine haiz olduğunun gözlemlendiği, sanığın sahte kimlik kullandığını ikrar ettiği anlaşılmakla sanığın suçtan kurtulmaya yönelik beyanlarına itibar edilmeyerek gerek mahkememiz gözlemi, gerek İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü'nün Uzmanlık Raporu ve sanığın hakkındaki yakalama kararından kaçmak için sahte kimlik kullandığını beyan etmesi hususları birlikte değerlendirildiğinde sanığın üzerine atılı resmî belgede sahtecilik suçunu işlediği sonuç ve kanaatine varılarak eylemine uyan 5237 sayılı TCK'nın 204/1 maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar vermek gerekmiştir.

Sanığın sahte kimlikle yakalanması, kastının yoğunluğu, güttüğü amaç ve saik ve suçun işleniş biçimi dikkate alınarak TCK'nın 3. ve 61. maddeleri uyarınca cezanın bireyselleştirilmesi kapsamında takdiren alt sınırdan ölçülü şekilde ayrılmak suretiyle teşdiden 3 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş olup işbu suç örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiğinden 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5/1'inci maddesi gereğince cezasında yarı oranında artırım yapılmıştır. Duruşmadaki tutum ve davranışları ile verilen cezanın geleceği üzerindeki olası etkileri nazara alınarak TCK'nın 62. maddesi uyarınca sanığın cezasından takdiri indirim yapılmıştır."

9. Başvurucu, mahkûmiyet kararına karşı -diğer nedenlerle birlikte- resmî belgede sahtecilik suçunun terör örgütü faaliyeti kapsamında işlenmemesine rağmen bu gerekçeyle cezada artırım yapılmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (Daire) Mahkeme kararında usul ve esasa ilişkin olarak hukuka aykırılık bulunmadığını belirterek 17/3/2020 tarihinde kararın resmî belgede sahtecilik suçu yönünden kesin olmak üzere ve silahlı terör örgütü üyeliği suçu bakımından temyiz yolu açık olmak üzere istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Buna göre Mahkeme kararı, resmî belgede sahtecilik suçu yönünden kesinleşmiştir. Başvurucu, resmî belgede sahtecilik suçu yönünden de temyiz kanun yolunun açık olduğunu öne sürerek temyiz başvurusunda bulunmuşsa da başvurucunun başvurusu Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesi tarafından reddedilmiştir.

10. Öte yandan İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucunun talebini değerlendirerek olağanüstü itiraz kanun yoluna gitmiş ve Dairenin kararına itiraz etmiştir. Başvurucunun kendisini suçtan ve takipten kurtarmak maksadıyla sahte kimlik taşıdığını, bu nedenle resmî belgede sahtecilik eyleminin bireysel kapsamda olduğunu, örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceğini, silahlı terör örgütünün faaliyeti içinde işlenen suç niteliğinde bulunmadığını belirterek başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik suçu yönünden verilen cezanın yarı oranında artırılmasına dair hükmün fıkradan çıkarılmasını talep etmiştir.

11. İtirazı değerlendiren İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu, Mahkeme gerekçesinin başvurucunun üzerine atılı resmî belgede sahtecilik suçunu silahlı terör örgütü üyeliği suçundan çıkarılan yakalama kararından kaçmak amacıyla işlemesine dayandığı, benzeri bir olay nedeniyle görülen davada Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 21/6/2018 tarihli ve E.2018/578, K.2018/2009 sayılı kararında da belirtildiği üzere yakalanmamak için sahte kimlik kullanılması durumunda resmî belgede sahtecilik

suçundan tayin olunan temel cezadan 3713 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca artırım yapılması gerektiği yönünde kararı bulunduğu gerekçesiyle itirazı 4/6/2020 tarihli kararı ile reddetmiştir.

12. Bununla birlikte başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne (FETÖ/PDY) üye olma suçundan verilen karar, Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 11/11/2020 tarihli kararıyla delillerin değerlendirilmesindeki eksikler nedeniyle bozulmuştur. Bozma kararı üzerine Mahkeme tarafından yapılan yargılamada başvurucunun 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Bu karar kanun yolu incelemesinden geçerek 28/12/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

13. Başvurucu, nihai hükmü 24/3/2020 tarihinde öğrenmiştir. 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile COVID-19 pandemisi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durmuştur. Başvurucu 14/7/2020 tarihinde resmî belgede sahtecilik suçundan verilen hapis cezası yönünden bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, gerekçeli karar hakkı dışındaki ihlal iddialarının kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu, kanuni şartları oluşmamasına rağmen resmî belgede sahtecilik suçundan verilen cezada suçun örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlendiği kabul edilerek artırım yapıldığını, oysa örgüt üyeliği suçuna ilişkin temyiz sürecinin devam ettiğini belirtmiş; gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkına ilişkin bazı kararlarına atıf yapıldıktan sonra başvurucu hakkındaki mahkûmiyetin bilirkişi raporlarına dayandığı, Mahkemenin gerekçeli kararda başvurucunun üzerine atılı suçları detaylı olarak incelediği ve başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçundan mahkûmiyetine karar verirken esas aldığı delilleri ve başvurucunun eylemlerini ilişkilendirdiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Osman Er ([2. B.], B. No: 2021/24526, 30/10/2024) kararında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, mahkemenin gerekçeli kararında hakkında yakalama kararı olduğunu bilen başvurucunun silahlı terör örgütü faaliyetleri çerçevesinde yakalanmamak amacıyla sahte kimlik belgesi taşıdığı değerlendirmesi yapıldığını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi böylelikle mahkemenin hangi gerekçe ile cezada artırım yaptığını ilgili ve yeterli gerekçe ile açıkladığını ifade ederek kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda -değerlendirme konusu hüküm ve gerekçesinin uygun bulunduğu da dikkate alındığında- gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 11-16). Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

19. Nitekim somut olayda başvurucu, hakkında yakalama kararı olduğu için yakın bir tarihte

daha önce arkadaşından aldığı kimliğin para karşılığında sahtesini düzenlettiğini beyan etmiştir (bkz. § 4). Başvurucunun sahte kimlik belgesini kolluk görevlilerine ibraz etmesi nedeniyle resmî belgede sahtecilik suçundan mahkûmiyetine karar verilmiş, suçu örgüt faaliyeti kapsamında işlediği kabul edilerek cezası artırılmıştır. Gerekçeli kararda, hakkında yakalama kararı olduğunu bilen başvurucunun silahlı terör örgütü faaliyetleri çerçevesinde yakalanmamak amacıyla sahte kimlik belgesi taşıdığı değerlendirmesi yapılmıştır (bkz. § 8). Başka bir ifadeyle Mahkemenin hangi gerekçe ile cezada artırım yaptığını ilgili ve yeterli gerekçe ile açıkladığı görülmüştür. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda, değerlendirme konusu hüküm ve gerekçesinin uygun bulunduğu da dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMAD ASHRAF ABDULLAH

B. No: 2021/1175 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/1175

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMAD ASHRAF ABDULLAH BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/1175)

Karar Tarihi: 2/7/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 16/2/2026 - 33170

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Muhammad Ashraf ABDULLAH

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/1/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Bölüm tarafından 11/1/2021 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvurucunun Uluslararası Koruma Başvurusuna İlişkin Süreç

5. Başvurucu 1983 doğumlu bir erkek olup Afganistan İslam Cumhuriyeti vatandaşıdır.

6. Başvurucu 11/12/2017 tarihinde başvurduğu Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (Yüksek Komiserlik) yönlendirmesiyle 17/5/2018 tarihinde Sakarya İl Göç İdaresi Müdürlüğü (Göç İdaresi) nezdinde uluslararası koruma başvurusunda bulunmuştur.

7. Başvurucuyla uluslararası koruma statüsünün belirlenmesi amacıyla 16/1/2019 tarihinde tercüman eşliğinde il göç uzmanınca mülakat yapılmıştır. Başvurucu, mülakatta 10/10/2015 tarihinde yasal olmayan yollardan Türkiye'ye giriş yaptığını, hiç gözaltına alınmadığını veya tutuklanmadığını, hayatı boyunca herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadığını, aile üyelerinden herhangi birinin yetkililerle sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Başvurucu, uluslararası koruma başvurusunda bulunma nedenini şu şekilde açıklamıştır:

"Afganistan'da Jawzjan şehrinde ailem ile birlikte yaşıyordum. Ben Özbek kökenliyim. Ben Afganistan'da askerlik yapıyordum. Taliban beni öldürecek diye korktum. Çocuklarımın yetim kalmasından korktum. Başka işte çalışma imkânım da yoktu. Bu sebeple Türkiye'ye geldim. Burada çalışıyorum. Aileme para gönderiyorum. Afganistan'da iş imkânı yoktu. Ailem ile telefonda görüşüyorum. Onların bir sıkıntısı yoktur."

8. İl göç uzmanı 21/1/2019 tarihli mülakat raporunda başvurucunun uluslararası korumaya başvurma sebebindeki asıl amacını ekonomik sebeplere dayandırması, bireysel olarak kendisine karşı Taliban veya silahlı güçler tarafından herhangi bir kötü muamelede bulunulmaması gözönüne alındığında şartlı mülteci ve ikincil koruma kriterlerini taşımadığı kanaatini bildirmiştir.

9. Başvurucunun uluslararası koruma başvurusu genel usuller kapsamında değerlendirilmiş ve Sakarya Valiliğinin 21/1/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

10. Başvurucunun kararın iptali talebiyle açtığı dava Sakarya 1. İdare Mahkemesince (İdare Mahkemesi) reddedilmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının mülakat aşamasındaki beyanından; Türkiye'ye geliş amacının ekonomik kaygılardan kaynaklandığı gözönünde bulundurulduğunda 6458 sayılı Kanunun 61., 62. ve 63. maddelerinde yer alan mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma kriterlerini taşımadığı, ülkesine dönmesi hâlinde gözaltı, işkence, tutuklanma ve ölüm gibi ciddi tehlikelerle karşı karşıya kalacağı konusunda somut veri bulunmadığı anlaşıldığından, hakkında tesis edilen uluslararası koruma başvurusunun reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

11. Başvurucunun istinaf başvurusu 10/9/2019 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

B. Sınır Dışı Etme Kararına İlişkin Süreç

12. Uluslararası koruma başvurusunun reddine ilişkin işlemin kesinleşmesinden sonra Sakarya Valiliği başvurucu hakkında 26/9/2019 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi (uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar) uyarınca sınır dışı etme kararı almıştır.

13. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

Dava dilekçesinde Afganistan'da polis olarak görev yaptığını, bu görev nedeniyle terör örgütlerinin hedefi hâline geldiğini, söz konusu tehdidin devam ettiğini ve ülkesine dönmesi hâlinde can güvenliğinin olmayacağını ileri sürmüştür.

14. Başvurucu; yargılama aşamasında sunduğu 4/2/2020 tarihli dilekçeyle Afganistan'da polis olarak görev yapmaktayken Taliban örgütüne mensup bir kişiyi yakaladığını, bunun üzerine adı geçen örgütün hedefi hâline geldiğini, ölümle tehdit edildiği için ülkesinden kaçmak zorunda kaldığını belirtmiş ve bu iddiasını destekler nitelikte birtakım belgeler sunmuştur. Başvurucu, söz konusu belgelerin Afganistan'da polis olarak görev yaptığını gösteren görev belgesi ile Taliban örgütü tarafından ölümle tehdit edilerek hakkında ölüm fermanı çıkarılmasına ilişkin belge olduğunu beyan etmiştir. Dilekçe ekindeki belgeler Arap veya Fars dilinde ve siyah beyaz fotokopi şeklindedir.

15. İdare Mahkemesi 5/3/2020 tarihinde davanın istinaf kanun yolu açık olmak üzere reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... 6458 sayılı Yasa'nın 54. maddesinin (i) bendinde uluslararası koruma başvurusu reddedilenler hakkında sınır dışı etme kararı alınacağının düzenlendiği; davacının uluslararası koruma başvurusunun reddedilmesi üzerine açılan davada işbu davamızda da yinelenen iddiaların incelenerek ret edildiği; uluslararası koruma başvurusunun reddine dair işlemin iptali istemli olarak açılan dava sonrasında ise davacının Sözleşme ve Yasa hükümleri uyarınca ülkemizde kalmasını gerektiren yeni bir durum veya sebebin oluşmadığı/gelişmediği anlaşıldığından, ulusal mevzuata ve Türkiye'nin taraf olduğu temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalara uygun olarak verilen dava konusu sınır dışı etme işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı kanaat ve sonucuna ulaşılmıştır.."

16. İstinaf mercii 24/11/2020 tarihinde kararın kesin olması nedeniyle istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine kesin olarak karar vermiştir. Başvurucu, istinaf kararını 24/12/2020 tarihinde öğrenmiştir. Başvurucunun kanun yolunda yanıltılması nedeniyle başvuru süresinde kabul edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 2/7/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

18. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkı ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; ülkesinde polis olarak görev yaptığını, görevi esnasında Taliban örgütüne mensup bir teröristi ele geçirince örgütün hedefi hâline geldiğini, ölümle tehdit edilince

ülkesinden ayrılmak zorunda kaldığını ancak ülkesine gönderilmesi hâlinde maruz kalacağını iddia ettiği risklere ilişkin olarak İdare Mahkemesince araştırma ve değerlendirme yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakkı, yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

20. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

22. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

23. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği hâllerde yabancının sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur (A.A. ve A.A., §§ 55, 56, 59; Poorya Parva [1. B.], B. No: 2018/27830, 23/10/2024, § 16). Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

24. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak, sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı ve varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

25. Yabancı; sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler bulunduğunu

ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığını ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarını kanıtlamalıdır. Bununla birlikte yabancı, sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

26. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve bu külfetten doğan yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, yabancının kişisel durumu ve uğranılacağı iddia edilen muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

27. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

28. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespittir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (A.A. ve A.A., § 71; M.A. [2. B.], B. No: 2023/104230, 20/11/2024, § 19). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

29. Anılan değerlendirmeler kuşkusuz sınır dışı edileceği ülkede gerçek bir ölüm riskiyle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeler gösteren yabancılar için de geçerlidir (Abulıkemu Helılı [2. B.], B. No: 2021/7144, 13/5/2025, § 33).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

30. Başvurucu, Afganistan'da kötü muamele riskiyle karşı karşıya kalma korkusunun nedeni olarak ülkesindeyken polis olarak görev yapmasını, daha sonra bir şekilde Taliban'ın dikkatini çekmesini, Taliban'ın kendisini ölümle tehdit edip hakkında ölüm fermanı çıkarmasını göstermiştir. Başvurucu, dile getirdiği iddialarını İdare Mahkemesine sunduğu birtakım belgeler ile desteklemiştir (bkz. § 14). Dolayısıyla başvurucu, açtığı iptal davasında sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu ortaya koyabilecek şekilde kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamış; bu iddiasını destekleyen belgeleri ibraz etmiştir. Bu durumda başvuruda incelenmesi gereken husus, başvurucuyu

doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığıdır.

31. Somut olayda İdare Mahkemesi, sınır dışı etme kararının mevzuata uygun olduğunu değerlendirerek davayı reddetmiş; bununla birlikte başvurucunun ileri sürdüğü risklere ilişkin herhangi bir araştırma yapmamış, başvurucunun iddialarına neden itibar etmediği konusunda gerekçeli bir açıklamada bulunmamıştır. Ayrıca başvurucunun Afganistan'da polis olarak görev yaptığını ve Taliban tarafından hedef alındığını ortaya koyduğunu beyan ettiği belgelerle ilgili herhangi bir değerlendirme yapmamış, belgelerin içeriğini, güvenilirliğini veya başvurucunun iddialarını destekleyip desteklemediğini incelememiştir. Başvurucunun yeni ve ciddi nitelikteki iddiaları ile sunduğu belgeler değerlendirilmeksizin karar verilmesi, başvurucunun kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruma sağlayan etkili usul güvencelerinin sağlanmadığını ortaya koymaktadır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

33. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Sakarya 1. İdare Mahkemesine

(E.2019/941, K.2020/193) GÖNDERİLMESİNE,

E. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER ASLAN

B. No: 2021/3350 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/3350

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/3350)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Ömer ASLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan ve uzaktan öğretim programı uygulanan bir fakültede öğrenci olan başvurucunun çevrim içi sınavlara katılma talebinin reddedilmesi nedeniyle eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 1987 doğumlu olan başvurucu, başvuru tarihinde terör örgütüne üye olma suçundan Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/İdare) hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucu ayrıca Dicle Üniversitesi İlahiyat Lisans Tamamlama (Fakülte) bölümünde öğrencidir. Başvurucu anılan programın bir uzaktan öğretim programı olduğunu açıklamıştır.

3. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumu idaresine başvurarak kayıtlı olduğu bölümün COVID-19 pandemi döneminde çevrim içi yapılacağını belirttiği sınavlara katılma talebinde bulunmuştur. Ceza İnfaz Kurumu 19/10/2020 tarihinde; benzer yönde diğer tutuklu ve hükümlülerden gelen taleplerden de bahsederek genel nitelikli bir karar almış ve mevzuat hükümlerinden alıntılar yaptıktan sonra "kurumda örgün eğitime devam eden 46 hükümlü ve tutuklunun bulunduğunu, bunların çoğunun silahlı terör örgütü üyesi olduğunun bilindiğini, Kurumda yeterli internet alt yapısı ve bilgisayar donanımı bulunmadığını" belirterek uzaktan öğretim faaliyetlerinin yürütülemeyeceğini ifade etmiştir.

4. Başvurucu, söz konusu karara karşı Kahramanmaraş İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 17/11/2020 tarihli kararla başvurucunun çevrim içi sınavlara katılma talebinin kabulüne karar vermiştir. Gerekçeli kararında İnfaz Hâkimliği "kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutukluların mevzuat uyarınca örgün eğitime devam etmesinin mümkün olmadığını ancak bu hükümlü ve tutukluların yine mevzuat hükümleri uyarınca görevli/kolluk nezaretinde sınavlara katılabileceklerini" belirtmiştir. Devamında İnfaz Hâkimliği "açıklanan nedenle gerekli şartları sağlayan hükümlü ve tutukluların salgın hastalık süresince uzaktan yapılacağı belirtilen sınavlara, sınavın teknik detayları, içeriği ve formu da değerlendirilerek uygun görülmesi hâlinde bilgisayar sınıflarında kurum imkânı nispetinde katılabileceklerini" açıklamıştır.

5. Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), İnfaz Hâkimliğinin anılan kararına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Kahramanmaraş 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 10/12/2020 tarihinde itirazın kabulü ile İnfaz Hâkimliğinin kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...talepte bulunan hükümlü/tutukluların haklarında verilen mahkeme kararları uyarınca cezaevinde bulunup özgürlüklerinin sınırlandığı, bu sınırlamanın gereği olarak ancak cezaevinin imkanları ölçüsünde kendilerine diğer haklardan yararlanma imkanının verilebileceği, yine verilecek imkanlar ile diğer hükümlü/tutukluların haklarının ihlal edilmemesinin gözetilmesinin gerektiği, ayrıca cezaevinde bulunan kişilerin hükümlü/tutuklu olduğu dikkate alınarak bu kişilerin yeniden suç işlemesinin veya diğer suç işleyen kişiler ile irtibata geçip cezaevinin güvenliğini tehlikeye sokmamak gerektiğinin gözetilmesinin gerektiği, bu cümlelerden olmak üzere; cezaevinde yapılacak sınavlar ile farklı odalarda bulunan hükümlülerin aynı anda aynı bilgisayar odasını kullanacak oldukları, bu şekilde bir araya gelen kişilerin birbirleri ile irtibat kurup talimat verebilecekleri, talepte bulunan hükümlünün suç türünün de 'FETÖ/PDY' olduğu, bu örgütün aynı zamanda bir istihbarat örgütü olduğu, etkin pişmanlıkta bulunan kişilere ulaşılıp bu yöndeki ifadelerinden döndürülmeye çalışıldığı, örgütün halen faal olduğu dikkate alındığında kurumun güvenliğini ve örgüt ile mücadeleyi tehlikeye düşürebileceği, ülkemizde ve tüm dünyada uzun süredir Covid-19 salgınının devam ettiği, bu hastalığın özellikle bir arada olma ile bulaştığı, sınav için bilgisayar odasında bulunacak hükümlülerin farklı oda ve koğuşlarda barındırıldıklarından birinin hastalık taşıması ve bunun fark edilmemiş olması halinde sınav için gelen diğer kişiler ile cezaevi görevlileri yönünden sağlık tehlikesini doğurup salgının yayılmasına neden olacağı, ayrıca bilgisayar odasındaki bilgisayarları mahkemelerden gelen belge ve dökümanları incelemek ve savunma hazı[r]lamak amacıyla başka hükümlülerin de kullandığı, sınav için itiraz edenlerin söz konusu bilgisayarları kullanması halinde diğer hükümlülerin haklarının ihlal edilmesinin de söz konusu olabileceği, mevcut şartlarda cezaevinde online sınav yapılamayacağı..."

6. Başvurucu, nihai hükmü 17/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 28/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Eğitim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; çevrim içi sınavlara katılma talebinin Ağır Ceza Mahkemesi tarafından hukuka aykırı olarak kabul edilmediğini, mahkemenin gerekçesinde yer alan hususların gerçeği yansıtmadığını, genelgeçer ifadelerle ve Ceza İnfaz Kurumu kararında yer almayan gerekçelerle eğitim hakkından mahrum edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumunun başvuruya konu kararını, çevrim içi sınavlara katılma talebinden önce aldığını ve bunun genel nitelikli bir karar olduğunu, talebine yönelik bireysel bir karar verilmediğini ileri sürmüştür. Devamında başvurucu, Ceza İnfaz Kurumu tarafından Ağır Ceza Mahkemesine gönderilen dilekçeye cevap hakkı tanınmadığını da belirtmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun eğitim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvurucunun iddialarının özü, eğitimini devam ettirmek amacıyla çevrim içi sınavlara katılma talebinin reddine yöneliktir. Bu kapsamda başvurucunun şikâyetlerinin bir bütün olarak Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 77).

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri kararında; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) gibi Anayasa'nın da devlete, ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklulara eğitim-öğretim imkânı sağlanması yönünde pozitif bir yükümlülük yüklemediğini belirtmiştir. Bununla birlikte 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve ilgili diğer düzenleyici işlemlerde mahpuslar için eğitsel, kültürel ve sosyal faaliyetlerin önemi vurgulanarak bu tür faaliyetlerin mahpusların topluma kazandırılmasındaki öneminin ortaya konulduğunu, yasal olarak devletin mahpuslara ceza infaz kurumunun imkânları çerçevesinde eğitim ve öğretim sağlama yükümlülüğü altına girdiğini eklemiştir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 72).

14. Yasalar uyarınca mahpuslara tanınan eğitim hakkının sınırlandırılması hususunda Anayasa ve Sözleşme'de bir yükümlülük yüklenmediği gerekçesiyle idarenin sınırsız bir takdir alanı olduğundan bahsedilemeyeceğini ifade eden Anayasa Mahkemesi, bununla birlikte ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal ve kaçınılmaz sonuçlarının gözönünde tutulması gerektiğini zira tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmalarının bu hakların onlar için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler kadar güvence altına alındığı şeklinde de yorumlanamayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla anılan kararda, eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımın ceza infaz kurumunun imkânları çerçevesinde tanınması hâlinde bu katılımın ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonuçları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 73).

15. 5275 sayılı Kanunda kapalı ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin örgün eğitime devamları konusunda bir düzenleme bulunmamakta, yalnızca yaygın eğitime devamlarının sağlanacağı öngörülmektedir. Uzaktan da olsa örgün eğitim kapsamındaki

derslerin çevrim içi katılım yoluyla sağlanması söz konusu eğitimi örgün eğitim vasfından çıkarmamaktadır. Bu kapsamda örgün eğitim vasfındaki uzaktan öğretim programlarından kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutukluların yararlanması Kanun ve ilgili mevzuat gereği mümkün değildir.

16. Bununla birlikte 27/7/2007 tarihli ve 46/1 sayılı Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'nin (Genelge) "Yüksek Öğretim Çalışmaları" başlıklı "F" kısmının (1) numaralı fıkrasında "Herhangi bir yüksek öğretim kurumuna devam ederken tutuklanan veya hüküm giyen öğrencilerin ya da ceza infaz kurumundayken üniversite sınavını kazanan hükümlü ve tutukluların kapalı ceza infaz kurumlarından, okullarının kabul etmesi durumunda, dış güvenlik görevlisi muhafazasında, açık ceza infaz kurumlarından iç güvenlik görevlisi nezaretinde ara, yıl sonu, bütünleme ve mazeret sınavlarına katılmalarının sağlanacağı ..." hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümle -eğitim türüne ilişkin sınırlama yapılmaksızın- hükümlü ve tutuklulara örgün eğitim kapsamındaki sınavlara girme hakkının tanındığı görülmektedir.

17. Diğer yandan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 7/10/2020 tarihli "Covid-19 Tedbirleri Kapsamında Uzaktan Eğitim Çalışmaları" konulu yazısında "... Kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutukluların mevzuatımız uyarınca örgün eğitime devam etmesinin mümkün olmadığı; ancak bu hükümlü ve tutukluların gene yukarıda zikredilen mevzuat hükümleri uyarınca görevli/kolluk nezaretinde sınavlara katılabilecekleri, bu nedenle de gerekli şartları sağlayanların salgın hastalık süresince uzaktan yapılacağı belirtilen sınavlara -sınavın teknik detayları, içeriği ve formu da değerlendirilerek- uygun görülmesi hâlinde bilgisayar sınıflarında kurum olanakları nispetinde katılabilecekleri..." belirtilmiştir.

18. Başvurucu, örgün eğitim kapsamındaki bir uzaktan öğretim programı uygulanan fakültenin öğrencisidir ve öğrenim gördüğü bölümün COVID-19 pandemi döneminde uzaktan yapılacağı belirtilen sınavlarına çevrim içi olarak katılma talebinde bulunmuştur. Başvurucunun kapalı ceza infaz kurumunda bulunması dikkate alındığında ilgili mevzuat gereği uzaktan öğretim yoluyla da olsa örgün eğitim vasfında olan uzaktan öğretimden yararlanma olanağının olmadığı gözönünde tutulmalıdır. Bununla birlikte 46/1 sayılı Genelge ile örgün eğitim kapsamındaki bölümlerde öğretim gören mahpusların sınavlara katılmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 7/10/2020 tarihli yazısı ile de pandemi dönemine özgü olmak üzere çevrim içi sınavlara katılmaya yönelik düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda her ne kadar 5275 sayılı Kanun'da pozitif bir yükümlülük olarak düzenlenmemiş olsa da başvurucunun talebinin çevrim içi sınavlara katılmaya yönelik olması, Fakülte tarafından söz konusu sınavların geçici olarak çevrim içi yapılacağının belirtilmesi ve ilgili alt düzenleyici işlemlerle bu koşullar altında çevrim içi sınavlara katılıma izin verilmesi hususları gözönüne alınarak somut olay özelinde bir değerlendirme yapılması ihtiyacı hasıl olmuştur.

19. Bu kapsamda başvurucuya sınavlara katılma hakkının sağlanmaması nedeniyle eğitim hakkına bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahalenin dayanağı olan 5275 sayılı Kanun'un 76. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı, müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir.

20. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

21. Mevcut başvuruda Ceza İnfaz Kurumu genel nitelikli bir karar alarak uzaktan öğretim faaliyetlerinin yürütülemeyeceğini belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle Ceza İnfaz Kurumu uzaktan öğretim faaliyetlerine ilişkin ilgili mevzuat ve alt düzenlemeler uyarınca ve elinde bulundurduğu imkânlar dâhilinde bir düzenleme yapmak yerine genel nitelikli bir yasaklama yöntemine başvurmuş, herhangi bir bireyselleştirme yapmaksızın başvurucunun çevrim içi sınavlara katılma talebini reddetmiştir. Başvurucunun söz konusu karara yönelik şikâyetini İnfaz Hâkimliği kabul etmişse de itiraz üzerine dosyayı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi, İnfaz Hâkimliğinin kararını kaldırarak şikâyeti reddetmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi gerekçesinde; söz konusu çevrim içi sınavlara katılma talebinin kabulünün gerek hükümlü ve tutukluların birbirleri arasındaki etkileşimi nedeniyle güvenlik ve -pandemi şartları nedeniyle- sağlık problemlerine yol açma riski gerekse de fiziki altyapı ve donanım yetersizliği nedeniyle mümkün olmadığını belirtmiştir.

22. Bununla birlikte Ağır Ceza Mahkemesi yalnızca ceza infaz kurumlarında meydana gelebilecek olası risklere ilişkin genel bir değerlendirmede bulunmuş, somut olayın koşullarında herhangi bir değerlendirme yapmamıştır. Nitekim Ağır Ceza Mahkemesince başvurucunun öznel durumu değerlendirilmemiş, pandemi dönemine özgü uygulamalar ve alt mevzuat dikkate alınmamıştır. Yine Ağır Ceza Mahkemesince, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 7/10/2020 tarihli yazısında belirtildiği şekliyle sınavın teknik detayları, içeriği ve formunun değerlendirilmek suretiyle karar verilmesine ilişkin hususta da herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür.

23. Tüm bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde; başvurucunun pandemi dönemine özgü olarak çevrim içi yapılacağı belirtilen sınavlara katılma talebinin reddine dair İdare ve Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararlarda yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvurucuya özgü, somut olay ve olgulara dayalı değerlendirmeler yapılmaksızın başvurucunun sınavlara katılma talebinin ilgili ve yeterli bir gerekçe gösterilmeden reddedildiği görülmüştür. Bu kapsamda başvurucunun eğitim hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu kabul edilemez.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

25. Başvurucunun çeşitli örgütlere üyelik suçundan mahkûm olanlara sınavlara katılma hakkı tanınmış olmasına karşın kendisine tanınmaması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Adnan Oktar (3) ([2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 50) kararı doğrultusunda; Ceza İnfaz Kurumu idaresince alınan kararda kullanılan ifadelerin masumiyet karinesini ihlal ettiğine ilişkin iddiasının ise Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle

kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvurucunun Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olduğu anlaşılmakla ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmamaktadır.

28. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Kahramanmaraş 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2020/1749 D.İş) iletilmek üzere Kahramanmaraş İnfaz Hâkimliğine (E.2020/3085, K.2020/3194) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.D. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/14278 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/14278

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.D. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/14278)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. A.D. 2. E.D. 3. H.O.D. 4. H.D. 5. T.D.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tanık koruma tedbirlerinin kaldırılması nedeniyle yaşam hakkının, bu tedbirler kapsamında yer alan maddi yardımlardan yoksun kalınması nedeniyle mülkiyet hakkının, tarafı olunan davalardaki kararların tebliğ edilmemesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/4/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu H.O.D. şizofreni hastası olan H.D.nin hem eşi hem de vasisidir. Diğer başvurucular, H.O.D. ve H.D.nin müşterek çocuklarıdır. Başvurucu E.D. başvuru tarihi itibarıyla 18 yaşından küçüktür.

6. Başvurucu H.O.D. Malatya 3. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile görevli) nezdinde açılan ve çok sayıda sanığın çıkar amaçlı suç örgütü kurma, nitelikli yağma, kasten yaralama, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarından yargılandığı kamu davasının 31/5/2001 tarihli oturumunda müşteki sıfatıyla ifade vermiştir. Anılan ceza yargılaması neticesinde dokuz sanığın her birine üç farklı nitelikli yağma eylemi nedeniyle toplam 36 yıl hapis cezası verilmiştir.

7. Başvurucu H.O.D. 8/12/2010 tarihinde kolluk birimlerine verdiği dilekçeyle söz konusu kamu davasında yargılanan kişilerden firari olanların kendisini ölümle tehdit ettiklerini ileri sürerek bu kişilerin yakalanmasını veya kendisinin koruma altına alınmasını talep etmiştir.

8. Emniyet Genel Müdürlüğü Tanık Koruma Daire Başkanlığı tarafından yapılan araştırmalar neticesinde başvurucu H.O.D. hakkında ön değerlendirme raporu hazırlanmıştır. 8/9/2011 tarihli raporda H.O.D.nin ceza yargılaması sırasında müşteki sıfatıyla yaptığı açıklamaların davayı aydınlatabilecek nitelikte olduğu, bu açıklamaların olayın çözümüne katkı sağladığı ve sanıklar hakkında verilen mahkûmiyet hükümlerine esas alındığı tespiti yapıldıktan sonra mahkûmiyetlerine karar verilen sanıklardan ikisinin firari olması, bu kişilerin H.O.D.nin ev adresini bilmeleri nedeniyle değerlendirmeye konu tehdidin ciddi olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

9. İçişleri Bakanlığı Tanık Koruma Kurulu (Kurul) ön değerlendirme raporundaki tespit ve değerlendirmelere istinaden başvurucular hakkında 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu'nun 5. maddesinde düzenlenen bazı tanık koruma tedbirlerinin uygulanmasına 21/9/2011 tarihinde karar vermiştir. Kararda; uygulanmasına karar verilen tedbirler, kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi, yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamalarının sağlanması, eğitim hayatları devam eden aile bireylerinin eğitim ve öğretim kurumlarının değiştirilmesi ve geçici olarak geçimlerini sağlama amacıyla maddi yardımda bulunulması olarak sıralanmıştır. Kararda, yapılacak maddi yardım kapsamında H.O.D.ye kendisi için aylık 1.000 TL, A.D. için aylık 400 TL, T.D. ve E.D.nin eğitim giderleri için aylık 500 TL ödenmesine, yerleştirildikleri evin kirasının ödenmesine, bir defaya mahsus yerleştirildikleri eve eşya alımı için 4.000 TL'ye kadar harcama yapılmasına ve sosyal güvenceleri sağlanıncaya kadar zorunlu sağlık giderlerinin karşılanmasına karar verilmiştir.

10. Kurul tarafından belirli aralıklarla yapılan değerlendirmeler sonucunda başvurucular hakkında bir risk ve tehdit durumu ile karşılaşılmamasına ve bu konuda başvuruculların bir müracaatı bulunmamasına rağmen mahkûmiyetine karar verilen suç örgütü liderinin hâlen firari olması nedeniyle uygulanan koruma tedbirlerinin -maddi yardımların miktarı ve niteliğinde değişiklikler yapılması dışında- aynen devamına dair kararlar verilmiştir.

11. Bu doğrultuda verilen 16/10/2014 tarihli Kurul kararında, başvuruculların tanık koruma programını tehlikeye düşürecek davranışlarda bulunduğuna ilişkin olarak İl Tanık Koruma Birimi tarafından yapılan tespitlere yer verilmiştir: Buna göre başvurucu H.O.D. dâhil olduğu adli nitelikteki olaylardan ve çalıştığı işyerlerinde karşılaştığı sorunlar hakkında ilgili birimi haberdar etmemekte, bilgi verdiği durumlarda daima yanlış ve yanlı bilgi aktarmakta, günlük yaşantısında sürekli kendisinden kaynaklanan nedenlerle üçüncü kişilerle sorunlar

yaşamakta, bu sorunların çözümünde başarılı olamayınca İl Tanık Koruma Birimi görevlilerini ve koruma programını kullanmaya çalışmaktadır. Başvurucu H.O.D. kendisine yapılan uyarılara ve tebliğlere rağmen sık sık tanık koruma programını tehlikeye düşürecek, kendisi ve Tanık Koruma Birimi personelinin kimliğini deşifre edecek nitelikte davranışlar sergilemektedir.

12. Başvurucular hakkında hazırlanan 26/4/2019 tarihli uygulama ve takip raporunu değerlendiren Kurul 29/4/2019 tarihinde başvurucu H.O.D.nin koruma kararında belirtilen tedbirlere aykırı bir davranış içine girmesi nedeniyle 5726 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (ç) bendi gereğince başvurucular hakkında uygulanan koruma tedbirlerinin kaldırılmasına karar vermiş, kararda ayrıca başvurucuların şahsi hâllerinin tedbirlerin uygulanmasından önceki hâle getirilmesi hususunda yazılı talepleri alındıktan sonra yeniden görüşüleceğini belirtmiştir.

13. Başvurucular 13/5/2019 tarihinde Kurula verdikleri dilekçelerle hayatlarına yeni kimlikleriyle (tedbir kapsamında verilen) devam etmek istediklerini bildirmiştir.

14. Başvurucular, tanıklık konusu suç örgütü liderinin henüz yakalanmadığını ve haklarında uygulanan tanık koruma tedbiri kaldırıldığı takdirde hayatlarının tehlikeye gireceğini beyan ederek Ankara 17. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde 29/4/2019 tarihli Kurul kararının iptali istemiyle dava açmıştır.

15. İdare Mahkemesi 16/6/2020 tarihinde davanın kabulü ile koruma tedbirlerinin kaldırılmasına ilişkin işlemin iptaline karar vermiştir. İdare Mahkemesinin gerekçeli kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Olayda, her ne kadar davacı [H.O.D.nin] koruma tedbiri ile ilgili yükümlülüğüne aykırı bir kısım davranışlarının bulunduğu sabit ise de; [H.O.D.nin] tanıklık yaptığı davada vermiş olduğu ifadeler doğrultusunda sanıklara 36'şar yıl hapis cezası verildiği ancak organize suç örgütü liderinin halen firari olduğu, davacıların can güvenliği nedeniyle koruma tedbirinin uygulandığı, kaldı ki davalı idarece 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu'nun 5. maddesi kapsamında uygulanacak koruma tedbirlerinin şeklinin değiştirilebileceği hususları dikkate alındığında, davacılar hakkında uygulanan koruma tedbirlerinin tamamının kaldırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

16. Davalı idarenin istinaf talebi üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Daire) istinaf talebinin kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın reddine 12/1/2021 tarihinde kesin olarak karar vermiştir. Anılan kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Yapılan incelemede; davacı [H.O.D.nin] tanıklık yaptığı olayın 2000 yılında meydana geldiği, Tanık Koruma Programına girdiği 2011 yılına kadar herhangi bir tehlike ve risk ile karşılaşmadığı, davacıların yeni kimlikle hayatlarına yerleştirildikleri yerde yaşamaya devam ettikleri, dolayısıyla koruma tedbirlerinin uygulanıyormuş gibi etkisinin devam ettireceği, kimlik ve yerleşim yeri değişikliğinin koruma tedbirlerinin en etkin hallerinden olduğu, maddi yardımın sürekli uygulanan bir tedbir olmasının tedbirden sağlanmak istenen amaç nazara alınarak mümkün olmaması karşısında İdare Mahkemesince verilen dava konusu işlemin iptali kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle; davacının anılan tedbirin mahiyeti ve Tanık Koruma Programının amacına aykırı davranışlar içine girdiği, ikazlara rağmen yükümlülüklerine aykırı davrandığı, yapılan uyarılara rağmen uygulanan tedbirden beklenen yararı sonuçsuz

bırakacak ve tedbirin uygulanmasındaki amaçla bağdaşmayan davranışlarda bulunduğu kanaatine varılarak, davacı [H.O.D.] ve ailesi hakkında koruma tedbirinin kaldırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

17. Başvurucu H.O.D. Dairenin 12/1/2021 tarihli nihai kararını 19/2/2021 tarihinde elektronik ortamda okumuştur. Söz konusu karar başvurucu H.O.D.ye 3/3/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucular, nihai kararı 3/3/2021 tarihinde öğrendiklerini beyan ederek 1/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 5726 sayılı Kanun'un "Amaç ve kapsam" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, ceza muhakemesinde tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir."

19. 5726 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Tanık: Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenen kişiyi, tanık sıfatıyla dinlenen suç mağdurlarını ve bu Kanunda belirtilen yakınlarını,

b) Kurul: Tanık Koruma Kurulunu,

c) Koruma birimi: İdarî yapısı, çalışma esas ve usulleri ilgili kolluk teşkilâtının bağlı olduğu bakanlıkça belirlenen ve bu Kanun kapsamında haklarında koruma tedbiri uygulanmasına karar verilecek kişilerle ilgili olarak, gerekli koruma tedbirlerini uygulayacak olan kolluk birimlerini,

ifade eder."

20. 5726 sayılı Kanun'un "Tanık koruma tedbiri kapsamına alınacak kişiler" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanun hükümlerine göre haklarında tanık koruma tedbiri uygulanabilecek kişiler şunlardır:

a) Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenenler ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesine göre tanık olarak dinlenen suç mağdurları.

b) (a) bendi hükümlerine göre dinlenenlerin nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile eşi, kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyu, ikinci derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları ve evlatlık bağı bulunanlar ile yakın ilişki içerisinde olduğu kişiler.

(2) Tanık koruma tedbirleri, birinci fıkrada sayılanların kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi bir tehlike içinde bulunması ve korunmalarının zorunlu olması halinde uygulanabilir."

21. 5726 sayılı Kanun'un "Tanık koruma tedbirleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanun kapsamında bulunanlar hakkında uygulanabilecek tanık koruma tedbirleri şunlardır:

a) Kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve kendisine yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi.

...

d) Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi:

1) Adlî sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri bilgi ve kayıtlarının değiştirilmesi ve düzenlenmesi.

2) Nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmî belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi.

3) Taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili haklarını kullanmasına yönelik işlemlerin yapılması.

e) Geçici olarak geçimini sağlama amacıyla maddî yardımda bulunulması.

f) Çalışan kişinin iş yerinin ya da iş alanının değiştirilmesi veya öğrenim görenin devam etmekte olduğu her türlü eğitim ve öğretim kurumunun değiştirilmesi.

g) Yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamasının sağlanması.

...

(2) Bu maddede yazılı olan tedbirlerden biri veya birkaçı aynı anda uygulanabilir. Bununla birlikte aynı sonuç daha hafif bir tedbir ile elde edilebiliyor ise bu durum da göz önünde tutulur.

(3) Bu madde hükümlerine göre uygulanacak koruma tedbirlerinin esas ve usulleri yönetmelikte gösterilir."

22. 5726 sayılı Kanun'un "Tanık koruma tedbirinin süresi, değiştirilmesi ve kaldırılması" başlıklı 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan koruma tedbirlerinin süresine, şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya tedbirlerin aynen devam etmesine, 6 ncı maddede belirtilen makam ve mercilerce [Cumhuriyet savcısı ve mahkeme] re'sen veya hakkında tedbir uygulanan kişinin istemi üzerine kararın uygulandığı tarihten başlamak üzere ve en geç birer yıl aralıklarla karar verilir.

...

(3) Birinci fıkraya göre, koruma tedbirinin kaldırılması halinde, hakkında tedbir uygulanan kişinin istemi üzerine şahsî hallerinin tedbirin uygulanmasından önceki hale getirilmesine tedbir kararını veren makamca karar verilir. Şahsî hâllerinin eski hale getirilmesi halinde bunun şekli, süresi, sonuçları, kararı veren makamca ve hakkında tedbir uygulanan kişi tarafından yapılacak işlemler ile diğer esas ve usuller yönetmelikte gösterilir.

(4) Aşağıda sayılan hâllerde tanık koruma tedbiri kaldırılabilir. Tanığın;

a) Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yanlış bilgi vermesi veya bildiği hususları açıklamaması,

b) Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yalan tanıklık veya iftiradan

mahkûm olması,

c) Önceki kimlik bilgileri ile ilgili kendisinden talep edilen bilgiler hakkında yanlış beyanda bulunması,

ç) Koruma kararında belirtilen tedbirlere aykırı bir davranış içine girmesi,

d) Koruma sebeplerinin ortadan kalkması.

(5) Bu madde hükümlerine göre alınan kararlar, hakkında tedbir uygulanan tanığa gecikmeksizin bildirilir."

23. 5726 sayılı Kanun'un "Kurulun görev ve yetkileri" başlıklı 14. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi şöyledir:

"Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ilâ (c) bentleri dışında kalan tedbirlere, bunların süresine, değiştirilmesine, kaldırılmasına ve hakkında tedbir uygulanan kişinin şahsî hallerinin tedbirin uygulanmasından önceki hale getirilmesine karar vermek."

24. 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı, ceza muhakemesinde yaptığı tanıklık veya koruma görevi sebebiyle hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddî bir tehlike içinde bulunduğu anlaşılan kişiler ile yakınlarının, 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümleri çerçevesinde korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir."

25. Yönetmelik'in "Tanık koruma tedbirleri" başlıklı 7. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı ve mahkemeler tarafından alınabilecek tanık koruma tedbirleri şunlardır:

a) Kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi,

b) Tanıkların, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi ya da ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi,

c) Tutuklu veya hükümlü tanıkların durumlarına uygun bir ceza infaz kurumu ya da tutukevine yerleştirilmesi,

ç) Fizikî koruma sağlanması."

26. Yönetmelik'in "Kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi tedbiri" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından korunmasında zorunluluk bulunduğu re’sen veya istem üzerine belirlenen tanıkların kimlik ve adres bilgileri gizli tutulur.

(2) Tanığın kimlik ve adres bilgilerinin gizli tutulmasında zorunluluk bulunduğunun kolluk birimleri tarafından belirlenmesi hâlinde, durum vakit geçirilmeksizin ilgili Cumhuriyet savcısına bildirilir ve bu konuda bir karar verilinceye kadar tanığın kimlik ve adres bilgilerinin açığa çıkmasını engelleyecek her türlü tedbir alınır.

(3) Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkemeye yapılacak olan kimlik ve adres bilgilerinin gizli tutulmasına ilişkin talepler, tanık koruma defterine kaydedilir ve uygun görülmesi hâlinde

tanık için yeni bir kod isim ve adres belirlenmesine karar verilir. Bu karar ile ekli yeni kimlik ve adres bilgilerine ilişkin tutanak, ilgili Cumhuriyet savcısı veya hâkim ile görevli zabıt kâtibince imzalanarak tanık koruma kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde muhafaza edilir.

(4) Tanığın soruşturma veya kovuşturma evrelerindeki beyanlarının tamamı koruma kararında belirtilen kod isimle tutanaklara kaydedilir ve sonraki tüm işlemlerin de bu isimle yürütülmesi sağlanır.

(5) Tanığın çağrılması, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından tanığın gösterdiği veya re’sen belirlenecek bir adrese ilgili koruma veya kolluk birimi marifetiyle yapılır.

(6) Talebinin bulunması ve uygun görülmesi hâlinde tanığa telefon, telgraf, faks veya elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de çağrı yapılabilir.

(7) Çağrı için belirlenen adres, telefon veya diğer iletişim bilgilerinin herhangi bir nedenle değişmesi hâlinde, bu durum kararı veren merci ile kolluk veya koruma birimine derhal bildirilir.

(8) Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye gönderilen evraktaki tanığın gerçek kimlik ve adres bilgileri, koruma kararındaki bilgilerle değiştirilir ve ihtiyaç hâlinde kolluktaki beyanlarının bir sureti hiçbir adres bilgisi içermeyecek şekilde sadece kod isimle soruşturma veya kovuşturma dosyasına konulur.

(9) Cumhuriyet savcısı veya mahkemece düzenlenen tutanaklar ile verilen kararların içeriğinde kimlik ve adres bilgisi gizlenen tanığın beyanlarına yer verilmesi gereken durumlarda, ilgili tutanak veya kararda tanığın kod ismi dışında hiçbir kimlik ya da adres bilgisine yer verilmez.

(10) Kimlik ve adres bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen tanığın, bu karar öncesinde aynı olay sebebiyle kollukta alınmış ifadeleri olduğunun anlaşılması hâlinde, evrak aslı ve varsa suretleri, mevcut kayıtlara şerh verildikten sonra kollukta hiçbir evrak kalmayacak şekilde ilgili Cumhuriyet savcısı ya da mahkemeye gizlilik esasları çerçevesinde teslim edilir ve evrak ilgili kartonunda saklanır."

27. Yönetmelik'in "Koruma tedbirinin kaldırılması" başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"(1) Tanığın;

a) Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yanlış bilgi vermesi veya bildiği hususları açıklamaması,

b) Koruma kararı verilmesine neden olan olay hakkında yalan tanıklık veya iftiradan mahkûm olması,

c) Önceki kimlik bilgileri ile ilgili kendisinden talep edilen bilgiler hakkında yanlış beyanda bulunması,

ç) Koruma kararında belirtilen tedbirlere aykırı bir davranış içine girmesi,

d) Koruma sebeplerinin ortadan kalkması,

hâllerinde mevcut koruma tedbirinin kaldırılmasına karar verilebilir.

(2) Yönetmeliğin 7 nci maddesinde sayılan koruma tedbirlerinin kaldırılmasına, kararı veren Cumhuriyet savcısı veya mahkemece re’sen ya da hakkında tedbir uygulanan tanığın talebi

üzerine karar verilebilir.

(3) Koruma tedbirinin kaldırılması hâlinde bu durum, hem tanığa hem de tedbiri uygulayan ilgili kolluk veya koruma birimine gecikmeksizin bildirilir.

(4) Hakkında koruma tedbiri uygulanan tanığın koruma kapsamından çıkarılması hâlinde, korunmakta olan yakınlarının da koruma kapsamından çıkarılıp çıkarılmayacağı her somut olaya göre ayrıca değerlendirilir.

(5) Koruma tedbirinin kaldırılmasına ilişkin kararlar, ilgili defter üzerinden verilir ve önceki kararla ilişkilendirilerek mahsus kartonunda gizlilik esasları çerçevesinde saklanır."

28. Yönetmelik'in "Şahsî hâllerin eski hâle getirilmesi" başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"(1) Hakkında verilen koruma tedbirinin kaldırılması ve bu yönde talebinin de bulunması üzerine, bu tedbirlere ilişkin şahsî hâllerin eski hâle getirilmesine tedbir kararını veren merci tarafından karar verilebilir.

(2) Eski hâle getirme kararı verilirken; tanığın mevcut durumu, kaldırılan koruma tedbirinin niteliği, bu kararın tanığa sağlayacağı fayda ve işlemlerin gizlilik içerisinde yürütülmesinin mümkün olup olmadığı hususları dikkate alınır.

(3) Şahsî hâller, uygulanabilirlik ölçüsünde ve makul bir süre içerisinde kaldırılan tedbirin uygulanmasındaki usul ve esaslara göre eski hale getirilir.

(4) Eski hâle getirme işlemleri sırasında kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, her türlü işbirliği ve yardımda bulunurken gizlilik esaslarına uymakla yükümlüdür."

B. Uluslararası Hukuk

29. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur..."

30. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) R.R. ve diğerleri/Macaristan (B. No: 19400/11, 4/12/2012) başvurusunda tanık koruma programından çıkarılmaları nedeniyle yaşamlarının tehlikeye girdiğini ileri süren başvuruculların iddialarını Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında esastan incelemiştir.

31. Anılan başvuruya konu olayda birinci başvurucu, bir dönem uyuşturucu ticareti yapmış ve Macaristan'da yakalandıktan sonra yetkililerle bir ceza pazarlığına girmiştir. Bu kapsamda aleni bir oturumda kendi kimliği ile tanık olarak ifade vermesi gerektiğinden kendisi ve diğer başvurucular (nikâhsız olarak yaşadığı eşi ve üç çocuğu) tanık koruma programına alınmıştır. Bu kapsamda başvurucular hakkında diğerlerinin yanı sıra yeni kimlik belgeleri verilmesi şeklindeki koruma tedbiri uygulanmıştır (R.R. ve diğerleri/Macaristan, §§ 6-8).

32. Birinci başvurucu, daha sonra muhtelif suçlardan hapis cezalarına mahkûm edilmiştir. Ceza infaz kurumunda bulunduğu sırada izinsiz olarak iletişim cihazları kullanırken yakalanmış ve yetkililer kendisinin hâlâ suç çevreleriyle temas hâlinde olduğu sonucuna varmıştır. Bu nedenle başvurucu ve aile bireyleri tanık koruma programından çıkarılmıştır. Bu durum, birinci başvurucunun yasa dışı iletişimde bulunarak tanık koruma programı görevlileri ile yaptığı anlaşmanın hükümlerini ciddi şekilde ihlal etmesiyle açıklanmıştır. Başvurucunun davranışı nedeniyle öncelikle ailesi ve ayrıca tanık koruma programı görevlileri için bir tehlike kaynağı hâline geldiği belirtilmiştir. Ayrıca çeşitli konularda

şikâyette bulunmaya devam etmesi ve koruma anlaşmasında sağlanmayan avantajları veya bunların daha iyi uygulanmasını talep etmesi nedeniyle kendisi ile program görevlileri arasındaki iş birliğinin çok zorlaştığı hatırlatılmıştır (R.R. ve diğerleri/Macaristan, §§ 13-15).

33. Programdan çıkarılmanın sonucu olarak eski/gerçek kimlikleri başvuruculara iade edilmiş ve koruma tedbiri kapsamında düzenlenen kimlik belgeleri geri alınmıştır. Aile bireylerinin güvenliğine ilişkin tedbirler, bir acil durum telefon numarasının sağlanması ve polis memurlarınca ara sıra yapılacak ziyaretlere indirgenmiştir (R.R. ve diğerleri/Macaristan, § 18). AİHM birinci başvurucu yönünden yaptığı değerlendirme neticesinde tanık koruma programından çıkarılması sonrasında ceza infaz kurumunun daha yüksek güvenlikli bir birimine sevk edilmesi ve bu kurumda herhangi bir risk ile karşılaştığına dair bir kanıt bulunmaması nedeniyle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir. Bununla birlikte AİHM diğer başvuruculara yönelik tehdidi değerlendirmeye devam etmiştir (R.R. ve diğerleri/Macaristan, § 25).

34. AİHM'e göre diğer başvurucular hakkında koruma tedbir kararı verilirken mevcut tehditlerin niteliği muğlak olduğundan bu risklerin başvuruculların yaşamlarına yönelik gerçek ve yakın riskler olup olmadığını değerlendirmek mümkün değildir ancak yetkililer, bu başvurucular hakkında tanık koruma tedbir kararı verirken yaşamlarına, beden bütünlüklerine ve kişi özgürlüklerine yönelik ciddi bir risk bulunduğunu zımnen kabul etmişlerdir. Dahası, programın sonlandırılması riskin azalmasından değil programın şartlarının ihlal edilmesinden kaynaklanmaktadır (R.R. ve diğerleri/Macaristan, §§ 30, 31).

35. Anılan tespitlerden sonra AİHM, yetkililerin söz konusu risklere karşı etkili önlemler alıp almadıklarını incelemiştir. Buna göre aile bireylerine koruma tedbiri kapsamında verilen yeni kimlik belgelerinin geri alınmasıyla bu kişilerin gerçek kimlikleri ve bulundukları yerlerin onlara zarar vermek isteyen herkes tarafından erişilebilir hâle geldiğini varsaymak mümkündür. Bu koşullar altında bir acil durum telefon numarasının bulunması ve polis memurlarının zaman zaman ziyaret etmesi yeterli koruma olarak değerlendirilemez. Sonuç olarak AİHM, tanık korumanın önemini ortaya koyan içtihadına ve Bakanlar Komitesinin Tanıkların ve Adalet İşbirlikçilerinin Korunması Hakkında Rec (2005)9 Sayılı Tavsiye Kararı'na atıf yaparak yetkililerin tutumunun birinci başvurucunun aile bireylerini suç örgütlerinin yaşamı tehdit eden intikam eylemleri ile karşılaşma riskine maruz bıraktığı ve Sözleşme'nin 2. maddesinin gerekliliklerini karşılamadığını kabul etmiştir (R.R. ve diğerleri/Macaristan, § 32).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Anayasa Mahkemesinin 2/7/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

37. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimlerini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucular H.O.D., H.D. ve E.D. Yönünden

38. Başvurucular; tanık koruma kararının keyfî olarak kaldırılması nedeniyle yaşam hakkının, tedbir kapsamında verilen maddi yardımların kesilmesi nedeniyle mülkiyet

hakkının ve tarafı oldukları davalara ilişkin tebligatların tanık koruma birimi görevlilerince tebliğ edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Başvurucular H.O.D., H.D. ve E.D.nin anılan ihlal iddiaları yaşam hakkı, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkı bağlamında ele alınmıştır.

40. Anayasa Mahkemesinin Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında otuz günlük süre kuralının bireysel başvurunun ön şartlarından biri olduğu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağı belirtilmiş; bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerden biri olduğu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceği ifade edilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 20-23).

41. Bu doğrultuda anılan kararda; kullanıcıların UYAP üzerinden yaptıkları işlemlerin (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti hâlinde bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 26-29).

42. Somut başvuruda nihai karar olan 12/1/2021 tarihli Daire kararına ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan inceleme neticesinde başvurucu H.O.D.nin ilgili kararı ilk kez 19/2/2021 tarihinde açarak okuduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bireysel başvuru süresinin H.O.D. yönünden bu tarihten itibaren işlemeye başladığının kabul edilmesi gerekir. Öte yandan H.D. ve E.D. adına yapılan başvurular da kanuni temsilcileri sıfatıyla H.O.D. tarafından yapılmıştır. Bu nedenle H.D. ve E.D. yönünden de nihai kararın 19/2/2021 tarihinde öğrenildiği kabul edilmelidir.

43. Bu itibarla bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan 19/2/2021 tarihinde haberdar olduğu anlaşılan başvurucular H.O.D., H.D. ve E.D.nin bu tarihten itibaren otuz gün içinde ve en geç 22/3/2021 tarihine kadar bireysel başvuruda bulunmaları gerekirken otuz günlük bireysel başvuru süresinden sonra 1/4/2021 tarihinde yaptıkları bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Başvurucular A.D. ve T.D. Yönünden

1. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

44. Başvurucular; H.O.D.nin organize suç örgütü üyeleri hakkında yürütülen bir ceza yargılaması sırasında verdiği ifadelere istinaden örgüt üyeleri hakkında ağır nitelikte mahkûmiyet hükümleri kurulduğunu, örgütün firari durumdaki lideri ile ceza alan sanıkların yakınlarının kendilerine karşı kin ve husumet beslediklerini, tanık koruma tedbirlerinin sonlandırılması ile yaşamlarının tehlike altına girdiğini beyan ederek yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, söz konusu tedbir kararının H.O.D.nin tanık koruma birimi görevlileri hakkındaki şikâyetleri üzerine keyfî olarak kaldırılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ifade etmiştir.

45. Bakanlık görüşünde; başvuruculara haklarındaki tedbirlerin kaldırıldığı 2019 yılına kadar geçen sürede herhangi bir tehdit/tehlike durumu ile karşılaşmadıkları, başvurucular hakkında uygulanan kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi

tedbirinin niteliği itibarıyla süreklilik arz ettiği, başvuruculaların yeni kimlikleri ile yeni yerleşim yerinde yaşamaya devam ettikleri, bu nedenlerle sanık ve/veya yakınlarından gelebilecek risk ve/veya tehditle karşı karşıya bırakılmadıkları açıklanmıştır.

b. Değerlendirme

i. İddiaların Nitelendirilmesi Yönünden

46. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama ... hakkına sahiptir."

47. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

48. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculaların iddialarının özü, tanık koruma tedbirlerinin keyfî olarak sonlandırılması nedeniyle H.O.D.nin tanık sıfatıyla verdiği ifadelere istinaden ceza alan organize suç örgütü üyeleri ve yakınlarından gelebilecek tehlikelere karşı korumasız bırakıldıklarına ilişkindir. Bu nedenle başvuruculaların anılan ihlal iddiaları yaşam hakkı kapsamında incelenecektir.

ii. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. UYAP üzerinden yapılan inceleme neticesinde Dairenin nihai kararının başvurucular A.D. ve T.D.ye tebliğ edildiğine ilişkin bir belge tespit edilememiştir. Başvuru formunda, anılan kararın 3/3/2021 tarihinde öğrenildiği belirtilmiştir. Bu nedenle tanık koruma tedbirlerinin sonlandırıldığı tarihte 18 yaşından büyük olan başvurucular A.D. ve T.D.nin yaptıkları bireysel başvuruların süresinde olduğu değerlendirilmiştir.

50. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

iii. Esas Yönünden

(1) Genel İlkeler

51. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet, yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

52. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri

aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36) hatta önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin yaşamına yönelik bir tehdit söz konusu olmasa bile kişilerin yaşamını korumak için genel güvenlik tedbirleri alması gerekir (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 59). Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 60) gibi özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi, idari ve yargısal makamların takdirindedir (T.A., §§ 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

53. Somut olayda başvurucu H.O.D.nin müşteki sıfatıyla dâhil olduğu bir ceza yargılaması sırasında verdiği ifadeler esas alınarak yargılanan dokuz sanığın muhtelif suçlardan mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Başvurucu H.O.D.nin her birinin 36 yıl hapis cezası alan sanıklar tarafından tehdit edildiği yönündeki beyanı üzerine gerçekleştirilen ön inceleme neticesinde söz konusu tehdidin ciddi olduğu tespit edilmiş ve bu nedenle Kurul tarafından başvurucular hakkında 5726 sayılı Kanun'da düzenlenen tanık koruma tedbirlerinden bir kısmının uygulanmasına 21/9/2011 tarihinde karar verilmiştir. Anılan ön değerlendirme raporu ve Kurul kararı gözönüne alındığında ilgili kamu makamları tarafından başvurucuların yaşamlarına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin varlığının kabul edildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan tanık koruma tedbirlerinin uygulandığı dönem içerisinde yapılan değerlendirmeler sonucunda başvurucular hakkında herhangi bir risk ve tehdit durumu ile karşılaşılmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte Kurul tarafından verilen 29/4/2019 tarihli kaldırma kararının gerekçesi koruma sebeplerinin ortadan kalkması olarak değil H.O.D.nin koruma kararında belirtilen tedbirlere aykırı bir davranış içine girmesi olarak gösterilmiştir. Dolayısıyla başvuruculaların varlığını ileri sürdüğü riskin tedbir kararının kaldırıldığı dönemde de devam ettiğinin kabulü mümkündür.

54. 5726 sayılı Kanun ile ceza muhakemesinde yerine getirdikleri tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin muhafazası amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usuller düzenlenmiştir. Dolayısıyla başvurucular -ve benzer durumdaki kimseler- yönünden ceza yargılaması sürecindeki açıklamaları nedeniyle kendilerinin ve/veya yakınlarının yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı koruyucu yasal ve idari çerçevenin oluşturulduğu söylenebilir. Kaldı ki başvuruculaların yasal ve idari çerçevenin yetersizliğiyle ilgili bir şikâyetleri bulunmamaktadır.

55. Somut olayda Kurul tarafından başvurucular hakkında kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi, yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamalarının sağlanması, öğrenim görenin devam etmekte olduğu her türlü eğitim ve öğretim kurumunun değiştirilmesi ve geçici olarak geçimini sağlama amacıyla maddi yardımda bulunulması şeklindeki tedbirlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Mahiyeti

gözönüne alındığında anılan tedbirler arasında en etkili olanların kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi ve yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamalarının sağlanması şeklindeki tedbirler olduğu hususunda kuşku yoktur. Başvurucular bu tedbirler kapsamında yetkili makamlarca düzenlenen kimlik belgelerini kullanmak suretiyle ceza yargılamasına konu olayların gerçekleştiği ve ikamet ettikleri yerden farklı bir yerleşim yerinde uzun yıllar yaşama imkânı bulmuştur.

56. Başvurucular koruma tedbiri kararının kaldırılmasıyla kendilerine zarar vermek isteyebilecek kişilerin erişimine açık hâle geldiklerini ileri sürmüştür. 5726 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasında sayılan hallerden birinin gerçekleşmesi durumunda tanık koruma tedbiri kaldırılabilmektedir. Bununla beraber aynı maddenin (3) numaralı fıkrası uyarınca koruma tedbirinin kaldırılması hâlinde, hakkında tedbir uygulanan kişinin istemi üzerine şahsi hâllerinin tedbirin uygulanmasından önceki hâle getirilmesine tedbir kararını veren makamca karar verilir. Dolayısıyla 5726 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (d) bendinde düzenlenen kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi şeklindeki tedbirin kaldırılması hâlinde dahi bu tedbir kapsamında düzenlenen yeni kimlik belgeleri geçersiz hâle gelmemekte ve ilgililer bu dokümanları kullanmaya devam edebilmektedir. Anılan tedbir özelinde şahsi hâlin eski hâle getirilmesi (ilk/gerçek kimlik bilgilerinin kullanımı) ancak hakkında tedbir uygulanan kişinin istemi üzerine ilgili idari merci tarafından verilecek karar ile mümkündür.

57. Somut olayda başvurucular 13/5/2019 tarihinde ilgili makama verdikleri dilekçeler ile kendilerine tedbir kapsamında verilen kimliklerini kullanmaya devam etmek istediklerini bildirmişlerdir. Bu nedenle başvurucuların şahsi hâllerinin eski hâle getirilmesine ilişkin bir karar veya uygulamanın varlığından bahsetmek mümkün değildir. Kaldı ki başvurucular da tedbir kapsamında düzenlenen kimliklerini kullanmalarına izin verilmediğine veya bu kimliklerin kendilerinden geri alındığına dair bir iddia ileri sürmemişlerdir. Dolayısıyla Kurulun 29/4/2019 tarihli kararı ile sona eren tanık koruma tedbiri kapsamında uygulanan kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi ve yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamalarının sağlanması şeklindeki tedbirlerin sonuçları itibarıyla hukuken ve fiilen devam ettiği ve başvuruculuların aksi yönde bir talebi olmadığı sürece şahsi durumlarının eski hâle getirilemeyeceği anlaşılmıştır. Bu kapsamda Daire de kimlik ve yerleşim yeri değişikliğinin koruma tedbirlerinin en etkin hâllerinden olduğuna ve bu tedbirlerin etkilerinin tedbirin kaldırılmasından sonra da devam edeceğine vurgu yaparak iptal davasının reddine karar vermiştir. Dolayısıyla kamu makamlarınca makul ölçüler çerçevesinde başvuruculuların yaşamlarına yönelen tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek tedbirlerin alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

2. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvuruculuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

59. Başvurucular, tanık koruma tedbiri programından çıkarılarak maddi yardımlardan yoksun bırakılmaları nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

60. Bakanlık görüşünde; başvuruculuların mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği, başvuruculuların kendi kusurları nedeniyle tanık koruma programından çıkarıldıkları ve kararın hukuken gerekli yargısal denetimlerden

geçerek kesinleştiği belirtilmiştir. Ayrıca söz konusu yaptırımın kanunla öngörüldüğü, başvurucuların bu süreçte kendi itirazlarını dile getirebildikleri ve yargısal mercilerin konuyu gerekçeli olarak incelediği öne sürülmüştür.

b. Değerlendirme

61. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda başvuruculara tanık koruma tedbiri kapsamında yapılan maddi yardımların sonlandırılmasına ilişkin şikâyetin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

62. Tanık koruma tedbiri programına alınan kişilere geçici olarak geçimlerini sağlamak amacıyla maddi yardımda bulunulması 5726 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca uygulanabilecek tedbirler arasında yer almaktadır. Başvuruya konu maddi yardımların da bu tedbir kapsamında yapıldığı görülmüştür. Kurul kararıyla 21/9/2011 tarihinde uygulanmaya başlayan ve geçici olduğu konusunda kuşku bulunmayan bu tedbir yine Kurul kararıyla 29/4/2019 tarihinde kaldırılmıştır. Maddi yardımlar dâhil olmak üzere tanık koruma tedbirlerin kaldırılmasına ilişkin söz konusu Kurul kararı 5726 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (ç) bendine dayanmaktadır. Bu kararın iptali talebiyle açılan davaya ilişkin yargısal süreçte başvuruculara itirazları gözetilerek tedbirlerin sona erdirilmesinin hukuka aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda başvurucular niteliği itibarıyla geçici olan ve ilgili mevzuat uyarınca tanık koruma tedbirinin kaldırılmasıyla sona eren maddi yardımlardan yedi yıldan daha uzun bir süre boyunca faydalanmışlardır. Dolayısıyla başvuruculara mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının ve meşru bir amacının olduğu, başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemediği, başvuruculara mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengenin başvurucular aleyhine bozulmadığı ve müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

63. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvuruculara İddiaları ve Bakanlık Görüşü

64. Başvurucular, haklarında uygulanan tanık koruma tedbiri nedeniyle tarafı oldukları yargılamalara ilişkin tebligatların tanık koruma birimi görevlileri tarafından yapılması gerekirken bu tebligatların bulundukları adreslere yapılmaması nedeniyle söz konusu yargısal süreçleri takip edemediklerini ve yasal haklarını etkili şekilde kullanamadıklarını beyan ederek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, bu iddiaya ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir.

b. Değerlendirme

65. Başvuruculara anılan ihlal iddiaları adil yargılanma hakkı bağlamında incelenecektir.

66. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19; Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

67. Bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesi kamu gücü eylem ve işlemleri ile mahkeme kararlarının Anayasa'ya uygunluğunun ve müdahale gerekçelerinin denetimini kendiliğinden yapmaz. Bu sebeple başvurucunun başvurusunun esasını ve bu kapsamda kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını Anayasa Mahkemesine inceletebilmesi için öncelikle kendisinin ihlal iddialarını gerekçelendirmesi, buna ilişkin olay ve olguları açıklaması ve delillerini sunması zorunludur (Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021, § 24).

68. Somut olayda başvurucular A.D. ve T.D. tarafı oldukları hangi dava kapsamında hangi kararın tebliğ edilmediğini açıklamadan soyut ve genel ifadelerle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bu itibarla başvurucular, ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmemiştir. Dolayısıyla başvuruculların bu iddialarını temellendiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

69. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvuruculların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. H.O.D., H.D. ve E.D. yönünden başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. A.D. ve T.D. yönünden yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. A.D. ve T.D. yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. A.D. ve T.D. yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının A.D. ve T.D. yönünden İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruculların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAKUP ASLANTEPE

B. No: 2021/16518 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16518

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAKUP ASLANTEPE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16518)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Yakup ASLANTEPE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, açık/kapalı görüş ve telefonla görüşme gününün öğrenim gören çocuklarla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Silivri 7 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) bulunmaktadır. Öğrenim gören çocuklarının olduğunu belirten başvurucu, İnfaz Kurumunun açık/kapalı görüş ve telefonla görüşmelerin hafta içi yapılacağına yönelik karar aldığını belirterek bu görüşlerin hafta sonuna alınması talebiyle birlikte İnfaz Kurumu uygulamasını Silivri 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyet etmiştir. Şikâyet dilekçesinde başvurucu, çocuklarının öğrenim görmesi nedeniyle hafta içi ziyaretine gelemediğini, gün içerisinde okulda olmaları nedeniyle telefonla da görüşemediklerini ifade etmiştir.

3. İnfaz Hâkimliği 6/1/2021 tarihinde başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, İnfaz Kurumunda barındırılan hükümlü ve tutukluların öğrenim gören çocukları için haftalık ziyaretlerinin hafta sonuna alınması durumunda, İnfaz Kurumu güvenliğinin ve kişi güvenliğinin tehlikeye düşebileceği, kurum düzeninin bozulabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte İnfaz Kurumunca fiziki yapı, kapasite, barındırılan hükümlü

ve tutukluların profilleri, ziyaret mahalleri ve ziyarette görevlendirilecek personel sayısı dikkate alınarak hafta sonu ziyaret talebinin uygun görülmediği vurgulanmış ve bahse konu uygulamada usule ve kanuna aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

4. Başvurucu bu karara karşı önceki iddialarını tekrar ederek itiraz etmiştir. Silivri Ağır Ceza Mahkemesi 28/1/2021 tarihinde İnfaz Hâkimliği kararının usule ve hukuka uygun olduğu, anılan kararda herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

5. Nihai kararı 18/2/2021 tarihinde öğrenen başvurucu, 10/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu, ailesinin Ankara'da ikamet ettiğini, eşinin çalıştığını ve çocuklarının örgün eğitime devam ettiğini vurgulayarak hafta içi yapılan görüşlere gelemediğini, aynı nedenlerle gün içerisinde telefon görüşünü de gerçekleştiremediklerini belirtmiştir. Başvurucu görüşlerin hafta içi yapılmasına ilişkin uygulama ve bu uygulamaya yönelik şikâyetinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, haberleşme hürriyetinin, eğitim hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği beyanında önceki iddialarını yinelemiştir.

10. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Hükümlü ve tutukluların haftalık telefon görüşme gün ve saatlerinin öğrenim gören çocuklarıyla görüşme sağlayacak şekilde tespit edilmesi gerektiğine ilişkin genel ilkeler Anayasa Mahkemesinin Yeliz Erten ([2. B.], B. No: 2020/99, 11/3/2021, §§ 34-38) kararında açıklanmıştır. Bu bağlamda Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri ebeveynin çocuklarıyla bütünleşmesinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal makamların bu tür tedbirleri alma yükümlülüğünü içermektedir. Mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun üstün yararının gözetilmesi ve aile ilişkilerinin sürdürülmesini sağlayacak şekilde hareket edilmesi devletin pozitif yükümlülüklerinin gereğidir. Hükümlü ve tutukluların bazı haklarının sınırlandırılması, tutulmanın kaçınılmaz sonucu olsa da ceza infaz kurumu idaresi hükümlü ve tutukluların ailesiyle temasını sağlayacak tedbirler almak zorundadır. Bu tedbirler alınırken çocuğun yüksek yararı gözetilerek kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile aile hayatına saygı hakkı arasında adil bir denge sağlanmalı ve bu konuda ikna edici gerekçeler ortaya konmalıdır. Telefonla görüşme hakkı konusunda tespit edilen bu

ilkeler, açık ve kapalı görüşlerin çocuk ve ebeveynin aile bağlarını sürdürecek şekilde temas etmesini sağlaması bakımından da geçerlidir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Kenan Gülbay [2. B.], B. No: 2020/9239, 8/6/2023, § 10; Enes Akelma ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/37466, 8/2/2024, § 10; Şaban Cinoğlu [2. B.], B. No: 2020/8674, 8/6/2023, § 9).

13. Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan Yeliz Erten ve aynı yöndeki diğer kararlarında (Yeliz Erten,§ 43; Kenan Gülbay, § 12; Enes Akelma ve diğerleri, § 12; Şaban Cinoğlu, § 11) çocuğun üstün yararının da gözetilerek aile ilişkilerinin devamlılığını sağlayacak şekilde hareket edilmediği, telefonla görüşme ve ziyaret gününün hafta sonu olacak şekilde ayarlanmasının kurumun güvenliğini ne şekilde tehlikeye düşüreceğinin ilgili kararlarda somut ve yeterli şekilde açıklanmadığı belirtilerek aile hayatına saygı hakkı bakımından devletten beklenen pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

14. Başvurucunun çocuklarının örgün eğitime devam ettiği ve açık/kapalı görüş ile telefonla görüşme hakkının hafta içi kullandırılması nedeniyle çocuklarıyla görüşemediği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Buna rağmen idari ve yargısal makamlar, başvurucunun talepleri bağlamında çocuğun üstün yararını da gözönüne alarak aile ilişkilerinin devamlılığını sağlayacak şekilde hareket etmemiş; kararlarında telefonla görüşme ve ziyaret gününün hafta sonu olacak şekilde ayarlanmasının İnfaz Kurumunun güvenliğini ne şekilde tehlikeye düşüreceğine yönelik ilgili ve yeterli gerekçelere yer vermemiştir. Bu nedenle somut başvuruda yukarıda değinilen kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

18. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

19. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar

verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Silivri 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2020/4253, K.2021/34) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BARAN

B. No: 2021/29398 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/29398

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BARAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/29398)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucu : Ahmet BARAN

Vekili : Av. Hayrettin YILDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, savcılığa yapılan şikâyet hakkında etkili bir ceza soruşturması yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Somut olay 18/6/2018 tarihinde Ankara İl Emniyet Müdürlüğü 155 ihbar hattına isimsiz olarak yapılan ve kayıtlara "kripto kendini gizlemiş fetö terör örgütü üyeleri" başlığıyla geçen bir ihbar üzerinden şekillenmiştir. Söz konusu ihbar üzerine Karaman Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucu hakkında soruşturma başlatılmıştır. Nihayetinde 10/3/2021 tarihinde başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) silahlı terör örgütü ile gönüllü, kendi iradesi ve isteğiyle organik bağ kurarak örgüt hiyerarşisinde yer aldığını, örgütten aldığı emir ve talimatları yerine getirmeye hazır olduğunu, buna göre faaliyette bulunduğunu ispatlayan kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil ve emarenin tespit edilemediği gerekçesiyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

3. Başvurucu anılan karar üzerine belirli bir IP adresinden bahsederek kendisine iftira atıldığı iddiasıyla Ermenek Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurmuştur. Başsavcılık 26/4/2021 tarihinde suçun yasal unsurlarının oluşmadığından kovuşturma

yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Anılan kararda, başvurucu hakkında verilen takipsizlik kararının delil yetersizliği gerekçesiyle verildiğini, iddiaya konu IP adresinin "kişiler arasındaki konuşma içerikleri olan bir konuşma olarak" herhangi bir resmî kuruma müracaat kapsamında değerlendirilemeyeceğini ve bu hâliyle yetkili mercilere bizzat ihbarda bulunma durumunun olayda bulunmadığını belirtmiştir. Söz konusu karar Ermenek Sulh Ceza Hâkimliğinin 24/5/2021 tarihli kararıyla itiraz kanun yolunda kesinleşmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 25/5/2021 tarihinde öğrenmesinin ardından 23/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; savcılığa yaptığı şikâyetin gerekçesiz olarak reddedildiğini ve manen zarar gördüğünü belirterek mahkemeye erişim hakkı, hukuki dinlenilme hakkı ve manevi haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri hakkında yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne cevabında başvuru formunda belirttiği açıklamalarını yinelemiştir.

7. Somut olayda başvurucu, manevi haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de başvuru formunda bu iddianın haricinde bir açıklama yapmadığı gibi yaşadığı manevi çöküntünün boyutlarını veya hakkında yapılan soruşturmanın çevresinde bilinir hâle geldiğini gösterir herhangi bir bilgiyi de başvuru dosyasına sunmamıştır. Bu bağlamda başvurucunun iddiaları bir bütün hâlinde adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

9. Sözleşme'nin 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz. Bir ceza davasında üçüncü kişilerin cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır (Onurhan Solmaz, §§ 23, 24).

10. Buna göre başvurucunun suç isnadı altında bulunmadığı bir uyuşmazlığa ilişkin olan ve üçüncü kişinin cezalandırılmasına yönelik olduğu görülen ihlal iddialarının adil yargılanma hakkının kapsamına girmediği anlaşılmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MOHAMMED IBRAHIM KENCE

B. No: 2021/29483 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/29483

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MOHAMMED IBRAHIM KENCE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/29483)

Karar Tarihi: 2/7/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 28/1/2026 - 33151

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Mohammed Ibrahım KENCE

Vekili : Av. Barış İPEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; sınır dışı etme kararına karşı açılan davanın süre aşımından reddi nedeniyle kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının, idari gözetim altında tutulmanın hukuka aykırı olması nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/7/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Bölüm, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu 1995 doğumlu bir erkek olup Afganistan İslam Cumhuriyeti vatandaşıdır.

7. Başvurucu 3/2/2021 tarihinde sahte kimlikle yakalanmış bu olay üzerine başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik suçundan yasal işlem başlatılmıştır. Aynı tarihli olup kolluk görevlilerince düzenlenen ve yasa dışı göçmenlerin sorgulamalarında kullanılan mülakat formuna göre başvurucunun konuştuğu diller Farsça, Türkçe ve Özbekçe olarak belirtilmiştir. Tercüman eşliğinde düzenlenmeyen bu formda başvurucunun imzası yer almaktadır. Başvurucu, aynı gün şüpheli sıfatıyla bu kez tercüman eşliğinde alınan ifadesinde Türkçe konuşabildiğini ancak okuyamadığını beyan etmiş ve İfade Tutanağı'nı imzalamıştır. Başvurucu, ifadesinin alınmasından sonra Manisa İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) teslim edilmiştir.

8. Göç İdaresince 4/2/2021 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi (Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar) ve (h) bendi (Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler) uyarınca başvurucunun sınır dışı edilmesine ve 6 ay süreyle idari gözetim altına alınmasına karar verilmiştir.

9. Sınır dışı etme kararı 5/2/2021 tarihinde başvurucuya hem Farsça hem de Türkçe olarak ve parmak izi alınmak suretiyle tebliğ edilmiştir. Tebliğ işlemi, Farsça bilen ve Göç İdaresi bünyesinde tercümanlık yaptığı belirtilen veri güncelleme personeli A.B. eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Tebliğ formunda başvurucu hakkında alınan sınır dışı etme kararının gerekçesinde bu karara karşı kararın tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurulabileceğine, mahkemenin başvuruyu on beş gün içinde sonuçlandıracağına ve verilen kararın kesin olduğuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca talep edilmesi hâlinde ilgili baroca avukatlık hizmeti sağlanacağı belirtilmiştir. Her ne kadar formda tercüman kaşesi bulunmasa da Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün yazısında adı geçen personelin tercüman olarak görevlendirildiği anlaşılmıştır.

10. Başvurucu 29/4/2021 tarihinde sınır dışı etme işleminin iptali istemiyle Manisa 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde; ülkesinde iç savaş olduğunu, sınır dışı edilmesi hâlinde kendisinin ve çocuklarının öldürüleceğini, işkence veya kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüştür. Ayrıca hakkında verilen sınır dışı kararının içeriğine ilişkin olarak bir bilgisi olmadığını, kararın anlam ve sonuçlarının kendisine açıklanmadığını, kararın iptali için başvurabileceği hukuki yollar ve bir avukatla kendisini temsil edebileceğine dair herhangi bir bilgilendirme yapılmadığını, avukat yardımı istemesine rağmen bu hizmetin sağlanmadığını belirtmiştir. İddiasına göre bildiği tek dil Özbekçedir ancak kararın hukuki sonuçları hakkında bildiği dilde açıklayıcı bir bilgi verilmemiştir. Bu nedenle sınır dışı kararının tebliği usulsüzdür.

11. İdare Mahkemesi 17/6/2021 tarihinde davanın süre aşımı nedeniyle kesin olarak reddine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Davacının iletişim dilinin Farsça olarak beyan edildiği; dava konusu işlemin davacının anladığı dilde, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 25/2/2021 tarihli, E-9499 sayılı işlemi ile Farsça dilinde tercüman olarak görevlendirildiği anlaşılan A.B. aracılığı ile tebliğ edildiği ve

davacı tarafından tebligatı anlamadığını belirtecek şekilde bir şerh düşülmeksizin tebellüğ edildiği gibi tebliğ formunda, hangi süre içinde nereye itiraz edebileceğinin gösterildiği görüldüğünden söz konusu iddialar yerinde bulunmamıştır."

12. Başvurucu, nihai kararı 24/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurucu vekilinin idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu iddiasıyla İzmir 2. Sulh Ceza Hâkimliğine yaptığı itiraz 11/5/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Anılan karar başvurucu vekiline e-tebligat yoluyla tebliğ edilmiş ve e-tebligatın ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda 25/5/2021 tarihinde okundu sayılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 2/7/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

15. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu; Afganistan'daki iç savaş ve çatışma ortamından kaçarak Türkiye'ye geldiğini, geri gönderilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca ana dilinin Özbekçe olduğunu, buna karşılık çok az ve sadece konuşma dilinde Farsça bildiğini ifade etmiştir. Başvurucunun beyanına göre yetkili makamlarca iletişim dili Farsça kabul edilmiş, bu doğrultuda Farsça bilen bir tercüman aracılığıyla sınır dışı edilme kararının tebliğ edildiği kabul edilmiştir. Bu bağlamda başvurucu, anladığı bir dilde bilgilendirilmemesi ve sınır dışı kararına karşı etkili şekilde başvuru imkânından yoksun bırakılması nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

17. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı, "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin üçüncü fıkrası ile "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde 5:

Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Madde 17:

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

...

Madde 40:

Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

..."

18. Başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin şikâyetleri Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı, sınır dışı etme kararının usulüne uygun tebliğ edilmediği ve bu nedenle süresi içinde yasal yollara başvuramadığı yönündeki şikâyetleri ise anılan maddeyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında görülmüştür. Somut olayda öncelikli olarak etkili başvuru hakkı bakımından bir inceleme yapılacaktır. Bu incelemenin sonucuna göre kötü muamele yasağı yönünden ayrıca değerlendirme yapılıp yapılmayacağına karar verilecektir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

20. Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlar. Bunun için sözü edilen başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması ve başarı şansı sunması gerekir. Bununla birlikte bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir müdahale bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine engel değildir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad [2. B.], B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60, 61). Ayrıca etkili başvuru hakkı bakımından inceleme yapılabilmesi kural olarak bu hakla arasında bağlantı kurulan hakkın, özgürlüğün ya da yasağın ihlal edildiğine önceden karar verilmiş olmasına bağlı değildir (Abdullah Yaşa [GK], B. No: 2015/12486, 5/11/2020, § 64).

21. Anayasa Mahkemesi içtihatlarına göre kötü muamele yasağı kapsamında inceleme yapılabilmesi için sıkı ispat kriterleriyle donatılmış, savunulabilir nitelikte bir iddianın

varlığı aranırken anılan yasakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinin makul şekilde açıklanması inceleme için yeterli görülebilir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad, § 63).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

22. Başvurucu; ana dilinin Özbekçe olduğunu, buna karşın hakkında tesis edilen sınır dışı etme kararının Farsça tebliğ edildiğini belirterek tebliğ işleminin usule aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Çok az ve sadece konuşma düzeyinde Farsça bildiğini, bu nedenle kararın içeriğini anlayamadığını iddia etmiştir. Ancak başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçundan şüpheli sıfatıyla tercüman eşliğinde alınan ifadesinde Türkçe konuşabildiğini beyan ettiği, ayrıca yasa dışı göçmenlerin sorgulamalarında kullanılan mülakat formunda konuştuğu diller arasında Farsça, Türkçe ve Özbekçeyi sıraladığı görülmüştür (bkz. § 7).

23. Başvurucu hakkında alınan sınır dışı etme kararı 5/2/2021 tarihinde hem Farsça hem de Türkçe başvurucuya tebliğ edilmiş, tebliğ işlemi Farsça bilen ve Göç İdaresi bünyesinde tercümanlık yaptığı belirtilen veri güncelleme personeli A.B. aracılığıyla yapılmıştır (bkz. §§ 9, 11). Tebliğ formunda sınır dışı etme kararının gerekçesi, bu karara karşı itiraz usulleri ve itiraz süresine ilişkin bilgilere yer verilmiştir (bkz. § 9). Başvurucu, tebliğ işlemi sırasında kararın içeriğini anlamadığı yönünde herhangi bir şerh düşmemiş; ayrıca forma parmak izi basmaktan da imtina etmemiştir.

24. Sonuç olarak iletişim dilinin Farsça olduğu anlaşılan başvurucunun sınır dışı etme kararını Farsça bilen bir tercüman aracılığıyla tebellüğ ettiği, tebliğin içeriğini anlamadığı yönünde herhangi bir çekince ileri sürmediği veya şerh düşmediği, yalnızca Özbekçeyi anladığına dair somut bilgi veya belge sunmadığı görülmüştür.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yolları tüketilmiş olmalıdır. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle yargı mercileri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

27. Bir kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle usulüne uygun bir başvuru yapılması, yapılan başvurunun sonucunun beklenmesi ve inceleme süresince öngörülmüş olan yöntem, biçim, süre ve diğer koşullara uygun hareket edilmesi gerekir (Özlem Türkeş [1. B.], B. No: 2014/505, 17/7/2014, § 31).

28. Somut olayda sınır dışı etme kararı 5/2/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Bu durumda 5/2/2021 tarihinde başvurucunun bilgisine sunulan sınır dışı etme kararına karşı kanunda öngörülen yedi günlük dava açma süresi geçtikten sonra 29/4/2021 tarihinde açtığı idari davayla başvuru yollarını usulüne uygun tükettiğinden bahsedilemeyeceği açıktır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, hakkında verilen idari gözetim kararının hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Özcan ([1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiş; kararda tebligatın elektronik tebliğ yöntemiyle yapıldığı hâllerde ilgili mevzuat uyarınca gönderinin muhatabın hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayıldığını, bununla birlikte elektronik tebligatın Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi üzerinden elektronik ortamda açıldığı tarihte başvuruculara bireysel başvuruya ilişkin gerekçeli nihai karardan haberdar olduğunu kabul etmiş ve bireysel başvuru süresinin bu tarihten başlayacağını belirtmiştir.

32. İzmir 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 11/5/2021 tarihli ret kararı başvurucu vekiline e-tebligat yoluyla tebliğ edilmiş ve 25/5/2021 tarihinde okundu sayılmıştır (bkz. § 13). Buna karşın bireysel başvuru, otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 7/7/2021 tarihinde yapılmıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN AKTAŞ

B. No: 2021/30953 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/30953

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN AKTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/30953)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Ramazan AKTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, daire başkanlığı görevini yürüten başvurucunun maliye uzmanlığı kadrosuna atanmasına ilişkin işlemin iptaline ve yoksun kaldığı maddi haklarının yasal faiziyle birlikte tazminine yönelik açmış olduğu iptal davasında; usuli kazanılmış hakkının ihlal edilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı görevini yürütürken aynı Bakanlık Muhasebat Genel Müdürlüğü Maliye Uzmanlığı kadrosuna 14/8/2014 tarihinde atanmıştır. Başvurucu, bu işlemin iptali ve maddi haklarının tazmini için dava açmıştır. Ankara 12. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada Mahkeme 5/3/2015 tarihli kararıyla, idarenin takdir yetkisinin olduğu, davaya konu işlemde kamu yararı ve hizmet gerekleri yönünden hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

3. Danıştay 5. Dairesi 10/11/2015 tarihli kararıyla Mahkeme kararını bozmuştur. Kararın gerekçesinde; başvurucunun görevden alınmasını gerektirecek nitelikte hukuken kabul edilebilir bir neden ileri sürülmeksizin salt takdir yetkisine dayalı olarak kurulan işlemde sebep unsuru yönünden hukuka uygunluk bulunmadığını belirtmiştir.

4. Yargılamanın devam ettiği sırada başvurucu 15/8/2016 tarihli ve 672 sayılı Olağanüstü

Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname (672 sayılı KHK) ile kamu görevinden çıkarılmıştır.

5. İdare tarafından yapılan karar düzeltme talebi, Danıştay 2. Dairesinin (Daire) 29/12/2016 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Mahkeme tarafından yeniden yapılan yargılamada bozma kararına uyulmuştur. Mahkeme, dava konusu işlemde sebep unsuru yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle 23/6/2017 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Bu karara karşı idare tarafından temyiz kanun yoluna başvurulmuştur.

6. Daire 7/5/2018 tarihli kararı ile Mahkeme kararını tekrar bozmuştur. Daire gerekçesinde; başvurucunun idare emriyle daire başkanı olarak atanmasının idarenin takdir yetkisi kapsamında olduğu, dava konusu işlemle bu kez daire başkanlığı görevinden alınarak maliye uzmanı olarak naklen atanmasının da mevzuatla idareye tanınan takdir yetkisi kapsamında kaldığı, davacının kazanılmış hak aylık derecesinin korunduğu hususlarına işaret etmiştir. Önceki bozma kararı nedeniyle kazanılmış hak olup olmadığı ile ilgili olarak ise şu gerekçelere yer vermiştir:

"Öte yandan; davacı tarafından, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 50/3 ve 50/4 maddeleri gereğince, İdare Mahkemesince Danıştay bozma kararına uyularak verilen kararların temyiz incelemesinin ancak bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılabileceği iddia edilmiş ise de: 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 18/6/2014 tarih ve 6545 sayılı Kanunun 27. maddesiyle eklenen Geçici 8. maddesinde, bu Kanunla idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümlerin, 2576 sayılı Kanunun, bu Kanunla değişik 3. maddesine göre kurulan bölge idare mahkemelerinin tüm yurtta göreve başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanacağı belirtilmiş olup, Bölge İdare Mahkemelerinin yurt çapında göreve başladıkları 20/7/2016 tarihinden önce Ankara 12. İdare Mahkemesince verilen 5/3/2015 günlü, E.2014/1774, K.2015/166 sayılı kararın verildiği tarihte yürürlükte olmayan mevzuat hükümlerinin uygulanması da söz konusu olamayacağından, davacının bu iddiasına itibar edilmemiştir."

7. Başvurucunun karar düzeltme talebi, Daire tarafından 26/2/2019 tarihli kararla reddedilmiştir. Dosya, yeniden yargılama yapılmak üzere mahkemesine gönderilmiştir. Başvurucu, Mahkemeye sunduğu 19/4/2019 tarihli dilekçesi ile adli yardım talebinde bulunmuştur. Mahkeme tarafından yeniden yapılan yargılama neticesinde 12/12/2019 tarihli kararla ve bozma kararındaki gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir. Adli yardım talebi ile ilgili olarak Mahkeme tarafından değerlendirme yapılmamıştır. Başvurucu, kararı temyiz etmiştir. Daire 15/10/2020 tarihinde kararı onamıştır. Kararda adli yardım talebi ile ilgili olarak ise başvurucunun söz konusu kararı, adli yardım istemi konusunda talepte bulunmaksızın gerekli harç ve posta giderlerini ödemek suretiyle temyiz ettiği, dolayısıyla adli yardım olmaksızın gerekli giderleri ödeyebilme gücüne sahip olduğu, bu hususun Mahkeme kararının bozulmasını gerektirmeyeceği değerlendirmesini yapmıştır. Başvurucu tarafından yapılan karar düzeltme talebi de reddedilmiştir.

8. Başvurucu, Anayasa Mahkemesine sunduğu 16/1/2023 tarihli dilekçe ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun 20/12/2022 tarihli kararı ile göreve iade edildiğini bildirmiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 30/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 31/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

10. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 50. maddesinin (2) ve (4) numaralı fıkralarının, 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirildikten sonraki hâli şöyledir:

"2. Temyiz incelemesi sonucunda verilen bozma kararı üzerine ilgili merci, dosyayı öncelikle inceler ve varsa gerekli tahkik işlemlerini tamamlayarak yeniden karar verir.

...

4. Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde, bu kararın temyiz incelemesi, bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılır."

11. 6545 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile 2577 sayılı Kanun'a eklenen geçici 8. madde şöyledir:

"GEÇİCİ MADDE 8- 1. Bu Kanunla idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümler, 2576 sayılı Kanunun, bu Kanunla değişik 3 üncü maddesine göre kurulan bölge idare mahkemelerinin tüm yurtta göreve başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilmiş kararlar hakkında, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanır.

2. Bölge idare mahkemelerinin faaliyete geçme tarihine kadar idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara yapılan itirazlarda bu Kanunla düzenlenen istinaf kanun yolu için öngörülen harçlar alınır."

B. Danıştay İçtihadı

12. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22/4/2024 tarihli ve E.2023/3118, K.2024/847 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Temyiz incelemesi sırasında, temyiz merciinin, aynı yasal düzenlemeyle farklı bir sonuca ulaşması, ilk bozma ve buna uyularak verilmiş olan yargı kararının aynı mevzuat karşısında yeniden değerlendirilmesi, taraflar ve uygulama açısından istikrar ve kazanılmış haklar yönünden, aykırı sonuçlar yaratabilir.

İdare Mahkemesince, Danıştayın ilgili Dairesinin temyiz incelemesi sonucunda vermiş olduğu bozma kararına uyulmak suretiyle verilen kararın, Dairesince yeniden temyizen incelenmesi aşamasında yapılacak inceleme, Mahkeme kararının bozma kararına uygun olup olmadığı, bir başka anlatımla, bozma kararının gereklerinin yerine getirilip getirilmediği, kararın bozma kararı doğrultusunda olup olmadığı konusuyla sınırlı olmak durumundadır. Nitekim, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 18/6/2014 tarih ve 6545 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen 50. maddesinin (4) numaralı fıkrasında; "Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde, bu kararın temyiz incelemesi, bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılır." hükmüne yer verilerek, bu husus Kanun hükmü hâline getirilmiştir.

...

Bakılan uyuşmazlıkta ise; Danıştay İkinci Dairesi, Danıştay Beşinci Dairesince verilen ilk bozma kararına uyulmak suretiyle verilen kararı, yargılama sürecinde maddi ve hukuki

koşullarda herhangi bir değişiklik olmamasına rağmen, aynı mevzuat hükmünü farklı şekilde yorumlamak suretiyle, bu uyuşmazlıkta daha önce temyizen inceleme sonucu verilmiş bir karar yokmuş ve uyuşmazlık, ilk kez temyizen inceleniyormuşçasına değerlendirerek, aksi bir gerekçeyle bozmuştur.

Bu durumda; İdare Mahkemesince, Danıştay Beşinci Dairesinin 11/4/2018 tarih ve E.2016/23518, K.2018/13374 sayılı bozma kararına uyulmak suretiyle verilen 28/3/2019 tarih ve E.2019/190, K.2019/476 sayılı kararın yeniden bozulmasına ilişkin Danıştay İkinci Dairesinin 4/5/2023 tarih ve E.2021/8983, K.2023/2487 sayılı kararı, usuli kazanılmış hak ilkesiyle sağlanmaya çalışılan amaca aykırı olması nedeniyle, usule uygun bulunmadığından, anılan karara uyulmayarak, Mahkemece dava konusu işlemin iptali ile parasal haklarının, dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi yolunda verilen ve temyizen incelenen ısrar kararı, sonucu itibarıyla usul ve hukuka uygun olup, temyiz dilekçesinde ileri sürülen iddialar bu kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

..."

13. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 13/5/2024 tarihli ve E.2023/2834, K.2024/1048 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Dolayısıyla, Danıştay kararlarında, usuli kazanılmış hak ilkesinin uygulandığı ve temyiz incelemesi sonucunda verilmiş olan bozma kararına uyulmak suretiyle verilen kararın, Dairesince yeniden temyizen incelenmesinin, bozma kararına uygunluk yönünden yapılacağı belirtilmektedir.

Nitekim, içtihatla varılan bu sonuca uygun olarak, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 18/6/2014 tarih ve 6545 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen 50. maddesinin (4) numaralı fıkrasında da, "Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde, bu kararın temyiz incelemesi, bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılır." düzenlemesine yer verilmek suretiyle, idari yargıda da usuli kazanılmış hak ilkesi yasal dayanağa kavuşmuştur.

..."

C. Anayasa Mahkemesi Kararı

14. Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.2019/115, K.2020/31 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Öte yandan kural, mahkemelerce bozmaya uyularak verilen kararlara karşı yapılan temyiz başvurularının Danıştayca incelenme yöntemine ilişkin genel bir usul hükmü öngörmektedir. Başka bir ifadeyle kuralın kapsamına sadece aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında belirtilen bozmaya uyma üzerine verilen bölge idare mahkemesi kararları değil Kanun'un geçici 8. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince temyizen incelenmesi gereken bozmaya uyma üzerine verilen idare ve vergi mahkemesi kararları da dâhildir. Zira geçici 8. madde ile esasen, istinaf mercii olan bölge idare mahkemelerinin tüm yurtta göreve başlayacakları tarihten önce verilen kararlara karşı başvurulacak kanun yolu bakımından bir geçiş hükmü getirilmesinin ve böylelikle söz konusu dava dosyalarının sürüncemede kalmadan kanun

yollarından geçerek kesinleşmesine imkân sağlanmasının amaçlandığı, başka bir deyişle idare ve vergi mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulmasını öngören Kanun hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarih ile istinaf mercilerinin göreve başlayacakları tarihin farklı olmasından doğabilecek sakıncaların giderilmeye çalışıldığı görülmektedir. Buna karşılık belirtilen geçici madde ile söz konusu kararların geçiş süreci gereğince tabi oldukları kanun yolunda hâlihazırda uygulanan tüm usul kurallarından hariç tutulması öngörülmemektedir. Nitekim itiraz konusu kuralın niteliği ve amacı dikkate alındığında aynı mercide aynı kanun yolu incelemesine konu olan kararlar arasında inceleme yöntemi bakımından bu şekilde bir ayrım yapılmasını hukuken gerekli ve haklı kılabilecek bir gerekçenin de bulunmadığı anlaşılmaktadır.

..."

III. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; Danıştay 5. Dairesinin bozma kararı ile usuli müktesep hak kazandığını, bu hakkın Danıştay ve Anayasa Mahkemesi kararları ile uygulandığını, kanuna aykırı karar verildiğini, bu hakkın yok sayılarak yerleşmiş içtihatlara aykırı davranıldığını, hukuki belirlilik ilkesinin ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Kararın gerekçesinin de doyuruculuktan uzak olduğunu beyan etmiştir. Bu şekilde karar verilmesinin sebebinin de gerçekte 672 sayılı KHK ile görevinden çıkarılması olduğunu, masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adli yardım talebinin de değerlendirmeye alınmamasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Hazine ve Maliye Bakanlığının konu ile ilgili değerlendirmelerini sunmuştur. Ayrıca idari yargı merciilerince başvurucunun şikâyetleri incelenerek başvurunun esası hakkında bir neticeye varıldığı, ulaşılan yargı kararının ilgili mevzuat ve başvurucunun şikâyetleri gözetilmek suretiyle gerekçelendirildiği, başvurucunun yargılama boyunca iddia ve delillerini ileri sürebilmesini garanti altına alan her türlü hukuki teminattan istifade ettiği, bununla beraber yargı sürecinin nihayetinde başvurucunun aleyhine neticelendiği hususlarının Anayasa Mahkemesince yapılacak incelemede dikkate alınmasının faydalı olacağına işaret etmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüş yazısına karşı sunduğu beyanlarında başvuru formunda ileri sürdüğü hususları yinelemiştir.

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun tüm iddiaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde iddialar, gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı

güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

20. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

21. Somut olayda başvurucu, daire başkanı olarak görev yapmaktayken uzman kadrosuna atanmıştır. Bu işlemin iptali için açtığı dava Mahkeme tarafından reddedilmiştir. Bu karara karşı temyiz incelemesi yapan Danıştay 5. Dairesi salt takdir yetkisine dayalı olarak kurulan işlemde sebep unsuru yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı, yine dava konusu işlemin kamu yararı ve hizmet gerekleri gözetilerek kurulduğunun kanıtlanamadığı değerlendirmelerini yapmış ve kararı bozmuştur. Mahkeme bozma kararına uyarak davanın kabulü ile işlemin iptaline karar vermiştir. Karara karşı idare temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

22. Daire, Danıştay 5. Dairesinin önceki değerlendirmelerinden ayrılarak bozma gerekçesinde usuli kazanılmış hakla ilgili olarak 2577 sayılı Kanun'a, 6545 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile 2577 sayılı Kanun'a eklenen geçici 8. maddesinde, idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümlerin bölge idare mahkemelerinin tüm yurtta göreve başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanacağına işaret etmiştir. Daire bu değerlendirmeye dayanarak bölge idare mahkemelerinin yurt çapında göreve başladıkları 20/7/2016 tarihinden önce Mahkeme tarafından 5/3/2015 tarihinde karar verildiğini, bu tarihte yürürlükte olmayan mevzuat hükümlerinin uygulanmasının da söz konusu olamayacağını ifade etmiştir.

23. Başvurucu, karar düzeltme dilekçesinde esasa ilişkin iddialarının yanında verilen kararın usuli kazanılmış hakla ilgili daha önce verilmiş olan yerleşik içtihatlara aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Daire, karar düzeltme talebinin reddine ilişkin kararında bu hususta bir değerlendirme yapmamıştır. Mahkeme de bozma kararı doğrultusunda bu kez davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, bu karara karşı temyiz başvurusunda da usuli kazanılmış hakla ilgili iddialarını yinelemiştir. Daire, bu hususlarda bir değerlendirme yapmaksızın kararı onamış ve karar düzeltme talebini reddetmiştir.

24. Usule ilişkin kazanılmış hak ilkesi; ilk derece mahkemeleri bakımından mahkemenin bozma kararına uyması hâlinde artık bozma kararı doğrultusunda inceleme yapmak ve/veya hüküm vermek zorunda olmasını, ayrıca bozma kararı dışında kalan kısım hakkında yeniden inceleme yaparak karar verememesini; temyiz mercii yönünden ise bozma kararında belirtilen bozma gerekçeleriyle kendisinin de bağlı olmasını ve bozma kararı dışında kalan kısım hakkında tekrar inceleme yapamamasını ifade etmektedir (AYM, E.2019/115, K.2020/31, 12/6/2020, § 4). İlk olarak Yargıtay içtihadıyla kabul edilen usule ilişkin kazanılmış hak ilkesi, idari yargılama usul hukukunda da Danıştayca da uygulanmıştır (Müflis Estaş Kum Mad. Nak. Tic. ve San A.Ş. [GK], B. No: 2019/17103, 12/10/2023, § 45).

25. Danıştay tarafından içtihatla uygulanan usuli kazanılmış hak ilkesi (§§ 12, 13) daha

sonra 6545 sayılı Kanun'un 23. maddesi ile 2577 sayılı Kanun'un 50. maddesinde yapılan değişiklikle kanun hükmü hâline gelmiştir. Daire, 6545 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile eklenen geçici 8. madde gereğince bu kanun maddesinin 20/7/2016 tarihi itibarıyla uygulanabileceği, Mahkemenin ilk kararının ise 5/3/2015 tarihinde verildiği gerekçesine dayanmıştır. Ancak başvurucu, yargılamanın aşamalarında usuli kazanılmış hak ilkesinin Danıştay içtihatları ile uygulandığı yönünde itirazlarını sunmuştur. Buna göre başvurucunun bu esasa etkili açık iddiası gözetildiğinde önceki bozma kararını ortadan kaldıracak şekilde karar verilmesinin haklı nedenlerinin onama kararıyla sonuçlanan temyiz incelemesinde değerlendirilmediği görülmüştür. Ayrıca Danıştay 5. Dairesinin 10/11/2015 tarihli bozma kararında dava konusu işlemde sebep unsuru yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı değerlendirmesini yaptığı görülmüştür. Mahkeme bozma kararı doğrultusunda karar vermiştir. Daire 7/5/2018 tarihli bozma kararında ise dava konusu işlemin idareye tanınan takdir yetkisi kapsamında kaldığı değerlendirmesini yapmış ve ilk değerlendirmeden neden farklı bir değerlendirme yapıldığına ilişkin bir gerekçe sunmamıştır.

26. Sonuç itibarıyla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde içtihat hukukuyla geliştirilmiş olan usule ilişkin kazanılmış hak ilkesi ve bu içtihadın kısmen kanunlaştırılmış hâli olan 2577 sayılı Kanun'un 50. maddesi dikkate alınarak usule ilişkin kazanılmış hak ilkesinden ayrılmayı gerektirecek şekilde tekrar bozma kararı verilmesi ve ilk bozma kararından farklı değerlendirme yapılmasını gerektiren zorlayıcı ve istisnai durumların ortaya konulmaması, bu bağlamda başvurucunun kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

IV. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 12. İdare Mahkemesine (E.2019/1727, K.2019/2673) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ATAKAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/32269 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/32269

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ATAKAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/32269)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Ali ATAKAN 2. Emsal ATAKAN 3. Zafer ATAKAN

Vekilleri : Av. Hatice CAN Av. Şerafettin Can ATALAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, toplumsal bir olaya kolluk görevlilerince müdahale edilmesi sırasında kullanılan gaz fişeğinin isabeti neticesinde ölüm meydana gelmesi ve ölüm olayına ilişkin olarak soruşturma izni verilmemesi nedeniyle yaşam hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Kamuoyunda Gezi Parkı eylemleri olarak bilinen toplumsal olaylar sırasında A.C. isimli kişinin ölmesi nedeniyle Hatay'ın Defne ilçesinde 9/9/2013 günü akşam saatlerinde bir gösteri yürüyüşü düzenlenmiştir. Başvurucular Ali Atakan ve Emsal Atakan'ın oğlu, başvurucu Zafer Atakan'ın kardeşi olan A.A. da bu gösteriye katılmıştır.

3. Kolluk kuvveti, toplantının kanuna uygun olmadığı gerekçesiyle gösteriye müdahalede bulunmuştur. Bu sırada Armutlu Mahallesi, Gündüz Caddesi üzerindeki bir apartmanın beşinci katındaki terasta bulunan A.A., yüksekten düşerek ağır şekilde yaralanması sonrasında kaldırıldığı Hatay Devlet Hastanesinde 10/9/2013 günü saat 02.10'da vefat etmiştir.

4. Ölüm olayını haber alan Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) resen soruşturma

başlatmıştır. Soruşturma kapsamında hastane morgunda ölünün adli muayenesi yapılmış ve buna ilişkin Adli Ölü Muayenesi ve Otopsi Tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanakta -diğer bir kısım lezyon ve ekimozların haricinde- sol pariyatel arkada etrafında 6x5 cm lik alanda ekimoz bulunan kenarları kısmen düzenli dudaklar arasında doku köprüleri bulunan künt vasıfta yara tespit edildiği belirtilmiştir.

5. Başsavcılık; emniyet birimlerinin sorumluluk sahasında meydana gelen olay ile ilgili olarak olay yeri incelemesi, delil araştırması, kamera kayıtlarının temini, konuya ilişkin bilgisi olan kişilerin tespiti ve beyanlarının alınması işlemlerini Hatay İl Jandarma Merkez Karakol Komutanlığı aracılığı ile gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda jandarma görevlileri tarafından gerekli tedbirler alınmak suretiyle olayın gerçekleştiği cadde ve başvurucunun olay sırasında bulunduğu binanın çatı katında incelemeler yapılmış, olay yeri basit krokisi düzenlenmiş, fotoğraf ve kamera kaydı alınmış ve olay yerinde bulunan toplam 16 adet patlamış ve deforme olmuş biber gazı mühimmatı parçası incelenmek üzere muhafaza altına alınmıştır.

6. Jandarma görevlileri olay yerinde bulunan veya çevresinde ikamet eden sivil kişiler dışında olaya müdahale eden polis memurları B.Y., T.Ç., N.K. ve M.K.nin de beyanlarını bilgi sahibi sıfatıyla almıştır. Polis memurları B.Y. ve T.Ç. özetle Uğur Mumcu alanında toplanan 100-150 kişilik grubun Gündüz Caddesi'ni trafiğe kapattığını, grubun kolluk görevlilerine taş, bilye, havai fişek gibi şeyler atmaya başladığını, TOMA olarak bilinen aracın gruba müdahale ederek kapatılan yolu açtığını, kendilerinin de iki adet zırhlı araç ile Gündüz Caddesi'nden Uğur Mumcu alanına doğru hareket ettiğini, bu sırada binaların çatılarından kendilerine doğru kaya parçaları, piknik tüpleri, güneş enerjisi depo ve panelleri, araç lastikleri gibi malzemelerin atıldığını, kısa bir süre sonra aynı yoldan geri döndüğünü, 10 metrelik bir mesafe ile seyreden zırhlı araçların arasına yüksekten bir kişinin düştüğünü, çatılardan malzeme atılmaya devam edilmesi nedeniyle park yerine gittiğini, bu sırada durumu haber merkezine bildirerek ambulans istediğini ifade etmiştir.

7. Başvurucular, A.A.nın ölümü ile ilgili olarak yürütülen soruşturma kapsamında olay günü görevli polis memurlarından ve sorumluluğu tespit edilecek kişilerden şikâyetçi olduklarını beyan etmiştir.

8. Adli Tıp Kurumu Adana Adli Tıp Grup Başkanlığınca düzenlenen 19/9/2013 tarihli otopsi raporunda kişinin künt genel beden travmasına bağlı etraf ve kafatası kemiği kırıklarıyla birlikte omurilik kopması, beyin kanaması ve iç organ yaralanmasından gelişen iç kanama sonucu öldüğü belirtilmiştir.

9. Jandarma Kriminal Daire Başkanlığınca, olay yerinden temin edilen gaz bombası mühimmat parçaları üzerinde DNA araştırması yapılarak 26/9/2013 tarihli uzmanlık raporu düzenlenmiştir. Anılan raporda 4, 8 ve 10 numaralı gaz bombası dış kapları üzerinde bulunan kan numunelerinin birbirine benzer ve bir erkek bireye ait DNA profilinden elde edilmiş olduğu belirtilmiştir.

10. İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığınca konuya ilişkin olarak yapılan araştırmalar neticesinde hazırlanan 7/10/2013 tarihli araştırma raporunda A.A.nın ölümü ile emniyet görevlileri tarafından yapılan müdahalenin sevk ve idaresi arasında illiyet bağı bulunmadığı belirtilmiştir. Araştırma raporunun sonuç kısmı şöyledir:

"Akşam saatlerinde başlayan gösterinin kanunsuz olduğu, kanunlara göre önlenmesi ve dağıtılmasının gerektiği, yapılan önleme ve dağıtma müdahalesinin kanun sınırları

içerisinde olduğu, aşırı güç kullanımının söz konusu olmadığı, düşme olayının meydana geldiği saat 01.00 sularında, esasen caddeden geçen araçların esaslı ve yoğun bir şekilde müdahalede dahi bulunmadıkları, sadece hâlen kalmış olan kalabalıklar üzerine zaman zaman gaz fişeği attıkları, apartmanın terasındaki (5. katında bulunan) birisine, toplam eni 15 metre olan caddede, hızla hareket eden Shortland aracının mazgalında gaz mermisi isabet edecek açıyı yakalamanın neredeyse imkânsız olduğu, polisin gece saat 01.00 sularında göstericilerin bulunduğu caddeye niçin girdiğinin sorgulanmasının, polise kanunlarla verilen görevler karşısında anlamının olmadığı, bu sebeplerle yapılmak istenen kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne emniyetçe yapılan müdahalenin sevk ve idaresi ve yapılan uygulamalar ile [A.A.nın] ölümü arasında bu aşamada illiyet bağı tespit edilemediğinden, herhangi bir emniyet amiri ve memuru hakkında şimdilik Bakanlığımızca yapılacak işlemin bulunmadığı, ancak Hatay Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen adli soruşturma ve kovuşturmanın akabinde kişisel kusuru ve kastı tespit edilen emniyet görevlisi olursa, onlar hakkında o aşamada 657 sayılı Kanun ve Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü çerçevesinde işlem yapılmasının gerektiği [anlaşılmıştır.]"

11. Ankara Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı olaya ilişkin görüntülerin çözümlemesini yaparak uzmanlık raporu düzenlemiştir. 5/12/2013 tarihli raporda "söz konusu görüntülerden [A.A.nın] düşme olayının gerçekleştiği çatının görülmesinin teknik olarak mümkün olmadığı" belirtilmiş; anılan raporda ayrıca görüntüler üzerinde anlam bütünlüğünü bozmaya yönelik manipülasyon yapılmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

12. Başvurucular 7/2/2014 tarihinde Başsavcılığa verdikleri dilekçe ile olaya müdahale eden iki zırhlı araçta görevli polis memurlarının yüksekten düşen ve ağır yaralı olarak cadde üzerinde yatan A.A.ya hedef gözeterek birkaç defa gaz kapsülü attıklarını, bu suretle ilk müdahalenin gecikmesine ve A.A.nın durumunun kötüleşmesine neden olduklarını ileri sürmüştür.

13. Başsavcılık, olay günü söz konusu zırhlı araçlarda görev yapan polis memurları hakkında soruşturma izni verilmesini Hatay Valiliğinden 21/2/2014 tarihinde talep etmiştir.

14. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Teftiş Kurulu Adana Bölge Başkanlığı yaptığı ön inceleme neticesinde 24/4/2014 tarihli ön inceleme raporunu düzenlemiş ve görevli polis memurları hakkında soruşturma izni verilmemesine dair görüş bildirmiştir. Raporun ilgili kısmı şöyledir:

"...[M]evcut dosya kapsamına göre elde edilen bilgi, belge, CD çözüm tutanakları ve alınan ifadeler ile tahlil bölümünün tetkikinden anlaşılacağı üzere, Hatay Emniyet Müdürlüğünde görevli polis memurlarının, [A.A.] isimli şahsın yere düştüğünü görmelerine rağmen hedef göstererek şahsın üzerine defalarca gaz kapsülü attıkları, [A.A.ya] yardıma gelebilecek kişilerin engellenip ilk müdahalenin çok geç yapılmasına sebebiyet vererek o anki sağlık durumunun çok kötü hâle gelmesine neden oldukları iddialarının gerçeği yansıtmadığı, düşme anında ve sonrasında hedef gözetilerek ateş edilmediği gibi şahsın yere düştüğünü gören görevlilerce anında anons edilerek ambulans talebinin yapılmasına rağmen ambulansın gelmesi beklenmeden kendi imkânları ile yere düşen şahsın yanına gelen şahıslar tarafından özel bir araçla çok kısa bir sürede Özel Doğu Akdeniz Hastanesine götürüldüğü [anlaşılmıştır.]"

15. Hatay Valiliği 29/4/2014 tarihinde görevli polis memurları hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir.

16. İstanbul Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kurulunun 30/4/2014 tarihli raporunda, A.A.nın vücudunda ateşli silah veya kesici delici alet yaralanması tanımlanmadığı, tanımlanan travmatik değişimlerin künt travma sonucu meydana gelmiş olduğu, bu travmaların tamamının yüksekten düşme sonucunda oluşmasının mümkün olduğu ancak A.A.nın düşme olayı öncesinde travmaya maruz kalıp kalmadığı hususunun adli tahkikat ile aydınlatılabileceği belirtilmiştir.

17. Başvurucular 29/4/2014 tarihli soruşturma izni verilmemesine dair karara itiraz etmiştir. Adana Bölge İdare Mahkemesi 12/6/2014 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

18. Başsavcılığın olay anına ilişkin görüntülerin çözümlemesinin yapılması için görevlendirdiği teknik bilirkişi tarafından yapılan inceleme neticesinde düzenlenen 6/2/2017 tarihli raporda "iki polis aracının birbirini müteakiben yol üzerinden geçişi esnasında büyük bir cismin yan apartmandan aşağıya doğru düştüğünün görüldüğü" belirtilmiştir.

19. Başsavcılık, olay yerinden temin edilen gaz bombası dış kapları üzerindeki kan numunelerinin A.A.ya ait olup olmadığını tespit etmek amacıyla başvurucular Ali Atakan ve Emsal Atakan'dan alınan kan örneklerini biyolojik inceleme yapılması için Jandarma Kriminal Dairesi Başkanlığına göndermiştir. Yapılan mukayeseler sonrasında düzenlenen 29/11/2018 tarihli uzmanlık raporlarında 4, 8 ve 10 numaralı gaz bombaları dış kapları üzerindeki kan numunelerinden elde edilen DNA profili ile babalık bağı yönünden mukayese edildiğinde Ali Atakan'ın %99,99 biyolojik babası, annelik yönünden mukayese edildiğinde Emsal Atakan'ın ise %99,99 olasılıkla biyolojik annesi olabileceği belirtilmiştir.

20. Başsavcılık 6/2/2017 tarihli görüntü çözümleme tutanağı ile 29/11/2018 tarihli uzmanlık raporlarının yeni delil mahiyetinde olduğu değerlendirmesiyle Hatay Valiliğinden polis memurları S.B., M.B., B.Y., N.K., M.K., T.Ç. ve M.E. ile sorumluluğu tespit edilecek diğer polis memurları hakkında ön inceleme yapılarak soruşturma izni verilmesini 17/10/2019 tarihinde talep etmiştir.

21. Hatay Valiliği, İçişleri Bakanlığına yazı yazarak soruşturmanın müfettiş bilgi ve tekniği gerektirmesi nedeniyle müfettiş tarafından yapılmasının uygun görüldüğünü bildirmiştir. İçişleri Bakanlığı, bir mülkiye başmüfettişi ile bir polis başmüfettişini ön incelemeci olarak görevlendirmiştir. Ön incelemeciler 19/3/2020 tarihli yazı ile Başsavcılıktan üzerinde kan izleri bulunan gaz bombası dış parçalarında parmak izi incelemesi yaptırılmasını ve kan izlerinin bu delillere ne şekilde sirayet ettiğinin tespit edilmesini istemiştir.

22. Gaz bombaları dış kapları üzerinde Jandarma Kriminal Laboratuvar Amirliğince yapılan inceleme neticesinde düzenlenen 22/4/2020 tarihli uzmanlık raporunda söz konusu bulgularda parmak izi tespit edilemediği belirtilmiştir.

23. Başsavcılık tarafından Adli Tıp Kurumuna yazılan müzekkere ile söz konusu gaz bombası dış kapları üzerinde tespit edilen kan izlerinin delillere nasıl sirayet ettiği (atış sonrası şahsa çarpma, şahsın yere düşmesi sonrasında sıçrama ya da herhangi bir şekilde sürtme neticesinde) hususunda rapor tanzim edilmesi istenmiştir. Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen 13/7/2020 tarihli raporda, kan lekelerinin deliller üzerindeki dağılımı ve kan miktarı birlikte değerlendirildiğinde sorulan sorular arasında kesin ayrım yapılmasını sağlayacak uygun bir kan lekesi modeli mevcut olmadığı belirtilmiştir.

24. İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığınca yapılan ön inceleme neticesinde 11/9/2020 tarihli ön inceleme raporu düzenlenmiştir. Anılan raporda yapılan tespitler ve ulaşılan sonuç özetle şöyledir:

i. 29/11/2018 tarihli uzmanlık raporları gaz bombası dış kapları üzerindeki kanın kesinlikle A.A.ya ait olduğunu ortaya koymamaktadır.

ii. Adli Tıp Kurumu tarafından yapılan inceleme neticesinde kan izlerinin delillere nasıl sirayet ettiği yönünde aydınlatıcı bilgilere ulaşılamamış ve aynı bulgular üzerinde herhangi bir parmak izine de rastlanmamıştır.

iii. Biyolojik inceleme neticesinde düzenlenen 29/11/2018 tarihli uzmanlık raporları ve Adli Tıp Kurumunun 13/7/2020 tarihli raporu herhangi bir sorumlu tespitinde delil niteliğinde olabilecek sarih bilgiler içermemektedir.

iv. Polis memurları S.B., M.B., B.Y., N.K., M.K., T.Ç. ve M.E. hakkında delil yetersizliği nedeniyle soruşturma izni verilmemesi gerekir.

25. Hatay Valiliği 6/10/2020 tarihinde görevli polis memurları hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir.

26. Anılan karara itiraz eden başvurucular itiraz dilekçelerinde özetle genetik incelemeler söz konusu olduğunda %99,99'luk oranın kesin ve hükme esas alınabilir nitelikte olduğunu, bu nedenle 29/11/2018 tarihli uzmanlık raporlarının gaz bombası dış kapları üzerindeki kanın A.A.ya ait olduğunu kesin olarak kanıtladığını, A.A.nın başındaki yaranın niteliği itibarıyla gaz bombası kapsülü darbesiyle uyumlu olduğunu, Adli Tıp Kurumu raporuna göre A.A.nın düşme öncesinde travmaya maruz kalıp kalmadığının ancak adli soruşturma sonucunda ortaya çıkarılabileceğini beyan ederek soruşturma izni verilmemesine dair kararın dosya kapsamındaki delillerle uyumlu olmadığını ileri sürmüştür.

27. Adana Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (İdari Dava Dairesi) isnat edilen eylemlerin Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma yapılmasını gerekli kılacak nitelik ve yeterlilikte olmadığı, itiraza konu kararda yöntem ve yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle 7/5/2021 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir.

28. Başvurucular, itirazın reddi kararını 9/6/2021 tarihinde öğrenmelerinin ardından 9/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru 2021/32269 başvuru numarasıyla kaydedilmiştir.

29. Başsavcılık; haklarında soruşturma izni istenen polis memurlarına isnat edilen eylemler dolayısıyla soruşturma yapılmasının izne tabi olduğu, Hatay Valiliğinin soruşturma izni verilmemesi yönündeki kararının İdari Dava Dairesi incelemesinden geçerek kesinleştiği gerekçesiyle soruşturma dosyasının haklarında soruşturma izni istenen S.B., M.B., B.Y., N.K., M.K., T.Ç. ve M.E. yönünden işlemden kaldırılmasına 24/2/2022 tarihinde kesin olarak karar vermiştir.

30. Başvurucular, işlemden kaldırma kararını 4/3/2022 tarihinde öğrendiklerini beyan ederek 28/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru 2022/40918 başvuru numarasıyla kaydedilmiştir.

31. Başsavcılık 16/5/2022 tarihinde, taksirle ölüme neden olma suçu olarak nitelediği eylemin failinin tespit edilemediği gerekçesiyle daimi arama kararı vermiştir. Başsavcılık bu kararla, Emniyet Müdürlüğünden şüpheli veya şüphelilerin zamanaşımı tarihine kadar aranmasını istemiştir.

32. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

33. Kişi ve konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle benzer mahiyetteki 2021/32269 ve 2022/40918 numaralı başvuruların 2021/32269 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucular, yakınlarının katıldığı bir gösteriye müdahale eden polis memurlarının uyguladığı orantısız şiddet sonucunda başına aldığı gaz kapsülü darbesi neticesinde yüksekten düşerek ölmesi olayına ilişkin etkili bir soruşturma yürütülmediğini beyan etmiştir. Başvuruculara göre ölenin adli muayenesinde yapılan tespitler, ölüme neden olan gaz kapsülü dış kapları üzerindeki kan örneklerinin ölenin anne ve babasından alınan kan numuneleri ile %99,99 oranında uyumlu olduğuna ilişkin uzmanlık raporları ve A.A.nın başına aldığı gaz kapsülü darbesi sonucu öldüğü yönündeki tanık beyanlarına rağmen anılan delillerle uyuşmayan subjektif değerlendirmelerle soruşturma izni verilmemesine dair karar verilmiştir. Başvurucular; bu nedenlerle yaşam hakkı, bu hakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

35. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, soruşturmanın meçhul şüpheliler yönünden derdest olduğu hususunun başvuru yollarının tüketilip tüketilmediğine ilişkin olarak yapılacak incelemede gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca Başsavcılığın ölüm olayının ardından derhâl soruşturma işlemlerine başlayarak ölenin hangi sebebe bağlı olarak hayatını kaybettiğini etraflıca araştırdığı, bu kapsamda ölü muayene ve otopsi işlemlerini gerçekleştirdiği, tanık beyanları, kolluk tutanakları, hekim raporları, otopsi raporu, bilirkişi raporları, adli tıp mütalaası ve diğer tüm delilleri topladığı ve başvuruculara soruşturmaya aktif olarak katılmasını sağladığı değerlendirmelerine yer verilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

36. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir. Başvurucular, yaşam hakkının usul boyutu yanında güç kullanımının ölümle sonuçlanması nedeniyle yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında yapılacak inceleme yaşam hakkının usul boyutuyla sınırlı olacaktır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Nezir Depren [1. B.], B. No: 2015/6547, 9/10/2019; Mahın Parjanı ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/19219, 10/10/2019; Ahmet Kortak ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/14603, 10/12/2019).

37. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan olayda ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (ebeveyn için bkz. Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 37; kardeş için bkz. S.K. [2. B.], B. No: 2014/10839, 25/2/2015, § 23). Başvuru konusu olayda başvurucular olayda yaşamını yitiren kişinin annesi, babası ve kardeşidir. Bu nedenle başvuruda, başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

38. Öte yandan kamu görevlileri hakkında izin verilmemesi nedeniyle kovuşturma (veya soruşturma) yapılmaması ek kararlarından sonra yapılan başvurular incelenirken soruşturma tamamlanmamış olsa dahi başvuruculardan soruşturmanın tamamını tüketerek gelmesi beklenemeyeceği gibi bu durumun başvurunun esasıyla birlikte değerlendirilmesi

gerektiği açıktır (Erdal Sarıkaya [GK], B. No: 2017/37237, 17/3/2021, § 102).

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

40. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 43, 95; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

41. Kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucu meydana gelen ölüm olayları hakkında yürütülmesi gereken soruşturma, şüphesiz ceza soruşturmasıdır (Okan Göçer [2. B.], B. No: 2017/29596, 13/1/2021, § 58). Bu tür soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalı ve kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığı hususunda değerlendirme içermelidir (Cemil Danışman, §§ 98-100; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (Cemil Danışman, § 97; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 91).

42. Kamu görevlilerinin görevlerini devlet adına ifa etmeleri ve görevlerinin ifası ile ortaya çıkan birtakım durumlarla bağlantılı olarak sık sık şikâyet edilme ve soruşturma tehdidi altında olma riski ile karşı karşıya olmaları nedeniyle haklarında adli soruşturma yürütülmesinin belirli bir makamın iznine bağlanması hukuk devletinde makul görülebilir bir durumdur (Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş [2. B.], B. No: 2013/7907, 21/4/2016, § 106). Nitekim Anayasa'nın 129. maddesinin altıncı fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılmasının -kanunla belirlenen istisnalar dışında- kanunun gösterdiği idari mercinin iznine bağlı olduğu hüküm altına alınmıştır (Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş, § 107).

43. Soruşturma izni prosedürü, görevleri sebebiyle suç işledikleri iddia edilen kamu görevlilerinin gereksiz ithamlarla karşılaşmamaları ve kamu görevlerinin aksamaması amacıyla ihdas edilmiş olup bu amaç uyarınca ceza soruşturmasına geçilmeden önce yapılması gereken ön inceleme, ceza soruşturması yürütülmesini gerekli kılacak bir durumun bulunup bulunmadığının tespitine yöneliktir. Bu nedenle soruşturma izni prosedürünün anılan amacın ötesinde ceza yargılamasının işleyişini geciktirecek ve soruşturmanın etkin olarak yürütülmesine engel olacak şekilde ya da kamu görevlilerinin ceza soruşturmasından muaf tutulduğu izlenimini oluşturacak şekilde uygulanmaması gerekir (Naziker Onbaşı ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/18224, 9/5/2018, § 70).

44. Somut olayda Başsavcılıkça, ön inceleme yapılması ve soruşturma izni verilmesine ilişkin yazısında başvuruculaların yakınının olaya müdahale eden iki zırhlı aracın cadde üzerinden birbirini müteakip geçişi sırasında düştüğüne ilişkin kamera kayıtları ile olay yerinde bulunan gaz bombası dış kaplarından temin edilen kan izlerinin ölenin anne ve babasından alınan kan örnekleri ile %99,99 oranında örtüştüğüne ilişkin 29/11/2018 tarihli uzmanlık raporlarına istinaden talepte bulunulduğu belirtilmiştir. Talep üzerine düzenlenen ön inceleme raporunda anılan uzmanlık raporlarının kapsüllerdeki kan izlerinin kesinlikle A.A.ya ait olduğu hususunun sübuta ermediği belirtilmiştir. Ön inceleme raporunda ayrıca yapılan araştırma neticesinde kan izlerinin kapsüllere ne şekilde sirayet ettiği hususunun aydınlatılamadığı belirtilerek delil yetersizliği nedeniyle ilgili polis memurları hakkında soruşturma izni verilmemesi yönünde görüş bildirilmiştir. Hatay Valiliği de ön inceleme raporunda belirtilen gerekçelere dayanarak soruşturma izni verilmemesine dair karar vermiştir.

45. Başvuruculaların soruşturma izni verilmemesi kararına yaptıkları itiraz, İdari Dava Dairesi tarafından isnat edilen eylemlerin soruşturma yapılmasını gerekli kılacak nitelik ve yeterlilikte olmadığı gerekçesiyle reddedilmiş; böylece haklarında soruşturma izni istenen kamu görevlileri yönünden adli süreç sona ermiştir. Bu aşamada Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak inceleme olaya ilişkin olarak ceza soruşturması yürütülmesini gerekli kılacak bir durumun bulunup bulunmadığının tespitine yönelik olacaktır. İdari Dava Dairesi kararının gaz kapsülleri üzerindeki kan izlerinin A.A.ya ait olup olmadığı, kan izlerinin kapsüllere ne şekilde sirayet ettiği, A.A.nın yüksekten düşmesi ile kamu görevlilerinin müdahalesi arasında bir illiyet bağı olup olmadığına ilişkin değerlendirme içermediği görülmektedir. Soruşturma dosyası kapsamındaki deliller ve özellikle İstanbul Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kurulunca hazırlanan 30/4/2014 tarihli rapor içeriği anılan kamu görevlileri hakkında ceza soruşturması yürütülmesine ilişkin gerekliliği ortaya koymaktadır. Somut olayda müdahalenin varlığını ve ölümle olan bağlantısını ceza soruşturması yoluyla tespit edecek makam Başsavcılıktır.

46. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

47. Başvurucular, yakınlarının katıldığı bir gösteriye müdahale eden polis memurlarının uyguladığı orantısız şiddet sonucunda başına aldığı gaz kapsülü darbesi neticesinde yüksekten düşerek ölmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Bakanlık görüşünde, incelemeye konu hak yönünden bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

48. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42, 45).

49. Somut olayda başvuruculaların iddialarını dile getiriş biçiminden toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılan ve bu sırada ölen yakınları bakımından bu iddiayı ileri sürdükleri, kendileri bakımından herhangi bir iddia ileri sürmeyip genel ve soyut ifadeler kullandıkları anlaşılmaktadır.

50. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

51. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Talep edilen manevi tazminat miktarı başvurucular Ali Atakan ve Emsal Atakan için ayrı ayrı 250.000 TL, diğer başvurucu Zafer Atakan için ise 225.000 TL'dir.

52. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 55, 57).

53. İncelenen başvuruda İdari Dava Dairesinin Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda, İdari Dava Dairesince yapılan incelemenin niteliği itibarıyla yargılama faaliyeti olmadığı dikkate alınarak yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre yapılması gerekenlere hükmedilmelidir. Bu sebeple isnat edilen eylem nedeniyle ilgililer hakkında soruşturma yapılması maksadıyla soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın kaldırılması ve başvurucular tarafından yapılan itirazın kabulü için kararın bir örneğinin İdari Dava Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir (soruşturma izni verilmemesi nedeniyle verilen ihlal kararının sonuçlarının ortadan kaldırılması için 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca kararın bir örneğinin idari yargı merciine gönderildiği başvuru için bkz. Derya Özben ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/9516, 21/9/2023).

54. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucuların uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için yaşam hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara müştereken net 225.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL

EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için gerekli işlemler yapılmak üzere Adana Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesine (E.2021/56, K.2021/169) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara net 225.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 1.151,70 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 31.151,70 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYLA ACAR

B. No: 2021/41180 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/41180

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYLA ACAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/41180)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucu : Ayla ACAR

Vekili : Av. Cemal POLAT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işe iade ve işe başlatmama durumunda ödenecek tazminata hükmedilmesi talebiyle açılan davada ilk kez istinaf mahkemesinin kesin olarak verdiği kararla öğrenilen ve kararın gerekçesini oluşturan hususa dair savunma hakkının tanınmaması nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, iş sözleşmesi feshedilene kadar İstanbul Gelişim Üniversitesinde (İGÜ) yardımcı doçent olarak görev yapmıştır. Fesih üzerine Bakırköy 14. İş Mahkemesinde (Mahkeme) feshin geçersizliğinin tespiti ile işe iadesine karar verilmesi, işverence işe başlatılmaması hâlinde 8 aylık ücreti tutarında tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesi, kararın kesinleştirilmesine kadar çalıştırılmayan süreler için 4 aylık ücret ve diğer tüm hakların yasal faiziyle birlikte ödenmesi talebiyle dava açmıştır.

3. Mahkeme uyuşmazlığın çözümünde idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle davanın usulden reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; vakıf üniversiteleri ile öğretim elemanları arasındaki uyuşmazlıklarda idari yargının görevli olduğuna dair Uyuşmazlık

Mahkemesi ve Danıştay kararları olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın 130. maddesi ve 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümleri ile özellikle kadroların akademik yönden belirlendiği, sözleşmelerin onaya tabi tutulduğu gözetildiğinde vakıf üniversitelerinde çalışan öğretim elemanlarının idari sözleşmelerle çalıştığının kabulü gerektiği ifade edilmiştir. Yargıtayın da Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarından hareketle bu tür uyuşmazlıklarda idari yargının görevli olduğuna dair kararının bulunduğu vurgulanmıştır.

4. Başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 30. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) sair istinaf sebeplerinin yerinde görülmemesine, davanın iş mahkemelerinde çözümlenmesi gerektiğine yönelik istinaf başvurusunun kabulüne, mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 8/3/2021 tarihli emsal kararı dikkate alındığında taraflar arasındaki belirli süreli iş sözleşmelerinin birden fazla yenilenmiş olmasının sözleşmeyi belirsiz hâle getirmeyeceği belirtilmiştir. Başvurucunun belirli süreli iş sözleşmesi ile vakıf üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalıştığı için iş güvencesi hükümlerinden faydalanamayacağından işe iade davasının reddine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

5. Başvurucu nihai hükmü 18/8/2021 tarihinde öğrendikten sonra 16/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; Bölge Adliye Mahkemesi kararının gerekçesi ile fesih sebebinin farklı olduğunu, işverenin sözleşmenin türünün belirli süreli iş sözleşmesi olduğunu ileri sürmediğini, ilk sözleşmenin imzalandığı tarihten itibaren sürekli çalıştığı için sözleşmenin belirsiz hâle dönüştüğünü iddia etmiştir. Sözleşme feshedilirken ve yargılama sürecinde sözleşmenin türüne ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmadığından bu duruma yönelik savunma hakkının engellendiğini, fesih sebebinin gerçeği yansıtmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Bölge Adliye Mahkemesinin iş sözleşmesinin türünü tespit ettiği ve sonucuna göre başvurucunun iş güvencesi hükümlerinden yararlanamayacağını değerlendirdiği, tüm delillerin toplanarak karar verildiği belirtilmiştir. Başvurucunun şikâyetlerinin kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının tespitinin önem arz ettiği ifade edilmiştir. Ayrıca başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği dile getirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Başvuru, silahların eşitliği ilkesi kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Mehmet Fidan [1. B.], B.

No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

11. Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Bu itibarla anılan ilkenin adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anılan ilkeye uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması imkân dâhilinde değildir (Mehmet Fidan, § 38).

12. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır. Silahların eşitliği ilkesi kapsamında yapılacak inceleme, başvuru konusu yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığının değerlendirilmesidir (Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18, 19).

13. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin yargılama sürecinde uygulanan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin usul kanunlarına uygunluğunu denetleme görevi bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin görevi yargı mercilerinin yerini almak değil söz konusu yargı mercilerinin takdir yetkilerini kullanarak verdikleri ve yargılamanın bütününe tesir eden usule ilişkin kararların Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile teminat altına alınan güvencelere uyumluluğunu denetlemektir. Bu bağlamda yapılacak denetimde delillere ilişkin taraflar arası dengesizlik veya sonuca yönelik hakkaniyetsiz iddiaları yargılamanın bütünü kapsamında değerlendirilecektir. Nitekim ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir (Ali Rıza Terzioğlu [2. B.], B. No: 2018/6471, 17/11/2022, § 34).

14. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesinin kararının gerekçesini oluşturan ve ilk kez bu kararla haberdar olduğu hususa ilişkin olarak savunma hakkını kullanamadığından yakınmıştır.

15. İGÜ Güzel Sanatlar Fakültesi (Fakülte) İletişim Tasarımı Bölümünde yardımcı doçent olarak görev yapmaktayken başvurucunun üç yıllık atama süresi sona erdiğinden aynı kadroya yeniden atanması için yayınlarını değerlendirmek üzere bilim jürisi oluşturulmuştur. Jürinin hazırladığı raporlar doğrultusunda başvurucunun yardımcı doçent kadrosuna yeniden atanması için 19/6/2015 tarihinde Fakülte Yönetim Kurulu kararı alınmış, bu karar aynı tarihte Rektörlüğe bildirilmiştir. Ardından başvurucunun yardımcı doçent kadrosuna ataması yapılmıştır.

16. Üç yıllık atama süresi sona erince başvurucunun tekrar doktor öğretim üyesi kadrosuna (yardımcı doçentlik kadrosu kaldırılarak yerine doktor öğretim üyesi kadrosu ihdas edildiğinden) atanmasına yönelik olarak yayınlarını değerlendirmek üzere 13/6/2018 tarihli Fakülte Yönetim Kurulu kararıyla bilim jürisi oluşturulmuştur. Bilim jürisi üyelerinin hazırladığı raporlar gereğince başvurucunun doktor öğretim üyesi kadrosuna yeniden

atanması için 25/6/2018 tarihinde Fakülte Yönetim Kurulu kararı alınmış, bu karar aynı tarihte Rektörlüğe bildirilmiştir. Ancak İGÜ Personel Daire Başkanlığının fesih bildirimi konulu 27/7/2018 tarihli yazısında, 30/1/2017 tarihli senato kararıyla yürürlüğe giren İGÜ Öğretim Üyeliğine Atama ve Yükseltme Kriterlerinde belirtilen şartları sağlamadığından bahisle başvurucunun doktor öğretim üyesi kadrosuna yeniden atanmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

17. İşveren; yargılama sürecindeki cevap dilekçesinde başvurucunun 15/2/2012 tarihinde yardımcı doçent ve 26/6/2015 tarihinde doktor öğretim üyesi olarak atandığını, 26/6/2018 tarihine kadar görevine devam ettiğini ifade etmiştir. İGÜ Öğretim Üyeliğine Atama ve Yükseltme Kriterlerinde belirtilen şartları sağlayamaması nedeniyle başvurucunun doktor öğretim üyesi kadrosuna yeniden atanmasının uygun görülmediğini, bu sebeple üniversitede başka bir iş yapamayacağından dolayı 31/7/2018 tarihinde iş sözleşmesinin zorunlu olarak feshedildiğini savunmuştur. Mahkeme idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle davayı usulden reddetmiştir.

18. Başvurucu, istinaf dilekçesinde özel hukuk ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlığın çözümünde iş mahkemesinin görevli olduğunu ileri sürmüştür. Bölge Adliye Mahkemesi ise uyuşmazlığın iş mahkemesinde çözümlenmesi gerektiğini belirterek işin esasını incelemiş ve taraflar arasındaki sözleşmenin türünden hareketle başvurucunun 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun iş güvencesi hükümlerinden yararlanamayacağına karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi bu sonuca ulaşırken 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 355. maddesine göre kamu düzenine aykırılık hâlleri hariç istinaf dilekçesinde belirtilen sebepler ile sınırlı olarak inceleme yaptığını vurgulamıştır.

19. 6100 sayılı Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde bölge adliye mahkemesinin esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar vereceği hâller sayılmış olup bu hâllerden birisi anılan bendin (3) numaralı alt bendine göre mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması durumudur.

20. Ancak Bölge Adliye Mahkemesinin 6100 sayılı Kanun'un 353. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendini dikkate almayarak görevsizlik kararını kaldırmak suretiyle uyuşmazlığın esasını değerlendirdiği görülmüştür. Bu bağlamda sözleşmenin niteliğini belirli iş sözleşmesi kabul ederek işe iade davasının koşullarının oluşmadığı değerlendirmesinde bulunduğu, ilk elden uyuşmazlığın esasıyla ilgili inceleme yapması sonucu başvurucuya sözleşmenin türüne ilişkin savunma hakkı tanınmamasına yol açtığı, bu durumun ise başvurucuyu savunma hakkının kullanılması noktasında dezavantajlı duruma düşürdüğü anlaşılmıştır.

21. Yargılama sürecinde işveren sözleşmenin türüne ilişkin herhangi bir savunma ileri sürmediği gibi Mahkeme de yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle usulden karar vererek davanın esasına dair bir değerlendirmede bulunmamıştır. Başvurucu ilk kez Bölge Adliye Mahkemesinin kesin olarak verdiği karar ile öğrendiği sözleşmenin türüne karşı iddialarını dile getirememiştir. Dolayısıyla başvurucunun yorumunu gerektirecek daha önce incelenmeyen konuya ilişkin yeni bir argüman ileri sürmesi mümkün olamamıştır.

22. Bu itibarla başvurucunun sözleşmenin türü nedeniyle iş güvencesine ilişkin olarak

yapılan tespitten ilk kez kanun yolu denetimi sonucunda verilen nihai karar ile haberdar olduğu, Bölge Adliye Mahkemesinin bu tespitine yönelik etkili bir şekilde itiraz etme, karşı delillerini bildirme ve olaylar hakkında açıklama yapma fırsatının bulunmadığı, konuyla ilgili olarak dava dosyasında hiçbir bilgi veya belgeye yer verilmediği dikkate alındığında işverene nazaran zayıf bir konuma düşürüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 30. Hukuk Dairesine (E.2020/2463, K.2021/1927) iletilmek üzere Bakırköy 14. İş Mahkemesine (E.2018/415, K.2019/766) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

U.K.E.

B. No: 2021/45100 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/45100

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

U.K.E. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/45100)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Rıdvan DEMİR

Başvurucu : U.K.E.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda fiziksel şiddet görülmesi ve bu olay hakkında ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği iddiasıyla hakkında yürütülen bir ceza soruşturması kapsamında 26/6/2018 tarihinden itibaren Tarsus 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutulmaktadır.

3. Başvurucu 8/5/2020 tarihinde, İnfaz Kurumunda uğradığını iddia ettiği kötü muamele nedeniyle Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunmuştur. İddiasına göre 8/5/2020 tarihinde koğuşunda yapılan sayıma, banyoda olduğu için koşmasına rağmen üç saniye geç kalmıştır. Söz konusu gecikme sebebiyle başmemur kendisine bağırmış, geç kalmasının gusül abdesti almasından kaynaklandığını açıklamasına rağmen memurlar koluna girerek kendisini Vardiya Başmemurluğuna götürmüş, menisküs hastalığı olduğunu belirtmesine rağmen bunu dikkate almayıp kendisini âdeta sürüklemiş, götürdükleri odada tekrar bağırıp hakaret etmiştir. Başvurucu, ayrıca koğuşta yaşanan olaylara ilişkin olarak tanıklar olduğunu, kamera görüntülerinin incelenmesi hâlinde durumun anlaşılacağını belirtmiştir.

4. 8/5/2020 tarihinde yaşanan olaya ilişkin olarak infaz koruma memurları tarafından tutulan tutanağa göre başvurucu sayım alanına geç gelmiş, başmemurun kendisini uyarması ve sürekli olarak sayıma geç kaldığını belirterek uyarma amacıyla koğuştan çıkarmak istemesi üzerine başvurucu ve S.İ. başmemura itiraz etmiş, S.İ. başmemura el kol hareketi yapmış, bunun üzerine başmemurun emri doğrultusunda her iki mahpus kollarına girilmek suretiyle Vardiya Başmemurluğuna götürülmüş, gerekli uyarılar yapıldıktan sonra da koğuşlarına getirilmiştir.

5. İnfaz Kurumu yetkilileri, başvurucu ve S.İ. hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır. Bu kapsamda olayın yaşandığı yeri gören kamera kayıtları incelenmiş, iki mahpus ile iki memur tanık olarak dinlenmiştir. İncelenen görüntüler hakkında düzenlenen İzleme Tutanağı'na göre başvurucu, sayım alanına saniyelerle ifade edilebilecek kadar geç kalmış; bir süre sonra bir kargaşa yaşanmış ve başvurucu ile S.İ. kollarına girilerek vardiya başmemurluğuna götürülmüştür. S.İ. verdiği savunmada ve dinlenen iki tanık mahpus verdikleri ifadelerde başvurucunun anlatımlarını destekler nitelikte beyanda bulunmuştur. S.İ. ayrıca başvurucunun vardiya başmemurluğunda bulunduğu sırada dışarıda beklediğini, başmemurun bağırdığını duyduğunu belirtmiş; Vardiya Başmemurluğunda kendisine hakaret edildiğine dair bir iddiada bulunmamıştır. Tanık olarak dinlenen iki memur ise olay esnasında başmemurun başvurucuyu uyardığını, S.İ.nin itiraz etmesi üzerine başvurucuyu götürmeyeceklerini beyan etmelerine rağmen S.İ.nin el kol hareketi yaptığını, S.İ.nin koğuşta kargaşaya sebep olabileceğini düşünerek başvurucu ile S.İ.yi koğuştan çıkardıklarını ve uyardıktan sonra koğuşa getirdiklerini ifade etmiştir.

6. İnfaz Kurumu tarafından yapılan disiplin soruşturması sonucunda başvurucunun sayıma geç kalma sebebinin olağan olduğu ve mukavemet göstermediği belirtilerek disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

7. Başsavcılık, başvurucunun iddialarının suç teşkil eder nitelikte olmadığı, İnfaz Kurumunda asayişin sağlanması için gerçekleştirilen fiillerden dolayı başvurucunun veya kamunun zarara uğradığını gösterir delil bulunmadığı, soyut ve genel iddialar bakımından suç teşkil eden husus olmadığı ve kişilerin lekelenmeme hakkının dikkate alınması gerektiği gerekçesiyle soruşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Başvurucunun karara yönelik itirazı Tarsus 1. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya 20/5/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu 18/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; tutulduğu ceza infaz kurumunda sayıma birkaç saniye geç kaldığını, bunun üzerine sayım yapan memurun kendisini apar topar kollarından tutarak sürükleyip koğuştan çıkardığını, menisküs yırtığının olması nedeniyle gerçekleştirilecek ameliyatını beklediğini belirtmesine rağmen bu durumunun dikkate alınmadığını, sürüklenerek kamerasız bir odaya götürüldüğünü, burada yakasından tutularak silkelendiğini, beş/on dakika boyunca memurun bağırarak kendisine hakaret ettiğini, ağrılarının artması üzerine bir gün sonra revire gittiğini, odaya götürülüp getirildiği anlara ilişkin olarak koridor kamera görüntüleri

Başsavcılıkça dosyaya eklenmediği gibi şüphelilerin ifadelerinin de alınmadığını, olaya ilişkin idari soruşturma temel alınarak soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiğini, onlarca kişinin yanında kendisine bağırılarak ve kollarına girilip götürülerek küçük düşürüldüğünü belirterek kötü muamele yasağının, özel hayata saygı hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; kullanılan gücün kötü muamele teşkil etmeyeceği, başvurucunun iddiaları olması gerektiği, eldeki başvuruda olayı destekleyecek veya başvurucuya kötü muamelede bulunulduğunu gösterecek nitelikte bir delil olmadığı, başvurucunun kamu görevlileri hakkındaki iddialarının suç teşkil etmediği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında ihlal iddialarını yinelemiştir.

13. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

14. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75).

15. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

16. Başvuruya konu olayda başvurucu, sayıma geç kalması nedeniyle kollarına girilerek bir başka yere götürülmüştür. Bununla birlikte başvurucunun sürüklenerek götürüldüğü yönünde bir veri bulunmamaktadır. Başvurucu da bundan dolayı yaralandığını da iddia

etmemiştir. Başvurucu, ağrılarının arttığını iddia etse de bu ağrının kaynağıyla ilgili olarak bir değerlendirmede bulunulması mümkün değildir. Bu somut olgular temelinde başvurucunun kollarına girilerek kendisinin ikaz edilmesi için bir başka yere götürülmesinin kötü muamele yasağı için aranan asgari eşiğe ulaştığı söylenemez.

17. Başvurucu, kamera bulunmayan odada yakasının tutulup silkelenmesinden ve hakarete uğramasından yakınsa da bu iddiaları destekleyen bir veri başvuru dosyasında yoktur. Sonuç olarak başvurucunun ihlal iddiası dayanaktan yoksundur.

18. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DİLAN ÇELİK VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/45846 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/45846

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİLAN ÇELİK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/45846)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. Dilan ÇELİK 2. Büşra ÇELİK 3. Sena ÇELİK

Vekili : Av. Sedat ÇINAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör olayları sebebiyle uygulanan sokağa çıkma yasağı sırasında ateşli silah yaralanmasına bağlı olarak ölüm olayı meydana gelmesi ve bu olay hakkında etkili soruşturma yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. PKK terör örgütü 12/8/2015 tarihinden itibaren bazı il ve ilçe merkezlerinde öz yönetim ilan etmiştir. Öz yönetim ilan ettiği bölgelerde patlayıcıyla tuzaklanmış hendekler kazmak ve barikatlar kurmak suretiyle yalıtılmış bölgeler oluşturmaya çalışan PKK terör örgütü, kamuoyunda hendek olayları olarak adlandırılan ve aylarca devam eden bu süreçte roketatarlar, keskin nişancı tüfekleri, patlayıcılar ve otomatik saldırı tüfekleri kullanarak terör saldırıları düzenlemiştir. Okullar, hastaneler, barajlar, adliye binaları, ambulanslar gibi temel kamu hizmetlerini sağlayan eşya ve binaların yanında sivilleri de hedef alan bu terör saldırılarında 335 sivil hayatını kaybederken 2.106 kişi yaralanmıştır. Terör saldırılarında 859 güvenlik görevlisi ve Derik kaymakamı şehit olmuş, 4.711 güvenlik görevlisi yaralanmıştır. Bu terör eylemlerinin engellenmesi, halkın can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla sözde öz yönetim ilan edilen bazı bölgelerde mülki idare amirliklerince sokağa çıkma yasakları uygulanarak terörle mücadele operasyonları başlatılmıştır (hendek

olayları, öz yönetim ilanları, PKK terör örgütünün şehir savaşı stratejisi ve sokağa çıkma yasakları hakkında arka plan bilgisi ile ayrıntılı açıklamalar için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/37897, 5/7/2022, §§ 16-28, 67, 346-348).

3. Başvuru konusu olay, yukarıda özetlenen sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı ve operasyonların gerçekleştirildiği dönemde yaşanmıştır. Diyarbakır'ın Bağlar ilçesi Kaynartepe Mahallesi'nde ara sokaklarda terör örgütü mensuplarınca hendekler kazılıp barikatlar kurularak yolların kapatıldığı, tuzaklı bombaların yerleştirildiği, civarda silahlı örgüt mensuplarının bulunduğu şeklinde ihbarların gelmesi üzerine Bağlar Kaymakamlığı tarafından Kaynartepe Mahallesi'nde 15/3/2016 günü saat 03.00 itibarıyla sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

4. Kolluk personelince tanzim edilen Olay Tutanağı'na göre 15/3/2016 günü saat 10.30 sıralarında Emniyet Müdürlüğü Haber Merkezine Diyarbakır'da bulunan özel bir hastaneye ateşli silahla yaralanan bir şahsın getirildiği bilgisinin iletilmesi üzerine ihbara konu hastaneye ekipler yönlendirilmiş, yaralanan şahsın başvuruculların yakını E.Ç. olduğu anlaşılmış, E.Ç. yapılan müdahalelere rağmen kurtarılamayarak aynı gün saat 10.40 sıralarında hayatını kaybetmiştir.

A. Olaya İlişkin Yürütülen Ceza Soruşturması Süreci

5. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) olaya ilişkin resen soruşturma başlatmıştır.

6. E.Ç.yi hastaneye getiren E.B. kollukça alınan beyanında olay günü saat 10.00 sıralarında Nükhet Coşkun Caddesi'nde bir kalabalık görmesi üzerine oraya yöneldiğinde el arabası içinde yaralı bir şahıs olduğunu gördüğünü, daha önceden tanımadığı bu şahsı insaniyet namına ticari taksiyle hastaneye getirdiğini, daha sonra şahsın isminin E.Ç. olduğunu öğrendiğini ifade etmiştir.

7. Aynı gün Cumhuriyet savcısının katılımıyla, fotoğraf ve video ile kayıt altına alınmak suretiyle ceset üzerinde ölü muayene ve otopsi işlemi yapılmıştır. Otopsi öncesinde çekilen grafide ateşli silah mermi çekirdeği ile uyumlu herhangi bir radyolojik imaj tespit edilememiştir. Otopside göğüs sol ön alt kısımda ateşli silah mermi çekirdeği giriş deliği, sırt solda ise çıkış deliği görülmüştür. Otopsi neticesinde kişinin ölümünün ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı kot kırıkları, iç organ yaralanması ve iç kanama sonucu meydana geldiği mütalaa edilmiş; ateşli silah mermi çekirdeği giriş deliğinin kıyafete denk gelmesi nedeniyle atış mesafesine ilişkin görüş belirtilemediği açıklanmıştır. Otopsi sırasında cesedin el ve yüzünden svap örnekleri, on parmak parmak izi ile kan ve idrar örnekleri alınmış; ayrıca kıyafetler de olay yeri inceleme ekibine teslim edilmiştir. Ceset üzerinden anahtar, sigara, çakmak, tütün kâğıdı, yeşil renkli bir bitki, bir miktar para çıkmış; E.Ç.yi hastaneye getiren şahıs kolluğa telefon ve cüzdan teslim etmiştir.

8. Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarınca yapılan inceleme neticesinde E.Ç.nin ellerinden ve yüzünden alınan svap örneklerinde atış artığına veya patlayıcı madde kalıntısına rastlanmadığı, mont üzerindeki deliğin etrafında atış artığı tespit edildiği, atışın ateşli silahla uzak atış mesafesinden yapıldığı kanaati bildirilmiştir. Ankara Kriminal Polis Laboratuvarınca faili meçhul olaylar DNA veri bankasında yapılan incelemede E.Ç.den alınan kandan elde edilen genotipin üç farklı olayda (hırsızlık ve yaralamaya ilişkin) olay yerinde bulunan bir kısım örnekten elde edilen genotiple uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

9. Başvuru formu ekinde örneği sunulan dilekçeden anlaşıldığı kadarıyla başvurucu Dilan

Çelik, vekili aracılığıyla Başsavcılığa sunduğu 25/3/2016 tarihli dilekçe ile işe giderken kollukça açılan ateş sonucu ve uzaktan atılan ateşli silah mermisiyle öldüğünden şüphelendiği eşinin ölümü nedeniyle şikâyetçi olduğunu dile getirmiş; dosyaya katılma talebinde bulunmuştur.

10. Başsavcılık, kolluğa yazdığı 28/3/2016 tarihli müzekkereyle olayın nasıl geliştiği hususunda araştırma yapılması, olayın aydınlatılmasını sağlayacak her türlü delilin toplanması, tereddüt hâlinde bilgi verilerek yeniden talimat alınması, bu doğrultuda cesede nerede ulaşıldığı, ölümün nerede vuku bulduğu, varsa güvenlik kamera görüntülerinin edinilmesi ve bilgi sahiplerinin beyanlarına başvurulması, E.Ç. hakkında arşiv kayıtları da taranmak suretiyle terör örgütü ile iltisakı olup olmadığının tespiti talimatını vermiştir.

11. Kollukça E.Ç. hakkında yapılan açık kaynak araştırmasında adına herhangi bir sosyal medya hesabına rastlanmamış; yapılan sorgulamada aranan şahıslardan olmadığı, arşiv kaydı da bulunmadığı görülmüştür.

12. Yine kollukça tanzim edilen Güvenlik Kamerası Tespit Tutanağı'nda; E.Ç.yi hastaneye getiren şahsın E.Ç.yi yaralı vaziyette ilk gördüğü yer olarak ifade ettiği Nükhet Coşkun Caddesi (Armina Market) civarında, 15/3/2016-21/3/2016 tarihleri arasında güvenlik sorunu nedeniyle kamera kaydı araştırması yapılamadığı, 5/4/2016 günü bahsi geçen caddede ve bağlantılı sokaklarda yapılan çalışmada olay anını gösteren herhangi bir güvenlik kamerasına rastlanmadığı kayıt altına alınmıştır.

13. Başsavcılık kolluğa yazdığı 27/3/2017 tarihli müzekkereyle E.Ç.nin ölümünün araştırılarak bu hususta düzenlenecek evrakın ivedi şekilde gönderilmesi talimatı vermiştir.

14. Başsavcılıkça 4/5/2017 tarihinde E.Ç.nin ölümüne ilişkin olarak o tarihe kadar 2016/7861 soruşturma numarası üzerinden münferiden yürütülen soruşturmanın hukuki ve fiilî irtibat nedeniyle 2016/9219 soruşturma numaralı dosya ile birleştirilmesine karar verilmiştir (İşbu dosyanın 15/3/2016 günü saat 03.00 itibarıyla ilan edilen sokağa çıkma yasağı sonrası yaşanan münferit olaylara ilişkin birleştirilmiş dosyalardan müteşekkil olduğu anlaşılmıştır.).

15. Başsavcılık 16/10/2017 tarihinde, E.Ç.nin ölümüne ilişkin olay bakımından tüm aramalara rağmen fail ya da faillerin tespit edilemediği gerekçesi ile daimî arama kararı vermiştir. Aynı daimî arama kararında, başkaca maktuller ile bir kısım kolluk personeli müştekiye yönelik muhtelif suçlar da yer almıştır. Kararda diğer maktullerin yakınlarına müşteki sıfatı ile yer verilmiş olmasına rağmen E.Ç.nin yakınları olan başvurucuların veya soruşturmadaki vekillerinin isimlerine yer verilmemiştir. Daimî arama kararı sonrası emniyet müdürlüğünce -sonuncusu 16/7/2024 tarihinde olmak üzere- muhtelif tarihlerde Başsavcılığa yazılan yanıtlarda, daimî arama kararına konu olaya ilişkin fail ya da faillerin tespit edilemediği bildirilmiştir.

16. Başvurucular, vekili aracılığıyla verdikleri 19/12/2017 ve 22/2/2018 tarihli dilekçeleri ile olay gecesi saat 03.00'te ilan edilen sokağa çıkma yasağından haberi olmayan yakınları E.Ç.nin işe giderken otobüs durağında kolluk kuvvetlerince açılan ateşle yaralandığı ve neticesinde öldüğünü ileri sürerek soruşturmanın hızlandırılmasını, dosyaya katılımlarının sağlanmasını, dosyadaki belgelerden örnek verilmesini talep etmiş; ayrıca E.Ç.nin çalıştığına ilişkin olarak isimlerini bildirdikleri tanıkların dinlenmesini talep etmiştir. Başvurucular 21/2/2019 tarihli dilekçelerinde ise önceki beyanlarını tekrar ederek E.Ç.nin ailesi ile birlikte olay günü evlerinde kaldığı kız kardeşi ve eniştesinin de tanık olarak

dinlenmesini, olayın münferit olması nedeniyle Sur ilçesinde yaşanan diğer olaylara ilişkin soruşturmalardan ayrılmasını talep etmiştir. Başvurucular 25/9/2019 ve 3/2/2021 tarihli dilekçelerinde önceki beyanlarını tekrarlamış; bu dilekçelerde soruşturma numarası olarak 2016/7861 veya 2016/9219'u vermişlerdir (yukarıda ifade edildiği gibi 2016/7861 birleştirme öncesi soruşturma numarası iken 2016/9219 birleştirme sonrası soruşturma numarasıdır.). Başvurucular 7/4/2021 tarihli dilekçelerinde 28/3/2016 tarihinde Başsavcılıkça kolluğa yazılan müzekkeredeki eksikliklerin giderilmediğini, dosyada esaslı hiçbir işlem yapılmadığını dile getirerek önceki taleplerini tekrarlamıştır (Başvurucular işbu dilekçelerinde soruşturma numarasını 2016/9219 olarak vermiş, parantez içinde ise birleştirme öncesi soruşturma numarasının 2016/7861 olduğunu yazmıştır.).

B. Başvurucuların Açtığı Tam Yargı Davası Süreci

17. Başvurucular ayrıca 7/10/2016 tarihinde Diyarbakır İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde, yakınları E.Ç.nin ölümü dolayısıyla uğradıkları maddi ve manevi zararlarının hizmet kusuru veya kusursuz sorumluluk ilkeleri gereğince tazmini talebi ile tam yargı davası açmıştır.

18. Yargılama sırasında İdare Mahkemesi olaya ilişkin olarak yürütülen ceza soruşturması dosyasının suretini 17/11/2017 tarihinde celbetmiştir. Celbedilen evrakta Başsavcılıkça 16/10/2017 tarihinde verilen daimî arama kararı da yer almaktadır.

19. İdare Mahkemesi sokağa çıkma yasağını ihlal ederek sokağa çıkan ve ölümünün nasıl meydana geldiğinin tespit edilemediği E.Ç.nin ölümünde idarenin hizmet kusuru olmadığı gibi kusursuz sorumluluk şartları bakımından da ölümün terör olayları ya da sosyal risk kapsamında tazminini gerektirecek bir yönü olmadığı gerekçesi ile 25/12/2018 tarihinde davayı reddetmiştir. Başvuruculaın istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 10/2/2021 tarihli kararla İdare Mahkemesinin kararını kaldırmış; davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi, kararında E.Ç.nin ölümünün terör olaylarının bir sonucu olduğunu, ölüm nedeniyle ortaya çıkan zararlardan idarenin kusurlu sorumluluğu olmadığını ancak maddi ve manevi zararın sosyal risk ilkesi gereğince karşılanması gerektiğini açıklamıştır.

20. Başvurucular ve davalı idare, karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuşlardır. Başvurucular 7/4/2021 tarihli temyiz dilekçelerinde, yürütülen ceza soruşturmasında Başsavcılıkça olaya ilişkin delillerin toplanmasına yönelik yazılan 28/3/2016 tarihli müzekkereye Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünce cevap verilmediğini ifade etmişlerdir. Temyiz taleplerinin 20/3/2025 tarihinde reddi ile karar kesinleşmiştir.

C. Bireysel Başvuru Süreci

21. Başvurucular, olaya ilişkin olarak Başsavcılıkça yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmadığını ileri sürerek 1/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

22. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

23. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculaın adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

24. Başvurucular, yakınları olan E.Ç.nin gece ilan edilen sokağa çıkma yasağından habersiz şekilde işe gitmek isterken cadde üzerindeki otobüs durağında kolluk güçlerinin hiçbir uyarıda bulunmadan açtıkları ateş sonucu hayatını kaybettiğini, olaya ilişkin başlatılan müstakil soruşturmanın daha sonra benzer olaylarla ilgili soruşturma dosyasıyla birleştirildiğini, etkili bir araştırma ve inceleme yapılmadığını, kendilerinin müşteki olarak ifadelerine dahi başvurulmadığını, yaşam hakkının maddi ve usul boyutu ile ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; daimî arama kararı verildikten yaklaşık dört yıl sonra bireysel başvuruda bulunulmasının süre yönünden yapılacak kabul edilebilirlik incelemesinde dikkate alınması gerektiği, yakınmaların esasına ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, ilgili içtihatlar ile somut olayların kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

25. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

26. Yaşam hakkının maddi boyutuyla ilgili iddialar yönünden başvuruya uygulanabilir ilkeler, devletin yaşam hakkı bağlamında yüklendiği negatif yükümlülükle ilgili olanlardır. Bu ilkeler Serpil Kerimoğlu ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 51), Cemil Danışman ([1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 44, 45, 50, 57, 63) ve Nesrin Demir ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/5785, 29/9/2016, § 108) de dâhil birçok kararda yer almaktadır.

27. Anayasa'nın 17. maddesi uyarınca devletin yaşam hakkı kapsamında birtakım pozitif yükümlülükleri vardır. Pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin boyutu gereğince devletin kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm vakalarında sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütmesi gerekir. Bu tür olaylarda, yürütülen idari ve hukuki soruşturmalar ve davalar sonucunda sadece tazminat ödenmesi ihlali gidermek ve mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55) ve tazminat veya tam yargı davasının başvuru süresine bir etkisi bulunmamaktadır (Nevzat Koçak [1. B.], B. No: 2015/11217, 9/10/2019, § 42).

28. Yaşam hakkının ihlal edildiği şikâyetiyle ilgili soruşturmaların etkili olup olmadığı yönünden inceleme yapılabilmesi için yürütülen soruşturmanın makul bir süreyi aşmaması şartıyla ilgili olarak kamu makamları tarafından nasıl sonlandırılacağının beklenmesi bireysel başvuru ile getirilen koruma mekanizmasının ikincil niteliğine uygun olacaktır (Rahil Dink ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/848, 17/7/2014, § 76; Hüseyin Caruş [1. B.], B. No: 2013/7812, 6/10/2015, § 46). Diğer taraftan başvurucunun yetkili makamlara müracaat etmesine rağmen doğal olmayan bir ölümle ilgili soruşturma başlatılmamışsa, başlatılan soruşturmada ilerleme yoksa veya soruşturma artık etkisiz bir hâl almışsa başvurucudan soruşturmanın sonucunu beklemesini istemek makul olmayacaktır. Böyle bir durumda başvurucu, gerekli özeni göstermeli ve şikâyetini çok uzun süre geçirmeden Anayasa Mahkemesine sunabilmelidir (Rahil Dink ve diğerleri, § 77). Zira soruşturmanın etkililiğini sağlayacak bir başvuru yolu bulunmamaktadır. O hâlde anılan ihlal iddiaları yönünden başvuru yollarının tüketilmesi gerekmemektedir (Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 121). Böyle bir durumda başvurucu, etkili bir soruşturma yürütülmediğinin farkına vardığı veya varması gerektiği andan itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapmalıdır. Doğal olarak başvurucunun etkili bir soruşturma yürütülmediğinin ne zaman farkına varması gerektiği her başvurunun şartlarına bağlı olarak değerlendirilecektir (Adle Azizoğlu ve Sadat Azizoğlu [1. B.], B. No: 2014/15732, 24/1/2018, § 87).

29. Soruşturmada ilerleme sağlanacağına dair umut verici gelişmeler ve gerçekçi varsayımlar olduğu, soruşturmanın ilerlemesini sağlayıcı tedbirler alındığı sürece başvurucudan başvuru yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunması beklenmemelidir. Bununla beraber bu hâlde dahi soruşturmanın daha sonra etkisizleştiğini öğrenen başvurucu, durumun farkına vardığı veya varması gerektiği andan itibaren süresi içinde bireysel başvuruda bulunmalıdır (Adle Azizoğlu ve Sadat Azizoğlu, § 88).

30. Belirli bir süre boyunca etkisiz şekilde sürdürülen ceza soruşturmasında daimî arama kararı verilmişse başvurucudan, verilen daimî arama kararlarıyla soruşturmanın etkisiz olduğunun farkına varması kural olarak beklenir (benzer değerlendirme için bkz. Önder Asan [2. B.], B. No: 2018/18685, 16/3/2023, § 58; Sevil Ulaş [1. B.], B. No: 2020/34875, 6/3/2024, § 31).

31. Somut başvuruya konu soruşturmada Başsavcılık, kolluğa yazdığı 27/3/2017 tarihli müzekkereyle E.Ç.nin ölümünün araştırılarak bu hususta düzenlenecek evrakın ivedi şekilde gönderilmesi talimatı vermiştir (bkz. § 13). Bahsi geçen müzekkereye yanıt verildiğine dair Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) bir belgeye rastlanmadığı gibi işbu müzekkere sonrası yapılmış esaslı bir işlem de görülmemiştir. Nitekim Başsavcılık 16/10/2017 tarihinde, E.Ç.nin ölümüne ilişkin olarak tüm aramalara rağmen fail ya da faillerin tespit edilemediği gerekçesi ile daimî arama kararı vermiştir (bkz. §15). Daimî arama kararı sonrasında da esaslı bir işleme rastlanmamıştır (bkz. §15).

32. Kısacası esasen daimî arama kararı öncesinde açıkça etkisiz bir hâl alan soruşturmada verilen daimî arama kararı sonrasında da soruşturmayı canlandıracak bir işlem yapılmamıştır. Başvurucular, daimî arama kararı sonrasında soruşturma dosyasına verdikleri 19/12/2017, 22/2/2018 ve 21/2/2019 tarihli dilekçelerle soruşturmanın hızlandırılmasını talep ederek bir kısım delilin toplanmasını, ayrıca olayın münferit olması nedeniyle Sur ilçesinde yaşanan diğer olaylara ilişkin soruşturmalardan ayrılmasını talep etmiştir (bkz. §16). 25/9/2019 ve 3/2/2021 tarihli dilekçelerinde önceki beyanlarını tekrarlayan başvurucular, 7/4/2021 tarihli dilekçelerinde dosyada esaslı hiçbir işlem yapılmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 16). Dahası olaya ilişkin olarak başvurucuların açtığı tam yargı davasında İdare Mahkemesi, ceza soruşturması dosyasının suretini 17/11/2017 tarihinde celbetmiş olup celbedilen evrak içinde Başsavcılıkça verilen daimî arama kararı da yer almıştır (bkz. § 18). Hatta davanın reddi üzerine başvurucular 7/4/2021 tarihli temyiz dilekçelerinde yürütülen ceza soruşturmasının etkisizliğine de değinmiştir (bkz. § 20).

33. Daimî arama kararı verilmesinden önce de etkisiz bir hâl aldığı anlaşılan soruşturmada başvuruculların en geç daimî arama kararıyla soruşturmanın etkisiz olduğunu fark etmeleri gerekmektedir. Kaldı ki başvuruculların münferit tarihli dilekçelerinde dile getirdiği talepler de karşılanmamıştır. Dahası başvurucular, tam yargı davası kapsamında verdikleri 7/4/2021 tarihli temyiz dilekçesinde de soruşturmanın etkisiz hâle geldiğinin farkında olduklarını açıkça ifade etmiş; buna rağmen başvuru yapmak için 1/9/2021 tarihine kadar beklemiştir. Her ne kadar E.Ç.nin ölümüne ilişkin olay bakımından verilen daimî arama kararında E.Ç.nin yakınları olan başvuruculların veya soruşturmadaki vekillerinin isimlerine yer verilmemişse de soruşturmada verilmiş bir gizlilik kararı da olmadığı dikkate alındığında başvuruculların bireysel başvuru tarihi olan 1/9/2021'den uzun zaman önce soruşturmanın etkisiz olduğuna vâkıf olma imkânı olmuştur ancak başvurucular, etkili bir soruşturma yürütülmediğinin farkına vardıkları veya varmaları gerektiği andan itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmamıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruculaların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEHNAZ AYHAN (4)

B. No: 2021/49545 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/49545

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEHNAZ AYHAN BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2021/49545)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Şehnaz AYHAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu görevlileri hakkında yapılan şikâyet neticesinde men-i muhakeme kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 2001 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesine bağlı Bitlis Sağlık Yüksekokulu Sekreteri olarak atanmıştır. 29/5/2007 tarihinde Bitlis Eren Üniversitesi (Üniversite) kurulduktan sonra Üniversite Rektörlüğü 14/6/2007 tarihinde başvurucuyu genel sekreter olarak tedviren görevlendirmiştir. Daha sonra başvurucu, Üniversite Yönetim Kurulu tarafından 11/1/2008 tarihinde asaleten genel sekreter olarak atanmıştır.

3. Üniversiteye M.D.nin rektör olarak atanmasından sonra başvurucunun 2009-2017 yılları arasında defalarca genel sekreterlik görevinden alınarak alt görevlere atanmasına karşın atama işlemlerine karşı açtığı davalar lehine sonuçlanmıştır. Ayrıca belirtilen yıllarda başvurucuya disiplin soruşturmaları açılmış ve sonucunda disiplin cezaları verilmiştir. Başvurucu bu cezalara karşı da iptal davaları açmış ve davalar lehine sonuçlanmıştır.

4. Başvurucu; kendisini birçok kez genel sekreterlik görevinden alarak başka kadrolara atamak ve bu işlemlerin iptali yolundaki yargı kararlarının gereklerini yerine getirmemek suretiyle görevi kötüye kullanmak, hakkında haksız yere disiplin soruşturmaları açarak birçok disiplin cezası almasına neden olmak suretiyle görevi kötüye kullanmak ve haksız

atama işlemleri tesis ederek, disiplin cezaları vererek, baskı ve bezdiri (mobbing) uygulayarak görevi kötüye kullanmak iddialarıyla Üniversite Rektörü'nü, Rektör Yardımcılarını ve Genel Sekreteri'ni şikâyet etmiştir.

5. Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) 8/10/2020 tarihinde men-i muhakeme kararı vermesi üzerine başvurucu 17/2/2021 tarihinde bu karara itiraz etmiştir. Danıştay 1. Dairesi (Danıştay) 2/6/2021 tarihinde men-i muhakeme kararını onamıştır. Kararda, dosyadaki bilgi ve belgelere göre mevcut delillerin şüpheliler hakkında kamu davası açılmasını gerektirecek nitelikte olmadığını belirtmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 12/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 9/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, haksız ve hukuka aykırı olarak çok sayıda disiplin cezası ve atama kararı verilmesine karşın mahkemelerce iptal edildiğini belirtmiştir. Yargı kararlarının şeklen uygulandığını ve haksız bir şekilde yine disiplin cezası verildiğini ve görev yerinin değiştirildiğini ifade etmiştir. Belirtilen hususları yapan kamu görevlilerini şikâyet etmesine karşın men-i muhakeme kararı verilmesi nedeniyle Anayasa'da yer alan güvencelerin ihlal edilmesinden yakınmıştır.

8. Başvuru, adil yargılanma hakkı yönünden değerlendirilmiştir.

9. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

10. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak hakkın kapsamı düzenlenmemiştir. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesine göre "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı" metne dâhil edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin ve buna ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının da gözönünde bulundurulması gerekir (Onurhan Solmaz, § 22).

11. Sözleşme, bir kişinin sahip olduğunu ileri sürebileceği tüm hak ve yükümlülükler bakımından adil yargılanma hakkını güvenceye almamaktadır. Sözleşme'nin adil yargılanma

hakkını düzenleyen 6. maddesinde, adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için ya başvurucunun medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadının esası hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, § 23).

12. Başvurucu, Üniversitede genel sekreter olarak görev yapmaktayken müteaddit kez görev yeri değiştirilmiş ve hakkında başlatılan disiplin soruşturmaları sonucunda disiplin cezalarıyla cezalandırılmıştır. Her bir işleme karşı ayrı ayrı açtığı davalarda lehine sonuç almasına karşın yargı kararları şeklen uygulanarak yine görev yeri değiştirilmiş ve hakkında disiplin cezası uygulanmıştır. Başvurucu, belirtilen hususlardan sorumlu olarak gördüğü Üniversite Rektörü, Rektör Yardımcıları ve Genel Sekreteri hakkında şikâyetçi olmuştur. YÖK tarafından men-i muhakeme kararı verilmesi üzerine itiraz etmiş, Danıştay men-i muhakeme kararını onamıştır.

13. Somut bireysel başvuruya konu sürecin ceza yargılamasına/bir suç isnadına ilişkin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamında incelenebilmesi için başvuruya temel olan sürecin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili bir uyuşmazlığın esasının karara bağlanmasına ilişkin bulunması gerekmektedir. Bireysel başvuruya dayanak olan davada uyuşmazlık konusu edilen işlem, başvurucunun yaptığı şikâyet neticesinde verilen men-i muhakeme kararıdır.

14. Başvurucu, yargı kararlarını şeklen uygulayan ve haksız işlem tesis eden kamu görevlilerini şikâyet etmiş ve men-i muhakeme kararı sonucunda bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, şikâyette bulunduğu kamu görevlileri hakkında soruşturma açılmaması nedeniyle bireysel başvuruda bulunduğundan şikâyetin üçüncü kişinin cezalandırılmasına yönelik olduğu görülmektedir. Bu belirlemeler ışığında ihlal iddiasının medeni hak ve yükümlülüklerin değerlendirildiği bir yargısal sürece ilişkin olmadığı ve başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamına girmediği anlaşılmaktadır.

15. Sonuç itibarıyla başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiasının konusu, Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/7/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, Üniversite Genel Sekreterliği görevinden alınmasına ilişkin işlemlere karşı açtığı dokuz ayrı iptal davasını kazanmış, mahkemelerce görevine iade edilmesine karar verilmiştir. Ne var ki bu yargı kararları her defasında idare tarafından farklı tasarruflarla işlevsiz hâle getirilmiş; başvurucunun yeniden görevine başlatılması engellenmiştir. Bu süreç zarfında yürütülen disiplin soruşturmaları neticesinde başvurucu hakkında çeşitli disiplin cezaları tesis edilmiş ve bunlara ilişkin olarak 14 adet iptal kararı verilmiştir.

2. Başvurucunun, hakkında işlem tesis eden üniversite rektörü, rektör yardımcıları ve genel sekreter hakkında yaptığı suç duyuruları ise idare tarafından "men-i muhakeme" kararı verilerek sonuçsuz bırakılmış, başvurucunun bu işlemlere karşı açtığı davalar da derece mahkemelerince reddedilmiştir.

3. Somut başvurunun, çoğunluk görüşünde ifade edildiği gibi üçüncü kişilerin cezalandırılmasına ilişkin olmayıp, başvurucunun bireysel hak ve özgürlüklerine doğrudan etki eden idari ve yargısal sürecin bütüncül değerlendirmesine dayandığı açıktır. Bu nedenle, başvurunun üçüncü kişilere ilişkin olması nedeniyle konu bakımından yetkisizlik gerekçesiyle kabul edilemez bulunması isabetli değildir.

4. Başvurucu, kendisine yönelik sistematik dışlayıcı ve ayrımcı tutumlara karşı gerek idari yargıda açtığı iptal davalarıyla, gerekse adli yargıda açtığı mobbing ve tazminat davalarıyla hakkını aramaya çalışmış; ancak hiçbir yargısal süreçte etkin bir koruma mekanizmasına erişememiştir.

5. Ceza soruşturmalarının men-i muhakeme kararlarıyla sonuçlanması, başvurucunun idari tasarruflar eliyle maruz kaldığı hukuksuzluklara son verecek bir yolun kapatılması anlamına gelmektedir. Bu durum, başvurucunun yalnızca kamu görevine değil, aynı zamanda itibarı, özel hayatı ve kişilik hakları bakımından da ağır bir müdahaleye maruz kaldığını göstermektedir.

6. Olayın bütüncül bağlamı dikkate alındığında, ceza yargılamasına konu edilen fiillerin, başvurucunun özlük hakları ve özel yaşamı ile ilgili olan yargı kararlarının sistematik biçimde uygulanmamasıyla doğrudan ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle görevine iade kararlarının uzun yıllar boyunca sistemli biçimde işlevsiz kılınması, kamu görevlisinin mesleki geleceği yanında özel hayatı üzerinde de telafisi güç etkiler doğurmuştur.

7. İptal ve tazminat davaları aracılığıyla ulaşılamayan bu sonucu temin etmek amacıyla başvurucu ceza yargısını devreye sokmak istemiş; ancak bu süreçten de sonuç elde edememiştir.

8. Anayasa’nın 17. maddesi ile güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması hakkı, yalnızca fiziksel bütünlüğe değil, bireyin itibarına, mesleki onuruna ve toplumsal saygınlığına yönelik saldırılara karşı da koruma sağlar. Bununla birlikte Anayasa’nın 36. ve 40. maddeleri uyarınca, bireyin idare karşısında etkin bir başvuru yoluna sahip olması gerekmektedir. Somut olayda, bu yolların hem idari hem de cezai açıdan sonuçsuz bırakıldığı, yargı kararlarının etkisizleştirildiği ve başvurucunun hiçbir yargı yolu ile hukuka

aykırılıklara son veremediği görülmektedir.

9. Bu bağlamda, yargı kararlarının etkisizleştirilmesi sonucu bireysel hakların ihlal edilmesi ve bu ihlallere karşı başvurulabilecek ceza soruşturmalarının da etkisiz kılınması durumunda, başvurunun kabul edilebilir olduğu yönünde kanaat oluşturulması gerektiğinden, çoğunluğun başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulunması yönündeki görüşüne iştirak edilememiştir.

Başkan Basri BAĞCI Üye Kenan YAŞAR

NECİP BAŞKONAK (2)

B. No: 2021/54018 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/54018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NECİP BAŞKONAK BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/54018)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Necip BAŞKONAK

Vekili : Av. Şehmus Yiğit AYDOĞDU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyette tanığın mahkeme huzurunda dinlenilmemesi ve ileri sürülen diğer delillerin incelenmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun hükümlü olarak bulunduğu Kocaeli 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) 27/5/2021 tarihinde kabul işlemleri sırasında jandarma personelinin cep telefonunu teslim almak istemesi üzerine başvurucu cep telefonunu kullanmak istemiştir. Görevli memurlarca cep telefonunu kurum dâhilinde bir daha kullanamayacağının hatırlatılması üzerine başvurucunun agresif tavırlar sergilediği, küfrederek masaya tekme attığı ve masanın üzerindeki malzemeleri görevli memura fırlatarak eline geçirdiği bardak ile kurum memuruna saldırdığı ve personele yumruk atarak darbettiğine dair tutanak düzenlenmiştir.

3. Tutanağa istinaden başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmış ve soruşturma neticesinde Kurum Disiplin Kurulu Başkanlığı 9/6/2021 tarihinde başvurucunun 20 gün hücreye koyma disiplin cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvurucu, karara

karşı 21/6/2021 tarihinde Kocaeli 2. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) nezdinde şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Dilekçede, disiplin cezası gerektiren bir fiilin işlenmediği belirtilmiştir. Tanık olarak G.B.nin dinlenilmesi ve kamera kayıtlarının tahkik edilmesi neticesinde suçlu olmadığının anlaşılacağı ifade edilmiştir.

4. İnfaz Hâkimliği 5/7/2021 tarihli duruşmasında, disiplin cezasına konu olaya ilişkin kamera görüntülerinin gönderilmesini istemiştir. Ayrıca aynı duruşmada tanık G.B.nin dinlenilmesine de karar vermiştir. Kurum 6/7/2021 tarihinde istenen kamera görüntülerini İnfaz Hâkimliğine sunmuştur.

5. İnfaz Hâkimliği 9/9/2021 tarihinde şikâyeti reddetmiştir. Kararda 27/5/2021 tarihli tutanakta olaya dair belirtilen hususlara yer verildikten sonra olay tutanaklarının son derece ayrıntılı ve tutarlı olduğu değerlendirilmiştir. Görevlilerin başvurucu aleyhine gerçeğe aykırı tutanak düzenlemeleri için herhangi bir neden bulunmadığı vurgulanmıştır. Bu itibarla şikâyet edenin beyanlarına itibar edilmediği belirtilmiştir. Kurum eşyalarına zarar verilmesinin hücre cezasını gerektirdiğinden başvurucuya olay nedeniyle hücre cezası verilmesi hukuka uygun bulunmuştur.

6. Başvurucu bu karara karşı 15/9/2021 tarihinde itiraz etmiştir. Dilekçesinde, şikâyet dilekçesinde belirttiği hususları yinelemiştir. Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 20/9/2021 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararda, İnfaz Hâkimliği kararında usul ve yasaya aykırı bir husus bulunmadığı ifade edilmiştir.

7. Nihai karar başvurucuya 30/9/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 25/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, belirtilen tanığın dinlenilmesinden vazgeçilmesi ve kamera kaydının getirtilmesine rağmen değerlendirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mahkemelerce sonuca neden varıldığına ilişkin yeterli gerekçe ortaya konulduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvurucunun iddiaları silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Abdullah Özen [2. B.], B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21). Yargılamanın

tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama ilkelerinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Taylan Özgür Tor [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43).

12. Somut olayda değerlendirilmesi gereken temel mesele, uyuşmazlık konusu disiplin cezasına esas alınan tutanağa karşı başvurucunun olayların tutanak içeriğinde belirtildiği gibi gerçekleşmediğine yönelik savunmasının ispatı için ileri sürdüğü delillerinin dikkate alınıp alınmadığıdır. Silahların eşitliği ilkesi bağlamında yargılamada adaletin sağlanması için tutanağa karşı başvurucunun iddia ve delillerinin dosyaya celbedilerek ve bunların İnfaz Hâkimliği huzurunda tartışılarak söz konusu güçler dengesinin sağlanması gerekmektedir. Başka bir deyişle yargılamada hükme esas alınan delillerin aksinin ispat edilmesi imkânının ilgili tarafa verilmesi, gerekirse tanıkların yeniden dinlenmesi ya da varsa başkaca tanık beyanlarına başvurulması, olayın oluş şekline uygunluğunun tespit edilmesi açısından zorunlu olabilmektedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Asliddin Ahmedali (2) [2. B.], B. No: 2019/10037, 6/9/2023, § 24).

13. Başvurucu hakkında tutulan tutanak kapsamında disiplin soruşturması başlatılmış ve başvurucu hücreye koyma disiplin cezasıyla cezalandırılmıştır. İnfaz Hâkimliği başvurucunun dinlenilmesini istediği tanığı dinlememiş, getirtilmesine karar verdiği kamera görüntülerini ise değerlendirmeden karar vermiştir. İnfaz Hâkimliği tutanakta tespit edilen hususları yeterli görerek başvurucu hakkında verilen disiplin cezasını hukuka uygun kabul etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi de İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı yapılan itirazı reddetmiştir.

14. Bu bağlamda İnfaz Hâkimliği sadece Kurum tarafından tutulan tutanağa itibar ederek başvurucunun savunmasına dayanak olarak gösterdiği delilleri değerlendirmemiş ve böylece başvurucu zayıf konuma düşürülmüştür. İnfaz Hâkimliğince celbedilen kamera görüntülerinin çözümlerinin yaptırılması aynı zamanda başvurucu tarafından belirtilen tanık dinlenerek sonuca ulaşılması gerekmektedir. İnfaz Hâkimliği kararında bu deliller değerlendirilmediği gibi neden bu delillerin kabul edilmediğine ilişkin gerekçe de oluşturulmamıştır. Başvurucunun benzer şikâyetlerle itiraz merciine yaptığı başvuruda da yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki bu iddialarının karşılanmadığı görülmüştür.

15. Bu itibarla disiplin soruşturması ve yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucu hakkında verilen disiplin cezasıyla ilgili belirleyici nitelikte bir delil olan tanığın dinlenmemesinin ve ileri sürülen diğer delillerin (kamera kayıtlarının) incelenmemesinin başvurucuyu önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürdüğü, menfaatlerini koruyan güvencelerin başvurucuya sağlanmadığı, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucunun etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiası hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi

gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu; ihlalin tespiti, eski hâle getirme ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/11, K.2021/650) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TİMURCAN ERMİŞ

B. No: 2022/594 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/594

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TİMURCAN ERMİŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/594)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Timurcan ERMİŞ

Vekili : Av. Adnan ZEYBEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tehlike hâli taşıyan tutuklu grubuna dâhil edilme üzerine getirilen kısıtlamaların uzun süredir devam etmesi ve belli aralıklarla denetlenmemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bireysel başvuru tarihi itibarıyla hüküm özlü olarak bulunmaktadır.

3. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı 5/6/2017 tarihinde başvurucunun tehlikeli tutuklu hâli taşıyan tutuklular grubuna dâhil edilmesine karar vermiştir. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı 6/6/2017 tarihinde başvurucunun havalandırma saatinin bir saat olarak uygulanmasına, radyo ve televizyon kullanımının kısıtlanmasına karar vermiştir. Başvurucu, değişen mevzuat hükümleri doğrultusunda ilgili kararların yeniden değerlendirilmesi için Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğine 9/8/2021 tarihinde başvurmuştur. Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliği başvurucunun şikâyetinin kabulüne, başvurucu hakkında havalandırma hakkının sınırlandırılmasına, varsa TV ile radyo hakkını kısıtlayan kararlarının yeniden değerlendirilmesine karar vermiştir. Karara karşı yapılan

itiraz Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilerek kesinleşmiştir.

4. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kesinleşen karar sonrası yaptığı yeniden değerlendirme sonucunda 19/10/2021 tarihinde başvurucunun tehlikeli tutuklu olarak değerlendirilmesine, radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarının kısıtlanmasına, gün ışığından bir saat süre ile yararlanacak şekilde havalandırma bahçelerinden faydalandırılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hüküm özlünün ilk tutuklanması ile FETÖ/PDY terör örgütü mensubu olarak kurumumuza alındığı, kuruma kabulünden bugüne kadar örgütlü olduğu, örgütünden ayrıldığına dair herhangi bir beyanını[n] bulunmadığı ve örgütlü diğer tutuklular ile irtibatının bulunduğu, adı geçenin 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi olayının faillerinden olduğu ve üst düzey örgüt yöneticisi konumunda olduğu yönünde iddianame tanzimi sonrası yargılamasının Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2017/43 Esas sayılı (AKINCI ÜSSÜ DAVASI) ceza dava dosyasında yapıldığı, işlemiş olduğu suçun mahiyeti[nin], niteliği[nin] toplumda infial uyandıran suçlardan olduğu, Türkiye Cumhuriyet Devleti'nin hukuki varlığının kaldırılması, değiştirilmesi amacıyla yaptığı eylemlerden dolayı yargılama sonucunda işlemiş olduğu suçun sabit görüldüğü ve Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis, 12 Yıl hapis cezasına hüküm verildiği, hüküm özlü olduğu anlaşılmıştır."

5. Başvurucu, Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine başvurarak kararın iptalini talep etmiştir. Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliği başvurucunun şikâyetinin kabulüne, Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 19/10/2021 tarihli kararının iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararında masumiyet karinesini ihlal eden ifadeler bulunduğu, yeniden değerlendirme yapılmasına hükmeden Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliği kararında belirtilen şekilde değerlendirme yapılmadığı belirtilmiştir.

6. Cumhuriyet savcısı karara itiraz etmiş; itirazında Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 19/10/2021 tarihli kararında belirtilen gerekçeleri (bkz. § 4) öne sürmüştür. İtirazı inceleyen Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi itirazın kabulü ile Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin usul ve kanuna aykırı olan kararının kaldırılmasına, başvurucunun Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararına yaptığı itirazın reddine kesin olarak karar vermiş; kararın gerekçesinde Cumhuriyet savcısı tarafından sunulan gerekçelerin yerinde görüldüğünü belirtmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 30/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü olmadığını, Ceza İnfaz Kurumunun mahkeme yerine geçip karar vererek kendisini tehlikeli tutuklu olarak değerlendirdiğini, havalandırma ve radyo televizyon olanaklarının kısıtlandığını, yıllardır tek başına hücrede kaldığını, statünün öngörülemez bir süre için verildiğini, böylelikle masumiyet karinesinin, kötü muamele yasağının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri

sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda kötü muamele yasağının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumu idaresince tehlikeli tutukluluk statüsüne alınarak havalandırma saatlerine, hücrede yalnız kalmasına ve haberleşmesine getirilen kısıtlamalardan ve bu kısıtlamaların uzun süredir devam etmesinden şikâyet etmiştir. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi kavramının yer aldığı, başvurucu hakkındaki kısıtlamaların mahiyeti ve söz konusu kısıtlamaların uzun süredir devam ettiği birlikte değerlendirilerek başvuru özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (benzer yönde bkz. C.T. [GK], B. No: 2019/31177, 17/4/2025, § 49).

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Özel hayat, eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlıktır. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi kavramı temel alınmaktadır. Anılan hak; herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (Serap Tortuk [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31-36; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, §§ 61-63; Ata Türkeri [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 30-32; Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, §§ 50-52).

14. Anayasa'nın 19. maddesi gereğince hükümlü ve tutukluların (mahpusların) özel ve aile hayatının sınırlandırılması hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda bulunan mahpuslara açık havaya çıkma ve spor yapma ve radyo, televizyon imkânlarından yararlanmaya ilişkin bazı haklar tanınmıştır. Söz konusu haklara kamu makamlarının keyfî bir şekilde müdahale etmelerinin önlenmesi, özel hayata saygı hakkı kapsamında Anayasa'nın 20. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesiyle sağlanan güvenceler arasında yer almaktadır (C.T., § 53).

15. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da ceza infaz kurumunda bulunan mahpuslara açık havaya çıkma, spor yapma, radyo ve televizyon imkânlarından yararlanmaya ilişkin bazı haklar tanındığı ancak tehlikeli hâlde bulunanlara bu haklara ilişkin bazı sınırlamalar getirilebildiği görülmüştür.

16. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan C.T. kararında, başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsüne alınması ve başvurucu hakkındaki kısıtlamalara ilişkin kararın bir süreyle sınırlanmadan ve karara dayanak oluşturan koşulların devam edip etmediğine dair belirli aralıklarla güncel bilgi ve belgeler gözetilerek yeniden değerlendirme yapılmadan uzun süre uygulanmasının orantısız olduğu ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı belirtilerek Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel

hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (C.T., §§ 91-92).

17. Bireysel başvuru incelemesine konu somut olayda başvurucu, Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 19/10/2021 tarihli kararıyla (bkz. § 4) tehlikeli tutuklu statüsüne alınmıştır. İlgili kararda Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı, ''FETÖ/PDY terör örgütü mensubu", "kuruma kabulünden bugüne kadar örgütlü olduğu", "örgütünden ayrıldığına dair herhangi bir beyanının bulunmadığı" ifadeleriyle başvurucu hakkında masumiyet karinesini zedeleyecek şekilde değerlendirmelerde bulunmuştur. Başvurucunun anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan tutuklu olduğu ve tehlikeli tutukluluk statüsüne alınması sonucunda bazı haklarının kısıtlandığı görülmüştür.

18. Eldeki olayda başvurucunun tehlikeli tutuklu grubuna dâhil edilmesi sonrasında getirilen havalandırma, spor ve haberleşmeye ilişkin sınırlandırmaların dört yıldan fazla süredir devam etmesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde bu durum özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır.

19. Tutuklu ve hükümlülerin bazı temel haklardan yararlanması ana kural ise de bu kuralın kamu düzeninin ve kurumun güvenliğinin sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesi gibi meşru sayılacak amaçlar bağlamında kısıtlanmasının mümkün olduğu vurgulanmalıdır (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35). Ancak bu durumda uygulanacak kısıtlamaların süreli olması, hakkın kullanımını ortadan kaldıracak şekilde genel bir uygulamaya dönüştürülmemesi ve gerekli olduğunun ilgili kararlarda yeterli bir gerekçe ile ortaya konulması gerekir (Çetin Arkaş ve Nasrullah Kuran [2. B.], B. No: 2016/371, 13/1/2021, § 81).

20. Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların hakları ile ilgili belirli koşullara bağlı olarak kısıtlama kararı verilirken uygulamaya dair bir süre belirlenerek koşulların devam edip etmediği konusunda elde edilen güncel ve somut veriler gözetilmek suretiyle belirli aralıklarla değerlendirme yapılmasının sağlanması kısıtlama kararının sonuçlarının görülebilmesi açısından önemlidir. Ayrıca kısıtlama kararının somut bilgi ve belgelere bağlı olarak belirli aralıklarla değerlendirme yapılıp gözden geçirilmesinin sağlanması uygulamanın ve idarenin denetimi açısından da gereklidir (benzer yönde karar için bkz. Veysi Aktaş (2) [2. B.], B. No: 2015/15982, 6/2/2019, § 52). Bu çerçevede hükümlü ve tutukluların temel haklarına kısıtlama getirecek mevzuatın da mezkûr sınırlar içinde idarenin keyfîliğini önleyecek şekilde açıklık içermesi gerektiği söylenebilir.

21. Başvuruya konu olayda başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsüne alınmasına ilişkin kararda ve bu karar üzerine getirilen kısıtlamalarda belli bir süre sınırı öngörülmemiştir. Netice itibarıyla 5/6/2017 tarihinde alınan söz konusu kısıtlama kararlarının somut başvurunun yapıldığı 9/8/2021 tarihine kadar yeniden değerlendirilmeden uygulandığı, kısıtlamaların uzun süre devam ettirildiği anlaşılmıştır. Başvurucunun talebi sonrası yeniden yapılan değerlendirmede de Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı başvurucunun tehlikeli tutuklu olarak değerlendirilmesine karar vermiştir. Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliği, Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararının iptaline karar vermiş ise de Cumhuriyet savcısının karara karşı yaptığı itiraz sonrası Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararıyla başvurucunun Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararına ilişkin şikâyeti kesin olarak reddedilmiştir.

22. Başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsüne alınması ve başvurucu hakkındaki kısıtlamalara ilişkin kararın bir süreyle sınırlanmadan ve karara dayanak oluşturan

koşulların devam edip etmediğine dair belirli aralıklarla güncel bilgi ve belgeler gözetilerek yeniden değerlendirme yapılmadan uzun süre uygulanmasının orantısız olduğu ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu itibarla C.T. kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvurucu; tehlikeli tutuklu statüsüne alınması ve ilgili Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararında kullanılan ifadeler nedeniyle masumiyet karinesinin, kötü muamele yasağının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ve silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Özel hayata saygı hakkı yönünden ulaşılan sonuç ve buna ilişkin aşağıda hükmedilen giderim gözetildiğinde başvurucunun bu iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 1.000.000 TL manevi tazminat ve maddi zararlarının giderilmesi talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. İhlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL

EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2021/3371 D.İş) iletilmek üzere Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/4807, K.2021/4799) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAMAN AKDENİZ (3)

B. No: 2022/4380 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/4380

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAMAN AKDENİZ BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2022/4380)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Yaman AKDENİZ

Vekili : Av. Sevgi KALAN GÜVERCİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, belirli suçlara ilişkin istatistiklerle ilgili bilgi edinme talebinin kesinleşmiş yargı kararına rağmen reddedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi olup internet hukuku ve insan hakları alanında çalışmalar yapmaktadır. Başvurucu aynı zamanda cyber-rights.org adlı kâr amacı gütmeyen sivil toplum örgütü ile bilgiedinmehakki.org isimli internet sitesinin de kurucusudur (Yaman Akdeniz (2) [GK], B. No: 2016/6815, 15/2/2023, § 6).

3. Başvurucu 17/12/2019 tarihinde Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden bilgi edinme başvurusunda bulunmuştur. Başvurucu dilekçesinde "TCK'nın 301. maddesinde düzenlenen 'Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama' suçunun soruşturulmasının ve TCK'nın 299. maddesinde düzenlenen 'Cumhurbaşkanına Hakaret' suçunun kovuşturulmasının Adalet Bakanının iznine bağlı olduğunu" belirttikten sonra Ceza İşleri Genel Müdürlüğünden şu bilgileri istemiştir:

"i. 2014-2018 yılları arasında TCK 299. maddesi kapsamında kaç tane 'kovuşturma yapılması' talebi ile Adalet Bakanlığından izin istenilmiştir ve bu taleplerden kaç tanesine izin verilmiştir?

ii. Bugüne kadar TCK 301. maddesi kapsamında kaç tane 'soruşturma yapılması' talebi ile Adalet Bakanlığından izin istenilmiştir ve bu taleplerden kaç tanesine izin verilmiştir?"

4. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 31/12/2019 tarihli cevap yazısında 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 7. ve 8. maddesi ile 27/4/2004 tarihli ve 25445 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik'in 12. maddesine atıfla "Başvurunuzda istenen hususların ayrı veya özel bir çalışma gerektirmesi, bu kapsamdaki bilgilere cevap verilmesinin kanun ile kurumların takdirine bırakılması sebebi ile takdir hakkı kullanılarak Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında cevap verilemeyeceğini" belirterek başvurucunun talebini reddetmiştir.

5. Başvurucu bilgi edinme talebinin reddi üzerine 27/2/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunmuştur. Kamu Denetçiliği Kurumu 24/8/2020 tarihinde "başvuran tarafından idareden talep edilen sayısal verilerin 4982 sayılı Kanun kapsamında temini mümkün görülen bilgi/belgelerden olduğu değerlendirilmiş olup söz konusu bilgi edinme başvurusunun etkin, süratli ve doğru sonuçlandırılması amacıyla gerekli idari ve teknik tedbirlerin alınması ve yapılacak çalışma sonucunda talebin yeniden değerlendirilmesi yönünden Adalet Bakanlığına tavsiyede bulunulması sonuç ve kanaatine varıldığını" belirterek tavsiye kararı vermiştir.

6. Başvurucu anılan tavsiye kararı üzerine 19/10/2020 tarihinde yeniden Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne başvurmuştur. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 11/11/2020 tarihinde "... gerekli istatistiki veri elde edilebilmesi için Genel Müdürlüğümüzde idari ve teknik yapının bulunmaması ve bu hususun ayrı ve özel bir çalışma gerektirmesi sebebi ile yerine getirilemediğini" belirterek talebin reddine karar vermiştir.

7. Bunun üzerine başvurucu 18/11/2020 tarihinde Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün ilgili işleminin iptali talebiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. Davanın görüldüğü Ankara 23. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 14/4/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Davacının idareye yaptığı '2014-2018 yılları arasında TCK 299. maddesi kapsamında kaç tane kovuşturma yapılması talebiyle Adalet Bakanlığı'ndan izin istenildiği ve kaç tanesine izin verildiği' hususunda bilgi talebinin reddine ilişkin kısmının incelenmesinde; davalı idarenin görev alanında bulunmasına rağmen davacının bilgi istediği hususta davalı idare tarafından teknik alt yapı kurulmaması sebebiyle davacıya bilgi verilemediği görülmektedir. İdarenin elinde bulunmayan ve özel bir çalışma ile elde edilebilecek bilgileri isteyenlere, gerekçesi açıklanmak suretiyle bilgi verilemeyeceği yönünde düzenleme getirilerek, bilginin açıklanması ile oluşacak kamu yararı ile bilginin elde edilmesi için kurulacak alt yapının getireceği külfet arasında denge sağlanarak, idareye takdir yetkisi tanındığı anlaşılmakta olup, idarenin hali hazırda elinde olmayan ancak kurulacak alt yapı ile elde edilecek bilginin doğrudan davacıya verilmesi mümkün olmadığından, talebinin reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Davacının idareye yaptığı ikinci talebi olan 'bugüne kadar TCK 301. maddesi kapsamında kaç tane soruşturma yapılması talebi ile Adalet Bakanlığı'ndan izin istenildiği ve bu taleplerden kaç tanesine izin verildiği' hususundaki talebinin reddi kısmının

incelenmesinden; zikredilen talebin uzun bir süreyi içermesi ve istatistiğinin tutulmaması sebebiyle idare tarafından davacıya cevap verilmesinin mümkün olmadığı görülmektedir. 4982 sayılı Kanun ile getirilen bilgi alma hakkının karşılanabilmesi için idarenin elinde bulunan bilgileri ilgililere vermesi gerektiği ancak özel bir çalışma ve istatistik gerektiren bilgi talepleri hususunda ise idarenin bilgi vermeyebileceği düzenlenerek takdir yetkisi tanındığından, davalı idare tarafından işlem gerekçesinde belirtilen takdir yetkisinin kullanımında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Bu durumda, davacı tarafından istenilen bilgilerin davalı idarenin görev alanında olmasına rağmen, davacının her iki talebinin idarece karşılanması için özel bir çalışma ve istatistik gerektiren bilgiler olması sebebiyle istenilen bilginin idarenin kayıtlarında yapılacak çalışmaya bağlı olduğundan, bilgi edinme hakkı kapsamında yapılan müracaatın reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir."

8. Başvurucunun anılan kararı istinaf etmesi üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 14/10/2021 tarihinde davanın kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dava konusu işlemin iptaline kesin olarak karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...4982 sayılı Kanun'un ... 7. maddesinde; '... İstenen bilgi veya belge, başvurulan kurum ve kuruluştan başka bir yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesi bu kurum ve kuruluşa gönderilir ve durum ilgiliye yazılı olarak bildirilir..' hükmüne yer verilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 44. maddesinde; 'Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Adli sicili tutmak,

b) Bakanlığın görev ve yetkisine giren konularla ilgili istatistiki bilgilerin belirlenmesi, toplanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi ile ilgili hizmetleri yürütmek,

c) Adli sicil ve adli istatistik hizmetlerinin yerine getirilmesi için bilgi işlem sistemini kurmak ve geliştirmek,

ç) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.' düzenlemesi bulunmaktadır.

...Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 12. maddesinde; 'Bilgi edinme başvurusu, başvurulan kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi veya belgelere ilişkin olmalıdır. Kurum ve kuruluşlar; ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurular ile tekemmül etmemiş bir işleme ilişkin bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verebilirler...' düzenlemesi yer almıştır.

...

İdare mahkemesince;... gerekçeleriyle davanın reddi yolunda karar verilmiştir.

Davacı tarafından, '2014-2018 yılları arasında TCK 299. maddesi kapsamında kaç tane kovuşturma yapılması talebiyle Adalet Bakanlığı'ndan izin istenildiği ve kaç tanesine izin verildiği' hususu ile 'bugüne kadar TCK 301. maddesi kapsamında kaç tane soruşturma yapılması talebi ile Adalet Bakanlığı'ndan izin istenildiği ve bu taleplerden kaç tanesine izin verildiği' konularında mevzuat çerçevesinde bilgi talep edildiği, istenen bilgiler her ne kadar Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nde bulunmamakta ise de Cumhurbaşkanlığı

Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 44. maddesi kapsamında; Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün görevi gereği elinde bulunması gereken bilgi ve belgelere ilişkin olduğu, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunun 7. maddesi uyarınca istenen bilgi veya belge, başvurulan kurum ve kuruluştan başka bir yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesi bu kurum ve kuruluşa gönderilerek durumun ilgiliye yazılı olarak bildirilmesi gerektiğinden davacının başvurusunun Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nce reddine dair dava konusu işlemde hukuka uyarlık, mahkeme kararında yasal isabet görülmemiştir."

9. Başvurucu, kesinleşmiş yargı kararına dayanarak 15/11/2021 tarihinde bilgi edinme talebiyle Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne başvurmuştur. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü 15/12/2021 tarihinde ".. Söz konusu talebe yönelik istenen ayrıntıda verinin; ayrı ve özel bir çalışma, araştırma, inceleme ve analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgiye yönelik olduğundan söz konusu istatistiki bilgilerin sunulamadığını, öte yandan yıllık bazda UYAP kayıtlarından derlenen ve değerlendirilen TCK'nın 299. ve 301. maddeleri kapsamındaki adalet istatistiklerine ait verilerin http://www.adlisicil.adalet.gov.tr adresli web sayfasında yayınlandığını, bununla birlikte 2021 yılına ilişkin istatistiklerin 1 Ocak 2021- 31 Aralık 2021 tarih aralığı baz alınarak 2022 yılı içerisinde yayımlanmasının planlandığını, söz konusu cevabi yazıya karşı Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna itiraz edilebileceğini" belirterek başvurucunun talebini reddetmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 27/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu şu şikâyetleri ileri sürmüştür:

i. Bilgi edinme talebine yönelik olağan kanun yollarını tükettiğini, talebi hakkında kesinleşmiş bir yargı kararının mevcut olduğunu, söz konusu kesinleşmiş yargı kararının çeşitli gerekçelerle uygulanmadığını, ihlalin giderimini sağlayacak başka bir hukuk yolunun da bulunmadığını, kesinleşmiş yargı kararının uygulanmaması nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiğini,

ii. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi içtihatları gözönüne alındığında bilgi edinme talebinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında olduğunu, sosyal ve hukuki olarak kamuyu yakından ilgilendiren bir konuyla ilgili güçlü bir tartışma yaratacak nitelikte bilgi edinme başvurusunda bulunduğunu, bu kapsamda kamunun gözetleyicisi olarak hareket ettiğini,

iii. Bilgi edinme talebine konu suç türlerinin soruşturma ve kovuşturmasının Bakanlığın iznine tabi olduğunu, resmî yazışmalar ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarıyla belirli bir usul dâhilinde izin prosedürünün işletildiğini, bu kapsamda söz konusu talebe ilişkin özel bir çalışmanın gerekmediğini, kaldı ki bilgi talebine konu suç türleriyle ilgili açılan soruşturma ve dava sayılarına yönelik istatistiklerin Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce "Adli İstatistikler" arasında yayımlandığını, kendi istediği bilgilerin ise söz konusu yayımlanan istatistiklere ilişkin ön bilgi mahiyetinde olduğunu ve bu bilgiler toplanmadan sonraki aşamaya geçilemeyeceğini, bu hâliyle anılan bilgilerin idarede zaten mevcut olduğunu,

iv. Bir an için bilgi edinme talebine konu verilerin derlenmesinin ayrı ve özel bir çalışma gerektireceği kabul edilse bile, söz konusu bilgilerin açıklanmasıyla sağlanan şeffaflığın getireceği kamu yararının, bu bilgilerin derlenmesinin gerektireceği kamu külfetine üstün tutulması gerektiği.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünden talep ettiği bilginin reddedildiğini ileri süren başvurucunun bu işlemin iptali istemiyle idari yargı mercileri önünde yeni bir dava açması ve bu davanın sonucuna göre bireysel başvuruda bulunması gerekirken, kesin nitelikteki yargı kararının uygulanmadığı iddiasıyla doğrudan Anayasa Mahkemesine başvurması nedeniyle olağan başvuru yollarının tüketilmediği belirtilmiştir. Devamında Bakanlık görüşünde; kesinleşmiş bir yargı kararına rağmen istenilen bilgilerin kendisine verilmediği yönündeki başvurucu şikâyetlerinin özünde, yıl bazlı yayımlanmış istatistiklerde yer alan verilerin kendisi yerine derlenerek tarafına verilmesi talebinden ibaret olması nedeniyle açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirmesinde bulunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında; genel hatlarıyla bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiş ve görüş yazısında yer alan hususları kabul etmediğini belirtmiştir.

14. Başvuru, ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Bilgi edinme hakkının konusu, resmî makamlarca tutulan ve kişinin kendisi hakkında olan veya olmayan verilere erişim talebi olabileceği gibi resmî makamlarca tutulan, kişinin kendisi ile ilgili olmayan ancak kamu yararı taşıyan konulardaki bilgiler de olabilir. Kapsamı itibarıyla çoğu temel hak ve özgürlük ile bağlantılı olabilecek bilgi edinme hakkı Anayasa Mahkemesine göre de yönetilenlerin yönetenleri denetleyebilmesinin, dolayısıyla hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesinin çok önemli bir aracı olarak işlev görmektedir. Anayasa Mahkemesi bilgi edinme hakkının devletin demokratik niteliğinin geliştirilmesi ve bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması hususlarında önemli bir rol oynadığından demokratik hukuk devletinde vazgeçilmez bir hak niteliği olduğunu belirtmiştir (AYM, E.2013/114, K.2014/184, 4/12/2014).

17. Türk hukuk sisteminde bilgi edinme hakkı 4982 sayılı Kanun'la yasal dayanağa kavuşmuştur. 4982 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile kanunun amacı "demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek" olarak belirtilmiş, kapsamı da Kanun'un 2. maddesi ile "kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetleri" olarak belirlenmiştir. Kanun'un 5. maddesine göre de kurum ve kuruluşlar, bu Kanun'da yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır (Yaman Akdeniz (2), §§ 46-47).

18. Bilgi edinme hakkı, 2010 yılında 1982 Anayasası'nın 74. maddesine eklenen dördüncü fıkra ile de anayasal güvence altına alınmıştır. 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifinin gerekçesinde Anayasa değişikliğinin amacı özetle bireylerin kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen iş ve işlemlerle ilgili olarak bilgi edinmesi ve kamu yönetiminde

şeffaflığın sağlanması bakımından büyük önem arz eden bilgi edinme hakkının özel bir Kanun'la düzenlenmiş olmasına karşılık Anayasa'da bu hakkı doğrudan düzenleyen açık bir hükmün bulunmaması, günümüz toplumunda teşkil ettiği önemi dikkate alınarak bu hakkın garanti altına alınmasının ileri bir adım olacağına kanaat getirilmesi olarak belirtilmiştir (Yaman Akdeniz (2), § 48).

19. Öte yandan ifade özgürlüğünün ön koşulu olan haber, düşünce ve bilgilerin serbestçe araştırılması, elde edilmesi ve öğrenilmesinin haber ve bilgi kaynaklarının erişilebilir olmasına bağlı olduğu unutulmamalıdır. Bireyler çeşitli yollarla elde ettikleri bilgiler sayesinde düşüncelerini oluşturma sürecine girer. Devlet, kamu düzeni içinde sahip olduğu konumu ve bireylerle arasında kurduğu ilişkideki üstünlüğü nedeniyle ilk elden, ham ve çarpıtılmamış bilginin elde edilebileceği temel bir kaynak konumunda olduğundan objektif bilgiye erişimin çoğu zaman resmî makamların elinde bulunan bilgi ve belgelerin ulaşılabilir olması ile mümkün olabileceği açıktır. Bu anlamda bilgi edinme hakkı, ifade özgürlüğünün gerçekleşmesine hizmet eder (Yaman Akdeniz (2), § 51).

20. Anayasa Mahkemesi, Yaman Akdeniz (2) kararında bilgi edinme hakkı kapsamında resmî makamlardan talep edilen bilgi ve belgelerin hangi durumlarda Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında incelenebilmesinin mümkün olduğunu belirlemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, öncelikle Anayasa'nın 26. maddesinin; kişilere resmî makamlarca tutulan bilgiye ulaşma şeklinde genel bir hak tanıdığı, devlete de elindeki veri ve belgelerle ilgili bilgi verme ve/veya talep edilen bilgiyi toplama yükümlülüğü yüklediği şeklinde anlaşılamayacağını ifade etmiştir. Bununla birlikte anılan kararda, bu konudaki AİHM içtihadı da gözetilerek sadece iki durumda bilgi edinme talebinin reddedilmesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahaleye yol açabileceği vurgulanmıştır. Bu iki durum; kesin nitelikteki bir yargı kararıyla devlete bilgi verme yükümlülüğü yüklenmesi ile resmî makamlarca tutulan verilere erişimin düşüncenin açıklanması özgürlüğünün kullanılmasında araçsal bir işlev üstlenmesidir (aynı kararda bkz. § 52).

21. Bu doğrultuda Anayasa'nın 26. maddesi bağlamında devlete bilgi verme ödevi yükleyen ilk durum; kesin nitelikteki bir yargı kararıyla devlete bilgi verme yükümlülüğü yüklenmesi durumudur. Böyle bir durumun varlığı hâlinde resmî makamlarca bilgi edinme talebinin karşılanmaması Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil edecektir.

22. Somut olayda başvurucunun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamındaki belirli suç türlerine ilişkin bilgi edinme talebinin kesinleşmiş yargı kararı da bulunmasına rağmen karşılanmadığı görülmektedir. Dolayısıyla kesin nitelikteki bir yargı kararıyla devlete bilgi verme yükümlülüğü yüklenmesine karşın söz konusu talebin reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahalenin dayanağı olan 4982 sayılı Kanun'un 7. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı anlaşılmakla birlikte idari makamların gerekçelerinden müdahalenin hangi meşru amacın korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu açıkça anlaşılamamaktadır. Bununla birlikte mevcut başvurunun koşullarında, müdahalenin meşru bir amaca dayanıp dayanmadığı hususunda oluşan tereddütlerin müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığına yönelik incelemeyle birlikte ele alınarak nihai bir karara varmanın daha isabetli olacağı değerlendirilmiştir.

23. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin

gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; Mehmet Ali Gündoğdu ve Mustafa Demirsoy [1. B.], B. No: 2015/8147, 8/5/2019, § 41; Levon Berç Kuzukoğlu ve Ohannes Garbis Balmumciyan [GK], B. No: 2014/17354, 22/5/2019, § 89). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (Wıkımedıa Foundatıon Inc. ve diğerleri [GK], B. No: 2017/22355, 26/12/2019, § 65; Ferhat Üstündağ, § 46; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 51; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

24. Somut olayda başvurucu idari makamlardan 5237 sayılı Kanun'un 299. maddesine ilişkin kovuşturma ve 301. maddesine ilişkin soruşturma izinlerine yönelik verileri talep etmiştir. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü söz konusu talebe ilişkin verilerin ayrı ve özel bir çalışma gerektirdiğini belirterek talebi reddetmiştir. Başvurucunun öncelikle Kamu Denetçiliği Kurumuna akabinde ise idari yargıda dava yoluna başvurması ile devam eden süreçte nihai olarak Bölge İdare Mahkemesi davanın kabulü ile idari işlemin iptaline karar vermiştir. Kesinleşen yargı kararı üzerine başvurulan Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü ise yine 4982 sayılı Kanun'un 7. maddesine dayanarak talep edilen bilginin özel inceleme ve araştırma gerektirdiği gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir.

25. 4982 sayılı Kanun'un 7. maddesi; bilgi edinme başvurusunun kurum ve kuruluşların elinde bulunan bilgi ve belgelere ilişkin olduğunu belirtmiştir. Kanun'un 7. maddesinin 2. fıkrasında; ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz yanıt verilebileceği hükmü düzenlenmiştir. Kanun'un 7. maddesinin 3. fıkrasında ise istenen bilgi veya belgenin, başvurulan kurum ve kuruluştan başka bir yerde bulunması hâlinde, başvuru dilekçesinin bu kurum ve kuruluşa gönderileceği ve durumun ilgiliye yazılı olarak bildirileceği belirtilmiştir.

26. Bölge İdare Mahkemesi davanın kabulüne yönelik verdiği kararın gerekçesinde, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün ilgili mevzuatta yer aldığı şekliyle görevlerine değinmiş ve "Bakanlığın görev ve yetkisine giren konularla ilgili istatistiki bilgilerin belirlenmesi, toplanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi ile ilgili hizmetleri yürütme"nin Genel Müdürlüğün görev alanında olduğunu ifade etmiştir. Devamında ise Bölge İdare Mahkemesi; başvurucunun talebine konu bilgilerin görevi gereği Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün elinde bulunması gereken bilgi ve belgelerden olduğunu ve bu kapsamda Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 4982 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 3. fıkrası gereği başvurucunun talebini Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne bildirmesi gerektiğini belirtmiştir.

27. İlgili mevzuat kapsamında Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün görevlerinden biri "Bakanlığın görev ve yetkisine giren konularla ilgili istatistiki bilgilerin belirlenmesi, toplanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi"dir. Yine 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu uyarınca Resmî İstatistik Programı'na göre suç ve adalet istatistiklerini tutmak ve yayımlamanın Genel Müdürlüğün görev alanında olduğu resmî internet sitesinde belirtilmiştir. Yine Genel Müdürlüğün adli istatistik üretimindeki amaçları arasında "yargıdaki davaların seyrini, suç ve suçluluk hareketlerini ve ülke genelindeki

dağılımını izlemenin" bulunduğu görülmüştür. Gerçekten de Genel Müdürlüğün resmî istatistikler ile adli istatistik verilerine bakıldığında Bakanlığın görev ve yetki alanına giren hemen her konuda oldukça ayrıntılı istatistikler oluşturduğu görülmektedir.

28. Bu kapsamda başvurucunun talebine konu 5237 sayılı Kanun'un 299. ve 301. maddelerine ilişkin kovuşturma ve soruşturma izinlerine yönelik istatistiki verilerin Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünde bulunmadığını söylemek güçtür. Nitekim Genel Müdürlüğün resmî internet sitesinde yayımlanan "2021 Yılı Adli İstatistikler Raporu" incelendiğinde; "Personel Sayıları, Adli Yargı (Adli Yargı başlığı altında; Cumhuriyet Başsavcılıkları, Ceza Mahkemeleri, Bölge Adliye Mahkemeleri, Yargıtay gibi başlıklar bulunduğu), İdari Yargı (İdare Mahkemeleri, Vergi Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri, Danıştay gibi başlıklar bulunduğu), Anayasa Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi, Yüksek Hakem Kurulu, Adli Tıp Kurumu, Barolar ve Noterler" başlıkları altında yüzden fazla verinin sunulduğu görülmektedir. Üstelik Cumhuriyet Başsavcılıkları kısmında bulunan "TCK Uyarınca Sonuçlanan Soruşturmalardaki Suç Sayısının Karar ve Suç Türüne Göre Dağılımı" başlığı altında 5237 sayılı Kanun'un 299 ilâ 301. maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar, kamu davası açılan kararlar ve diğer kararların sayısı ve oranının verildiği de görülmektedir. Bu hâliyle başvurucunun talep ettiği istatistiki verilerin aslında -içerik itibarıyla olmasa da- konu itibarıyla ve daha da genişletilmiş hâliyle Genel Müdürlüğün veri bankasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

29. Hâl böyleyken; kesinleşmiş yargı kararına rağmen başvurucunun talep ettiği bilginin idari makamlarca verilmemesine ilişkin "söz konusu bilginin özel bir inceleme ve araştırma gerektirdiği" şeklindeki gerekçenin başvuruya konu müdahale bakımından ilgili ve yeterli olmadığı gibi yukarıda yer verilen tespitler uyarınca özel bir inceleme ve araştırma gerektirdiği de söylenemeyecektir.

30. Kaldı ki başvurucu; bir üniversitenin hukuk fakültesinde internet ve insan hakları alanında çalışan bir öğretim üyesi olmasının yanı sıra Türkiye'de ifade özgürlüğü konusunda çalışmalar yürüten bazı sivil toplum kuruluşlarının kurucusu, başkanı ve mensubudur. Düşünce ve ifade özgürlüğünü savunmak, medya ve internet üzerinden sansürle mücadele etmek, bilgiye erişimi teşvik etmek, fikir çeşitliliği ve muhalefet etme hakkını desteklemek gibi amaçlarla faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinde aktif rol üstlenen başvurucunun yaptığı araştırmalar, yayımladığı makaleler, hazırladığı raporlar, sosyal medya ve basın aracılığıyla kamuoyunu düzenli olarak bilgilendirmesi dikkate alındığında başvuruya konu suç türlerine ilişkin istatistiklerin başvurucunun ilgi alanında olduğuna kuşku bulunmamaktadır (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Yaman Akdeniz (2), § 56). Diğer yandan talep edilen bilginin niteliği de incelendiğinde; kamu yararını ilgilendiren bir mesele olduğu; nitekim 5237 sayılı Kanun'un 299. ve 301. maddelerinde düzenlenen suçların aslen ifade özgürlüğünü yakından ilgilendiren unsurlar barındırdığı ve her daim güncelliğini koruduğu yadsınamaz bir gerçektir. Üstelik söz konusu bilgilerin -başvurucunun kamu nezdindeki rolü de gözönüne alındığında- doğru verilerle kamuoyunda paylaşılması dezenformasyonla mücadele noktasında da önemli bir işlev görecektir.

31. Daha önce de belirtildiği gibi Anayasa'nın 26. maddesinin kişilere resmî makamlarca tutulan bilgiye ulaşma şeklinde genel bir hak tanımadığını, devlete de elindeki veri ve belgelerle ilgili bilgi verme yükümlülüğü yüklemediğini tekrar hatırlatmak gerekir. Bununla birlikte somut olayın koşullarında yukarıda yer verilen değerlendirmeler bir bütün olarak dikkate alındığında başvurucunun bilgi edinme talebinin reddine yönelik müdahalenin meşru bir amacının bulunduğu idari makamlarca gösterilemediği gibi, başvuruya konu bilgi

edinme talebinin kesin nitelikteki bir yargı kararı da bulunmasına karşın idari makamlarca reddedilmesi yönünden ileri sürülen gerekçelerin başvurucunun ifade özgürlüğüne müdahale bakımından ilgili ve yeterli olmadığı görülmüştür. Bu itibarla söz konusu müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı, dolayısıyla demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Somut başvuruda ihlalin idari işlemden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve Bölge İdare Mahkemesinin kararı da gözönünde bulundurularak başvurucunun bilgi edinme talebinin karşılanması amacıyla kararın Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilmesi gerekir.

35. Ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EYMEN AL MUHAMMED

B. No: 2022/7982 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/7982

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EYMEN AL MUHAMMED BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/7982)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Eymen AL MUHAMMED

Vekili : Av. Nadide Kardelen GEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen yabancının güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkının ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/1/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1996 doğumlu bir erkek olup Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşıdır.

6. Balıkesir İl Emniyet Müdürlüğünce hakkında kasten yaralama ve mala zarar verme suçlarından adli işlem yapılan başvurucu, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na göre gerekli idari işlemler yapılmak üzere Balıkesir İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) teslim edilmiştir.

7. Göç İdaresi 24/8/2021 tarihinde, başvurucunun 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca sınır dışı edilmesine ve aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında idari gözetim altına alınmasına karar vermiştir. Sınır dışı etme kararında 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca olduğu tespitine yer verilmiştir. Söz konusu karara göre başvurucu güvenli bir üçüncü ülkeye gönderilecek ya da ancak gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışı sağlanacaktır.

8. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Balıkesir 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde ülkesinde yaşanan çatışma ve iç savaş nedeniyle aile bireylerinden birçoğunu kaybettiğini, bu nedenle zulüm tehdidinden kurtulmak ve can güvenliğini sağlamak için Türkiye'ye sığındığını, ülkesine gönderilmesi hâlinde can güvenliğinin tehlikeye gireceğini ve kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüştür.

9. İdare Mahkemesi 23/12/2021 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiş, kararda 6458 sayılı Kanun'un 54-1/d maddesi uyarınca alınan sınır dışı kararında hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurucu, Suriye'ye geri gönderilmesi durumunda can güvenliğinin tehlikeye gireceğini ileri sürmüşse de durumunun 6458 sayılı Kanun'un 55. maddesi kapsamında değerlendirilip anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında menşe ülkesine (Suriye) sınır dışı edilmesinde sakınca bulunduğuna karar verildiğini, dava konusu işlemle başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya ancak gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine gönderilebileceğini, dolayısıyla başvurucunun doğrudan menşe ülkesine sınır dışı edilmesine dair ortada bir karar bulunmadığını açıklamıştır.

10. Başvurucu, nihai kararı 9/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk için bkz. Hooman Hosseınpour [GK], B. No: 2021/47168, 29/9/2022, §§ 24-46.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 2/7/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

13. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden

yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkı İle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu; Suriye'ye gönderilmesi hâlinde yaşamının tehlikeye gireceğini ve kötü muameleye maruz kalacağını belirterek yaşam hakkı, kötü muamele yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edileceğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, başvurucu hakkında düzenlenen sınır dışı etme kararı ve buna ilişkin iptal davası sürecinden bahsedilerek Anayasa Mahkemesinin daha önce benzer olaylarda belirlediği kriterlerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

2. Değerlendirme

15. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ile kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

17. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

18. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” kenar başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği hâllerde yabancının sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur (A.A. ve A.A., §§ 55, 56, 59; Poorya Parva [1. B.], B. No: 2018/27830, 23/10/2024, § 16). Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

19. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak, sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği

ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı ve varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

20. Yabancı sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının; etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler bulunduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığını ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarını kanıtlamalıdır. Bununla birlikte yabancı, sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

21. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve bu külfetten doğan yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, yabancının kişisel durumu ve uğranılacağı iddia edilen muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

22. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

23. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespittir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (A.A. ve A.A., § 71; M.A. [2. B.], B. No: 2023/104230, 20/11/2024, § 19). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

24. Anılan değerlendirmeler kuşkusuz sınır dışı edileceği ülkede gerçek bir ölüm riskiyle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeler gösteren yabancılar için de geçerlidir (Abulıkemu Helılı [2. B.], B. No: 2021/7144, 13/5/2025, § 33).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

25. Anayasa Mahkemesi Hooman Hosseınpour başvurusunda hakkında menşe ülkesinde

verilmiş bir idam cezası bulunan ve bu kararın kesinleştiğini ileri süren başvurucunun henüz tespit edilmemiş güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi işlemini ve bu işleme karşı açılan idari dava sürecini ele almıştır. Anılan kararda idarenin menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca gördüğü yabancının nereye sınır dışı edileceğinin belirlenmemiş olması hâlinde sınır dışı edileceği ülkede yabancının ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalıp kalmayacağının veya yabancının dolaylı olarak menşe ülkesine sınır dışı edilip edilmeyeceğinin yargı mercilerince değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir (anılan kararda bkz. § 67). M.E. ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/18186, 24/1/2024) başvurusunda ise başka iddialar yanında Suriye uyruklu olan ve menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen başvuruculların güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmelerine karar verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiası değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi yaptığı incelemede sınır dışı etme kararına karşı açılan iptal davalarını inceleyen idari yargı mercilerinin güvenli üçüncü ülkeyle ilgili bir tespit bulunmadığına, bu nedenle sınır dışı edilecekleri ülkelerde başvuruculların kötü muameleye maruz kalıp kalmayacaklarının veya dolaylı olarak menşe ülkesine gönderilip gönderilmeyeceklerinin değerlendirilmesinin mümkün olmadığını dikkate almadıklarına işaret ederek kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (anılan kararda bkz. § 31).

26. Başvurucunun menşe ülkesine sınır dışı edilmesinin sakıncalı olduğu Göç İdaresi tarafından tespit edilmiş, gidebileceği üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine ya da gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir (bkz. § 7). Anayasa Mahkemesi M.A. başvurusunda sınır dışı etme kararında veya bu kararın ekindeki bir belgede ya da sınır dışı etme kararına karşı açılan dava dosyasında bulunan ve yabancıların (davacıların) erişimine kapalı olmayıp yetkili idari birimce düzenlenen bir belgede üçüncü ülkeye veya ülkeler tek tek sayılarak yabancının bu ülkelerden birine sınır dışı edilebileceği açıkça ifade edilmişse yabancının bunlardan başka bir ülkeye sınır dışı edilemeyeceğinin açık olduğunu tespit etmiştir (anılan kararda bkz. § 21). Bununla birlikte somut olayda güvenli üçüncü ülke yönünden sözü edilen kararda belirtildiği şekilde herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Başvurucunun açtığı iptal davasında İdare Mahkemesinin bu belirsizliği dikkate alarak başvurucunun maruz kalabileceği kötü muamele riskini bertaraf edecek nitelikte bir değerlendirme yapması gerekirken davayı reddetmesi usul yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır. Sonuç olarak başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye maruz kalma riskine veya dolaylı olarak menşe ülkesine sınır dışı edilmesine karşı koruyan usul güvencelerinin etkili şekilde sağlandığı söylenemez.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Balıkesir 1. İdare Mahkemesine (E.2021/863, K.2021/1170) GÖNDERİLMESİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CUMA ÇİÇEN

B. No: 2022/8923 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/8923

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CUMA ÇİÇEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/8923)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Cuma ÇİÇEN

Vekili : Av. Serhat KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) entegrasyon ekranından yapılan sorgulamada başvurucunun 1/10/2008 ilâ 30/6/2020 tarihlerinde BAĞ-KUR çalışma kaydı, başlangıç tarihi görülememekle birlikte 13/6/2023 tarihine kadar Kayapınar Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünde eğitim destekleyici faaliyetler kapsamında (SSK çalışanı) çalışma kaydı, 10/5/2023 tarihi itibarıyla da öğretmen olarak kamu çalışanı kaydı bulunmaktadır.

3. Diyarbakır Bağlar Kaymakamlığı olurları ile ilgili mevzuat uyarınca Bağlar ilçesinde izinsiz eğitim ve öğrenci barınma faaliyeti gösteren yerleri denetlemek üzere İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü bünyesinde kamu görevlilerinden müteşekkil Denetleme Komisyonu oluşturulmuştur. Denetleme Komisyonu, denetimleri sırasında başvurucu hakkında çalışma izni ve ruhsatı olmaksızın işletilen kursun muhatabı olduğundan bahisle 15/4/2021 tarihli tutanak düzenlemiştir. Anılan tutanağın ilgili kısmı şöyledir:

"15/4/2021 tarihinde izinsiz eğitim yerleri denetleme komisyonu olarak ilçemiz Bağcılar Mahallesi ... sitesi arkasındaki [U.] EĞİTİM KİŞİSEL GELİŞİM KURSUNU denetime geldik. Yapmış olduğumuz denetim esnasında adı geçen kurumda bulunan kişilerle şifa[h]en yaptığımız görüşmelerde oranın muhatabının ... TC Nolu Cuma ÇİÇEN olduğu tarafımıza sözlü olarak bildirildi. Adı geçen kursta ögrencilerin faal olarak eğitim-öğretim yaptıkları ve bu işlem için herhangi bir çalışma izni ve ruhsatın olmadığı tarafımızca gözlemlenmiştir."

4. Bağlar Kaymakamlığı İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünün 1/7/2021 tarihli yazısı ile denetim sonucundan Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü haberdar edilmiştir. Yazı ekine 15/4/2021 tarihli tutanak, inceleme ve soruşturma raporu, anılan kursun tanıtımını, adres ve iletişim bilgilerini içeren broşür eklenmiştir. Yazı ekindeki inceleme ve soruşturma raporunda U. Akademi Kişisel Gelişim Kursu hakkındaki reklam ve ilan broşürlerine istinaden Denetleme Komisyonunca inceleme yapıldığı, inceleme sonuçlarının tutanağa bağlandığı, ilgili tutanak ile kursun reklam ve sınav duyurularına ilişkin broşürlerinin kabahatin delilleri olduğu belirtilmiştir. Raporda, Denetleme Komisyonunca tutulan tutanakta geçen ifadelere atıfta bulunularak kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadığı hâlde kursta öğrencilerin faal olarak eğitim yaptığı tespit edildiğinden bahisle U. Akademi Kişisel Gelişim Kursunun muhatabı olduğu değerlendirilen başvurucunun hakkında 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca idari para cezası uygulanmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonuç ve kanaatine varıldığı belirtilmiştir.

5. 5580 sayılı Kanun, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ve 20/3/2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği gereğince Diyarbakır Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 5/7/2021 tarihli yazıları ile başvurucu hakkında İdari Para Cezası Karar Tutanağı düzenlenmiş; başvurucunun izinsiz öğretim faaliyeti göstermesi sebebiyle brüt asgari ücretin yirmi katı karşılığı 71.550 TL idari para cezası ödemesine karar verilmiştir. Anılan İdari Para Cezası Karar Tutanağı'nın incelenmesinden, başvurucunun U. Akademi Kişisel Gelişim Kursunun muhatabı olarak değerlendirildiği, kabahatin işlendiğine dair delil olarak 15/4/2021 tarihli tutanağın (bkz. § 3), inceleme ve soruşturma raporunun ve broşürün (bkz. § 4) gösterildiği anlaşılmaktadır.

6. Başvurucu, idari para cezasına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde; -diğer nedenlerle birlikte- kabahatin işlendiği yer olarak gösterilen adresle bir ilgisinin bulunmadığını, anılan adreste eğitim-öğretim faaliyeti yapmadığını ve adreste kimlerin eğitim-öğretim faaliyeti yaptığını bilmediğini, gerçeğe aykırı ve eksik araştırmaya dayanılarak idari para cezası uygulandığını ileri sürmüştür. Ayrıca kabahati kendisinin gerçekleştirdiğine dair soyut beyan dışında somut delil bulunmadığını, kaldı ki kabahati kendisi gerçekleştirmiş olsa dahi mevzuat gereği yapılması gereken uyarı ya da ihtarın yapılmadığını beyan etmiştir. Başvurucu belirtilen nedenlerle aleyhine idari para cezası düzenlenmesinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle idari para cezasının iptal edilmesini talep etmiştir.

7. Diyarbakır 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin (Hâkimlik) 2/11/2021 tarihli kararında itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; 5580 sayılı Kanun'un 3. maddesine yer verildikten sonra Denetleme Komisyonu tarafından gerçekleştirilen denetimde kurum açma izni ve işyeri açma ve çalışma ruhsatı bulunmadığı hâlde kursta öğrencilerin faal olarak eğitim ve öğretime devam ettiğinin, kurumda bulunan kişilerle yapılan şifahi görüşmelerde kurumun muhatabının başvurucu olduğunun belirtildiğinin tespit edildiği vurgulanmıştır. Kararda ayrıca kurum adına "[u.]_akademi21" kullanıcı adıyla açılmış sosyal medya hesabı bulunduğunun, bu hesaptan adı geçen adreste faaliyette bulunulduğunun ve bastırılmış

ilanların paylaşıldığının tespit edildiği, el ilanı ve broşürlerde "Evinize en yakın kurs merkezi [U.] Akademi Bursluluk Sınavı 5.6.7. Sınıflar 10-11 Nisan Sınav giriş kartlarınızı kurumumuzdan temin edebilirsiniz", "Sizleri Hızlandırılmış Derslerimize Bekliyoruz. Pandemi Tedbirleri Alınmış Hijyenik Vip Sınıflar" ifadelerinin yer aldığının görüldüğü ve bu broşürlerin Denetleme Komisyonunun 15/4/2021 tarihli denetim raporuna eklendiğinin anlaşıldığı belirtilmiştir. Sonuç olarak başvurucunun itirazının kabul edilemeyeceği, İdari Para Cezası Karar Tutanağı'nın aksinin ispat edilemediği, idari para cezasında herhangi bir usulsüzlük bulunmadığı ve verilen idari yaptırım kararının hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

8. Başvurucu vekili tarafından karara itiraz edilmiştir. İtiraz dilekçesinde, yukarıda belirtilen iddiaların (bkz. § 6) yanında başvurucu aleyhine tutulan tutanakta kaynağı belli olmayan şifahi bilgiye dayanıldığı, anılan şifahi bilginin kaynağını teşkil eden kişi ya da kişilerin kimlik bilgisinin tutanakta yer almadığı gibi bu kişi ya da kişilerin imzasının da bulunmadığı, bu hâliyle tutanağın hukuken geçersiz ve özensiz olduğu, dayanılan delili ve içeriği denetleme imkânından mahrum kalındığı, eksik araştırma yapıldığı, elektrik, su veya internet hizmeti gibi abonmanlık sözleşmelerinden ilgili kişi tespit edilebilecekken bu tür araştırmalar yapılmaksızın başvurucu hakkındaki soyut isnatla idari para cezası verildiği belirtilmiştir. Ayrıca başvurucunun daha önce aynı ilçede ruhsatlı olarak başka bir adreste 2020 yılında eğitim kurumu açıp işlettiği ve 2020 yılı içinde kurumu kapattığı, kurumu kapatmasına ilişkin terk yazısının dilekçe ekinde sunulduğu, tutanağın düzenlendiği tarihte başvurucunun cep telefonundan İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünden olduğunu beyan eden kişilerce arandığı, başvurucunun T.C. Kimlik Numarasının talep edildiği, başvurucu konunun ne olduğunu sorduğunda bir sorunun bulunmadığının, sadece sistemde T.C. Kimlik Numarasının hata verdiğinin belirtildiği iddia edilmiş ve söz konusu telefon görüşmesinden beş ay sonra idari para cezası kararının tebliğ edildiği ifade edilmiş; iddiaların ve itirazların araştırılmadığından, tartışılmadığından şikâyet edilmiştir. Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hâkimliği (İtiraz Mercii), delil durumunda herhangi bir değişiklik olmadığı, verilen kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine hükmetmiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 14/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 6/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; hakkında verilen cezada izinsiz şekilde faaliyette bulunan eğitim kurumundaki şifahi görüşmede muhatap olarak kendisinin gösterildiği gerekçesine dayanıldığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca soruşturma sürecinde tutulan tutanağa ilişkin beyanlarının alınmadığını, bahse konu adres ile kira kontratı, fatura kaydı, kartvizit gibi doğrudan ya da dolaylı bir bağlantısının bulunmadığını, eğitim yerinin sorumlusu olduğuna ilişkin şifahi bilginin kim tarafından verildiği hususunda herhangi bir bilginin mevcut olmadığını, tespit günü ya da öncesi ve sonrasında idari para cezasına konu adreste hiç bulunmadığını, aksini ispat edebilme imkânı tanınmadan hakkında karar verildiğini ifade etmiş; adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun ileri sürdüğü ihlal iddiaları hakkında yapılacak incelemede belirtilen mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık

görüşünde, Millî Eğitim Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü yazısı ve idari para cezasına ilişkin eklerini de sunmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek esaslı iddiaların gerekçeli kararda karşılanmamasına ilişkin olduğundan başvurucunun iddiasının gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

16. 5580 sayılı Kanun'un "Kurum açma izni" başlıklı 3. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Bir kurumda öğretime başlayabilmek için kurum açma izni alınması zorunludur.

...

Kurum açma izni alınmadıkça, kuruma öğrenci kaydı yapılamaz.

...

Bu Kanun kapsamındaki eğitim-öğretim faaliyetlerini yapan ancak bu Kanuna uygun olarak kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenmeyen yerleri kuran veya işletenlere brüt asgari ücretin 20 katı idari para cezası uygulanır ve bu yerler valiliklerce kapatılır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

17. Somut olayda başvurucu hakkında kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenmeyen yerleri kurduğu veya işlettiği gerekçesiyle idari para cezası düzenlenmiştir. Başvurucu bu idari para cezasına yönelik itiraz aşamasında kabahatin konusunu oluşturan kurs ile ilgisinin bulunmadığını, anılan kursta kabahate konu eylemleri kendisinin gerçekleştirdiğine dair soyut beyan dışında somut delil olmadığını, eğitim yerinin muhatabı olduğuna ilişkin şifahi bilginin kim tarafından verildiğine dair tespitin mevcut olmadığını,

tutulan tutanağa ilişkin beyanlarının alınmadığını, daha önce idari para cezasına konu adresten farklı bir adreste eğitim kurumu açmış ve işletmiş ise de bu kurumu kapattığını, işlettiği eğitim kurumunu kapattığına ilişkin bilgi ve belgelerin araştırılmadığını, bu hususlarda Hâkimlik ve İtiraz Mercii kararlarında değerlendirme yapılmadığını ileri sürmüştür.

18. Yargılama sırasında başvurucuya isnat edilen kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenmeyen yerleri kurduğu veya işlettiği hususunun incelenmesi gerektiği açıktır. Bununla birlikte gerekçeli kararda -belirtilen yerde bir kurs faaliyeti gerçekleştirildiğinden ziyade- başvurucunun kararın sonucunu etkileyecek nitelikte olan ve idari para cezasına konu olan kurs ile kendisinin doğrudan ya da dolaylı bir bağlantısının bulunmadığına dair iddiası değerlendirilmemiştir. Kararın gerekçesinde 15/4/2021 tarihli tutanağa ve tutanak içeriğinde yaptırıma konu olan yerin muhatabının başvurucu olduğunun sözlü olarak bildirilmesine dayanılmış ise de şifahi bilgiye ve bu bilginin kaynağının belirsizliğine itiraz eden, kabahatin kendisi tarafından işlendiğine dair somut delil bulunmadığını, araştırma yapılmadığını ileri süren başvurucunun bu yöndeki iddiaları hakkında da ayrı ve açık bir yanıt verilmemiştir.

19. Ayrıca başvurucu, belirtilen iddialarını itiraz aşamasında da ileri sürmesine rağmen İtiraz Mercii başvurucunun itirazları hususunda hiçbir değerlendirme yapmaksızın, soyut ve yetersiz gerekçelerle itirazın reddine karar vermiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlik ve İtiraz Merciinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden

yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (2021/5462 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERPİL ÖKSÜZ

B. No: 2022/35128 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/35128

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERPİL ÖKSÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/35128)

Karar Tarihi: 2/7/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 29/12/2025 - 33122

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Serpil ÖKSÜZ

Vekili : Av. Gülseren ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vazife malullüğü hükümlerinin uygulanmamasına dair işleme karşı açılan davada, davanın sonucuna etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun eşi, İzmir Emniyet Müdürlüğüne bağlı Sarnıç Karakolunda başpolis olarak görevlidir. Görev yapmaktayken 1/2/2017 tarihinde bir işyerine idari yaptırım kararı uygulandığını tebliğ ettiği sırada işyeri sahipleri tarafından tehdit edilmesi üzerine başlayan tartışma ve mukavemet sonucunda rahatsızlanmış, sevk edildiği hastanede kalp krizi nedeniyle vefat etmiştir. Bunun üzerine başvurucuya 15/2/2017 tarihinden itibaren dul ve yetim aylığı bağlanmış ve vefat eden eşin 30 tam hizmet yılına karşılık gelen emekli ikramiyesi ödenmiştir.

3. İzmir Emniyet Müdürlüğü 4/4/2017 tarihinde başvurucuya vazife malullüğü kapsamında aylık bağlanıp bağlanamayacağının bildirilmesini istemiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) 13/6/2017 tarihinde vefat eden başvurucunun eşinin 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye

Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 45. maddesi uyarınca vazife malullüğü durumunun incelenebilmesi için bazı bilgi ve belgeler istemiştir. 25/7/2017 tarihli yazı ile istenen belgeler gönderilmiştir. Yazı ekinde İzmir Adli Tıp Grup Başkanlığınca düzenlenen 4/4/2017 tarihli rapor yer almıştır. Raporda, kişinin ölümü ile maruz kaldığı bildirilen mukavemet olayı arasında illiyet bağının ortaya konulması için İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığından (ATK) görüş alınmasının uygun olduğu belirtilmiştir. Bunun üzerine SGK 2/10/2017 tarihinde, ATK'dan istenen görüş doğrultusunda düzenlenmiş raporun gönderilmesi hâlinde değerlendirme yapılmasının uygun olacağına karar vermiştir.

4. ATK'nın 26/4/2017 tarihli raporunda, kronik kalp ve damar hastalığı bulunan başvurucunun eşinin ölümüne neden olan kalp krizini maruz kaldığı olayın stresinin tetiklediği belirtilmiştir. Olayın ani kardiyak ölüm sonucu meydana geldiği ifade edilmiştir. Olayla ölüm arasında tıbben illiyet bağı bulunduğu sonucuna varılmıştır.

5. İzmir Emniyet Müdürlüğü tarafından söz konusu rapor 9/3/2018 tarihli yazı ekinde SGK'ya gönderilmiştir. SGK Sağlık Kurulu 9/4/2018 tarihinde, kişide mevcut kalp hastalığının genetik, sigara kullanımı, yüksek kan yağları ve benzeri pek çok etkenin bir arada bulunması sonucu ortaya çıktığı gözönüne alındığında ölümün işyerinden, yürütülen görevden veya kişinin görevli olduğu sırada meydana gelen dış etkenlerden kaynaklanmadığına karar vermiştir. Bunun üzerine SGK Vazife Malullüğü Tespit Kurulu 27/4/2018 tarihinde, başvurucunun eşi hakkında vazife malullüğü hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığına karar vermiştir. Başvurucu, işlemin iptali istemiyle 29/5/2018 tarihinde dava açmıştır.

6. İzmir 2. İdare Mahkemesi 6/6/2018 tarihinde davanın yetki yönünden reddine, dava dosyasının yetkili Ankara İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

7. Ankara 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 12/2/2019 tarihinde davayı oyçokluğuyla reddetmiştir. Kararda, ATK'ya ait 26/4/2017 tarihli raporun özetine yer verdikten sonra SGK tarafından başvurucunun eşinin mevcut kalp ve damar rahatsızlığının genetik, sigara kullanımı, yüksek kan yağları ve benzeri pek çok etkenin bir arada bulunması sonucu ortaya çıktığından vefat olayının görevden kaynaklı olarak meydana gelmediği tespitinde bulunulduğunu belirtmiştir. Başvurucunun eşinin ölümüne yol açan kalp ve damar rahatsızlığının görevin neden ve etkisiyle meydana gelmediği, bünyesel olduğu sonucuna varmıştır.

8. Kararın karşıoyunda, ATK raporunda başvurucunun eşinin ölümüne neden olan kalp krizini maruz kaldığı olayın stresinin tetiklediği tespitine yer verildiğinin altı çizilmiştir. Ölümün vazife sırasında yaşanan olayın etkisiyle meydana geldiğinin tespit edilmesi ve 5434 sayılı Kanun'da vazife sırasında meydana gelen arızaların malul olarak sayılacağına yönelik tahdidî olarak belirtilen durumlara girmemesi nedeniyle dava konusu işlemin iptal edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

9. Başvurucu bu karara karşı 8/4/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçede, ATK raporunda eşinin ölümünü maruz kaldığı olayın stresinin tetiklediği tespitine yer verilmesine rağmen haksız bir şekilde davanın reddedilmesini şikâyet etmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 29/12/2021 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir. Kararda, Mahkemece verilen kararın usul ve kanun hükümleri ile hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığını ifade etmiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 9/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 9/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, ATK raporunda ölüm olayını görev sırasında yaşanan stresin tetiklediği ve olayla ölüm arasında tıbben illiyet bağı bulunduğu belirtilmesine karşın Mahkeme tarafından haksız olarak davasının reddedildiğini belirtmiştir. Aynı iddiasını istinaf aşamasında dile getirmesine karşın Bölge İdare Mahkemesi tarafından değerlendirme yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

13. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Somut olayda başvurucunun eşinin vazife malulü sayılması için önemli olan husus ölüme yol açan rahatsızlığın görevin neden ve etkisiyle meydana gelip gelmemesidir. Mahkeme -ATK raporunda yer alan- başvurucunun eşinin kronik kalp hastası olduğu ve olayda yaşanan stresin bu kalp rahatsızlığı ile birleşmesi sonucunda ölüm olayının gerçekleştiği sonucuna vararak ölüme yol açan kalp ve damar rahatsızlığının görevin neden ve etkisiyle meydana gelmediğini değerlendirmiştir. Ancak ATK raporunda kronik kalp ve damar hastalığı bulunan kişinin ölümünü yaşanan olayın stresinin tetiklediği, vefatın kardiyak ölüm sonucu

meydana geldiği ve en önemlisi olayla ölüm arasında tıbben illiyet bağı bulunduğu tespit edilmiştir. Mahkeme bu tespitlere kararında yer vermemiş, sadece bünyesel rahatsızlık nedeniyle ölüm olayının gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu tespite rağmen bünyesel rahatsızlığın ölüm olayına neden olduğu sonucuna nasıl vardığını açıklamamıştır. Mahkeme, ATK raporunda belirtildiği üzere görevin getirdiği stresin ölüme olan etkisini değerlendirmemiştir. Söz konusu tespitleri değerlendirmediği gibi ATK raporunda belirtilen bulguları neden kabul etmediğine dair kendi görüşünü de ortaya koymamıştır.

18. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda Mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu itibarla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucunun sosyal güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden söz konusu ihlal iddiası hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 300.000 TL maddi ve 150.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2018/1360, K.2019/339) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET CAN TARHAN

B. No: 2022/41543 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41543

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET CAN TARHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/41543)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Mehmet Can TARHAN

Vekili : Av. Erdal KUZU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu (sanık) tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, adil yargılanma hakkının başkaca güvencelerinin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvuruya konu olayın gerçekleştiği tarihte acil çağrı merkezini arayan M.H.A.nın müşteki B.A.nın bir evde alıkonulduğuna ilişkin ihbarı doğrultusunda başvurucu ile birlikte şüpheliler E.Y. ve H.B. hakkında yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçları kapsamında soruşturma başlatılmıştır.

3. Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından gerçekleştirilen soruşturma işlemleri doğrultusunda, müşteki B.A. ile ihbarı yapan bilgi sahibi M.H.A.nın beyanlarına başvurulmuş, müşteki hakkında adli muayene raporu temin edilmiş ve yine şüpheliler E.Y. ve H.B.nin ifadeleri alınmıştır. Ayrıca ihbar üzerine olay yerine gelen kolluk görevlileri tarafından, olay yerine geldiklerinde müştekiyi evin önünde oturur vaziyette gördüklerine ve müştekiye ait cep telefonunun şüpheli E.Y. tarafından rızaen kendilerine teslim edildiğine dair Olay Tespit Tutanağı da tanzim edilmiştir.

4. İhbarı yapan M.H.A. verdiği ifadesinde; sokakta bulunan müstakil bir evden sesler gelmesi üzerine eve baktığında pencerede bulunan bir kişinin bez sallamak ve bağırmak suretiyle yardım istediğini gördüğünü, müşteki B.A. olduğunu daha sonradan öğrendiği bu kişinin kendisine alıkonulduğunu ve polisi aramasını söylemesi üzerine acil çağrı merkezini aradığını beyan etmiştir. Müşteki B.A. ise uyuşturucu madde satın almak için beklediği esnada başvurucu ile birlikte diğer şüpheliler E.Y. ve H.B.nin yanına geldiklerini, bu kişilerle birlikte olayın gerçekleştiği eve gittiklerini, uyuşturucu kullandıktan kısa süre sonra şüpheliler E.Y. ve H.B ile başvurucunun kendisini darbetmeye başladıklarını, üzerinde bulunan bir miktar para ile cep telefonunu aldıktan sonra kendisini tehdit edip başka bir odaya kilitlediklerini beyan etmiştir. Müşteki B.A. ayrıca sabah saatlerinde camdan tişörtünü sallayıp yolda gördüğü kişiden yardım istediğini, başvurucu ve diğer şüphelilerin yardım istediğini görmeleri üzerine kendisini dışarı çıkarttıklarını ve kısa süre sonra da polislerin geldiğini beyan ettiği anlaşılmaktadır.

5. Başvurucu soruşturma aşamasındaki beyanlarında özet olarak diğer şüpheliler H.B. ve E.Y. ile birlikte araçla gezdikleri esnada yolda müşteki B.A.yı araçlarına aldıklarını, daha önceki bir olaydan dolayı diğer şüphelilerle birlikte müştekiyi darbetmeye başladıklarını, daha sonra müştekinin kalacak yeri olmadığı için evlerinde kalmalarına izin verdiklerini, sabah olunca müştekiyi evden kovduklarını, bir süre sonra ise polislerin geldiğini beyan etmiştir.

6. Diğer taraftan şüpheli E.Y. ifadesinde; müştekinin ismini bu olay öncesinde mahallelerinde uyuşturucu madde sattığı için duyduğunu, olay günü diğer şüphelilerle birlikte araçla gezerken müştekiyi görüp arabaya bindirdikten sonra eve götürdüklerini, uyuşturucu sattığı için müştekiyi darbettiğini, sonrasında müştekinin üzerinde uyuşturucu madde bulduklarını, sabaha kadar birlikte oturduklarını, sabah ise müştekinin evden ayrıldığını ve polislerin geldiğini beyan ettiği anlaşılmaktadır. Diğer şüpheli H.B.nin ise bir arkadaşının ricası üzerine müştekinin kalacak yeri olmadığı için müştekiye yardım etmeye karar verdiğini, daha sonra başvurucu ve şüpheli E.Y. ile birlikte müştekiyi araçla alıp evlerine götürdüklerini, evde konuşurken müştekinin mahallelerinde uyuşturucu satan kişi olduğunu anladıklarını, bunun üzerine şüpheli E.Y.nin müştekiyi darp ettiğini, üzerini aradıklarında uyuşturucu madde bulduklarını, akşam evde kalmasına izin verdikten sonra müştekinin sabah evden ayrıldığını ve sonrasında polislerin eve geldiğini beyan etmiştir. Başvurucu ve şüpheliler, soruşturma aşamasındaki bu beyanlarını müdafii hazır bulunmaksızın vermişlerdir.

7. Müştekiye ait 30/5/2018 tarihli genel adli muayene raporunda müştekinin baş oksipital bölgesinde şişlik ve sol kol humerusta dermabrazyon bulunduğu tespit edilmiştir.

8. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun -diğer şüphelilerle birlikte- kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve yağma suçlarından cezalandırılması talebiyle 26/12/2018 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucu ve diğer şüphelilerin müştekiyi darbederek parasını ve telefonunu almak ve yine müştekinin evden çıkmasına izin vermemek suretiyle üzerilerine atılı gece vakti birden fazla kişi ile birlikte nitelikli yağma ve birden fazla kişi ile birlikte kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını iştirak hâlinde işledikleri iddia edilmiştir.

9. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 14/1/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- müşteki B.A.nın şikâyet ve delillerinin

tespiti bakımından beyanının alınması ve yine tanık M.H.A.nın dinlenmesi amacıyla istinabe mahkemelerine yazı yazılmasına karar verilmiştir.

10. Yargılama dört celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde müşteki B.A.nın istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları dosyaya gönderilmiştir. Müşteki önceki beyanlarını tekrar etmiştir. Birinci celsede sanıkların müdafii huzurunda savunmaları alınmıştır. Sanık H.B. Mahkeme huzurundaki savunmasında, müştekiyi kalacak yeri olmadığı için evlerine götürdüklerini, sabah gürültü duyarak uyandığını, sanık E.Y.nin müşteki ile uyuşturucu nedeniyle tartıştıklarını gördüğünü, bu sırada komşuları olan tanık M.H.A.nın yanlarına geldiğini, tanığa polisi aramasını söylediklerini ve daha sonra polisin geldiğini beyan ettiği anlaşılmaktadır. Sanık H.B. soruşturma aşamasındaki beyanını polis baskısı nedeniyle verdiğini ileri sürmüştür. Sanık E.Y. de diğer sanık H.B.nin Mahkeme savunmaları ile aynı yönde beyanda bulunmuş, benzer şekilde soruşturma aşamasındaki beyanlarını polisin baskısı altında verdiğini ileri sürmüştür.

11. Aynı celsede dinlenen başvurucu; müştekinin, evlerine misafir olarak geldiğini, sabah bağrışma sesleri duyması üzerine müştekinin yanına gittiğini, müşteki ile sanık E.Y.nin uyuşturucu madde nedeniyle tartıştıklarını gördüğünü, bu sırada tanık M.H.A.nın da eve geldiğini, tanığın polisi aradığını, daha sonrasında müştekinin evde unuttuğu cep telefonu ve uyuşturucuyu polise teslim ettiklerini beyan etmiştir. Başvurucu, soruşturma beyanlarındaki çelişkiyi polislerin kendisine yaptığını iddia ettiği baskıya dayandırmıştır. Mahkeme, tanık M.H.A.nın beyanlarının dönüşünün beklenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

12. Üçüncü celse öncesinde istinabe mahkemesi tarafından tanık M.H.A.nın soruşturma aşamasındaki ifadesi ile benzer yönde vermiş olduğu beyanları dosyaya gönderilmiştir. Üçüncü celsede tanık M.H.A.nın beyanları duruşmada başvurucu müdafiine okunmuştur. Başvurucu müdafii tanık beyanına karşı tanığın duruşmaya çağrılmak suretiyle huzurda dinlenmesine yönelik talepte bulunmuştur. Mahkeme tanığın yeniden dinlenmesine yönelik talebin reddine karar vermiştir. Bu celsede Cumhuriyet savcısı tarafından esas hakkındaki mütalaa sunulmuştur. Mütalaada başvurucu ile sanıkların yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan ayrı ayrı cezalandırılmaları talep edilmiştir. Mahkeme, mütalaaya karşı yazılı savunma sunmak üzere taraflara süre verdikten sonra duruşmayı ertelemiştir.

13. Son celsede başvurucu ve müdafii; tanık beyanının usule aykırı şekilde alındığını, savunma haklarının kısıtlandığını ve müştekinin beyanlarının çelişkili olduğunu ifade etmiştir. Mahkeme, başvurucunun cebir ve hile kullanarak kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan 3 yıl 4 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, üzerine atılı bulunan yağma suçu bakımından ise faydalanma kastının bulunmaması nedeniyle beraatine karar vermiştir. Mahkeme; müştekinin uyuşturucu almak amacıyla başvurucu ve diğer sanıklarla buluştuğunu, başvurucunun da içinde bulunduğu araca binerek hep birlikte sanık E.Y.ye ait eve gittiklerini, bir süre sonra başvurucu ve diğer sanıkların birlikte müştekiyi darbettiklerini, müştekinin cep telefonunu aldıklarını ve müştekiyi ayrı bir odaya kapattıklarını kabul etmiştir. Mahkeme ayrıca müştekinin odadan çıkamaması üzerine bu defa camdan tişörtünü sallayarak tanık M.H.A.dan yardım istediğini, müştekinin yardım aldığının başvurucu ve sanıklar tarafından görülmesi üzerine müştekinin evden çıkmasına izin verdiklerini kabul etmiştir. Gerekçeli kararın mahkûmiyet kararı verilen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanıkların kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna konu eylemleri bakımından yapılan

değerlendirmede; sanıkların katılanın rıza ile evlerine gelmesine rağmen daha sonra katılanı darp ederek evden ayrılmasına izin vermedikleri, sabaha karşı katılanın yardım istemesi üzerine polislerin olay yerine gelmeleri ile katılanın evden çıkmasına izin vermeleri nedeniyle sanıkların katılana karşı iddia edilen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu iştirak hâlinde işledikleri mahkememizce sabit görülmüştür."

14. Başvurucu; istinaf dilekçesinde -diğer nedenlerle birlikte- müşteki B.A. ile tanık M.H.A.nın beyanlarının istinabe mahkemesi tarafından alınması nedeniyle tanık anlatımlarının güvenilirliğinin denetlenemediğini belirtmiştir. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) yapmış olduğu istinaf incelemesi neticesinde vermiş olduğu 9/2/2022 tarihli karar ile kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden yapılan istinaf başvurusunun esastan reddine dair kesin karar vermiştir. Ceza Dairesi yağma suçu yönünden ise "...sanıkların nitelikli yağma suçunu işledikleri sabit olmasına rağmen, sanıkların katılana ait telefonu faydalanma kastıyla almadıkları şeklindeki yanlış gerekçe ile beraatlerine karar verildiğini" belirterek bozma kararı vermiştir.

15. Başvurucu, istinafta kesinleşen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden 18/3/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Diğer taraftan ise Ceza Dairesinin yağma suçu yönünden vermiş olduğu bozma kararı doğrultusunda dosya Mahkemeye gönderilmiştir.

17. Mahkeme, yağma suçu yönünden 15/3/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda başvurucu, sanıklar E.Y. ve H.B. ile müştekinin hazır edilmesi yönünde işlem yapılmasına karar verilmiştir.

18. Birinci celsede başvurucu ile müdafii bizzat hazır bulunmuştur. Müşteki B.A. ise bulunduğu ceza infaz kurumundan Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) yolu ile duruşmaya katılmıştır. Mahkemece bozma kararına karşı başvurucu ve müştekinin beyanları alınmıştır. Başvurucu ve müdafii bozma kararını kabul etmediklerini, huzurda dinlenmeyen tanığın Mahkeme tarafından dinlenmesi amacıyla işlem yapılmasını talep etmiştir. Müşteki ise şikâyetinin devam ettiğini beyan etmiştir. Mahkeme duruşmaya katılmayan sanıklar E.Y. ve H.B.nin zorla getirilmelerine, bozma kararında tanığın beyanları yönünden bir değerlendirme bulunmadığı gerekçesiyle de başvurucunun tanık M.H.A.nın yeniden dinlenmesine yönelik talebinin reddine karar vermek suretiyle celseyi ertelemiştir.

19. Mahkeme üçüncü celsede sanıklar E.Y. ve H.B. hakkında düzenlenen zorla getirme emrine rağmen duruşmalara katılmamaları nedeniyle haklarında yakalama emri çıkarılmasına karar vermiştir. Sanık E.Y. 25/1/2023 tarihinde yakalanmış ve kovuşturma aşamasındaki savunmalarını tekrar ederek bozma kararını kabul etmediğini beyan etmiştir. Diğer sanık H.B. ise yakalama sonrasında vermiş olduğu 31/1/2023 tarihli beyanında önceki savunmalarını tekrar ettiğini ve bozma kararını kabul etmediğini beyan etmiştir.

20. Son celsede Cumhuriyet savcısı tarafından başvurucu ile diğer sanıkların yağma suçunu iştirak hâlinde işledikleri yönünde esas hakkındaki mütalaa verilmiştir. Başvurucu ve müdafii önceki savunmalarını tekrar etmiştir. Mahkeme, değer azlığı hükümlerini de uygulamak suretiyle başvurucunun birden fazla kişi tarafından gece vakti yağma suçundan 4 yıl 7 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkemenin olayın gerçekleşme şekline ilişkin kabulü bozma öncesi ile aynı doğrultudadır (bkz. § 13). Yağma suçu bakımından gerekçeli kararın ilgili kısmı ise şu şekildedir:

"...Dosya kapsamındaki tüm bilgi ve belgeler, sanık savunmaları, katılan beyanı ve katılan

beyanı ile uyumlu tanık [M.H.A.nın] beyanı, olay yakalama rızaen teslim ve muhafaza altına alma tutanağı nazara alındığında, sanıkların üzerlerine atılı nitelikli yağma suçunu işlediklerinin sabit olduğu ... olayımızda sanıkların, katılanın kafasına yumruk atmak ve katılanı hep birlikte darp etmek suretiyle katılana ait tuşlu cep telefonunu katılanın elinden zorla aldıkları, katılana ait tuşlu cep telefonunun arama yapılan konutta bulunduğu, bunun ise arama tutanağı ve diğer delillerle sabit olduğu, bu itibarla faydalanma amacının da gerçekleştiği ve bu şekilde suçun unsurlarının oluştuğu ..."

21. Başvurucu; istinaf dilekçesinde -diğer nedenlerle birlikte- tanık M.H.A.nın beyanlarının istinabe mahkemesi tarafından alınması nedeniyle tanık anlatımlarının güvenilirliğinin denetlenemediğini belirtmiştir. Ceza Dairesi 8/11/2023 tarihli kararla yağma suçu yönünden yapılan istinaf başvurusunun esastan reddine dair kesin karar vermiştir.

22. Başvurucu, nihai kararı 10/12/2023 tarihinde öğrendikten sonra 4/1/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

23. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

24. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Aralarında kişi ve konu yönünden hukuki irtibat bulunan 2024/1543 numaralı bireysel başvuru ile 2022/41543 numaralı bireysel başvurunun birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma Suçu Yönünden Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanık ve müştekinin duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık ve müştekiye soru sorma imkânı elde edemediğini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; duruşmada okunan tanık ifadelerine karşı başvurucu ve müdafiine itiraz ve savunmalarını sunma imkânı tanındığı, tanık beyanının yanı sıra dosya kapsamındaki diğer sanık savunmaları, katılan beyanı, olay yakalama rızaen teslim ve muhafaza altına alma tutanağı, katılana ait tuşlu cep telefonunun arama yapılan konutta bulunduğuna ilişkin arama tutanağı ve diğer delillere de kararda yer verildiği, tanık beyanının tek veya belirleyici delil olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

27. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

29. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için

üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

30. Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun, beyanı delil olarak kabul edilen tanıkların duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Mahkeme, adresleri yargı çevresi dışında bulunan tanık M.H.A. ile müşteki B.A.nın duruşmaya getirilmesinin zor olup olmadığıyla ilgili bir değerlendirme yapmamış; tanıkların adreslerinin yargı çevresi dışında olması istinabe yoluyla dinlenmeleri için yeterli bir sebep sayılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

31. Üçüncü celse okunan tanık M.H.A.nın beyanlarını kabul etmeyen başvurucu müdafii tarafından, tanığın mahkeme huzurunda yeniden dinlenmesine yönelik talebi Mahkeme tarafından kabul edilmemiştir (bkz. § 12). Mahkeme son celsede başvurucunun mahkûmiyetine karar vermiştir. Mahkemenin kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden mahkûmiyet gerekçesini, müştekinin darp edildikten sonra odaya kapatıldığına ilişkin beyanları ile tanık M.H.A.nın müştekinin kendisinden yardım istemesi üzerine polisi aradığına ilişkin anlatımları doğrultusunda müştekinin olay yerine gelen polisler tarafından bulunmasına dayandırdığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle sorgulama imkânı tanınmayan tanık beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

32. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Dosyada tanık beyanlarını destekleyen başka deliller de bulunmaktadır. Ancak Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanıkların başvurucunun da onlara soru sormasına imkân sağlayacak şekilde SEGBİS gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanıkların yazılı beyanları duruşmada okunmuşsa da başvurucu, tanıkların beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış; sorulan

sorulara verdikleri cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanıkların gösterdiği tepkiler konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanığın beyanlarının güvenilirliği test edilememiştir. Mahkeme de tanık beyanda bulunurken gösterdiği tepkilerle ilgili olarak izlenim edinememiştir. Öte yandan hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanık beyanları dışında başka delillere de dayanılmış olmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanıkları sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanları, belirleyici ölçüde hükme esas alınmış olduğu hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanıkların duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

34. Başvuruda kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Yağma Suçu Yönünden Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanık ve müştekinin duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Bakanlık görüşünde; duruşmada okunan tanık ifadelerine karşı başvurucu ve müdafiine itiraz ve savunmalarını sunma imkânı tanındığı, tanık beyanının yanı sıra dosya kapsamındaki diğer sanık savunmaları, katılan beyanı, olay yakalama rızaen teslim ve muhafaza altına alma tutanağı, katılana ait tuşlu cep telefonunun arama yapılan konutta bulunduğuna ilişkin arama tutanağı ve diğer delillere de kararda yer verildiği, tanık beyanının tek veya belirleyici delil olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

37. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

38. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı

tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

39. Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun, beyanı delil olarak kabul edilen tanığın duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Mahkeme, adresi yargı çevresi dışında bulunan tanık M.H.A.nın duruşmaya getirilmesinin zor olup olmadığıyla ilgili bir değerlendirme yapmamış; tanık adresinin yargı çevresi dışında olması istinabe yoluyla dinlenmesi için yeterli bir sebep sayılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

40. Yağma suçu yönünden verilen mahkûmiyet kararına ilişkin olarak Mahkemenin gerekçeli karar içeriğine göre -duruşmada dinlenilmeyen tanık M.H.A.nın beyanları dışında- istinaf mahkemesince verilen bozma sonrasındaki aşamada Mahkemece huzurda dinlenen müşteki B.A.nın -aşamalarda vermiş olduğu birbiriyle uyumlu- anlatımları, darp olayının gerçekleşme şekli ile örtüşen müştekiye ait adli muayene raporu, başvurucu ile diğer sanıklar E.Y. ve H.B.nin yağma suçunun unsuru olan darp eylemine ilişkin soruşturma aşamasında alınan beyanları ile müştekiye ait cep telefonunun sanık E.Y. tarafından teslimine ilişkin kolluk tutanağı gözetilerek mahkûmiyet hükmü kurulduğu anlaşılmaktadır.

41. Diğer taraftan Mahkeme, müşteki B.A.yı yağma suçu yönünden verilen bozma sonrasında yapılan duruşmada başvurucu ve müdafii huzurunda SEGBİS vasıtası ile dinlemiş, başvurucu tarafın müştekiye soru sorabilmesine imkân da vermiştir (bkz. § 18). Bu doğrultuda müştekinin ilk olarak istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanlarının sorgulanamamasına ilişkin başvurucu aleyhine ortaya çıkan durum bozma sonrasında sorgulanmasına imkân sağlanmak suretiyle telafi edilmiştir. Bu kapsamda müşteki B.A.nın huzurda dinlenmesiyle birlikte verdiği beyanları ile Mahkemece itibar edilen diğer delillere göre duruşmada sorgulanamayan tanık M.H.A.nın beyanlarının yağma suçu yönünden Mahkemeyi mahkûmiyet kararına götüren tek veya belirleyici nitelikte delil olduğunun kabulü mümkün görünmemektedir. Başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânı bulmadığı tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olarak mahkûmiyette kullanılmadığının tespit edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkı ile ilgili uygulanan testin üçüncü aşamasına yönelik bir inceleme yapılmamıştır.

42. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Yağma Suçu Yönünden Diğer İhlal İddiaları

43. Başvurucunun yetersiz gerekçe ile karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, delillerin toplanmaması ve bir kısım talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

44. Başvurucu; ihlalin tespiti ile tutar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

47. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

48. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Yağma suçu yönünden tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yağma suçu yönünden diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/13, K.2020/43) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

H. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAJED ABDULLAH

B. No: 2022/45491 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/45491

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAJED ABDULLAH BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/45491)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Majed ABDULLAH

Vekili : Av. Adile Özge AKBIYIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının, sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine uyulmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Kayseri İl Göç İdaresi Müdürlüğünce (Göç İdaresi) 9/11/2021 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri uyarınca sınır dışı etme ve aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında altı ay süreyle idari gözetim kararı alınmıştır. Bu karara göre başvurucu, güvenli üçüncü bir ülkeye gönderilecek veya gönüllü olması hâlinde başvurucunun menşe ülkesine çıkışı sağlanacaktır.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali talebiyle açtığı dava Kayseri 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 3/3/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 4/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 29/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) ve Göç İdaresi Başkanlığının cevabi yazı ve eklerinde yer alan bilgilere göre başvurucu, 24/5/2022 tarihinde Şanlıurfa Akçakale Kara Hudut Kapısı'ndan gönüllü geri dönüş kapsamında Türkiye'den çıkış yapmıştır. Gönüllü geri dönüş formunun başvurucunun anladığı dilde ve Türkçe olarak düzenlendiği, formda başvurucunun yanı sıra tercüman ile kurum veya kuruluş yetkilisinin (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği yetkilisi, Kızılay temsilcisi, ulusal/uluslararası sivil toplum kuruluşu temsilcisi veya Valilik İnsan Hakları ve Eşitlik Birimi görevlisi) de imzasının bulunduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan başvurucu hakkında daha önce alınan sınır dışı etme kararı göç idaresi tarafından tesis edilen tarihsiz bir işlemle kaldırılmıştır.

6. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir..

8. Başvurucu; ülkesinde iç savaşın hâkim olduğunu, bu nedenle ailesiyle birlikte Türkiye'ye sığındığını belirtmiştir. Sınır dışı edilmesi hâlinde yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edileceğini ileri süren başvurucu, ayrıca İdare Mahkemesinin herhangi bir araştırma yapmaksızın davayı reddetmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvurucu hakkında verilen sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçlarıyla ilgili iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (M.A. [2. B.], B. No: 2021/43562, 26/3/2025, § 16).

10. Başvurucu, bireysel başvuru tarihinden sonra gönüllü geri dönüş kapsamında ülkemizden çıkış yapmış ve göç idaresinin tarihsiz bir işlemi ile hakkında alınan sınır dışı etme kararı kaldırılmıştır (bkz. § 5). Bu gelişme, başvurucunun başvuru konusu sınır dışı tehdidinden artık etkilenmeyeceğini göstermektedir. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca başvurunun Anayasanın uygulanması ve yorumlanması ya da temel hakların kapsam ve sınırlarının belirlenmesi bakımından önemli bir mesele içermediği, ayrıca insan haklarına saygının gerektirdiği bir durumun da bulunmadığı değerlendirilmiştir.

11. Açıklanan gerekçelerle incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MESUT YATMAN

B. No: 2022/49558 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/49558

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MESUT YATMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/49558)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Mesut YATMAN

Vekili : Av. Caner CANLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan gizli tanıkların sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. PKK terör örgütü 12/8/2015 tarihinden itibaren Cizre ilçesinin de dâhil olduğu bazı merkezlerde öz yönetim ilan etmiştir. Öz yönetim ilan ettiği bölgelerde patlayıcıyla tuzaklanmış hendekler kazmak ve barikatlar kurmak suretiyle yalıtılmış bölgeler oluşturmaya çalışan PKK terör örgütü; kamuoyunda hendek olayları olarak adlandırılan ve aylarca devam eden bu süreçte roketatarlar, keskin nişancı tüfekleri, patlayıcılar ve otomatik saldırı tüfekleri kullanarak terör saldırıları düzenlemiştir. Okullar, hastaneler, barajlar, adliye binaları, ambulanslar gibi temel kamu hizmetlerini sağlayan eşya ve binaların yanında sivilleri de hedef alan bu terör saldırılarında 335 sivil hayatını kaybederken 2.106 kişi yaralanmıştır. Terör saldırılarında 859 güvenlik görevlisi ve Derik kaymakamı şehit olmuş, 4.711 güvenlik görevlisi yaralanmıştır. Bu terör eylemlerinin engellenmesi, halkın can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla sözde öz yönetim ilan edilen bazı bölgelerde mülki idare amirliklerince sokağa çıkma yasakları uygulanarak

terörle mücadele operasyonları başlatılmıştır (hendek olayları, öz yönetim ilanları, PKK terör örgütünün şehir savaşı stratejisi ve sokağa çıkma yasakları hakkında arka plan bilgisi ile ayrıntılı açıklamalar için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/37897, 5/7/2022, §§ 16-28, 67, 346-348).

3. Bu kapsamda Şırnak'ın Merkez ilçesinde 14/12/2015 tarihinde bölücü terör örgütü mensuplarının yakalanması, kurulan hendek ve barikatların yıkılması ile halkın can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş; yürütülen operasyonlarda yakalanan ve örgütle bağlantılı olduğu düşünülen kişiler, alınan ifadelerinde diğer örgüt üyeleri ile ilgili teşhis ve tespitler yapmıştır. Anılan soruşturmalarda V.Ö. ile gizli tanıklar Bahadır, Saltuk ve Keşiş; başvurucunun hendek ve barikatlarda silahlı ve silahsız olarak nöbet tuttuğunu beyan ederek başvurucuyu teşhis etmiştir. Gizli tanıklar Bahadır, Saltuk ve Keşiş'in Cumhuriyet savcısı huzurundaki beyan ve teşhislerinde müdafii bulunmamaktadır. V.Ö. ise soruşturma aşamasındaki beyanlarını müdafii huzurunda vermiştir.

4. Tanıkların teşhis ve beyanları üzerine Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında soruşturmaya başlamıştır. Başvurucu; soruşturma aşamasındaki beyanlarında hendek olaylarına bağlı olarak olağanüstü hâl ilan edilmesi ile başka yerde yaşamaya başladığını, hendek olaylarında nöbet tutmadığını, aleyhine beyanda bulunan kişilerin kendisine iftira attıklarını ve PKK terör örgütü ile hiçbir bağlantısının bulunmadığını ifade etmiştir. Diğer taraftan kendisi hakkında yürütülen soruşturmada beyanda bulunan Y.Ü.nün, Dicle Mahallesi'nde nöbet tuttuğu esnada başvurucunun yanına geldiğine ve Şırnak'a geçmesi konusunda kendisine yardımcı olduğuna dair ifade ve teşhisi soruşturma dosyasına gönderilmiştir.

5. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 27/1/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; hakkında ayrı soruşturma yürütülen şüpheli V.Ö.nün başvurucunun Dicle Mahallesi'nde silahlı olarak nöbet tuttuğu, gizli tanıklar Bahadır, Saltuk ve Keşiş'in yürütülen soruşturmalarda başvurucuyu teşhis ederek başvurucunun hendek ve barikatlarda silahlı olarak nöbet tuttuğu ve yine başvurucunun örgütün şehir yapılanmasında yer aldığına ilişkin beyanlarda bulundukları belirtilmiştir.

6. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Şırnak 2. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 28/2/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- tanıklar Y.Ü. ve V.Ö.nün beyanlarının alınması amacıyla istinabe mahkemelerine yazı yazılmasına, gizli tanıklar Bahadır, Saltuk ve Keşiş'in Mahkemece dinlenmesi amacıyla da işlem yapılmasına karar verilmiştir.

7. Yargılamanın ilk celsesinde başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu, müdafii huzurundaki savunmasında aleyhine beyan ve teşhiste bulunan kişileri tanımadığını, hendek olaylarına katılmadığını, olay döneminde Dicle Mahallesi'nde kalmadıklarını beyan etmiştir. İstinabe mahkemesi tarafından beyanı alınan tanık Y.Ü.; başvurucuyu Dicle Mahallesi'nde oturması nedeniyle tanıdığını ve başvurucunun hendek olaylarına karıştığını görmediğini belirtmiştir. Diğer taraftan kolluk görevlilerinin gizli tanıklar Keşiş ve Saltuk'a ulaşılamadığına ilişkin tutanak da dosyaya gönderilmiştir.

8. Mahkemece dördüncü celse öncesinde başvurucu ve müdafiinin yokluğunda gizli tanık Bahadır'ın beyanları alınmıştır. Mahkeme, başvurucuya gizli tanığa sorulmasını istediği soruları yazılı olarak bildirmesi için süre vermemiştir. Gizli tanık Bahadır; başvurucuyu

Dicle Mahallesi'nden tanıdığını, camii civarında bulunan barikat ve hendeklerin başında keleş ile nöbet tutarken gördüğünü ve başvurucunun nöbet listesi hazırladığını beyan etmiştir. Dördüncü celse gizli tanığın beyanları başvurucuya okunmuştur. Başvurucu, gizli tanık anlatımlarının gerçek dışı olduğunu beyan etmiştir. Mahkeme tanık V.Ö.nün beyanlarının alınması amacıyla celseyi ertelemiştir.

9. Tanık V.Ö. celse arasında istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanlarında hendek olaylarının yaşandığı dönemde emniyet tarafından kendisine çok sayıda teşhis yaptırıldığını, başvurucuyu tanımadığını, örgütle bağlantısını bilmediğini ve teşhis işlemine konu kişiyi de tanımadığını belirtmiştir. Mahkeme, tanıklar Y.Ü. ve V.Ö. ile ve gizli tanık Bahadır'ın dinlenmesinden sonra Cumhuriyet savcısının cezalandırmaya yönelik mütalaasına karşı başvurucunun savunmasını almıştır. Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan beraatine karar vermiştir. Mahkemenin beraat gerekçesi "...gizli tanık Bahadır'ın soyut ve sanığın [başvurucunun] örgüt üyesi olduğunu belli edecek, örgüt hiyerarşisi altında süreklilik ve çeşitlilik gösteren eylemler içermeyen beyanı dışında başkaca tanık, gizli tanık, yahut somut fotoğraf, svap örneği, hastane kaydı ve benzeri deliller bulunmadığı" şeklinde açıklanmıştır.

10. Başvurucu hakkında verilen beraat kararı Cumhuriyet savcısı tarafından istinaf edilmiştir. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başkaca bir soruşturma yürütüldüğünün anlaşılması nedeniyle anılan soruşturma dosyasının celp edilerek incelenmesi ve tanık V.Ö.nün teşhis ve beyanlarının gizli tanık Bahadır'ın beyanları ile uyumlu olması nedeniyle tanığın savcılık, sorgu ve mahkeme beyanlarına dair tutanakların aslı veya onaylı örneklerinin temin edilerek Dicle Mahallesi'nde vahim nitelikte bir eylemin gerçekleşip gerçekleşmediğinin, gerçekleşmiş ise bu olaylara başvurucu sanığın katılıp katılmadığına dair herhangi bir delil ya da bilgi olup olmadığının ilgili birimlerden araştırılmasının gerektiği gerekçeleriyle bozma kararı vermiştir.

11. Bozma sonrasında Mahkeme 6/4/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- tanık V.Ö.nün kendi soruşturma dosyasındaki evrakın istenilmesine, başvurucu hakkında yürütülen diğer soruşturma dosyasının incelenmek üzere dosya arasına alınmasına ve yine başvurucunun Dicle Mahallesi'nde gerçekleşen olaylara ilişkin bilgi ve belgelerin -vahim eylem araştırmasının- emniyetten sorulmasına karar vermiştir. Bozma sonrasında Mahkemenin tanıkların ya da gizli tanıkların yeniden dinlenmesine yönelik işlem yapmadığı anlaşılmaktadır.

12. Bozma sonrası yargılama, iki celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde, başvurucu hakkında beyan ve teşhiste bulunan gizli tanık Pınar'ın kolluk görevlilerine vermiş olduğu beyanları doğrultusunda başlatılan -bozma kararına konu- diğer soruşturma kapsamında, başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından Mahkemede görülmekte olan derdest kovuşturmanın bulunduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği bildirilmiştir. Aynı şekilde Şırnak Emniyet Müdürlüğü tarafından vahim eylemlere ilişkin hazırlanan 17/4/2019 tarihli araştırma tutanağı da dosyaya gönderilmiştir. Araştırma tutanağının içeriğinde başvurucuyla ilgili tespit bulunmadığı anlaşılmaktadır.

13. Birinci celse, tanıklar V.Ö. ve Y.Ü.nün soruşturma dosyalarındaki ifade ve teşhisleri, diğer soruşturmaya ilişkin verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, vahim eylem araştırmasına ilişkin emniyet müdürlüğü cevabı ile bozma kararı başvurucuya okunmuştur.

Mahkeme gizli tanık Pınar'ın dinlenmesi amacıyla duruşmayı ertelemiş, başvurucu ve müdafiine gizli tanığa sormak istedikleri soruları bildirmeleri amacıyla süre vermiştir. Başvurucu gizli tanığa sorulmasını istediği soruları Mahkemeye bildirmiştir. Celse arasında gizli tanık Pınar'ın kolluk aşamasına ait teşhis ve beyanları dosyaya gönderilmiş ise de gizli tanık Pınar hazır edilemediğinden dinlenmesi mümkün olmamıştır.

14. İkinci celsede, gizli tanık Pınar'ın fotoğraftaki -sonradan başvurucu olduğunu öğrendiği- kişinin YDG-H bünyesinde Dicle Mahallesi'nde bulunan barikat eylemine katıldığı ve üzerinde hücum yeleği bulunduğuna dair beyanları hazır bulunan başvurucu ve müdafiine okunmuştur. Mahkeme, başvurucunun eylemlerinin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302. maddesinde düzenlenen suçu oluşturma ihtimali nedeniyle başvurucuya ek savunma hakkı vermiş, gizli tanık Pınar'ın dinlenmesinden ise vazgeçmiştir. Aynı celse Cumhuriyet savcısı esas hakkındaki mütalaasında gizli tanıklar Bahadır, Saltuk ve Keşiş'in yürütülen soruşturmalarda başvurucuyu teşhis ederek başvurucunun hendek ve barikatlarda silahlı olarak nöbet tuttuğuna ilişkin beyanlarda bulundukları belirtilerek başvurucunun cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvurucu esas hakkındaki savunmalarında tanıkları tanımadığını ve atılı suçu işlemediğini beyan etmiştir. Mahkemece her ne kadar başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği iddiasıyla dava açılmış ise de başvurucunun eylemlerinin devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak suçunu oluşturması nedeniyle başvurucunun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanığın bu kapsamda PKK/KCK silahlı terör örgütünün şehir gençlik yapılanması (YDG-H) içerisinde ilimiz Dicle Mahallesinde silahlı ve silahsız faaliyet gösterdiği, gizli tanık Bahadır'ın sanığın babasını da tanımlar bir şekilde sanığın Dicle Mahallesi Mehmet Y. Caminin olduğu civarda silahlı nöbet tuttuğu şeklindeki ve açık tanıkların da soruşturma aşamasında gizli tanığın bu beyanını destekler vaziyetteki ifadeleri dikkate alındığında sanığın hendek ve barikatlarda silahlı ve silahsız nöbet tuttuğu, sanığın böylelikle;PKK/KCK Silahlı Terör Örgütünün kuruluş amaçlarını, faaliyet ve eylemlerini benimsediğini gösterir şekilde ve örgütün amaçları doğrultusunda emir talimat içerisinde silahlı faaliyet göstermek, hendek barikatlarda nöbet tutmak, güvenlik güçleriyle çatışmaya girmek amaçlı hendek barikat yapımında yer almak ve telefon dinleme kaydından anlaşılacağı üzere örgüte eleman temin etmek şeklinde yoğunluk, süreklilik ve çeşitlilik arzeden eylem ve faaliyetlerde aktif bir şekilde bulunarak örgütle hiyerarşik ve organik açıdan tam bir disiplin içinde bağlı olduğu ve de sanığın Türkiye Cumhuriyeti Devleti Egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmak ve devletin bağımsızlığı ile egemenliğini zayıflatmayı amaç edinen PKK/KCK silahlı terör örgütü ile organik bağ içine girerek yapıya dâhil olmakla silahlı terör örgütü üyesi olduğu sabittir.

Şırnak İl Merkezinde Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmak suçundan Mahkememizin 2017/261 E-2018/338 K. sayılı dosyası ile yargılanan ve mahkûmiyetine karar verilen tanık [Y.Ü.] Mahkememizin 2017/292 E sayılı dosyasından yargılanan ancak 10/7/2017 tarihinde Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/736 E sayılı dosyası ile birleştirilen ve hâlen TCK'nın 302. maddesinden yargılanan tanık [V.Ö.] kovuşturma aşamasında beyanlarından dönmüş, tanık [Y.Ü.] müdafii huzurunda teşhis beyanında bulunmuş, tanık [V.Ö.] ise psikolojik baskı ile soruşturmada ifadesinin alındığını söylemiş ise de dosya içerisine alınan gözaltı giriş çıkış adli raporları ve tanıkların kendi hakkındaki soruşturma dosyasındaki ifadelerinde bu hususa ilişkin bir emareye dahi rastlanmamış olup tanıkların teşhis beyanlarına mantıklı bir açıklama getiremediklerinden bu beyanından

dönen tanıkların kovuşturma aşamasındaki beyanlarına mahkememizce itibar edilmemiş olup;

Her ne kadar sanık kovuşturma aşamasında hakkında iftira atıldığını, hendek barikat kazımında yer almadığı şeklinde beyanda bulunmuş ise de; teşhiste bulunan açık tanıkların sanığın Dicle Mahallesi hendek barikatta silahsız olarak bulunduğu, gizli tanık Bahadır'ın sanığın açık tanıklarla aynı Dicle Mahallesinde bulunan Ö. Y. Cami yanındaki hendek barikatta silahlı olarak faaliyet gösterdiği, nöbet tuttuğu ve nöbet listesini hazırladığı, vahim eylem araştırmasında Dicle Mahallesinde birçok vehamet arz eden olay yaşandığı, tanıkların evveliyatından beri tanımadıkları sanığa iftira atmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu hususları hep birlikte değerlendirildiğinde PKK/KCK silahlı terör örgütünün YDG-H yapılanması içerisinde yer alarak örgütün öz yönetim ilanı çerçevesinde dağ kadrosundan gelen örgüt elemanlarıyla birlikte Dicle Mahallesinde güvenlik güçleri ile çatışmaya girme amaçlı açılan hendek ve kurulan barikatlarda emir ve talimat doğrultusunda silahlı nöbet tutmak suretiyle aktif bir şekilde faaliyet gösteren sanığın suçtan kurtulmaya yönelik inkar yollu savunmalarına itibar edilmeyerek bu hâliyle sanığın PKK/KCK terör örgütünün amacı olan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmak ve devlet egemenliğini zayıflatmak amacıyla silahlı faaliyet göstererek hendek barikat yapımında yer alması, buralarda silahlı nöbet tutması ve güvenlik güçleriyle çatışmaya girmek suretiyle 5237 sayılı TCK'nın 302/1. maddesinde belirtilen Devletin Birliği ve Ülke Bütünlüğünü Bozma amaç suçuna elverişli/vahim nitelikte olduğuna kuşku bulunmayan fiilleri gerçekleştirdiği... "

15. Başvurucu, istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- gizli tanık beyanlarını destekleyen başkaca delil olmadığını ve gizli tanıkları sorgulayamadığını belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesince 4/2/2020 tarihinde esastan reddedilmiştir.

16. Başvurucu, temyiz dilekçesinde de -diğerlerinin yanı sıra- gizli tanıkların sadece soruşturma aşamasında dinlendiklerini ve gizli tanıklarla yüzleştirilmediğini belirtmiştir.

17. Yargıtay 3. Ceza Dairesi istinaf talebinin esastan reddine ilişkin istinaf kararını 22/2/2022 tarihinde onamıştır.

18. Başvurucu, nihai hükmü 22/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 28/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Başvurunun incelenme aşamasında, gerekçede dayanılan telefon kayıtlarına ilişkin Mahkemeye yazılan müzekkereye verilen cevapta "...Dosya araştırmasında telefon dinleme kayıtlarına ilişkin herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığı" bildirilmiştir.

20. Komisyon, tanık sorgulama hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

21. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan gizli tanıklar Bahadır, Saltuk ve Keşiş'in duruşmada dinlenmemeleri nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun diğer tanıklar V.Ö. ve Y.Ü.yü sorgulayamadığına ilişkin şikâyeti ise bulunmamaktadır.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; duruşmada okunan gizli tanık ifadelerine karşı

başvurucu ve müdafiine itiraz ve savunmalarını sunma imkânı tanındığı, tanık beyanının yanı sıra dosya kapsamındaki diğer delillere de kararda yer verildiği, tanık beyanının tek veya belirleyici delil olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda yer alan tanık sorgulama hakkına ilişkin şikâyetlerini tekrar etmiştir.

23. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir (Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015; Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014). Buna göre bir sanığın kendisi hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir. Böylelikle sanık, aleyhindeki tanık beyanlarının zayıf/itibar edilmez noktalarını ortaya koyup çelişmeli yargılama ilkesine uygun olarak onların güvenilirliğini huzurda sınayabilecek (test edebilecek), tanığın inandırıcılığı ve güvenilirliği bakımından sorduğu sorularla kendi lehine sonuçlar ortaya çıkarabilecek ve yargılama makamının uyuşmazlık konusu olayı sadece iddia makamının ileri sürdüğü şekliyle değil savunmanın argümanlarıyla da algılamasını sağlayabilecektir (AZ. M., § 55).

26. Ancak bazı olaylarda tanığın kim olduğunun sanıklar tarafından bilinmesi, tanığın kendisi veya yakınları için tehlike doğurabilir. Tanıklık yapacak olanların misillemeye uğramaktan korkmak için haklı sebepleri bulunabilir. Ayrıca örgütlü suçla mücadelede tanığın kimliğinin gizli tutulması hafife alınamaz. Örgütlü suçlardaki artış, bazı tedbirlerin alınmasını gerektirebilir. Bununla birlikte bir tanığın kimliği bu nedenle saklı tutulmuşsa savunma tarafının ceza yargılamalarında normal koşullarda bulunmayan zorluklarla karşı karşıya kalabileceği de gözönünde bulundurulmalıdır (Baran Karadağ, § 57).

27. Bu durumda ilk olarak tanığın kimliğini gizlemek için makul gerekçelerin olup olmadığının ve ikinci olarak gizli tanık ifadesinin verilecek hükmün dayandığı tek veya belirleyici temel olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Gizli tanık beyanının mahkeme kararının dayandığı belirleyici delil olduğu bu şekilde tespit edildikten sonra üçüncü olarak savunma tarafına dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği de belirlenmelidir. Hükmün büyük ölçüde veya yalnızca gizli tanığın ifadesine dayanması durumunda yargılama, detaylı incelemelere tabi tutulmalıdır. Eğer sanık veya müdafii tarafından güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla sorgulanmamış tanık delili, mahkeme kararının dayandığı esas veya belirleyici delilse ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemişse adil yargılanma hakkının ihlali söz konusu olabilir (Baran Karadağ, §§ 68, 72).

28. Somut olayda başvurucunun barikat ve hendeklerde silahlı nöbet tuttuğunu beyan eden gizli tanık Bahadır, celse arasında ve başvurucu hazır bulunmaksızın Mahkemece dinlenmiştir. Diğer gizli tanıklar Saltuk, Keşiş ve Pınar ise kendilerine ulaşılamaması nedeniyle dinlenememiştir. İstinabe mahkemesi tarafından dinlenen tanıklardan V.Ö. başvurucuyu tanımadığını, diğer tanık Y.Ü. ise başvurucunun hendek olaylarına karıştığını

görmediğini beyan etmiştir. Başvurucu; olayların yaşandığı dönemde başka yerde bulunduğunu, kendisine iftira atıldığını ve gizli tanık beyanlarını kabul etmediğini ifade etmiştir.

29. Tanıkların kimliğinin neden gizlendiği, tanığın neden savunmanın katılmadığı celsede dinlenildiği duruşma tutanakları ve gerekçeli karardan anlaşılamamaktadır. Ancak bunlara ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı gizli tanık/tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır. Başvurucu hakkındaki gerekçeli karar incelendiğinde duruşmada dinlenmeyen gizli tanıkların başvurucu aleyhine verdiği beyanların ve diğer delillerin ağırlığı hususunda Mahkemece herhangi bir değerlendirmede ise bulunulmadığı görülmüştür.

30. Mahkemenin, başvurucunun PKK/KCK silahlı terör örgütünün şehir gençlik yapılanması (YDG-H) kapsamında Dicle Mahallesi'nde silahlı ve silahsız faaliyet göstermesine bağlı olarak devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak suçundan mahkûm olmasında -esas itibarıyla- gizli tanık Bahadır'ın aşamalardaki beyanları, tanıklar Y.Ü. ve V.Ö.nün soruşturma aşamasında vermiş oldukları ve gizli tanık Bahadır'ın beyanları ile uyumlu anlatımları ile başvurucunun telefon dinleme kayıtlarına göre örgüte eleman temin ettiğine dair tespite dayandığı görülmektedir.

31. Başvurunun incelenme aşamasında, gerekçede dayanılan telefon kayıtlarının tespit edilememesi üzerine Mahkemeye yazılan müzekkereye verilen cevaba göre "...Dosya araştırmasında telefon dinleme kayıtlarına ilişkin herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığı" bildirilmiştir (bkz. § 19). Telefon kayıtlarına ilişkin bu yazı cevabı doğrultusunda somut olayda, tanıklar Y.Ü. ve V.Ö.nün soruşturma aşamasındaki beyanları ile uyumlu olduğu vurgulanmak suretiyle hükmün esas olarak gizli tanık anlatımlarına dayandığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle sözü geçen olayda gizli tanık Bahadır'ın anlatımları tek olmasa da belirleyici delil olmuştur.

32. Gizli tanık beyanlarının Mahkeme kararında belirleyici delil olduğu bu şekilde tespit edildikten sonra savunma tarafına dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği de belirlenmelidir. Mahkemenin başvurucunun hendek olaylarının başlamasıyla birlikte Dicle Mahallesi'nden ayrıldığına ilişkin savunmasını araştırmamış olması nedeniyle sorgulama imkânı verilmeyen gizli tanık beyanları doğrultusunda ortaya çıkan dezavantajlı durumu telafi edici güvence sağladığı söylenemeyecektir. Gizli tanık Bahadır, Mahkeme heyeti tarafından dinlendiğinden heyetin tüm üyeleri tanığın tepkilerini doğrudan gözlemleyebilmiştir. Mahkeme, gizli tanığın beyanlarını duruşmada okumuş; başvurucu gizli tanığın beyanlarını kabul etmemiştir.

33. Bununla birlikte başvurucu ve müdafii, gizli tanığın beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses bağlantısı yoluyla da olsa gizli tanığı sorgulayamamış, sorulan sorulara verdikleri cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edememişlerdir. Diğer bir ifadeyle savunma tarafı böylelikle sorgulama yoluyla gizli tanıkların güvenilirliğini test edememiştir. Söz konusu tanıkların beyanları daha sonra dosya arasına alınarak ilk derece mahkemesince sanık (başvurucu) ve müdafiinin denetimine sunulmuş ise de bu durum tanık beyanlarına karşı yeterli bir itiraz imkânı olarak değerlendirilemez.

34. Sonuç olarak tanıkların kimliklerinin neden gizlendiği, bu tanıkların neden savunmanın hazır bulunduğu celselerde dinlenilmediği, celse arasında ifadesi alınan gizli tanık

beyanlarının neden aynı anda gizli tanıklara özgü görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle dinlenmediği hususunda bir gerekçeye yer verilmediği, hükmün belirleyici ölçüde gizli tanık ifadelerine dayandırıldığı ve gizli tanıklara yöneltilmesi istenen soruların bildirilmesi şeklindeki uygulamanın da tanığın menfaatleri ile sanığın adil yargılanma ölçütleri içinde yer alan haklarının adil bir şekilde dengelenmesini sağlamadığı görülmüştür.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

36. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

37. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

38. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

39. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

40. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şırnak 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/197, K.2019/662) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B.M. İNŞAAT OTOMOTİV TURİZM VE YAT SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/51926 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/51926

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

B.M. İNŞAAT OTOMOTİV TURİZM VE YAT SAN. TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/51926)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : B.M. İnşaat Otomotiv Turizm ve Yat San. Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Deniz ÖZAYDINLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle yapılan başvuruda tanık dinletme talebi hakkında karar verilmemesi nedeniyle tanık dinletme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu şirket, bireysel başvuru konusu olayın meydana geldiği tarihte Gebze'de faaliyet gösteren ve alkollü içecek satış belgesine sahip olan bir limitet şirkettir.

3. Kolluk görevlileri 29/10/2021 tarihinde, saat 22.00'den sonra bahsi geçen işyerinde içki satışı yapıldığına ilişkin tutanak düzenlemiştir. Anılan tutanakta 29/10/2021 tarihinde saat 22.55'te başvurucu şirket adına kayıtlı işyerinde alkol satıldığının görüldüğü, bunun üzerine alkol alan kişinin yol üzerinde durdurulduğu, yapılan kimlik kontrolünde F.Ö. olduğu anlaşılan kişinin elindeki poşette iki adet bira bulunduğunun tespit edildiği, bu kişiye alkolü nereden aldığı sorulduğunda D. Tekel isimli işyerinden aldığını ifade ettiği belirtilmiştir.

Daha sonra, işyerine girildiğinde kendisini görevli olarak tanıtan G.K.nın işyerine ait evrakı kolluk kuvvetlerine teslim ettiği, F.Ö. ve G.K.nın tutanağı imzalamaktan imtina ettiği anlaşılmıştır.

4. Söz konusu tutanak, Tarım ve Orman Bakanlığı Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığına (Daire Başkanlığı) gönderilmiş; Daire Başkanlığı işyeri sahibi olan başvurucu hakkında 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'nun 6. maddesinin (5) numaralı fıkrasının son cümlesinde yer alan "Alkollü içkiler, 22.00 ila 06.00 saatleri arasında perakende olarak satılamaz." hükmünün ihlal edildiği gerekçesiyle aynı Kanun'un 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca 70.921 TL idari para cezası uygulamıştır.

5. Başvurucu şirket vekili, idari para cezasının kaldırılması için Gebze 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) iptal başvurusunda bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde; diğer itirazların yanı sıra başvurucu şirkete ait işyerinden alkol satın alındığı iddia olunan kişiye ait hiçbir görüntü kaydı bulunmadığını, başvurucu şirket işletmecisinin ve alkol aldığı iddia olunan kişinin imzadan imtina ettiklerini, dolayısıyla söz konusu satışa ilişkin çelişkilerin giderilmesi için F.Ö.nün tanık olarak dinlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

6. Hâkimlik, anılan başvuru üzerine söz konusu dilekçenin Daire Başkanlığına tebliğ edilerek dilekçede yer alan iddialara karşı Daire Başkanlığının cevaplarının sorulmasına ve idari para cezasına ilişkin işlem dosyasının Daire Başkanlığından istenmesine karar vermiştir.

7. Bunun üzerine Daire Başkanlığı; Hâkimliğe gönderdiği cevap yazısında uyuşmazlık konusu olayın tutanakta anlatıldığı gibi gerçekleştiğini, resmî belge niteliğinde olan tutanağın aksinin aynı değerde belgelerle ispatının zorunlu olduğunu belirterek idari para cezasının usul ve kanuna uygun olduğunu ifade etmiştir. Daire Başkanlığı tarafından gönderilen belgeler arasında F.Ö.nün kolluk tarafından beyanının alındığına dair tutanağa rastlanılmamıştır.

8. Hâkimlik, dosya üzerinden yaptığı inceleme neticesinde 13/4/2022 tarihli kararla iptal başvurusunu reddetmiştir. Gerekçeli kararda Daire Başkanlığınca gönderilen belgeler üzerinde yapılan inceleme sonucunda, kolluk görevlilerince düzenlenen tutanak ile eylemin sabit olduğu belirtilmiştir.

9. Başvurucu; iptal başvurusunda ileri sürdüğü itirazlarını yineleyerek Hâkimlik kararına karşı itiraz kanun yoluna müracaat etmiştir.

10. Başvurucunun itirazı Gebze 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin (İtiraz Makamı) 15/4/2022 tarihli kararı ile "...verilen kararda usule ve yasaya aykırılık bulunmadığı" gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir. Nihai karar 24/4/2022 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

11. Başvurucu 13/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu, kolluk görevlilerince düzenlenen tutanakta imzadan imtina eden tanığın duruşmada dinlenmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik

kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş, ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak tanık dinletme hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte adil yargılanma hakkının somut görünümlerinden biri olan tanık dinletme hakkı esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da zımni bir unsurudur (Ali Fırtına [1. B.], B. No: 2014/14575, 6/7/2017, § 24).

18. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendinde; bir suç ile itham edilen herkesin iddia tanıklarını sorguya çekme veya çektirme, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı şartlar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkı düzenlenmiştir (Ali Fırtına, § 25).

19. Anayasa Mahkemesi benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında tanık dinletme hakkıyla ilgili ilkeleri belirlemiştir.

20. Savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı şartlar altında davet edilmelerinin ve dinlenilmelerinin sağlanmasını isteme hakkı, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Tanıkların dinlenilmek üzere çağrılmasının uygun olup olmadığının değerlendirilmesi, kural olarak yargılamayı yapan mahkemelerin takdir yetkisi dâhilindedir. Ancak bu hak, sanığın lehine olan bütün tanıkların çağrılmasını ve dinlenilmesini gerektirmez. Bu düzenlemenin esas amacı, sanığın aynı şartlar altında ve silahların eşitliği ilkesine uygun olarak tanık dinletme talebinde bulunabilmesinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla bir sanığın bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenilmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebini desteklemesi gerekmektedir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, § 47; Ahmet Zeki Üçok [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 70).

21. Başvuru konusu idari para cezası kolluk görevlilerinin, F.Ö.nün saat 22.55'te anılan işyerinden içki aldığına ilişkin gözlemleri sonucu düzenledikleri tutanağa dayanmaktadır. Başvurucu vekili, işyerinde içki satılmadığını ve içki satın aldığı iddia olunan kişinin tutanağı imzalamaktan imtina ettiğini beyan ederek söz konusu tanığın duruşmada dinlenmesi yönündeki talebini Hâkimliğe iletmiştir (bkz. § 5). Hâkimlik tarafından tanık F.Ö.nün duruşmada dinlenilmesi yönünde bir işlem yapılmamıştır. Buna göre tanığın duruşmada dinlenilmesi için Hâkimlikçe makul bir çaba sergilenmemiştir. Başvurucu, Hâkimlik kararına karşı itirazında da aynı yönde talepte bulunduğu hâlde bu talebi İtiraz Makamınca da değerlendirilmemiştir (bkz. § 10). Dolayısıyla başvurucunun tanık dinletme hakkından

yararlandırılmamasının geçerli bir nedene dayandığını söylemek mümkün gözükmemektedir.

22. Bununla birlikte iptal başvurusunun reddi kararında kolluk görevlilerinin düzenledikleri tutanağa dayanılması nedeniyle savunma tarafının karşılaştığı zorlukları telafi eden dengeleyici güvencelerin başvurucuya tanınıp tanınmadığı da incelenmelidir. Diğer bir ifadeyle yargılama detaylı incelemelere tabi tutularak tutanağın güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla kabahatli olduğu iddia edilen kişiye telafi edici güvenceler sağlayan bir usulün izlenip izlenmediği ortaya çıkarılmalıdır. Bu kapsamda Hâkimlikçe karar verilirken tutanağı destekleyen başka doğrulayıcı delillere dayanılması telafi edici güvencelerden biri olarak kabul edilebilir. Somut olayda Hâkimlik gerekçeli kararında kolluk görevlilerinin gözlemleri üzerine hazırlanan tutanağa ağırlık vererek başvurucunun sahibi olduğu işyerinde içki satıldığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak Hâkimlik kararında tutanağın teyit edilmesi amacıyla yeterli ölçüde başka doğrulayıcı delile atıf yapıldığı söylenemez.

23. Sonuç olarak Hâkimliğin kararına gerekçe gösterdiği olguların varlığı yönünden sadece tutanağı dikkate alması, buna karşılık başvurucunun aynı olguların aksini ispat için gösterdiği tanığı dinlememesi başvurucuyu yaptırım uygulayan idare karşısında önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürmüştür. Bu durum, yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkarmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Başvurucunun tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden dolayı adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı, eşitlik ilkesi ve çalışma hakkına ilişkin şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden

yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

29. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin tanık dinletme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gebze 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (2022/78 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN YILDIZ

B. No: 2022/51991 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/51991

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN YILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/51991)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Süleyman YILDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumuna yasak eşya sokma suçundan hapis cezası verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olayların meydana geldiği tarihte devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışma suçundan hükümlü olarak Burdur E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Ceza İnfaz Kurumunda 6/10/2020 tarihinde başvurucunun da bulunduğu koğuşta kısmi arama yapılmış, yapılan arama esnasında uzun dalga (AM) özelliği bulunan iki adet radyo ve yazarı PKK terör örgütü lideri olan "Özgürlük Sosyolojisi" isimli kitap ile aynı kişinin yazdığı "Nasıl Yaşamalı?" isimli kitabın fotokopisi ve yazarları F.Y. ve M.T. olan "Dörtlerin Gecesi" isimli kitabın fotokopisi ele geçirilmiştir. Ceza İnfaz Kurumu ele geçirilen kitapların yasaklı yayın olup olmadığı ve radyolarda AM dalgası bulunup bulunmadığı, aynı zamanda radyoların haberleşme için kullanımının mümkün olup olmadığı hususunda inceleme yaptırmıştır. Kitaplara yönelik yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporda; Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) yer alan yasaklı yayınlar listesinde Özgürlük Sosyolojisi'nin A. Yayıncılık tarafından basılmış hâlinin listede yer almadığı, eğitim servisinde arşivlenen ve güncellenen yasaklı yayınlar incelemesinde ise Mersin 3. Sulh Ceza

Hâkimliğinin 4/3/2016 tarihli kararıyla adı geçen kitaba el konulmasına ve dağıtılmış eserlerin toplanmasına karar verildiği belirtilerek yayının yasaklı kategoride olduğuna yer verilmiştir. Raporun devamında, fotokopi şeklindeki kitaplar hakkında el koyma, toplatılma, dağıtılmasının ve satışının yasaklanmasına ilişkin yargı makamlarınca verilen kararlar bulunduğuna değinilerek dokümanların yasaklı yayın statüsünde olduğu tespit edilmiştir. Radyolara yönelik yapılan inceleme sonucunda ise iki adet radyonun AM dalgasının bulunduğu ancak yapılan denemeler sonucunda herhangi bir AM dalgası yayınına ulaşılamadığı değerlendirilmiştir.

4. Bunun üzerine Ceza İnfaz Kurumu, başvurucu ve aynı odada birlikte kaldığı kişiler hakkında suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak fiilini işlediklerinden bahisle disiplin soruşturması başlatmış, aynı zamanda adli yönden gereğinin takdir ve ifası için Burdur Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) ihbarda bulunmuştur. Akabinde yapılan adli soruşturmada başvurucunun ve aynı odada birlikte kaldığı iki kişinin ifadeleri alınmıştır. Başvurucu ifadesinde; Ceza İnfaz Kurumunda bulunan kitabın ve radyoların kendisine ait olduğunu, bunları ortak alanda herkesin kullandığını, radyoları dışarıdan tedarik etmediğini, Ceza İnfaz Kurumunun kantininde satıldığını, düzenlenen raporda da radyolarda suç unsuru bulunmadığının tespit edildiğini, radyoların iki yıldır kaldıkları odada bulunduğunu ve her seferinde cezaevinin denetiminden geçtiğini belirtmiştir. Soruşturmaya konu edilen Özgürlük Sosyolojisi isimli kitap hakkında 2016 yılında çıkan toplatma kararından haberdar olmadığını, kitabın odadaki kütüphanede bulunduğunu, jandarma ve idari personel tarafından kütüphanenin defalarca arandığı dönemlerde kitabın her zaman kütüphanede yer aldığını ve herhangi bir sorunla karşılaşılmadığını beyan etmiştir. Aynı soruşturma kapsamında ifadesi alınan E.K. ise; ele geçirilen radyoların cezaevinin kantininde satıldığını, söz konusu radyolarda şarkı, türkü vb. şeyler dinlediklerini, yasaklı olduğu belirtilen kitapların da uzun zamandan beri odada bulunduğunu ifade etmiştir.

5. Bunun üzerine başvurucu hakkında Başsavcılığın 11/12/2020 tarihli iddianamesi ile infaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokma suçundan kamu davası açılmıştır. Burdur 1. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) yapılan yargılamada başvurucunun alınan savunmasında; radyoların kantinde satıldığını, kitapların ise kütüphaneden alındığını, radyo ve kitapları cezaevine kendisinin sokmadığını, kitapların koğuş içerisindeki kütüphanede bulunduğunu, radyoları başka odada bulunan şahısların kaldıkları odaya geldiklerinde getirdiğini ifade etmiştir.

6. Mahkeme, dosyaya sunulan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün (Genel Müdürlük) ceza infaz kurumlarının kantininde sadece kısa dalga (FM) özelliği bulunan radyoların satışının sağlanmasına ilişkin 30/5/2017 tarihli yazısını ve ele geçirilen kitapların yasaklı yayınlar kapsamında olduğunu dikkate almıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda 22/4/2021 tarihli kararla, başvurucunun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 297. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca infaz kurumuna yasak eşya sokma suçundan 1 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...ceza infaz kurumunda yapılan aramalarda sanığın elinde yazarları [F.Y.] ve [M.T.] olan dörtlerin gecesi isimli kitap, yazarı [A.Ö.] olan nasıl yaşamalı isimli kitap, yazarı [A.Ö.] olan özgürlük sosyolojisi isimli kitap ve AM bantlı yayın yapan radyoların ele geçirildiği, kovuşturma aşamasında yapılan araştırmalarda AM bantlı yayın yapan radyoların ceza infaz kurumunda daha önce satışının yapılmamış olduğu ve ele geçirilen kitapların terörle

mücadele yasası kapsamında yasaklı kitaplardan olduğu anlaşıldığı, sanığın alınan savunmasında ve savcılık aşamasındaki savunmalarında söz konusu kitapların kendisine ait olduğunu ikrar ettiği, söz konusu yayınların mahkemelerce yasaklanmış ve suç örgütlerini temsil eden yayın ve dokümanlardan olduğunun anlaşılması karşısında hükümlü bulunan sanığın TCK'nın 297/2-f maddesinde düzenlenen infaz kurumuna yasak eşya sokma suçunu işlediği sabit görül[müştür]..."

7. Başvurucu, Mahkemenin kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Kararı inceleyen Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesi, hükmün müsadereye ve koşullu salıverilmeye ilişkin kısımlarını düzelterek kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 21/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 9/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; 2012 yılından itibaren aynı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu, ele geçirilen kitapların yasaklı olduklarına dair herhangi bir bilgi verilmediğini, nitekim kitapların odadaki kütüphanede (kitaplıkta) bulunduğunu, Özgürlük Sosyolojisi isimli kitabın 2020 yılında kendisine verilen 10 kitabın içerisinde yer aldığını, kurum kayıtlarında yer alan tutanakta bu durumun sabit olduğunu, Ceza İnfaz Kurumunun denetiminden geçip görüldü kaşesi vurularak teslim edildiğini ancak daha sonra bu sayfaların soruşturma evresinde yırtıldığını öğrendiğini belirtmiştir. Bununla birlikte 2012-2016 yılları arasındaki dönemde Ceza İnfaz Kurumunun kantininde AM dalga özellikli radyoların satıldığını, kantin listelerinin yargılama sürecinde talep etmesine rağmen istenip incelenmediğini, Genel Müdürlük tarafından 2017 yılında yalnızca FM dalga özellikli radyoların satılmasına izin veren karara kadar AM dalga özellikli radyoların kantinde satıldığını ifade etmiştir. Mahkemenin gerekli inceleme ve değerlendirme yapmaksızın mahkûmiyetine karar vermesinin adil yargılanma hakkını ve ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

12. Odasında bulundurduğu iletişim araçları ve dokümanlar nedeniyle başvurucu hakkında verilen hapis cezasına yönelik şikâyetin bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (Aydın Akış [2. B.], B. No: 2021/35485, 26/3/2025, § 13; disiplin cezasına yönelik kararlar için bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 33; Gıyasettin Aydın (2) [1. B.], B. No: 2017/17252, 1/7/2020, § 26).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Ceza İnfaz Kurumunda bulundurduğu radyolar ile kitap ve kitap fotokopileri içeriğinde yer alan ifadeler nedeniyle hakkında hapis cezası uygulanan başvurucunun ifade

özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahaleye dayanak olan 5237 sayılı Kanun'un 297. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (f) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı, müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması ve suçun önlenmesi meşru amacı kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

15. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda, mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

16. Söz konusu sınırlamalar kapsamında düzenlenen disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğinde olan 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 37. maddesi uyarınca, Kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesine göre ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre hükümlü hakkında kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Memiş Berber [1. B.], B. No: 2017/38744, 20/10/2021, § 22).

17. Diğer yandan ceza infaz kurumlarında gerçekleşen ve disiplin suçuna konu olan eylemlerin aynı zamanda bir suç ithamına konu olabilmesi durumunda adli yönden suç soruşturması veya kovuşturması yapılmasına da bir engel bulunmamaktadır. Bu kapsamda 5237 sayılı Kanun'un 297. maddesi gereğince infaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokulması hâlinde ilgili hakkında ayrıca adli cezalandırma yoluna gidilebilmektedir. Anılan maddenin ikinci fıkrasının (f) bendi uyarınca "... mahkemelerce yasaklanmış veya suç örgütlerini temsil eden yayın, afiş, pankart, resim, sembol, işaret, doküman ve benzeri malzemeler ile örgütsel haberleşme araçlarını ceza infaz kurumuna veya tutukevine sokan, buralarda bulunduran veya kullanan kişi" 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Maddede sayılan eşyaların herhangi birinin ceza infaz kurumuna sokulması veya bulundurulması ile söz konusu suç işlenmiş olacaktır. Bu hâliyle Kanun'un 297. maddesinde düzenlenen infaz kurumuna yasak eşya sokma suçunun seçimlik hareketli bir suç tipi olduğu kabul edilmektedir (Aydın Akış, § 18).

18. Olay tarihinde başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunda terör suçundan hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun terör suçundan mahkûm olması olgusu da gözönüne alındığında ceza infaz kurumlarında düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması meşru amacı doğrultusunda kamu makamlarının takdir yetkisinin daha geniş yorumlanması gerekebilir. Bununla birlikte yargı mercileri, idarenin söz konusu takdir yetkisini hukuka uygun kullanıp kullanmadığını denetlerken anılan meşru amaca ulaşma bakımından ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya koymalıdırlar.

19. İlk derece mahkemesi gerekçeli kararında, başvurucuya ait olduğunu kabul ettiği eşyalardan AM dalga özellikli radyoların Ceza İnfaz Kurumu kantininde satışının 2017 yılından itibaren yasak olduğuna ve radyoları kantinden temin etmesinin mümkün olmadığına değinmiş, kitap ve kitap fotokopilerinin ise suç örgütlerini temsil etmesi sebebiyle yasaklı kategoride yer aldığına yer vermiştir. Bu doğrultuda başvurucunun söz konusu kitapların kendisine ait olduğu ikrarına dayanılarak ceza infaz kurumuna yasak eşya sokma suçunu işlediği gerekçesiyle mahkûmiyet hükmü kurulmuştur.

20. Başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan bu müdahalenin değerlendirilmesinde öncelikle Ceza İnfaz Kurumunca yapılan kitap ve radyolara yönelik bilirkişi incelemeleri ile başvurucunun Başsavcılık ve Mahkeme nezdinde sunduğu ifade ve savunmaların gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Başvurucu, her iki mercide sunduğu ve davanın sonucunu etkilemeye muktedir beyanlarında tutarlı açıklamalarda bulunmuş; ele geçirilen kitabın uzun zamandır odadaki kütüphanede bulunduğunu belirtmiştir. Başvuru formunda da kitabın Ceza İnfaz Kurumu tarafından denetlendiğini, kendisine teslim edilirken mühürlendiğini ifade etmiştir (bkz. § 10). Ceza İnfaz Kurumunca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporda da bahsi geçen kitabın A. Yayıncılık tarafından basılmış hâlinin kitabın UYAP'ta yer alan yasaklı yayınlar listesinde bulunmadığı tespit edilmiştir (bkz. § 3). Öte yandan ele geçirilen radyolarla ilgili olarak başvurucu, radyoların 2012-2016 yılları arasında kurum kantininde satıldığını belirtmiş ve Başsavcılıkta ifadesi alınan E.K. da bu hususu desteklemiştir (bkz. § 4). Nitekim Mahkemenin Bakanlık ile yaptığı yazışma sonucunda ceza infaz kurumu kantinlerinde sadece FM dalga özellikli radyoların satışına izin verilmesinin 30/5/2017 tarihli yazılı talimata dayandığı (bkz. § 6) anlaşılabilmektedir. Dahası radyolara yönelik yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporda radyoların AM dalgalarında herhangi bir yayın tespit edilemediğine yönelik değerlendirmede de bulunulmuştur (bkz. § 3). Buna karşın ilk derece mahkemesi kitap yönünden; ele geçirilen yayının yasaklı listede yer aldığını ve radyo yönünden; AM dalga özellikli radyoların ceza infaz kurumunda 2017 yılından beri satışının yasaklandığını gözönünde bulundurarak ceza infaz kurumuna yasak eşya sokma suçunun sübuta erdiği gerekçesiyle cezalandırma yoluna gitmiştir.

21. Oysa başvurucunun kitap ve kitap fotokopilerinin yasaklı yayın olduğunu ve radyoların AM dalga özellikli olması nedeniyle bulundurulmasının yasaklandığını bildiği ya da bilmesi gerektiğinin Mahkemece ortaya konulması gerekmektedir. Ayrıca söz konusu kitap ve kitap fotokopilerinin içeriği hakkında da bir değerlendirme yapılması ve içeriklerinde yer alan açıklamaların ve yazıların hangi sebeplerle yasaklandığının belirtilmesi gerekmektedir (Yoldaş Aydın [2. B.], B. No: 2020/13452, 24/10/2024, § 34). Buna karşın Mahkeme kararında, başvurucunun kitap ve radyolara ilişkin savunmalarını çürütür nitelikte bir gerekçe oluşturulmadan, sadece suça konu eşyaların başvurucuya ait olduğundan bahsetmekle yetinilerek mahkûmiyet kararı verildiği görülmektedir. Bu hâliyle ifade

özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının Mahkeme tarafından ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulamadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Burdur 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2020/563, K.2021/278) GÖNDERİLMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, hükümlü olduğu ceza infaz kurumunda yapılan arama sonucunda ele geçirilen kitap ve radyo nedeniyle cezalandırılmasının adil yargılanma hakkı ve ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüş, Sayın Mahkemece yapılan değerlendirmede çoğunluk tarafından başvurucunun, Anayasa'nın 26. maddesinde koruma altın alınan ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda belirttiğim nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Ceza İnfaz Kurumunda 6/10/2020 tarihinde başvurucunun da bulunduğu koğuşta arama yapılmış, yapılan arama esnasında uzun dalga (AM) özelliği bulunan iki adet radyo ve yazarı PKK terör örgütü sözde lideri olan "Özgürlük Sosyolojisi" isimli kitap ile ayni kişinin yazdığı "Nasıl Yaşamalı?" isimli kitabin fotokopisi ve yazarları farklı kişiler olan "Dörtlerin Gecesi" isimli kitabin fotokopisi ele geçirilmiştir. Kitaplara yönelik yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporda; Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) yer alan yasak yayınlar listesinde Özgürlük Sosyolojisinin, A…Yayıncılık tarafından basilmiş hâlinin listede yer almadığı, eğitim servisinde arşivlenen ve güncellenen yasaklı yayınlar incelemesinde ise Mersin 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin 4/3/2016 tarihli kararıyla adı geçen kitaba el konulmasına ve dağıtılmış eserlerin toplanmasına karar verildiği belirtilmiştir. Radyolara yönelik yapılan inceleme sonucunda ise iki adet radyonun AM dalgasının bulunduğu ancak yapılan denemeler sonucunda herhangi bir AM dalgası yayınına ulaşılamadığı değerlendirilmiştir.

Ceza infaz Kurumu, başvurucu ve aynı odada birlikte kaldığı kişiler hakkında suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak suçundan Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunmuş, Başsavcılık tarafından düzenlenen iddianamenin mahkemece kabulü ile dava görülmeye başlanmıştır. Burdur 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan yargılamada başvurucu radyoların kantinde satıldığını, kitapların ise kütüphaneden alındığını ve koğuş içinde bulunan kütüphanede bulunduğunu ileri sürmüştür. Yerel Mahkeme, sanığın, TCK m.297/f.2'nin (f) bendi uyarınca bir yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde, Adalet Bakanlığı'nın söz konusu radyoların daha önce Ceza İnfaz Kurumu kantininde satılmadığını, ele geçirilen kitapların ise Terörle Mücadele Kanunu kapsamında mahkemelerce yasaklanmış yayınlardan olduğu, başvurucunun Savcılık tarafından alınan ifadesinde söz konusu kitapların kendisine ait olduğunu ikrar ettiği belirtilmiştir.

TCK'nın 297. maddesinde "İnfaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak" başlığı altında ilk fıkrada, infaz kurumuna veya tutukevine silah, uyuşturucu veya uyarıcı madde veya elektronik haberleşme aracı sokan veya bulunduran kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı, bu suçun konusunu oluşturan eşyanın, temin edilmesi veya bulundurulması ayrı bir suç oluşturduğu takdirde; fikri içtima hükümlerine göre belirlenecek ceza yarı oranında artırılacağı, söz konusu maddenin 2. fıkrasının (f) bendinde ise, birinci fıkra kapsamı dışında kalan; Kurum idaresince incelenmek üzere alınanlar hariç, mahkemelerce yasaklanmış veya suç örgütlerini temsil eden yayın, afiş, pankart, resim, sembol, işaret, doküman ve benzeri malzemeler ile örgütsel haberleşme araçlarını, ceza infaz kurumuna veya tutukevine sokan, buralarda bulunduran veya kullanan kişilerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir.

Çoğunluk gerekçesinde, başvurucunun kitap ve kitap fotokopilerinin yasaklı yayın olduğunu ve radyoların AM dalga özellikli olması nedeniyle bulundurulmasının yasaklandığını bildiği ya da bilmesi gerektiğinin yerel mahkemece ortaya konulması gerektiği, yerel mahkemece

başvurucunun savunmalarını çürütür nitelikte gerekçe ortaya konulmadan kitapların ve radyoların başvurucuya ait olduğunun belirtilmesi ile yetinildiği ve mahkumiyet kararı verildiği, dolayısıyla başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı ileri sürülmüştür.

Başvurucunun kendisine ait olduğunu kabul ettiği yayının terör örgütü sözde lideri tarafından yazıldığı, terör örgütünü temsil ettiği ve mahkemelerce yasaklandığı sabittir. Türk Ceza Kanunun 4. maddesinde, "Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz" hükmü mevcuttur. Başvurucunun, kendisine ait olduğunu kabul ettiği yasaklı yayının, mahkemelerce yasaklanmış olduğunu bildiği ya da bilmesi gerektiğinin ileri sürülmesi, TCK'nın 4. maddesine aykırı olarak kanunlarda suç olarak düzenlenen bir hususun sanık tarafından bilinmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Hal böyle olunca çoğunluk gerekçesinde ileri sürülen, kitapların yasaklı olduğunun başvurucu tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiğinin yerel mahkemece yeterli şekilde ortaya konulamadığı görüşüne katılmak mümkün değildir.

Kaldı ki, ilk derece mahkemesince başvurucu hakkında TCK'nın 297. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen hapis cezasının alt sınırı üzerinden hüküm kurulmuştur. Buna göre, söz konusu hapis cezası, başvurucunun işlediği fiil ile orantılı olup, başvurucunun cezalandırılması zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiği gibi müdahale demokratik toplum düzeninin gereklerine de aykırı değildir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle başvurucunun, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü hakkının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer Çınar

SEZGİN KAYA

B. No: 2022/52046 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/52046

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEZGİN KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/52046)

Karar Tarihi: 2/7/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 29/12/2025 - 33122

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Sezgin KAYA

Vekili : Av. Ömer Faruk BAKİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle yapılan başvuruda tanık dinletme talebi hakkında karar verilmemesi nedeniyle tanık dinletme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, bireysel başvuru konusu olayların meydana geldiği tarihte Altınordu'da içki satışı da yapan bir işyeri işletmektedir.

3. Kolluk görevlileri tarafından 29/11/2021 tarihinde, saat 22.00'den sonra bahsi geçen işyerinde içki satışı yapıldığına ilişkin tutanak düzenlenmiştir. Anılan tutanakta 29/11/2021 tarihinde saat 22.30 sıralarında başvurucunun işlettiği işyerinde alkol satıldığının görüldüğü, bunun üzerine alkol alan kişilerin yol üzerinde durdurulduğu, yapılan kimlik kontrolünde M.K. ve B.Ç. olduğu anlaşılan kişilerin ellerindeki poşette bira bulunduğunun tespit edildiği, bu kişilere alkolü nereden aldığı sorulduğunda U. Büfe isimli işyerinden aldıklarını ifade ettikleri belirtilmiştir. Daha sonra işyerine girildiğinde kendisini görevli olarak tanıtan S.T.nin işyerine ait evrakı kolluk görevlilerine teslim ettiği, S.T.nin tutanağı

imzalamaktan imtina ettiği anlaşılmıştır.

4. Söz konusu tutanak, Tarım ve Orman Bakanlığı Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığına (Daire Başkanlığı) gönderilmiş; Daire Başkanlığı, işyeri sahibi olan başvurucu hakkında 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'nun 6. maddesinin (5) numaralı fıkrasının son cümlesinde yer alan "Alkollü içkiler, 22.00 ila 06.00 saatleri arasında perakende olarak satılamaz." hükmünün ihlal edildiği gerekçesiyle aynı Kanun'un 7. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca 70.921 TL idari para cezası uygulamıştır.

5. Başvurucu, idari para cezasının kaldırılması için Ordu 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) iptal başvurusunda bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde; diğer itirazlarının yanı sıra işlettiği işyerinden alkol satın aldıklarının iddia edildiği kişilerin saat 22.00'den önce alkol almak için geldiklerini, daha sonrasında polislerin geldiğini, müşterilere alkol satışı yapılmadığını, polislerin tutanak düzenleyeceklerini bildirmelerine rağmen yarım saat kadar işlem yapmadıklarını ve oyalandıklarını, dolayısıyla söz konusu satışa ilişkin çelişkilerin giderilmesi için M.K. ve B.Ç.nin tanık olarak dinlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

6. Hâkimlik, anılan başvuru üzerine söz konusu dilekçenin Daire Başkanlığına tebliğ edilerek dilekçede yer alan iddialara karşı Daire Başkanlığının cevaplarının sorulmasına ve idari para cezasına ilişkin işlem dosyasının Daire Başkanlığından istenmesine karar vermiştir.

7. Bunun üzerine Daire Başkanlığı; Hâkimliğe gönderdiği cevap yazısında uyuşmazlık konusu olayın tutanakta anlatıldığı gibi gerçekleştiğini, resmî belge niteliğinde olan tutanağın aksinin aynı değerde belgelerle ispatının zorunlu olduğunu belirterek idari para cezasının usul ve kanuna uygun olduğunu ifade etmiştir. Daire Başkanlığı tarafından gönderilen belgeler arasında M.K. ve B.Ç.nin kolluk tarafından beyanının alındığına dair tutanağa rastlanmamıştır.

8. Hâkimlik, dosya üzerinden yaptığı inceleme neticesinde 1/4/2022 tarihli kararla iptal başvurusunu reddetmiştir. Gerekçeli kararda Daire Başkanlığınca gönderilen belgeler üzerinde yapılan inceleme sonucunda, kolluk görevlilerince düzenlenen tutanak ile eylemin sabit olduğu belirtilmiştir.

9. Başvurucu, iptal başvurusunda ileri sürdüğü itirazlarını yineleyerek Hâkimlik kararına karşı itiraz kanun yoluna müracaat etmiştir.

10. Başvurucunun itirazı Ordu 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin (itiraz makamı) 21/4/2022 tarihli kararı ile "...verilen kararda usule ve yasaya aykırılık bulunmadığı" gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir.

11. Başvurucu, nihai hükmü 22/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu, kolluk görevlilerince düzenlenen tutanakta müşteri olan tanıklar M.K. ve B.Ç.nin duruşmada dinlenmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak tanık dinletme hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte adil yargılanma hakkının somut görünümlerinden biri olan tanık dinletme hakkı esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da zımni bir unsurudur (Ali Fırtına [1. B.], B. No: 2014/14575, 6/7/2017, § 24).

18. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine ''adil yargılanma'' ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendinde; bir suç ile itham edilen herkesin iddia tanıklarını sorguya çekme veya çektirme, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı şartlar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkı düzenlenmiştir (Ali Fırtına, § 25).

19. Anayasa Mahkemesi de benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında tanık dinletme hakkıyla ilgili ilkeleri belirlemiştir.

20. Savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı şartlar altında davet edilmelerinin ve dinlenilmelerinin sağlanmasını isteme hakkı, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Tanıkların dinlenilmek üzere çağrılmasının uygun olup olmadığının değerlendirilmesi, kural olarak yargılama mercilerinin takdir yetkisi dâhilindedir. Ancak bu hak, sanığın lehine olan bütün tanıkların çağrılmasını ve dinlenilmesini gerektirmez. Bu düzenlemenin esas amacı, sanığın aynı şartlar altında ve silahların eşitliği ilkesine uygun olarak tanık dinletme talebinde bulunabilmesinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla bir sanığın bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenilmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebini desteklemesi gerekmektedir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, § 47; Ahmet Zeki Üçok [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 70).

21. Başvuru konusu idari para cezası kolluk görevlilerinin M.K. ve B.Ç.nin saat 22.30 sıralarında anılan işyerinden içki aldığına ilişkin gözlemleri sonucu düzenledikleri tutanağa dayanmaktadır. Başvurucu, işyerinde içki satılmadığını belirtmiş ve içki satın aldığı iddia olunan kişilerin duruşmada dinlenmesi yönündeki talebini Hâkimliğe iletmiştir (bkz. § 5). Hâkimlik tarafından tanıklar M.K. ve B.Ç.nin duruşmada dinlenilmesi yönünde bir işlem yapılmamıştır. Buna göre tanıkların duruşmada dinlenilmesi için Hâkimlikçe makul bir çaba sergilenmemiştir. Başvurucu, Hâkimlik kararına karşı itirazında da aynı yönde talepte bulunduğu hâlde bu talebi itiraz makamınca da değerlendirilmemiştir (bkz. § 10). Dolayısıyla başvurucunun tanık dinletme hakkından yararlandırılmamasının geçerli bir

nedene dayandığını söylemek mümkün gözükmemektedir.

22. Bununla birlikte iptal başvurusunun reddi kararında kolluk görevlilerinin düzenledikleri tutanağa dayanılması nedeniyle savunma tarafının karşılaştığı zorlukları telafi eden dengeleyici güvencelerin başvurucuya tanınıp tanınmadığı da incelenmelidir. Diğer bir ifadeyle yargılama detaylı incelemelere tabi tutularak tutanağın güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla kabahatli olduğu iddia edilen kişiye telafi edici güvenceler sağlayan bir usulün izlenip izlenmediği ortaya çıkarılmalıdır. Bu kapsamda Hâkimlikçe karar verilirken tutanağı destekleyen başka doğrulayıcı delillere dayanılması telafi edici güvencelerden biri olarak kabul edilebilir. Somut olayda Hâkimlik gerekçeli kararında kolluk görevlilerinin gözlemleri üzerine hazırlanan tutanağa ağırlık vererek başvurucunun sahibi olduğu işyerinde içki satıldığı sonucuna ulaşmıştır. Hâkimlik kararında tutanağın teyit edilmesi amacıyla yeterli ölçüde başka doğrulayıcı delile atıf yapıldığı söylenemez.

23. Sonuç olarak Hâkimliğin kararına gerekçe gösterdiği olguların varlığı yönünden sadece tutanağı dikkate alması, buna karşılık başvurucunun aynı olguların aksini ispat için gösterdiği tanıkları dinlememesi başvurucuyu yaptırım uygulayan idare karşısında önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürmüştür. Bu durum, yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkarmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin tanık dinletme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ordu 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (2022/307 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KARTAL GÖKTAN

B. No: 2022/56884 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/56884

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KARTAL GÖKTAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/56884)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Kartal GÖKTAN

Vekili : Av. Sinem MOLLAHASANOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, terör örgütüne üye olma ve birden fazla kişiye yönelik cinsel saldırı suçlarından 19/7/2018 tarihinde tutuklanmıştır.

3. Başvurucu hakkında başlayan yargılama sürecinin sonunda İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi, 11/1/2021 tarihli kararıyla başvurucunun atılı suçlardan ayrı ayrı hapis cezasıyla mahkûmiyetine ve hükümle birlikte tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

4. Başvurucu, mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf başvurusunu inceleyen İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi 15/3/2022 tarihli kararıyla mahkûmiyet hükümlerinin bozulmasına ve başvurucunun tahliye edilmesine karar vermiştir.

5. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tahliye kararına itiraz etmiştir. Söz konusu itiraz İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi tarafından yerinde görülmeyerek incelenmesi amacıyla İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine

gönderilmiştir. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 28/3/2022 tarihli kararıyla itirazı kabul etmiş ve başvurucunun tutuklanmasına yönelik yakalama emri çıkartılmasına karar vermiştir.

6. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi belirtilen karar kapsamında hazır edilen başvurucunun ifadesini almış ve 29/3/2022 tarihinde, başvurucunun nitelikli cinsel saldırı ve çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçlarından tutuklanmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu tarafından tutuklama kararına itiraz edilmiş, itiraz mercii olan İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi ise 18/4/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu anılan kararı aynı tarihte öğrendiğini ifade etmiştir.

9. Başvurucu 18/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurucu, bozma sonrası başlayan yargılama sonucunda isnat edilen suçlardan 16/11/2022 tarihinde İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ayrı ayrı hapis cezasına mahkûm edilmiş; ayrıca tutukluluk hâlinin hükümle birlikte devamına karar verilmiştir.

11. Başvurucu, mahkûmiyet hükmüne karşı kanun yollarına başvurmuştur. Devam eden süreçte temyiz mercii olan Yargıtay 1. Ceza Dairesi 10/7/2024 tarihli kararla mağdurlardan B.K.ya yönelik cinsel saldırı suçundan verilen mahkûmiyet hükmünü bozmuş; başvurucunun diğer hükümlere yönelik temyiz talebini ise esastan reddederek hükümleri onamıştır. Mahkûmiyet hükümleri aynı tarihte kesinleşmiştir.

12. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu, tutuklamanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

15. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Anayasa Mahkemesi tutuklamaya konu davanın kesinleşmiş olması hâlinde başvuruculların tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiasına yönelik olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat davası açabileceğini belirtmiş ve anılan iddiayı başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (Reşat Ertan [1. B.], B. No: 2013/5700, 15/4/2015, § 26; Ömer Köse [2. B.], B. No: 2014/12036, 16/11/2016, § 34; Eyyüp Güneş [GK], B. No: 2017/28308, 21/10/2021, § 88; Murat Ağırel ve diğerleri [GK], B. No: 2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26; Metin İyidil (2) [GK], B. No: 2020/3067, 12/12/2024, § 32). Somut olayda da kesinleşmiş bir hüküm bulunduğundan başvurucunun tutuklama tedbiri açısından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen tazminat yolunu tükettikten sonra bireysel başvuru yapabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul

edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMİNE ÖZBEK

B. No: 2022/62664 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/62664

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMİNE ÖZBEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/62664)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Emine ÖZBEK

Vekili : Av. Emre KARAÇAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsili imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 28/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 31/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili

başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 4.500.000 TL maddi,2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 3. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2019/558, K.2020/570) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CELİL SALİHOĞLU

B. No: 2022/65434 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/65434

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CELİL SALİHOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/65434)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Celil SALİHOĞLU

Vekili : Av. Mehmet Akın OKYAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsili imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 21/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili

başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 2.000.000 TL maddi, 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 1. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2019/156, K.2019/1184) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEDAT ÖZCAN

B. No: 2022/67051 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/67051

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEDAT ÖZCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/67051)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Sedat ÖZCAN

Vekili : Av. Bahadır DİLEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsili imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 20/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 17/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili

başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi, 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 1. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2018/ 911, K.2020/117) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN OKŞAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/77062 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/77062

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN OKŞAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/77062)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Hasan OKŞAR ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması, mahkeme kararının icra edilmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. 2022/99101 numaralı dosyada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden, 2022/77062 numaralı dosyada ise mahkeme kararının icra edilmemesinden yakınılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2022/99101 numaralı başvurunun 2022/77062 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket

Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

12. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Mahkeme kararının icra edilmemesine ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen net 34.000 TL manevi tazminatın başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda yer alan başvuru harçlarının belirtildiği şekilde, ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EROL KARAKOÇ

B. No: 2022/79553 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/79553

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EROL KARAKOÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/79553)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Erol KARAKOÇ

Vekilleri : Av. Hakan KALFAOĞLU

Av. Büşra DİNÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsili imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 9/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren

2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkı İle Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak

Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 1. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2018/ 788, K.2020/381) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERYEM ÖZTÜRK

B. No: 2022/84012 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/84012

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERYEM ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/84012)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Meryem ÖZTÜRK

Vekili : Av. Mehmet Akın OKYAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsili imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 1/8/2022 tarihinde öğrendikten sonra 31/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili

başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 5.000.000 TL maddi, 5.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 1. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2019/ 455, K.2020/324) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÜZEYİR YILDIZOĞLU

B. No: 2022/100969 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/100969

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÜZEYİR YILDIZOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/100969)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Üzeyir YILDIZOĞLU

Vekili : Av. Emine Pınar TEKİNŞEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesindeki mahrem hizmetler yapılanmasında yer alan ve Ankara ili genelinde kullanılan kontörlü sabit hatlardan bağlı bulundukları sivil imamlarla iletişim sağladıkları tespit edilen başvurucunun da aralarında bulunduğu asker kişiler hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma kapsamında daha önceden tespit edilen sabit telefon numaralarına ilişkin HTS kayıtları temin edilmiştir. Başvurucu soruşturma kapsamındaki ifadesinde; aramaların yapıldığı tarihte askerî hastanelerde asistan olarak görev yaptığını, telefon numarasını hastalarına da verdiğini, arayan kişilerin hastaları olabileceğini ve örgütle hiçbir bağlantısının bulunmadığını beyan etmiştir.

4. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 8/6/2018 tarihinde gözaltına

alınmış; 13/6/2018 tarihinde ise tutuklanmıştır.

5. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 25/6/2018 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun 2012-2015 yılları içinde Ankara ili genelinde bulunan 10 farklı sabit telefon numarasından 22 defa arandığı, aynı sabit telefon numaralarından farklı tarih ve saatlerde binbaşı veya yüzbaşı rütbesindeki birçok kişinin de arandığı, bu aramaların mahrem yapılanma içinde bulunan sivil kişiler tarafından örgütsel amaçla yapıldığı, başvurucunun örgütün sivil mahrem imamlarıyla buluşarak görüştüğü ve örgütsel toplantılara katıldığı belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

6. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme, 26/7/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucuya ait GSM hattı ile ardışık arama kayıtlarına ilişkin sabit telefonlara ait HTS kayıtlarının istenmesine ve yine ardışık arama kayıtlarında adı geçen kişiler hakkında soruşturma dosyasının bulunup bulunmadığının araştırılmasına karar verilmiştir.

7. Yargılama on celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu savunmasında; iddianamede belirtilen ardışık arama kayıtlarının HTS verileri ile uyuşmadığını, arama sürelerinin uzun olmasının aramaların örgütsel amaçla yapılmadığını gösterdiğini, aramaların hastanedeki göreviyle ilgili olarak hastalar tarafından yapılmış olabileceğini, örgütle herhangi bir ilişkisinin bulunmadığını beyan etmiştir. Mahkeme, duruşma hazırlığı aşamasında araştırılmasına karar verdiği HTS kayıtları ile soruşturma dosyalarının beklenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

8. Mahkeme üçüncü celsede başvurucu ile aynı sabit telefon numaralarından aranan diğer asker kişilere ait ardışık aramalara ilişkin HTS kayıtlarının istenmesine karar vermiştir. Diğer taraftan başvurucunun savunma tanığı olarak hazır etmiş olduğu tanık R.G. dinlenmiştir. Tanık R.G.; başvurucu ile aynı hastanede çalıştıklarını, bazı sevk durumlarında askerlerin güzergâh üzerindeki sabit numaralardan doktorları aradıklarını beyan etmiştir. Mahkeme, HTS kayıtları ile diğer kişilere ait kovuşturma dosyalarının ikmali ve eksikliklerin tamamlanması hâlinde dosyanın ardışık arama kayıtları yönünden bilirkişi raporu alınması amacıyla celseyi ertelemiştir.

9. Yedinci celse öncesinde hakkında benzer suçtan soruşturma yürütülen İ.Ö.nün başvurucu hakkındaki beyanları dosyaya gönderilmiştir. Mahkeme İ.Ö.nün tanık olarak Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla dinlenmesine yönelik işlem yapmıştır. Sekizinci celsede başvurucu huzurunda SEGBİS yoluyla dinlenen tanık İ.Ö. 1997/1998 yıllarındaki üniversite dönemlerinde örgüte ait evde başvurucu ile birlikte kaldıklarını beyan etmiştir. Başvurucu ise tanığı tanımadığını ve anlattığı hususları kabul etmediğini beyan etmiştir.

10. Dokuzuncu celsede ardışık arama kayıtlarıyla ilgili düzenlenen bilirkişi raporu dosyaya sunulmuştur. 28/10/2020 tarihli bilirkişi raporunda özet olarak başvurucu adına kayıtlı GSM numarasının 9 farklı tarihte 10 sabit numarayla iletişim kaydının bulunduğu, karşı baz kayıtlarına göre ise 10 farklı tarihte 16 arama kaydının tespit edildiği, yapılan 10 aramanın başarılı, 5 aramanın 0 saniyelik başarısız ve 1 aramanın ise tek yönlü olduğu belirtilmiştir. Bilirkişi raporunda ayrıca baz karşı bazın uyumlu göründüğü, 99 ve 100'e tamamlama şeklinde aramasının bulunmadığı, aynı sabit hattan ardışık olarak arandığı belirtilen S.T. ve M.B. ile ortak HTS irtibatının bulunduğu ve başvurucunun örgütsel amaçla ve periyodik olarak arandığının değerlendirildiği bildirilmiştir. Başvurucu, eksik inceleme ve hatalı

değerlendirme içerdiği gerekçesiyle rapora karşı itirazlarını sunmuştur.

11. Aynı celsede Cumhuriyet savcısı sunmuş olduğu esas hakkındaki mütalaasında, başvurucunun mahrem imamlar tarafından kullanılan sabit numaralardan periyodik/tekil şekilde arandığı ve tanık İ.Ö.nün başvurucuyla örgüt evinde birlikte kaldıklarına yönelik beyan ve teşhiste bulunduğu gözetilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Başvurucu savunmasında, aramaların örgütle ilgisinin bulunmadığını, sabit numara aramalarının hastanedeki göreviyle ilgili olduğunu, HTS kayıtlarının yasal süreden sonra temin edildiğini, bilirkişi raporunun hatalı olduğunu ve tanık beyanının soyut olduğunu ifade etmiştir.

12. Mahkemece başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan alt sınırdan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

" ... Dosyaya giren tüm bilgi, belge ve deliller birlikte değerlendirildiğinde hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeliğinden dava açılan sanık Üzeyir Yıldızoğlu'nun [başvurucu] HTS verilerinin BTK kurumundan dosyamıza getirtildiği, getirilen veriler üzerinde yapılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda sanığın kendisi adına kayıtlı 0505 ... 08 nolu cep telefonuna Ankara ilinde bulunan sabit hatlardan baz kayıtlarına göre 9 farklı tarihte 10 kere, karşı baz kayıtlarına göre 10 farklı tarihte 16 kez iletişim kurulduğu görülmüştür. Söz konusu iletişim kayıtlarının 22/8/2012 tarihinde başlayıp, 12/4/2015 tarihine, 17/25 Aralık 2013 sürecinden sonrasına kadar devam ettiğinin görüldüğü, bu iletişim kayıtlarının sıfır saniye ile altmış dokuz saniye arasında çok kısa sürelerle gerçekleştiği, söz konusu aramaların gerçekleştiği 22/8/2012, 18/9/2012, 10/10/2012, 30/10/2012, 7/1/2013, 30/4/2013, 10/6/2013, 30/11/2013, 4/12/2013, 12/4/2015 tarihleri arasında düzenli periyodik aralıklar olduğu, aramaların mesai zamanları dışında olduğu ve periyodik olduğu anlaşılmıştır.

Yukarıda sayılan bütün bu hususlar çerçevesinde Yargıtay'ın kriterleri gözetilerek Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde kıdemli yüzbaşı olarak görev yapmış olan sanığa [başvurucu] yapılan söz konusu aramaların FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün mahrem askerî yapılanmasının kullandığı ve mahrem imamların örgüt mensubu asker kişileri toplantıya çağırmak için tercih ettiği ardışık aramalar olduğuna mahkememizce kesin bir şekilde kanaat getirilmiştir.

Dosya kapsamında dinlenen tanık [İ.Ö.nün] gerek soruşturma aşamasında gerekse mahkememiz huzurunda kovuşturma aşamalarında verdiği istikrarlı ifadelerde sanığı örgüt mensubu olarak teşhis ettiği, kendisinin sanıkla beraber üniversite yıllarında örgüt evinde kaldıklarını söylediği, evde örgüt elebaşı Gülen'e ait kitapların okunduğu, videoların izlendiğini belirttiği görülmüştür. Tanık [İ.Ö.nün] Edirne Cumhuriyet Başsavcılığında şüpheli sıfatıyla verdiği ifadesinde sanığın [başvurucu] örgüt evinde kaldığını belirterek fotoğraftan teşhis ettiği ve ev abiliği yaptığını beyan ettiği, tanığın ifadelerinin tutarlı olması, aralarında bir husumet olduğuna dair herhangi hususun dosyada bulunmaması, sanığa iftira atmak için bir sebebi olmaması gibi sebepler gözönünde tutularak tanığın [İ.Ö.nün] ifadesi sanığın aleyhine değerlendirilmiştir."

13. Başvurucu, istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- ardışık arama kayıtlarına ilişkin verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirildiğini ve HTS kayıtları ile ardışık arama kayıtlarının uyuşmadığına ilişkin savunmalarının gerekçeli kararda değerlendirmeye alınmadığını belirtmiştir.

14. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesince (Daire) 10/1/2022 tarihinde esastan reddedilmiştir.

15. Başvurucu, temyiz dilekçesinde de -diğerlerinin yanı sıra- hukuka aykırı delillerle karar verildiğini ve ardışık arama kayıtlarındaki çelişkilerin ve bilirkişi raporuna dair itirazlarının kararda etkili bir şekilde tartışılmadığını belirtmiştir.

16. Yargıtay 3. Ceza Dairesi istinaf talebinin esastan reddine ilişkin Daire kararını 10/10/2022 tarihinde onamıştır.

17. Başvurucu, nihai hükmü 16/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, tanık sorgulama hakkı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. Başvurucu; ardışık arama kayıtlarına dayanak kabul edilen HTS kayıtlarının incelenme usulü ile söz konusu aramaların niteliklerine dair aşamalarda ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili itiraz ve savunmalarına Mahkeme ve kanun yolu incelemesi aşamasında ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; delil sunma ve inceleme yöntemlerinin yasaya uygun olup olmadığını denetlemenin Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Mahkemenin görevinin başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığının değerlendirilmesine ilişkin olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formdaki şikâyetleriyle aynı doğrultuda açıklamalarda bulunmuştur.

21. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı bağlamında incelenmiştir.

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan Kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (çok sayıda karar arasından bkz. Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Muhittin

Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Caner Kandırmaz [2. B.], B. No: 2013/3672, 30/12/2014, §§ 27-32).

24. Somut olayda istinaf ve temyiz denetiminden geçerek kesinleşen gerekçeli karara göre başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan mahkûm olmasında dayanılan deliller, başvurucunun Ankara'da bulunan büfe ve market gibi yerlerin sabit telefon numaraları üzerinden 9 farklı tarihte 10 defa örgütsel amaçla periyodik olarak arandığına dair HTS kayıtları ile huzurda dinlenen tanık İ.Ö.nün başvurucu ile 1997/1998 yıllarındaki üniversite döneminde örgüte ait evde birlikte kaldıklarına ilişkin beyanlarıdır.

25. Yargıtay kişilerin sabit veya ankesörlü hatlarla örgütsel iletişim kurma yöntemi uyarınca FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini içtihatlarında açıkça belirlemiştir (bkz. Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023, §§ 127-132. Ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/11/2024 tarihli ve E.2024/705, K.2024/15150; 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6992, K.2024/14586; 21/10/2024 tarihli ve E.2022/3927, K.2024/11894 sayılı kararları).

26. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında; sanıkla birlikte ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, ardışık aranan diğer şahıslar hakkında soruşturma bulunması hâlinde bu kişilerin tüm aşama ifadelerinin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, sanığın kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, sanıkların bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda "gerçekleştirilen arama sayısı, aramaların ardışık ya da periyodik olup olmadığı, aramaların gerçekleştirildiği saatler, konuşma süreleri, farklı ankesörlü telefonlardan aranıp aranmadıkları, ardışık aramaya dâhil olan şahısların aynı kuvvete mensup ve aynı rütbede olup olmadıkları, aramaları gizlemek için herhangi bir şifreleme yönteminin kullanılıp kullanılmadığı" hususlarını gösterir analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığının araştırılması, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, anılan Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir (bkz. R.T. [GK], B. No: 2021/47924, 29/5/2025, § 30).

27. Başvurucu yargılamanın tüm aşamalarında; ardışık ve periyodik arama kayıtlarının hastanede görevi nedeniyle sevk edilen hastalarla ilgili asker kişiler ve yine cep telefonu numarasını verdiği hastaları tarafından yapılmış aramalara ilişkin olabileceğini, HTS kayıtları ile ardışık arama kayıtlarının çeliştiğini, sabit numaralara ilişkin HTS kayıtları dikkate alınarak inceleme yapılmadığını, arama ve aranma kayıtlarının uyumsuz olduğunu ve aleyhine beyanda bulunan tanığı tanımadığını ileri sürmüştür. Diğer taraftan ise başvurucu; Mahkeme tarafından temin edilen 28/10/2020 tarihli bilirkişi raporuna karşı HTS kayıtlarına göre altı aramanın hiç gerçekleşmediğine, sabit numaralara ilişkin karşı baz ve HTS kayıtlarının incelenmediğine, bir kısım sabit numaralara ilişkin adres kayıtlarının

tespit edilmesi gerektiğine ve raporun teknik olarak yetersiz olduğuna ilişkin itirazlar sunmuştur.

28. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan deliller dikkate alındığında başvurucunun, sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olduğuna ilişkin tespitlerin mahkûmiyet kararına götüren belirleyici delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak Yargıtayın yukarıda belirtilen uygulamaları dikkate alındığında, başvurucunun hakkında yapılan tespitlerin ardışık olmadığı, ardışık aramada uygulanan yöntemlere uygun bulunmadığı itirazıyla ilgili kolluk tarafından düzenlenen HTS analiz raporuna karşı bilirkişi incelemesi yaptırılmadığı, sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden başvurucu ile arandığı tespit edilen kişilerin tanık sıfatıyla Mahkemece dinlenmediği açıktır. Başvurucuyla ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, bu kişilerin tüm aşama ifadeleri getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, başvurucunun kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması ve bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi gerektiği Yargıtay kararlarından anlaşılmaktadır. Ayrıca gerekirse UYAP'ta araştırma yapılarak başvurucu hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığı, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada başvurucu ve müdafiine okunması, gerekirse de ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre başvurucunun hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla muhakeme sürecinde elde edilen deliller ve Mahkemenin gerekçesi dikkate alındığında, kişilerin sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olup olmadıklarının belirlenmesi açısından Yargıtay tarafından ilkesel olarak ortaya konulan ve adli makamlarca yapılması gerekli görülen araştırmaların somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

29. Mahkemece başvurucunun savunmalarında dile getirilen bu hususlarla ilgili bir araştırma veya değerlendirme yapılmamıştır. Savunmaya ilişkin olarak belirtilen olguların kararın sonucunu değiştirebilme ihtimali olan iddialar olduğu, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunduğu ve bu konularda Mahkemece herhangi bir açıklama yapılmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 12).

30. Buna göre başvurucu üzerine atılı suçu işlemediğine dair savunmasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen, Mahkemece bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

32. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına ilişkin diğer şikâyetlerine yönelik olarak kabul

edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 1.000.000 TL maddi, 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

36. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/287, K.2021/143) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde karar

verildi.

KARŞIOY

Başvuru, karar sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olup, Sayın Mahkemece yapılan değerlendirmede çoğunluk tarafından, başvurucunun Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kabul edilmiştir. Aşağıda belirttiğimiz nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde mahrem hizmetler yapılanmasında yer alan ve kontörlü sabit hatlarla bağlı bulundukları sivil imamlarla iletişim sağladıkları tespit edilen başvuruculaların da aralarında bulunduğu asker kişiler hakkında soruşturma başlatılmıştır. Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle düzenlenen iddianamenin kabulü ile dava görülmeye başlanmıştır. Yapılan yargılama sonucunda örgüt üyeliği suçundan başvurucuya alt sınırdan hapis cezası verilmiştir. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi istinaf talebini esastan reddetmiş, Yargıtay 3. Ceza Dairesi ise istinaf talebinin esastan reddine ilişkin kararı onamış ve karar kesinleşmiştir.

Yerel Mahkemenin gerekçeli kararında, dosyaya giren tüm bilgi, belge ve deliller birlikte değerlendirildiğinde hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeliğinden dava açılan sanığın HTS verilerinin BTK kurumundan dosyaya getirtildiği, veriler üzerinde yapılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda sanığın kendisi adına kayıtlı 0505….nolu cep telefonuna Ankara ilinde bulunan sabit hatlardan baz kayıtlarına göre dokuz farklı tarihte 10 kere, karşı baz kayıtlarına göre on farklı tarihte 16 kez iletişim kurulduğu, iletişim kayıtlarının .../08/2012 tarihinde başlayıp, .../04/2015 tarihine, 17/25 Aralık 2013 sürecinden sonrasına kadar devam ettiğinin görüldüğü, bu iletişim kayıtlarının 0 saniye ile 69 saniye arasında çok kısa sürelerle gerçekleştiği, söz konusu aramaların gerçekleştiği 22/08/2012, 18/09/2012, 10/10/2012, 30/10/2012, 07/01/2013, 30/04/2013, 10/06/2013, 30/11/2013, 04/12/2013, 12/04/2015 tarihleri arasında düzenli periyodik aralıklar olduğu, aramaların mesai zamanları dışında olduğu ve periyodik olduğu, Yargıtay'ın kriterleri gözetilerek Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde kıdemli yüzbaşı olarak görev yapmış olan sanığa yapılan söz konusu aramaların FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün mahrem askeri yapılanmasının kullandığı ve mahrem imamların örgüt mensubu asker kişileri toplantıya çağırmak için tercih ettiği ardışık aramalar olduğuna mahkemece kesin bir şekilde kanaat getirildiği belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin Aydın Yavuz ve Diğerleri başvurusun ilişkin kararında (Başvuru Numarası: 2016/22169, Karar Tarihi: 20/6/2017, R.G. Tarih ve Sayı: 30/6/2017-30110) darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmaya ilişkin olarak FETÖ/PDY örgütünün özellikleri hakkında kapsamlı açıklamalara yer verilmiştir. Söz konusu kararda, yetkili makamlarca ve soruşturma mercilerince 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu belirtilen FETÖ/PDY'ye ilişkin olarak özellikle son yıllarda yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda bu yapılanmanın özelliklerine ve faaliyetlerine ilişkin birçok tespit ve değerlendirmeye yer

verilerek, özetle; FETÖ/PDY'nin yöneticileri ve üyelerinin, faaliyetlerini gizlilik esasıyla yürüttüğü ve gizliliği sağlayacak haberleşme yöntemleri kullandığı, gizlilik anlayışı, devlet yönetimi bakımından önemli görülen TSK, yargı, emniyet ve mülki idare birimlerinde ayrı bir titizlikle uygulandığı, FETÖ/PDY'nin gerçek amacının devleti ele geçirmek olduğu belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Murat Albayrak (GK, B. No: 2020/16168, 8/3/2023) başvurusunda ise, FETÖ/PDY' nin “Askeri Mahrem” yapılanmasına, bu yapılanma içerisindeki örgütsel iletişim kurma yöntemlerine değinerek, örgütün askeri mahrem yapılanmasına mensup kişilerin örgütsel toplantıları organize etmek amacıyla birbirleriyle belirli gizlilik kuralları içerisinde ankesörlü/sabit hatlarla iletişim kurduklarını belirtmiştir. Mahkeme söz konusu kararında, hem ankesörlü/kontörlü sabit hatlarla (telefonlarla) kurulan, hem de bu hatlarla aranan kişilere ait GSM hattının iletişimlerinin tespiti sonucunda HTS verilerinin elde edilerek kolluk görevlilerince analiz edilmesini ve bu verilerin delil olarak kullanılmasını bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içeren bir uygulama olarak değerlendirmemiş ayrıca, somut olayın özelliğine göre telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespitine ilişkin kayıtların mahkûmiyet kararında tek veya belirleyici delil olarak kullanılmasında adil yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucuna ulaşmıştır (Murat Albayrak, § 124-146).

Somut olayda HTS kayıtlarına göre, başvurucunun kullandığı GSM hattı ile değişik tarihlerde kendi rütbesinde çok sayıda askerî personelle ardışık olarak arandığı tespit edilmiştir. SEGBİS yoluyla dinlenen tanık İ.Ö. ifadesinde, üniversite yıllarında örgüt evinde başvurucu ile birlikte kaldıklarını söylemiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, kural olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içeren yorum, uygulama ve sonuçlar Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır (Bkz. Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

Başvurucu hakkında terör örgütü üyeliğinin sübut bulduğunu kabul eden yerel mahkeme, somut olay bağlamında HTS kayıtlarını ve tanık ifadelerini değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Yerel mahkemenin kararında, hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de mevcut değildir.

Açıklanan nedenlerle başvurucunun, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

AHMET GÜZELDAL (2)

B. No: 2022/107436 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/107436

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET GÜZELDAL BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/107436)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Ahmet GÜZELDAL

Vekilleri : Av. Aysel AKIN Av. İbrahim AKIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması, mahkeme kararının icra edilmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak

ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucu; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkeme kararının icra edilmemesine ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bafra 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/193, K.2021/327) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZCAN GÜLTEKİN

B. No: 2023/4176 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/4176

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZCAN GÜLTEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/4176)

Karar Tarihi: 2/7/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 29/12/2025 - 33122

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Özcan GÜLTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ile o tarihte avukatı olan müşteki arasında gerçekleşen telefon görüşmesi sonrasında müştekinin şikâyeti üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvurucu hakkında hakaret ve tehdit suçları kapsamında soruşturma başlatılmıştır.

3. Müşteki soruşturma aşamasındaki şikâyetinde, başvurucu ile avukatlığından çekilme konusunda telefon ile konuştukları esnada başvurucunun kendisine tehdit ve hakaret içeren sözler söylediğini ileri sürmüştür. Telefon görüşmesi gerçekleşirken müştekinin yanında bulunan tanıklar K.Ç. ve A.Y. ise müştekinin konuştuğu kişinin müştekiye yönelik hakaret ve tehdit içeren sözler söylediğini, bu sözleri müştekinin telefonun hoparlöründen konuşması nedeniyle duyduklarını beyan etmiştir.

4. Başsavcılık, başvurucunun hakaret ve tehdit suçundan cezalandırılması talebiyle 8/7/2021

tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; başvurucunun tarafı olduğu boşanma davasında avukatlığını müştekinin yaptığı, müştekinin noter olarak atanması nedeniyle dosyadan çekildiği dönemde aralarında gerçekleşen telefon görüşmesinde başvurucunun müştekiye yönelik "Sen kimsin ki, kendini avukat mı sanıyorsun, gelirsem oraya kim olduğumu görürsün, sana öğretirim." diyerek tehdit ve hakarette bulunduğu, bu sözlerin telefon hoparlörünün açık olması nedeniyle tanıklar K.Ç. ve A.Y. tarafından da duyulduğu belirtilerek atılı suçları işlediği ileri sürülmüştür.

5. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Ankara 21. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 3/9/2021 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda atılı suç bakımından kanunda öngörülen ceza miktarı dikkate alınarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 251. maddesi uyarınca basit yargılama usulü uygulanmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucu, iddianamenin tebliği üzerine verdiği yazılı savunmasında müştekiyi baroya şikâyet etmesi nedeniyle müştekinin kendisine iftira attığını, tanık beyanlarının arama kayıtları ile çeliştiğini, HTS kayıtlarının incelenmesi gerektiğini, müştekinin olayı kurguladığını ve tanıkların gerçeğe aykırı ifade verdiklerini beyan etmiştir. Mahkeme 25/7/2022 tarihli kararı ile hakaret teşkil eden sözlerin iddianamede açıklanmaması nedeniyle hakaret suçu yönünden açılmış bir dava bulunmadığı gerekçesiyle bu suç yönünden karar verilmesine yer olmadığına, tehdit suçu yönünden ise müşteki anlatımının tanıklar K.Ç. ve A.Y.nin beyanları ile desteklendiğini gözeterek başvurucunun 360 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvurucu, Mahkemenin gerekçeli kararının kendisine tebliği üzerine 5271 sayılı Kanun'un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca duruşma açılması amacıyla mahkûmiyet kararına itiraz etmiştir. Başvurucu itirazında; tanık beyanlarında geçen aramanın gerçekleşmediğini, tanık anlatımının müşteki beyanı ile çeliştiğini, HTS kayıtları yönünden bilirkişi incelemesi yapılması gerektiğini ileri sürmüştür.

8. İtiraz üzerine Mahkeme, başvurucunun duruşmaya çağrılmasına yönelik duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Diğer taraftan Mahkeme, müşteki ve tanıkların dinlenmesine yönelik herhangi bir işlem yapmamıştır. Başvurucu, birinci celsede önceki savunma ve taleplerini tekrar etmiştir. Mahkeme HTS kayıtlarının incelenmesine yönelik talebin "mevcut deliller itibarıyla çekişmenin karar verilebilecek düzeyde aydınlatılmış olduğu..." gerekçesiyle reddine karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı başvurucunun tehdit suçundan cezalandırılması talebini içeren esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Başvurucu, önceki savunmaları doğrultusunda beraatine karar verilmesini talep etmiştir. Mahkeme, başvurucu hakkında hakaret suçu yönünden açılmış bir dava bulunmadığı gerekçesiyle bu suç yönünden karar verilmesine yer olmadığına, diğer taraftan ise başvurucunun tehdit suçunu işlediğini sabit kabul ederek 500 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına kesin olarak karar vermiştir. Mahkemenin tehdit suçu yönünden mahkûmiyet gerekçesinde müştekinin olay günü kendisini telefon ile arayan başvurucunun kendisine söylediğini beyan ettiği tehdit ve hakaret içeren sözlere ilişkin anlatımlarının tanıklar K.Ç. ve A.Y.nin beyanları ile de desteklendiği hususuna dayandığı anlaşılmaktadır.

9. Başvurucu, kesin olarak verilen kararı 22/12/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon; başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkına ilişkin şikâyet yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez

olduğuna, adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme ve sorgulama, gerekçeli karar hakkı, bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine ilişkin şikâyetler yönünden kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanıklar K.Ç. ve A.Y.nin duruşmada dinlenmemeleri nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen yargılama merciine ait olduğu, Anayasa Mahkemesinin görevinin başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığının değerlendirilmesi ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda açıkladığı şikâyetlerini tekrar etmiştir.

13. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

16. Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun, beyanı delil olarak kabul edilen tanıkların duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Mahkeme, soruşturma aşamasında dinlenen tanıklar K.Ç. ile A.Y.nin kovuşturma

aşamasında dinlenmesine yönelik herhangi bir işlem yapmamıştır. Diğer taraftan gerekçeli kararda adresleri yargı çevresinde yer alan tanıkların duruşmaya getirilmesinin zor olup olmadığıyla ilgili bir değerlendirmede bulunmamıştır. Dolayısıyla başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya konulmalıdır.

17. Somut olayda Mahkeme, müştekinin olay günü kendisini telefon ile arayan başvurucunun kendisine yönelik söylediğini kabul ettiği tehdit ve hakaret içeren sözlere ilişkin anlatımlarının tanıklar K.Ç. ve A.Y.nin beyanları ile de desteklendiği gerekçesiyle mahkûmiyet sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla mahkûmiyet kararının dayanağının -müşteki beyanı dışında- müşteki beyanını destekleyen tanıklar K.Ç. ve A.Y.nin anlatımları olduğu anlaşılmaktadır.

18. Mahkemenin 5271 sayılı Kanun uyarınca basit yargılama usulü uygulamak suretiyle verdiği ilk mahkûmiyet kararına sadece sanık tarafından itiraz edildiği gözetilerek duruşma açıldıktan sonraki aşamada müşteki duruşmaya davet edilmemiştir. Bu nedenle müştekinin soruşturma aşamasında kolluk görevlilerine verdiği beyanları dışında Mahkeme huzurunda alınan bir beyanı bulunmamaktadır. Diğer taraftan ise Mahkemenin müştekinin kendisine söylendiğini beyan ettiği suça konu sözlerin tanıklar K.Ç. ile A.Y.nin beyanları ile desteklenmiş olmasını müşteki beyanına itibar edilme gerekçesi olarak kabul edilmesi karşısında tanıkların beyanlarının başvurucunun tehdit suçunu işlediği yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ağırlıkta bir delil olarak dikkate aldığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Nitekim Mahkeme, tanıkların tarafsız davrandıkları kanaatine ulaştığını da gerekçeli kararda ayrıca açıklamıştır. Somut olayda, sorgulama imkânı tanınmayan tanıkların ifadelerinin mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

19. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Dosyada tanık beyanlarını destekleyen başka delil de bulunmaktadır. Ancak Mahkemenin yargı çevresi içindeki tanıkları başvurucunun da onlara soru sormasına imkân sağlayacak şekilde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Başvurucu, tanıkların beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığı sırada verilen cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanığın tepkileri konusunda Mahkemenin dikkatini çekememiş, böylelikle tanığın beyanlarının güvenilirliği test edilememiştir. Mahkeme de tanık beyanda bulunurken gösterdiği tepkilerle ilgili olarak izlenim edinememiştir. Öte yandan hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanık beyanı dışında başka delillere de dayanılmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanığı sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Esasen mahkûmiyet kararına dayanak kabul edilen beyanları veren müşteki de başvurucu tarafından sorgulanamamıştır. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alındığı hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanığın duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini

zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine ilişkin şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 30.000 TL maddi ve 60.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

26. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 21. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2022/760, K.2022/1415) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 1.480,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OZAN TERZİLER VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/33747 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/33747

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OZAN TERZİLER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/33747)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Ozan Terziler ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ekli listenin (D) sütununda gösterilen suçlardan başvurucular hakkında açılan kamu davalarında ekli listenin (E) sütununda belirtilen mahkemelerce başvuruculaların mahkûmiyetine karar verilmiş ancak verilen mahkûmiyet hükümlerinin açıklanması geri bırakılmıştır.

3. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararına yapılan itirazlar ekli listenin (F) sütununda gösterilen mahkemelerce reddedilmiştir. İtirazların reddine dair kararlarda esas olarak HAGB kararlarının usul ve kanuna uygun olduğu, kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığı ve HAGB'nin şartlarının gerçekleştiği hususlarına dayanılmıştır.

4. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon ekli listenin (A) sütununda gösterilen başvuruların konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2024/33747 numaralı bireysel başvuru dosyası ile

birleştirilmesine ve ödeme gücünden yolsun olduğu anlaşılan ekli listenin (H) sütununda belirtilen başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar vermiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucular; açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükümlerinin yeterli gerekçe içermediğini, kendilerine yüklenen suçların sabit olup olmadığı yeterince araştırılmadan varsayımlar üzerine cezalandırıldıklarını ifade etmiştir. Bu kapsamda bazı bilgi, belge veya raporları dosyaya sunarak yargılama sonucunu etkileyecek araştırmalar yapılmasını, bazı tanıkların dinlenilmesini talep ettikleri hâlde bu taleplerinin mahkemelerce karşılanmadığını veya herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini belirterek HAGB kararı verilen yargılamalarda adil yargılanma hakkının çeşitli güvenceleri ile diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca HAGB kararlarına itiraz etme hakları olsa bile itiraz merciilerinin kalıplaşmış ve soyut gerekçelerle itirazları reddettiğini, esastan bir inceleme yapmayıp yalnızca HAGB kararı verilmesinin şekli şartlarının oluşup oluşmadığı yönünde bir değerlendirme yaptığını belirtmiştir. Dahası ileri sürdükleri argümanların itiraz mercilerince değerlendirilmemesi nedeniyle bu yolun etkisiz bir hak arama yolu hâline geldiğini ve hak arama özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bahse konu iddialara ek olarak bir kısım başvurucu isminin kamuya açık belgelerde gizlenmesi talebinde bulunmuştur.

7. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvurucuların ifade özgürlükleriyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

10. Anayasa Mahkemesi, Atilla Yazar ve diğerleri kararında, sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varılmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığı belirtilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

11. Ayrıca itiraz merciileri genel olarak dosya üzerinden yeknesak şekilde ve sadece şekli

şartlar yönünden inceleme yapmak suretiyle karar vermiş, bahse konu kararlar ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığına ve bu sebeple de itirazın reddedildiğine ilişkin bir cümleden ibaret gerekçelerden oluşmuştur. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz merciilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

12. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

13. Akabinde Anayasa Mahkemesi; HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine 5560 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkranın ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

14. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, HAGB kurumunun işleyişine dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurarak kurumun temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal güvencelere uygunluğunu değerlendirmiştir. Buna göre ilk olarak HAGB kurumunun haklarında uygulanmasını yargılamanın henüz başında kabul eden sanıklar yönünden yargılamanın sonraki aşamalarında adil yargılanma hakkı güvencelerinin ilk derece mahkemesince sağlanıp sağlanmadığının denetiminin istinaf kanun yolunda yapılamadığı ve bu durumun hak ihlaline yol açtığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda kararda istinaf kanun yoluna tabi olması öngörülen bir yargılamanın sanığın HAGB kararı verilmesini kabul etmesiyle itiraz yoluna tabi hâle geldiği, hakkında HAGB kararı verilmesini kabul etmekle sanığın istinaf kanun yoluna başvurma hakkından feragat ettiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte kararda mahkûmiyet hükmünün kurulmasından önceki bir aşamada açıklanan belirli bir kanun yolundan feragat iradesinin adil yargılanma hakkı yönünden anayasal geçerlilik koşullarını sağlamadığı sonucuna varılmıştır.

15. İptal kararı sonrasında 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la HAGB kurumuna ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir. Yapılan düzenlemeyle sanığın kabul etmemesi hâlinde

HAGB kararı verilemeyeceğine ilişkin hüküm yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece şartların oluştuğuna kanaat getirmesi hâlinde mahkemeler resen HAGB kararı verebilecektir. Ayrıca yeni düzenleme ile kural olarak HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği, istinaf mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 5271 sayılı Kanun'un temyize ilişkin 286. maddesi hükümlerinin uygulanacağı, HAGB kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde temyiz kanun yoluna gidilebileceği kabul edilmiştir. İstinaf ve temyiz kanun yolunda HAGB kararının usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden inceleneceği öngörülmüştür.

16. Bununla birlikte söz konusu kanun değişikliğinden önceki yargılamalara ilişkin somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin anılan kurumla ilgili iptal ve ihlal kararları birlikte değerlendirildiğinde başvurucular hakkındaki yargılamaların adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmaktadır. İlk olarak HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki gerekliliklere uyulmamış, mahkûmiyet hükmünün kurulmasından önceki bir aşamada açıklandığı için anayasal geçerlilik koşullarını taşımayan feragat iradesi esas alınarak anılan kurum uygulanmıştır. İkinci olarak yargılamaların bir kısmında sanıkların delil toplatma ve inceletme talepleri silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine aykırı olarak reddedilmiş, başvurucular iddia makamına nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülmüştür. Başvurucular usule ilişkin birçok imkândan yararlandırılmamıştır. Teknik bilgi gerektiren ve uzmanlık isteyen konularda başvuruculaın talepleri yetersiz gerekçelerle reddedilmiştir. Gerekçeli kararlarda başvuruculaın davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddiaları ve savunmaları karşılanmamıştır. Dahası başvuru konusu olaylar bakımından HAGB kararlarına karşı itiraz yoluna başvurma imkânının mevzuatta yer alması, mevcut uygulanış şekli itibarıyla yetersiz kalmış; itiraz yolu uygulamada başvuruculara iddiaları hakkında başarı şansı sunamamıştır. Başvuru konusu somut yargılamaların icra edildiği tarihlerde HAGB kararlarına karşı yapılan itiraz incelemelerinde HAGB kurumunun uygulanmasından ve bu kararla sonuçlanan yargılama sürecindeki eksikliklerden kaynaklanan adil yargılanma hakkı ihlalleri giderilmemiştir. Bu nedenle somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen iptal ve ihlal kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvuruculaın Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen ilkeler doğrultusunda adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiş, anılan kararda adil yargılanma hakkı dışında diğer temel hak ve özgürlüklere ilişkin de bir kısım tespit ve değerlendirmeler yapılmıştır. Bahse konu tespitler ve eldeki başvuruda uygun görülen giderim birlikte gözetildiğinde yapılacak yeniden yargılamada ilgili mahkemelerce başvuruculaın diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından başvuruculaın mevcut başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Diğer İhlal İddiaları

19. Ekli listenin (İ) sütununda belirtilen başvuruculaın makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, ekli listenin (J) sütununda belirtilen

başvurucuların kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. İncelenen başvuruda HAGB kararlarıyla gerçekleştirilen müdahalelerin başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Yargı merciilerince yapılacak yeniden yargılamada beraat veya düşme kararı verilip verilemeyeceği değerlendirilmelidir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 198).

22. Başvurucular, maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunmamıştır. Buna ek olarak başvurucuların istinaf ve temyiz kanun yoluna başvuru hakları bulunduğu da nazara alındığında ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı değerlendirildiğinden başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Ekli listenin (İ) sütununda belirtilen başvurucuların makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ekli listenin (J) sütununda belirtilen başvurucuların kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda belirtilen mahkemelere

GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (H) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF YAVUZ

B. No: 2024/34998 | Karar tarihi: 02.07.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/34998

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF YAVUZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/34998)

Karar Tarihi: 2/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Yusuf YAVUZ

Vekili : Av. Bekir Gökhan ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında basit yaralama suçundan açılan kamu davasında Denizli 10. Asliye Ceza Mahkemesince başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiş; verilen mahkûmiyet hükmünün açıklanması geri bırakılmıştır.

3. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararına yapılan itiraz, Denizli 4. Ağır Ceza Mahkemesince reddedilmiştir. İtirazın reddine dair kararda esas olarak HAGB kararı verilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı hususuna dayanılmıştır.

4. Başvurucu 7/6/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Yapılan haricî nüfus kaydı sorgulamasıyla başvurucunun 24/11/2024 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Bunun üzerine mirasçıların bireysel başvuruyu devam ettirip ettirmeyeceğini on beş gün içinde bildirmesi hususunu içeren 24/12/2024 tarihli müzekkere başvurucu vekiline gönderilmiş, başvurucu vekili herhangi bir cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince feragat, başvurunun takipsiz bırakılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması veya başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde düşme kararı verilebilir. Anılan hüküm kapsamında kalan başvuruda, Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerin de bulunmadığı anlaşılmaktadır (benzer yöndeki karar için bkz. Elberan Vural ve diğerleri [GK], B. No: 2018/30235, 17/1/2023).

8. Başvurucunun başvuru yaptıktan sonra vefat ettiği, yapılan bildirime rağmen başvurunun devamı yönünde bir talebin olmadığı ve başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden de kalmadığı anlaşılmıştır (benzer yöndeki kararlar için bkz. Enver Karabey [2. B.], B. No: 2021/36984, 22/1/2025; Emin Kırmızıgül [1. B.], B. No: 2023/13689, 18/12/2024).

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvurucunun ölümü nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADİL TEMEL

B. No: 2020/9485 | Karar tarihi: 03.07.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/9485

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADİL TEMEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/9485)

Karar Tarihi: 3/7/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucu : Adil TEMEL

Vekili : Av. İbrahim AFŞAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu görevlisinin katıldığı yürüyüş nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde Diyarbakır'da bulunan bir lisede öğretmen olarak görev yapmaktadır. Başvurucu ayrıca Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM SEN) üyesidir.

3. Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) Diyarbakır İl Teşkilatı 14/1/2012 tarihinde "KCK/TM (Koma Civakên Kurdistan-Kürdistan Topluluklar Birliği/Türkiye Meclisi) operasyonlarını ve terör örgütü elebaşısı A.Ö.ye uygulandığı belirtilen sözde tecrit uygulamalarını" protesto etmek amacıyla yürüyüş ve basın açıklaması organize etmiştir. Olay Yeri İnceleme Tutanağı'na göre saat 12.15 sıralarında aralarında BDP milletvekilleri ve parti temsilcilerinin de bulunduğu yaklaşık 700 kişilik grup Koşuyolu Parkı istikametine doğru yürüyüşe geçmiş, yürüyüşe geçildiği esnada grup arasından "Biji Serok Apo" (Yaşasın Başkan Apo) şeklinde slogan atılması üzerine yetkili polis amiri gruba müdahale uyarısında bulunmuştur.

4. Uyarı üzerine bir müddet slogan atmadan kaldırım üzerinden yürüyen grup, Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu önünde bekleyen bir diğer grubun "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak" sloganı atması üzerine "Biji Serok Apo", "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak", "Direne Direne Kazanacağız" şeklinde slogan atarak saat 12.25'te bahse konu okulun önüne gelerek burada bulunan yaklaşık 500 kişilik grupla birleşmiştir. Sayıları yaklaşık 1200 kişiye ulaşan grubun okul önündeki yolu çift yönlü araç trafiğine kapatması üzerine yetkili polis amirince grup ikaz edilerek trafikte tek yönlü akış sağlanmıştır. Burada yapılan basın açıklaması esnasında ise yine A.Ö. lehine olacak şekilde "Be Serok Jiyan Nabe" (Başkansız Yaşam Olmaz) ve "Biji Serok Apo" sloganları atılmıştır.

5. Yürüyüşe katıldığı belirtilen kamu görevlilerinin listesinin Emniyet Müdürlüğünce idareye bildirilmesi üzerine başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucu, ifadesinde Eğitim Sen üyesi olduğunu ancak basın açıklaması ve yürüyüşe katılmadığını, belirtilen alanlarda fotoğraf görüntüsünün olmadığına emin olduğunu, slogan atmadığını, emniyet görevlileri tarafından herhangi bir uyarı almadığını belirtmiştir. Bunun yanında başvurucu; görüntüsünün Bağlar Ak Parti İlçe Başkanlığı önündeki kaldırımda alındığını, kendisinin Erganili olduğunu ve Ergani Belediye Başkanı F.Y.yi uzun süredir tanıdığını, görev yaptığı okuldan dönüş sırasında Erganililer Derneğine doğru gittiği esnada F.Y. ile selamlaşırken fotoğrafının çekildiğini tahmin ettiğini ve daha önce böyle bir konuda soruşturma geçirmediğini ifade etmiştir.

6. Soruşturma raporunda, başvurucunun okul dönüşü değil okul istikametine doğru görüntülendiği ve yürüyüş hâlinde bulunan grupla aynı kaldırımda olmak üzere Koşuyolu Parkı istikametine yürüdüğünün tespit edildiği belirtilerek bu eylemin 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 7. maddesine -"Devlet memurları siyasi partiye üye olamazlar, herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirlerken dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep gibi ayırım yapamazlar; hiçbir şekilde siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda ve eylemde bulunamazlar ve bu eylemlere katılamazlar. Devlet memurları her durumda Devletin menfaatlerini korumak mecburiyetindedirler. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına aykırı olan, memleketin bağımsızlığını ve bütünlüğünü bozan Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğini tehlikeye düşüren herhangi bir faaliyette bulunamazlar. Aynı nitelikte faaliyet gösteren herhangi bir harekete, gruplaşmaya, teşekküle veya derneğe katılamazlar, bunlara yardım edemezler"- aykırılık teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

7. Nihayetinde başvurucunun disiplin yönünden 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (D) bendinin (o) alt bendinde yer alan "herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmak" kuralı uyarınca kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılması teklif edilmiş ve İl Milli Eğitim Disiplin Kurulu kararıyla başvurucu hakkında teklif edilen cezanın kabulüne karar verilmiştir.

8. Başvurucu, söz konusu disiplin cezasının iptali talebiyle idare mahkemesine başvurmuştur. İlk derece mahkemesi, gelen görüntü kayıtlarına göre başvurucunun söz konusu yürüyüşe aktif olarak katıldığının sabit olduğunu ve basın açıklamasına katılmanın eylemi organize eden parti yararına faaliyette bulunmak anlamına geleceğini belirterek BDP tarafından gerçekleştirilen basın açıklamasının ülkede yaşanan bazı olaylara karşı partinin tavrını ortaya koyma maksadıyla yapıldığını ve bu hususunun basın açıklamasından anlaşıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Söz konusu karar temyiz ve karar düzeltme kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 18/2/2020 tarihinde öğrendikten sonra 5/3/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; somut olaya konu eyleme katılmadığını, hakkındaki tek tespitin ilgili grupla aynı kaldırımda Koşuyolu Parkı istikametine yürümek olduğunu ve bunun dışında slogan attığı, basın açıklamasına katıldığı, kolluk ile karşı karşıya geldiği gibi bir tespitin bulunmadığını belirterek adil yargılanma hakkının; bir an için eyleme katıldığı kabul edilse dahi sendikanın kendisine yönelik arama ve el koyma faaliyetlerine karşı aynı tarih ve yerde eylem kararı alması nedeniyle ise sendika hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; somut olayda ifade özgürlüğüne ve adil yargılanma hakkına yönelik bir müdahalenin bulunup bulunmadığı, bulunduğu düşünüldüğü takdirde müdahalelerin meşru bir amacı haiz olup olmadığı, kararların demokratik toplum düzeninin gereklerinden olup olmadığı, bu anlamda mahkeme kararlarının ilgili ve yeterli gerekçeler içerip içermediği hususları değerlendirilirken ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri ile yargı içtihatlarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü iddiaları yinelemiştir.

12. Somut olayda başvurucu disiplin cezasına konu edilen toplantıya katılmadığını ileri sürmesine rağmen eylemi sabit görülerek disiplin cezası ile cezalandırılmıştır. Buna göre her ne kadar başvurucu eylemi olgusal olarak reddetmişse de disiplin cezası şeklindeki müdahalenin başvurucunun anılan toplantıya katıldığı kabul edilerek yapıldığı gözetildiğinde başvurunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Aksi durumda ise kişinin temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasında bulunabilmesi, suçlandığı eylemi kabul etmesi şartına bağlanmış olacağından kişinin kendi kendini suçlamaya zorlanamayacağına ilişkin evrensel hukuk standartlarına da aykırılık teşkil edecektir (ifade özgürlüğü bağlamında benzer yönde karar için bkz. Necati Coşkun [GK], B. No: 2022/62422, 15/5/2025, § 15; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin benzer değerlendirmelerde bulunduğu karar için bkz. Müdür Duman/Türkiye, B. No: 15450/03, 6/10/2015, § 30)

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik müdahalenin dayanağı olan 657 sayılı Kanun’un 125. maddesinin birinci fıkrasının (D) bendinin (o) alt bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Müdahalenin kamu hizmetlerinin tarafsızlığının ve nesnelliğinin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı değerlendirilmiştir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş [2. B.], B. No: 2015/10676, 26/12/2018, §§ 36-40; Gülistan Atasoy ve diğerleri [GK], B. No: 2017/15845, 21/1/2021, §§ 59-63; Abdulkadir Öztürk [1. B.], B. No: 2019/13420, 31/3/2022, § 36). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine

uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

15. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer almakta olup bu hakkın bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkânını korumayı amaçlamaktadır. Kolektif bir şekilde kullanılan ve düşüncelerini ifade etmek isteyen kişilere şiddeti dışlayan yöntemlerle düşüncelerini açıklama imkânı veren bu hak; çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde zorunlu olan farklı düşüncelerin ortaya çıkmasını, korunmasını ve yayılmasını güvence altına almaktadır (Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 115; Osman Erbil [2. B.], B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 45; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 79; Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, § 31; Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 36).

16. Bu hak, ifade özgürlüğünün özel bir biçimidir. Anayasal haklar içinde kendine has özerk rolünün ve özel uygulama alanının varlığına rağmen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı aynı zamanda ifade özgürlüğü ışığında değerlendirilmelidir. İfade özgürlüğünün demokratik ve çoğulcu bir toplumdaki önemi, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı için de geçerlidir (Dilan Ögüz Canan, § 34; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 115; Osman Erbil, §§ 31, 45; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 72; Gülşah Öztürk ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 66; Ömer Faruk Akyüz [2. B.], B. No: 2015/9247, 4/4/2018, § 52). Sonuç olarak toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır (Dilan Ögüz Canan, § 35; Ömer Faruk Akyüz, § 55; Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, § 32; Figen Yüksekdağ Şenoğlu (5) [1. B.], B. No: 2017/24556, 14/9/2022, § 47).

17. Somut olayda başvurucu, "KCK operasyonlarını ve terör örgütü elebaşısı A.Ö.ye uygulandığı belirtilen sözde tecrit uygulamalarını" protesto etmek amacıyla düzenlenen eyleminin yürüyüş kısmına katıldığı kabul edilerek disiplin cezası ile cezalandırılmıştır (bkz. §§ 3-7). Yargılama sürecinde, ilk derece mahkemesi başvurucunun söz konusu yürüyüşe aktif olarak katıldığının sabit olduğunu ve anılan eyleme katılmanın eylemi organize eden parti yararına faaliyette bulunmak anlamına geleceğini belirterek davanın reddine karar vermiştir. Söz konusu karar temyiz ve karar düzeltme kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir (bkz. § 8).

18. Açıktır ki idare ve yargı mercileri, başvurucunun tabi olduğu statü hukukuna aykırı hareket ettiği sonucuna varmıştır. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasına göre devletin yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmektedir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ayrıca önemi nedeniyle memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin, haklarının ve yükümlülüklerinin kanunla düzenleneceği de ifade edilmiştir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında ise memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü olduklarının altı çizilmiştir. 657 sayılı Kanun’un 7. maddesine göre ise devlet memuru, tarafsızlığını gölgeleyecek şekilde bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunamayacağı gibi siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda da bulunmaz. Nitekim aynı Kanun'un 125. maddesine göre herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına faaliyette bulunan devlet memurlarına disiplin cezaları verilir.

19. Anayasal ve ilgili yasal çerçeve göstermektedir ki gerek Anayasa koyucu gerekse yasa koyucu kamu hizmetlerinin Anayasa’ya sadakat ödevi ile tarafsızlık yükümlülüğüne aykırı

davranan ya da aykırı davranabileceği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran kamu görevlileriyle yürütülmesini arzu etmemektedir (Şah İsmail Harmancı [1. B.], B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 40). Söz konusu arzunun bir sonucu olarak kanun koyucu kamu görevlisinin meslek hayatı ile sınırlı olacak şekilde apolitik görünmesini amaçlamış ve bu şekilde kamu gücünü kullanan görevlilerin siyasi kutuplaşmalarda yer almasının önüne geçerek idareye tarafsız bir pozisyon kazandırmak istemiştir (Levent Tunçel [2. B.], B. No: 2017/34185, 16/3/2022, § 44).

20. Hiç şüphesiz Anayasa ve kanun koyucunun söz konusu beklentisi başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlükler alanında kamu görevlilerinin sıradan bireylere göre daha fazla sınırlanmaları anlamına gelecektir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında altını çizdiği gibi, kamu görevlisi olmak sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında bazı külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğer kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi olmayı da gerektirmektedir. Kişi kamu görevine kendi isteği ile girmekle bu statünün gerektirdiği ayrıcalıklardan yararlanmayı ve külfetlere katlanmayı kabul etmiş sayılır, kamu hizmetinin kendine has özellikleri bu avantaj ve sınırlamaları zorunlu kılmaktadır (İhsan Asutay [2. B.], B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 38; Elif Güneysu [2. B.], B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 42; Cem Özaydın [1. B.], B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § 36). Bu sebeplerle kamu görevlilerinin ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde Anayasa Mahkemesi kamu görevlisinin bu yönünü görmezden gelemez.

21. Kamu görevlileri tabi oldukları söz konusu devlet memurluğu statülerinin -kanun ve diğer alt mevzuata dayanan- gereklerini yerine getirmemeleri hâlinde bir disiplin cezası ile karşılaşacaklardır. Disiplin uygulamaları devlet organizasyonu içinde düzenin sağlanması ve korunması, memurun görevine bağlanması, hizmetlerin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için kullanılır; hukuki gerekçeleri ve sonuçları vardır. Disiplin uygulamalarının nihai hedefi sağlanan düzen sayesinde verimli bir çalışma ortamının ve nihai olarak da kamu yararının sağlanmasıdır. Bu bakımdan disiplin cezaları memurların görevlerini layıkıyla ve uyum içinde yerine getirmesi için önemli bir araçtır (Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022 § 53). Öte yandan münhasıran memurların görevleriyle ilgili olması disiplin cezaları hakkında yapılan değerlendirmelerin ciddiyetini azaltmamaktadır. Çünkü düşünce açıklamaları karşılığında uygulanan disiplin cezalarının kamu görevlilerinin temel hak ve özgürlükleri üzerinde bir caydırıcı etki oluşturacağı açıktır (Mehmet Alanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 49; Şah İsmail Harmancı, § 41).

22. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında, düşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlileri hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak idarenin ve bu tür cezaların hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri açıklamıştır. Bu itibarla anılan mercilerin en azından şu değerlendirmeleri yapmaları beklenir (diğerleri arasından bkz. Sinan Akbulut [2. B.], B. No: 2019/1396, 2/11/2022, §§ 30-34; Jülide Hansu [1. B.], B. No: 2018/21380, 3/11/2022, §§ 29-33; Serdar Topal [1. B.], B. No: 2018/23179, 16/11/2022, §§ 26-30):

i. Söz konusu olan ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönlere sahip olma haklarının bulunduğu gözardı edilmemelidir (Hasan Güngör [2. B.], B. No: 2013/6152, 24/2/2016, § 49; Zeki Çınar [1. B.], B. No: 2016/3585, 12/6/2019, §§ 34, 35; Ömer Yalçın [1. B.], B. No: 2017/30798, 29/9/2020, § 27).

ii. Sosyal yönleri de bulunan bireyler oldukları düşünüldüğünde kamu görevlilerinin her tür düşünce açıklamalarının değil siyasi partiler lehine veya aleyhine olarak başkalarını ikna etme çabası olarak kabul edilebilecek açıklamaları propaganda olarak kabul edilmelidir. Bu kapsamda bir kamu görevlisinin açıkladığı düşüncenin başkalarını siyasi partiler lehine veya aleyhine ikna etme çabası olarak kabul edilebilmesi için açıklamanın siyasi partilerle yahut siyasal meselelerle ilgili olması tek başına yeterli kabul edilemez. Dolayısıyla kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin -içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde- açıklamanın yapıldığı koşullarda siyasi partiler lehine veya aleyhine olarak başkalarını ikna çabası olarak vasıflandırmaya elverişli olduğunun ortaya konulması gerekir (Sinan Akbulut, § 34).

iii. Bununla birlikte somut olayın şartlarında kamu görevlisinin düşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı ünvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanarak yapmışsa bunun gösterilmesi gerekir (kamu görevinin niteliğine ilişkin olarak bkz. Adem Talas [GK], B. No: 2014/12143, 16/11/2017, § 47).

iv. Buna ilaveten yapılan düşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan -devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülememesi gibi- sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir (disiplin cezası ile cezalandırılabilmeleri için kamu görevlisinin fiillerinin memuriyetlerini etkilediğinin gösterilmesi gerekliliğine ilişkin olarak bkz. Yasin Agin ve diğerleri [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, §§ 61, 63; Levent Tunçel, §§ 42, 44; disiplin hukukunun amaçları için bkz. Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy, § 53).

v. Her durumda kamu görevlisinin ödev ve sorumluluk derecesi bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla bağlantılı olarak belirlenmelidir (Hikmet Aslan [2. B.], B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 55; Hasan Güngör, § 48; hekimler yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Levent Tunçel, § 43).

vi. Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca ulaşılabileceği, başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmedir (Mehmet Alanç ve diğerleri, § 45; Şah İsmail Harmancı, § 37; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy, § 45).

vii. Değerlendirmeler oldukça açık, spesifik ve tekil olarak yapılmalıdır (bireyselleştirilmiş değerlendirme zorunluluğuna ilişkin olarak bkz. Şah İsmail Harmancı, § 41).

23. Söz konusu müdahalenin kamu görevlisinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yöneldiği hâllerde ise anılan merciler birtakım ön değerlendirmelerde bulunmalıdır. Zira somut olayda olduğu gibi sendikaların çağrısı üzerine veya başka şekilde düzenlenmiş ve yetkililerce siyasi mesajların verildiği kabul edilen toplantıların sırf katılımcısı olan kamu görevlilerinin bir siyasi parti yararına veya zararına faaliyette bulunduğu kabul edilemez. Aksi durum ise bu tür toplantılara katılan kamu görevlilerinin otomatik olarak disiplin cezaları ile cezalandırılmalarına, başta ifade özgürlüğü ve toplantı hakkı olmak üzere temel hak ve özgürlüklerinin ciddi şekilde zarar görmesine neden olur (Güven Çelik ve Kadri Dursun [2. B.], B. No: 2018/5060, 8/6/2023, § 22).

24. Buna göre ilgili toplantının konusu, amacı, kapsamı ve seyri açık bir şekilde ortaya konulmalı; toplantıya konu edilen fikirlerin barışçıl (silahsız ve saldırısız) bir şekilde ifade

edilip edilmediği incelenmelidir. Eğer toplantı şiddet içeriyorsa veya bu toplantıda şiddete çağrıda bulunuluyorsa bu toplantının barışçıl kabul edilmesi ve anayasal korumadan yararlanması mümkün değildir. Bununla birlikte her durumda siyasal ve toplumsal olaylarla ilgili olarak kamu görevlisinin bilgi edinme merakı ve duyarlılığını gösterme talebi de gözetilerek katılımcının toplantıdaki rolüne (dinleyici, konuşmacı, slogan atan gibi) ilişkin dikkatli bir ayrımda bulunulması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, §§ 31-56; Şah İsmail Harmancı, §§ 33-51; bilgi edinmeye ilişkin değerlendirmeler için bkz. Hasan Güngör, §§ 51,53; Hasan Güngör (2) [1. B.], B. No: 2015/1554, 25/12/2018, § 51; Zeki Çınar, § 45).

25. Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında başvurucuyu cezalandıran idarenin ve müdahalenin hukuka uygunluğu denetleyen yargı mercilerinin gerekçeleri dikkatli bir şekilde ele alınmıştır. Anılan merciler, basın açıklamasının siyasi içerikli olduğuna ilişkin değerlendirmeleri (bkz. §§ 5, 6) haricinde Anayasa Mahkemesinin kamu görevlisinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelen bu gibi müdahalelerde uygulanmasını beklediği ve yukarıda sıralanan ilkeler (bkz. §§ 22-24) kapsamında başvurucunun hangi fiilinin ne şekilde bir siyasi partinin yararına faaliyet olarak kabul edildiğini açıklamamıştır. Dolayısıyla şu hâlde başvurucunun basın açıklamasındaki rolünün dinleyici olmanın ötesine geçtiğinin, organizasyonun siyasi bir karakter kazanmasına katkı sunduğunun, kamu görevi statüsünü ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı ünvanı dâhil herhangi bir imkânı kullanarak söz, fiil ve davranışlarıyla belirli bir siyasi parti aleyhine olarak başkalarını ikna etme çabasına giriştiğinin somut gerekçeyle ortaya konulduğunu kabul etmek mümkün olmamıştır (dinleyici sıfatına ilişkin değerlendirmeler için bkz. Hasan Güngör, § 53).

26. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 34. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından Dilan Ögüz Canan, § 53; Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, § 48; Kenan Güven [1. B.], B. No: 2018/21657, 6/10/2022, § 13).

27. Nihayetinde somut olayda idare ve yargı mercileri, başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile kamu görevlisinin kamu hizmetlerinin tarafsızlığı ve nesnelliğinin sağlanması meşru amacı arasında adil bir denge kuramamış; müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya koyamamıştır. Bununla birlikte başvurucunun kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılması gerçeği de gözardı edilemez. Nitekim anılan ceza, beş dereceli disiplin cezası sisteminde dördüncü derecede yer almakta olup tekerrür durumunda başvurucunun memurluktan çıkarılmasına neden olabilecek niteliktedir. Dolayısıyla söz konusu müdahale bireyin haber ve bilgiye ulaşma imkânı üzerinde caydırıcı bir etki yaratabileceğinden orantılı da olmadığı sonucuna varılmıştır (orantılılık yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Güngör, § 54).

28. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahale nedeniyle Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

29. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 50.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için manevi zararları karşılığında başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 2. İdare Mahkemesine (E.2013/2207, K.2014/1142) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/7/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Somut olayda başvurucu, "KCK operasyonlarını ve terör örgütü elebaşısı A.Ö'ye

uygulandığı belirtilen sözde tecrit uygulamalarını" protesto etmek amacıyla düzenlenen eyleminin yürüyüş kısmına katıldığı kabul edilerek disiplin cezası ile cezalandırılmıştır (bkz. §§ 3-7). Yargılama sürecinde, ilk derece mahkemesi başvurucunun söz konusu yürüyüşe aktif olarak katıldığının sabit olduğunu ve anılan eyleme katılmanın eylemi organize eden parti yararına faaliyette bulunmak anlamına geleceğini belirterek davanın reddine karar vermiştir. Söz konusu karar temyiz ve karar düzeltme kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir (bkz. § 8).

2. Başvurucu ifadesinde, yürüyüş esnasında tesadüfen kaldırımda bulunduğunu ve eyleme iştirak etmediğini ve basın açıklaması alanında görüntüsünün bulunmadığını ileri sürmüştür. Ancak gerek başvurucunun Koşuyolu Parkı istikametine doğru kalabalıkla birlikte hareket ettiğinin olay yeri tespit tutanağına yansıması gerekse mahkemenin kameraların kayıtlarını inceleyerek başvurucunun yürüyüşe aktif bir şekilde katıldığını belirlemesi karşısında idare ve mahkemelerin -sübuta ilişkin meselelerdeki takdir payları ile birlikte ele alındığında- başvurucunun yürüyüş eylemine katıldığı kabullerine katılmamak için bir neden görülmemiştir.

3. Başvuru konusu eylem KCK'ya karşı yürütülen operasyonlar neticesinde aralarında BDP'li siyasetçilerin de bulunduğu bazı kişilerin gözaltına alındığından bahisle BDP tarafından organize edilmiştir. Bunun yanında başvurucunun üyesi bulunduğu Sendika operasyonların kendilerini da hedef aldığından bahisle söz konusu eyleme katılma çağrısı yapmıştır. Bu bağlamda eylemin gerekçesi olarak ifade edilen operasyonun KCK'ya karşı 2009 yılından itibaren düzenlenen çok sayıda operasyonun devamı niteliğinde olduğu söylenebilir. Öte yandan eylemin bir diğer nedeni olarak gösterilen A.Ö.nün cezaevi koşullarına ilişkin meselelerin ise gerek basında gerekse toplum nezdinde zaman zaman geniş tartışmalara konu edildiği bilinmektedir. Dolayısıyla eylemin şu halde düzenlenme amacı itibarıyla toplumun dikkatini çeken bir meseleye ilişkin olduğu kabul edilmelidir (gar patlamasına ilişkin benzer değerlendirmeler için bkz. Deniz Çelebi, B. No: 2018/22063, 2/11/2022, § 38; KCK'ya ilişkin genel bilgiler için bkz. Seyid Narin [GK], B. No: 2018/20156, 18/5/2022, § 21).

4. Başvuru dosyasına göre barışçıl bir şekilde başlamadığı yönünde herhangi bir tespit bulunmayan yürüyüş eylemi bir süre sonra terör örgütü PKK'nın kurucusu A.Ö. lehine "Biji Serok Apo" (Yaşasın Başkan Apo) şeklinde sloganların atıldığı bir eyleme dönüşmüş, ancak yetkili polis amirince grubun uyarılması üzerine sloganlar bir süre kesilmiştir. Bununla birlikte yürüyüşün devamında farklı bir noktada beklemekte olan 500 kişilik bir diğer grubun "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak" sloganı atması üzerine yürümekte olan grup tarafından "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak", "Direne Direne Kazanacağız" gibi sloganlarla birlikte A.Ö. lehine yeniden slogan atılmaya başlanmış ve nihayetinde iki grup birleşmiştir. Burada yapılan basın açıklaması esnasında ise yine A.Ö. lehine olacak şekilde "Be Serok Jiyan Nabe" (Başkansız Yaşam Olmaz) ve "Biji Serok Apo" sloganları atılmıştır. Dolayısıyla anılan sloganların uyarıyı gerektirecek seviyede olması ile ısrarlı ve yoğun bir şekilde atılması karşısında slogan atma eyleminin münferit nitelikte olmadığı ve gerek yürüyüşe gerekse basın açıklamasına bir bütün hâlinde teşmil ettiği kabul edilmelidir.

5. Anayasa Mahkemesi, Mehmet Alanç ve diğerleri ([GK] B. No: 2017/15462, 29/9/2021) kararında kamu görevlilerinin terör propagandası karşısındaki yükümlülüklerini detaylı olarak değerlendirmiştir. Anılan kararda öncelikle terörizm söz konusu olduğunda en alt kademedeki devlet memurunun dahi işgal ettiği görevin ağırlığına ve Anayasa'ya sadakat ödevine uygun biçimde hareket etmesinin bekleneceği ve terör örgütünün övülmesi, desteklenmesi ya da yüceltilmesi ile cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlere

başvurmanın teşvik edilmesi arasında bir mesafenin olmadığı ifade edilmiştir. Bunun yanında böyle bir faaliyete katılmak veya faaliyet söz konusu niteliğe büründükten sonra bu toplulukta bulunmaya devam etmenin terör örgütünün amaçları kapsamında meşru kabul edilen hedeflere ulaşmak için devlete karşı şiddete başvurulmasının gerekli ve haklı olduğu düşüncesinin desteklendiği izlenimi verilmesine sebep olacağı belirtilmiştir. Bu izlenimin ortaya çıkmasının ise devlet yetkililerini söz konusu devlet memurunun Anayasa'ya sadakatle bağlı kalıp kalmadığı, ulusal güvenliği tehdit edip etmediği ve demokratik hukuk devletine ileride tehdit oluşturup oluşturmayacağı yönlerinden endişeye sevk edeceği vurgulanmıştır.

6. Buna göre somut olayda kamu görevlisi statüsünden doğan yükümlülüklerine aykırı bir görüntü ortaya çıkmaması adına terör örgütü liderinin övüldüğü ve bu bağlamda bir terör örgütünün siyasi veya sosyal etkinliğini artırarak sesinin kitlelere duyurulmasına hizmet eden eylemden ayrılması beklenen başvurucunun idarenin ve mahkemenin tespitlerine göre eyleme aktif bir şekilde katıldığı anlaşıldığından şu hâlde bir kamu görevlisi olarak terör karşısında tabi olduğu ödev ve yükümlülüklere uygun davrandığı söylenemez.

7. Sonuç olarak kanaatime göre başvurucu devlet memurluğu statüsünün sağladığı itibar ve güvene aykırı davranarak kamu görevlisinin hakkında disiplin cezasına hükmedilmesini gerektirecek davranışlardan kaçınma yükümlülüğüne aykırı hareket etmiştir. Bu itibarla uygulanan disiplin cezasının zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği açıktır (disiplini etkileyen davranışlardan kaçınma yükümlülüğüne ilişkin olarak bkz. Yasin Agin ve diğerleri [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, § 63; Şah İsmail Harmancı, B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 38; disiplin hukukunun amaçları için bkz. Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 53).

8. Bununla birlikte başvurucunun yukarıda belirtilen bağlamlarda kamu görevlisi olarak teröre ilişkin meselelerdeki yükümlülüklerine aykırı davranması ve öğretmen olarak toplumdaki özellikli konumu ile öğrenciler ve veliler üzerindeki etkileri -uygunsuz fikirlerin aşılanması tehlikesi- birlikte değerlendirildiğinde müdahalenin orantısız olduğu da söylenemez (öğretmenlik mesleğinin önemine ve etki alanına ilişkin olarak bkz. Elif Güneysu, B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 54; Cem Özaydın, B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § 43; öğretmenlik mesleğinin potansiyel etkilerine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı için bkz. Mahi/Belçika, B. No: 57462/19, 3/9/2020, § 32).

9. Açıklanan gerekçelerle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu ve Anayasa'nın 34. maddesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Muhterem İNCE

SA MADENCİLİK ÜRETİM İHRACAT SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2020/36305 | Karar tarihi: 03.07.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36305

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SA MADENCİLİK ÜRETİM İHRACAT SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36305)

Karar Tarihi: 3/7/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 11/2/2026 - 33165

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucu : SA Madencilik Üretim İhracat Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Halil HAYTA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargısal kesinlik kazanan vakıanın başka bir mahkeme tarafından yeniden dikkate alınarak değerlendirilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin E.2018/70, K.2018/79 Sayılı Dosyasına İlişkin Yargılama Süreci

2. Başvurucu aleyhine, iştirak haczi alacaklısı U.M.M.S.D.T. Ltd. Şti. tarafından Antalya'nın Korkuteli ilçesi sınırları içinde bulunan 201001574 sayılı II-B grup mermer işletme ruhsatının süresi içinde satışının istenmediğinden bahisle haczin düştüğünün tespiti ve satış kararının iptali talebiyle Burdur İcra Hukuk Mahkemesinde icra muamelesini şikâyet davası açılmıştır.

3. Burdur İcra Hukuk Mahkemesi şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde;

başvurucunun 10/4/2017 tarihinde haczin yenilenmesi, ruhsatın satışı ve satış avansının belirlenmesi için talepte bulunduğunu, söz konusu talep doğrultusunda İcra Müdürlüğü tarafından 27/3/2017 tarihinde 2.500 TL satış avansı dosyaya depo edildiğinden maden dairesine ruhsat üzerindeki haczin yenilenmesi için müzekkere yazılmasına karar verildiğini, bu karar doğrultusunda ruhsat üzerine 17/4/2017 tarihinde haciz konulduğunu, sonrasında satış işlemlerine başlandığını ifade etmiştir. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 106. maddesi kapsamında 14/11/2017 tarihinde yasal süresi içinde satış talep edildiğine ve 27/3/2017 tarihinde avans yatırıldığına işaret ederek başvurucunun bir daha satış istemesine gerek kalmaksızın haczin ve satışın ayakta olduğunun kabulü gerektiği neticesine varmıştır.

4. İştirak haczi alacaklısının bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi incelenmesi talep edilen kararın kesin nitelikte olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun usulden reddine kesin olarak karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

5. Başvurucu aleyhine, iştirak haczi alacaklısı U.M.M.S.D.T. Ltd. Şti. tarafından icra kanun yolu ile satışa çıkarılan 201001574 sayılı II-B grup mermer işletme ruhsatına ilişkin olarak Korkuteli İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) ihalenin feshi davası açılmıştır.

6. Mahkeme davanın kabulü ile 6/4/2018 tarihinde yapılan ihalenin feshine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde;

i. Başvurucunun süresinde satış talep etmemesine dayalı olarak haczin düşmesi sebebiyle ihalenin feshi davasının açıldığına, 2004 sayılı Kanun'un 106. maddesi uyarınca alacaklının satış isteme süresinin taşınırlarda altı ay olduğuna, 110. maddesinde ise bir malın satılmasının kanuni müddet içinde istenmez veya talep geri alınıp da bu müddet içinde yenilenmezse o mal üzerindeki haczin kalkacağı kuralına yer verildiğine işaret edilmiştir. İhale konusu ruhsata alacaklı A.D. 6/6/2016 tarihinde haciz koyduğu, 17/3/2017 tarihinde satış talebinde bulunduğu, 27/3/2017 tarihinde de satış masraflarını yatırdığına dair makbuzu sunduğu ancak altı aylık satış isteme süresi geçtikten sonra satış talebinde bulunduğu belirtilmiştir. Bunun üzerine başvurucunun 10/4/2017 tarihli talebine istinaden ruhsata yeniden haciz konulduğu ancak altı aylık süre içinde ruhsatın satışı için talep dilekçesi gönderilmediği ifade edilmiştir. Bu durumda yasal süresi içinde satış talebinde bulunulmadığı gerekçesiyle ihaleye konu ruhsat üzerindeki haczin kalktığı değerlendirmesi yapılmıştır.

7. Karara karşı başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde:

i. Başvurucunun ihaleye konu ruhsat üzerindeki 6/6/2016 tarihli haczin satışını altı ay içinde istemediğinden haczin kalktığı, ruhsat üzerine 10/4/2017 tarihinde tekrar haciz koydurduğu, bu tarihten itibaren altı ay içinde 30/6/2017 tarihli satış talep dilekçesi verilmiş olsa da dilekçenin 11/10/2017 tarihinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) gönderildiğinin sabit olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla 10/4/2017 tarihli son haciz için altı aylık satış isteme süresi dolduktan sonra 11/10/2017 tarihinde yapılan satış talebi geçerli olmadığından haczin kalktığı vurgulanmıştır.

ii. Başvurucunun 10/4/2017 tarihli dilekçesinde haciz konulan maden ruhsatlarının satışını,

satış avansının belirlenmesini ve ruhsat üzerindeki haczin yenilenmesini talep ettiği, dilekçede haciz yenileme talebinin en son yapıldığı, bu son talep öncesinde yapılan satış talebinin ise önceden konulan daha eski tarihli hacze yönelik olduğundan 10/4/2017 tarihli son hacze dair geçerli bir satış talebinin bulunmadığı açıklanmıştır.

iii. Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin 9/3/2018 tarihli ve E.2018/70, K.2018/79 sayılı kararıyla 10/4/2017 tarihli haciz için süresinde satış istendiğine yönelik hüküm kurulduğu, bu karara karşı yapılan istinaf kanun yolu başvurusunun Bölge Adliye Mahkemelerinin E.2018/1262, K.2018/1240 sayılı kararıyla usulden reddedildiği dile getirilmiştir. Bu karar sonucunda 6/4/2018 tarihinde ihale yapılmışsa da Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin anılan kararının ihalenin feshi davasında haczin düşüp düşmediğini tekrar değerlendirmeye ve ihale öncesi haciz düşmüşse ihalenin feshine karar vermeye engel teşkil etmediği sonucuna varılmıştır.

8. Başvurucu, istinaf kararına yönelik olarak temyiz kanun yoluna başvurmuş; Yargıtay 12. Hukuk Dairesi (Daire) temyiz başvurusunu reddederek anılan kararı onamıştır.

9. Başvurucu, nihai hükmü 23/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 11/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; ihalenin feshi davasında bir başka davada kesinleşen hükme aykırı karar verilerek satış talebinin dikkate alınmadığını, Dairenin temyiz sebeplerini değerlendirmeksizin gerekçesiz karar verdiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği, bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

12. Başvurucunun şikâyetinin özü, Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin kararıyla haczin ve satışın geçerli olduğu tespit edildiği hâlde ihalenin feshi davasında haczin düşüp düşmediğinin tekrar değerlendirilerek süresinde satış talep edilmediğinden haczin kalkması sebebiyle ihalenin feshine karar verildiğine yönelik olduğundan başvuru hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Kesin hükme saygı (res judicata) ve kesin hükmün bağlayıcı olması, hükmü veren mahkeme de dâhil diğer bütün mahkemelerin ve diğer ilgili kurumların bu kararla bağlı olması anlamına gelir. Yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm, zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2013/1313, 26/2/2015, §§ 53, 54; Arman Mazman [2. B.], B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65).

14. Bir mahkeme kararının kesin hüküm mahiyetini alabilmesi için genel olarak üç koşul aranmaktadır. Bunlardan birincisi kesin hüküm sayılan bir mahkeme kararının bulunmasıdır. Tespit ve tedbir kararları ile icra mahkemesi kararları kesin hükmün bağlayıcılığı kudretini haiz değildir. İkinci olarak kesinleşen karar taraflar arasında mevcut olan bir ihtilafı çözmek amacıyla verilmelidir. Dolayısıyla bir anlaşmazlığı çözmeyen, hasımsız olarak verilen bazı veraset davaları kesin hüküm mahiyetinde değildir. Üçüncü olarak söz konusu kararlar nihai olmalıdır. Kararların nihai olması, mahkemenin tarafların iddia ve savunmalarını dinleyerek ve delilleri değerlendirerek bu hususta son kararını

vermesi anlamına gelir. Bir kararın maddi anlamda kesin hüküm niteliğini haiz olması ve bu konuda kesin hüküm itirazında bulunulabilmesi için davanın tarafları, konusu ve sebepleri aynı olmalıdır (Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti., § 55).

15. Başvurucu, Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin kesinleşmiş şikâyetin reddi kararının ihalenin feshi davası yönünden dikkate alınmamasından yakınmıştır.

16. Haczin düştüğünün tespiti ve satış kararının iptali talebiyle başvurucunun aleyhine açılan davada Burdur İcra Hukuk Mahkemesi, başvurucunun 10/4/2017 tarihinde haczin yenilenmesi, ruhsatın satışı ve satış avansının belirlenmesi için talepte bulunduğunu, 27/3/2017 tarihinde satış avansının dosyaya depo edildiğini ve ruhsat üzerine 17/4/2017 tarihinde haciz konulduğunu belirtmiştir. Başvurucunun daha önceden satış talep edilmiş olduğundan satış kararı verilerek satış günü verilmesi yönündeki 14/11/2017 tarihli talebinin süresinde olduğu, 27/3/2017 tarihinde avans yatırıldığı gerekçesiyle yeniden satış istenmesine gerek kalmaksızın haczin ve satışın geçerli olduğunu kabul etmiştir. Bu kararın kesin nitelikte olması nedeniyle karara karşı yapılan istinaf başvurusu reddedilmiştir.

17. İhalenin feshi davasında ise Mahkeme bu dava türünde resen incelenmesi gerektiğini ifade ettiği kıymet takdirine ilişkin bilirkişi raporu, ilan, icra keşif gideri ve ihale muhammen bedelini değerlendirmiş; maden işletme ruhsat satışının taşınır mal satışı hükümlerine göre yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Ardından başvurucunun süresinde satış istememesi sebebiyle haczin düşmesine bağlı olarak ihalenin feshi davası açıldığını, satış talebinin 2004 sayılı Kanun'daki süreler içinde yapılıp yapılmadığının icra müdürünün resen dikkate alması gerektiğini ve süresinde istenmemesine rağmen icra müdürünün satış talebini kabul etmesinin kamu düzeni nedeniyle süresiz şikâyete tabi olduğunu saptamıştır. Bu bağlamda 10/4/2017 tarihli hacizden itibaren altı aylık süre içinde satış talep edilmediği gerekçesiyle ruhsat üzerindeki haczin kalktığını benimseyerek ihalenin feshine karar vermiştir.

18. Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemenin vardığı sonucu hukuka uygun bulmuştur. Ayrıca 30/6/2017 tarihli satış talebinin altı aylık satış isteme süresi 10/10/2017 tarihinde dolduktan sonra UYAP üzerinden 11/10/2017 tarihinde gönderildiğini, 10/4/2017 tarihli haciz talep dilekçesinde satış talebinden sonra haciz yenileme talebinde bulunulması nedeniyle söz konusu satış talebinin önceden konulan daha eski tarihli hacze yönelik olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte Burdur İcra Hukuk Mahkemesince 10/4/2017 tarihli haciz için süresinde satış talebinde bulunulduğuna ilişkin karar verilmişse de bu kararın ihalenin feshi davasında haczin düşüp düşmediğini tekrar değerlendirmeye ve ihale öncesi haciz düşmüşse ihalenin feshine karar vermeye engel teşkil etmediğini değerlendirmiştir. Daire de Bölge Adliye Mahkemesi kararındaki gerekçeleri yeterli görmüştür.

19. Eldeki olayda kesin hükmün mevcut olup olmadığının tespiti önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti. başvurusunda, tespit ve tedbir kararları ile icra mahkemesi kararlarının kesin hükmün bağlayıcılığı kudretini haiz olmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucunun dayanmış olduğu icra muamelesinin şikâyeti davasındaki haczin geçerli olduğu tespitine ilişkin kararın kesin hükmün bağlayıcılığı ilkesinden yararlanması mümkün değildir. Nitekim Yargıtay da şikâyet müessesesinin teknik olarak bir dava veya kanun yolu olmayıp icra dairesinin somut işlemine karşı bir denetim işlevinin yerine getirilmesini sağlayan kendine özgü bir müessese olduğunu, şikâyette kişiler arasında uyuşmazlık bulunmadığını belirtmektedir (Bülent Güven [1. B.], B. No: 2019/7966, 2/4/2024, § 42). Ayrıca Yargıtay, içtihadında icra hukuk mahkemelerinin dar yetkili mahkemeler olup şeklî anlamda yargılama yaptıklarından verdikleri kararların maddi

anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğini ve takip hukukuna ilişkin olduğunu vurgulamaktadır (Bekir Çığlı [2. B.], B. No: 2019/25805, 3/4/2024, § 25).

20. İcra hukuk mahkemesi kararlarından hangileri için istinaf kanun yoluna başvurulabileceği genel olarak 2004 sayılı Kanun'un 363. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede icra mahkemesince 85. maddenin uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, 103. maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyenin içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kıymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilanının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, 263. maddenin uygulanma biçimi, iflas idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflas idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı iflas idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve 36. maddeye göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararları dışındaki kararlarına karşı ait olduğu alacak, hak veya malın değer veya miktarının yedi bin Türk lirasını geçmesi şartıyla istinaf yoluna başvurulabileceği kurala bağlanmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesine ilişkin icra hukuk mahkemesi kararlarının kesin olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun usulden reddine kesin olarak karar vermiştir (bkz. § 4). Bu hâliyle şikâyetin reddi kararının şeklî anlamda kesinleştiği anlaşılmaktadır.

21. Diğer taraftan şikâyetin reddi kararının taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözüme kavuşturmadığı görülmüştür. Hatta şikâyet davası reddedilen iştirak haczi alacaklısının yeniden haczin düştüğünün tespiti ve satış kararının iptali talebiyle dava açmasının önünde bir engel yoktur. Bu itibarla şikâyetin reddi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiği söylenemez. Aynı zamanda şikâyetin reddi kararı nihai nitelikte de değildir. İkinci dava ihalenin feshi davası olup bu davanın ilk dava ile tarafları ve sebebi aynı olmakla birlikte dava konuları farklıdır. Mahkemenin konusu farklı yeni davada tekrar haczin düşüp düşmediğini değerlendirmesi bu yeni davanın delillerini ortaya koymak ve gerekli tespitleri yapmak için makul olabilecektir.

22. Mahkeme kararı incelendiğinde 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinde yer alan ihalenin feshine ilişkin düzenleme ile birlikte Yargıtay uygulamaları çerçevesinde değerlendirme yapıldığı, başka bir deyişle Mahkemenin haczin düşüp düşmediği sorununa ilişkin olarak Burdur İcra Hukuk Mahkemesinden farklı sonuca ulaşmasının sebebinin ihalenin feshi davasının tüm unsurlarıyla birlikte değerlendirilme zorunluluğundan kaynaklandığı anlaşılmıştır. Yargıtay içtihatlarında ihalenin feshi sebeplerinin 2004 sayılı Kanun'da sınırlı bir şekilde sayılmadığı, içtihat ve doktrinde fesih sebeplerine ilişkin çerçevenin belirlendiğinin ifade edildiği tespit edilmiştir. İhalenin feshine yönelik açılan davalarda mahkemelerin de bu anılan çerçevede değerlendirme yapacağı kuşkusuzdur (Aydın Görkem Kırtasiye Tem. İnş. Elk. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2018/24538, 24/2/2021, § 27).

23. Yargıtayın yerleşik uygulamalarında da satışın durdurulmasına yönelik şikâyet üzerine verilecek kararlar kesin olsa bile ihalenin feshi aşamasında ileri sürülmesi hâlinde mahkemenin bu konuda verdiği kesin nitelikteki karar değerlendirilerek ihaleye etkisinin tartışılabileceği kabul edilmektedir (Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 22/4/2013 tarihli ve E.2013/7186, K.2013/15466; 5/11/2013 tarihli ve E.2013/28291, K.2013/34768 sayılı kararları).

24. Öte yandan Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin şikâyet davasına konu haczin ve satışın

ayakta olduğuna dair değerlendirmesinin hatalı olduğunun ihalenin feshi davasında Mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesince tespit edildiği de hatırda tutulmalıdır.

25. Bu bağlamda icra hukuk mahkemesinde açılan ilk davanın haczin ve satışın geçerli olduğunu tespit ettiği ancak bu durumun daha sonra açılan ihalenin feshi davasında gerekli araştırmanın yapılmasını engelleyen bir kesin hüküm niteliği taşımadığı, maddi anlamda kesin hüküm gücüne sahip olmayan şekli anlamda kesin hüküm niteliğindeki şikâyetin reddi kararının kesin hükme saygı ve kesin hükmün bağlayıcı olması ilkelerinin kapsamında bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ASLI ÜNAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/2715 | Karar tarihi: 03.07.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/2715

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASLI ÜNAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/2715)

Karar Tarihi: 3/7/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. Aslı ÜNAL 2. Neslihan AYDIN 3. Seyfettin TOPKARA 4. Yunus Emre TOPKARA

Vekili : Av. Fatih KÖSE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yakalama sırasında kolluk personelinin silahından çıkan kurşun nedeniyle ölüm meydana gelmesi ve olaya ilişkin olarak yürütülen kovuşturmanın etkisiz olması, eylemin yanlış vasıflandırılması ve hükmedilen cezasının yetersizliği nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuru formunda ifade edildiği şekliyle ilk sıradaki başvurucunun oğlu, diğer başvuruculaların ise kardeşi olan 16 yaşındaki Ö.B.T. ve arkadaşı E.S. 16/2/2017 günü bir alışveriş merkezinden hırsızlık yaptıkları gerekçesi ile alışveriş merkezinin güvenlik personelince yakalanmış ve çağrı üzerine alışveriş merkezine gelen polis memurları H.D.S. ve S.T. tarafından gözaltına alınmıştır. Birbirine ellerinden kelepçelenen Ö.B.T. ve E.S. adı geçen iki polis memurunca rapor alınmak üzere hastaneye götürülmüştür. Rapor işlemlerinin tamamlanmasının ardından hastanenin önünde polis otosuna bindirilmek üzere olan Ö.B.T. ve E.S. birer elleri diğerine kelepçeli bir şekilde kaçmaya başlamıştır. Önde polis memuru H.D.S. ve arkasında ise diğer polis memuru S.T. adı geçenleri kovalamaya başlamış, kovalamaca sırasında polis memuru S.T. geride kalmıştır. Polis memuru H.D.S.

havaya uyarı ateşi açmış ancak Ö.B.T. ve E.S. kaçmaya devam etmiştir. Hastaneden birkaç sokak ötede bir emlakçının önüne geldiklerinde Ö.B.T. ve E.S. kaçmayı bırakmış ve polis memuru H.D.S. onlara yetişmiştir, bu sırada diğer polis memuru S.T. 100 metre kadar geridedir. Ö.B.T. ve E.S.ye yetiştiğinde hâlen beylik tabancası elinde olan polis memuru H.D.S. silahını onlara doğrultmuş ve ardından silahı tutan eliyle Ö.B.T.nin omzuna vurduğu sırada silahtan çıkan kurşun Ö.B.T.nin kafasına isabet etmiş ve Ö.B.T. kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetmiştir.

3. Olaya ilişkin olarak resen soruşturma başlatılmıştır. Yürütülen soruşturma neticesinde polis memuru H.D.S. hakkında olası kasıt ile öldürme suçundan kamu davası açılmıştır.

4. Yapılan yargılama sonucunda Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesi 27/11/2017 tarihli kararla sanık polis memurunun olası kasıtla öldürme suçundan 11 yıl 8 ay hapis cezasıyla mahkûmiyetine karar vermiş, karara karşı istinaf yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi ise 16/4/2018 tarihli kararla sanığın 15 yıl hapis cezasıyla mahkûmiyetine hükmetmiştir. İstinaf kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurulmuş, Yargıtay 1. Ceza Dairesi 2/4/2019 tarihli kararı ile eylemin bilinçli taksirle öldürme suçu kapsamında olduğu gerekçesiyle bozma kararı vermiştir.

5. Bozma üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi 16/9/2019 tarihli kararı ile sanığın eyleminin bilinçli taksirle öldürme suçu kapsamında olduğu ve kusurunun ağırlığı dikkate alınarak teşdiden cezalandırılması gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşmıştır. Temel ceza takdiren 6 yıl hapis olarak belirlenmiş, suçun bilinçli taksirle işlenmiş olması nedeniyle takdiren 1/2 oranında arttırılarak 9 yıl hapis olarak belirlenen cezada sanığın duruşmadaki hâl ve tavrı, lehine takdirî indirim nedeni olarak kabul edilerek takdiren 1/6 oranında indirim yapılmış, neticede ceza 7 yıl 6 ay hapis olarak tespit edilmiştir.

6. Başvuruculaların temyiz talebi Yargıtay 1. Ceza Dairesince 26/2/2020 tarihinde esastan reddedilmiş ve bu suretle karar kesinleşmiştir. Karar, başvuruculaların vekili Av. Ahmet Lütfi Akkuş tarafından UYAP üzerinden 27/8/2020 tarihinde öğrenilmiş; 8/1/2021 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucular, sanığın kasten hareket ettiğini, öldürme eyleminin öncesine ilişkin yaşanan olaylar bakımından yargılamanın ayrı yürütülmesi nedeniyle sanığın kusur durumunun hatalı tayin edildiğini, bu nedenle eksik ceza verildiğini oysa öldürme eyleminin öncesinde alışveriş merkezinde iken gözaltı sırasında sanığın silah göstererek çocukları ölümle tehdit ettiğini, ayrı yürütülen asliye ceza mahkemesindeki yargılamada bu durumun tespit edildiğini, çocuklara kelepçe takılamayacağına dair açık kanun hükmüne rağmen kelepçe takılması ve çocuk psikolojisine aykırı davranılması hatta silahla tehdit edilmesi nedeniyle çocukların elleri kelepçeli şekilde kaçmasına zemin hazırlandığını, ayrıca iddianamede sanığın 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 266. maddesinden de cezalandırılması talep edilmesine rağmen uygulama yapılmadığını, eşitlik ilkesi ile adil yargılanma ve yaşam haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı görüşünde, olaylar ve yargılama süreçleri izah edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması

gerektiği ifade edilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculların bütün iddialarının yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

12. Somut olayda başvuruya konu yargılamada, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin nihai karar olan 26/2/2020 tarihli onama kararı, başvuruculları yargılamada temsil eden avukatlardan Av. Ahmet Lütfi Akkuş tarafından UYAP üzerinden 27/8/2020 tarihinde öğrenilmiştir. Bireysel başvuru süresinin bu tarihten itibaren başlatılması gerekir (Hüseyin Aşkan [2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020, § 29). Başvuru ise otuz günlük bireysel başvurusu süresinden sonra 8/1/2021 tarihinde yapılmıştır.

13. Keza ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için kanunda öngörülen otuz günlük başvuru süresi, en geç anılan üç aylık sürenin sona ermesinden itibaren başlayacaktır (A.C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 30). Somut olayda başvuruya konu yargılamadaYargıtay 1. Ceza Dairesinin nihai karar olan 26/2/2020 tarihli onama kararının en geç kesinleşme şerhinin düzenlendiği 30/6/2020 tarihinde ilk derecesi mahkemesine ulaştığı görülmüştür. Bu tarihten sonra başvuruculların en geç 30/9/2020 tarihine kadar Yargıtayın nihai kararını öğrenip 30/10/2020 tarihine kadar başvuru yapmaları gerekir. Dolayısıyla bu bakımdan da 8/1/2021 tarihinde yapılan başvuru süresinde değildir (benzer yöndeki karar için bkz. Binefş Kocaman ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/10264, 20/9/2018).

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuruculer üzerinde BIRAKILMASINA 3/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET MERTER CUNEDİOĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/5649 | Karar tarihi: 03.07.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5649

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET MERTER CUNEDİOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5649)

Karar Tarihi: 3/7/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Ahmet Merter CUNEDİOĞLU 2. Alem Yusuf CUNEDİOĞLU 3. Cansu Fazilet CUNEDİOĞLU 4. Emire CUNEDİOĞLU 5. Saraç CUNEDİOĞLU 6. Taha CUNEDİOĞLU

Vekili : Av. Tahsin KOÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen terör saldırısı sonucu meydana gelen ölümden kaynaklanan zararların tazmini istemiyle açılan davada olayın idarenin kusuruyla meydana geldiğine ilişkin iddiaların değerlendirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının, davanın süre aşımı gerekçesiyle kısmen reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde biri belediye binası önünde, diğeri postane binasının yakınlarında olmak üzere bomba yüklü iki aracın infilak ettirilmesi suretiyle terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu 51 kişi yaşamını yitirmiş, 222 kişi yaralanmıştır. Başvurucular Saraç Cunedioğlu ve Emire Cunedioğlu'nun oğlu, diğer başvuruculaların kardeşi olan M.K.C. de terör saldırısı nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

3. Başvurucular Saraç Cunedioğlu ve Emire Cunedioğlu'nun 21/5/2013 tarihinde Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna yaptığı başvuru üzerine 25/6/2013 tarihinde sulhname

imzalanmış, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca 25.842,95 TL tutarında maddi tazminat M.K.C.nin mirasçılarına ödenmiştir.

A. Olaya İlişkin Olarak Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Açılan Kamu Davası

4. Yaşanan terör saldırısıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından düzenlenen 2/4/2014 tarihli ön inceleme raporunda Hatay Emniyet Müdürlüğüne olay öncesi konuyla ilgili çok sayıda ihbar geldiği, istihbarat birimlerinin araç plakası, şahıs isimleri gibi bilgileri de belirtmek suretiyle Hatay Emniyetine bilgi verdiği, patlamanın meydana gelmesinde önlem almayan emniyet birimlerinin hizmet kusuru olduğu ve ilgililer hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

5. İlgili emniyet görevlileri ile mülki idare amirleri hakkında Hatay Valiliği tarafından soruşturma izni verilmesi üzerine Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 30/12/2014 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlemiş, iddianamenin kabulü ile Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 19/1/2015 tarihinde kamu davası açılmıştır. Başsavcılığın 7/1/2016 tarihinde aynı suça ilişkin olarak hazırladığı ikinci iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası ilk ceza davası ile birleştirilerek görülmüştür.

6. İşbu bireysel başvuru yapıldığında derdest olan kamu davası, inceleme devam ederken neticelenmiştir. Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/6/2021 tarihli kararıyla, dönemin Hatay İl Emniyet Müdürü R.K., Hatay İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Müdürlüğü (TEM) Şube Müdürü N.E. ve Reyhanlı İlçe Emniyet Müdürü M.B.nin neticeten 8 ay 10 gün hapis cezası ile tecziyelerine ancak hükmedilen cezaların ertelenmesine karar verilmiştir. Kararda, gelen bir telefon ihbarı üzerine Millî İstihbarat Teşkilatınca (MİT) hazırlanan ve bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren 10/5/2013 tarihli ve 2013/32 sayılı eylem ihbarı notunun Hatay İl Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmesine, evrakın nöbetçi memur tarafından taranarak ilgili birimi olan TEM Şubesi ve İlçe Emniyet Müdürlüklerine POL-NET olarak isimlendirilen bilişim sistemi üzerinden gönderilmesine rağmen bu istihbari bilgiye emniyet görevlilerinin yeterli ilgiyi göstermediği, eyleme karşı yeterli tedbir almadığı ifade edilmiştir. Kararda ayrıca bu patlama olayı öncesinde 23/10/2012 tarihinden itibaren İl Emniyet Müdürlüğüne MİT tarafından bombalı eylemler ve eylemi gerçekleştirecek şahıslar ile iltisakları içeren birçok istihbari bilgi iletildiği ancak bu bilgilerin yeterince değerlendirilmediği kabul edilmiştir. Anılan mahkûmiyet hükümleri istinaf incelemesinden geçerek 7/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Başvuruculaların Olaya İlişkin Olarak Açtığı Tam Yargı Davası

7. Başvurucular 9/5/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığına sundukları dilekçe ile ölüm nedeniyle uğradıkları maddi ve manevi zararların ödenmesi için talepte bulunmuştur. Talebin zımnen reddedilmesi üzerine 27/8/2014 tarihinde 5233 sayılı Kanun hükümleri kapsamında idare ile imzalanan sulhnamenin iptali ile maddi ve manevi zararlarının ödenmesi talepleriyle tam yargı davası açılmıştır. Dava dilekçesinde, sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığı, patlamanın ve ölümlerin yaşanmasında idarenin kusuru olduğu, istihbarat bilgisi bulunmasına rağmen önlem alınmadığı ileri sürülmüş ve dava açma süresine ilişkin açıklama yapılarak 5233 sayılı Kanun'dan ayrı olarak kusur sorumluluğu temelinde dava açıldığı vurgulanmıştır. Ayrıca dilekçenin deliller kısmında sulhnameye ilişkin Hatay Valiliği dosyası, maddi zarara ilişkin alınacak bilirkişi raporu ve Hatay Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülen ceza yargılamasına ilişkin dava dosyası yer almıştır.

8. Hatay İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) patlamaya ilişkin olarak yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeler başta olmak üzere dava dilekçesinde belirtilen delilleri toplamadan davayı neticelendirmiştir. İdare Mahkemesi 4/6/2015 tarihli kararında ilk olarak olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi) karşısında uyuşmazlığın maddi tazminat istemleri bakımından özel kanun olan 5233 sayılı Kanun kapsamında, manevi tazminat istemleri bakımından ise sosyal risk ilkesi kapsamında çözümleneceğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi bu değerlendirme kapsamında;

i. Manevi tazminat istemini İçişleri Bakanlığı yönünden sosyal risk ilkesi uyarınca kabul ederek toplam 220.000 TL manevi tazminatın idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek faiziyle birlikte başvuruculara ödenmesine,

ii. Maddi tazminat talebinin komisyon tarafından incelenerek karara bağlanması nedeniyle İçişleri Bakanlığı yönünden bu kısmı aşan maddi tazminat isteminin ödenmesinin 5233 sayılı Kanun uyarınca mümkün olmaması nedeniyle reddine,

iii. Sulhnamenin imzalandığı 25/6/2013 tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde veya aynı süre içinde idareye başvurulup dava açılması gerekirken bu süreler geçildikten sonra açılan davanın sulhnamenin iptali talebi ve Hatay Valiliğinden talep edilen maddi tazminat (destekten yoksun kalma tazminatı ile defin giderleri) yönünden süre aşımı nedeniyle reddine,

iv. 5233 sayılı Kanun'un manevi zararları kapsamaması nedeniyle manevi tazminat talebinin Hatay Valiliği yönünden reddine karar vermiştir.

9. Başvurucular ve İçişleri Bakanlığı karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucular; temyiz dilekçelerinde ilgili kamu görevlileri hakkında devam eden ceza yargılaması ve bu yargılama kapsamındaki delillere istinaden patlamanın meydana gelmesinde hizmet kusuru olduğunu, uyuşmazlığın 5233 sayılı Kanun uyarınca sosyal risk ilkesi esas alınarak değil 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi gereğince hizmet kusuru değerlendirmesi yapılarak çözülmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucular ayrıca sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığı yönündeki iddialarının gerekçeli kararda değerlendirilmediğini ileri sürmüştür.

10. Danıştay Onuncu ve Onbeşinci Dairelerinden oluşan müşterek kurul temyiz incelemesi neticesinde İdare Mahkemesi kararının bozulmasına 14/11/2018 tarihinde karar vermiştir. Müşterek Kurul, anılan kararda öncelikle eylemlerin gerçekleşmesinde idarenin hizmet kusuru bulunduğunun yine idarenin kendi müfettişince hazırlanan ön inceleme raporu, Hatay Valiliği İl İdare Kurulunun soruşturma izni verilmesine ilişkin kararı, Başsavcılık tarafından hazırlanan iddianameler ve açılan ceza davası ile ortaya konulduğunu, bu nedenle söz konusu patlamalara istinaden açılan maddi ve manevi tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değil idarenin sorumluluğunun doğrudan ve asli nedeni olan hizmet kusuru ilkesi gereğince karşılanması gerektiğini açıklamıştır. Müşterek Kurul, gerekçesinde ayrıca patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru olduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının var olduğu hususları henüz net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağına işaret etmiştir.

11. Davalı idareler, Müşterek Kurul kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur.

10/4/2019 ve 11/4/2019 tarihli karar düzeltme dilekçelerinde başvuruculara maddi zararlarının 5233 sayılı Kanun çerçevesinde sulhname imzalanmasını takiben ödendiği, olay nedeniyle bazı kamu görevlileri hakkında açılan ceza yargılamasının devam ettiği, idarenin hizmet kusurunu ortaya koyan kesin bir yargı kararı bulunmadığı ileri sürülmüştür.

12. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 19/10/2020 tarihinde yaptığı inceleme neticesinde karar düzeltme taleplerinin kabulüne, 14/11/2018 tarihli kararın kaldırılmasına ve İdare Mahkemesi kararının davacı tarafından talep edilmeyen faize ilişkin kısmı çıkarılmak suretiyle düzeltilerek onanmasına karar vermiş; söz konusu kararda İdare Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğuna ilişkin genel nitelikte bir açıklamaya yer vererek 14/11/2018 tarihli Müşterek Kurul kararında belirtilen gerekçeler ve başvuruculara hizmet kusurunun varlığına ilişkin ileri sürdüğü iddialar yönünden bir değerlendirme yapmamıştır.

13. Başvurucular, nihai kararı 22/1/2021 tarihinde öğrenmelerinin ardından 18/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemelerinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucular, gerçekleşen terör eylemine dair riskten haberdar olan kamu makamlarının saldırıyı önlemek adına gerekli önlemleri almaması nedeniyle yaşam hakkının, olaya ilişkin hazırlanan teftiş raporu ile bir kısım kamu görevlisi hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında yapılan tespitlerin idarenin ağır hizmet kusurunu ortaya koymasına rağmen İdare Mahkemesinin uyuşmazlığı sosyal risk kapsamında ele alması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yasal şartları oluşmadığı hâlde karar düzeltme taleplerinin kabulü ile kanunilik ilkesinin, benzer olaylara ilişkin olarak verilen farklı yargısal kararlar nedeniyle hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvuruculara bütün şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği ve açtıkları tam yargı davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen herhangi bir açıklama yapılmadan idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşıldığına yöneliktir. Dolayısıyla başvurucular, yaşam hakkının usul boyutu yanında devletin kusuru nedeniyle gerçekleşen terör saldırısı sonucu yakınlarını kaybettiklerinden yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında yapılacak inceleme yaşam hakkının usul boyutuyla sınırlı olacaktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, İbrahim Kanbal [2. B.], B. No: 2019/6690, 16/3/2022, Bülent Köreği [1. B.], B. No: 2021/21941, 11/6/2024 ve Veysel Sevmez [2. B.], B. No: 2021/5650, 8/1/2025).

18. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede

yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 41-43). Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca başka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni tespit edilmeyen somut başvuruda açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

20. Somut olaya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi başvuruculların talebine rağmen olaya ilişkin yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeleri temin etmeden karar vermiştir. Anılan kararda (bkz. § 8) -aynen aktarılacak olursa- "dava dosyası incelendiğinde, olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi)" ifadeleri kullanılmış ancak idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığı yönündeki bu kanaate nasıl ulaşıldığına dair bir gerekçeye yer verilmemiştir. İdare Mahkemesi bu kabulden hareketle uyuşmazlığı, kusur sorumluluğuna ilişkin genel hükümler çerçevesinde değil 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesi kapsamında çözmüştür. Kararın onanmasına yönelik Danıştay kararında da (bkz. § 12) hizmet kusuruna ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiş -aynen aktarılacak olursa- "kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen nedenler...uygun bulunduğundan, karar düzeltme isteminin kabulü"ne karar verilerek bozma yönündeki temyiz ilamı kaldırılmış ve "...ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir." denilerek temyiz isteminin reddine karar verilmiştir. Oysa İdare Mahkemesi kararının bozulmasına yönelik olup karar düzeltme yolu ile kaldırılmış olan Danıştay kararında (bkz. § 10) gerekçelerine de yer verilmek suretiyle meydana gelen patlamalarda hizmet kusurunun bulunduğu belirtilerek maddi ve manevi tazminat isteminin hizmet kusuruna dayanılarak tazminat hukukunun genel ilkelerine göre değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

21. Mülkiye müfettişi tarafından hazırlanan ön inceleme raporundaki tespitler doğrultusunda verilen soruşturma izni üzerine ilgili emniyet personeli hakkında görevi ihmal suçundan kamu davası açılmıştır. İdare Mahkemesi nezdinde açılan tam yargı davasında ne bahsi geçen ceza yargılaması sürecinde elde edilen deliller ne de mülkiye müfettişi inceleme raporu irdelenmiştir. Yürütülen ceza yargılaması neticesinde terör olayında ihmalleri tespit edilen dönemin il emniyet müdürü ile TEM şube müdürü ve ilçe emniyet müdürünün hapis cezası ile tecziyelerine karar verilmiştir (bkz. § 6). Ceza yargılaması neticesinde ulaşılan sonuç; bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgileri içeren istihbari bilgiye yeterli önem gösterilmediği, eyleme karşı yeterli tedbir alınmadığı şeklindedir.

22. Başvuruculların açtığı tam yargı davasında idarenin yaşam hakkını koruyucu tedbirler almamasına yani olayda yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine dayandıkları gözetildiğinde uyuşmazlığın çözümü için gerekli delillerin toplanması ve başvuruculların

maddi ve manevi tazminat talebi kapsamında ileri sürdükleri bu iddiaların karşılanması gerektiği açıktır. Bu nedenle yargısal makamların Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkat ve özende inceleme yapmadıkları sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucular, olayın meydana gelmesinde idarenin hizmet kusurunun bulunduğunun olay anında bilinmediğini, bu durumun olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması ile ortaya çıktığını, İdare Mahkemesinin bu hususu dikkate almadan maddi tazminat talebini Hatay Valiliği yönünden süre aşımı gerekçesiyle reddettiğini ve aleyhe vekâlet ücretine hükmettiğini beyan ederek adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

25. Olayın niteliği ve formdaki iddialar doğrultusunda inceleme adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden yapılmıştır.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

28. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

29. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen derece mahkemelerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu

hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili derece mahkemelerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

30. Somut olayda Hatay Valiliğine yöneltilen maddi tazminat talebinin süre aşımı nedeniyle reddedilmesinin başvuruculaların mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının incelenmesi gerekir.

31. Somut sürece bakıldığında mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağa sahip olduğu ve sınırlamanın meşru amacı bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limitet Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

32. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

33. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

34. Eldeki başvuruya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi, meydana gelen ölüm nedeniyle uğranılan maddi zararın tazmini amacıyla 25/6/2013 tarihinde sulhname imzalandığı ve bu tarihten itibaren mevzuatta belirtilen süreler aşıldıktan sonra yapılan idari başvuru üzerine açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek davayı reddetmiştir. Başvurucular, idarenin kusurlu olduğunu ve emniyet birimlerinin olayda ihmali bulunduğunu ceza davası ile öğrendiklerini belirterek idari başvuru süresinin başlangıç tarihi olarak bu tarihin esas alınmamasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

35. Öte yandan Müşterek Kurulun karar düzeltme yoluyla kaldırılan kararında (bkz. § 10) patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru olduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağı olduğu hususları henüz net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak

ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağı belirtilmiştir. Ancak anılan kararın düzeltilmesine ve İdare Mahkemesi kararının düzeltilerek onanmasına yönelik Danıştay kararında (bkz. § 12) bu hususa ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği görülmüştür.

36. Anayasa Mahkemesince daha önce benzer nitelikte başvurularda da belirtildiği üzere idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari eylem ve zarar olmalı, ayrıca zararla idari eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu eylemlerin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkarken bazen de çok sonra değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılamaları sonucu ortaya çıkabilmektedir (Leyla Bitik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24350, 16/3/2023, § 52).

37. İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir. Bu nedenle eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmektedir (çok sayıda karar arasından bkz. Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 55).

38. Somut olayda ölümün 11/5/2013 tarihinde meydana gelen terör saldırısı sonucu gerçekleştiği ve sulhnamenin 25/6/2013 tarihinde imzalandığı konularında tereddüt bulunmamaktadır ancak olayda idarenin kusuru olması durumunun İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan inceleme, akabinde gerçekleşen soruşturma izni verilmesi işlemleri ve olayda ihmali/kusuru olduğu düşünülen emniyet görevlileri hakkında 19/1/2015 tarihinde açılan ceza davası ile ortaya çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuruculların anılan süreçten önce ölüm olayına sebebiyet veren olguya dair ihmale, eylemsizliğe ve dolayısıyla eylemin idariliğine ilişkin bir bilgiye, veriye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuruculların, yakınlarının ölümüne neden olan terör saldırısında idarenin kusur doğurabilecek eylemsizliğini (önlem almama hâli) ve zararla idari eylemsizlik arasında illiyet bağı olduğunu ölüm olayıyla derhâl öğrendiğinden söz edilemez (benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değerlendirmesi için bkz. Kurşun/Türkiye, B. No: 22677/10, 30/10/2018, §§ 101-106).

39. Bu itibarla başvuruculların sulhnamenin imzalandığı 25/6/2013 tarihi esas alınarak uğradıkları zararla ilgili idari başvuru yapmak suretiyle dava açmalarının beklenmesi başvuruculara orantısız bir külfet yüklemektedir.

40. Bu hâle göre İdare Mahkemesinin dava açma süresinin başlangıç tarihine ilişkin yorumunun başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olduğu ve bu yorumun başvuruculların mahkemeye erişim hakkını aşırı derecede güçleştirerek neredeyse imkânsız hâle getirdiği değerlendirilmiştir. Bu nedenle davanın süre aşımından kısmen reddedilmesi suretiyle başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

42. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

43. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

44. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

45. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlallerinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

47. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

48. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2014/1299, K.2015/1321) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT ILGIN

B. No: 2021/6777 | Karar tarihi: 03.07.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/6777

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT ILGIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/6777)

Karar Tarihi: 3/7/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 11/2/2026 - 33165

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Mahmut ILGIN

Vekili : Av. Atalay AKSAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yöneticilik görevinden alınma nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Saruhanlı ilçesinde bulunan bir liseye okul müdürü olarak atanmasının akabinde atandığı okulun taşınma sırasındaki ve sonrasındaki fotoğraflarını çekerek sosyal medya hesabından paylaştığı ve yerel bir gazetede haber yapılmasına sebep olduğu iddiasından hareketle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma sonucunda başvurucunun hizmet içinde devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu sonucuna varılmış fakat disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğradığından disiplin yönünden herhangi bir işlem tesis edilmemiştir.

3. Ayrıca anılan soruşturmada başvurucunun Bank Asya hesabının bulunduğu, 30/1/2014 tarihinde bir başka bankadan 43.000 TL ihtiyaç kredisi çekerek 15.575 TL tutarındaki meblağı Bank Asya hesabına aktardığı, Fetullahçı Terör Örgütü/ Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile iltisakı olan bir derneğe üyeliğinin olduğu, FETÖ/PDY'ye ait öğrenci

yurdunun açılışına katıldığı, 2008 yılında FETÖ/PDY tarafından yapılan etkinlikte sunuculuk görevi yaptığı ve sohbetlere katıldığı hususlarının tespit edildiği belirtilmiştir.

4. 19/4/2019 tarihli soruşturma raporunun sonucunda bahse konu sebeplerden hareketle kamu yararı ve hizmet gereği gerekçesiyle başvurucunun yöneticilik görevinden alınarak öğretmen olarak atanmasının uygun olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında başvurucu hakkında anılan iddialardan hareketle Manisa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başlatılan soruşturmanın devam ettiği belirtilmiştir. Neticede başvurucu, Manisa Valiliğinin (İdare) 14/6/2019 tarihli işlemiyle mevcut yöneticilik görevinden alınarak Manisa'nın Akhisar ilçesinde bulunan bir liseye öğretmen olarak atanmıştır.

5. Öte yandan Başsavcılık tarafından N.A.nın verdiği ihbar dilekçesinde yer alan, başvurucunun FETÖ/PDY'ye ait yurt açılışlarında ve programlarda sunuculuk yaptığı, sohbetlere katıldığı, çocuğunu FETÖ/PDY'ye ait dersaneye gönderdiği, örgüte burs ve himmet adı altında para aktardığı ve örgüt içinde aktif rol aldığı şeklindeki iddialardan hareketle silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başvurucu hakkında soruşturma yürütülmüştür. Anılan soruşturmada Saruhanlı İlçe Emniyet Müdürlüğünün (Emniyet Müdürlüğü) 20/2/2018 tarihli tutanağına göre ihbar eden N.A. hakkında yolsuzluk nedeniyle soruşturma açıldığı, bunun üzerine N.A.nın ilgili kişilere soruşturma açtırma amacında olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

6. Yine Emniyet Müdürlüğünün yaptığı araştırma sonucunda başvurucunun FETÖ/PDY ile herhangi bir bağlantısının tespit edilemediği, şube müdürü olarak görev yaptığı dönemde dershanelerin kapatılması ile ilgili raporun hazırlanmasında rol aldığı, ayrıca N.A. ile başvurucu arasında husumet bulunduğu vurgulanmıştır. Netice itibarıyla Başsavcılık; Emniyet Müdürlüğünün bu tespitlerinin yanında başvurucunun ByLock kaydının bulunmadığına, 2009 yılından açılmış olan Bank Asya hesabında şüpheli bir bankacılık faaliyetinin, kapatılan dernek ve benzeri kuruluşlarda çalışma kaydının olmadığına, tanık veya şüpheli ifadelerinde adının geçmediğine yönelik tespitlere de yer vererek başvurucu hakkında 19/3/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

7. Başvurucu, bu atama işleminin iptali talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; müdür olarak atandığı okulda bazı tahribatların olduğunu, yardım gelmesi amacıyla sosyal medya üzerinden birtakım fotoğraflar paylaştığını, bu paylaşımın neticesinde okula gerek maddi gerek iş gücü anlamında birçok yardım yapıldığını belirtmiştir. Bank Asya ile ilgili olarak ise 60.000 TL tutarındaki ev kredisinin taksitlerini 2013 yılının Aralık ayına kadar ödemeye devam ettiğini, bu tarihten sonra da anılan Bankayla ilişkisini tamamen kesmek için başka bir bankadan kredi çekip Bank Asyaya olan 15.000 TL tutarındaki borcunu ödeyip bu Bankayla ilişkisini kestiğini dile getirmiştir. Herhangi bir dernekle ilişkisinin bulunmadığını vurgulayan başvurucu; haksız yere yöneticilik görevinden alındığını, N.A.nın asılsız suçlamalarından kaynaklanan bu olay sonucunda sürgün edildiğini ifade etmiştir.

8. Manisa 1. İdare Mahkemesi 20/2/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda diğer mevzuat hükümleri ile birlikte 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 76. maddesinde yer alan "Kurumlar, görev ve unvan eşitliği gözetmeden kazanılmış hak aylık dereceleriyle memurları bulundukları kadro derecelerine eşit veya 68 inci maddedeki esaslar çerçevesinde daha üst, kurum içinde aynı veya başka yerlerdeki diğer kadrolara naklen atayabilirler." hükmüne ve 21/6/2018 tarihli ve 30455 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumlarına Yönetici

Görevlendirme Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 35. maddesinde yer alan "Eğitim kurumu yöneticilerinden haklarında yapılan adlî ve idarî soruşturma sonucu hazırlanan raporların yetkili amir ve kurullarca değerlendirilmesi sonucuna göre yöneticilik görevinden alınma teklifi getirilen eğitim kurumu yöneticileri, durumlarına uygun ihtiyaç bulunan eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanır." düzenlemesine yer verilmiştir. Netice itibarıyla hizmetin etkin ve verimli sürdürülmesi amacıyla başvurucunun yöneticilik görevinden alınarak aynı il sınırları içinde hizmetine ihtiyaç duyulan başka bir okula öğretmen olarak atandığı ve İdarenin takdir yetkisi kapsamında, işlemin soruşturma konusu ve görevin niteliği dikkate alınarak tesis edildiği sonucuna ulaşılmış ve dava konusu atama işleminde hizmet gerekleri ile kamu yararı yönünden hukuka aykırılık görülmediği belirtilmiştir.

9. Bununla birlikte İdare Mahkemesi, başvurucu hakkında FETÖ/PDY üyeliği suçundan yürütülen soruşturmada kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiğini ancak dava konusu edilen atama işleminin disiplin ve ceza hukukundaki sonuçlardan bağımsız olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca kararda, başvurucunun dava tarihinden sonra başka bir atama işlemiyle tekrar Saruhanlı ilçesine öğretmen olarak atandığı vurgulanmıştır.

10. Başvurucu, bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde başvurucu; dava dilekçesindeki hususları tekrar etmekle beraber hakkında herhangi bir delil bulunmadan soruşturma yürütüldüğünü, nitekim soruşturma sonucunda kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiğini, buna rağmen yöneticilik görevinden alındığını vurgulamıştır.

11. İzmir Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi 31/12/2020 tarihinde İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

12. Başvurucu, nihai hükmü 18/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 11/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu; müdür olarak atandığı okula maddi kaynak bulmak amacıyla sosyal medyada paylaşımda bulunduğunu, nitekim bu paylaşım vesilesiyle okula birçok yardım geldiğini, FETÖ/PDY ile ilgili iddialar konusunda ise Başsavcılık tarafından kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiğini belirtmiştir. Bahse konu disiplin soruşturması nedeniyle yöneticilik görevinden alındığını vurgulayan başvurucu, soruşturma içeriği nedeniyle toplum nezdinde suçlu olduğu kanısının oluştuğunu ve dışlandığını dile getirmiştir. Ayrıca başvurucu, usulüne uygun soruşturma yürütülmeden, savunma hakkı tanınmadan müdürlük görevinden alındığını, yargısal makamların kararlarının suçlu olduğu izlenimi yarattığını ifade etmiştir. Bununla birlikte 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 10. maddesinde yer alan hükmün Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini vurgulayan başvurucu, bu hükmün kendisine uygulanmasının hukuka ve kanuna aykırı olduğunu dile getirmiştir. Sonuç olarak başvurucu; adil yargılanma hakkının, masumiyet karinesinin ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı görüşünde; somut olayın ve yargılamanın bir özeti yapıldıktan sonra mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi

içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, bu görüşe karşı önceki beyanlarını yinelemiştir.

16. Mesleki hayata yönelik olarak somut olaya benzer tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayata saygı hakkı bağlamında uygulanabilir olduğu hususunda belirlenen ölçütler Tamer Mahmutoğlu ([GK] B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-96) kararında açıklanmıştır. Somut olayda, hakkında yürütülen soruşturma sonucunda belirtilen hususlardan hareketle başvurucunun yöneticilik görevinden alınması ve öğretmen olarak atanması şeklindeki mesleki hayatına yönelik tedbirin özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanmadığı, bununla birlikte başvurucunun mesleki hayatına yönelik müdahalenin özel hayatını ciddi şekilde etkilediği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı anlaşılmıştır. Nitekim anılan müdahalede başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı olduğuna yönelik kimi iddialardan hareket edildiği, başvurucunun da soruşturma içeriği nedeniyle toplum nezdinde dışlandığına yönelik iddialarda bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda müdahalenin başvurucunun meslek hayatında üçüncü kişilerle ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânının önemli ölçüde zayıflamasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlara yol açacağı değerlendirilmiştir. Bu durumda başvurunun sonuca dayalı yaklaşım çerçevesinde, özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu kanaatine varılmıştır.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruda özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Öncelikle başvurucunun iddiasının aksine somut başvuruya konu uyuşmazlığın Anayasa Mahkemesinin 24/12/2019 tarihli ve E.2018/159, K.2019/93 sayılı kararıyla iptal edilen 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinde yer alan hükümle bir ilgisinin bulunmadığını vurgulamak gerekmektedir. Anılan maddede yer alan müdür yardımcısı veya daha üstü ile bunlara eş değer yöneticilik görevinde bulunmaktayken kamu görevinden çıkarılanların Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından başvurularının kabulüne ve kamu görevine iade edilmeleri hâlinde atamalarında, söz konusu yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro ve pozisyon ünvanlarının dikkate alınacağına ilişkin hüküm iptal edilmiştir. Başvurucu hakkında tesis edilen işlemin dayanağı ise iptal edilen bu hükme dayanmamaktadır. Keza başvurucunun kamu görevinden çıkarılması ve sonrasında göreve iade edilmesi gibi bir durumun da bulunmadığı anlaşılmaktadır.

19. Somut olayda başvurucunun müdürlük görevinden alınarak öğretmen olarak atanması şeklinde ortaya çıkan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin 657 sayılı Kanun'un 76. maddesi ile bu Kanun kapsamında çıkarılan Yönetmelik'in 35. maddesindeki düzenlemeye dayandığı anlaşılmaktadır (bkz. § 8). Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır. Diğer taraftan müdahalenin Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrası kapsamında kamu hizmetinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve mesleki disiplinin sağlanması meşru amacına dayandığı anlaşılmaktadır (Namet Sevinç [1. B.], B. No: 2015/9155, 10/1/2019, §§ 41-43). Öte yandan söz konusu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olup olmadığının ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

20. Başvuruya konu uyuşmazlığın başvurucu hakkında yürütülen disiplin soruşturmasında ortaya çıkan iki temel konudan kaynaklandığı belirtilmelidir. Bunlardan biri başvurucu hakkındaki FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı olduğuna yönelik iddialara, diğeri ise müdür olarak atandığı okuldaki tahribata yönelik fotoğrafları sosyal medya hesabından paylaştığına

ve yerel bir gazetede haber yapılmasına sebep olduğuna ilişkin iddiaya dayanmaktadır.

21. Başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı bulunduğuna yönelik iddialar bağlamında Başsavcılık tarafından yapılan araştırma sonucunda verilen kovuşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin kararda başvurucu lehine bazı tespitler ortaya konulmuştur (bkz. §§ 5, 6). Bu durumun aksine İdarenin herhangi bir tespit ve tasarrufunun, görevden uzaklaştırma ya da disiplin cezası şeklinde bir işleminin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte anılan disiplin soruşturmasında başvurucunun atandığı okulun taşınma sırasındaki ve sonrasındaki fotoğraflarını çekerek sosyal medya hesabından paylaştığı ve yerel bir gazetede haber yapılmasına sebep olduğu şeklindeki fiili ise sabit görülmüştür. Neticede başvurucunun hizmet içinde devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu sonucuna varılmış olmakla birlikte disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğradığından disiplin yönünden herhangi bir işlem tesis edilmemiştir.

22. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre personel rejimi gibi sıkı kural ve şartlara tabi bir alanda, kamu görevini yürütmekle görevli kişilerin hak ve özgürlüklerine herhangi bir vatandaşa uygulanamayacak sınırlamalar getirilmesi demokratik bir toplumda gerekli olabilir. Bu kapsamda kamu makamlarının faaliyetin niteliği ve sınırlamanın amacına göre değişen geniş bir takdir yetkisinin bulunması doğaldır. Ancak müdahalenin haklı olduğunun kabul edilebilmesi için kamu makamlarınca müdahalenin gerekliliği konusunda ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulması gerekir. Buna göre özel hayata saygı hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez (Ata Türkeri [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 44- 47; A.K. [2. B.], B. No: 2015/10298, 7/3/2019, §§ 50, 51; Namet Sevinç, §§ 47, 48).

23. Somut başvuruda başvurucunun okul müdürlüğünden alınarak öğretmen olarak atanmasına ilişkin işlemin dayanaklarından biri olan FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatına yönelik iddiaların sahibi olan N.A. ile husumetinin bulunduğu konusunda Başsavcılığın birtakım tespitleri mevcuttur. Başsavcılığın kovuşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin kararındaki tespitlerin yanında başvurucunun Bank Asya hesabıyla ilgili olarak ortaya koyduğu savunmanın da idari ve yargısal makamlar tarafından herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmadığı görülmektedir.

24. Diğer taraftan başvurucunun zamanaşımı söz konusu olduğu için disiplin cezası verilmeyen fiilinin ise atama işleminin tek başına sebebi olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu hususun tek başına olması ihtimalinde başvurucu hakkında uyuşmazlığa konu işlemin tesis edilip edilmeyeceği bilinmemektedir. Belirtildiği üzere idarenin konu ile ilgili sahip olduğu geniş takdir yetkisinin kullanılması sürecinde müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamış olması için ilk önce bu hususlaki ilgili ve yeterli gerekçenin ortaya konulması gerekmektedir. İdarenin atama işlemindeki bu zarureti ilgili ve yeterli gerekçe ile ortaya koyamamış olmasının yanında İdare Mahkemesi kararında da başvurucunun yöneticilik görevinden alınarak öğretmen olarak atanmasına ilişkin işlemin dayanağı olan hususlarda herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır.

25. Sonuç olarak idari ve yargısal makamlar tarafından somut olayın koşulları ve başvurucunun iddiaları dikkate alınarak başvurucunun durumuna özgü bir değerlendirme yapılmak suretiyle yöneticilik görevinden alınarak öğretmen olarak atanması bağlamındaki hukuki ve fiilî zorunluluğa ilişkin bir gerekçe ortaya konulmamıştır. Bu bağlamda idari ve

yargısal makamların kararlarında, özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğunu ortaya koyan ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespitine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Manisa 1. İdare Mahkemesine (E.2019/723, K.2020/164) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İzmir Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (E.2020/504, K.2020/933) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/7/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM KAYA

B. No: 2021/23881 | Karar tarihi: 03.07.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/23881

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/23881)

Karar Tarihi: 3/7/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : İbrahim KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumu tarafından verilen karara karşı yapılan şikâyette, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının tebliğnamesinin tebliğ edilmemesine bağlı olarak iddia ve itirazların etkin bir şekilde ileri sürülememesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Kocaeli 1 No.lu F tipi Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) hükümlü olan başvurucu, Kuruma 4/5/2016 tarihinde nakil geldiği sırada yanında bulunan kırtasiye malzemeleri, kol saati, çanta, gömlek, parka, nevresim takımı, korse, kazak, şalvar, cımbız, yelek, pike, radyo ve sauna eşofmanının kendisine verilmesini talep etmiştir. Kurum getirilen eşyaları 4/5/2016 tarihinde tutanak altına aldıktan sonra talebi reddetmiştir. Kararda, 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik (Yönetmelik) hükümleri uyarınca hükümlülerin odalarında bulundurabileceği eşyaların tahdidî olarak sayıldığı belirtilmiştir. Başvurucunun yanında getirdiği eşyaların Yönetmelik gereği odada bulundurulması gereken eşyalar arasında olmaması nedeniyle başvurucuya verilmeyerek emanet eşya deposuna kaldırıldığı ifade edilmiştir. Bunun üzerine başvurucu 9/5/2016 tarihinde şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

3. Kocaeli İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 15/7/2016 tarihinde şikâyeti kabul ederek eşyaların verilmemesi işlemini iptal etmiştir. Kararda, el konulan pek çok eşyanın Yönetmelik'te sayıldığı ve bunların Kuruma alınabileceği, bazılarının da Kurum kantininden temin edilmek suretiyle bulundurulabilecekleri belirtilmiştir. Bu nedenle Kurum tarafından her bir eşya yönünden tek tek değerlendirme yapılarak karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 1/8/2016 tarihinde karara itiraz etmiştir. Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 15/8/2016 tarihinde itirazı reddetmiştir.

5. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 3/12/2019 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararının kanun yararına bozulmasını talep etmiştir. Tebliğnamede başvurucuya teslimine karar verilen şalvar, yelek, bel kuşağı ve parkanın terör örgütünün sembol hâline getirdiği kıyafetlerden olup Kurum içinde örgüt propagandası yapmak amacına hizmet ettiği belirtilmiştir. Sauna eşofmanının ve kazağın Kurum personelinin giydiği eşofman ve kazak ile aynı renkte olduğu, güvenlik zafiyeti oluşturabileceği, bu sebeple anılan giyim eşyalarının şahsi kullanım eşyası olarak değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir. Yönetmelik'te kesici delici eşyaların tahdidî olarak sayılmadığından cımbızın ve spiralli defterin metal yayının bu hükme aykırı olduğu gerekçesiyle başvurucuya verilmediği vurgulanmıştır. Kurum kantininden satın almak kaydıyla bir adet kulaklıklı küçük el radyosuna izin verilmesi nedeniyle radyonun kurum kantininden alınıp alınmadığının tespit edilmesi gerektiğinden haklı sebeplere dayanan itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmediği belirtilmiştir.

6. Yargıtay 1. Ceza Dairesi (Yargıtay) 2/11/2020 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararını kanun yararına bozmuştur. Kararda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğnamedeki bozma isteğinin incelenen dosya kapsamına göre yerinde görüldüğü belirtilmiştir.

7. Ağır Ceza Mahkemesi 19/3/2021 tarihinde kanun yararına bozma kararına uyarak İnfaz Hâkimliğinin kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Kararda, daha önce verilen kararın Yargıtay tarafından kanun yararına bozulduğu belirtilmiştir.

8. Nihai karar başvurucuya 2/4/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 30/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardımdan faydalandırılma talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma talebinin ve Yargıtayın kanun yararına bozma kararının kendisine Ağır Ceza Mahkemesi tarafından karar verilmeden önce gönderilmediğini belirtmiştir. Kendi durumunu doğrudan etkileyen kararlardan haberdar edilmediğinden zayıf konuma düşürülmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin ihlal edildiğini ifade etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda

Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ileri sürülmüştür. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama hakkının güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural; tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olabilmeleri ve bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (Taylan Özgür Tor [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43). Bireylerin aleyhlerine başlatılan dava ve diğer yargısal süreçlerden haberdar edilmeleri, bunlara ilişkin dilekçe ve talep yazılarının kendilerine tebliğ edilmesi; savunma yapabilme, iddia ve görüşlerini dile getirebilme imkânının korunması bakımından büyük önem taşımaktadır (Hacı Karabulut [1. B.], B. No: 2017/14871, 9/10/2019, § 30).

14. Başvurucu, Kuruma nakledildiği sırada yanında getirdiği eşyaların kendisine verilmesini talep etmiştir. Kurum, Yönetmelik hükümleri gereği bunun mümkün olmadığını belirterek talebi reddetmiştir. Bunun üzerine başvurucu şikâyet başvurusunda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği şikâyet başvurusunu kabul etmiş ve karara karşı yapılan itiraz Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Daha sonra Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kanun yararına bozma talep etmiştir. Tebliğnamede belirtilen hususların yerinde görülmesi üzerine Yargıtay, Ağır Ceza Mahkemesinin itirazın reddine dair kararının kanun yararına bozulmasına karar vermiştir. Bunun üzerine Ağır Ceza Mahkemesi kanun yararına bozma kararına uyarak İnfaz Hâkimliğinin şikâyetin kabulüne ilişkin kararını kaldırmıştır.

15. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 297. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname, hükmü temyiz etmeleri veya aleyhlerine sonuç doğurabilecek görüş içermesi hâlinde sanık veya müdafii ile katılan veya vekillerine ilgili dairesince tebliğ olunur. İlgili taraf tebliğden itibaren iki hafta içinde yazılı olarak cevap verebilir.

16. Somut olayda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma talepli tebliğnamesi başvurucuyu doğrudan etkiler niteliktedir. Zira tebliğname, başvurucunun şikâyetinin kabul edilmemesi gerektiği, söz konusu kararın hukuka aykırı olduğu yönündedir. Anılan kararlar başvurucuya tebliğ edilmemiştir. Başvurucu, söz konusu tebliğnameyi Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kanun yararına bozma kararına uyulması sonrasında öğrenebilmiştir.

17. Ağır Ceza Mahkemesince karar verilene kadar başvurucunun tebliğnameden haberi olmadığı açıktır. 5271 sayılı Kanun uyarınca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğnamenin başvurucuya tebliğ edilmesi gerekmesine rağmen -Ağır Ceza Mahkemesi kararı tebliğ olana kadar- başvurucu ne tebliğnameden ne de Yargıtay tarafından verilen kanun yararına bozma kararından haberdar olmuştur. Bu noktada

başvurucuya kanun yararına bozma talebine yönelik olarak yorumda ve itirazda bulunması için pratik ve etkin bir imkânın sunulduğu söylenemez.

18. Bu nedenle başvurucuya kanun yararına bozma talebine dair yorumda/itirazda bulunma konusunda etkin ve pratik imkânın sağlanmamasının silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleriyle bağdaşmadığı ve bu bağlamda adil bir yargılamanın gerçekleşmediği sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde hüküm altına alınan adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucu tarafından mülkiyet hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki

silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Yargıtay 1. Ceza Dairesine (E.2019/3860, K.2020/2646) iletilmek üzere Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (E.2016/1900, K.2016/2748) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.